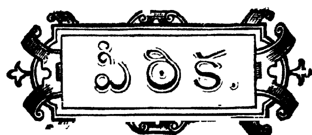
PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE ADI SARASWATI NILAYA PRESS,
69, Malia Perumall Street, MADRAS—1914

తఱికుండ యనుగ్రామంబునకుఁ గొందఱు తఱికుండయనియు, మఱికొందఱు తఱిగొండయనియుఁ జెప్పుచున్నారు. ఈ విషయము గూర్చి నే నాగ్రామంబునకుఁ బోయి యుండినపుడు, "వైద్యజ్యోతిషాంధ్రసంగీతవిద్యావిశారదు" లగు రాయదుర్గము నరహరి శాస్త్రులువారి నడుగుటంజేసి ఆయన నాకిట్లు వచించె.

పూర్వము రాయదుర్గమను గ్రామనివాసులు క్షామచోర బాధలకు నాగ్రామంబున నుండనోపక నిజగృహంబులు వదలి పశువులం దోలుకొని తమకుటుంబములతో నెం దేని జలసస్యసమృద్ధిగల ప్రదేశంబున కేగుదమని వచ్చుచు మార్గమధ్యంబున నొక్కయెడ నందఱు మార్గాయాసంబునకుఁ గొన్నాళ్లుండి వోఁదలంచియుండిరనియు, వారు నిల్చియుండిన ప్రదేశంబునకుఁ, "బ్రత్తిమిట్ట" అనిపేరుండినదనియు, నొకదినమందఱుం దమకష్టంబులకుఁ దమగ్రామమునంగల శ్రీనృసింహస్వామిని, "హా! ప్రహ్లాదరక్షకా! దీనబంధూ! మమ్మీ దుర్భిక్షకాలంబున డగ్గఱనుండి రక్షింపుమా! అని యనేకవిధంబుల భజన చేయుచుండిరనియు, మఱునాఁ డుదయంబున నొక బ్రాహ్మణస్త్రీ తన వాడుకచొప్పున మజ్జిగఁ దఱుచుచునుండ నామజ్జిగకుండలో నొక ఱాయియుండి కవ్వమునకుఁ బలుమాఱుఁ దాఁకుచుండ నది యేమని తలంచి యావిప్రాంగనయగు లక్ష్మీనరసమ్మ తనకరంబున నాకుండను దడవిచూడ నేమియు దొరకకుండెననియు, మఱల నానారీమణి తఱుచుచుండఁగా ముందువలె నొకఱాయి తగులుచుండెననియు, మఱలఁ బరిశోధింప నాకుండలో నొకఱాయిగాని లేకుండెననియు, నివ్విధము రెండు మూఁడుమాఱులు చూచి విస్మయపరీతచిత్తయై కొంతవడి యూరకుండి గమఱఁ జిలుకుచుండఁ దొలింటివలె ఱాయితగులుటం

జేసి వెఱగంది భర్తకడకుంబోయి మజ్జిగకుండలో నివ్వడువున నున్న దని చెప్ప నతండు వచ్చిచూచునప్పటికి నాకుండనుండుటాయి నృసింహాకారంబుతో నుండినదనియు, నారూపముచూచి విస్మయభయపరీతచేతస్కుండై భార్యంజూచి, తరుణీ! నీవిపు డీవిషయ మెల్లవారికిం జెప్పి దోడ్కొని రావలయుననంగ,నామె పోయి యెల్లవారికింజెప్పి పిల్చుకొని వచ్చినదనియు, నావల నందఱా స్వామిని యనేకవిధంబులం బ్రార్థించిరనియు, అ స్తుతి నశరీరవాక్కుల నాస్వామి, భక్తాగ్రేసరులారా! మీ దురంతకష్టంబులం బాపి మీయిష్టంబులిచ్చుటకు నీతఱికుండ నుదయించితినని యు, నికమీ రెందేని పోనజన దనియు,మీరు నాకియ్యెడ నాలయంబు నిర్మించి నన్నారాధించుచుండుండనియు, మీరు నన్నీదినముమొదలు "తఱికుండ నృసింహుండు" అని నామంబిడి భజించుచుండుడనియుం జెప్పుటం జేసి, వారట్లు చేసిరనియు, నక్కారణంబున నీయూరికి నిపుడు తఱికుండయని చెప్పుచున్నారనియు, (తఱికుండ=మజ్జిగచిలుకుకుండ) తఱికుండయని చెప్పవలయుంగాని, తరిగొండ యని చెప్పనొప్పదనియు, మాపెద్దలాకాలంబున రాయదుర్గ్రామంబుననుండి వచ్చి యిచ్చట నిల్చియుండుట జేసి మమ్మిపుడు రాయదుర్గ్రమువారని పిలుచుచున్నారనియు జెప్పె.

కాంబట్టి యీ తఱికుండ యనుగ్రామము కడప మండలము వాయిల్పాడునకు నాల్గుమైళ్ల దూరంబున నున్నది. ఈ గ్రంథకర్త్రియగు వేంకమాంబా గ్రామంబుననుండీన దగుటంజేసి తఱికుండ వేంకమాంబ యని చెప్పుచున్నారు. ఈమెరచించిన గ్రంథములలో, రాజయోగసారమను ద్విపదకావ్యమును, వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబనునొక పద్యకావ్యంబును, ముక్తికాంతావిలాసంబను నొక యక్షగానగ్రంథమును ముద్రింపంబడియున్నవి. ఈమె తానుభాగవతము ద్వాదశస్కంధంబులను ద్విపదకావ్యముగ రచించినట్లు వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునం జెప్పుకొనియున్నదిగాని ఆపుస్తక మెచ్చటం గానరాదు.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యములోఁ బ్రథమాశ్వాసములో నేడవపద్యము నందు:—

క. ఆలకాశినుండి వెలువడి, వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమందే
నెలకొని కులదైవతమై, యలరుచు మమ్మేలు చౌడమాంబను గొలుతున్.

అని వ్రాసియుండు పద్యంబునుబట్టిచూడఁగ నీమె నందవరీక బ్రాహ్మణస్త్రీ యని తెలియఁబడుచున్నది. ఈమె తనభర్తయొక్క నామగోత్రసూత్రంబులుచెప్పక "వసిష్ఠ గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ" అని తాను కృష్ణయామాత్యుని కూఁతురైనట్లు చెప్పుకొనుటచేత నీమె బాలవితంతువయి తనకాలమంతయుఁ దత్వగ్రంథపఠనాదులయందుఁ గడపినట్లున్నది. ౧౭౮౦ సంవత్సరమునందు జీవించియుండినట్లు తఱికుండ గ్రామంబునఁ గొందఱు వృద్ధులుచెప్పుచున్నారు. ఈ వేంకమాంబగారు మదనపల్లెలోనుండిన, బ్ర - శ్రీ. రూపావతారం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రులువారి నాశ్రయించి తత్వ ముపదేశింపఁబడి నాలుగైదు వత్సరంబులు తఱికుండ శ్రీనృసింహ స్వామిదేవాలయంబునంగల, ఆంజనేయస్వామి విగ్రహంబునకు వెనుకప్రక్కగనుండు నొక రహస్యస్థలంబున యోగంబుననుండినట్లును, అర్చకుఁ డొక దినంబునఁ గని, అదివఱకాయూర నీవేంకమాంబపై నేదియో యొకదోషము కల్పించియుండుటకును, నాల్గైదేండ్లు వేంకమాంబ కన్పట్టకుండుటకును కల్పించినదోషము సత్యంబనితలంచి యాయర్చకుఁడామెనుబిలిచి, "ఓసిరండా! దుష్కర్మంబులు చేయుటగాక యీదేవాలయంబునకు వచ్చి యీలాగు వేషము పూని స్వామివారి వస్త్రభూషణంబుల నపహరింప సమకట్టితివా" యని దూషించి ఆమె చేయు యోగంబును భంగపఱచి యీవల కీడ్చి కొట్టి పంపుటంజేసి ఆమె యందుండక శ్రీతిరుపతి వేంకటాచలంబునకు వచ్చి తుంబురుకోనయం దొక్కెడ నైదాఱువత్సరంబులు తపంబొనర్చి పిదప శ్రీస్వామి పుష్కరిణికి నుత్తరభాగంబున నొక చిన్నమంటపంబునఁ జేరియుండినదనియు,

అట్టికాలంబున ముందెఱింగించిన గ్రంథంబులు వ్రాసినదనియుఁ దెలియఁబడుచున్నది. మఱి యామె స్త్రీలకు ననేకములగు పాటలు వ్రాసియిచ్చియుండిన దగుటం జేసి యాపాటలెల్లఁ దత్వమునే బోధించుచున్నవి. ఈమె కవిత్వ కల్పనాశక్తి వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునందు వసంతఋతువర్ణనంబును, ఎఱుక చెప్పు పట్టునందును, మఱి యందందు మృదుమధుర శైలితోఁ దత్వార్థంబులు సందర్భోచితముగ నెలకొల్పి కవన మతికఠినముగాక పదలాలిత్య మొప్పార వ్రాసినది. కవిత్వమునం దక్కడక్కడ నల్పదోషంబులు గానవచ్చుచున్నదిగాని, స్త్రీ యిట్లు రచించియుండుటకు నెంతయు సంతసింపవలయునుగదా!

ఇదియునుంగాక నాచేత నొక గుజిలీ యంగడిలోని వేంకటాచలమాహాత్మ్య పుస్తకమునిచ్చి పరిశోధించి వ్రాయుమని, శ్రీ వేంకటేశ్వరులుగారు చెప్పినందున నే నియ్యకొని నాశక్తికొలఁది, పద్యములలో నందందు విడిచినపదంబులను గూడినంతవఱకుఁ గూర్చి వ్రాసితిని. గుణగ్రాహ్యులగు పండితులు సంతసింతురుగాత.

ఇట్లు
ఆలూరు. వాసుదేవయ్య.

వి ష య సూ చి క.

ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్లో. శ్రీకాంతాత్మసరోజచండకిరణం శీతాంశుబింబాననమ్
శ్రీకంఠాబ్జజసన్నుతాంఘ్రికమలం చిన్మాత్రమప్రాకృతమ్,
లోకాతీతమనేకగోపయువతీలోలం పరం సర్వగమ్
స్వాకారం తటికుండశేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా.

ఉ. క్షీరసముద్రమందు సువిశేషమతిఁ జనియించి కూర్మితో
వారిజనాభుదివ్యతరవక్షమునందు వసించి పూర్ణశ్రీం
గారవిలాసలీలల సుఖస్థితి నొప్పుచు భక్తకోటికిఁ
గౌరవ మొప్పఁగా నెపుడు గల్మిల నిచ్చుసిరి న్భజించెదన్.

శా. శ్రీవిఘ్నేశుని క్షేత్రపాలకు వజుఁ శ్రీశంకరుఁ దుర్గనుఁ
దేవేంద్రామల నాశ్రయింపుమను జిత్తే సత్తగా నాత్మలో
భావింపఁ గుఱిఁ జూపినట్టిగురు సుబ్రహ్మణ్యపాదాబ్జముల్
సేవింతుం బరవస్తుతత్త్వము మదిం జింతింతు నశ్రాంతమున్.

శా. అక్షీణాక్షరపంక్తిరీతి ముసు మధ్యాహ్నంబునఁ నాకుఁ బ్ర
త్యక్షం బై గురు నాదిపూరుషుని బ్రత్యక్షంబు గావించి చి
త్సాక్షిబ్రహ్మమటంచుఁ జూపుచుఁ దదర్థంబుం గృపం జెప్పినఁ
రక్షింపం బనిఁ బూను భారతిని గీర్వాణిఁ సదా నెంచెదన్.

చ. అలఘునభంబునుండి విమలాక్షరపంక్తులరీతి వచ్చి నే
నలసత నొందియున్నతతి నాననమందు వసించి జ్ఞానముం

గలుగఁగఁజేసి మానసవికారములం దొలఁగించి జిహ్వాపై
నిలిచి నటించుశారదను నిత్యము సన్నుతిఁ జేయుచుండెదన్. 5

శా. పంకేజాసనుఁ డాలకింప నొగి సత్ప్రావీణ్యముం దెల్పుచున్
శంకాతంకములేక తాళగతులన్ సద్వీణ వాయించి యే
ణాంకున్ హాస్యము సేయ నోపు ముఖమం దాహ్లాదముం జూపుది
వ్యోంకారాకృతి యైనభారతిని నాయుల్లంబునం గొల్చెదన్ 6

సీ. విప్రమాతృకలకు వెలిపట్టు తెల్లక, ల్వలు గంధమౌక్తికంబుల నొసంగి
రాజమాతృకలకు రహిని గావులుమృగ, మదసుమశోణాగ్రమణు లొసంగి
వైశ్యమాతృకలకుఁ బచ్చపట్టులు చంద్ర, మరకతంబులు బొండుమల్లె లొసఁగి
శూద్రమాతృకల కచ్చుగ నల్లవల్వలు, నగరుమొల్లలు నయంబార నొసఁగి

తే. యానవాల్నెయితేనెయు *నాసవమును, బొసఁగ నర్పించి కృతులు సెప్పుదురు కవులు
నేర నొక్కటి దతికుండనృహరికృపను, భక్తిమ్రొక్కెద మాతృకాశక్తులకును.

క. అలకాళినుండి వెలువడి, వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమునఁ దా
నెలకొని కులదేవతయై, యలరుచు మమ్మేలు చౌడమాంబను గొలుతున్. 8

శా. నే విజ్ఞానము మోసపోవుతఱిఁ దా నేవచ్చి సత్ప్రేమమై
ధావళ్యాకృతిఁ జూపి మించినయవిద్యాచ్ఛేదముంజేసి మ
ద్భావంబు న్వసియించి యిచ్చు నొగి శబ్దశ్రేణి నెమ్మిన్ హయ
గ్రీవున్ సత్కరుణాపయోధిని సదా కీర్తింతు సద్భక్తితోన్. 9

శా. అంతర్యంబున నుంచి సంతత మనంతాఖ్యుం బ్రశంసించెదన్
స్వాంతంబు న్వినతాసుతుం బ్రవిమలస్వాంతుం దలంతు న్సదా
సంతోషం బలరంగ భక్తి తగ విష్వక్సేను సేవించెదన్
భ్రాంతు ల్దీరఁగఁ బూర్వదేశికుల సంభావింతు నిష్టాప్తికై. 10

శా. ధాటిన్ దుష్టనిశాటులం దునిమి సద్ధర్మంబు రక్షించి శా
ర్వ్యాటోపం బుపశాంతిచేసి ఫణిపర్యంకంబునన్ నిద్రితుం
డై పెక్కొప్పుఁగఁ బవ్వళించియును సర్వాధారుఁ డౌఁ గావునం
గూటస్థుం డితఁ డంచు నెన్నుదు మదిన్ గోవిందరాజాహ్వయున్. 11

మ. అలఘుత్వంబున రావణాద్యఖిలదైత్యాళి న్విదారించి స
ల్లలితన్ సీతను గూడి యాత్మపుర ముల్లాసంబుతోఁ జేరి యు
జ్జ్వలపట్టంబున కర్హుఁడై నిలచి విశ్వస్వామియై యొప్పుటం
గొలుతున్ సంతత మిష్టదైవ మనుచుం గోదండదీక్షాగురున్. 12

* ఆసవము=కల్లు.

శా. శృంగారాకృతితోడ వచ్చి పదముల్ శృంగారసారంబుతో
డం గూఢంబుగఁ జెప్పు నీ వనఁగ నట్లే చెప్పలే నన్నన
న్ముంగోపంబునఁ జూచి లేచి యట నే మ్రొక్కంగ మన్నించి త
చ్ఛృంగారోక్తులు తానె పల్కుకొను నా శ్రీకృష్ణు సేవించెదన్. 13

ఉ. కోరిన శ్రీనివాసునకుఁ గొంకక నైజనివాస మిచ్చి యా
వీఁకఁ దొసంగినంత పదివే లని తృప్తిగ నారగించుచుం
గ్రూరత లేక యోగివలె గుప్తతనుండు వరాహదేవునిన్
సారపరాత్మతత్త్వ మని సన్నుతి సేయుచు నుందు భృత్యనై. 14

మ. తిరమై శ్రీయలమేలుమంగయురమం దేనిల్చి దీపింపఁగాఁ
బరమైశ్వర్యధురంధరుం డగుచు నాపాలం గృపన్ నిల్చి సుం
దరదివ్యాకృతి నప్పటప్పటికి మోదం బొప్పఁగాఁ జూపి మ
ద్వరదుండై తగు వేంకటాచలపతి న్వర్ణింతు నశ్రాంతమున్. 15

ఉ. శ్రీరమణీహృదీశ్వరుని చిన్మయమూర్తిని విశ్వతోముఖున్
క్షీరసముద్రశాయిని వశీకృతమాయుని దివ్యకాయునిన్
సారతరార్థము న్దెలిపి సత్కృపతో నను నేలు దేవునిం
గూరిమిమై భజింతుఁ దటికుండనృసింహుని దూరితాంహునిన్. 16

క. అలసూర్యాదినవగ్రహ, ములను బ్రజాపతుల యోగిముఖ్యులఁ ద్రిమతం
బుల నుద్ధరించుధన్యులఁ, దలఁతున్ మోక్షాభిలాషఁ దద్దయు వేడ్కన్. 17

కవిసుతి.

సీ. ఆదికవీశ్వరుం డైనవాల్మీకికి, వ్యాసమహానికిఁ గాళిదాసకవికి
నరయంగ వరలబ్ధ మన్నమాచార్యున, కాంధ్రభాషాకవిత్వాధ్యు లగుచుఁ
దనరు నన్నయను దిక్కనసోమయాజికిఁ, బోతరాజునకును నీతులయిన
కవులకుఁ బండితాగ్రణులకుఁ బౌరాణి, కులకు భక్తిని మ్రొక్కికొనుచు నేను
తే. వేంకటాచలమాహాత్మ్యవిభవములను, బద్యరీతిని రచియించి భక్తి మెఱయ
శ్రీనివాసునిపాదరాజీవములకుఁ, బొసఁగ నర్పింతు మోక్షంబుఁ బొందుకొఱకు. 18

సీ. పండితాగ్రణులార ప్రజలార యిపుడు నా, బాలభాష కసూయపడక వినుఁడు
తల్లిదండ్రులు చిన్నపిల్లలపల్కుల, కానంద మొందెడునట్లు యింపు
మీరు నాతప్పొప్పు లేరీతిగానైన, నేలిసేయక చిత్తగింపవలయు
నాంధ్రగీర్వాణమహాకృతు లుండఁగా, నిప్పు డీకృతి విననేల యనక.
తే. భక్ష్యములు మెక్కి యానలఁ బచ్చడియును, నంజుకొనినవిధంబున నా ప్రబంధ
మాలకింతురటంచుఁ బేరాసచేత, నేను రచియింతు దీని మన్నించి గనుఁడు. 19

శా. నారీతిం దగ విన్నవింతును గృప న్మాతండ్రులారా వినుం
డారాజీవదళాక్షుసత్కరుణ నాయందుండు నైన న్మదిక్
సారార్థంబుల నేర్పరించికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ
శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని బ్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్. 20
సీ. నాచిన్ననాటనో నామాలునైననా, చార్యులచెంత నేఁ జనువలేదు,
పరఁగుఛందస్సులోఁ బదిపద్యములనైన, నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు
లలికావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము, ల్వీనులనైనను వినఁగలేమ
పూర్వేతిహాసవిస్ఫురితాంధ్రసత్కృతు, ల్శోధించి వరుసఁగఁ జూడలేదు
తే. చేరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ, డానతిచ్చినరీతిగ నేనిమిత్త
మాత్రమునఁబల్కుచును స్వసామర్థ్యమిప్పు, డరయనించుకయేని నాయందులేదు.
సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు, గాయకపురుషుని కరణిగాను
పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుఁడై నాజిహ్వ, యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను
బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ, మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను
ద్వాదశస్కంధము ల్తగఁ జెప్పి హరికి స, మర్పించి శ్రీవేంకటాద్రిమహిమ
తే. మతనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి, శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి
నీఁగ తోయధిఁ దాఁటఁబోయినవిధమున, నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్నవ్విపోర.
తే. నవ్వినను సమ్మతంబని నన్ను బ్రోచు, చున్నశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డున్నతముగ
నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు, నిపుడు వర్ణింతు నించుక యొట్టులనిన. 23

శ్రీవేంకటాచలపురవర్ణనము.

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు, తేరులు సత్పుణ్యతీర్థములును
కమలాప్తకిరణసంకలితంబులై ప్రకా, శించుచుండెడు హేమశిఖరములును
పావనపరివారదేవాలయంబులు, మహిమ నొప్పువిరక్తమఠవరములు
రంగత్తురంగమాతంగతురంగము, ల్గోమరారుబహుసాధుగోగణములు
తే. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును నీల,కంఠములును మరాళిసంఘములు మఱియు
ఫలవనంబులు తులసికాదళిసుమములు, క్రిక్కిఱిసి యుండు వేంకటగిరిని యెపుడు.
సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి, వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు
మహనీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే, భుజబలోన్నతు లగుభూమిపతులు
రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము, వరసంపదలు గల్గువైశ్యజనులు
బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై సుదా, సులుగాను మెలఁగెడుశూద్రజనులు
తే. తేరువీధులు నమితశృంగారవనము, లమర మందిరములు పంకజాకరములు
గల్గి పెల్లుఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ, గీర్తిచే నొప్పు వేంకటగిరిపురంబు. 25

సీ. ఘనభూవరాహదేవునకుఁ దూర్పున శ్రీని, వాసున కీశాన్యభాగమందు
స్ఫటికసుకాంతిసోపానమధ్యమునందు, మరకతచ్ఛాయల మలకలొప్పఁ
బూర్ణమౌ శ్రీస్వామిపుష్కరిణీజనాఘు, ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
తీర్థవాసులు సర్వదేశాగతులకు స, త్సంకల్పములు చెప్పి సకలదాన
తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును, జెప్పి విత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
నర్పణము సేయ నాతీర్థ మాదరించి, యనిమిషులమాడ్కి వర్తింతు రాఢ్యు లగుచు.

క. ఆపుష్కరిణికిఁ బడమర, భూపతి యగుకిటికిదూరుపున వేదికపై
వ్యాపకజపతపములచే, దీపింతురు గొంద అచట ద్విజు లతిభక్తిన్. 27

సీ. మాళవ నేపాళ మళయాళ బంగాళ, చోళ కొంకణ సింధు శూరసేన
సౌవీర కుంతల శక కళింగ కిరాత, కోసల కేకయ కుకుర సాళ్వ
ద్రవిడ పుళింద విదర్భ మహారాష్ట్ర, బర్బరా భీరాంధ్ర పాండ్య మగధ
కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యదే, శస్థులు వేంకటాచలము చేరి
తే. పుష్కరిణిలో మునింగి శ్రీ భూ వరాహ, దేవు వీక్షించి వేంకటదేవుఁ గాంచి
సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి, యాడుచుం బాడుచుండుదు రనయమందు. 28

క. జలరుహసుమఫలపరిమళ, ములు మృగమదసౌరభంబు మొగి ధూపసా
దులు పునుఁగు తైలగంధము, లలరుచు వాసించు వేంకటాఖ్యపురమునన్. 29

ఉ. అప్పురియందు దివ్యతరహాటకకుంభవిరాజమానమై
యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుఁడై మహాత్ముఁడై
యొప్పులకుప్పయై ధర మహోన్నతుఁడై వెలుగొందుచుండుమా
యప్పఁడు వేంకటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలాసమేతుఁడై. 30

తే అమ్మహాత్మునిచరితంబు లాదిమునులు, సంస్కృతంబున జెప్పి రాసరణి నృహరి
తెలియఁజేసినయంత నేఁ దెనుఁగుగాను, బద్యకావ్యంబు రచియింతు భక్తిమెఱయ.

షష్ఠ్యంతములు.

క. హేమాక్షాంతకునకు సం, గ్రామభయంకరుని కఖిలకారణునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికి, గామితఫలదాయకునకుఁ గరుణానిధికిన్. 32

క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా, ధ్యక్షహిరణ్యాక్షరాక్షసాధిపవక్షో
విక్షోభకనఖరశిఖా, దక్షున కలికోపవిభవతామ్రాక్షునకున్. 33

క. హారహరహీరదరశర, పారదనారదవిభావిభవగాత్రునకుం
గూరిమిమైఁ బ్రహ్లాదుని, సారకృపం బ్రోచినట్టి శాంతాత్మునకున్. 34

క. చండతరశౌర్యగౌరవ, ఖండీభరదరికి భక్తకలుషజలరుహ
ఖండతరకరికి శ్రితతతి, కుండన్నకేసరికి నాసుగతికిన్ హరికిన్. 35

క. వేంకటగిరినాయకునకుఁ, బంకజభవజనకునకును బరమాత్మునకున్
శంకరవరమిత్రునకుఁ గ, ళంకవిరహితునకు మోక్షలక్ష్మీపతికిన్. 36

వ. అంకితంబుగ నాయొనర్పం బూనినవేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. 37

నైమిశారణ్యవర్ణనము.

సీ. జంబీరమందారసహకారమాలూర, సాలరసాలహింతాలములును
వటబిల్వబదరికాశ్వత్థనందనకుంద, కురువకక్రముకతక్కోలములును
నారికేళార్జుననారంగబంధూక, పారిజాతాశోకపాటలులును
కాదంబకాంచనకరవీరపున్నాగ, కోవిదారమధూకకుటజములును
తే. మొదలుగాఁ గలబహువృక్షములును లతలు, పూఁచి కాఁచి ఫలింప సంపూర్ణమగుచు
సర్వకాలంబులందు వసంతకాల, రమ్యమై యున్న నైమిశారణ్యమునను. 38

క. సెలయేఱులు కమలాకర, ములు బహుకాసారబృందములు పూర్ణములై
కలకాలము నొకవిధముగఁ, బొలుపుగఁ బ్రవహించు నచట బుధసేవ్యంబై. 39

వ. అట్టి నైమిశారణ్యంబునందు శౌనక కపిల గాలవ కౌశిక పిప్పల గార్గ్య శంఖవత్స శ్రీవత్స శమీక కణ్వ సుమేధ వాలఖిల్యాదిమహామునులు సూతునివలన సకలపురాణంబులు విని తదనంతరంబున నొక్కశుభదినంబునందు సూతుం జూచి, కథనకా భూలోకంబున నూటయెనిమిది తిరుపతులు గల వందు స్వయంవ్యక్తంబులు, శ్రీరంగంబును, శ్రీముష్ణంబును, తోతాద్రియును, సాలగ్రామంబును, నైమిశంబును, బదరికాశ్రమంబును, కాంచియును, వేంకటాచలంబును, నీ యెనిమిది స్వయంవ్యక్తంబు లగుం గావున నిందు విశేషించి సకలేష్టార్థసిద్ధిప్రదం బయినస్థలం బెయ్యది చెప్పు మనుచు వెండియు నిట్లనిరి. 40

క. ఘనముగ నర్చారూపము, లను నారాయణుఁడు భూతలంబున భక్తా
వనుఁడై విఖ్యాతిని బొం, దినసత్కథ మాకు నీవు దెల్పుము సూతా. 41

మ. అనినన్ సూతుఁడు నవ్వి మేలు భళి మీ రాసక్తితోఁ బ్రశ్న చే
సిన దీలోకహితంబు దీన వరలక్ష్మీకాంతుఁ డుప్పొంగి మి
మ్మును నన్నుం గృపఁ గాచుఁ గావున మహాముఖ్యంబుగాఁ జెప్పెదన్
వినుఁ డోతాపసులార నెమ్మదిగ మీ వీను ల్వినోదింపఁగన్. 42

క. శ్రీవేదవ్యాసులకృప, చే వరుసగఁ గాంచినంత చెప్పెద వినుఁ డా
దేవుని చరితములన్నియు, నావశమే చెప్ప మౌనినాయకులారా. 43

వ. అయిన నాకుఁ దోఁచినంతవు వచించెద నెనిమిది స్వయంవ్యక్తంబులయందు వేంకటాచలం బైహికాముష్మికఫలప్రదం బగుఁ గావున నతిశయం బగుచుండు శ్వేత

వరాహకల్పంబునందు శ్రీహరి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించినవృత్తాంతం బంతయు సావధానులరై వినుం డని సూతుం డిట్లనియె. 44

సీ. నారాయణస్వామి నాభిసారసమున, మును చతురాస్యుండు జనన మొందె
సృష్టికాలమునంద శేషభూతప్రపం, చంబు నొప్పఁగ సృజనం బొనర్చె
నున్నతుఁడై చతుర్యుగసహస్రంబును, జాగరూకతను విశ్వంబుఁ గాచె
నప్పు డాదిత్యానలానిలాంబుదపంక్తు, లొప్పఁగా హద్దులు దప్పకుండె
తే. మహిప మీఱఁ జతుర్దశమనువులంను, వెలుఁగుచును విష్ణుదేవుండు విశ్వమెల్లఁ
బాలనము సేయఁగా బ్రహ్మపగలుజరిగెఁ,బద్మజుఁడు రాత్రిరాగఁదాఁ బవ్వళించె.

సీ. ఆబ్రహ్మ నిద్రించినట్టిరాత్రివేళ, భానుఁ డుగ్రకరాళిఁ బ్రబలఁజేసెఁ
గాలానలజ్వాలకణములఁ గ్రక్కఁగా, స్థావరజంగమచయము లడఁగె
బ్రళయవాతూల మంబర మావరించుచు, విసవిస నమితమై విసరసాగె
సంవర్తకాదిదుస్తరమేఘబృందంబు, మిన్ను ఘూర్ణిల నార్చె మెఱపు లెసఁగె
తే. ద్విరదశుండానిభంబులై దీర్ఘగతుల, వర్ష ధారలు గురిసె నివ్వసుధ నీటి
బరువు కోపంగలేక లోపలికిఁ గ్రుంగ, నపుడు హైరణ్యాలోచనుఁ డార్భటించి.

వ. ధరణీతలంబును రసాతలంబునకుం గొనిపోయి యందు బహుకాలంబు క్రీడించుచుండె నంత బ్రహ్మదేవుండు క్రమ్మఱ మేల్కాంచినసమయంబున హరి పునస్సృష్టిసేయింప నుద్యుక్తుండై శ్వేతవరాహరూపంబు ధరించి మహాజలంబునం బ్రవేశించి రసాతలంబున కేగి భూమిని పైకెత్తుసమయంబునఁ గాంచనాక్షుండు కోపోద్రేకుండై యడ్డంబు వచ్చి యుద్ధంబు సేయ నాముష్టుని నిజదంష్ట్రాగ్రంబున శిరంబు ఖండించి తద్రక్తంబునం గలసిన ప్రళయజలంబు రక్తతోయంబు కరణిం బొడకట్టినం జూచి జనలోకనివాసులు వెఱఁగంది నిజయోగదృష్టిం జూచి హరి క్రోడాకారుండై చేసినకృత్యంబు తెలిసి తత్ప్రభావంబును వినుతించుచున్నసమయంబున శ్వేతవరాహస్వామి నిజదంష్ట్రాగ్రంబున భూమిం గ్రుచ్చి మీఁదికెత్తి దెచ్చినం జూచి దేవేంద్రాదులు వరాహస్వామికిఁ బ్రణామంబు లాచరించి భేరీమృదంగాది వాద్యంబుల మ్రోయించి సుమవృష్టి గురియించి యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించి యిట్లనిరి. 47

ఆ. హరి వరాహరూపుఁడై దానవునిజంపి, యవని నిటకుఁ దెచ్చి నట్టిదిట్ట
నీవ యవని నమర నిల్పుమీనీటిపై, ననఁగ యజ్ఞఘోణి హర్ష మెసఁగ.

వ. నిజఖురంబుల మహాజలంబు నడంచి చదరంబుసేసి యానీటిపై భూమిం గుదురుగ నిల్పి జనలోకవాసు లైనదేవేంద్రాదుల నాదరించి యథాప్రకారంబుగ మీస్థానంబుల నుండుఁ డని నియమించి బ్రహ్మను మేల్కొల్పి పూర్వప్రకారంబుగ

సృష్టిం జేయుమని యాజ్ఞాపించి వీడ్కొని తలంగి సన్నిహితుండై మ్రొక్కుచున్న
పక్షీంద్రుం జూచి యిట్లనియె. 4(

క. ధారుణి నీటను మునిఁగిన, కారణమున దాని నెత్తుకార్యంబున కీ ం
ఘోరాకారము దాల్చితి, నారూపము చూచి లక్ష్మి నగదె ఖగేంద్రా. 50

క. నారూపం బీభూమికి, గౌరవముగఁ దోఁచి నన్నుఁ గామించెను నే
నీరమణిని మోహించితి, నారామామణికి నొప్పు నని విహగేంద్రా. 51

క. ఈకఠినశరీరము మఱి, యీకరణిం బెఱుఁగుసటలు నీవిక్రుతాక్షుల్
ప్రాకటదంష్ట్రాయుగ మీ, భీకరతను జూచి లక్ష్మి బెగడుఖగేంద్రా. 52

క. ఆవైకుంఠపురంబున, కేవిధమున వత్తు లక్ష్మి యెకసక్కెముగా
నీవెవ్వఁ డంచు నడిగిన, శ్రీవిష్ణుం డనఁగ నాకు సిగ్గగు గరుడా. 53

క. కావున నచటికి నేరా, నేవిధమున నైన ధాత్రి నెడఁబాయక యిం
దే వసియించెద నన విని, యావిహగేంద్రుండు మ్రొక్కి హరి కిట్లనియెన్. 54

శా. దేవా ధారుణి నుద్ధరించుటకుఁ బోత్రిత్వంబుచే మించి ర
క్షోవీరుం బరిమార్చి యబ్బురముగా క్షోణీతలం బెత్తుటం
బ్రావీణ్యం బొగి నాదిదేవత మహాభక్తిం బ్రశంసించునం
దే వేంచేయుఁడు వేడ్కమీఱ హరి యోదేవోత్తమా మ్రొక్కెదన్. 55

క. మీ కనపాయినియై తగి, యాకమలాదేవివక్షమందుండును మీ
సూకరరూపము చూపిన, నాకాంతకు వెఱపుఁదోఁచదయ్య మహాత్మా. 56

తే. మీరు సర్వజ్ఞమూర్తులు మీకుఁ దెలియ, కున్న దే నాకుఁ దోఁచ కీవిన్నపంబు
చేసినా నింక దేవరచిత్తమునకు, సమ్మతం బైన నది లోకసమ్మతంబ. 57

వ. అని పక్షీంద్రుం డురుతరభక్తిం బ్రణామంబులుం జేసినం జూచి హరి కరుణించి
యిట్లనియె. 58

సీ. అనఘ ఖగేంద్ర నే నచటికి రానిప్డు, ధరణిపై వసియించి దానవులను
బరిమార్చి సుజనులఁ బాలింతు నిఁక నీవు, పొల్పగువైకుంఠపురముచేరి
వనధికన్యకకు నీవార్త లొప్పఁగఁ జెప్పి, క్రీడాచలముగొని * గెలివి మెఱయ
రమ్మని పొమ్మన ఖగరాజచ్యుతునినాజ్ఞఁ, గొని వేడ్క నరిగె వైకుంఠమునకు
తే. నపుడు కిటి యగువిష్ణు వియ్యవనిఁ దిరిగి, తాను వసియింపఁ దగినట్టితావుఁ గనుచు
వచ్చుచునునిల్వ కెందును వనజనేత్రుఁ,డొక్కయెడఁజూచియిదియసర్వోత్తమంబు.

వ. అని మనంబున నిర్ణయించె, నయ్యది గౌతమీనదికి దక్షిణంబుగ నఱువది యోజ
నంబుల దూరంబును, దూర్పు లవణార్ణవంబునకుఁ బశ్చిమంబుగా నైదుయోజనం

* గెలివి=సంతోషము.

బులును దక్షిణంబుగ సువర్ణముఖరికి నుత్తరంబుగ నుండునంద నిలిచి గరుడాగమ నంబున కెదురుగ నుంగొనుచు నుండె నంత. 60

సీ. గరుడుండు వైకుంఠపురిఁ జేరి శ్రీరమా, దేవికి మ్రొక్కి ప్రార్థించి పలికె
నోతల్లి హరి వరాహోగ్రరూపము దాల్చి, హైరణ్యనేత్రుని హతునిజేసి
యల రసాతలమునం దెలమిఁ గ్రుంకి ధరిత్రి, దంష్ట్రాగ్రమున యథాస్థానమునకుఁ
దెచ్చి చక్కఁగ నుంచి యచ్చట నిల్వ సం, కల్పించినాఁ డాప్రకార మటకుఁ
తే. దెమ్మటంచును జెప్పె నీదివ్యసౌఖ్య, దమగుక్రీడాచలంబును దవరవారి
యాజ్ఞ వచ్చితి ననవు డయ్యబ్ధికన్య, విస్మయంబంది గరుడుండు వినఁగ వనియె. 61

గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబు దెచ్చుట.

చ. హరి కిటిరూపవైభవము నచ్యుత యొప్పఁగ నేను జూచెదన్
సరగునఁ దోడితె మ్మనిన సాగిలి మ్రొక్కి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనెం
గరుణను రమ్మటంచుఁ బదకంజములం బడి సన్నుతించినన్
హరి ధరవీడి రా ననియె నాపయి వచ్చితి శ్రీహరిప్రియా. 62

ఆ. సూకరోగ్రమూర్తి మీకుఁ జూపిన మీరు, వెఱతు రంచుఁ బల్కె విష్ణు వంచు
విహగనాయకుండు విన్నవించిన నవ్వి, లక్ష్మి యిట్టు లనియె లలిత మెసఁగ. 63

ఆ. నేను దనకు నెపుడు నిత్యానపాయిని, నగుచు నుండుటెఱిఁగి యచ్యుతముగఁ
గ్రొత్తమాట లన్న గ్రోడవిగ్రహమాయ, వింత దోఁచె మదికి విహగనాథ. 64

క. తా నేరూపము దాల్చిన, నే నారూపము ధరించి నిశ్చలమతినై
పూని యురంబున నుండుదు, నానడవడి క్రొత్త యాదినమున ఖగేంద్రా. 65

క. తా నిచటికి రాకుండిన, నే నచ్చటికైన వచ్చి నిజముగ కిటియై
యానందించుమహాత్ముని, మానితవక్షమున నుందు మహి విహగేంద్రా. 66

సీ. హీనమై తాను ప్రళయాబ్ధిపై నీను, నప్పుడు తనవక్షమందు నుంటిఁ
గూర్మరూపము దాల్చికొని యబ్ధిలో మునిం, గినయప్డు తనయంద దనరుచుంటి
నంగుష్ఠమాత్రుఁడై యాకుపై శయనించి, నప్పుడు నేఁ దనయంద నుంటి
చంద్రచంద్రికల కెచ్చట వేఱులేకుండు, నట్టుల నేఁ దనయంద నుంటి
తే. నిప్పు డెడఁబాసి యుందునె యొప్పకొంచు, నిచటిపరివారములతోడ నచటి కేను
వచ్చి యాక్రోడవిగ్రహువక్షమందు, నిలిచి యుండెద ఖగరాజ తెలఁగ కిప్డు.

క. వేఁడు కలర భూదేవికిఁ, గ్రోడాకారంబు జూపి కులికెడుహరికిం
గ్రీడాచల మొప్పినచోఁ, గూడుదలయగా డెయటకుఁ గొనిపొ మ్మంకన్. 68

సీ. అనిపల్కి పరివారమును దాను నిజకళ, లొనర వైకుంఠమందుంచి యొక్క
కళతోడ గ్రీడానగంబుపై కెక్కి రం, దఱుతోడ సిరి యానదప్ప కప్డు

గరుడుఁ డాక్రీడాద్రి శిరమున నిడికొని, ధాత్రికి దిగి వచ్చుతతిని వివిధ
పుష్పలతాదులు పొల్పుగ నుయ్యేల, వలె నూఁగ భృంగంబు లొలసి తిరుగ
తే. కనకగిరిమీఁద నీలాద్రి గ్రాలుచుండు, కరణి హేమాంగుఁ డనఁదగు నురగవైరి
శిరమునం గ్రీడనగమును జెలఁగుచుండ, గగనదిగ్భాగములు దివ్యకళల నెసఁగె.

సీ. చందన జంబీర చంపక వకుళాది, పాదపంబులతోడఁ బ్రబలుదాని
కనకరత్నాదులకాంతులచే మించి, కనుపించు నమితశృంగములదాని
కలకంఠశుకనీలకంఠమరాళాది, విహగకూజితముల వెలయుదాని
కమలనీలోత్పలప్రముఖపుష్పోజ్వల, రమణీయపద్మాకరములదాని
తే. లలితవిస్తారసిద్ధస్థలములదాని, నమితముక్తికి నాటపట్టైనదాని
సిరిని నీళను భరియించి చెలఁగుదాని, గాంచి యాశ్వేతకిటి నవ్వి మించి మదిని. 70

క. అచ్చెరువుగ నాచెంతకు, వచ్చెను సిరి వచ్చె నీళ వచ్చెను గిరియున్
వచ్చెను బరివారము నాకిచ్చట సంసార మింక హెచ్చె నటంచున్. 71

వ. అని తలంచుచుండుసమయంబున విహగేంద్రుండు వచ్చె నంత నా వరాహరూపుఁడు చూపిన దివ్యస్థలంబున నాక్రీడాచలంబును డించి దండప్రణామంబు లాచరించ నాఖగరాజునకు సంతసించి యప్పర్వతం బెక్కి యందుంగల పుష్కరిణికి బశ్చిమతటంబున నిలిచి యున్న సమయంబున బ్రహ్మరుద్రేంద్రామరదిక్పాలక మునులును గంధర్వాదిసిద్ధులును విచ్చేసి శ్వేతవరాహస్వామిని వీక్షించి సకలనిగమార్థసంప్రశ్నల బహుప్రకారంబుల నానందబాష్పాంచితధారాకలితనేత్రులై సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి జయజయశబ్దంబులు మిన్నుముట్టంజేసి ముకుళితకరకమలములు గలవా రగుచు నిట్లు నుతించిరి. 72

దండకము. శ్రీమన్మహాశ్వేత సత్పోత్రిదరూపాయ నిర్లేపబోధప్రదీపా ప్రతాపోజ్వలా శ్రీపభూపా హిరణ్యాక్ష కాఠిన్యదేహాద్రి దంభోళిధారా సురాధార ధాత్రీతలోద్ధార ధర్మాద్రిధీరా జగత్పూర్ణచిత్సారభూతా భవాంభోధిపోతా సుమోక్షప్రదాతా గుణాతీతవేదార్థనిర్ణేతపూతాత్మధాతా మహాపంచభూతప్రపంచాకరా శ్రీకరా సుప్రసన్నాత్మవై మమ్ము రక్షించు మీశా రమాధీశ నీసత్ప్రభావంబు లెన్నన్ సహస్రాననుండైనఁ దానోపునే మాకు శక్యంబె నీయుగ్రదంష్ట్రాకరాళాస్యమున్ నీసటల్ వేడిచూడ్కుల్ మహాభీకరాకారమున్ జూడ మాకేయసాధ్యంబు గాఁదోఁచె లోకంబున జ్ఞానవ్రాతము ల్బాచి భీతిల్లరే దేవ మమ్ముద్ధరింపన్ సదాసౌమ్యరూపంబునుం దాల్చి శ్రీభూమినీళాసమేతుండవై తండ్రి తిర్యఙ్మనుష్యాఖ్యజీవాళులన్ బ్రోచుచున్ సర్వనిత్యోత్సవంబు ల్మహాభక్తబృందంబు లర్పింపఁగా దివ్యలీలాప్రభావంబులం జూపుచు న్మీరు క్రీడాచలంబందు వేంచేసియుండుండు

శ్రీపూర్ణకామా గుణస్తోమ దేవోత్తమా దేవతాసార్వభౌమా వరాహావతారా నమ
స్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 73

మ. అని వారెల్ల బహుప్రకారముల వేదాంతోక్తులం బ్రస్తుతిం
చిన మోదించి వరాహదేవుఁడు దయాసింధుండు బ్రహ్మాదులన్
గని రుద్రాబ్జజముఖ్యులార వికృతాకారంబు నేఁ దాల్చి దై
త్యుని ఖండించితి భూమి నెత్తితి మహాతోయంబులం దాఁచితిన్. 74

క. మీమీసుస్థానములం, దామోదము మీరఁ జేరి యందఱు పూర్వం
బేమాడ్కి మెలఁగుచుండుఁడు, రామేరలు దప్పకుండుఁ డమలాత్మకులై. 75

శా. భూమ్యాను ల్లదనుజ్ఞ దప్పక సదా పూర్వస్థితి న్నిల్చునే
సౌమ్యత్వంబున సాగరాత్మజను వక్షస్థానమం దుంచెదన్
రమ్యాకారము నొంది భూజనములన్ రక్షించి యెల్లప్పుడున్
గామ్యార్థంబులు నిచ్చి వారిభయమున్గఖంబు ల్నివారించెదన్. 76

ఆ. అనుచు వారి కిట్లు లానతిచ్చి వరాహ, దేవుఁ డపుడు సౌమ్యదేహుఁ డగుచు
వరకృపారసంబు వారిపైఁ జిలికించి, శాంతచిత్తుఁ డై ప్రశస్తముగను. 77

సీ. క్రీడాచలంబున శ్రీస్వామి పుష్కరిణికిఁ బశ్చిమంబుగఁ బ్రకటితమగు
భవ్యపుష్కరిణికి వాయవ్యదిశసమీపంబునఁ జిత్రహర్మ్యంబు లెసఁగి
దివ్యనీలస్తంభ నవ్యహాటకకుంభ, మరకతోన్నతముఖమంటపములు
భానుకోటిప్రభాభాసమానసురత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యములును

తే. కలిగి యప్రాకృతాదిత్యకాంతికలిత, మహితమాయానిగూఢవిమానమందు
మెఱయు శ్రీభూమినీళాసమేతుఁ డగుచు, శ్వేతకిటియొప్పె జగములు వినుతిసేయ.

వ. అట్లు పరమవైభవంబున నుండువరాహస్వామిని బ్రహ్మరుద్రాదులు వాడగని యా
నందసముద్రమగ్నులై యనిమిషదృష్టులై వీక్షించుచున్నసమయంబున వరాహ
దేవుండు విమానంబుతో నంతర్ధానంబు నొందె నప్పుడు బ్రహ్మాదులు జయజయ
శబ్దంబులుచేసి వరాహస్వామి తిరోహితుం డైనదిక్కునకు మ్రొక్కులిడుచుఁ
దత్ప్రభా[illegible]లం బొగడుచుం దమనివాసంబులకుం జని రంత శ్రీభూనీళాదేవు
లును బరివారంబులును హరికి దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి సంతసించి
హరి సిరితో నిట్లనియె. 79

క. సిరి నీవు నన్నుఁ గన్గొని, వెఱచెద వని రమ్మనుటకు వెఱపించితి నీ
వరియఁగ నీళను దోడ్కొని, పరివారముతోడ రాఁగ బహుమే లయ్యెన్. 80

వ. అనిన విని సిరి నగుచు హరి కిట్లనియె. 81

తే. స్వామి నినుఁ బాసి నిముస మోర్వంగజాల, నని యెఱుంగవె గావునఁ జనినదానఁ
దప్పు సైరించి మమ్ము నందఱను బ్రోవు, మనుచు వేఁడఁగ హరి సిరి కనియె నిట్లు.

క. భూమిా స్థలి వెదకఁగ నా, కీమహితస్థలము దొరికె నిచ్చట నిలువన్
నామది కిష్టం బయ్యెను, గోమలి మన కిప్పు డిది వికుంఠంబ గదా. 83
సీ. ఈఫలద్రుమములు నీప్రసూనలతాళు, లీపుణ్యతీర్థము లొప్పు నుండు
మున్యాశ్రమంబుల మోక్షస్థలంబుల, ధన్యంబు లయినభూధరచయములఁ
జూడఁజూడఁగ నాకు వేడుక పుట్టెను, గాన నిల్చితి నింకఁ గమలనయన
భూలోకవాసుల బ్రోవంగవలయును, వరము లొసంగి సత్కరుణ మెఱసి
తే. నాకు నిష్టంబు గలరీతి నీకు నిష్ట, మైన నిల్తును లేకున్న నరయ నిందు
నుండ నని పల్క నిందిర యుల్ల మలర, దరహసితవక్త్రియై యనె హరికి నిట్లు. 84
తే. మీరు సర్వజ్ఞులరు ప్రియంబార నేను, మీరు నిల్చినయెడ నాకు మేటి మీకుఁ
జింతయేటికి దేవ మీచిత్త మింక, ననిన లచ్చిని యురమునం దలరఁ జేర్చి. 85
చ. అపుడు వరాహవిగ్రహుఁ డనంతకళాపరిపూర్ణుఁడై మహా
నిపుణత మీఱఁగా సిరిని నీళను డగ్గఱ నాదరించుచున్
విపులపరాక్రమక్రమవివేకవిచక్షణు లైనపార్షదుల్
కపటము లేక గొల్వఁగ నఖండసుఖస్థితి నొప్ప నయ్యెడన్. 86
తే. అనిన తాపసు లిట్లని రయ్యనూత, స్వామి పుష్కరిణీప్రభావంబు మాకుఁ
దెలుపవే యన విని నవ్వి తెలిపె దంచుఁ, బలికె నీరీతి మునిపుంగవులను గాంచి.
సీ. మునులార వైకుంఠమున నుండు క్రీడానగంబుపై స్వామి పుష్కరిణి యుండి
పరఁగ నప్రాకృతపరిమళోదకమై మహాపూర్ణమై యుండు నచట సిరిని
భూనీళలనుగూడి పురుషోత్తముఁడు జలక్రీడ లాడుచు నుండు వేడుకలరఁ
గ్రీడాచలముతోడ నీడకు దిగి వచ్చి, విరజాసమానమై ధరణి వెలసి
తే. హరికి సంతోష మగుచు గంగాదినదుల, కన్నిటకు మాతృదేవత యగుచు జనుల
పాపముల హరియింపుచుఁ దాప మడఁచి, యిష్టకామ్యార్థములను దా నిచ్చుచుండు.

వ. ఇట్టిస్వామి పుష్కరిణీతీర్థదర్శన పానంబులచేత స్త్రీశూద్రజనంబులం బావనులం జేయుఁ గావున విశేషించి స్నానసంధ్యాదినిత్యనైమిత్తిక సకలకర్మకలాపంబు లాచరించు బ్రాహ్మణులపుణ్యం బెంతయని చెప్పనగు నదియునుంగాక పుష్కరిణీస్నానంబును బరమంబగునేకాదశీవ్రతంబును సద్గురుపాదసేవనంబును గల్గుట దుర్లభంబు మఱియు సకలస్థావర జంగమంబులందు మనుజజన్మంబును బుష్కరిణీస్నానంబును, వేంకటాద్రియందు జీవించుచుండుటయు నత్యంతమోక్షదాయకంబు, గావున వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబును బుష్కరిణీప్రభావంబును వచింప నాచతుర్ముఖునికైన నశక్యంబు తత్ప్రభావంబులు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పితి నింక నొక్కయితిహాసంబు సెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 89

సీ. మును తారకాసురుం డనువాని సేనాని, యదిమి చంపిన బ్రహ్మహత్యవలనఁ
బీడితుఁడై నిజపితృవాక్య మంగీకరించి గ్రక్కున నిర్గమించి మొనసి
యా వేంకటాద్రికి నభిముఖుఁడై వచ్చు, నప్పు డాతని బ్రహ్మహత్య గాంచి
యాకుమారస్వామి యందుండ కతిదూర, మరిగె భయంపడి యంత గుహుఁడు
తే. వేంకటాద్రికి వచ్చి తా వేడ్క స్వామి, పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకి తెప్పున వరాహ
దేవునీక్షించి భక్తిఁ బ్రార్థించి మ్రొక్కి, యపుడు కృతకృత్యుఁడయ్యె పఁడానసుండు.

ఉ. కావున వేంకటాచలముఖుంబుల కెల్ల భయంకరంబునై
పావనమై సువర్ణమణిభాస్వరమై ధరణీసురాలికిన్
జీవనమై తపోజనవశీకరమై యజరుద్రశక్రసం
సేవితమై సుభక్తులకు శ్రీకరమై నుతిపాత్రమై దగున్. 91

క. హరికల్యాణగుణమ్ముల, వరవేంకటగిరిని వెలయు వారక సత్యా
కరమై యవి వచియించిన, పరమార్థం బొకటె చూడఁ బండితులారా. 92

క. ఘనమై ప్రాకృతజనముల, కనులకుఁ బాషాణములుగఁ గన్పట్టును సః
జ్జనములకుం గనకాచల, మునుబోలె వెలుంగు నిత్యమును మునులారా. 93

వ. ఆవేంకటాచలంబుననుండి వరాహస్వామి జనులకు దృశ్యాదృశ్యుం డగుచు వర్తిం
చు నప్పర్వతంబు భవతారకం బగుచుండు ననిన శౌనకుండు సూతుం జూచి యి
ట్లనియె. 94

ఆ. ఆవరాహదేవుఁ డాపర్వతాగ్రాన, నుండి యేమి సేయుచుండె నెవరి
కేమి యొసఁగె వినుట కిష్టంబు గల్గె మా, కావిధంబు దెల్పుమయ్య సూత. 95

క. అనవిని సూతుం డిట్లనె, ననఘుండు వరాహదేవుఁ డాగిరి మీఁదన్
ఘనుఁడై నెమ్మి వసించుచుఁ, దనకాంతామణులతోడఁ దగు క్రీడలతోన్. 96

సీ. వనపుష్పలతలచేతను బ్రకాశించుచు, నిరవయి తగుతాదరిండ్లయందు
నీలకాంతులచేత నెఱి నొప్పుచుండెడు, సదమలసానుదేశంబులందుఁ
బరిమళపుష్పముల్ పై వ్రాలుచుండఁగఁ, జల్లనై తగుపర్ణశాలలందుఁ
గనకమందిరములకై వడి దీపించు, రమణీయగిరిగహ్వరములయందు
తే. మెప్పుగా వ్రాలుపుప్పొడికుప్పలందు, వన్నె కెక్కినసెలయేటిదిన్నెలందుఁ
గాంతలను గూడి చక్రి యేకాంతముగను, గ్రీడసల్పుచు నుండును వేడు కలర. 97

చ. పరఁగ నధర్మవాదు లగుపాటిఁ దృణంబుగ నిగ్రహించుచున్
వరుసగ ధర్మచిత్తులను వారక బ్రోవుచు నుండు నెప్పు డా
హరి కివి నైజసద్గుణము లై తనరారును గాన నెప్పుడున్
ధర నవతారము ల్తలుచు దాల్చుచు నుండు కృపాసముద్రుఁడై. 98

సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు, డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు
తా నందు మేల్కాని తనకుక్షిలో విశ్వ,మును దాఁచికొనియుండి వనజభవుఁడు
నిద్ర మేల్కానఁగానె నిఖిలకారణకార్య, యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మీనవరాహాదిరూపంబు, లటువంటికాలంబు లందుఁ దాల్చి
తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల, రక్షణము సేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రికి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు, వినయ ముప్పొంగ నిట్లని విన్నవించె. 99
ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేని మిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులంద ఱో
తాత యటంచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్నచిత్తుఁడై. 100
ఆ. చక్రి యిట్టులనియె జలజసంభవ నీవు, కోరినట్ల యేను క్రోడరూప
ధరుఁడ నగుచు శేషధాత్రీధరమునందు, నిలిచియుందు ననియె నెమ్మిమీఱ. 101
తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు, శ్వేతకిటితన్నిమిత్తంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల, రక్షణముసేయుచుండు నిరంతరంబు. 102
ఆ. ఆవికుంఠమున సదాదిత్యమండల, మందు సర్గమందు హరివసించు
నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ, జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ. 103
సీ. అనినఁ దాపసు లిట్టు లనిరి శేషాద్రి క్రీ, డాద్రి వేంకటగిరి యనఁగ మూఁడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ, గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁగ
విని సూతుఁ డిట్లనె మునులార మూఁడభి, ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొకనిమిత్తమున నొక్కొకపేరు, చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు
తే. గాన[illegible]యివ్వృత్తాంతగౌరవములఁ, జూచి భావించి నామదిఁ దోఁచినంత
వఱకుఁ [illegible] మీరెల్ల వినుఁడు, ప్రీతి మెఱయంగ ననుచును సూతుఁడనియె.
క. చింతించినయర్థము లిప్పు,డెంతయు లేదనక జనుల కిచ్చుచునుండున్
సంతోషంబున గిరిపైఁ, జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిన్. 105
క. జ్ఞానం బించుక గల్గిన, మానవు లయ్యద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిచెందును, దానన్ జ్ఞానాద్రియంచు ధరపేరొప్పెన్. 106
క. అర్థముఖము లగుగ్రోర్కులు, సార్థకములుచేసి జనుల సంరక్షింపం
దీర్థాదు లుండ నయ్యద్రి, తీర్థాచల మనఁగఁ బేరు దీపితమయ్యెన్. 107
క. నిష్కామ తపోధనులకుఁ, బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్పం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ, బుష్కరశైలం బనంగఁ బొలుపొందు ధరన్. 108
క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి, యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ, దనరారె వృషాద్రి యనఁగ ధరణీస్థలిలోన్. 10

క. అనిమిషులు సముద్రంబునఁ, గనునప్పుడు స్వర్ణమయము గా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయ దానికిం దగెఁ, గనకాచల మనఁగ పేరని ఘనులార యొగిన్. 110

క. నారాయణుఁ డనువిప్రుం, డారూఢిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ దత్కారణమున, నారాయణ శైలమనఁగ నామం బలరెన్. 111

క. ఆవైకుంఠపురంబునఁ, బావన మైయుండుదాని పక్షీంద్రుఁడు తేఁ
గా వచ్చినకారణమున, శ్రీవైకుంఠాద్రి యనఁగఁ జెలువారె మహిన్. 112

క. నరసింహుం డాదైత్యుని, నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగిఁ బ్రహ్లాదుం
గరుణం జూచినకతమున, నరసింహగిరీంద్ర మనఁగ నామం బలరెన్. 113

తే. అంజనాదేవితపము మున్న చటఁ జేసి, వడసె హనుమంతుఁ డనుమేటికొడుకు నెమ్మి
నపుడు దేవతులెల్ల సహాయు లగుచు, నాము మిడి రర్వియం దంజనాద్రి యనఁగ.

క. మునుపు వరాహసమాహము, లనిశము వర్తింప నందు హరి క్రోడంబై
యనువుగ నిల్చినకతమున, మునులార వరాహశైల మర్విం దనరెన్. 115

క. మును నీలుం డను పేరుం, దనరినవానరుఁడు తపము దగఁ జేసెను దా
నినిబట్టి నీలగిరి యని, తనరారెను బేసు జగతిఁ దాపసులారా. 116

క. శ్రీకి నివాసంబై భూ, లోకంబున ననఘ భక్తలోకంబులకుం
బ్రాకటముగ హరి గన్పడ, శ్రీకరముగ నామ మొందె శ్రీగిరి యన... 117

క. శ్రీసతి హరివైభవ ముల్లాసంబుగఁ జూడ నెంచి లలి న...చే
భాసిలె శ్రీసతి గిరియని, శ్రీసన్మునివర్యులార క్షితిమ...రన్. 118

క. వేడుక మైఁ గమలాలయ, తోడం జేడియలఁ గూ... ...
క్రీడించుటచే దానికిఁ, గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బ...లోన్. 119

క. సరగున శ్రీవైకుంఠము, ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్య...కిఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ, గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120

క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి, శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూషణముగ నిడికొనుటను, శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121

ఆ. అర్థయఁగా వకార మమృతబీజము కట, ములును సంపదర్థముల నెసంగు
నట్టిమూడుగూడి యమృతసంపద లిచ్చు, నందుచేత వేంకటాద్రి యయ్యె. 122

వ. ఇవ్విధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక నామంబులు గలుగు
చుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని వచింప నమరగురుచతురాననగుహ
వాసవాదులకుఁ దరంబు గాదు గావున. 123

తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరి వేడ్కనందు, దేవితోఁగూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్రముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచట.

సీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున, నయ్యద్రివసతియు నరసి యెలమిఁ
గందమూలఫలాదికంబుల బహుపుష్ప, ములు తీర్థములు చూచి నిలచి సరవి
నాకుటిండ్లను గట్టి యందుండి ప్రీతిమై, నమలమంత్రాముల నధ్వరంబుఁ
జేయుచుండఁగఁ జూచి సిరిని విలోకించి, హరి యిట్టు లనియె నో యబ్ధికన్య
తే. జనులు గనరానియమ్మహాస్థలికి వచ్చి, యజ్ఞమును జేయుమహానీంద్రు లలరువిధము
చూడు మిచ్చట నని దయఁ జూపి మఱల, నిట్టు లనియెను సంతోష మినుమడింప.

హరి విటవేషధారి యగుట.

సీ. సతి చూడు మవి యజ్ఞశాల సదశ్శాల, లవిగాక యిటుచూడు మగ్నిశాల
సరవి హవిర్భాగశాలపత్నీశాల, యజమానశాల నీ వదిగొ చూడు
మది మహానసగృహం బలియజ్ఞపాత్రము, ల్పశుసుయూపస్తంభపంక్తు లవియ
వారె ఋత్విక్కులు వీర లధ్వర్యులు, సోమయాజితఁ డది సోమిదమ్మ
తే. చక్కఁగాఁ జూడుమిమ్మహాశ్రౌతకర్మ, చయము లెల్లను నాయంద జనన మొందెఁ
గాన సవనస్వరూపుఁడ నైననాకుఁ, బ్రీతిగా యజ్ఞములు బుధు ల్సేయుచుంద్రు.
ఆ. వీరికర్మనిష్ఠ వేడుకగాఁ జూడ, వలయు నిపుడు యజ్ఞవాటమునకుఁ
బోయి వారు సేయుపుణ్యావహాయాగ, సరణిఁ జూచుటొప్పు చంద్రవదన. 127
ఉ. కావున వేశ్యచందమును గైకొను మీవు హొయ ల్చెలంగఁగా
నే విటకానికై నడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటం
బావకకుండమందు వపభక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచినప్పు డే
నావప నారగించెద బుధావళి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగన్. 128

సీ. అనవిని సిరి మందహాసాస్యయై కామ, రూపిణియై కుల్కుచూపు లెసఁగఁ
బరఁగఁ జందురుకావిపావడపైఁ జల్వ, జిలుగుబంగరుపూలచీర మెఱయ
ముత్యము ల్మొకరము ల్ముద్దుముద్దుగఁ గూర్ప, రంగుమించినపట్టురవికె వెలుఁగఁ
గుచభారమున వడంకుచు నుండుమధ్యంబు, నొగి మేఖలాబంధ మొప్పుచుండఁ
తే. గనులఁ గాటుక గంధలేపనము మేన, నుదుటఁ గస్తూరితిలకంబు కుదురనీల
కుటిలకుంతలములు ముద్దుగొలుపఁ బైఁడి, బొమ్మవలె నొప్పె లక్ష్మిసంపూర్ణకళల.
సీ. బటువుముత్యముఁబాపటబొట్టు రాకడి, జడబిళ్లలును గుచ్చు లడరి వెలుఁగ
బంగరుకడియము ల్పచ్చలచేకట్లు, కెంపులవం[illegible]ల్కుఁరముల వెలయ
మగతాలకమ్మలు పగడాలపేరులు, చెవులగళంబునఁ జెన్ను మీఱ
వ్రేళ్లనుంగరములు వివిధకాంతులమీఱ, మీఁజేతగొలుసులు మెఱయుచుండ
తే. నాసికాగ్రంబున న్జిగి నత్తు వెలుఁగ, జిఱుతగజ్జెలమొలనూలు చిందుద్రొక్క
ఘల్లుఘల్లని పదహంసకములు మెఱయ, శ్రీవనిత విశ్వమోహినిదేవి యయ్యె. 130

క. క్రొక్కాఱు మెఱుపు లన్నియు, నొక్కెడ గుమిఁగూడి నిల్చి యున్నవిధముగాఁ
గ్రిక్కిఱిసి యద్భుతంబుగ, మిక్కుటమై యుండె లచ్చి మేనిమెఱుంగుల్. 181

క. కరమునఁ గమలము చేకొని, సురుచిర మగుతళుకుబెళుకుఁ జూపులతో నా
హరినొగిఁ జూడఁగ నాహరి, సిరిమోముం జూచి నగుచుఁ జెలఁగుచు నంతన్.

సీ. ఆకామినీమణి కనురూపముగఁ జక్రి, చక్కని మనుజవేషంబు దాల్చె
నది యెట్టు లన్న నీలాంబుదవర్ణుండు, నాజానుబాహుఁ డాహ్లాదముఖుఁడు
నీలకుంతలయుక్తబాలేందుఫాలుండు, కంబుకంఠుండు మంగళకరుండు
నీరజాక్షుండు గంభీరవక్షుఁడు సింహ, మధ్యుండు మన్మథమన్మథుండు

తే. లలితసౌందర్యవిలసితోల్లాసకలిత, మందహసితాననుండు నిర్మలప్రవర్త
నములుగలవాఁడు శృంగారనయప్రియోక్తు,లాడువాఁడుగ విటుఁడయ్యె హరిగనంగ.

సీ. కనకపుష్పముల నొప్పిన గుసుంబాపాగ, రాణింపఁ గల్కితురాయి మెఱయ
బొండుమల్లియపూలదండలు భుజముపై, నొఱపుగ మెఱయుచు నూగియాడఁ
జిల్వచేసిన పైడిసరిగంచు దోవతి, చుంగు లొప్పుచు మేనిసొగసు చూపఁ
బరిమళగంధలేపనవక్షమున నాణి, ముత్యాలహారము లుచ్చటింప

తే. నవ్యమౌక్తికస్వర్ణరత్నాంచిత మగు, కర్ణభూషణములు దివ్యకాంతు లెసఁగ
పరమకౌశేయమధ్యము బాగుమీఱ, ముద్దుటుంగరములు వ్రేళ్ల మురియుచుండ. 184

సీ. విలసితభ్రూలతావిక్షేపణంబు లా, యనిమిషపతి ధనస్సును జయింప
నుదుటి గందపుఁజుక్క కదసి నీలాభ్రము,నొఱయు పూర్ణశశాంకు నెఱి హసింప
దంతాళికాంతి వింతగ వజ్రములపంక్తి, దీధితులను మించి ధిక్కరింపఁ
గర్పూరతాంబూలకలితాధరపుబింబ, ఫలరక్తిమం జూచి పరిహసింప

తే. మఱియు నాసాగ్రముననొప్పు మౌక్తికమున,కిరుకెలంకులకాంతుల నెనసిసొగసుఁ
దనరఁగా మీసఁగట్టు నందంబు చూపఁ, జెక్కుటద్దమేలొఱపు రంజిల్లుచుండ.

సీ. మేఘంబుపై వెల్గు మెఱుపుఁదీఁగెలువలెఁ, దగిన బంగరుజన్నిదములు మెఱయ
నుంగరంబులకాంతు లొప్పెడు కుడిచేత, నొకలీలగాఁ గత్తియొఱపు నెగడ
శరణాగతత్రాణబిరుదంబు లనఁదగు, నందియ ల్పాదంబులందు మొఱయ
వామహస్తంబున వరరత్నమయచాప, మొగిఁ దళుకొత్తంగ నుల్లమలర

తే. విటునివలె హరి సొగసుగ వేసమెసఁగఁ, దాల్చి విటకత్తెవలెనుండు తరుణిఁగూడి
పాదుకల మెట్టికొంచు నా[illegible]పథిత యుష్ణ, వాటిఁ జేరంగఁ జూచుచు వచ్చుచుండె.

సీ. ఆచక్రి నీక్షించి యాగాఢ్యులపు డిటఁ, "డెవ్వఁడో" యని గని యిట్టు లనిరి
వనితామణిం గూడి వచ్చుచుండెడివాఁడు, మహిమ నొప్పు వసంతమాధవుండో
నలుఁడో జయంతుఁడో నలకూబరుండో సు, రేంద్రుఁడో చంద్రుఁడో యీశ్వరుండో
యీమహాటవి కిప్పు డేలవిచ్చేసిరో, వీరిదేహసుకాంతు లారయంగ

తే. దిక్కు లెల్లను వ్యాపించెఁ దెలియఁ జూడ, విప్రుఁ డగుటకు యజ్ఞోపవీతచిహ్న
మమరియున్నది క్షత్రియుం డగుట కెడము, చేతవి ల్లున్న దటుగాక చెల్వుచూడ.
వ. విటునికైవడి వేశ్యాంగనామణితోడం గూడి యున్నవాఁ డనుకొను చుండుసమ
యంబున. 138
ఆ. వేడ్క మీఱఁగాను విప్రులు చూడంగ, వచ్చి చక్రి యజ్ఞవాటిలోనఁ
జేరి ద్విజుల నడుమ సిరితోడఁ గూర్చుండి, విడెము సేయుచుండె వేడబమున. 139
క. అప్పుడు వారల నోడలం, దొప్పెడు కస్తూరిగంధ ముర్వీసురులం
గప్పుకొనంగ నొగి న్వా, రప్పద్మదళాక్షుఁ జూచి యని రీరీతిన్. 140
సీ. ఓమహారాజ నీయూరేది పేరేమి, యెవరు నీతలిదండ్రు లిచటి కేల
వచ్చితి విప్పు డీవనమున సవనము, ల్సేయుచుండెదము నీచిత్తమునను
మామీఁద దయ యుంచి మామఖంబులకు స,హాయుఁడ వైయుండి యసుర వేధ
చోరబాధయు మృగస్తోమంబుచే వేధ, దప్పించు మావంటిదాపసులకు
తే. వసుమతీశ్వరు లెప్డు కావలియు నెడు, ధర్మపద్ధతి దప్ప కధ్వరము లిచట
నీవు సేయించు మాచేత నిర్మలాత్మ, యనినఁ జిఱునవ్వు నవ్వి యిట్లనియెఁ జూచి.
సీ. రాజును గాను ధరామరుండను గాను, కడకు వైశ్యుఁడను శూద్రుఁడను గాను
తల్లితండ్రులు లేరు ధరణి నాకొక్కని,వాసంబు లేదు సర్వస్థలముల
సర్వస్వరూపుఁడై చరియించు చుండుదు, నగుణుండ నామవర్ణాశ్రమములు
లేవని పల్కఁగా నావిప్రు లిట్లని, రయ్య మీవాక్కుల కర్థ మిపుడు
తే. మాకుఁ దోఁపదు నీచెంత మచ్చికలర, నిపుడు కూర్చున్నలలితాంగి యెవతె యనిన
మందహాసితాస్యుఁ డగుచు నమ్మాధవుండు, పల్కె నిట్లని వారితోఁ బ్రౌఢిమెఱయ.
ఆ. నాకు నేవ కాని నాకెవ్వరును లేరు, చూడ నొంటివాఁడఁ జూచి నన్ను
వనమునందుఁ బుట్టి వచ్చె మోహినివలెఁ, బట్టె నిద్రపియంబు వఱల మునులు. 143
క. మచ్చికతో నిరువురు కడు; ముచ్చటగాఁ గలసియుండి మును లగుమీరిం
దచ్చుగ నుండుటఁ గనుఁగొని, వచ్చితి మిటు మిమ్ముఁ జూడ వరమునులారా. 144
సీ. ఇచ్చోట మీఱంద ఱేమేమొ చేసి సం,గీతము ల్పాడెదురీతు లేమి
యౌదుంబరపుశాఖ లమరంగఁ జేఁబట్టి, వేత్వేర విప్రులఁ బిల్చు టేమి
యాయగ్నికుండ ష్వే మీదారుపాత్రలే, మీపశుహింస యే మిన్ని మీరు
మాకుఁ జెప్పు డటన్న నాకర్మనిష్ఠు లి, ట్లనిరి వపాయ మాచరింప
తే. సమయ మిదిగాన వేదోక్తశాస్త్రవిహిత, మగువపాయాగ మొనరించి యవల మీరు
మమ్ము నడిగినదెల్ల సమ్మదములిలఁ, జెప్పెదము వీను లాలింప నిప్పు డుండు. 145
తే. అనుభవచియించి యాగాధ్యు లందుహరిని,నాత్మ నెంచుచు నావపాయాగ మెలమిఁ
జేయుచుసమర్యానశంఖచక్రాయుధములు, దాల్చియందఱుచూడంగదనుజహరుఁడు.

వ. సముల్లాసంబుగ నవ్వరమనుగ్రహించి తనచిహ్నము లెఱింగించి. 147

చ. హరి పరమాత్ముఁ డచ్యుతుఁ డనంతుఁడు నిర్జరులెల్లఁ జూడఁగాఁ
గరముల నంది యావరను గ్రక్కున మెక్కఁగ సంయమీశ్వరుల్
వరుసఁగ నందుఁ జిత్తరువు వ్రాసినబొమ్మలరీతి భక్తిచేఁ
బరవశులై రమేశుఁ డగుపద్మదళాక్షుని జూచుచుండఁగన్. 148

వ. నారాయణుండు శ్రీవత్సలాంఛనాంచిత విశాలవక్షుండును సదమలరత్నాభరణ
భూషితుండును, కౌశేయపరిధానుండును సహస్రమార్తాండప్రభాభాసితుండును
వక్షాపరిమళమిళితాధరుండును కరుణాకటాక్షవీక్షితుండును నగు హరి మునీం
ద్రులం జూచి మీసేయుజన్నంబున నత్యంతతృప్తినొందితి నని పల్కి మోహినీ
రూపిణి యగునిందిరాదేవిం గూడి తిరోధానంబునొందె. నంతర మమ్మునిపుంగ
వులు పరమానందవిస్మితాంతరంగులై హరివేడబంబునకుఁ గొండొకతడవు హరిం
బ్రార్థించి కృతార్థులమైతి మనుచు జన్నంబు పరిపూర్తిచేసి యవభృథస్నానం
బొనర్చిరని సూతుండు వెండియు మునుల కిట్లనియె. 149

మ. మును జాబాలిమునీంద్రుఁ డీకథను సమ్మోదంబుతో నాకుఁ జె
ప్పెను నే నట్లుగ మీకుఁ జెప్పితిని సంప్రీతిన్ రమేశుండు చే
సిన దింకొక్కటి చెప్పెదం గథ మహాచిత్రంబుగా మీరు ము
న్వినినట్లే యని శౌనకాదులు విన న్వేడ్కం దగం దత్కథన్. 150

వ. వినిపింపఁ దొడంగె, నంత శ్రీహరి తద్గిరి కుత్తరభాగ మందార వట వకుళ చం
దన పిచుమంద జంబు జంబీరాద్యనేకతరుబృందశోభితారణ్యాంతరంబున విహ
రించు చుండుసమయంబున నొక్కదినంబున. 151

కుమారధారమహిమ.

సీ. దేశాంతరాగతద్విజుఁడు వృద్ధవయస్కుఁ, డత్యంతబలహీనుఁ డతనిసుతుఁడు
కౌండిన్యుఁ డనువానిఁ గానక యందందుఁ, దడవుచు నచ్చి దా దారి దప్పి
ఘనవేంకటాద్రిమార్గంబునం జని మహారణ్యంబునం గుమారా యటంచు
బిలుచుచు నేడ్చు చాకలి దప్పి మించుటం, జేసి నేలం బడి చెవులు మూసి
తే. కొనియు నప్పుడు గూడ నోకొడుక యెందుఁ
బోతివి యటంచుఁ బహువిధంబులుగ దుఃఖ
పడుచుఁ జేరొక్కనుచుండఁగ భవ్యమూర్తి
యిందిరేశుండు చని దయాహృదయుఁ డగుచు. 152

తే. వృద్ధవిప్రుఁడ యిమ్మ్యుగ్రవిపినభూమి, కేల వచ్చితి జగమున నింకఁ గొన్ని
దినము లుండెదవో లేక దేహ మిచట, విడిచెదో చెప్పు మేడ్వకు వడియు వలదు

క. అనవిని విప్రుం డిట్లనె, ననఘ శరీరంబుమీఁద నాసక్తియు లే
దనిమిషుల ఋణము దీర్పక, చను టెట్లనుసందియంబు జనియించె ననెన్. 154

క. ఆవార్తలు విని మాధవుఁ, డావిప్రునికరము పట్టి యచ్చట గల యా
పావనతీర్థమునందునఁ, గావించెను స్నాన మపుడు కరుణాత్ముండై! 155

వ. అట్లు స్నానం బొనరించుటంజేసి యావృద్ధవిప్రుండు పదియాఱేండ్ల బాలకుమారుండై, షోడశకళాపరిపూర్ణుండై మ్రోల నిలిచియుండు శ్రీహరిం జూచి వందనంబు లాచరించుటంజేసి యద్దేవుండు సహస్రాక్షుండును, సహస్రపాదుండును, సహస్రశీర్షుండును, సహస్రబాహుండును నై, నిజస్వరూపం బక్కుమారవిప్రునకుం జూపుటంజేసి గగనంబుననుండి దేవేంద్రాదులు దేవదుందుభులు మొరయించిరి శీర్షంబునఁ బుష్పవృష్టి గురియించిరి పలువిధంబుల నుతించి రప్పు డవ్విశ్వరూపుం డగుచక్రి యవ్విప్రుం జూచి యో భూసురకుమారా! యిజ్జగంబున ధనధాన్యసమృద్ధితో నిఁక దేవఋణంబు దీర్చుటకు నాశ్రమంబునకుం జని యాగంబు సేయు మని యానతిచ్చి యతనికుమారుం డగుకౌండిన్యునియున్కి నెఱింగించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నవ్విప్రపుంగవుం డత్యంతానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు హరిం గొనియాడుచుఁ దనయెడకుం జనియెఁ. దత్కారణంబున నందుండు ధారాతీర్థంబునకుఁ గుమారధారాతీర్థం బనంబరగె. మఱియు నాకుమార ధారాతీర్థంబునఁ ద్రికాలస్నానం బాచరించినవారికి నరోగదృఢకాయంబును, నవృద్ధత్వంబును, సకలసౌభాగ్యపుత్రావాప్తియు నగు నని యమరులు నిర్ణయించి నిజస్థానంబుల కేగిరంచు జాబాలి నాకిక్కథ ఎక్కాణించుటంజేసి చెప్పితి నని వెండియు నిట్లనియె. 156

సీసమాలిక.

వాల్మీకి నాకుఁ బూర్వచరిత్ర మొక్కండు, చెప్పె దానిని వినుఁ డొప్పుగాను
చంద్రవంశజుఁ డైన శంఖణుఁ డనురాజు, కాలవశంబున బేల యగుచుఁ
దనశత్రువుల లోఁగి దనరాజ్యమును గోలు, పోయి రామేశ్వరంబునకుఁ జేరి
యట రామసేతువునందుఁ గ్రుంకి మఱియు, ముదమునఁ గొన్నాళ్లు వదలకుండి
వచ్చుచు మార్గాన వరశంఖమునిగిరి, పై నుండి వచ్చెడు పావన మగు
శ్రీసువర్ణముఖరిఁ జెలఁగి స్నానము జేసి, దానికుత్తరముగఁ దరలి వచ్చి
దానవాంతకగిరి దరినుండు జంబుజం,బీరగాలవచిరిబిల్వవకుళ
పాదపచయముచేఁ బరిశోభితం బగు, భూమియం దొక్కెడఁ బొదలుచుండు

తే. కమలకల్హారపుండరీకాదిపుష్ప, శోభితం బగుసరసిలో సుఖముగాను
స్నానమును జేసి యాతీరసాలమూల, మునఁ దగంజేరి యివ్విధంబునఁ దలంచె.

చ. కటకట శాత్రవు ల్గినిసి కయ్యమొనర్చి మదీయమండలం
బటువలె నాక్రమించి రిపు డన్నము వస్త్రము గల్గుటెట్లు నే
నెటువలె నోర్తు కష్టమున కీశ్వరుఁ డీగతిఁజేసె నింక మీఁ
దటిగతి యేమటంచుఁ బరితాపముతో విపు లార్తిఁ బొందుచున్. 158

వ. దేవుని మనంబున నెంచుచు దేహంబు పరవశత్వంబు నొందుటంజేసి యాసమయం
బున నశరీరవాణి యిట్లనియె. 159

తే. నిర్మలాత్ముఁడ మదియందు నీవు ధైర్య, మొందు చింతింప కిచటికి నుత్తరముగఁ
గ్రోశదూరాన వేంకటకుధరమున్న, దటకు నరుగుము భక్తితో నార్తి తొలఁగు.

వ. మఱియు నప్పావనపర్వతంబు మహాపన్నులకుఁ గామధేనువుచందంబున నత్యంత శోకార్తులకుఁ గల్పవృక్షంబుకైవడిఁ జింతితార్థంబు లిచ్చుచుఁ జింతామణి నామంబునం బ్రకాశించు నందు నిర్హేతుకజాయమానకటాక్షవీక్షణుం డై సకలజనార్తి నివారకుండై మనోభీష్టదాయకుండై శ్రీహరి సంపూర్ణకళాన్వితుం డగుచు నిరంతరానందనిలయనివాసుఁ డై యుండు నందు శ్రీస్వామిపుష్కరిణి సకలాఘనిచయ నివారిణియై యుండు తత్పశ్చిమతటంబున వాల్మీకిమునిభూధరంబుండు నందు నిల్చి మూడుకాలంబుల నాపుష్కరిణి శుభోదకంబునఁ గ్రుంకులిడి షణ్మాసంబులు విజితేంద్రియుండవై శ్రీమద్వేంకటనాథుని విధివిహితంబుగ షోడశోపచారపూజలు సమర్పించుచుండు మనంతర మాస్వామి కరుణార్ద్రహృదయుండై ప్రసన్నంబయి నీయభీష్టం బొసంగునని పల్కుచుండు నశరీరవాక్కులు విని సంతోషాయత్తచిత్తుండై యావేంకటాచలారోహణంబు చేయుచు వివిధఫలపుష్పతరులతాశోభితంబును నానావనచర చమరీ భల్లూక సారంగాది మృగావాసంబును శుక కలకంఠ మయూరవిహంగాదిమనోహరకూజితకలితంబును నవరత్నమయతపనీయప్రకాశితంబగు సానుప్రదేశంబులును నగువేంకటాద్రి నెక్కి తన్మధ్యంబునఁ బావనపరిమళోదకపూర్ణంబును కమలకల్హారనీలోత్పలకైరవకుసుమోపేతంబును నిరంతరసంగీత సంకాశభృంగసందోహఝంకారమనోజ్ఞంబును కమఠమీనగ్రాహప్రముఖసంకులంబును నగు స్వామిపుష్కరిణి సందర్శనంబుచేసి తత్తీర్థంబున ననుపమభక్తి సంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబొనర్చి యశరీరవాణిపల్కినయట్ల షణ్మాసంబులు శ్రీమద్వేంకటాచలనివాసుని ధ్యానంబు చేయుచుండె ననంతరంబు. 161

శంఖణరాజుకు వేంకటాచలపతిప్రత్యక్షం బగుట.

సీ. హారకుండలకిరీటాదిభూషణభర్మ, చేలకాంతులఁ బ్రకాశించువాఁడు
తులసీసుదళపరిమళపుష్పహారవి, రాజితవక్షోదరంబువాఁడు
తిలకాంతనిటలప్రదేశమందు నటించు, కమనీయకుటిలాలకములవాఁడు

శ్రీవత్సకౌస్తుభచిహ్నము ల్గలవాఁడు, కరుణ నొప్పిన గొప్పకనులవాఁడు
తే. శంఖచక్రగదాబ్జహస్తములవాఁడు, సరవిలక్ష్మినిఁ జెలఁగు వక్షంబువాఁడు
భూమినీళలఁ గెలఁకులఁ బొల్చువాఁడు, దీనజనపాలుఁ డఖిలైకదేవుఁ డపుడు.

వ. రవికోటిప్రకాశసదృశదివ్యవిమానమధ్యప్రదేశమునం దుండి స్వామిపుష్కరిణి మధ్యంబుననిలిచి శంఖణమహారాజునకుఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁగ నయ్యెడ బ్రహ్మరుద్రేంద్ర ప్రముఖులు వచ్చి భేరిమృదంగాదిమంగళవాద్యంబులు మ్రోయ పుష్పవృష్టి గురి యించి నృత్తగీతంబులు గావించి నిగమాంతసూక్తంబుల సన్నుతించుచుండి రంత శంఖణమహారాజు ప్రసన్నుం డైనశ్రీహరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి కరంబులు మోడ్చి సద్భక్తి మెఱయ నిట్లనియె. 163

సీ. దేవదేవమహాత్మ దీనరక్షక జగ, న్నాథ సత్కరుణతో నన్నుఁ జూడు
మును పు మాపూర్వుల కొనర మీ రిచ్చిన, పృథ్వి శాత్రవుల కొప్పించి ఇచ్చి
యతిదీనదశ నొందినట్టి నా కిప్పుడు, ప్రత్యక్ష మైతివి పరమపురుష
నాశత్రువులఁ ద్రుంచి నారాజ్య మిప్పించు, మనిన శ్రీహరి శంఖణునికి ననియె
తే. జింత విడువుము రాజ నీసీమఁ జేరి, పట్టభద్రుఁడ వైయుండు భార్యతోడ
ననుచు నభయంబొసంగి చక్రాయుధుండు, తగ సురల్మెచ్చిగనఁదిరోధానుఁడయ్యె.

తే. అప్పుడా బ్రహ్మముఖ్యులు హరి నుతించి, స్వామి పుష్కరిణీస్నానసత్ఫలంబు
పొగడ శక్యంబె యనుచు నాభూరమణుని, భక్తికి న్మెచ్చు చేగిరి భాగ్య మనుచు.

ఆ. శంఖణుండు భక్తి స్వామిపుష్కరిణికి, మ్రొక్కి శైలమునకు మ్రొక్కి హరికి
మ్రొక్కి భార్యతోడ ముదమున గిరి డిగ్గి, పోవుచుండ నతని భూమియందు. 166

క. విమలుం డగుశంఖణరిపు, లమితాశనురాజ్య మేల నన్యోన్యవిరో
ధము లెసఁగఁ బోరి మడిసిరి, క్రమముగ నమ్మహికి రాజు గావలె నంచున్. 167

వ. తద్దేశవాసులు రాజును న్వెదకుచు వచ్చుచుండ దారియందు శంఖణమహారా జగు పడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి శత్రునాశనవృత్తాంతంబంతయు నెఱింగింప సంతసించి శ్రీవేంకటాద్రీశ్వరుం గొనియాడుచుఁ గొంతవడికి నవ్వారలకుఁ దాఁ జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతిశయాంబులు కర్ణామృతంబుగ నుడివి వారితో నిజదేశం బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి తొల్లింటివలె రాజ్యపాలనంబు సేయుచుండె నిది యునుంగాక మఱియొకయితిహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు సూతుం డి ట్లనియె. 168

ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము.

సీ. మధ్యరాష్ట్రమున నాత్మారాముఁ డనెడుస, ద్బ్రాహ్మణుం డనఘుండు వందితుండు
దేవ భూసురపూజ లేవేళఁ జేయుచు, విహితధర్మజ్ఞుఁ డై వెలయుచుండు

నతఁడు పిత్రార్జితార్థాదు లించుకయేని, లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
గా దీనుఁడై పెక్కుకష్టంబు లొదవుటం, జేసి పల్విధముల చింతపడుచు
తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు, పర్వతశ్రేష్ఠమున కధోభాగమునను
దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ, జేరి స్నానంబు సేసి తత్తీరమునను. 169
క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా, నపు డాహ్నికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా
విపినములోనికిఁ జొరఁబడి, చపలత నొకత్రోవఁ బోయి శైలం బెక్కెన్. 170
వ. తన్మార్గంబునఁ గపితీర్థప్రముఖ సప్తతీర్థంబులయందు స్నానం బొనర్చి నిర్మల
చిత్తుండై పర్వతారోహణంబు చేయుచుండి యొక్కెడ గుహాంతరంబున నను
పమాన ధ్యానయోగనిష్ఠుఁడై యుండు సనత్కుమారు సన్నిధానంబు చేరి ప్రణ
మిల్లి నిలిచి ముకుళితకరయుగళుం డై యిట్లు నుతించె. 171
క. తాపసకులాబ్ధిచంద్రా, పాపాత్ముఁడ నైన నన్ను బరమకృపాత్ముం
డై పరిభవిల్లఁ గావుము, నీపదములు గతియ నాకు నిర్మలహృదయా. 172
క. దారిద్ర్యముచేతను సం, సారంబును విడిచి వచ్చి సరవిగ నెట్లో
చేరితి నాకష్టంబు ని,వారించి సుఖం బొసంగు వరయోగీంద్రా! 173
మ. అనినం దాపసవర్యుఁ డిట్లనియె నీ కాయాస మింకేల చే
సినపాపంబు నశించుకాల మిదె వచ్చెం బాప మే దంటివా
విను జన్మాంతరమందు మాధవుని సేవింపం బ్రయత్నింప కుం
డినదేగాక బుధాళి దూఱుటయుఁ బాటిం జూపి గర్వంబునన్. 174
ఆ. దాన మిచ్చువారి దానంబుఁ గొనువారి, ననుసరించి యొకరియం దొకరికిఁ
గసరు పుట్టునట్లు గల్లమాటలు నీవు, చెప్పి దానహాని చేసినావు. 175
క. ఆచారవిహీనుఁడ వై, యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చగుజనులం
జూచి హసించుచు నుంటివి, దాఁచితి వర్థంబు కరుణ దాన మొకరికిన్. 176
ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యెసఁగిన పాపంబు, కపిలదీర్థమునను గడుముదమున
మునిఁగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీ కిఁక లక్ష్మి, కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ.
క. వ్యూహమహాలక్ష్మి సదా, శ్రీహరివక్షస్స్థలమునఁ జిరభూషణ మై
మాహాత్మ్యముతో నెలకొని, బాహుళ్యము నెగడ సిరుల భక్తుల కిచ్చున్. 178
సీ. ఆ వ్యూహలక్ష్మి వృత్తాంతంబు విను దయా,లోలతరంగాక్షి లోకమాత
పూర్ణచంద్రనిభాస్య పురుషోత్తమునిప్రియ, పద్మనివాసిని పద్మపాణి
వ్యూహభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మి, యనఁ గీర్తి యన జయ యనఁగఁ దనరుఁ
గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ, విగ్రహసజ్జనవినుతపాత్ర
తే. విను మనాయాసముగ భక్తివితతి సేయు, పాపనిచయం బడంచి సంపద లొసంగు
నమ్మహాదేవి మంత్ర మే నాప్తముగను, జెప్పెదను నీవు సద్భక్తిచే జపించు. 179

వ. అని వచించి యంగన్యాసాదిపూర్వకంబుగ లక్ష్మీమంత్రం బుపదేశించి ధ్యానంబు సాంగంబుగఁ జెప్పి శ్రీహరి భవదీయాభీష్టం బొసంగు వేంకటాచలంబున కరుగుమని యానతిచ్చె, నంత నాత్మారాముం డానందబాష్ప కలిత నేత్రుం డై తద్గురుధ్యానంబు చేసి లక్ష్మీమంత్రంబు జపంబు సేయుచు నాకాశగంగ భూమికి దిగివచ్చు చందంబున విరజానదికై యెడిఁ బరమపావనంబు లైన తీర్థంబులు శైలాగ్రంబుల నుండి ప్రవహించుచు భూమికి దిగివచ్చుచుండుటం జూచి సంతసించుచుఁ గృతస్నానుం డై పర్వతారోహణంబు చేసి స్వామిపుష్కరిణియందు నఘచయంబు తలంగ స్నానం బొనర్చి హరిధ్యానంబు చేయుచున్న సమయంబున. 180

సీ. ప్రాకారపంక్తులు బహుమంటపంబులు, వివిధోరుకల్యాణవేదికలును
సవమలతప్తకాంచననిర్మితంబు లై, గొమరారుచున్నట్టిగోపురములు
వరనీలమౌక్తికవ్రజచప్పరంబులు, రమణసౌధాట్టాలకములు బాల
భానుకోటిప్రభాభాసమానసురత్న, సహితంబు లగుసభాస్తంభములును
తే. గలిగి గంధర్వనగరసంకాశ మగుచు, విధిశివేంద్రాదిసిద్ధసేవితము నగుచు
గీతనృత్తవాద్యసంకీర్ణ మగుచు, నమరు నొకదివ్యధామమధ్యమున నుండి. 181

సీ. కుండలాంగదరత్నకోటీరకౌస్తుభ, ముఖభూషణము లంగముల వెలుంగ
నురమునం దరుదుగా వ్యూహలక్ష్మి యెసంగ, శతకోటిమన్మథసదృశుఁ డగుచు
రమణీయ కనకాంబరముల చెంగులు జారఁ, బరిమళగంధలేపనము మెఱయ
నీలకాంతుల నొప్పు నిటలాలకంబులు, బాలభృంగావళిపగిది వఱల
తే. నపుడు భూ నీళ లిరుగడలందుఁ జెలఁగఁ, బుండరీకాక్షుఁ డంనున్న భూసురునకు
దయను బ్రత్యక్షమయ్యె నత్తఱిని విప్రుఁ, డలర సాష్టాంగదండంబు లాచరించి.

వ. అనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి యేమియుం దోఁచక గద్గదకంఠుం డయి యనిమిషదృష్టిం జూచుచున్న నాత్మారామునిం గని దయార్ద్రహృదయుం డై హరి యిట్లనియె. 183

తే. నీకు భయమేల వ్యూహలక్ష్మీకటాక్ష, మిపుడు నీయందుఁ బొందిన దింకమీఁద
నాయురారోగ్య మైశ్వర్య మమర నీకుఁ, గల్గు సుజ్ఞాననిష్ఠయుం గల్గు విప్ర. 184

సీ. అని పల్కి మాధవుం డాబ్రాహ్మణున కప్డు, డభయం బొసంగె బ్రహ్మాదిసురలు
తగ నుతింపఁగఁ దిరోధానంబు నొందె న,య్యవనీసురుండు భయంబు వాసి
యిపు డానతిచ్చిన యీశ్వరుఁ డిందుండి,యెటువోయె మఱి యాతఁ డీశ్వరుండొ
కాఁడొ నేఁ జూచుట కల్లయో నిక్కమో, గలఁగంటినో యని కలవరమునఁ
తే. గొంతసే పుండి యవల సద్గురునికృపను, హరి వరము లిచ్చినది నిక్కమంచు దలఁచి
నమ్మి గిరి డిగ్గి తనమందిరమ్ము సేరి, సిరుల నొప్పుచు దానము ల్సేయుచుండె. 185

క. ఈకథ పూర్వము శ్రీవా, ల్మీకిమునీంద్రుండు పొడిమిం జెప్పె నొగిన్
శ్రీకర మగు విను మని నే, నా కైవడి మీకుఁ జెప్పితిని ముద మొప్పన్. 186

చ. అనిన వరాహపర్వతమహత్త్వము చక్కఁగ నీవు దెల్పఁగా
వినుటకు మాకు నెల్లరకు వేడుక పుట్టెను గాన మానసం
బున నొకయింత కోపమును బొందక చెప్పు మటంచు మౌను ల
త్యనఘుని సూతుఁ జూచి యని రందఱు ప్రీతి యొసంగ వెండియున్. 187

వ. అనిరి సూతా! యమ్మహాగిరియందుఁ బదియేడు తీర్థంబు లున్న వని చెప్పితి వయ్యవి
వరుసఁగ విశదీకరింపవలయు ననిన నమ్మునులం జూచి సూతుండు హరితేజోవిరాజ
మానుం డగు కర్దమమునికి సుతుం డగుకపిలుండు తొల్లి. 188

శా. ఆపాతాళమునందు సౌఖ్యవరయోగాభ్యాసముం జేయుచుం
జాపల్యంబు నడంచి నిర్మలమహోత్సాహంబుతో లింగమున్
శ్రీ పెంపొందఁగ నిల్పి యర్చనము తాఁ జేయుచుఁ గ నాలింగమున్
వ్యాపించెం ద్రిజగంబులందు సుకృతవ్యామోహమై శ్రేయమై. 189

వ. ఆలింగంబు నిర్జరప్రకరంబులచేతను సజ్జనంబులచేతం బూజ గొనంబడిన కారణం
బునఁ గపిలలింగం బని ప్రసిద్ధం బయ్యె. 190

ఆ. సగరనందనులకు సద్గతి నొసఁగి యం, మన్న భోగవతి మహోన్నతముగ
వేగ లింగమూర్తి వెంటనె ధాత్రి భే,దించి వచ్చి కపిలతీర్థ మనఁగ. 191

క. ప్రవహించి సకలజనముల, భవతాప మడంచి లోకపావని యయ్యెన్
భువి నాఁటఁ గోలె భక్తిగ, నవగాహము సేయుచుండు రమరులు మనుజుల్.

సీ. కపిలతీర్థమునఁ జక్కఁగఁ జక్రతీర్థంబు, ప్రవహించు మును దేవపతి యహల్య
నెంచిన యఘము పీడించుటం జేసి యా, జలమున స్నానంబు సల్పె మఱియుఁ
దదుపరిభాగానఁ దనరు విష్వక్సేన, తీర్థంబు సుకృతవృద్ధియు నెసంగి
ప్రవహించుచుండు పూర్వము విరుణాత్మజుం, డైనవిష్వక్సేనుఁ డచటఁ దపము

తే. సలుపఁ గా మెచ్చి హరి వచ్చి శంఖచక్ర,యుగళి మపుడిచ్చి పరివారయూథములకుఁ
గర్త గాఁ జేసినందున త్క్ష్మాతలమున, నతనిపే రన నాతీర్థ మలరుచుండు. 193

క. పంచాయుధతీర్థములు స,మంచితముగ దానిపైని నలరారును దీ
పించు ఘనానలతీర్థము, మించి తదూర్ధ్వంబునందు మే లిడ నద్రిన్. 194

ఆ. పరఁగ దాని కుపరి బ్రహ్మతీర్థము మహా, పాతకము లడంచి ప్రజల కెల్లఁ
బుణ్యఫల మొసంగు పొసఁగ నద్దానిపై, మునుల తీర్థములును దనరు నేడు. 195

ఆ. ఒండుకంటె నొండు నిం డుత్తమఫలంబు, తీర్థములకు మహిమ తేజరిల్లు
నింత నొప్పుచుండు నెఱిఁగి బ్రహ్మాదులు, చెప్పలేరు నేను జెప్పఁ గలనె? 196

క. సరవిగ నిం కొక చరితం, బరుసగఁ జెప్పెదను దొల్లి యవనీసురుఁ డొ

క్కరుఁ డెలమిఁ దీర్థములఁ దా, వరుసగఁ జూడంగ నెంచి వచ్చుచు నుండెన్.

సీ. మార్గాన నొకతియ్యమావిచె ట్టుండఁ, జేరి తచ్ఛాయను దారిశ్రమము
వాయంగ నిద్రింప స్వప్నములో హరి, వచ్చి యిట్లనె విప్రవర్య వినుము
అదె చూడు మీపుష్కరాద్రిసమీపము, నందు దా నభయప్రదాఖ్యనయము
వానెడు తీర్థాలు పదియేడు గలవందు, స్నానం బొనర్చినచో నిజముగ

తే. సకలపాపహారం బయి సంతతార్థములును బొందెదవు మఱి చింత తొలఁగు నీకు
ననఁగ నావిప్రుఁ డాశ్చర్య మంది నిద్ర, మేలుకొని యిట్లు తలపోసె మెచ్చుకొనుచు.

తే. తలఁచె నిమ్మెయి శ్రీరమాధవుఁడు స్వప్న, మున వచించినగతి నిప్డు పుష్కరాద్రి
జేరి తీర్థంబులను గ్రుంకి కోరినట్టి, కోర్కె లెల్లను బొందెదఁ గుతలమునను. 199

వ. అని యెంచి కపిలతీర్థాది సప్తదశతీర్థంబులయందు విధిప్రకారంబుల స్నానంబు సేసి సకలాభీష్టంబు లొందె నని వెండియు సూతుం డిట్లనియె. 200

తే. మునివరేణ్యులు తీర్థాలు మూడుకోట్లు, తనరు నీవేంకటాద్రిపై ధరణి వేఱ
చోట లే వెందుఁ గావునఁ జూకు రడఁగు, తాత్త్వికైనను వర్ణింపఁ దరము గాదు.

వ. మఱియు నివ్వేంకటాద్రి నొకతూరి సద్భక్తిం బ్రదక్షిణంబు సేసిన వారికి మాత్ర ప్రదక్షిణతుల్యం బగుటం గాక భూప్రదక్షిణంబువలనం గల్గు ఫలంబులకంటె ననంతఫలంబు సిద్ధించు నిదియునుం గాక యొకవిశేషంబు గల దది యెట్లన మున్నొకసమయాన హలాయుధుండు వేంకటాద్రిశిఖరదర్శనంబు చేసి సకల తీర్థాదులం దలంచి యనుపమసుకృతంబు గాంచె. నింతియ గాక ధర్మరాజాదు లరణ్యవాసము చేయుచుండ నొకనాఁడు శ్రీకృష్ణుండు వచ్చి పాండవుల కి ట్లనియె. 202

సీ. పాండవాత్మజులార ప్రబలు రయ్యును మీరు, కర్మవశంబునఁ గాన నిట్లు
వసియించుకాలంబు వచ్చె గదా యైన, జయము శ్రీక్షేమ గల్గు భయము వలదు
శ్రీకరం బైనట్టి శ్రీవేంకటాద్రికి, భక్తితో నేగి గోప్యముగ నుండు
క్షేత్రపాలకునిచేఁ జెలఁగి పాలిత మయిన, పరమపావనతీర్థప్రాప్తిఁ జేరి

ఆ. స్నానపానజపము లాని సేయుడు శత్రు, ప్రకరహాని గల్గి ప్రాభవంబు
తనరు నంచుఁ జెప్పఁ దద్దయుఁ బాండవుల్, వేంకటాద్రి కేగి వేడ్కనెగడ. 203

ఆ. క్షేత్రపాలుఁ డుండు సిద్ధస్థలంబున, నిలిచి స్నానపాననిష్ఠ లచట
సలుపుచుండ నొక్కసంవత్సరము చనె, నంత వేంకటేశుఁ డావరమున. 204

సీ. స్వప్నమునం బాండవాగ్రజుం గని యిట్టు, లనె మహారాజ నీవరుల నెల్ల
సమయించి రాజ్యంబు చక్కఁగ నేలుము, సందియం పడకు పో సదయ ననఁగ
ధర్మజుం డటు లేచి దగ మ్రొక్కి యావల, భీమార్జునాదులం బిలిచి స్వప్న
సంగతిఁ దెల్పంగ సంతసం బందిరి, యంత నందఱితోడ నద్రి డిగ్గి

తే. శత్రువుల గెల్చి గజపురి శస్తముగను, జేరి రాజ్యంబు నేలుచు భూరికీర్తి
నొందె ద్రౌపది యిష్టంబు నొందెఁ గృష్ణునిష్టమీడేరెఁ ద్రిజగంబు లెల్లఁ బొగడ.

చ. గుఱుతుగఁ బాండునందనులు గొన్ని దినంబులు భక్తియుక్తులై
తఱిమిడి యందు నిల్చినకతంబునఁ బాండవతీర్థ మంచు ని
త్తఱి నరు లెన్నుచుండుదురు దానిమహత్త్వము క్షేత్రపాలకుం
డెఱుఁగును గాని యెంచ మఱి యెవ్వ రెఱుంగరు ధారుణీస్థలిన్. 206

వ. మఱియు స్వామిపుష్కరిణికిఁ బూర్వభాగంబున జరాహరంబును, వలిఘ్నం
బును రసాయనంబును, అనుమూడు తీర్థంబులును, హరి వసింపఁ దగిన వైకుంఠ
పర్వతగహ్వరంబును, అష్టలోహఘాతంబులును గల్గియుండు నింతయు నాపుష్క
రిణికి ద్వావింశతిశరపాతదూరంబున మాయాతిరోహితశక్తి యన్నిట నావ
రించి యుండుం గావునఁ దత్తీర్థాదులు బుధులుకైనఁ గాంచ నశక్యంబు లగుచుండు
నట్టిమహిమ లొప్పుచున్న వేంకటాచలంబున నంధులు మూకలు బధిరులు
గోద్రాంద్రు ధనహీనులు శ్రద్ధా భక్తి హరిం గొనియాడుచు నుండిరేని వారికి
నభీష్టాము లాపూర్తియగు నని యుగభేదంబువలన నొక్కవిశేషంబు కల్గుచుండు
నయ్య దెఱింగింతు వినుం డని సూతుం డిట్లనియె. 207

వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట.

సీ. ఆవేంకటాద్రి మహాద్భుతంబుగ నొక్క, తఱి వారివిధమునం దనరుచుండు
నొకతఱి కనకాద్రి యొప్పునఁ జూపట్టు, నొకవేళ జ్ఞానసంయుతము నొందు
నొకసమయంబునఁ బ్రకటితె మరకత, మణివోలె దీపించు మహిమమీర
నొకకాలమున మహి నొప్పును గలికాల, పాషాణశైలరూపములుగాను

తే. గాన నావేంకటాచలఘనత నుడున, నాదిశేషునికైనఁ గా దరయ నింక
నేను జెప్పంగ నేర్తునే నెమ్మి మీరు, పరమమునులార ఖిమలకృపాత్ములార .208

క. అని యిటు సూతుఁడు వల్కఁగ, విని శౌనక ముఖ్యు లనిరి వేంకటశైలం
బున కెసఁగు మహిమ లెంతయు, వినినం బరితృప్తి లేదు వీనుల కనఘా. 209

క. కావునఁ బెద్దలు చెల్పిన, శ్రీవేంకటగిరి మహావిచిత్రమహిమలన్
భావింపఁగ నీవే ముద, మావిర్భవముగ వచింపు మాకర్ణింపన్. 210

తే. అనిన జైమినిముని చెప్పినట్టిరాము, చరిత మిపు డేను వచియింతు సరవి మీరు
వినుఁ డటంచును మౌనులఁగని ముదమునఁ జెప్పఁదొడఁగెను దత్కథఁజిత్రమలర.

సీ. మునులార! దశరథతనయుఁడై జనియించి, గాధేయజన్నము గాచి వేడ్క
శంకరుచాపంబు ఖండించి జానకిఁ, జేఁ బట్టి భార్గవుఁ జెలఁగి యతని
బల మార్చి సాకేతపట్టణంబును జేరి, జనకువానతిఁ గొని చని యరణ్య
వాసంబు సేయ రావణుఁ డనుదైత్యుండు, లలన సీతను దనలంక కెలమిఁ

తే. బట్టి కొనిపోవ రామభూపాలకుండు, రావణుని ద్రుంచుకొఱకు సుగ్రీవుఁ జేరి
యాంజనేయాదికపులతో నపుడు వేంక, టాద్రిచెంతను లంకకు నరుగుచుండ.

⟶ శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ⟵

తే. అంజనాదేవి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద, నుండి రాముఁడు కపిపుంగవులను గూడి
వచ్చుటం జూచి యెదురుగ వచ్చి యతని, పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి భక్తిమెఱయ.

క. ఘనుఁ డగురాముఁడు విష్ణుం, డని మనమున నిశ్చయించి యానందముతో
వినుతులు సేయుచు మఱి యి, ట్లని రాముని కీర్తి యపనియం దలరంగన్. 214

ఉ. రామ సుకీర్తికామ ఘనరాక్షసబృందవిరామ సద్గుణ
స్తోమ దినాధినాధకులతోయధిచంద్రమ శౌర్యధామ నీ
శ్రీమహితప్రభావము ధరిత్రి నుతింపఁగ నాకు శక్యమే
కామఫలప్రదాత ననుఁ గావఁగదే జగదీశ రాఘవా. 215

సీ. ఈవేంకటాద్రిపై నెలమి వర్తించుమఁ, గావున నాయందుఁ గరుణనుంచి
వేంకటాద్రికి మీరు విచ్చేయుఁ డనవిని, శ్రీరాముఁ డిట్లనె వీరకపులు
తోడ శీఘ్రముగాను దూరప్రయాణంబు, కలిగియున్నది కార్యఘటనమైన
వెనుక నీయిష్టము వేంకటాద్రికి వత్తు, మనఁగ దేవరదర్శనార్థ మచటఁ

తే. గాచి యున్నారు మునివరు ల్గాన వారిఁ, జూడ రావలె ననుచు నాచేడె పిలుచు
సమయమున నాంజనేయుఁ డచ్చటికివచ్చి, వినయమున మ్రొక్కి యీరీతి విన్నవించె.

తే. దేవ మాతల్లి యంజనాదేవి మనవి, చేసినట్లుగఁ గరుణించి చిత్త మలర
వేంకటాద్రికి నేగుట వేడ్క మాకు, మఱియుఁ గపులెల్ల నలసిరి మార్గమునకు.

వ. ఇదియునుం గాక యాహారంబు గొనవలసియుండుటం జేసి యిప్పుడు. 218

సీ. శ్రీజయనాశ్రమసిద్ధస్థలమునందు, ఫలసుమవృక్షము ల్గలిగి యుండుఁ
గందమూలాదులు ఘనపుణ్యతీర్థంబు, లందుండుఁ గనుక నేఁ డచట నిలిచి
యావలఁ బోఁ దగు నంజనాద్రికి నొగి, మనప్రయాణమునకు మార్గ మదియ
యటు గాన మాతల్లియందు సత్కృప నుంచి, యటకు రావలె నిపు డనఁగ రామ

తే. చంద్రుఁ డబ్జాప్తసుతునిలక్ష్మణునిఁ గాంచి, మందహసితాస్యుఁ డై హనుమంతుఁ డమట
వింటిరే యన్న వారు భూవిభుని జూచి, దేవ మీయిష్ట మనిరంతఁ దెఱఁగు నెంచి.

క. మనమున దశరథతనయుం, డను మోదము నొంది యత్తు నేఁడి చయ్యన న
య్యనిలతనూజుని గని యి, ట్లనియె నగ్గౌరవమున సంగ నెందఱు వినఁగన్. 220

ఉ. మారుతపుత్త్రి నీ మనవి మామది కిష్ట మొసంగె నిప్పుడా
చారుతరాంజనాఖ్యవరశైలపథంబున వేడ్కఁ బోద మా
దారిని వానరావళికిఁ దప్పక చూపు మటంచుఁ బల్కె న
వీరుఁడు సంతసించి కపివీరులఁ బిల్చి ప్రియంబు మీఱఁగన్. 221

ఆ. వేంకటాద్రిమార్గ మంకం బెటింగించి, హరిసమూహవిభునియనుమతమున
రామలక్ష్మణులను రహి మీఱ భుజములం, దుంచికొని బలంబుఁ బెంచి నడచి.

ఆ. నిక్క వేంకటాద్రి కెక్కుమార్గమునందు, బరమునీంద్రు లెదురు వచ్చి నిలిచి
బహువిధముల రామభద్రుని వినుతించి, యిట్టు లనిరి కీర్తి యినుమడింప. 223

ఉ. రామనృపాల ఘోరతరరావణశౌర్యవిఘాలభవ్య సు
త్రామ సురార్యయోగిజనతాపసపాల కృపాలవాల శ్రీ
భూమిసుతాత్మలోల పరిపూర్ణయశోధనధామ వానర
స్తోమముతోడ వచ్చుమిముఁ జూచి కృతార్థుల మైతి మెల్లరున్. 224

సీ. చిరకాలమున నుండి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ, దప మొనర్పఁగ నావిధాత వచ్చి
రామసౌమిత్రు లీ రమ్యవేంకటశైల, మునకు వచ్చెదము సమ్మోద మలర
వారు వచ్చెడుదాఁక వదల కిచ్చట నుండి, వచ్చినప్పుడు మీరు వారి నిచట
సంతోష మొదవించి సత్యలోకమునకు, రండు మీ రనినకారణముచేత

తే. నెదురుచూచుచు నుండి మేమిచటమిమ్ముఁ, గాంచితిమి మాతపంబు లిక్కడఫలించె
నింతయే చాలు సెలవు ని మ్మిపుడు బ్రహ్మ, లోకమున కేగెదము దుష్టలోకనాశ.

మ. అనినన్ రామనృపాలకుండు పరమాహ్లాదంబుతో వారలం
గని యోతాపసవర్యులార! మిము నీ కాంతారమధ్యంబునం
దొనరం గంటిమి సంతసం బొదవె మీరుల్లంబుల న్వేడ్కమై
జనుఁ డబ్జోద్భవుఁ డున్నచోటి కనుచున్ సంప్రీతితోఁ బల్కఁగన్. 226

క. ఆమౌనులు ముద మొందుచు, రామునిచే సెలవునంది రయమున నపుడే
తామరసోద్భవులోకము, రాముని నెంచుచును జనిరి రహి నంద ఱొగన్. 227

వ. అనంతరము రామచంద్రుండు తత్పర్వతోత్తరమార్గంబున నొకపర్వతారోహణంబు సేయుచుండి తన్మధ్యంబున యక్షశాపమోక్షంబు చేసి వచ్చి కందమూలఫలభరితం బగు నంజనాశ్రమమునందు నాకాశగంగసమీపంబునం గపిసమూహముతో నిలిచి తత్తీర్థంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించిరి. అంజనాదేవి పుష్పంబులఁ బూజించి పరమపుణ్యఫలంబు లొసంగి ముద మార వేఁడుటం జేసి యా రామలక్ష్మణులు సంతుష్టులై యంజనాదేవిని నాదరించి వీడ్కొని యంతనుండి సుగ్రీవాంగదకపిముఖపరివృతులై స్వామి పుష్కరిణికి వచ్చి జయప్రదసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానం బొనర్చి తత్తీరశృంగారవనంబునం దొక్కెంతతడవు సుఖాసీనులై దర్శనార్థంబుగ వచ్చినమునుల కనేకఫలదానంబు లిచ్చి పుష్కరిణికి నిబుతిభాగంబున నొకపర్ణశాలం జేరి యున్నసమయంబున నాంజనేయుండు వివిధఫలకందమూలాగలును దేనెపెఱ్ఱలును దెచ్చి సమర్పించెఁ బరివారముతోడ రామలక్ష్మణు లారగించి పరిపూర్ణులై రట్టియెడ. 228

సీ. ఘనుఁ డాంజనేయుండు కపిసమూహముఁ జూచి, పిలిచియిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
వానరులార యీవనపర్వతములందుఁ, జూత జంబూఫలవ్రాతములను
బనసపండ్లను ద్రాక్షపండ్లను బదరికా, ఫలము లనంటులు పాలపండ్లు
పరమముదంబున సరవి మెక్కుఁడు వనం, బున విహరింపుఁడు మనసులారఁ
తే. ననిన విని కపిబృందంబు లపుడు చెలఁగి, ఫలమహీరుహములఁ బ్రాకి పండ్లఁ గోసి
కడుపులారంగఁ దిని యార్చు చాడలఁ గెఱలు, కొనుచుఁ గొండలపై కెక్కి తేనెలరసి.
వ. ఆమధుకోశంబులం జేకొని చించి యందుండు తేనెలతో మఱి కొన్ని పండ్లును
గల్పి పంచుకొని యబ్బురపాటునఁ జప్పరించుచు నొండొరులు ఱొప్పుచు
ముక్కులు చిట్లించుచు నొకరిచెవు లొకరు గొఱుకుచు పండ్ల గిటించి కన్నులు
బిక్కరించి వెక్కిరించుచుం గొండకొండకు లంఘించుచు నుల్లాసం బొక్కింత
తడ వుండి యందఱొకచోట గుంపుగూడి యి ట్లనుకొనిరి. 230
క. రాములకృపచే నిచ్చటి, కామోదముతోడ వచ్చి యఖిలఫలములం
గామించి భుజించితి మిపు, డేమే లొనరింప వచ్చు నినకులపతికిన్. 231
సీ. శ్రీరామునకు నపకారం బొనర్చిన, రావణుం దెచ్చి శ్రీరాము నెదుటఁ
బెట్టి కొట్టియు దయ పెట్టక తోఁకలం, జుట్టి భూమిం బడఁ బట్టు విడక
మఱి లంకఁ గొనివచ్చి మానవేశ్వరుఁ డాత్మ, మెచ్చ ముందటఁ బెట్టి మేలుగొనెద
మనువారు కొందఱు ఘనరాక్షసుల నబ్ధిఁ, గలపి రావణశిరంబులను నఱికి
తే. గ్రద్దలకుఁ బెట్టుదము వేడ్కఁ గలవు దీఱ, ననుచుఁ గొందఱు రావణుం డబ్ధిఁ డాఁగి
నప్పటికి వాని విడువక యందు నరిగి, పట్టుకొని వత్త మధిపునిపట్టు కడకు. 232
వ. అనువారై రంత నందఱు స్వామి పుష్కరిణికి నీశాన్యభాగంబునం దొక్క గిరి
గహ్వరంబు నీక్షించి యయ్యంధకారబిలంబునం జొచ్చి కిచకిచ లాడుచుం
బోవుచు నం దొకదివ్యజ్యోతి నీక్షించి తత్సమీపంబున కరుగుచున్న సమయంబున.
సీ. ఆగుహాలో దివ్యహాటకనవరత్న, గోపురప్రాకారకుడ్యతతులు
వజ్రకవాటము ల్వైడూర్యమాణిక్య, మరకతమౌక్తికమండపములు
ప్రాసాదము ల్చిత్రభవనపంక్తులు మేటి, పచ్చతోరణములు బాగు మీఱ
హేమరథంబులు సామజాశ్వంబులు, వివిధవింతలు దగువీధు లొప్ప
తే. విమలగానంబులును నృత్యవివిధవాద్య, ములును ఘోషింప యువతులు మొలఁగుచుండ
వరచతుర్భుజులును గదాధరులు శంఖ, చక్రపాణులు నచ్చట సంచరింప. 234
తే. అమరి యప్రాకృతంబై సహస్రప్రకాశ, మహిమచే నొప్పు నప్పురమధ్యమందుఁ
గాంచనాద్రినిభంబై ప్రకాశయుతము, భానుసంకాశమైనవిమానమునను. 235
సీ. నీలాభ్రగాత్రుండు నీరజనేత్రుండు, నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
కనకాంబరుండు సత్కంబుకంఠుండు స, ల్లలితసద్భూషణాలంకృతుండు

శంఖచక్రగదాబ్జసహితహస్తుండు మ, హాత్ముండు పూర్ణచంద్రాననుండు
సురుచిరసుందరసుకుమారదేహుండు, విపులసత్కారుణ్యవీక్షణుండు
తే. నగుచు ఘనభోగిభోగపర్యంకమునను, వాసి మీఱఁగఁ గూర్చుండి వామపదము
ముడిచికొని కుడిపాదంబు పుడమిమీఁద, నింపుగాఁ జాచుచుండు లక్ష్మీశ్వరుండు.

క. కరములు రెండా ఫణిపై, నిరవుగ నూనుకొని లక్ష్మి యెదపై వెలుఁగన్
ధరణియు నీళయు భక్తిని, నిరుగెడ వసియించి వేడ్క నెసలారంగన్. 237

వ. ఇవ్విధంబున సుఖాసీనుఁడై యుండు పురుషోత్తమునకుం గరుడసుందరీమణులు చామరంబులు వీవ మఱి కొందఱు శ్వేతచ్ఛత్రంబులు పట్టఁ గోటిసూర్యప్రభాభాసితుండై వెలుంగుశ్రీహరిని సంతోషమగ్నులై చూచు చున్నకపుల నీక్షించి యం దొక వేత్రహస్తుండు మార్గంబు చూప నక్కపు లామార్గంబున నీవలకు వచ్చి యాశ్చర్యంబు నొంది తమలోఁ దా మిట్లు తలంచుకొనిరి 238

సీ. శ్రీరామచంద్రుని చెలఁగి గెల్వఁగలేక, రావణుండు గుహాంతరాళమునను
జేరి రాక్షసమాయ లీరీతిగాఁ జూపె, నని తోఁచు చున్నది యనెడువారు
నాదశకంఠుమాయలు గావు భావింప, హరిమాయ గావలె ననెడువారు
నీసంశయము దీర నీమాటు గుహలోని, కరిగి క్రమ్మఱఁ జూత మనెడువారు
తే. మనము మాత్రము పోరాదు మర్కటముల, నన్నిటిని గూడి పోవచ్చు ననెడువారు
నపుడు కలగంటి మిది దబ్బ ర నెడువారు, నన్నతే మేలగు నిజ మిది యనెడువారు.

వ. ఇవ్విధంబున నందఱు సందేహములు వడుచు మరల నాగుహను జూడంగఁ బోవ నది కన్పట్ట కుండుటం జేసి యందందుం గలగుహ లన్నియు వెదకి గానక రామచంద్రుని కడకు వచ్చి గుహావృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నక్కరుణాసముద్రుండు చిఱునగవు మోమున మొలకలెత్త నిట్లనియె. 240

సీ. దేవర్షిరాజనదీమూలములు పరీ, క్షించి నిర్ణయముగఁ జెప్పరాదు
మహిమాఢ్యుఁడైనరమామనోహరుఁ డిందు, నలయు రీతిని కల్ల యనఁగరాదు
హరిగిరిమహిమ లా హరి యెఱుంగును గాని, దేవతలకుఁ గూడఁ దెలియఁబడదు
యీయద్రిమహిమల నెంచ కేరిశరంబు, మించి పరీక్షింప మీకుఁ దగదు
తే. మంచి దైనను గొదవేమి మాధవుండు, కరుణతో మీకు దర్శనం బరయ నిచ్చె
ధన్యులైతిరి పాపము ల్తలఁగె నంచు, నాడి శ్రీరాముఁ డాదినం బచటనుండె. 241

క. సరవిగ మఱునాఁ డద్రిని, హరిబలములతోడ డిగ్గి యారఘురాముం
డరి గెలువం జని యంబుధి, గిరు లిడి బంధించి మించి కీర్తి యెసంగన్. 242

చ. కపులును దమ్ముఁడుం గొలువఁగా నొగి లంకకుఁ బోయి యచ్చటన్
విపులబలంబుతో నసురవీరుల నెల్ల వధించి ధీరతం
గుపితుని గుంభకర్ణు ధరఁ గూలిచి రావణుతోడ బోరి యా

రిపుని వధించె దేవమునిబృందము మెచ్చఁగ రాముఁ డెంతయున్. 243

సీ. సీత వచ్చుటఁ బరీక్షించి శ్రీరాముఁడు, గూడి విభీషణుఁ గూర్మి కలరి
యాలంక కాతని నధిపునిగాఁ జేసి, జానకీలక్ష్మణసహితుఁ డగుచు
వానరచయముతో వరపుష్పకం బెక్కి, సాకేతపురి సంతసమున జేరి
భరతశత్రుఘ్నులు భక్తిమైఁ గొలువంగఁ, బట్టాభిషిక్తుఁడై ప్రజల నెల్లఁ
తే. బ్రథిత దయఁబూని పాలింపఁబృథివితజిని, పండుచుండెను సస్యంబు మెండుగాను
మానివర్యుల కీరీతిఁ బూని చెప్ప, విని ముదం బంది గుహలోనఁ దనరినట్టి. 244

వ. పరమపురుషుం డెవం డాయద్రిమహిమ ససాకల్యంబుగ వచింపు మనిన మునులకు
సూతుం డిట్లనియె. 245

శా. వైకుంఠం బెడఁబాసి శేషగిరిపై వర్తించు నారాయణుం
డాకాలంబున నాగుహాంతరమునం దావానరశ్రేణికిం
జోకం జూప నిజస్వరూపము కపు లోచ్చద్యంబు గాఁ జూచి భూ
లోకంబందు వచింపఁగా నెఱిఁగి రీలోకంబులో మర్త్యులున్. 246

వ. ఇవ్విధంబున నాగుహాంతరమున నుండి శ్రీహరి వానరసమూహంబునకు వైకుం
ఠంబు చూపినందున నాగుహకు వైకుంఠగుహ యనంబరఁగె. నందు నిత్యముక్తులు
సేవింప శ్రీభూనీళా సమేతుఁడై యుండు నాగుహాంతరమును జూచిన వారికి ముక్తి
శ్రీప్రదం బగు ననిన విని శౌనకాదులు ప్రమోదస్వాంతులై సూతపౌరాణికుం
జూచి యిట్లనిరి. 247

ఆశ్వాసాంతము.

క. పంకజలోచన దనుజభ, యంకర సుగుణాభిరామ యవ్యయధామా
శంకరమిత్ర శుభాకర, వేంకటగిరినిలయ మానివినుతాంఘ్రియుగా. 248

మాలిని. కలశజలధిబాలా కాంతశృంగారలీలా, సలలితగుణజాలా సామగానాభిలోలా
కలుషనిచయశైలో గ్రాశనీవేదమూలా, విలసితగుణశీలా వేంకటాఖ్యాద్రిపాలా.

గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ శ్రీలక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠ
గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బగు వేంకటాచల
మాహాత్మ్యంబును,వరాహపురాణంబునందు వేంకటగిరిపురవర్ణనంబును, నైమిశారణ్య
వర్ణనంబును, శౌనకాది మహామునుల ప్రశ్నలును, బ్రహ్మ దినప్రళయ ప్రకారం
బును, హరి శ్వేతవరాహంబై హిరణ్యాక్షుని సంహరించి రసాలగతయగుభూమిని
యథాస్థానంబునం దుంచుటయు, వరాహస్వామి యనుమతంబున శ్రీభూనీళల
తోడ వైకుంఠమునం దున్నక్రీడాద్రిని గరుత్మంతుండు గొనివచ్చి భూలోకమునందు
నిల్పుటయు, బ్రహ్మేంద్రాదులు వచ్చి స్వామికి మ్రొక్కి వినుతించుటయును,
వరాహస్వామి శేషాద్రియందు విహరించుటయును, పుష్కరిణీ మాహాత్మ్యం

బును, వేంకటాద్రికి నొక్కొక్కనిమిత్తంబున నొక్కొక్కనామంబు గల్గుటయు, వరాహస్వామి క్రీడానగరంబునకు నుత్తరదిగ్భాగంబున విహరించు చుండి విటవేషధరుఁడై మానుల యజ్ఞశాలయందుఁ బ్రవేశించి వపాగ్రహణంబు సేయుటయు, దేశాంతరగతుం డైన వృద్ధబ్రాహ్మణుని హరి కటాక్షించి కుమారధారాఖ్య తీర్థంబున స్నానంబు సేయించి బాలకుమారునిగాఁ జేసి పంపుటయు, శంఖణమహారాజునకుఁ బుష్కరిణియందుఁ బ్రత్యక్షంబయి రక్షించుటయు, నాత్మారాముఁడను బ్రాహ్మణునకు హరి ప్రసన్నుండై సమస్తైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటయు, కపిలలింగ కపిలతీర్థసంభవంబులును, దత్కపిల తీర్థాది సప్తదశ తీర్థప్రభావంబులును, తీర్థయాత్రపోవు విప్రునకు స్వప్నమునందు హరి ప్రసన్నుండై పుష్కరాద్రియందుఁ గల తీర్థంబులఁ జూపుటయు, ధర్మరాజాను లొక్కసంవత్సరము వేంకటాద్రియం దొకపుణ్యతీర్థంబు నాశ్రయించి యుండుటయు, యుగభేదంబులచేత వేంకటాద్రి ప్రకాశించులాంఛనంబులును, రావణ సంహారార్థంబుగ నరుగునప్పుడు రామచంద్రుం డొకదినము వేంకటాద్రియందు వసియించి గుహాప్రభావంబు కపులకుఁ జెప్పుటయు, గుహాంతర రహస్యంబు మునులు సూతుని నడుగుటయుఁ గల ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. వ్యాసమునీశ్వరహృదయ ని,వాస చిదుల్లాస దుగ్ధవారిధిశయనా
వాసవ వందిత పదయుగ, భాసుర తటికుండనృహరి భవదురితారీ. 1

ఆ. విశ్వచర్య లెల్ల విశదంబుగా నీవు, తెలసినావు మాకుఁ దెలుపఁ గలవు
గాన విష్ణుకథలు క్రమముగ ముదమునఁ, దెలుపు సూత విమల ధీసమేత. 2

క. మాయావి యగుచు విష్ణుం, డాయాస్థలముల వసించి యతివర్యులకున్
బాయక దాఁ గనిపించుచు, నాయెడఁ గనుపింప కుండు నంటివి సూతా. 3

సీ. అంజనాద్రి సమానుఁ డైన శ్రీస్వామినం, దెవ్వరు నిల్పినా రిరవు చేసి
యెవ్వరు ప్రార్థింప నీశ్వరుఁ డచ్చోట, నిలుకడగా నిల్చె నిత్యుఁ డగుచు
నారీతిఁ దెల్పు నీ వని మును లడుగఁ గా, నాసూతుఁ డనియె నా వ్యాసమౌని
చెప్పినకథ మీకుఁ జెప్పెద నెట్లన్న, సనకాదియోగుల శాప మంటి

తే. జయుఁడు విజయుండు దితియందు జనన మొంది
కనకలోచనుఁడును హేమకశిపుఁ డనఁగ
ధరణిపైఁ బుట్టి సాధు బాధల నొనర్ప
సరగఁ గిటియై హిరణ్యలోచనుని ద్రుంచి. 4

ఆ. అపుడు స్వర్ణకశిపుఁ డాగ్రహంబును మించి, సాధు భక్తులకును బాధ చేసె
నందుచే నృసింహుఁ డై చక్రి యాదైత్యుఁ, గడుపుఁ జించి చంపెఁ బుడమిఁ బడఁగ.

సీ. పరమభక్తుం డైన ప్రహ్లాదు రక్షించె, నటు లేగి కనకాక్షుఁ డాహిరణ్య
కశిపుఁడు మఱి కొంతకాలంబునకుఁ గుంభ, కర్ణ రావణు లనఁ గా జనించి
రామచంద్రునిచేతఁ భూమి పైఁ బడుదాక, బాధించు చుండిరి సాధువులను
గావున శక్రుఁడు దేవర్షు లెల్లరు, నారావణుని దుర్గుణాళి హరికి

తే. మనవి చేసెద మని వోయి ఘనసుధాబ్ధి, తీరమును జేరి పలికి రో దేవదేవ
రావణునిబాధ తప్పించి నీవు మమ్ముఁ, బాలనము సేయు మో మహాపరమపురుష.

వ. అని యనేకవిధంబుల నాక్షీరాబ్ధికి నుత్తరభాగంబున నిలిచి వేదాంతరహస్యో
క్తుల వినుతించి యిట్లనిరి. 7

ఉ. దేవ సుధాబ్ధివాస హరి దీనదయాపర చిత్తగింపుమా
రావణనామధేయుఁ డగురాక్షసుఁ డెప్పుడు క్రూరచిత్తుఁడై
భూవలయంబునందుఁ గృతపుణ్యుల నేచుచు నుండు వాని నీ
వేవిధిఁ గాని ద్రుంచుము మఱెద్దియుపాయము లేదు మాధవా. 8

వ. అని వేఁడుటంజేసి విష్ణుదూత యొకండు మరుత్పథంబున. 9

ఆ. వచ్చి యిట్టు లనియె వనజాక్షుఁ డిందు లేఁ, డవనిమీఁదఁ బర్వతాగ్రమునను
మెలఁగు చుండు నటకు నెలమిఁగ జనుఁ డిందుఁ, గలకలంబు సేయవలదు పొండు.

క. అని వాఁడు పలికి పోయిన, విని మౌనులు సురలు దేవవిభుఁ డాశ్చర్యం
బును బొందుచు నందుండక, చని చని శోధించి రిలను శైలము లెల్లన్. 11

వ. అనంతర మెందుం గానక వైకుంఠమార్గంబున నిర్గమించి పోవుచున్న సమ
యంబున. 12

సీ. శరదభ్ర శుభ్ర భాస్వర శరీరమునందు, శ్వేత ప్రకాశ విభూతి మెఱయ
ధవళ సంపూర్ణ చంద్రక కళంక మనంగ,* నైల్యవత్కృష్ణాజినంబు వెలుఁగ
సురుచి రారుణ జటా జూటంబు శిరమునఁ, దపన బింబంబు చందమునఁ దోఁప
నవిశంబు నారాయణాష్టాక్షరిం దగఁ, బలికించు వీణియఁ బట్టి భుజము

తే. మీఁద హత్తించి శ్రీహరి మెచ్చునట్టి, గాన నైపుణ్యమును జూపు చూని నడచు
నారదులరాఁగఁ జూచియానంద మొంది,యిట్లువినయంబునడిగెనదింద్రుఁడపుడు.

క. ఓ నారద త్రిభువనముల, మానక చరియింతు వీవు మర్మంబులు నీ
ధ్యానమునకుఁ గన్పట్టును, గాన మహాత్ముఁడవు నీవు ఘనమునిచంద్రా. 14

సీ. శ్రీశైలభూములఁ జేరి రావణుఁ డతి, క్రూరుఁ డై సాధులఁ గొట్టువాఁడు
గావున వాని నేగతి నైన శ్రీ రమాపతియ దండింపఁ గాఁ వలయు నడఁగ
విష్ణుదేవుని మేము వెదకుచు క్షీరాబ్ధిఁ, జేరి యెంతయు నుతిసేయ మాకుఁ
బ్రత్యక్షమును లేక పల్కక యుండఁ గా, హరి దూత యొక్కరుం డంతరిక్ష

తే. మునకు వచ్చి ఖమునుఁజూచి ఘనుఁడు చక్రి, భూతలంబున నొక పెద్దభూధరమున
నున్నవాఁ డట కేగుఁ డం చొరిమఁ జెప్పి,పోయినాఁడంత మేమెల్లఁబాయకుండ.

వ. ఈ భూలోకంబున గాఢారణ్యంబులును భూరిభూధరశృంగంబులను వెదకి వేసట
నొందితి మింత కౌ హరి యుండు నెడ నెఱుంగక యీమార్గంబున. 16

క. చను దెంచితి మాదేవుం, డనుపమ వైకుంఠపురమునందుండును గా
వున రావణవృత్తాంతము, వినిపించెద మచట హరికి విస్మయపడఁగన్. 17

చ. అన విని నారదుం డనియె నయ్య వికుంఠమునందు విష్ణుదే
వుని గని రాను నేను బహులోక్కలికం జను నొక్కపార్శ్వదుం

డనియె విస్మయము న్విడచి యా హరి భూతలమందు లక్ష్మితో
నొనరఁగ నొక్కకొండపయి నుండును పొమ్మనె వింటి నంతయున్. 18

క. కావున నచటికి మీ రిఁకఁ, బోవలసిన దేల చక్రి పుత్త్రునికడకుం
బోవుద మా జలజాసనుఁ, డే వివరము దెల్పు ననుచు నెలమిగఁ గనుచున్. 19

ఆ. దేవతాని వల్కె దేవేంద్రసురముని, ముఖులు సత్యలోకమునకుఁ బోయి
ఘనచతుర్ముఖములు కరచతుష్టయములు, గలిగి యొప్పుచున్న కమలభవుని. 20

సీ. కాంచి రచ్చటఁ దప్త కనకాభ దేహుండు, లోకవందితుఁ డష్ట లోచనుండు
మహనీయ దండ కమండల హస్తుండు, బాల భానుప్రభా భాసితుండు
నతిశయ దివ్యపద్మాసనాసీనుండుఁ, బ్రథిత తాపసజన పరివృతుండు
నిర్మల సత్కర్మ నిష్ఠాగరిష్ఠుండు, పరమామృతధ్యాన పరవశుండు

తే. నగుచు నామ్నాయగోప్య శాస్త్రములందు, వింతవింతగ మూర్తీభవించి మెలఁగఁ
జేరి సావిత్రి గాయత్రి భారతియును, గొలువఁగాఁ గొల్వునం దున్న జలజభవుఁడు.

ఆ. దేవతలను మునులఁ దిలకించి వేడ్కమైఁ, జెంత రం డటంచుఁ జేర్చి వారి
కార్యములను దెలియఁ గా నడ్గ వా రెల్ల, నుడివి రిట్లు మ్రొక్కి నుతు లొనర్చి.

వ. పితామహుఁడా! రావణాసురునివలన మేము పడు బాధ లెంతని చెప్పఁ గలము
తద్రావణాసురు వశింపక యుండిన సాధుజనబృందంబులకు బాధలు మాన వది
యెట్లున్నం గాక. 22

సీ. వర క్షీరాంబుధియందు వైకుంఠ పురియందుఁ, ద్రిభువనంబుల మేము దిరిగి వెదకి
వచ్చితి మం దెందు వాసుదేవుఁడు లేఁడు, కావున మేము మీకడకు వచ్చి
శరణు వేఁడితిమి శ్రీహరి యుండు తా వెందుఁ, గలదొ యెఱింగింపవలయు మీరు
చక్రి సంచా[illegible]ర్యం బెఱింగిన, వారు గావున వేఁడువారు మేము

తే. చెలఁగి తపముల విఘ్నము ల్సేసి మాకు, నమిత బాధలు గల్గించు నట్టి దనుజు
నడఁపఁ దగుశక్తి యాహరి కలరియుండుఁ, గానఁ గరుణింప వేయని పూనియడుగ.

క. విని యావిరించి వారిం, గని యిట్లనె రావణుండు కాలము రా క
వ్వనిచేతఁ జెగఁడువాఁ డొక, మనుజునిచేఁ జచ్చుఁ దుదకు మహిపై మఱియున్.

క. దేవతలచేత నితరుల, చే వధ్యుఁడు గాఁడు తాను జీవించుట కై
నీవం గొనె వరమును దగఁ, గావించి తపంబుఁ గెల్వఁగా దెవ్వరికిన్. 26

సీ. దాని కుపాయంబు దగ్గ జెప్పెదను మీకు, శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జేరియున్న
హరి పాదములఁ బడి శరణు వేఁడుఁడు ప్రేమ, నార్తి నివారించి యతఁడు జగతి
మానవ రూపంబుఁ బూని యా దశకంఠుఁ, దునిమి రక్షించు మిమ్మును ముదమునఁ
జింతింప నేటికి శ్రీ వేంకటాద్రికి, నేగుఁడు మీతోడ నేను వత్తు

తే. ననుచు నిట్లనె యాతండు మనసు హాయిఁ, జెంద శ్రీదేవితోఁ గూడి చెట్ల పొదల
బరఁగు మృగములఁ బక్షులఁ బట్టుచెట్టి, క్రీడ నున్నాఁడొ దెలియదా శ్రీకి నెఱుక.

వ. అయిన నొక్క విశేషంబు గల దది యెట్లన్న నయోధ్యాధిపతియగు దశరథుండు పుత్రార్థియై స్వామి పుష్కరిణీ తటంబునఁ దపంబు సేయువాఁడు ఆరాజేంద్రునకు హరి ప్రత్యక్షం బగు వాఁడు. మన మెల్ల రచ్చట నిలిచి యుండి ప్రత్యక్ష మగు హరికి మ్రొక్కులిడి ప్రార్థింత మని యా యజుండు దేవతులం దోడ్కొని వేంకటాద్రికి నుత్తర భాగంబునఁ దిరుగుచుండ నద్భుతంబగు నొకపర్వతంబు నందు. 28

సీ. సంతాన మందార చంపక వకుళ వి,ఖ్యాత ద్రు పరివృత మైనదాని
దిక్కులను స్వాగు పిక్కటిల్లఁ గఁ జేయు, ఫల పుష్ప వితతిచేఁ బ్రబలుదాని
శుక పిక ప్రముఖ పక్షులు వినోదంబు గా, నుష్వాంగి పల్కఁ గా నొప్పుదాని
ఘనగండభేరుండ కంఠీరవాది మ,హామృగధ్వనులు మి న్నందుదాని
తే. గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నర గణంబు, లెలమిఁ దిరిగెడు సానువు లలరుదాని
నదులు కమలాకరములు నానా ముఖముల, నతిశయింపఁగ విస్తీర్ణ మైన గిరిని.

బ్రహ్మేంద్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

చ. కనుఁగొని బ్రహ్మ ముఖ్యు లతి కౌతుక మొప్పఁగ నాగిరీంద్రము
దనువుగఁ జేరి భక్తి యెసలారఁ గఁ దీర్థము లందుఁ గ్రుంకుచు
వనఫల పుష్పము ల్గొనుచు వారిజనాభుని పూజ సేయుచు
వినమితభక్తి నచ్యుతుని వేచిరి యాతని రాక కందఱు. 30

వ. ఇవ్విధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు నయోధ్యాపురీశుండు 31

సీ. దశరథుం డర్థిమైఁ దనకుఁ బుత్త్రులు లేమి, పరితాపపడి నిజగురుఁ జేరి
మ్రొక్కి యిట్లనియె నో మునినాథ తమవంటి, గురువుండఁ గాఁ బుత్త్రవరము నాకు
నేల యీఁ గూడదు మే లొందఁ దనఁగ న,మ్ముని యిట్టులనియె నో మనుజ నాథ
తొలి కర్మ మొక్కింత గలది దానంజేసి, సుతులు లేరైరి యప్పతితమడఁగ
తే. వేంకటాద్రికి నేగిసద్వృత్తిమెఱయఁ,బుష్కరిణియందుఁగ్రుంకియాభూమియందుఁ
దాసివారిని నిరతంబుఁ దప మొనర్తు, వేని పాపంబు తలఁగి నీ యిష్టముగను. 32

క. ఇనవంశోద్ధారకు లగు, తనయులు పుట్టెదరు నీకు దైత్యారి దయుం
జను మిప్పుడ వేంకటగిరి, కని ముదమున ననఁగ మౌని కౌరా జనియెన్. 33

క. ఆ వేంకటగిరి యెక్కడ, పావన మునివర్య! యటకుఁ బయనపు లగ్నం
బేవాసరమున్నది నా, కౌవారము దెల్పు పోయె దని యడుగంగన్. 34

సీ. అపు డావసిష్ఠుఁ డిట్లనియె గంగానది, కటు దక్షిణంబుగ నా సువర్ణ
ముఖరికి నుత్తరంబుగ నొక్క క్రోశదూ,రముగ గంగకు దక్షిణముగ ద్విశత

యోజనంబుల దవ్వు నుండు వేంకటగిరి, యందు గంగానది కతిశయంబు
లగు పుణ్య తీర్థంబు లలరియుండును మఱి, స్వామిపుష్కరిణియు నెరలుచుండు
తే. నందుఁ బరిమళ పుష్పచయాది లతలు, మధుర ఫలవృక్షములచేత మహిత శక్ర
వనమునకు మించి ఫల పుష్పవార మవ్వ,సంతకాలంబువోలె నజస్రమొప్పు. 35
వ. మఱియును. 36
సీ. మేరు సమానము తేరు శృంగారించి, నట్టుల శ్రీవేంకటాద్రి యొప్పు
రమణీయ మగు చైత్ర రథము చందంబుగఁ, గన్నుల పండువై గానవచ్చుఁ
గిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ వనితల, గాన నృత్తములందుఁ గలిగియుండు
ఘన కులాచలముల ఘనతఁ జూడని హేమ, శిఖరాళిచేఁ బ్రకాశించు చుండుఁ
తే. ప్రాకృతులు చూడ పాషాణ పర్వతంబు, కరణిఁ గన్పట్టు నాగిరి గౌరవంబుఁ
జెప్ప నొప్పునె యేరికి శేషుఁ డైనఁ, బొగడఁ జాలఁడు వింటివె భూపతీంద్ర.
వ. మఱియు నీ కీదినంబున నభిజిల్లగ్నంబునందుఁ బ్రయాణంబునకు శుభంబుగ నున్న
యది యనిన నవ్వసిష్ఠుని నాశీర్వచనంబు నొంది ప్రయాణోన్ముఖుండై, గోదావరీ
కృష్ణా ఘహారీ ప్రముఖ నదులందుం గ్రుంకుచు వచ్చుచు ముందట శ్రీ వేంకటా
చలంబుం గని మ్రొక్కి యారోహించి తద్గిరి గహ్వర సానుదేశ ప్రముఖ సిద్ధ
స్థలంబుల నీక్షించుచు వచ్చి యనంతరంబు. 38
సీ. పద్మ నీలోత్పల ప్రముఖాంబుజశ్రేణు, లందుఁ దుమ్మెద లింపుఁ జెంది పాడ
వనజ నాళంబులు ఘన మరాళంబుల, తుండంబు లం దంటి తూలి యాడ
మత్స్య కచ్ఛప తతి మసల కౌహారార్థ, ముగ నీట నీఁదెడు వగలు మెఱయఁ
దఱలు తరంగము ల్దగి పైని మారుతం, బల్లన వీవంగ నలరుచున్న
తే. స్వామిపుష్కరిణిం గని సంతసించి, దశరథుం డప్పు డాతీర్థ తటము సేరి
యచ్చ టచ్చట యోగంబు లందు నుండు, మునులఁ గన్గొని వారికి మ్రొక్కి నిలచి.
వ. మఱియు న త్తీరంబున ననేక జటాధారులును, సిద్ధాసన భద్రాసన గోముఖాసన
స్వస్తికాసన పద్మాసన దర్భకాసన కుక్కుటాసన అర్భకాసన ప్రముఖాస
నాసీను లై రేచక పూరక కుంభక యుక్త ప్రాణాయామంబులు సేయువారును,
ఆధార స్వాధిష్ఠానమణిపూర కానాహత విశుద్ధాజ్ఞాచక్రంబులయందున్న పంచాశ
ద్వర్ణంబులానవలోకించుచుం దత్త దధిష్ఠానదేవతల నజపవిధానంబున నర్చించుచు
నాడీ శోధనం బొనర్చి క్రమంబుగ షడాధారంబులు భేదించి సుషుమ్న నాడీ
మార్గంబున నూర్ధ్వ ముఖంబుగ గమనించి సహస్రార కమలాంతర్గత సుధా బిందు
పానానుభవంబునఁ బరవశులై చొక్కుచుండువారును, హృదయ కమల కర్ణికా
మధ్యంబున నంగుష్ఠ మాత్రుం డై ప్రకాశించుచున్న పరమ పురుషుని ధ్యానించి
త దనుభవంబున నానందించు వారును, సాంఖ్య తారకామనస్కయోగాభ్యాస

పరవశులై యంతర్లక్ష్య మధ్యలక్ష్యావలోకనంబులు సేయువారును, శ్రోత్ర నేత్ర నాసాపుట నిరోధం బొనర్చి యాత్మ ప్రత్యయ ప్రకారంబు వీక్షించుచు దశవిధ నాదంబు లాలకించు వారును, మఱియు నంతర్లక్ష్యంబున నుండి యుఱ గంటి చూడ్కిని స్వరూప ధ్యానంబు సేయువారును, కన్నులు మూసి శిరంబు వంచి యూర్ధ్వ జ్ఞప్తిఁ గళామాత్రంబు నిల్పువారును, ఇవ మిద్ధ మనుట మఱచి యేఱుక మాత్రంబై శేషించి కేవ లాత్మానుభావంబు సేయువారును, స్థూల జిహ్వాగ్రంబును దదుపరి సూక్ష్మ జిహ్వాగ్రంబుఁ దాకునట్టుగాఁ జొన్పుచుం చదేక నిష్ఠచే లంబికా యోగం బొనర్చువారును, ఇవ్విధంబున ధ్యాన షణ్ముఖీ శాంభవీ రాధాయంత్ర ఖేచరీ ముద్రాభ్యాస పరులై యనేక పాదస్థులై సవితృ మండల మధ్య వర్తియైన నారాయణ విగ్రహంబును జూచు వారును, పంచాగ్ని మధ్యంబునందుఁ గూర్చుండి మహాఘోర తపంబు సేయువారును, నృసింహానుష్టుభంబును, రామతారకంబును, గోపాలమంత్రంబును, వరాహమంత్రంబును, వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరంబును, నారాయణాష్టాక్షరంబును, శుద్ధప్రణవ మంత్రంబును, బ్రహ్మ సప్తకోటి మహా మంత్రంబుల న్యాస ధ్యాన పూర్వకంబులుగ నేకాగ్రచిత్తంబున జపంబులు సేయువారును, శ్రీమన్నారాయణ విగ్రహంబును బూజించుచుం దన్మంత్రపారా యణులై యుండువారును, వ్యాఘ్రకృష్ణాజినవల్కలాంబరులై వాతాంబు పర్ణ కందమూల ఫలాహారులై కర్మ జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్య జప తప హోమాది సకల సత్కర్మ నిష్ఠల నుండు మహామునిజన సమూహ మధ్యంబున. 40

సీ. అలఘు చతుర్బాహువులు చతుర్ముఖములు, నెనిమిది కన్నులు నవల సదృశ
తనువు దీపింపఁగ ధ్యాన యోగ సునిష్ఠ, నూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
ననుపమ నారాయణాష్టాక్షరీ జప, కలితుఁడై నాశికాగ్రమున దృష్టి
హత్తించి స్ఫటిక సదక్షమాలికఁ జేతఁ, బట్టి చిత్తమ్ము బిగఁ బట్టి చక్ర
తే. పాణి పదముల యం దుంచి పరమ భక్తి, చే భరన్యాస యోగ సంసిద్ధుఁ డగుచు
వనజసంభవుఁ డుండఁ గాఁ గని వసిష్ఠ, సంయమీంద్రుఁడు విస్మయం బంది యపుడు.

తే. దశరథేశ్వర యిమ్మహా తాపసులను, గూడి పద్మజుఁ డిచట నెక్కువ తపంబు
సేయు చున్నాఁడు గావున శ్రీశుఁ డింక, నమర వరునకుఁ బ్రత్యక్ష మగుట నిజము.

వ. మఱి యేను భవదీయ పురోహితుండ నగుటం జేసి యిచ్చటి కేతెంచితిఁ గావున.

తే. ధన్యుఁ డగు సర్వలోక పితామహుండు, భక్తి మెఱయ్యనివాతదీపంబు వోలెఁ
దాఁ జలింపక యున్నాఁడు దనర నజుని, మెచ్చి ప్రత్యక్ష మగును లక్ష్మీవిభుండు.

ఉ. కావున దివ్య పుష్కరిణి కామ ఫల ప్రద యంచు నమ్మి యో
భూవర నీ వతి త్వరగఁ బుష్కరిణీ జలమందుఁ గ్రుంకి స

త్పావన భక్తి మీఱఁగ జపం బొనరించు మటన్న నప్డు ధా
త్రీవిభుఁ డిట్లనెం బరమ దేశికతజ్జప మీవు చెప్పవే. 45

సీ. అనిన శ్రీ వేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్ర, మా వసిష్ఠుండు పుత్రార్థియైన
దశరథేశ్వరునకు దయ నుపదేశంబు, సేయఁగా నృపతి వసిష్ఠ మునిని
బూజించి కూర్చుండి పుత్రార్థియై మహా, శిష్టుఁడై జపమును జేయుచుండె
నపుడు వసిష్ఠుఁ డత్యంత నిర్మల చిత్తుఁ, డగుచు నొక్కెడఁ దపం బాచరించు
తే. చుండె నంత నభంబున నుఱిమినట్లు, కడు భయంకర నినదంబు గల్గె నాస్వ
నంబునకు బ్రహ్మ తనశరీరంబుఁ దెలిసి, కనుల నలువంకలం గనుంగొనుచు నుండ.

తే. దశరథుఁడు లేచి వెఱగంది ధాతృ ముఖ్య, దేవతాళికి మునులకు భావ మలర
మ్రొక్కె నప్పుడు వారెల్ల మొశసి నీకు, వంశ మభివృద్ధి యగు నని వర మొసంగి.

వ. దశరథుని దీవించిరి యనంతరంబు. 48

క. ఆకాశంబునఁ బొడమిన, భీకర శబ్దంబు చెవుల భేదించిన దిం
దీకాల మభ్ర ఘోషం, బీకరణిం బుట్టఁ దగిన హేతు వదేమో. 49

క. అని యందఱు గగన దిశం, గనుచుండ ననేకు లయిన కమలాప్తులు గూ
డిన యట్టులఁ దేజంబు గఁ, గనుపించెం దానిఁ జూడఁ గాఁ జిత్రముగన్. 50

క. జ్వలన గ్రహ నక్షత్రము, లలఘు తటిల్లత లనేకు లగు చంద్రులతోఁ
గలసిన గతి నమిత ద్యుతి, విలసితముగ నభము నిండె విస్మయ మారన్. 51

క. ఎక్కడఁ జూచిన కాంతులు, క్రిక్కిఱిసినఁ జూడలేక గీర్వాణముఖుల్
చొక్కుచుఁ గన్నులు మూసిరి, నిక్కము దెలియంగ రాక నెఱి నామీఁదన్.

సీ. అప్పుడు కోటి సహస్రి మార్తాండ ప్ర,భా నిభంబైన విమాన మొండు
పొల్పుగ వివిధ గోపురము లనేకంబు, లైన ప్రాకారము ల్హార్మ్యములును
లలితంబు లైన నీల స్తంభములు బహు, పటు వజ్ర సద్వార బంధనములు
భర్మ కవాటము ల్భాసుర విద్రుమ, మంటపంబులు దీర్ఘ మందిరములు
తే. కాంచ నోన్నత గోపుర కలశములును, భూరి మరకతముల నొప్పు తోరణములు
ఘనతర ధ్వజములు పతాకములు మెఱయ, పంచ వర్ణద్యుతుల నొప్పు పట్టణమున.

తే. పుష్ప మౌక్తిక హారము ల్భూరి కలశ, జాలముల నంటి గాలికిఁ దూలి యాడఁ
గలికి చిల్కలు శిఖి కలకంఠములును, దేనె లొలుకెడు పల్కులఁ బూని పల్క.

బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట.

వ. నట్లొప్పు విమాన పట్టణ మధ్యంబునం దనరు సభా మంటపంబును దన్మధ్యం
బున సహస్ర మణిస్తంభయుక్తం బైన క్రీడా మంటపంబును దన్మధ్య నవరత్న
స్థగిత మంటప చతుర్ద్వారంబులయందు ద్వారపాలకులు నిలిచి యుండ, నా

మంటప పరివృత రాజ వీధుల నవ యావ నాలంకృత సుందరీ జన సమూహం
బులును మెలంగ, విచిత్ర కలితం బగు న ద్దివ్య విమానంబు వీక్షించి డగ్గఱ నుం
డు వసిష్ఠాది మునులం జూచి య వ్విరించి యిట్లనియె. 55

చ. మునివరులార! మజ్జనకు ముఖ్య విమాన లస త్ప్రకాశ మా
దినకర చంద్ర పావకుల దీధితులన్ హసియించుచు న్నవిన్
ఘనతరమై నభోదిశను గన్పడు చున్నది చూరె మంచు న
య్యనిమిష తాప సోత్తముల నందఱం బిల్చి ప్రమోద చిత్తుఁడై. 56

సీ. అంబర మార్గాన నరిగి విమాన పూర్వద్వారమునఁ జొచ్చి వనజభవుఁడు
పోవుచుండఁ గఁ జూచి పురుహూత ముఖ సుర, సంయము ల్దశరథ చక్రవర్తి
యజుఁడు వోయిన త్రోవ నా విమానము నందుఁ, జేరి యచ్చట విష్ణుసేవ నెంచి
యంతరాంతరములం దరుదుగా వెదకుచు, భయభక్తు లెసఁగ నా బ్రహ్మముఖులు

తే. వాసుదేవుని వీక్షించి వాంఛ మీఱ, మనము లుప్పొంగ నాస్థాన మంటపముల
లోఁ బ్రవేశించి రప్పుడా లోకకర్తయైన నారాయణుండు దయార్ద్రుఁ డగుచు.

వ. క్రీడా మంటప మధ్యంబున నవరత్నస్థగిత పద్మ పీఠంబు నందుఁ బ్రాకృత ప్రకా
శుండై మఱియును. 58

సీ. మకుట కౌస్తుభ రత్న మకర కుండలములు, ఘన మేఖ లాంగద కంకణాలు
వర వనమాలికా వైజయంతుల దీప్తి, నలరు గ్రైవేయక హారములును
కనకాంబరం బొగిఁ గాంతుల నీను దేహమునందు వెలుఁగఁగా నభయదాన
కలిత దక్షిణ కర కమలంబు పావన, చరణంబు లర్చింప సరవిఁ జూప

తే. వామ హస్తాంబుజము కటి సీమ నొప్పఁ, దక్షిణ కరంబు లను శుభద మగు శంఖ
చక్రముల కాంతు లెసలార శస్త్రకాంతి,సర్వతోముఖుఁడై దీయాప్యాంతుఁడగుచు.

క. హరి మద మొందుచు నుండఁ గ, వర వక్షమునందు సత్యే వరభూషణ మై
సిరి దనరఁ గ నిరుగడలను, ధరణియు నీళయు వసించి తద్దయు మెఱయన్. 60

సీ. నీలమేఘమునందు నిలచిన క్రొక్కాఱు, మెఱపు రీతిగ సిరి యురమునందుఁ
గుడిభాగమున నీళ యెడమ భాగంబున, భూదేవి బహురత్న భూషణములు
జంగ రంచులు కుసుంబా వస్త్రములు దాల్చి, కుటిలాలకంబులు నిటలములను
లీల గఁ జాల మిళింద పఙ్క్తుల వలెఁ, జలియింపఁ గస్తూరి తిలకములును

తే. గనులఁ గాటుక గంధ లేపనము లమర, వర కిరీటంబు లను విరిసరులు గదల
జంద్రబింబ నిభాస్యలా చక్రధరునిఁ,గొలిచి మెలఁగుచు సంతోష కలిత లయిరి. 61

వ. ఇవ్విధంబున నతి కోమల తులసీదళ చ్ఛాయ దేహకాంతి నొప్పుచు దక్షిణ
హ స్తంబున నీలోత్పలంబుఁ బూనిన భూదేవియు విద్యుల్లతా సంకాశ యై ప్ర
కాశించి కరంబునం గరంబు మెఱయు శ్వేత కమలంబు ధరించిన శ్రీదేవియుఁ

గమల కర్ణికా సన్నిభయై దీపించి వామ కరంబున శోణాంబుజంబుఁ దాల్చిన నీళాదేవియు హరిం జేరి ఛత్ర చామరంబులు వట్టిన సుందరీ మణులు గొలుచు చుండు సమయంబున శ్రీనివాసుండు కరుణా కటాక్ష వీక్షణుం డై బ్రహ్మేంద్రాదులకుఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె నప్పుడు కమలగర్భా ద్యగస్త్య వసిష్ఠ మహామును లును సనకసనందనాది మహాయోగులును బురుహూతాది గీర్వాణులును శ్రీహరికిం బునః పునః ప్రణామంబు లొనర్చి పులకాంకితశరీరు లై సంపూర్ణానందం బున గద్గద కంఠు లై బాష్పపూరి తాక్షు లై కరంబులు మొగిడ్చి యిట్లు నుతించిరి. 62

దండకము.—శ్రీమత్పరాకాశ శేషాచలాధీశ మంగాముఖోల్లాస మౌనీంద్ర హృద్గేహ శృంగార సద్భక్త మందార మాధుర్య వాగ్వ్యాప్త మాయాగుణాతీత సర్వార్థ నిర్ణేత సన్మోక్ష సంధాత శ్రీభూమి నీళా సమేతాంబుజాతాక్ష పాఠీన కూర్మామిత క్రోడ రూపా నృకంఠీరవా వామనా రామ రామా మహాసీరహస్తా యశోదార్భకా బుద్ధకల్కి ప్రభావోజ్జ్వలాకార కాలానురూప ప్రకారాద్భుతానంత లీలావతారా నిరాకార వేదాంత సారాబ్ధి గంభీర హేమాద్రిధీరా పకారాకరా పాదసంసారదూరా చిదాకార కారుణ్యపూరా గమాగణ్యపుణ్యాను గుణ్యా సదాక్షిణ్య హైరణ్య నేత్రాది దైత్యేశ్వరారణ్య దావానల జ్వాల దేవేంద్ర ముఖ్యామరశ్రేణి పాలా సుశీలా సువర్ణాభ చేలా రమాలోల విశ్వాది మూలా మహాయోగి జాలాత్మ కంజాత రోలంబ బింబాధరా కంబుకంఠా నిరాలంబ గోవింద నందాత్మజా గోప బృందావనా దివ్యబృందాటవీవాస కందర్ప సౌందర్య మంద స్మితాబ్జోపమానా సదానంద చిత్తా ముకుందా గదా శంఖ చక్రా ద్యనేకాయుధా ఘోరనక్రాంతకా దీనమాతంగసంరక్షకా ఖండచండప్రతాపా, లసత్కుండలాలంకృతా జాండభాండోదరా నంతశాంతస్వరూపాఘని ర్లేప నిర్వాణమార్గప్రదీపా రణోద్దామలోకాభిరామా ఘనశ్యామ సంపూర్ణకామా మహాశత్రుభీమా జితశ్చౌర్య భౌమా మునిస్తోమ దేవోత్తమా దైవతా సార్వభౌమా సదామిమ్ము సేవింపు మమ్మెల్ల రక్షించు మీశా సుఖావాస శ్రీమన్నృసింహా నమస్తే నమస్తే నమః. 63

వ. అని యివ్విధంబున నుతించి మ్రొక్కు లిడుచున్న బ్రహ్మేంద్రాదులం గరుణించి శ్రీహరి యిట్లనియె. 64

ఆ. వనజగర్భ నీవు వచ్చిన పని యేమి, తెలుపు మనిన బ్రహ్మ దేవుఁ డెలమి
మది నెసంగఁ గనుల మధుసూదనుని జూచి, యిట్టు లనియె మోద మినుమడింప.

సీ. దేవదేవ పరాత్మ దీనరక్షక విన్న,వించెద మనవి యాలించి వినవె
వసుధ నిప్పుడు దశ వదనుండు తప మాచ,రించి గర్వోన్నతి మించినాఁడు

సుర యక్ష కిన్నర గరుడ గంధర్వ ప్రముఖులచే మడియని ముఖ్యవరము
లడిగె లేదన కూర కా వరంబులు వాని, కిచ్చితి నందున హెచ్చి వాఁడు
తే. లంకలో నుండి సుంతైన శంకలేక, భటులఁ బురికొల్పి శ్రీగిరి ప్రాంతదేశ
ములఁ జరించుచు మునిసాధువులకుహింస, చేయుచున్నాఁడువాఁడునశించుపోఁడు.
ఆ. వరము లడుగువేళ నాఁడు మానవునిచే, మడియ కుండువరము నడుగలేదు
గానవాని కంత కాలంబు వచ్చిన, తఱిని ద్రుంచు నరుఁడ తథ్యమనుచు. 67
క. సరసిజగర్భుఁడు వల్కిన, హరి దరహాసితాస్యుఁ డగుచు నప్పు డగస్త్యుం
గరుణం గనుఁగొని మౌనీ, శ్వర నీ విపు డిచటి కేల వచ్చితి వనఁగన్. 68
ఉ. అప్పు డగస్త్య మౌని గమ లాక్షుని సన్నుతి చేసి యిట్లనెన్
ముప్పిరిఁ గొన్న గర్వమున మూర్ఖ దశాస్యుఁడు మర్త్య కోటులం
దెప్పునఁ ద్రుంచుఁ గాన జన దీనదశం గనలేక తత్క్రియం
బిప్పుడు మీకుఁ జెప్పఁ దగు హేతువు గల్గఁగ వచ్చితీశ్వరా. 69
ఆ. రావణాఖ్యుఁ ద్రుంచి ప్రజలను రక్షించి, మమ్ముఁ గావుమంచు మౌని వరుఁడు
విన్నవింప నగుచు విని యప్డు సనకాది, యోగి వరులఁ జూచి శ్రీ గురుండు. 70
ఆ. ఆదియోగు లగుచు నానందమున నుండు, వారు మీరు కోరి వచ్చినట్టి
హేతు వేమొ తెల్పుఁ డిపు డన్న సనకాది, యోగు లిట్టులనిరి యో మహాత్మ. 71
క. అంతర్య జ్ఞానాత్ముల, సంతతమును జూచుచున్న సద్విగ్రహమున్
వింతగఁ గర్మాత్ములఁ గను, భ్రాంతిని వచ్చితిమి మేము ప్రవిమల హృదయా. 72
చ. అని సనకాది యోగివరు లాత్మ రహస్య విచార లక్షణం
బెనసిన యోగ మార్గ రతి హెచ్చిన సూక్తుల విన్నవింపఁగా
విని ముద మొంది నవ్వుచును విష్ణుని జిష్ణుని జూచి నీవు వ
చ్చిన పని యేమి మా కిపుడ చెప్పు మటన్న సురేంద్రుఁ డిట్లనెన్. 73
సీ. యజ్ఞేశ యజ్ఞాంగ యజ్ఞభావనయజ్ఞ, కర్మఫలప్రద నిర్మలాత్మ
మాధవ మాపితామహుఁడు నగస్త్యుండు, మనవిచేసినరీతి ననిశ మవని
యందు రావణుఁడు దురాత్ముఁడై మమ్ము, బాధించు శ్రీనగ ప్రాంతములను
ముని మనుష్యాదుల మూర్ఖుఁడై వేధించు, వాని మర్దింప నెవ్వాఁడు లేఁడు
తే. దేవ రయమున వాని మర్దించి [illegible]ల, జనుల మౌనుల మమ్ము రక్షణము సేయు
శక్తి యుక్తులు మీయందుఁ జాల గలవు, గాన మేమెల్ల దుగ్ధసాగరమునందు. 74
ఆ. మిమ్ము వెదకి చూచి మీ రందు లేమికి, [illegible]పిన గిరులయందు వెదకి మూఁడు
లోకములను మఱియు వైకుంఠమునఁ జూచి, కట్టకడకు నిటకుఁ బట్టువట్టి. 75
క. మీ పాదములను బడితిమి, తాపము సెడె వచ్చితిమి ముదంబున ధర నా
బాపాత్ముఁ డైన రావణు, నేపుగిదిం జంపి మమ్ము నేలు ముకుందా. 76

వ. అని యనేక విధంబుల నుతింప నక్కమలాక్షుం డాబ్రహ్మాది దేవతులం జూచి
నగుచు నిట్లనియె. 77

చ. జలజజ ముఖ్యులార మిము సత్కృప మీఱఁగ నేన గాచెదన్
ఖలుఁ డగు రావణాసురుని ఖడ్గముపాలును జేయుదేను మీ
రలరఁగ నబ్ధి దాఁటి భయ మందకుఁ డింక సుఖంబు నుండుఁ డం
చెలమిని బల్కుచుండ శివుఁ డేగి నుతించి నయోక్తులారఁగన్. 78

సీ. మర్త్యలోకమునకు మనుజాశనుల వేధ, దప్పింప శేష భూధరమునందు
నిలిచి మానవులకు నీవు ప్రత్యక్షమై, యుండ రాక్షసులు రాకుందు రిటకు
నవల నెప్పుడు నిన్ను నందఱు సేవించు, చుందురు నిర్భయ మొంది యిచటఁ
బొసఁగ నీ కీ గిరి భూలోక వైకుంఠ, మగుచుండు నేను బాయక వసింతుఁ

ఆ. గాన నాకుఁ దగిన తానకం బొండిందుఁ, జూపు మిర్వురము సురగణంబు
పొగడ నుంద మంచు నగజేశుఁ డనఁగ నా, చక్రి నగుచు ననియె శంకరునకు.

ఉ. ఓపరమేశ నీ విచట నుండుట నిష్ట మెసంగె నాకు నీ
వీ పరమాద్రిక్రింద వసియించుము తీర్థము డగ్గఱం దగం
బ్రాపునఁ జేరి మానవులు భక్తి నినుం గొనియాడు చుంద్రు నీ
వీ పని సేయు మెంతయు మహీతలమందు నెసంగుఁ గీర్తియున్. 80

వ. అని పల్కుటం జేసి యా యుమాకాంతుండు సంతసించినవాఁడయ్యె నంత. 81

క. హరి హరు లీ భూతలమున, నిరవుగ నుండుటకు నజ సురేంద్రాదిమునుల్
పరమానందము నొందిరి, హరి యంతట దశరథేంద్రు నటు గని యనియెన్. 82

ఆ. దశరథేశ నీవు తాపసులం గూడి, యిటకు వచ్చినట్టి హేతు వేమి
దెలుపు మనిన భక్తి దీపింపఁ గాఁ గోస, లేశ్వరుండు శ్రీరమేశుఁ జూచి. 88

వ. కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లు వినుతించె. 84

తే. విశ్వకారణ విశ్వాత్మ విశ్వరూప, సంతతానంద విగ్రహ చక్రపాణి
మిమ్ము జూడంగ మదినెంచి మీ కటాక్ష, మిపుడు గామించి వచ్చితి మిందిరేశ.

ఆ. ఎవరి కోఱకుఁ బద్మజేంద్రప్రముఖ్యులు, తప మొనర్తు రెవరి ధన్యసూక్తు
లెపుడు వినఁ దలంతు రెవరి ప్రత్యక్షంబుఁ, గోఱుచుందు రట్టి గురుఁడ వీవ. 86

ఆ. నాశ రహితమై యనాది ప్రకాశమై, బట్టబయలనుండు పరమపదము
మానివాసమయ్యె గాన మీ సర్వోన్నత, తత్త్వ మెఱిఁగి పొగడఁ దరమె దేవ. 87

దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట.

సీ. దేవదేవ పరాత్మ దీనుఁడ నైయొక్క, మనవి చేసెదను నెమ్మదిగ వినుఁడు
మీ రిచ్చినటువంటి భూరి భాగ్యంబులు, గలిగి యున్నవి వంశగౌరవంబు

నిలుపఁ గాఁ దగు పుత్త్రికులు లేరు గావునఁ, జింత పుట్టినది నా చిత్తమునను
బుత్త్రిహీనులకు సత్పుణ్యాలోకములు లే, వని వేదపూరుషుం డవనిఁ బల్కెఁ
తే. దాప మొందుచు వచ్చి నే మీ పదములు, నమ్మి సేవించితిని గాన నెమ్మిమీఱ
సత్య ధర్మ పరాక్రమ శక్తిమతులు, గలుగు పుత్త్రుల నాకిమ్ము కమలనాభ. 88
క. అని దశరథుఁ డిమ్మెయి నన, విని మనమున సంతసించి విష్ణుం డపు డి
ట్లనియెను జన్మాంతరమున, ఘనపాప మొనర్చినావు కావున నీకున్. 89
తే. పుత్త్రికులు గల్గ రైరి యో భూప యనిన, విని మనంబున లజ్జించి వేగ ధైర్య
కలితుఁడై శ్రీరమేశుని నెలమిఁ జూచి, యివ్విధంబున ననియె నరేంద్రుఁ డపుడు.
సీ. నలినాయతేక్షణా నా పూర్వజన్మానఁ, జేసిన దురితంబు సేరియున్న
నరోద్ధదయంబుచే నంధకారము వాయు, నట్లు మత్కలుష చయంబు సరగ
మిముఁ జూచినప్పుడ సమసె నిఁకేమి ధన్యుఁడ నైతి నాతప్పు లెడఁద నిడక
పుత్త్రుల నొసఁగి సంపూర్ణ సంతోషాత్ముఁ, జేయుము సత్కృప శ్రీనివాస
తే. యనుచు నానావిధంబుల వినుతిసేసి, పావనాంఘ్రియుగంబులం బడిన నృపునిఁ
జూచి శ్రీచక్రికృపనిట్లు శుభదవచన, ములను బల్కెను మునులెల్ల ముదమునొంద.
సీ. దశరథేశ్వర నీకు భృశకలుషంబెల్లఁ, దొలఁగెఁ జింతింపకు నెలమినుండు
బాహుబలాఢ్యులుఁ బరిపంథి గజయూధ, కంఠీరవంబులుఁ గమలమిత్ర
తేజులు నగుచు ధాత్రీభారము వహించి, వెలయుదు రాత్మజాతులు యశమునఁ
బొమ్ము నీపురిఁ జేరి పుత్త్రికామేష్టి గా,వింపు శీఘ్రంబుగ వేడ్కఁ దనర
తే. నినకులేశ్వర నీనుతి కేను సంత, సించినాఁడను విప్రులఁ జేరి యచల
చిత్తుఁ డై యొగి నప్పని జేయు మంచుఁ,బలుక యా రాజవర్యుఁడు పరమభక్తి. 92
వ. దండ ప్రణామంబు లాచరించి బ్రహ్మాదులకు మ్రొక్కి వారి దీవన లంది నిజగురు
వసిష్ఠ సహితుఁ డై పురంబు సేరి పుత్త్రికామేష్టి సేయుచుండె. 93
ఆ. అంత బ్రహ్మదేవుఁ డా హరికిని మ్రొక్కి, చక్రి! యేను మిమ్ము సరవి నొక్క
విషయ మడుగఁ దలఁతు వేడ్క నానతి యిండు, నేమనంగ వినుఁడు శ్రీమణీశ.
వ. ఈ కల్పాంతంబు వఱకు నే నిందుండి మనుజులు సేయుదురాచారంబులవ య
ముండు దండించుటం జేసి వారి జనన మరణాదులకుఁ దగిన యేర్పాటు లొనర్ప
వలయు నందులకుఁ దాము దోడ్పడి రక్షింపవలయును మఱియును. 94
సీ. కలియుగంబున నింకఁ గల్గు మానవులెల్ల దు,రాగ్రహుల్ దుష్కర్మకాదిరతులు
మలినాత్ము లల్పాయువులు లోభు లన్యాయ, పరులుఁ మూర్ఖులునయవంచకులాగిఁ
బరధన కాంక్షులు పర భార్యా గమన లీ,లా వినోదులు గర్వభావ యుతులు
బ్రాహ్మణ దూషణ పరులు స్తోత్రక్రియు, లాత్మ పుత్త్రద్రోహు లాత్మహత్య

తే. రతులు నిర్దయ హృదయులు రాజభక్తి, విరహితులు ధర్మశాస్త్ర సద్వేదనింద
కులకుల ద్రోహులెంచఁగ గురులదూఱు, వారుమాత్సర్య కలితులు వసుధమఱియు.

వ. జార చోర ప్రవర్తకులు, స్వకన్యకా విక్రయాసక్తులు, దేవతారాధనాదులకు నియి
ష్టులు, సాధుజనుల బాధించువారలు కావున వారివారి కర్మవిధులం బరికించి ర
క్షింప వలయు ననిన నాహరి విని కుమారుం జూచి నీయిష్టం బొక్కింత గొంత
నేయక యీ శేషగిరీంద్రంబునందు వసియింతు వైకుంఠపురంబున నుండి సకలతీర్థం
బులకు స్వామినియై నెలయు పుష్కరిణి యీశైలమునందుండ నట్టిపాతకు లీ పు
ష్కరిణి యందు నత్యంత భక్తి గ్రుంకు లిడిరేని వారి పురార్జిత కలుష చయం
బెల్ల నశింపదె. వారి యభీష్టంబులు పరిపూర్ణంబు లగుచుండు ననినఁ జక్రిం జూచి
యజుం డిట్లనియె. 97

క. దనుజులు భూలోకంబున, ననుపమ గర్వంబు మించి యటవుల గిరులం
దున నిల్చి బాధ పెట్టెద, రనఘా తద్బాధ మాన్పు మలజనములకున్. 98

తే. అనిన నాచక్రపాణి నయంబు మెఱయఁ, జక్రమును జూచి యిట్లనెఁ జక్రరాజ
వివిధ సాధనములతోడ వేగధాత్రి, కేగి రాక్షసులను ద్రుంచు మిపుడ కడఁగి. 99

సీ. అన విని యాచక్ర మబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, కుముదాది వీరులఁ గూడి వెడలి
ప్రళయ కాలాభీల భాను బింబము రీతి, సరభసంబునఁబోయి సకలదుర్గ
దిగ్దేశములనుండు దేవకంటకులపైఁ, గవిసి పోరాడి యాగ్రహము పెంచి
చంపి దేశములకు శస్తము గావించి, శ్రీఘను కంజాక్షుఁ జెంతఁ జేరి

తే. మ్రొక్కి యోస్వామి దశకంఠుఁ ద్రుంచి వాని
బలము నేల్పాలు గావించి వచ్చె ననినఁ
జక్రముం జేతఁ బూని యా జలజభవుని
జూచి యిట్లనె సంతోష చూడ్కి నపుడు. 100

ఆ. అజుఁడ నీవు చెప్పినట్లు చక్రం బేగి, యమర రిపుల నెల్ల నవని ద్రుళ్లి
నేసి వచ్చె నీవు పో సుఖంబుగ మనం, బుననొకింత చింతఁ బొంద కనఁగ. 101

వ. విరించి యూరక నిలచియుండుటం జూచి చక్రి యిట్లనియె. 102

క. వనజాసన నేఁబొమ్మన, విని యూరక యుండ నేల వివరింపుము నీ
మనమునఁ గల వాంఛను వే, యనినం బంకజభవుండు హరి కిట్లనియెన్. 103

సీ. దేవ మీరును రమా దేవినా విన్నప, మాలకింపఁగవలె నదియు వినుఁడు
వేంకటగిరిమీఁద విఖ్యాతినుండు మీ, కున్నతమైన రథోత్సవంబు
సేయింపవలె నది చిత్తగింపుఁ డటంచు, విన్నవించంగ నా వెన్నుఁడలరి
యట్టుల సేయు మటంచుఁ జెప్పఁగ నజుం, డంతమౌనుల నమరాది దేవ

తే. బృందములఁ గూడి యప్డు గిరీంద్రమందు, విశ్వకర్మను రావించి వివిధ చిత్ర
వీథులం దేజరిల్లఁగ వేడ్కఁబురము, సరవి నిర్మింపు మనఁగ నాశ్చర్య మొంది.

చ. అనఘుఁడు విశ్వకర్మ విపులాద్భుత చిత్ర విచిత్ర రీతులన్
బెనుపుగఁ దప్త హేమ పుటభేదనముల్ రచియించి పిమ్మటన్
ఘనతర మేరుతుల్యముగఁ గాంచనరత్నరథంబు దీర్చి యి
చ్చినఁ గని పద్మజుండు నిజ చిత్తమునందు ముదంబు నొందుచున్. 105

క. ఘనుఁడగు విఖనసుఁడను మునిఁ, గనుఁగొని వైఖానస ప్రకార సనూత్రం
బున్ విడక తగిన లగ్నం, బును గనుమని సంతసంబు పొంపిరిపోవన్. 106

—— బ్రహ్మోత్సవము. ——

సీ. అజుఁ డప్పు డల్క నాయనఘుఁడౌ విఖనస, ముని యిట్టు లనియె నో వనజభవుఁడ
వినుము కన్యారాశి నినుఁ డుండు మాసానఁ, జిత్రతారాన నుచితముగాను
శాస్త్ర సమ్మతముగ శస్తముగాన నా, రోహణాదులు చేసి రూఢి మెఱయ
నుత్తరాషాఢ రథోత్సవం బొనరించి, రహిఁ దీర్థవారినా శ్రవణమందుఁ

తే. జేయు టుచితంబనఁగ సుర జ్యేష్ఠుఁ డంత, సకల దేశాధి పతులను సంతసముగ
నుత్సవముఁ జూడ రావించి యుత్కటమగు, వేడుకలుమించఁజేయించు వేళనటకు.

వ. ద్రవిడ కర్ణాట కురు కుకుర కేరళ కేకయ కోసల మగధ మాళవ శూరసేన చోళ నేపాళ మళయాళ బంగాళ పాండ్య పాంచాల కొంకణ టెంకణ విదర్భ సౌరాష్ట్ర శక సౌవీర యుగంధ రాంధ్ర విదేహ మత్స్య పుళింద చేది త్రిగర్త సింధు సింహాల లాట కాంభోజ కాశ్మీర మహారాష్ట్ర దేశాధీశ్వరులు పరిజనంబులతోడను, బంధు మిత్రకళత్ర పుత్ర సహితహితంబుగ గోవిందేతినామంబులు స్మరించుచు నవ్వేంకటాచ లారోహణంబు చేసి శ్రీపుష్కరిణియందు సభక్తి స్వాంతులై స్నానం బొనర్చి శుచివస్త్రధారులై, శ్రీవరాహస్వామి నీక్షించి పరమానంద మొదవ వినుతించి నమస్కరించి కానుక లర్పించి శ్రీనివాసుని మందిరంబున కేతెంచి యనేకవిధంబులం బొగడుచు దండప్రణామంబు లాచరించి వివిధవస్త్ర భూషణ ఫలపుష్ప తాంబూలము లర్పించి ధన్యుల మైతి మని సంతసించు నెడ నజుండు విష్వక్సేనుం బిలిచి యి ట్లనియె. 108

క. విను సేనాధిప మజ్జన, కునకు మహోత్సవము లిచటఁ గొనియాడఁగ నె
మ్మనమున సమకూర్పఁగ వే, జను మందల మెక్కి యనఁగ సంతసమారన్. 109

సీ. అపుడు సేనాపతి హరి కజునకు మ్రొక్కి, యందలంబెక్కి సానందుఁ డగుచుఁ
దన పరివారంబు లను గూడి వీథుల,యందుఁ జరించుచు నందఱకును
దగు పను ల్నియమించి ధాత చెంతకు వచ్చి, యంజలి గావించి యచటఁ జేయఁ
దగు పను ల్సేయింపఁ దా నాద్యుఁడై యుండె, నా విఖనసుఁడు దా నంత వేడ్క

తే. ననఘు మంత్రాల చేతఁ బుణ్యాహవాచ, నంబు గావించి వరశరావంబు లందు
బాలికల నిడి ధాన్యాదు లోలి వైచి, యొప్పునాగమ విహిత మంత్రోక్తముగను. 110

వ. హస్తయందు నంకురార్పణంబును, నైవేద్యాదికృత్యంబులు నెఱవేర్చి, యమ్మఱు నాఁ డుదయంబునఁ బుణ్యాహవాచన వాస్తుహోమ గరుడప్రతిష్ఠా గరుడహోమ భేరీ తాళ తాడనకంకణ ధారణార్చక బహుమానాది కృత్యంబు లొనరించి మఱియును. 111

సీ. హరికి భూమికి నీళ కబ్ధికన్యకు నూత, నాంబరాభరణంబు లర్పణములు
చేసి శృంగారము ల్చేసిహాటకరత్న, దీధితు లొప్పిన తిరుచయందు
వేంచేపు సేయించి వివిధమంగళవాద్య, ములు భూనభోంతరంబుల నెసంగ
మ్రోయుచు నుండఁగ ముందఱ దిగ్బలి, తగఁ జల్లుచుండఁగ ధ్వజపటంబు

తే. ప్రబల చక్రము సేనాధిపతియు నడువ, మునులు సనకాదియోగులు మొనసి పొగడ
ఛత్ర చామరములఁ బూని సకల దేవ, గణములు గ్గొల్వ వీధులఁ గడు ముదమున.

సీ. అఖిల వైభవములు నానంద నిలయంబు, నకుఁ బ్రదక్షిణముగ నలినభవుఁడు
శ్రీహరి వేంచేపుఁ జేయించి కొనిరాఁగ, విఖనసుఁడటుశాస్త్ర విహితముగను
వారక వేడ్క ధ్వజారోహణము చిత్త, యందొనరిచి రాత్రి యందుఁ బరఁగ
నావాహన మొనర్చి యానాఁటఁ గోలె దీక్షను దగి యగ్ని ని దనర నునిచి

తే. సకల దైవత్య సార మాత్మికము లనఁగఁ
దగిన హోమము లొనరించి తక్క కపుడు
నిత్యహోమంబులం జేసి నెమ్మిమీఱఁ
జక్రమును వాద్యములతోన వక్ర మలర. 113

వ. దిగ్బలులతో వేంచేపు చేయించి రథము వెంట శేషవాహనంబు మీఁద శ్రీనివాసుని నాసీనుం జేసి విమానంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ ననేక సేవకులతో నుత్సవం బొనరించి యజుండు హరిని స్వస్థానంబునకుఁ జేర్చి యనంతరంబు నవకలశపాలకారాధన నైవేద్య హోమచక్ర బలి ప్రముఖ నిత్య కృత్యంబులు నిర్వర్తించి యలఘు శేషవాహనోత్సవంబు గావించిన మరునాఁ డుదయంబున లఘుశేషవాహ నోత్సవంబును, దద్రాత్రి హంస వాహనోత్సవంబును, మూఁడవ దినం బుదయంబున, సర్వభూపాలకోత్సవంబును, దద్రాత్రి కల్పవృక్షోత్సవంబును, దన్మఱునాఁడు మోహినీవేషధరుం డైనహరికి నాందోళికోత్సవంబు నాఱవదినం బుదయమున హనుమద్వాహనసంచా రోత్సవంబును, దత్సాయంకాలము వసంతోత్సవానంతము సప్తమ దినోదయంబున సూర్యప్రభోత్సవంబును, దద్రాత్రిచంద్రప్రభోత్సవంబును, నెనిమిదవదినంబున షోడశమహాదానాది విహిత కృత్యంబులు నడపి మఱియును. 114

సీ. ఘనతరోన్నతముగఁ గనకాద్రితుల్యమై, రంగునిగ్గులనొప్పు రథమునందు
నెలవుగ శ్రీభూమి నీళలతోఁ గూడ, హరి నుంచి బ్రహ్మను లఘురథము
సాగించుచుండఁగ సకలదిక్పాలకుల్, గరుడ గంధర్వ కిన్నరగణములు
సిద్ధ విద్యాధరుల్ సేవింప వేదనుం, దుభులు మ్రోయఁగ మహాద్భుతము దనరఁ

తే. పారిజాతసుమంబు లా బ్రహ్మరథము, పైన రంభాదులటఁ జల్లి పాడియాడి
కనులఁ బండువఁ గాఁ జూడఁగా ధరిత్రి, యందుఁ గల మానవులు వేంకటాద్రిమీఁద.

సీ. ధీరయుతుల్ వాసుదేవుని విజ్ఞాన, సురుచిరభక్తులఁ జూడఁగాను
నుపనిషత్తులు చెప్ప చొగి స్మార్తు లాహరిం, జిత్స్వరూపమును లక్షింపఁగాను
మొనసి వైష్ణవకోటి గని భక్తిఁ బాడుచుఁ, బరవశత్వము మీరఁ బరగఁగాను
తత్వవాదులును భేదశృతిసార మీ, దేవతోత్తముఁడని తెలియఁగాను

తే. జెలఁగి హరికీర్తనలు కవు లెప్పఁగాను, పండితులు విని శ్లాఘించు చుండఁగాను
బ్రాహ్మణస్త్రీలు పాటలు పాడి హరికి, నెయ్యమున మంగళారతు లియ్యఁగాను.

సీ. పరమభాగవతులు భక్తిమైఁ బాడుచు, నుప్పొంగి యాడుచు నుండఁగాను
గరములు ద్రిప్పి భోగస్త్రీలు ముందఱ, జతులుగ నృత్యము ల్సలుపఁగాను
గ్రమముగ వంది మాగధ సూతబృందము, ల్పురుషోత్తమునికీర్తిఁ బొగడఁగాను
శిరములఁ గలశము ల్జేర్చి కొందఱు భక్తు, లాక్కడఁ ద్రేంఖణ ల్దొక్కఁగాను

తే. మొనసి కొందఱు గోవింద యనుచు భక్తి, పరవశత్వముచే మించి పలుకఁగాను
రథముపై నక్షతల ననురాగయుక్తి, సతులు మేడలపై నుండి చల్లఁగాను. 117

వ. ఇట్లనేక విధంబులుగ వినోదించుచు వినుతించుచు భక్తి మెఱయింపుచుండఁగఁ గనక కమల సుగంధ పుష్ప మౌక్తిక హారంబులం దులదూగుచు మేరు సమానంబగు తేరానంద నిలయంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ వచ్చి యథాస్థానమునందు నిలిచె, నంత శ్రీవేంకటాద్రీశుండు భూ నీళా సమేతంబుగ రథంబు డిగ్గి బ్రహ్మరుద్రాదులతోడఁ గల్యాణమంటపంబునందుఁ బ్రవేశించి నిత్యహోమాది కృత్యంబులొనర్చి సకల దేవగణంబులచేతఁ బూజితుండై ధ్వజారోహణంబు మొదలుకొని యారగించినరీతి నానావిధ భక్ష్య భోజ్యంబులం బరితృప్తి నొందినవాఁడయ్యె. అంత బ్రహ్మాదులు నారగించి పరితృప్తి నొంది హరిని యుచ్చైశ్శ్రవంబున నుంచి విమానప్రదక్షిణంబు సేయించి కల్యాణమంటపంబున నునిచి వేడ్కల నలరించి యథాస్థానంబున నుంచి చూర్ణాభిషేకంబు సేయించి క్రమ్మఱఁ జక్రతాళ్వారును హరిని శ్రీ భూమి నీళలను దిరుచయందు విమానప్రదక్షిణంబుగ స్వామి పుష్కరిణీతీరంబున వేంచేపు సేయించి వరాహస్వామి ముందట మంటపంబున నునిచి పంచామృతస్నానాది తిరుమంజనంబును జక్రస్నాన నైవేద్య క్రమంబుల

నాచరించి బ్రహ్మాదు లవభృథస్నానంబులు సేసి రప్పుడు హరి వారలం జూచి కరం బెత్తి యిట్లనియె. 118

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాది దిక్పాలకు లందఱు, నామాట వినుఁడు నిర్ణయముగాను
శ్రవణోడునందుఁ జక్రంబుతోఁ గూడ నా, స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను
సల్పువారలు పూర్వజన్మంబులను జేయు, పాపంబులను బాసి భాగ్యవంతు
లై యిహ పరముల యందు సుఖింతురు, నామాట నిజముగ నమ్ముఁ డనిన
తే. శంకరుం డజుఁ డియ్యది సత్యమంచుఁ, బల్కి రటుమీఁద సకల వైభవము లెసఁగ
శ్రీనివాసుఁడు కోవెలఁ జెంది యచటఁ, బొసఁగఁ గల్యాణమంటపంబున వసించె.

వ. మఱియు విఖనసప్రముఖులు ప్రసూనయాగ నిత్యకృత్యంబు లొనరించి పత్నీ సమేతంబు గ శ్రీపతిని విమాన ప్రదక్షిణంబు సేయించి క్రమ్మఱ నిజస్థానంబునం దుంచి బ్రహ్మాది దిగ్దేవతా బలియు నుద్వాసనంబును ధ్వజారోహణంబు నంకురాక్షతారోపణంబును సంపూర్ణహోమంబును గలశోద్వాసనంబును శ్రీస్వామియందుఁ బ్రధానకలశావాహనంబును గావించి రప్పుడు, శ్రీనివాసుండు విఖనసునకు బహుమానం బొసంగి కనకరత్న మయం బగు సభామంటపంబునందు శ్రీ భూ నీళా సమేతంబుగ సకల దివ్యభూషణ కనకాంబర గంధోపేతకుసుమదామాలంకృతుఁడై బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర ముని యోగీశ్వరప్రముఖులును సకలదేశాధీశ్వరు లైన రాజులును పరివేష్టించి కొలువ సకల వైభవంబు లంగీకరించుచుఁ గరదీపికా సహస్రంబులు ప్రకాశింప హేమసింహాసనాసీనుం డై కొలువుండి బ్రహ్మను జూచి సంతసంబున నిట్లనియె. 120

క. కమలజ నీసంకల్పము, క్రమముగ ఫలియించె మోద కలితుఁడ నై తిఁ
సుమహితముగ నీయుత్సవ, మమరఁగ బ్రహ్మోత్సవాఖ్య మవని న్వెలయున్. 121

చ. స్థిరమతితోడ నీ విచటఁ జేసినయట్టి రథోత్సవంబు భా
స్వరమగు భక్తి నిచ్చటికి వచ్చుచుఁ జూచుచు నుండువారు దు
స్తర భవఘోర వారినిధి దాఁటి సుఖింతురు వారినెల్ల నేఁ
గరుణను బ్రోచుచుండుదును గంజభవా యిది నమ్ము నీమదిన్. 122

శా. నారూపంబు మనంబునం దలఁచుచు న్నానామము ల్పాడుచున్
వేరే చింతలు లేక నాయెడఁ గడు న్విశ్వాసము న్నిల్పుచున్
శ్రీరమ్యం బగుభక్తిఁ జేసి నను నర్చింపంగ శాస్త్రోక్తిచే
నారాధిం దగు పూజ సేయుజనులం దాసక్తి నే నుండెదన్. 123

సీ. వారి యాపద లెల్ల వారించి ప్రియముగ, వారు కోరినయట్లు వరము లిత్తు
ధనవస్తుసంతాన ధాన్యరత్నాదుల, ననుపమభోగభాగ్యముల నిత్తు

నాయందు ననిశంబుఁ బాయని భక్తులౌ, జనులకుఁ దోడ్పడి గనుము నుందు
నెంతనమ్మినవారి కంతఫలం బిత్తు, నమ్మనివారికి నెమ్మి నొసఁగ
తే. నీనిశమును నన్ను మది నిల్పి యాదుజనుల, కిత్తు మోక్షంబు మఱి యెవరేని యిందు
నఖిలదానంబు లతిభక్తి నరసి పేద, వాంద్ర కిచ్చినచో వారి వఱలఁ గాతు. 124

వ. అనిపల్కి రుద్రేంద్రాదులం జూచి యిట్లనియె. 125

సీ. అరయఁ గన్యారాశి కర్కుండు వచ్చిన, యదనుశ్రీయుత్సవం బాచరింప
వలయు మీరెల్లరు వచ్చి వేడుకమీఱఁ, బ్రతివత్సరంబును బాగు మెఱయు
నని రాజులంజూచి యవనీశులార! మీ, రేఁడాదికొకసారి యిచటఁజేరి
బంధుమిత్రులతోడ వైభవంబులతోడ, సేవల నొనరించి చిత్తవృత్తి
తే. దార్ఢ్యముగ మీకుఁ గల్గిన ధనమునందు, నాలుగవపాలు గొనితెచ్చి నాకునొసఁగి
వేడుకలుసేయుచుండుఁడు విభవమొంద, నిరతమును మీరటంచును నెమ్మిఁబల్కె.

వ. అని యిట్లు చాతుర్వర్ణ్యములవారికిం దగిన ధర్మంబు లుపదేశించి వస్త్రభూష
ణాదులు సన్నిధానంబున నుండి పారితోషికంబు లిప్పించి స్వస్థలంబులకుఁ బో
నియమించిన వారంద ఱాహరిచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవ్వేంకటా
చలంబు డిగ్గి తమ నెలవులకుం జనిరి. అనంతరం బా బ్రహ్మాదిదేవతలం జూచి శ్రీహరి
వెండియు నిట్లనియె. 127

సీ. బ్రహ్మాసులార! నా పల్కులు మఱికొన్ని, యాలకింపుఁడు వేంకటాద్రియందు
ధరణీసురులకన్న దానంబుచేసిన, నేఁ దృప్తిఁ బొంది మన్నింతు వారి
నదిగాక సకల విద్యాదానములు చేయు, వారును మఱి వారివంశజులును
వారివంశజులును వారివంశజులును, బుణ్యలోకంబును బొందుచుంద్రు
తే. తులసివనములు నిర్మించి తోడరి తద్ద, శిముల నాకర్పణము సేయ లలితసౌఖ్య
పదవి నిచ్చెద మఱియు సద్భక్తిఁ దులసి, నెలమి బృందావనమునందు నిడినజనుల.

వ. కరుణంజూచి స్వర్గసామ్రాజ్య మిత్తు నిదియునుంగాక ప్రతిదినంబున భక్తిమైషడ్ర
సోపేతాన్నంబు యథోచితంబుగ నాకు సమర్పించినవారికి శాశ్వతైశ్వర్యంబు
నొసంగుదు నని యనేకప్రకారంబులఁ గర్మజ్ఞానభక్తిధర్మసూక్ష్మంబులు బ్రహ్మాదుల
కానతిచ్చి బ్రహ్మకు వేఱుగ నిట్లనియె. 129

సీ. జలజసంభవ! నీవు సత్యలోకము వాసి, నాకోఱకిచట నిన్నాళ్లు నిలిచి
బ్రహ్మోత్సవాఖ్యచేఁ బ్రబలు మహోత్సవం, బిచటఁ జేయించితి విందువలన
వనధిజా భూనీళలును నేను సంతోష, భరితుల మైతిమి ఫణినగమున
నిలిచియుండెద మింక నీకు వరంబులే, మిత్తు నన్నను భారతీశుఁ డనియె

తే. జనక నను మున్న మన్నించి సద్వరంబు
లిచ్చియున్నారు నా కిపు డేమిగొదువ
యిఁకఁ దిరోధాన మొందక యిచట నెపుడు
నిలిచి యుండుఁడు నెలమిగ జలజనయన. 130

క. నరకములం బడనీయక, నరులను మీచరణ రక్షణము చేసినదే
వర మింతకన్న వేఱొక, వరమేలా నాకుఁ దండ్రి వరద ముకుందా. 131

సీ. అన విని హరి యిట్టు లనియె నీమాట స, మ్మతము నా కింకొక మతము గలదు
విను మది నాయందు విశ్వసించుచు భక్తి, సల్పుచు నున్నట్టి సాధువులను
బాధించువారు మద్బాహ్యసమానులై, యొసఁగిన వారికి నెగ్గుచేతు
నన్నేవ రేమి యన్నను నే సహింతును, భక్తుల నన్న నోపను జగాన
తే. జయుఁడు విజయుండు సనకాది సంయములకు, మించి చేసిన యపకృతి కొంచెమేని
గొప్ప యై వారలను నేలఁ గూల్చినట్టి, సరణి నే నన్న మాటకు సాక్షి గాదె. 132

ఉ. భాగవతాపచార మతిపాపము గావున నట్టిద్రోహముల్
లోఁగక చేయువాని యమలోకమునం బడఁద్రోతు వాని నే
నేగతి ద్రోతు నింక మఱి యెన్నియఘంబులఁ జేసివచ్చి నీ
వేగతి యంచు నన్నిచట వేఁడినదీనుని గాతుఁ బద్మజా. 133

క. పరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదూషకులను నమ్మినవారిం
బరమాపదలకుఁ ద్రోసిన, నరకంబులఁ ద్రోతుఁ గాని నయపద మియ్యన్. 134

సీ. అతిశయదంభ దర్పాద్యభిమాన దు, రాచార ఘోరదురాగ్రహముల
నలరుచుండెడు మర్త్యు లాసురాంశజులు గా, వునసురాంశజులైన జనుల నెల్ల
బాధింతు రట్టిపాపాత్ముల శిక్షింతు, దుష్టుల మర్దింతు శిష్టజనుల
రక్షించుకొఱ కీధరాధరమున నుందు, నిఁక నీవుపోయి యింపెసఁగ సత్య
తే. లోకమున కేగు నిన్నెప్డు శ్రీకరముగ, బ్రోచుచుండెద సకలముఁ బొందుగాను
సృష్టిసేయుచు నుండుము దృష్టివిడక, యనుచుఁ బల్కుచు శక్రుని కనియె నిట్లు.

ఉ. పాకవిరోధి! నీవు సురవర్యులఁ గూర్మిగఁ గూడి వేడ్కతో
నాకముచేరి యచ్చట ఘనం బగుబాహుబలంబు పెంచి ము
ల్లోకము లేలు దైత్యులకు లోఁగి చరింపకు మింక ధీరుఁడై
యేకలుషంబులేక జయ మేర్తెఱ నొందుచు నుండు మెప్పుడున్. 136

ఆ. అనుచు శ్రీనివాసుఁ డనిమిషపతి కిట్టు, లానతిచ్చి నెయ్య మలర శివుని
గాంచి మందహాస కలితాస్యుఁడై చూచి, యిట్టు లనియెఁ బ్రీతి యెసఁగ నపుడు.

శా. గౌరీనాయక నామహోత్సవములం గల్పించి సానందులై
యారూఢంబుగఁ జేరి చూచితిరి నే నానందముం బొందితిన్
శ్రీరమ్యం బగువెండికొండపయి సంప్రీతిం దగన్ భక్తులన్
గారుణ్యంబున బ్రోచుచుండు మిఁకఁ బోకందర్పవైరీ తగన్. 138

సీ. వైకుంఠమునకంటె వరసుధాంబుధికంటె, లలి దివాకరమండలమునకంటె
ధన్యమైనట్టి శ్వేతద్వీపమునకంటె, శేషాచలంబు విశేషమగుచు
వఱలును భూలోకవైకుంఠమున నేను, నిలిచితి గావున నెలమి నిటకుఁ
దూర్పున నలరెడు దురితఘ్నియౌ సువ, ర్ణముఖరీతీరంబు రహిఁ జెలంగఁ

తే. ప్రబల భూలోకకైలాసరాజ మనఁగ, నలరు పుణ్యస్థలంబునం దెలమి నుంచు
మని వచించి యగస్త్యుని గని ముదంబు, దనర నిమ్మెయి ననియె దైత్యారిపుండు.

తే. పరమపావన కుంభసంభవ మునీంద్ర, నీకుఁ దగినట్టి యెడఁ జేరి నిష్ఠమెఱయఁ
జిరతరంబుగఁ దపమొప్పఁ జేయు మనుచుఁ, జెప్పి సనకాదిమునుల వీక్షించి పల్కె.

తే. యోగివరులార మీరు విరాగమహిమ, నరసి జ్ఞానామృతము గ్రోలి పరమతృప్తి
నొంది యిష్టావిహారులై యుండుఁ డంచు, సంతసంబందఁ బల్కె నాచక్రధరుఁడు.

వ. అనంతర మాబ్రహ్మరుద్రేంద్రాది కుంభసంభవ సనకాదుల కివ్విధంబున నానతిచ్చి
శ్రీభూనీళా సమేతంబుగ నంతర్విమానంబునందుఁ బ్రవేశించె. నావల బ్రహ్మ మ
రాళ వాహనం బెక్కి సత్యలోకంబున కేగె. నింద్రుఁ డైరావతంబు నెక్కి దివం
బునకుం బోయె. నందిని గూర్చుండి రుద్రుండు కైలాసంబున కరిగె. నగస్త్యప్ర
ముఖులైన మునులును సనకాదులును స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరభాగంబున నుండు
పాపవినాశతీర్థోత్తరభాగంబునందుఁ గొందఱు మునులు తపంబు లొనరింప నేగిరి.
యియ్యుత్సవక్రమం బెవరేని చదివిన వీనులవినిన నాయురారోగ్య భాగ్యంబులు
చేకూడు నని చెప్పిన సూతుంజూచి శౌనకాదిమునీంద్రు లిట్లనిరి. 142

క. సుందరవిగ్రహ ఘనతర, మందరగిరిధర సమస్తమానిహృదబ్జా
నందకర వేంకటాచల, మందిర సురరాజవినుత మాయాతీతా. 143

మాలిని. సురుచిరగుణహారా శుభ్రకీర్తిప్రచారా, వరజలధిగభీరా వాసవారిప్రహారా
దురితచయవిదారా దుఃఖసంసారదూరా, గురుతరగిరిధీరా క్రూరగర్వాపహారా.

గద్యము. ఇది శ్రీతరిగొండ నృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామా
త్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు
వరాహపురాణంబున దేవేంద్రాదులు క్షీరాబ్ధిప్రముఖస్థలంబులయందు హరిని వెదకు
టయు, నారదప్రేరితులయి బ్రహ్మలోకంబునకరుగుటయు బ్రహ్మతోడ దేవేంద్రా

దులు హరిని వెదకుటకు వేంకటాచలారోహణంబు సేయుటయు, దశరథుండు వసిష్ఠయుక్తుండై వేంకటాద్రికి వచ్చుటయుఁ, బుష్కరిణీతీరంబున బ్రహ్మాదులు తపంబు సేయుటయు, శ్రీవేంకటేశ్వరుండు విమానంబుతోడ బ్రహ్మాదులకు ప్రసన్నుం డగుటయు, స్వామిని బ్రహ్మాదులు వినుతించుటయు, బ్రహ్మాదులకు హరి ప్రసన్నుండై భాషించుటయు, దశరథుఁడు హరిని స్తోత్రంబు సేయుటయు, శ్రీనివాసుండు దశరథునకు వరమిచ్చి యయోధ్యకుఁ బంపుటయు, బ్రహ్మోత్సవ ప్రకారంబును నను కథలంగల ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ వేం క టా చ ల మా హా త్మ్య ము

తృ తీ యా శ్వా స ము.

క. శ్రీకర! నిర్జరమానివ, శీకర! సద్భక్తహృదయ శృంఖల యభవా!
రాకేందువదన! శుభకర!, ప్రాకటతతికుండనృహరి! పాపవిదారీ! 1

సీ. ఓసూత మేము బ్రహ్మోత్సవక్రమము న, త్యాశ్చర్యముగ వింటి మపుడు విష్ణు
చక్రంబు బహుచోర సంఘంబులను నిగ్ర, హించె నంటివి వారి నెట్లు ద్రుంచె
నారీతి విన వేడు కైనది దెల్పునీ, వనినసూతుండు సంయములఁజూచి
మునులార వినుఁ డక్కథను వివరించెద, నాచక్రమహిమ విఖ్యాతిగాను

తే. చక్రరాజంబు మాధవాజ్ఞను వహించి, సంతసముమీఱ రాజవేషంబు దాల్చి
యరిగి జగములు భయమంద నమితశౌర్య, ము న గడంగి దిశల్కీర్తి దనర నపుడు.

సీ. పటిమమీఱ సహస్రబాహుఁడై మకుటాది, రక్తభూషణములు రక్తవర్ణ
చేలంబులను దాల్చి కాలాగ్నిసదృశుఁడై, దంష్ట్రికరాళవక్త్రంబు మెఱయ
వేడ్క రథంబెక్కి వివిధసాధనముల, ధరియించి వెడలి గంధర్వగణము
లలఘుముద్గరపట్టిసాద్యాయుధంబులు, గొని తనవెంబడి జనుచునుండఁ

తే. గుముదుఁడనువాఁడు జ్వాలాముఖుండు సకల, సైన్యముల నెల్ల నడపింప సామజాశ్వ
వారములతోడ ఘనరణభేరి మొఱయ, నిఖిలవాద్యరవంబులు నింగి కెగయ. 3

వ. ఇవ్విధంబున సంగరోన్ముఖుఁడై చక్రరాజశేఖరుండు శేషాచలంబు మొదలు పూర్వసముద్రపర్వతంబున నాక్రమించికొని సాధుజనులను బాధించు చోరసమూహంబుల వెదకి వారి కుటుంబములతోడ నశేషంబుగ సంహరించి దేశబాధ నివారించిన, చక్రరాజు సాన్నిధ్యంబునకు వచ్చి తద్దేశవాసులగు సాధుజనులు వినుతించి రిట్లనిరి:

క. ఓమహారాజ యీభూమి కొక్కప్రభువు, లేనికతమున నయ్యయో మానవులను
జాల వేధించుచోరులఁ జంపితీవు, బ్రోచితివి మమ్ము సుఖముగఁ బుణ్యపురుష. 5
ఎక్కడనుండిరో యిచటికి, మక్కువతో వచ్చి నీవు మాజీవనముల్
దక్కించినపుణ్యాత్ముఁడ, విక్కడ సంతసము నెగడ నెపుడుండుమయా.

సీ. అనిపల్కు సుజనుల నాదరించుచుఁ జక్ర, రాజు తద్భూమికి రాజునొకని
వెదకి పట్టముఁగట్టి విప్రాదిజనులను, మించిన నెమ్మి రక్షించుమంచు
వానికి నియమించి శ్రీనివాసాద్రికి, మనుజులు రాఁదగు మార్గములను
దనర నేర్పఱచి యాదారులయందు ధ, ర్మాత్ముల నుంచి మహాద్భుతముగ
తే. నచటజయభేరివేయించి యపుడువెడలి, కరులుహయములురథములు కాల్బలములు
మొనసిగొల్వఁగవాద్యము లొ్మ్రయుచుండ, శౌర్యకౌర్యధురీణుఁడై చక్రరాజు.
సీ. సంతోషభరితుఁడై సరవిగ నందంద, వివిధదుర్మార్గుల వెదకికొనుచుఁ
బరఁగ నాగ్నేయదిగ్భాగంబునకు వచ్చి, చోరులు విన రణభేరి నచట
మొఱయించుచును మున్ను మొఱకులై ప్రాణుల, బాధించుచున్నట్టి పాపమతుల
పై దాడివెడలి యార్భటము సేయఁగ వారు, దైత్యాంశజులుగాన ధైర్యమెసఁగ
తే. నాయుధంబులు పూని ఘోరాట్టహాస, కలితులై నిల్చి మార్కొని కయ్యమొనరఁగఁ
జేయఁగా వారిపైఁబడి వాయకుండఁ, బోరుచును రెండుబలములు ఘోరముగను. 8

వ. కలసికొని కడునబ్బురంబుగఁ గొంతవడిఁ బోరాడి. 9

క. జ్వాలాముఖుముదాదులు, నాలో నెడఁ దాఁకి నట్టహాసముతోడన్
గాలాంతకసన్నిభులై, యాలం బొనరించి త్రుంచి రసురాంశజులన్. 10

క. తక్కినయాదనుజాంశజు, లక్కడఁ బడియున్నశవము లటుద్రొక్కుచుఁ బో
నిక్కుచుఁ జని గంధర్వులఁ, గ్రక్కసపడి గొట్టి రమితగదలం దలలన్. 11

క. అప్పుడు గంధర్వులు గురిఁ, దప్పక శస్త్రాస్త్రములను ధరియించి యిదో
దప్పించుకొనుఁ డటంచుం, జెప్పుచు రిపు లడఁగునట్లు చేసిరి కడిమిన్. 12

వ. అప్పుడు హతశేషులైన చోరులు తమదొరలకుఁ దమబలంబులుపడిన నికార క్రమంబు నుడువఁ జోరప్రభువులు స్థలదుర్గ వనదుర్గంబులయందుండి త్రిపురంబు లందున్న రాక్షసబలంబుకై వడి వివిధ మాయోపాయంబులు సేయుచు విడివడి యార్చుచుఁ గరవాల శూల ముద్గర భిండివాల పరశు పట్టిస శరచాప పరిఘాద్యనేక సాధనంబులఁ గొని గంధర్వబలంబులపైఁ బడి యాలం బొనరించుచుండి రప్పుడు భేరీప్రముఖ భయంకర వాద్యఘోషంబులును, గంధేభఘీంకారంబులును, తురంగ హేషారవంబులును, రథనేమిభీషణ శబ్దంబులును దిక్కులు పిక్కటిల్ల భూతలంబున రక్తంబు వెల్లువలై పాఱె. తత్సమయంబున జ్వాలాముఖుండు చక్రరాజేంద్రునకు జరుగుచుండు కయ్యం బెఱింగింప నాతఁ డత్యంతకోపావేశుఁడై త్రిపురాంతకుండైన కాలరుద్రుండుబోలె నేనూఱుకరంబుల నేనూఱు కార్ముకంబులు ధరించి తక్కిన యేనూఱు కరంబులఁ జండకాండకాండంబులం గొని ప్రత్యాలీఢపాదుఁడై నిలిచి ధనుర్జ్యాఘోషం బొనరించి శాత్రవనికరంబునందుఁ బ్రయోగింపఁ గడు

పులు చీలియు నడుగులు తెగియుఁ దలలు పగిలియుఁ, జేతులు తునిఁగియు నిట్లు చిందఱవందఱ యగుటంజేసి చోరనాయకులు జడిసి పఱతెంచి తమదుర్గంబుల డాఁగి రంత. 13

ఆ. చలము విడక యపుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డా, గ్నేయనామ మొప్పు సాయకంబు
వింటఁ గూర్చివైవ విపినంబులం గాల్చు, చరిగి చోరచయము నవనిఁ బడఁగ. 14

వ. కూల్చి భస్మంబు సేయం బుడమి నవ్వేఁడికిఁ బొగలుచుండె నంత నమితవృష్టి గురియించి యాభూతలంబును శీతలంబును గావించి ధర్మాధ్యక్షుం డనువాని నమ్మహీస్థలికి రాజుగఁజేసి ధర్మమార్గంబున నెల్లజనులను బరిపాలించుమని యానతి యిచ్చి యనంతరంబున. 15

సీ. చతురంగబలములు మితిమీఱఁ గొల్వఁగ, ధీరుఁడై దక్షిణదిక్కు కరిగి
వనదుర్గములయందు వారక వెదుకుచుఁ, జిక్కినచోరులఁ జక్కఁబఱచి
యిచ్చుచునుండఁగ నచ్చటచ్చటఁ గల, సజ్జనులెల్లరు చక్రరాజు
నీక్షించి మాపాలి యీశ్వరుఁడై వచ్చి, రక్షింపఁబూనెనో కాంక్షఁజేసి

తే. యనుచు ముదమందుచుండఁగ నపుడు మొనసి, చాలకుం డనువాఁడు బిడాలకుండు
ననెడువాఁడు పులిందులు తనరఁజూచి, యాయుధంబులఁ బూని చక్రాధిపతిని. 16

వ. మార్కొనవచ్చి తమకుఁ దా మి ట్లనుకొనిరి. 17

సీ. ఈరీతి మన నెదిరించినశత్రుల, నదలించి శేఁ ద్రుంతు ననియె నొకఁడు
గంధేభములఁ దురంగంబులనెల్లను, మొనసి ధాత్రిని గూల్తు ననియె నొకఁడు
కాల్బలంబులఁ గూల్తు గములుగ వచ్చిన, నవనిపైఁ బడివోవ ననియె నొకఁడు
రథముపైఁ గడుగొప్ప రాజుగవచ్చెడు, ఘనుని ద్రుంచెద నెంచ కనియె నొకఁడు

తే. కరులహయముల మితిలేనికాల్బలముల, రథముపై వచ్చుమేగవానిఁ బృథుబలాన
నేనుసమయింతునొక్కఁడ పూని లావు, మెఱయఁజేయంగవచ్చినఁ గఱుకుఁజూపి.

వ. ఇట్లు పంచమహాపాతకులైనయంగవంగపులింద బిడాలచాలకులు ప్రచండబలంబునఁ జక్రరాజబలంబున కెదురేగి హుంకరించి స్ఫులింగాక్షుండును, బలాఢ్యక్షుండును, జ్వాలాకేశుండును, కాలాంతకుండును, రణఘ్నుండును, చక్రరాజేంద్రు నానతిరీతిఁ గరవాలాద్యాయుధంబులం బూని శత్రుబలంబులపైఁబడి యప్పాతకులం జూచి యిట్లనిరి. 19

సీ. పాపాత్ములార సద్బ్రాహ్మణోత్తములను, జెఱచి యాచారము జెలఁగ నడఁచి
బాధింపుచును ధర్మపథమును విడనాడి, జీవనంబులు లేక చెఱచినట్టె
క్రూరాత్ములార మీకుం గడుమేల్కొల, మిదిపఱకుండె నిం కెందు డాఁగె
దరు రండు యమలోకదారిఁ జూతురు మిమ్ము, ఖండించి కాకులు గ్రద్దలకును

తే. విరిదుపెట్టెద మావల విప్రకోటి, కమితసౌఖ్యంబు గల్గింతు మాశ విడుఁడు
సారెసారెకు మాకంటె శౌర్యవంతు, లెందు లేరని వల్కంగ నేలయంచు. 20

వ. అతిభీషణాకారులై యస్త్రశస్త్రంబుల నద్దురాత్ముల నొప్పించినఁ దలంగివోక యంగవంగాదిరాక్షసులు స్ఫులింగాక్షులమీఁదఁబడి ఘోరయుద్ధంబు సలుప నా స్ఫులింగాక్షుండు మార్కొని యంగుఁడనివానిం బరిమార్చె, బలాద్యక్షుండు వంగుం డనువానిఁ ద్రుంచె, జ్వాలాకేశుండు పుళిందుం డనువానిఁ జక్కాడె, కాలాంతకుండు బిడాలుం డనువాని నేలంగూల్చె, రణఘ్నుం డనువాఁడు చాలకుం డను దుష్టుని వధించె, నంత వారిభటులాహాకారంబులు సేయుచుఁ జక్రరాజబలంబునం బడినఁ దచ్చక్రరాజాజ్ఞచేత హయశిరుం డనువాఁడు తద్దుష్టులపై నర్ధచంద్రబాణప్రయోగంబుచేసి యందఱ రెండేసిఖండంబులు గావించె నంత హతశేషులైనవారు కొందఱు వెఱచిపఱచి గుహారణ్యంబుల డాఁగినం జూచి చక్రరాజేంద్రుఁడు చిత్రబాణప్రయోగంబు సేయ డాఁగినశత్రువులఁ జక్కాడివచ్చె నంత దక్షిణభూమి నిష్కంటకంబయ్యె నంత దేవతలు చక్రరాజశీర్షంబునఁ బుష్పవర్షంబు గురియించి యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 21

సీ. చక్రరాజోత్తమ సకలపాపాత్ముల, సమయించి యిచ్చట సాధువులను
రక్షించితివి నీపరాక్రమం బెంతయు, శేషునికైనను జెప్పఁదరమె
పరఁగ శేషాద్రికిఁ బశ్చిమోత్తరములఁ, జోరులు క్రూరు లున్నారు నీవు
వారల సమయించి వసుధామరాదిస, జ్జనులను రక్షింపు చక్రరాజ
తే. యనుచుఁ బ్రార్థించి దేవత లరిగి రట్లు, చక్ర మచ్చోట శత్రుశేషంబు లేక
యంత మొందింపఁగాఁ జూచి సంతసించి, బ్రాహ్మణులు వచ్చి యాచక్రరాజుఁ గాంచి.

సీ. వినుతించి వల్కిరి విమలాత్మ యీదేశ, మందు ధర్మాత్ముఁ డైనట్టిరాజు
గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు, బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మణులను
నీవు మాపాలిటిదేవుఁడవై వచ్చి, సకలక్రూరాత్ముల సమయఁజేసి
మమ్ముఁ గాపాడితి విమ్మహిఁ బాలింపఁ, దగినట్టిరాజును దనర నిలుపు
తే. మనుచు వారెల్లఁ బ్రార్థింప నపుడు చక్ర, రాజు తద్ధాత్రికిని తగురాజు నొకని
నిలిపి ధర్మంబు దప్పక నీవు జనులఁ, బాలనము సేయుమని చెప్పి బ్రాహ్మణులను.

తే. కాంచి యిట్లనె మీరు సత్కర్మనిష్ఠు, లగుచు జన్నములొనరింపుఁ డంచుఁ బ్రియముఁ
జెలఁగ నందఱు నప్పు డాశీర్వదించి, వీడుకొల్పఁగ నారాజవీరుఁ డపుడు. 24

వ. దక్షిణప్రాంతగహనంబులయందు వేంకటాద్రికి జనులు వచ్చుటకుఁ ద్రోవ లేర్పఱచి యాత్రోవలయందు సజ్జనాగ్రేసరులం బాలింపుమని యచటిసజ్జను నొకని రాజుం జేసి యనంతరంబు. 25

సీ. అందుండి సకలసైన్యావళులనుగూడి, జయభేరి వేయించి సంతసించి
పైనమై నిబురుతిప్రాంతదేశములందుఁ, గదలిపోవుచును దుర్గస్థలముల
శోధించి శోధించి చోరులనెల్లను, బరుగిడకయచంపి పశ్చిమమున
కరిగి మహోన్నతుఁ డై నిజగంధర్వ, బలములతో నందు నిలిచి కదన
తే. భేరి వేయించి యప్పు డభేద్యవిపుల, విపినదుర్గస్థలంబుల వెదకి వెదకి
చోరులను ద్రుంపఁగాఁ జోరచారు లదిరి, చెదరి తమదొరయగువానిచెంతఁజేరి. 26

క. ద్రొక్కుచు నిట్లని రధిపా, యెక్కడనుండియొ దళంబు లీప్రాంతములం
గ్రిక్కిరిసి చోరవీరులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు శౌర్యోన్నతులై. 27

వ. అనినవిని సమధికకోపావేశంబున. 28

సీ. శివునిగూర్చి తపంబు చేసి తా నెవరిచేఁ, గూలనివరము గైకొనినవాఁడు
బహుచోరులంగూడి పర్వతాగ్రములందుఁ, జేరి సాధులను హింసించువాఁడు
పటుశక్తితోఁగూడి పాంథుల నెసఁగొట్టి, యమితవిత్తము గూర్చినట్టివాఁడు
కాలకింకరు లనఁగాఁ దగినకిరాతు, లను గూడి గర్వంబు దనరువాఁడు
తే. వనములందు రిపుఘ్నుఁ డన్వాఁడు గన్న,కొడుకువనకర్తయనువాఁడు క్రోధమెసఁగ
నిక్క పొంగుచు నక్షౌహిణీబలములఁ, గూడి విడివడివచ్చి దుర్గమము మెఱయ. 29

క. కలకలు కొమ్ములు తుడుములు, బలముగ వాయించికొంచుఁ బ్రతివీరులపై
నులుకక పడి పోరుండని, సెలవియ్యఁగఁ దద్బలములు చెదఱక కడిమిన్. 30

వ. చక్రరాజబలంబులపైఁ గదిసి యనేకసాధనంబుల ధరించి యత్యంత భయంకర యుద్ధంబుచేసి రాచక్రరాజ భటోత్తము లాకిరాతబలంబుల నొకక్షణంబునఁ జంపి రంత రక్తంబు వెల్లువలై పాఱుచున్నంజూచి వనకర్త క్రోధరక్తాక్షుండై నిజ సేనాధిపతియైన జ్వాలాపాతుం డనువానిం జూచి యిట్లనియె. 31

సీ. అసహాయశూరు లైనట్టియక్షౌహిణి, భటులను జంపిరి పరునిభటులు
కావున నీవేగి కరవాలశూలాది, సాధనంబుల వారిఁ జంపు మంచుఁ
దనదొరయైన కానకర్త చెప్పఁగ, నపుడు జ్వాలాపాతుఁ డాయుధములఁ
గైకొని యుష్ట్రాళిఁ గట్టినరథమెక్కి, సక్రోధుఁడై వచ్చి చక్రరాజు
తే. బలముపయిఁబడఁగా బడబాముఖాఖ్యుఁ, జూచి యోచక్రరాజ! యోశూరవర్య
రయమునంబోయి నీవు కిరాతవిభుని, దళపతిని గొట్టి గూల్పు మిద్ధరణియందు. 32

క. సరిగానినీచజనముల, సరిగా నెంచుకొని పోరఁ జనునే యిపుడీ
వరిగి జవంబునఁ గడిమిని, బరగింపుము పాపమతులపై సుచరిత్రా. 33

క. అని చక్రరాజు పల్కఁగ, వినియె న్బడబాముఖుండు వే సాధనముల్
గొని యాజ్వాలాపాతా, ఖ్యునిరథమును గొట్టి వానిఁ గూల్చెను ధాత్రిన్. 34

ఆ. తనరె విష్ణుచక్ర మని యప్డు పేరొందె, గానఁ జక్రమెత్తి గహనకర్త
యనెడువానిమీఁద ననుపఁగ నాచక్ర, మతనిశిరము పుడమి నడఁగఁగొట్టె. 35

వ. ఇవ్విధంబు బడబానలంబు సముద్రోదకంబు నింకఁజేసినచందంబున వనకర్త సైన్యంబును జక్రరాజశస్త్రాస్త్రంబుల సంహరించెఁ దద్భూమి నిష్కంటకంబై ప్రకాశించె నప్పుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డరణ్యకంటకవృక్షంబుల నఱికించి సర్వభక్తజనంబులు శేషాద్రికి వచ్చుటకుఁ దగినమార్గంబుల నేర్పఱచి తన్మార్గ ప్రాంతంబులఁ బుణ్యాత్ము లైనజనంబుల నునిచి తజ్జనంబులఁ బాలింపఁదగినరాజునకుఁ బట్టంబు గట్టి ధర్మపరిపాలనంబు సేయుమని నియమించి యనంతరంబున. 36

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁడు జయభేరి వేయించి, చతురంగబలములు సరవిఁ గొల్వ
ధీరుఁడై వాయవ్యదిశ నుండుచోరుల, సమయించుచును వచ్చి శౌర్య మెసఁగఁ
గంకణరాక్షసగాఢాంధకారంబు, దట్టమైనట్టి యుత్తరపుదిశకు
నప్పుడ మరలి సహస్రార్కకరముల, కరణి దీర్ఘసహస్రకరము లమరు
తే. చుండె రెండవచండమార్తాండుఁ డనఁగ, నొప్పుచును వేంకటాద్రికి నుత్తరముగ
నుండుకొండలనడుమ మహోగ్రుఁడగుచు, సరభసంబున నిలిచె నాచక్రరాజు. 37

వ. అపు డాచక్రరాజు నీక్షించి భీతినొంది కొందఱు రాక్షసులు తమదొరయగు భేరుండునిచెంతఁజేరి యిట్లనిరి. 38

సీ. చండప్రతాపభేరుండ ! మహాస్వామి !, విను మద్భుతంబుగ వీరుఁ డొకఁడు
చతురంగబలముల జతఁ గూడి యున్నాఁడు, కాలాగ్నిరుద్రులఁ బోలినాఁడు
ఖ్యాతిగ నొకవేయి చేతులు గలవాఁడు, ఘనరక్తచేలము ల్గట్టినాఁడు
హారకిరీటకేయూరము ల్ధరియించి, యెక్కువతేరుపై నెక్కినాఁడు
తే. మించుభానునిగతివాఁడుమించినాడు, వాఁడుభయదాంగుఁడగుచునున్నాఁడుచూడ
నంచుఁజెప్పంగ భేరుండుఁడప్పుడటకు, రక్కసులతోడఁ జనికదు రౌద్ర మెసఁగ.

క. ఆచక్రరాజుఁ గనుఁగొని, యాచోటికిఁ దాన రాజ ననుచున్ భేరుం
డేచినకింకను జూచి ని,శాచరుల న్మించి వల్కె శౌర్యోద్ధతుఁడై. 40

శా. ఓరక్షోవరులార చూచితిరె ? వీఁ డుత్సాహము న్మించి న
న్నారూఢాహవమందుఁ గెల్చుటకు నేఁ డాసన్నుఁడై వచ్చినాఁ
డీరాజుం బరిమార్చి రావణునకే నిష్టంబు గావించి నా
భేరుం డాఖ్య మహీతలంబునఁ గడుం బేర్మిం దగం జేసెదన్. 41

వ. అని యనేకవిధంబులఁ బ్రతాపోక్తు లాడి తనబలంబులఁ జక్రరాజబలంబులపైఁ బురికొల్పె నప్పుడు చక్రరాజబలంబులు రణభేరి మొలయించి యట్టహాసంబున నవ్వారల నట్టిట్టు గదలనీక మిట్టిపడుచుఁ గొట్టవచ్చి భేరుండబలంబులపైఁ గవిసి

కరవాలాది సాధనపాణులై నఱకుచుఁ బొడుచుచు హుంకరించుచు బింకంబులు వల్కుచు మీసలు వడఁద్రిప్పుచుఁ బండ్లు గొఱుకుచు నార్భటించుచుం గిలారించుచు దక్షిణోత్తరసముద్రంబు లుప్పొంగి ఘోషించుచు వచ్చుభంగి పోరుచుండఁ దొడలు మెడలు గరంబులు శిరంబులు నడుములు దెగినవారును, భయంకరంబుగ నేడ్చువారును, మొరలిడువారును, నేలంబడి పొరలువారును, ప్రాణంబులు వోలేక మిట్టిమిట్టిపడు మొండెంబులును గల్గి మోగచెట్లగుంపు పూఁచిన తెఱంగుఁ దోఁచుచుండె. అప్పుడు రక్తప్రవాహంబు లేపాఱం బాఱె. నందుఁ దెగిపడిన కరంబులు మీలును బదంబులు కర్కటంబులు: పగిలిపడిన తలపుఱ్ఱెలు కమఠంబులు చెదరిపడిన చర్మఖండంబులు భేకంబులు కూలిన గజతురంగంబులు దీవులు భగ్నంబులై పడిన చామరంబులు జలపక్షులు శ్వేతఛత్రంబులు డిండీరఖండంబులు తునిఁగిపడి రక్తంబునం దేలుచున్న శిరోజంబులు శైవాలంబులుగాఁగ నొప్పుచున్న రక్తప్రవాహంబును కాకగృధ్రఖగాదు లావరించి యున్నం జూచి యనేక భూత భేతాళ పిశాచంబులు చక్రరాజు చేసిన సంతర్పణంబునకు రండు రండని యొండొరులను బిలుచుచుఁ బోయి తద్రణభూమి నీక్షించి సంతసించి తమలోఁ దా మిట్లు చెప్పుకొనిరి. 42

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁ డిండిక్రియంబున సమా, రాధన మొనరించె రండటంచు
బిల్చుచుఁ గండలుం బ్రేవులు బాగుగ, భుజియించుచుండెడు భూతములును
బలుమాఱు రక్తంబుఁ దలపుఱ్ఱెలను ముంచి, పూని పానము సేయు భూతములును
గడుపులు నివురుచు గఱ్ఱునం బ్రేవుచుం, బొరలుచు లేచెడు భూతములును
తే. గలిగి రణభూమి యద్భుతం బలరుచుండ, నప్పు డావిష్ణుచక్రిరా జనఘుఁ డెలమి
నొందె భేరుండుదుగఖించి యొప్పమికిని, మఱలహతశేషులనుగూడి మారుకొనఁగ.

వ. చక్రరాజేంద్రుండు కనుబొమలు ముళ్లువడం గినిసి భేరుండుని జూచి హుంకరించి యుద్ధంబునకు సమకట్టు మనఁగ నాభేరుండుఁడు వేయిపిడుగులు వడినట్ల బాహాస్ఫాలనం బొనర్చి మించుటం జేసి తత్సమయంబున. 44

సీ. ఆకాశ మగలె దిగంతముల్ గ్రుంగెను, ఘనశైలములు గడగడ వడంకెఁ
దపనచంద్రులగతు ల్దప్పె ఘోరాకారు, లైనదైత్యులగుండె లదరసాగె
బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలినగతి నుండె, విపరీతవాయువు ల్వీసరసాగె
నప్పుడు చక్రమహారాజు పావకుఁ, డనువానిఁ బుట్టించి యరులపైకిఁ
తే బంపెఁ దత్పావకుఁడు శత్రుబలముమీఁద, నతిరయంబున సమ్మోహనాస్త్రమేసె
నపుడు మేనులు మఱచుచు నసురవరులు, తాము దములోనఁ బోరాడి ధరణిఁబడిరి.
తే. చక్రరాజావిధముచూచి జాలినొంది, యిది యధర్మము గనుక నీ వీశరమును

మించనీయక యుపసంహరించుమనిన, పావకుఁడు దానిమరలించి పటిమమెఱయ,

క. దనుజులపైఁ గ్లాంచాంబక, మును విడువఁగ నదియు వారిముక్కులు చెవులన్
గొని తఱిగినఁ గోపము పెం, పెనుఁగొన భేరుండపుడు విభీకరవృత్తిన్. 47

సీ. పావకుం డనువానిపైఁ బడవచ్చిన, నప్పావకుఁడు మారుతాస్త్రమేసె
మూఁడుయోజనముల మొనయుదేహముతోడ, నాభేరునిం గొని యద్భుతపడ
వేంకటాద్రికిఁ జుట్టి వేడ్కమై మూఁడుమా, రులఁ ద్రిప్పి కడభూమితలమునందుఁ
బడవేసెఁ బెద్దగుమ్మడికాయ పడినట్లు, రాక్షసుఁ డరిగెఁ జక్రంబు మించి

తే. యరుల నందఱఁ ద్రుంచె నయ్యవసరమున, సురవరేణ్యులు మిక్కిలి సొంపుమీరఁ
జక్రరాజుశిరంబుపై సంతసమునఁ, బుష్పవృష్టియుఁ గురిసిరి పొగడి యనిరి. 48

తే. చక్రరాజేంద్ర నీ విప్డు సకలరిపుల, సమయఁజేసితి వవనిసజ్జనులనెల్లఁ
గాచితివి కృపచిత్తుఁడై గానఁ జక్రి, సంతసించెను జయుఁడని శాంతిఁబొంది. 49

వ. శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నిధానంబున కరుగుమని చెప్పి యమరులు చనిరంతఁ జక్రరాజు యుద్ధంబున మడిసిన చతురంగబలంబుల నిజప్రభావంబునం గ్రమ్మఱ సజీవితులంజేసి కరుణాకటాక్ష వీక్షణామృత బిందు సందోహంబుల వారియందు నొలుకచేసిన, వారును శాంతింబొంది పూర్వప్రకారంబునఁ జక్రరాజు ననువర్తించి కొలిచియుండి రప్పుడుత్తరదిగ్భాగంబునందు శ్రీ వేంకటాద్రికి వచ్చుభక్తులకు మార్గంబు లేర్పరించి తన్మార్గంబులయందుఁ బుణ్యాత్ములైనజనుల నిల్పి వారలం గాపాడుటకు నం దొక్కని రాజుగఁజేసి యీశాన్యదిగ్భాగంబునఁ జెదరియున్న చోరుల నిర్జించి యష్టదిక్కులయందు నిష్కంటకంబులఁజేసి దేశంబుల శాంతిం బొందించి క్రమ్మఱ సకలబలంబులతో వేంకటాద్రికి వచ్చి స్వస్వరూపంబున నంతర్విమానంబునం బ్రవేశించి శ్రీహరి దక్షిణకరంబున నిలిచియుండె నిట్లు దేశంబులు సురక్షితంబులైన వెన్నడి శ్రీస్వామికి మహోత్సవంబులు జరుగుచుండెనని చెప్పిన సూతుం జూచి క్రమ్మఱ శౌనకాదు లిట్లనిరి. 50

సీ. శ్రీనివాసస్వామి చిత్రచారిత్రముల్, సలలితకర్ణరసాయనములు
గనుక మే మెంతవిన్నను దృప్తిలేదు శ్రీ, వేంకటేశ్వరుఁ డిట్లు వెలసి శేష
గిరిమీఁదనుండి యేక్రియలందు నడిపించె, నెవ్వరెవ్వరికి నేమేమి యొసఁగెఁ
దెలియఁగ కృతయుగత్రేతాయుగద్వాప, రములయం దంతట క్రమముగాను

తే. జెలఁగి వర్తించుచుండును గలియుగముల, నేవిధంబులనుండు నా యీశ్వరుండు
సల్పుచుండినచరితము ల్సమ్మతముగఁ, దెలుపవే సూతసత్పూత ధీసమేత. 51

తరళవృత్తము.

అని ముదంబున శౌనకాదిమహామునీశ్వరు లందఱున్
వనజనేత్రుచరిత్రము ల్వినువాంఛతోడను బ్రశ్న చే

సీనముదంబున సూతుఁ డిట్లనె శ్రీరమేశుఁ దలంచుచున్
వినుఁడు సంయములార చెప్పెద వేంకటేశువినోదముల్. 52

పంచచామరము.

పరాపరస్వరూపుఁడైన పద్మనేత్రుఁ డాఢ్యుఁడై
యరాతివీరుల న్వధించి యద్భుతక్రమంబుగన్
సురేంద్రమౌనిముఖ్యులెల్లఁ జోద్యమంది చూడఁగన్
ధరామరాదిభక్తులన్ ముదంబుమీఱఁ గాచుచున్. 53

ఉ. భూతలమందు నిల్చి పరిపూర్ణుఁడు తా నగుచుండియున్ జన
వ్రాతముమాడ శేషగిరివాసుఁ డనంగ జగంబులందు వి
ఖ్యాతిని బొంది భక్తజను లందఱు గొల్వఁగ వారికెల్ల సం
ప్రీతి వరంబు లిచ్చి కడు పేర్మిగ నుండె రమాసమేతుఁడై. 54

సీ. ఆవేంకటేశ్వరుఁ డరుదుగఁ గలియుగం, బున ఘనమౌనముద్రను ధరించి
యచట నర్చావిగ్రహంబుకై వడిగాను, గర్మనేత్రములకుఁ గానవచ్చు
భక్తులతోనైనఁ బ్రత్యక్ష మనుమాట, లాడఁడు స్వప్నములందుఁ దగిన
మాటలొప్పఁగఁ జెప్పు మఱి యదేమనువేళ, కవ్వలజానుగుమాయావి యగుచు
తే. మానవులకెల్లఁ దనయందు మరులుగలుగఁ, జేసి వారలవిత్తమార్జించుకొఱకు
వారికొకభీతిఁ బుట్టించి వారిచేత, రూక లొప్పించికొని వారి బ్రోచు నవల. 55

క. మోక్షము గోరుచు దేహా, పేక్షను మది రోసి విడిచిపెట్టుచుఁ దనునే
వీక్షించుభక్తజనులకు, సాక్షాత్కారముగఁ జూపు సద్విగ్రహమున్. 56

సీ. వైకుంఠముననుండి వచ్చియున్నవిమాన, మెక్కవగా వారి కొక్కవేళ
దగఁ జూపు నప్పు డంతర్ధాన మొందించు, నానందనిలయంబునందు నిలిచి
మొనసి యున్నటువలె జనులకుఁ గనుపించు, నంతర్విమానంబునంద యుండు
నావిమానము దేవతావళులకుఁ జూపు, దీపించునరులకుఁ జూపకుండు
తే. పొసఁగ మనుజులచే బాహ్యపూజలందు, గుప్తముగ దేవపూజఁ గైకొనుచునుండు
పరులు తనుజేరి కోరినవరము లిచ్చి, మహిమఁ దనరారఁ జూపును మాధవుండు. 57

ఆ. అల్పదానమైన నధికంబుగను జూచి, స్వల్పపూజకైన సంతసించి
పుణ్యమోక్షములను బొందించుదాసుల, నెన్నవశమె వేంకటేశుమహిమ. 58

క. ఘనవేంకటగిరిమహిమన్, మనసారఁ దలంచునట్టి మానవులకు నె
మ్మనమునఁ గనిపించుచు దా, నెనసినదయకోడవరము లిచ్చుచునుండున్. 59

సీ. అప్రాకృతుండు దా నై ప్రాకృతునిరీతి, దేశప్రజలవెంటఁ దిరిగిదిరిగి
తనమీఁదమోహంబు జనియింపఁ గాఁ జేసి, ప్రేమఁ జూపుచు వారిఁ బిలిచిపిలిచి

నయభయంబులతోడ నాకొండ కిపుడు మీ, సొమ్ములు ముడుపులు దెమ్మటంచుఁ
బలుకుచు వారివెంబడి నంటి ముల్లెలు, దెప్పించుకొంచును ధీరుఁ డగుచు
తే. వారపుడు వచ్చి సకలోత్సవములు వేంక,టాద్రిమీఁదను జేయింతు రాఢ్యులగుచు
నపుడు వారిని మెచ్చి భాగ్యంబు లిచ్చి, మఱలఁ బంచుచునుండు సమ్మదము నెపుడు.
తే. అట్టియుత్సవకాలంబు లందు సకల, నిర్జరులు వచ్చి పుష్కరిణీజలమున
స్నానములు జేసి వేంకటేశ్వరుని నఖిల, పుష్పములఁ బూజసేతు రద్భుతము మీఱ.
ఆ. సొరిది భక్ష్యభోజ్యచోష్యలేహ్యజలంబు, లర్పణంబు సేయ నను దాన
నారగించు నెవరి కైనను గనుపింప, నియ్యఁ డాక్రమంబు నీశ్వరుండు. 62
తే. మానితం బగుమాయావిమానమందుఁ, దాను నిజరూపమున నుండి ధరను గృతక
కాంచనానందనిలయమం దంచితముగ, ఘనశిలావిగ్రహమురీతిఁ గానుపించు. 63
సీ. స్వల్పదానమునకు సంతుష్టుఁడై వారి, కాయురారోగ్యభాగ్యాదివివిధ
వరముల నిచ్చుచు వారల రక్షించు, నతినీచజాతివారైనఁ గాని
భక్తితో శరణని పర్వతంబును జూచి, నిలిచి మ్రొక్కినను మన్నించి బ్రోచు
కర్మాధికారులు గాని యోషిజ్జన, శూద్రులకును భక్తి సుస్థిరముగ
తే. వేంకటేశుని చరణారవిందయుగళి, మందు విస్తారముగఁ బట్టు నందువలన
మూఢభక్తులు గలియుగమున విశేష, కరుణ నేలుచునుండు వేంకటవిభుండు. 64

వ. కృతత్రేతాద్వాపరంబులయందుఁ బెక్కువేలయేండ్లు తపంబులు చేసిన హరి ప్రసన్నుం డగుట దుర్లభంబు. కలియుగంబున ముహూర్తమాత్రంబు నిశ్చలుండై ధ్యానించిన ప్రసన్నుం డగుచుండు. కాఁబట్టి కలియుగంబున శ్రీవేంకటేశుని సేవించు టుత్తమం బని ద్వీపాంతరముల నుండువారును, సకలదేశవాసులును, వేంకటేశుని తుల్యుం డగుదేవుండు లేఁ డనియుఁ, బుష్కరిణినిభం బగుతీర్థంబును లే దనియు నిది సత్యం బనియు, మఱియుఁ గృతయుగాది మూఁడుయుగంబులయందు వేంకటాద్రి కనకమయంబుగనుండి కలియుగంబున శిలామయంబుగ జనులకుఁ గన్పట్టుచుండు. తద్గిరియందు వసించియున్న శ్రీనివాసస్వామి లీలావినోదవిహారంబుల నంతంబులై యుండుం గావున మీకు సంక్షేపంబుగ నుడివితి నట్టివేంకటాద్రియందు నిల్చి యాచార్య సమాశ్రయణంబుగల్గి విష్ణుభక్తులగు వైష్ణవులంజూచి వైమానికులు సంతసించుచుండుదు రన్యమతావలంబజనులైనను వేంకటేశునియందు భక్తి సల్పుచు నుండుదు రందు వారును గృతార్థు లగుదురు. కలియుగమునందు జను లతిశయవిత్తార్జనపరులై యనేకదుర్గుణంబుల నాశ్రయింతురు గాని హరిని సుస్థిరచిత్తులై ధ్యానింపఁజాలరు. ధ్యానించిరేని యయ్యీశ్వరుండు ముక్తిధనం బిచ్చుచుండుఁ డు. సకలపావనస్థానంబులకు మించినస్థానంబు వేంకటాద్రి యనిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లత్యద్భుతంబంది యి ట్లనిరి. 65

వైష్ణవధర్మము.

ఉ. ఖ్యాతిగ శ్రీనివాసుఁ డతిగౌరవ మొప్పఁగ వేంకటాద్రిపై
భూతలవాసులం గృపను బ్రోచినసత్కథ వింటి మిందుచే
మాతపము ల్ఫలించినవి మంచిది వైష్ణవధర్మ మెట్టిదో
సూతతదీయధర్మములఁ జొప్పడఁ జెప్పు మొకింత యింపుగన్. 66

మ. అనినన్ సూతుఁడు సంతసించి మునివర్యాళి న్విలోకించి యి
ట్లనియెన్ ధాత్రిని శుభ్రఘోణిఘనదంష్ట్రాగ్రంబుతో నెత్తి తె
చ్చినమీఁదన్ ధరణీసమేతుఁ డగుచున్ శేషాద్రియం దుండఁగా
నావరం దత్కిటి చూచి భూమి యపు డత్యుత్సాహ ముప్పొంగఁగన్. 67

తే. ఇట్టు లనియెను గిటిరూప యీశ్వరేశ, నిర్మలము లైనవైష్ణవధర్మములను
జెప్పు మని వేఁడ భూమి నీక్షించి యజ్ఞ, పోత్రి యిట్లని పల్కె సంపూర్ణదయను.

సీ. వైష్ణవధర్మము ల్వరుసగ నన్నియుఁ, జెప్పవే యిపుడు సంక్షేపముగను
దయ నవఁగాఁ జెప్పెదను సంతసంబుగ, వైష్ణవాచారము ల్వసుధయందు
విశ్వాసహృదయులై వినినవారికిఁ బర, గతులు సిద్ధించు నిక్కంబుగాను
గురుఁడె ధర్మంబు సద్గురువె పరమగతి, గురుఁ డాత్మ యని నమ్మికొనినవారి

తే. భూరిదురితము నశియించి పోవు గనుక, యేవిధంబున గురుమర్మ మెఱిఁగి భక్తి
సలుపఁగాఁ దగువారు వైష్ణవు లటంచుఁ, జెప్పఁదగియుండు లోకప్రసిద్ధిగాను.

తే. ఎన్ని పాపము లొనరించి యున్నఁగాని, సద్గురుని జేరి శరణన్న సమయమునన
భూరిదురితము నశియించి పోవుగురుని, శిష్యుఁడై పాప మావలఁ జేయరాదు. 70

వ. అదెట్లనిన గురుకటాక్షంబు లేనియప్పుడు తెలియక చేసినపాపపుంజంబును గురు
వరేణ్యుండు సమయింప నేర్చు నాచార్యానుగ్రహంబు గల్గినవెనుక తెలిసి చేసిన
పాపంబు గురుండు శమింపలేఁడు గావునఁ దత్పాపంబు గురునిఁబొందునని తెలిసి
బుద్ధిమంతు లైనవారు పాపభీతి గలవారై యుండవలయు నవ్విష్ణుండ గురుం డని
నిర్ణయించుకొనవలయు, మనుజమాత్రుండని గురుని నెంచిరేని యుత్తమగతి సిద్ధింప
నేరదు, సంసారసముద్రంబునం బడి మునింగి పోవుచున్న సమయంబున నుత్తమశాస్త్ర
ధర్మం బనుహస్తంబునఁ [illegible] వారి లేవనెత్తి మోక్షతీరంబున నిలిపి యుపకారం
బొనర్చినగురువర్యునకుఁ [illegible]ను బాపంబు సేయకుండుటియుఁ బ్రత్యుపకారంబగు
చుండు నాచార్యు లెట్టివా రనినఁ జెప్పెద వినుమన్ని వరాహస్వామి భూదేవి
నీక్షించి యిట్లనియె. 71

సీ. న్యాయమార్గమునంద నడునడి గలవార, లెలమి ధర్మ మధర్మ మెఱుఁగువారు
పుణ్యసత్కర్మతపోనిష్ఠు లగువార, లతిశాంతహృదయు లైనట్టివారు

మదియం దహంకార మమకార దంభ దర్పాది దుర్గుణముల నడఁచువారు
ప్రారబ్ధకలితాఘఘోరసంసారదా, వానలకీలల కలుఁకువారు
తే. అవని నిందాస్తుతులకు మా నావమాన, ములకుఁ దగ్గక హెచ్చక భూతదయయు
ముఖ్యగుణము సుహృద్భావమును జిరోప, కారమునుగల్గుగురువుల ఘను లటంద్రు.
సీ. అట్టియాచార్యుల కనుగుణు లగుశిష్యు, లెట్టివా రనిన నీ వింక వినుము
విశ్వాసమును భక్తి వినయంబు శాంతియుఁ, గమనీయగుణములు గలుగువారు
సకలమంత్రాంతర సాధనాంతరముల, యందుఁ బరాఙ్ముఖు లైనవారు
సకలభారంబు లాచార్యులపాదంబు, లం దుంచి నిశ్చలు లైనవారు
తే. అనిశమును బాపభీతు లైనట్టివారు, గురువరేణ్యుని హరి యనుకొనినవారు
మాయ విడనాడి సేవను జేయువారు, ధాత్రి సచ్ఛిష్యు లని చెప్పఁ దగినవారు. 73

వ. ఎవ్వరేని ముముక్షువు లైనవారికి జ్ఞానం బనుసంసారబీజంబు నశింపవలె నయ్యది నశించినను నహంకార మమకారంబులు విడువవు. విడిచినను దేహాభిమానంబు వదలదు. వదలినను స్వస్వరూపజ్ఞానంబు పుట్టను. పుట్టిన నైశ్వర్యభోగాపేక్ష మానదు. మానిన నర్థకామాద్యదిరాగద్వేషాదులు వీడవు. వీడినను బారతంత్ర్య ప్రకారంబు గలుగనేరదు. కలిగినను శ్రీవైష్ణవత్వంబు చేకూఱదు. చేకూఱినను సాత్త్వికపరిగ్రహుండు కాఁడు. అయినను భాగవతపరిగ్రహుండు కానేరఁడు. అట్లయిన ననన్యార్హప్రయోజనుఁడు కాఁడు. అయిన ననన్యార్హశేషభూతుఁడు గానేరఁడు. అయిన ననన్యార్హశరణుండు కాఁజాలఁడు. అయిన నధికారపుర్షుండు గాఁడు. అయిన నష్టాక్షరి కధికారి యగును. 74

సీ. అట్టిసచ్ఛిష్యులకాచార్యు లుపదేశ, మిచ్చి రక్షించుట యెట్టు లనిన
శ్రీవైష్ణవాచారచిహ్నానుఘటనంబు, గా నుపదేశించి కరుణఁ బెంచి
యష్టాక్షరీమంత్ర మతిశయం బంతక, న్నను మంత్ర మెందు లే దనుచుఁ జెప్పి
నారాయణుండె మహోన్నతుఁ డతనికి మించి, నట్టిదేవుండు లేఁ డంచుఁ బలికి
తే. పట్టుగా ద్వయమంత్రమప్రవృత్తి భక్తి, నిష్టలను జెప్పి హరిని ధ్యానించువిధము
చెప్పి యొప్పభరన్యాసచిత్సుఖంబు, నందుఁ బొందింతు రాచార్యు లైనవారు. 75

సీ. చక్రాంక నాచార్యసంశ్రయణం బైన, వెనుక గ్రామాముల విడిచిపెట్టి
తలఁపున నెపు డహంతామమతలు లేక, విజనస్థలములందు విమలు లగుచు
మితభోజనంబును మితశుశ్రూషత్తియు మితి, సంభాషణంబు లాచార్యభక్తి
యతిశాంతము పరిగ్రహంబు నారోయు, విగ్రహధ్యానవివేకగుణము
తే. లభ్యసింపంగ మానసం బమల మగుచు, నిలుచు హరియంద మది యిట్లు నిలిచెనేని
యున్నతం బగువిష్ణుసాయుజ్యపదవి, నొందుదురు వైష్ణవశ్రేష్ఠు లుర్వియందు. 7

తే. వేంకటేశుఁడ నగునాకు వేడ్కమీఱ, వివిధపరిచర్య లొనరించి విశ్వసించి
చెలఁగి యాచార్యశుశ్రూష చేయునట్టి, నిర్మలశ్రద్ధ వైష్ణవధర్మ మవని. 77

సీ. పరగురువులఁ గన్న వస్త్రభూషణములఁ, బ్రీతి రెట్టింప నర్పించువారు
ఆసక్తితోఁ దదీయారాధనంబులు, నంచితంబుగ నడిపించువారు
దేశికశ్రీపాదతీర్థప్రసాదముల్, భక్తి గ్రహించి మేల్పడయువారు
పట్టైన శేషత్వపారతంత్ర్యంబు జీ, వాత్మధర్మము లని యలరువారు

తే. తగని తామసరాజసద్వయము నడఁచి, యొనర సాత్త్వికనిష్ఠులై యుండువారు
శాంతియును భూతదయయును సత్యవాక్య,ములను గలవారు వైష్ణవు ల్లౌనని చూడ.

వ. అనిన విని భూదేవి వైష్ణవధర్మంబునకు సంతసించి జ్ఞానభక్తివైరాగ్యంబులు గల వారు కర్మంబులం గ్రమంబున నాచరింపవలయు ననిన వరాహస్వామి యిట్లనియె.

సీ. భాసురవిజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము, లలిగినవారును గర్మములను
విడువఁగాఁ దగ దది వేదోక్తమార్గంబు, గాన సల్పం దగు కర్మములను
స్నానసంధ్యాదులు సవనము ల్నిజశక్తిఁ, గొలఁది సల్పం దగు గోర్కె విడచి
హరి కర్పితం బని యాచరించినయప్డు, సంతుష్టుఁ డగునది సత్ఫలంబు

తే. గనుక విప్రులు వేదమార్గక్రమమున, జన్నములు చేసి రేని యీశ్వరుఁడు మెచ్చి
యిష్టఫలముల నవ్వారి కిచ్చుచుండు, నందు జన్నాలు సేయుదు రార్యులెల్ల. 80

వ. ఇవ్విధంబున నిష్కామసత్కర్మంబు నాచరింపవలయు మదాజ్ఞోల్లంఘనంబు సేసిన వారు దోషయుక్తు లగుదురు గావున సద్బ్రాహ్మణులు యజనాదిషట్కర్మంబు నాచరింపుచు రందుఁ గొందఱు బ్రహ్మచర్యాదిధర్మంబు [illegible]లై సన్న్యసించి కర్మముక్తులై ప్రణవోచ్చారణంబు సేయుచు సన్న్యాసివిధ[illegible]ంబు లాచరించి పూర్ణజ్ఞానోదయం బైనపిదప విధ్యుక్తంబుగ దండకమండలువులు విడిచి యవధూతాశ్రమంబు నంగీకరించి శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వంద్వాతీతుఁడై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మానుసంధానంబు సేయుచు [illegible] నట్లు చేసినవారు బ్రహ్మసాయుజ్యంబు నొందుదు రని చెప్పి [illegible] వెండియు నిట్లనియె. 81

జీవబ్రహ్మప్రశంస.

సీ. వెలఁది బ్రహ్మము రెండు విధములై యుండుఁ బ, రాపరము లనఁగఁ బ్రబలునందుఁ
బర మక్షరంబును బరమేశ్వరం బీశ్వ, రంబు జీవుం డక్షరంబు విమల
కూటస్థుఁ డనఁబడు పాటింపఁ బరమాత్ముఁ, డాతఁడ పరమేశుఁ డతఁడ గురువు
పురుషోత్తముఁడు సర్వపూర్ణుఁ డాబ్రహ్మాంశ, జుం డనఁదగిన జీవుండవిద్య

తే. అట్టిపరిమితి లేనిదేహంబునందుఁ, జొచ్చి వెడలుచుఁ గడుమోహశోకవార్ధు
లందు మునుఁగుచుఁ దేలుచు నహము పెంచి, భూరికర్మంబు లొనరించి పుట్టు గిట్టు.

వ. కావునట్టి యట్టిజీవుం డవిద్యోపాధిచేత భిన్నుండగు ననేకదేహంబు లెత్తుచుండు నంతఁ గొన్నిదేహంబులయందుండి యెక్కుడు పాపకర్మంబులు చేసి యధోగతి నొందుచు నిష్కామపుణ్యకర్మంబులు చేసి యూర్ధ్వగతిఁ బొందుచుఁ బుణ్యపాప మిశ్రకర్మంబులు చేసి సుఖదుఃఖంబు లనుభవించుచు మర్త్యలోకంబునఁ బుట్టుచు గిట్టుచు నుండు నందుఁ గొందఱు కామభోగసక్తులై యుందురు మఱియును. 83

ఉ. కామముచేఁ గ్రతుప్రముఖకర్మము లొప్పఁగ నాచరించి సు
త్రామపురాదిలోకములఁ దక్కఁగ చేరి సుఖంబు లొంది యం
దేమఱి యున్న పుణ్యతతు లెప్పుడు నాశము నొందునప్పుడే
భూమిని బుట్టి క్రమ్మఱను బోవుచు వచ్చుచు నుందు రెప్పుడున్. 84

వ. అందుఁ గొందఱు యోగాభ్యాసనిష్ఠులై సత్పదంబు నొందుదురు గావున. 85

తే. ఘనతరము లైనయోగప్రకారములను, దేవ! సత్కృపతో నాకుఁ దెల్పవలయు
ననుచుఁ బ్రార్థింప ముదమంది యవ్వరాహ, దేవుఁ డిట్లనె నాభూమిదేవి కపుడు.

వ. యోగమార్గక్రమం బెట్లనిన గురూపదేశక్రమంబుగా, యమ నియ మాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధులనియెడి యష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపవలయు నందు యమం బెట్టిదనిన. 87

అష్టాంగయోగంబులు.

సీ. జగతి నహింసయు సత్య మస్తేయంబు, బ్రహ్మచర్యం బార్జవంబు క్షమయు
నతిశయధృతిమితాహారముల్ శౌచంబు, నీపది యమముల నెట్టులనిన
సకలజీవులకుఁ గ్లేశంబు పుట్టింపకు, న్నట్టిచంద మహింస యనఁగఁ బరఁగు
నవని నలిదఱ కిష్టుఁడై దబ్బరాడకు, న్నట్టిచందము సత్య మన్న ధనము

తే. కోరి మాయలఁ బన్ని గైకొనఁదలంప, కుండు టస్తేయ మనఁబడు నొరులసతుల
మాతృభావంబుగాఁ జూచుమతము బ్రహ్మ,చర్యమన నొప్పచుండు నోసరసిజాక్షి.

తే. సారదయభూతమై త్రియార్జవ మనంగ, నకుటిలత్వమగుఁ క్షమయనఁగ నోర్పు
ధృతియనఁగ ధైర్యమనఁదగు మితపుభుక్తి, యనఁగమితభోజనము శౌచమనఁగశుద్ధి.

వ. ఈయమం బిప్పదివిధంబులం జెప్పందగు నింక నియమంబు లెవ్వియనిన యోగశాస్త్ర రతియు సత్పాత్రదానంబును సంతోషంబును లజ్జయు వ్రతంబును మఱియు నాస్తిక్యంబును నీశ్వరార్చనంబును దపంబును జపంబు ననవొప్పు నీదశవిధంబులైన నియమంబులయందు వాదాస్పదశాస్త్రంబు లుదరపోషణార్థంబని నిరసించి మోక్షప్రదశాస్త్రంబు లభ్యసించుట యోగశాస్త్రరతి యగు. దనకుఁ బ్రాప్తంబైన ధనం

బు గురుద్విజార్థులకు సమర్పించుట పాత్రదానం బగు. లాభాలాభ శుభాశుభ సంయోగవియోగ మానావమాన స్తుతినిందాదుల మోద ఖేదంబులు లేకయుండుట సంతోషం బనందగు. సుజనసాంగత్యంబువలనఁ దనదుర్గుణంబులఁ దాఁ దలఁచి తన్నుఁ దా నిందించుకొని దుర్గుణంబుల మాని సుగుణంబు లభ్యసించుట లజ్జయగు. దానసంకల్పించినేయు మోక్షసాధనంబు విడువక యాచరించుట వ్రతం బనఁదగు. తాఁ జేయు యోగంబునకు రోగదారిద్ర్యసంశయశాస్త్రవాద రసవాద దుష్టస్నేహాది విఘ్నంబులు వచ్చినను జలింపకుండుట బుద్ధియగు. మతభేదపురాణేతిహాసాది సద్గ్రంథంబులను శ్రద్ధంగని సారార్థగ్రహణంబుసేయుట యాస్తిక్యంబగు. నతితేజోమయంబైన యీశ్వరరూపంబును గురుముఖంబుగ నెఱిఁగి హృత్కమలమునందు మనంబున ధ్యానించి పూజించుట యీశ్వరార్చనం బగు. గురువాక్యంబు సత్యంబుగ నమ్మి చెప్పిననియమంబు తప్పక కష్టంబునకోపినపుడ తపంబగు. జపాజప్యంబులయందుఁ దనకుగురుం డుపదేశించిన మంత్రంబు నిశ్చలుండై విడువక జపించుట జపంబగు. నీపదియు నియమంబు లగు నిట్టియమనియమంబులిరువదియు నంతశ్శుద్ధిప్రదంబులగుం గావున వీనినభ్యసించి యంతశ్శుద్ధినొంది కీటాదిజంతువులు మెదలకుండునట్టి విజనస్థలంబునందుఁ జేలాజిన కుశోత్తరంబుగ నాసనసుఖంబు నిర్మించి యందు నాసనంబుల నభ్యాసంబు సేయవలయు నవ్విధం బెట్లనిన. 90

సీ. పద్మాక్షి విను మేను పదినాల్గులక్షలై, నట్టియాసనములం దతిశయములు
లీలమైనెనుబదినాలు గాసనములం, దధికంబు లష్టాదశాసనంబు
లటువంటి యష్టాదశాసనంబులలోన, నతిశయించినవి సిద్ధాసనంబు
భద్రాసనంబును బద్మాసనంబును, సింహాసనంబని చెప్పఁదగిన

తే. నాలుగాసనములయందుఁ జాలమేటి, యనఁగ నొప్పుచునుండు సిద్ధాసనంబు
పొలఁతి యష్టాదశాసనంబులవిధములు, వినుము వేర్వేఱఁ జెప్పెద విశదముగను.

వ. స్వస్తికాసన, గోముఖాసన, వీరాసన, కూర్మాసన, కుక్కుటాసన,నోత్తాన కూర్మాసన, ధనురాసన, మత్స్యేంద్రాసన, పశ్చిమస్థాణ్వాసన, మయూరాసన, సిద్ధాసన, మతాంతరసిద్ధాసన, భద్రాసన, పద్మాసన, మతాంతరపద్మాసన, బద్ధపద్మాసన, సింహాసన, శవాసనంబు లనునీయష్టాదశాసనంబులందు స్వస్తికాసనం బెట్లనఁగ. 92

తే. తరుణి విను జానుజంఘాంతరముల మంచి బదము లొండొకలిగా నుంచి పదిలపఱచి
యున్న నది స్వస్తికాసనం బొప్పు గోముఖాసనం బెట్టులన్న పద్మాక్షి వినుము. 93

వ. ఎడమకాలి మెడమ కుడివీఁపుప్రక్క కుడికాలి మెడ్డము నెడమవీఁపుప్రక్కఁగ మోకాటిమీఁద మోకాలు కదియనుంచికూర్చున్న గోముఖాసనం బనంబడు. నొకపాదముతొడక్రింద నొకపాదముతొడమీఁద నునిచికూర్చున్న నది వీరాసనం బనం

బడు. నాధారమునకు నుభయపార్శ్వంబుల రెండుకాళ్ల మెడిమలుకదియ హత్తించి చక్కఁగఁగూర్చుండ నదికూర్మాసనంబగు. పద్మాసనంబుగ మోకాళ్లమెడలసందులఁ జేతులదూర్చి హస్తముల నేలనూని పద్మాసనంబు పైకెగసినట్లుండుట కుక్కుటాసనంబగు. నిట్లుకుక్కుటాసనస్థుఁడైయుండి రెండుచేతులును మెడనుపట్టుకొని కూర్మమువలె వెలికలఁబడియున్న నదికూర్మాసనంబగు. పాదాంగుష్ఠంబుల రెంటిని రెండు చేతుల ధనురాకృతిగ వీఁపువెనుకగఁ జెవులకుసరిగఁ బెట్టియుండుట ధనురాసనంబగు. నెడమతొడమొదటికుడిపాదము పట్టుకుని పెడమఱలఁబడియున్న, దీనివలన జఠరాగ్ని ప్రకాశించి కుక్షిరోగమునశించును. అభ్యాసమువలనఁగుండలిని నేలుకొల్పును బురుషునకు దండస్థిరత్వంబుకల్గు నిదియ మత్స్యేంద్రాసనంబనంబడును. భూమి నానునట్లుగ రెండుకాళ్లఁ జక్కఁగసాఁచి నడుమువంచి మోకాళ్లమీఁద లలాటముంచి రెండుచేతులుసాఁచి రెండుకాళ్లవేళ్లు రెండుచేతులంబట్టియున్న దీనివలన వాయువు పశ్చిమమార్గముగనడుచును. జఠరాగ్ని పుట్టికడుపుపలుచనైరోగములునశించును, ఇదియపశ్చిమతాణువాసనంబగు. హస్తములురెండు నేలఁబూని, మోచేతులురెండు నాభికిరుప్రక్కలనుంచి ముఖముపైకెత్తి రెండుకాళ్లుసాఁచి నెమలితోఁక పైకెత్తికొనినట్లున్న దీనివలన గుల్మాదిరోగములు నశించి జఠరాగ్ని ప్రకాశించి విషమునైన జీర్ణముసేయునది. యిదియ మయూరాసనంబగు. నెడమకాల మెడిమ మూలాధారమునందును, కుడికాలిమెడిమ లింగస్థానంబునందుంచి యేకాగ్రచిత్తముగ శీర్షగ్రీవభుజంబులఁ జక్కఁగ నునిచి నడుమునిక్కించి భ్రూమధ్యావలోకనంబు సేయుచున్న, దీనివలన మోక్షద్వారకవాటభేదనంబగు నిదియసిద్ధాసనంబగు. లింగాసనోపరి యెడమమెడిమనునిచి దానిమీఁదఁ గుడిమెడిమ నునిచిన నిదియ మతాంతర సిద్ధాసనంబగు. నిదియ వజ్రాసనంబు, నిదయ ముక్తాసనంబు, నిదియ గుప్తాసనంబగు. మెడిమలురెండు నండాధఃప్రదేశలింగపార్శ్వంబులనుంచి రెండుపార్శ్వములు రెండుచేతులంబట్టి కదలకుండిన దీనివలన విషములు సకలరోగములు హరించును, నిదియభద్రాసనం బిదియ గోరక్షాసనంబునగు. నెడమతొడమీఁదనున్న కుడిపాదము కుడితొడమీఁద నెడమపాదము నునిచి వీఁపుగుండకుడిచేత నెడమతొడమీఁదనున్న కుడిపాదముబొటనవ్రేలింబట్టి యట్లన వీఁపుగుండ నెడమచేతఁ గుడితొడమీఁదనున్న నెడమపాదము బొటనవ్రేలంబట్టి హృదయమునందుఁ జొబుకంబు నునిచి నాశికాగ్రంబుచూచుచున్న దీనివలన వ్యాధులునశించు నిదియ పద్మాసనంబగు. నెడమతొడనడుమ కుడిపాదము వెలికలనునిచి కుడితొడనడుమ నెడమపాదము వెలికలనునిచి హస్తములురెండును రెండుతొడలమీఁద వెలికలగనునిచి నాసాగ్రమునందు లక్ష్యంబుంచి దంతమూలమున నాలుకహత్తించి వక్షమునందుఁ జొబుకంబునునుంచి మెల్లన వాయువునిల్పియున్న, దీనివలన సర్వరోగంబులు నశిం

చు నిది మతాంతరపద్మాసనం, బిదియుముక్తపద్మాసనంబగు. హస్తములు రెండుహత్తించి చిత్తమునందు ధ్యానంబుసేయుచు నపానవాయువు నూర్ధ్వముఖముగ నడుపఁగఁ గుండలిశక్తియుక్తమై నిల్పిన ప్రాణవాయువును విడువఁగ నతిశయంబగు జ్ఞానబోధకల్గును, దీనివలన నాడిద్వారములయందు వాయువునిల్చును, ఈవిధమునన మరణమునొందిన ముక్తులగుదు రిది బద్ధపద్మాసనంబగు. లింగాండోభయపార్శ్వములయందు నెడమకాలి మెడిమ దక్షిణపార్శ్వముకుడికాలి మెడిమ నెడమపార్శ్వంబుననునిచి చేతులురెండు మోకాళ్లమీఁదుగ సాఁచి వికసింపఁబడినవ్రేళ్లుగ నునిచియున్న, దీనివలన మూలోడ్యాణ జాలంధరబంధత్రయానుసంధానంబుకలుగు నిది శ్రేష్ఠమైన సింహాసనంబగు. భూమియందు శవమువలె వెలికలుఁగఁ గాళ్లురెండు బొటనవ్రేళ్లు సరిగఁగూర్చుండినయట్లుగ సాఁచుకొని హస్తములు రెండు వక్షంబునంటుఁగ గదియనుంచి పండుకొనియున్న, దీనివలన సమస్తాసనములు వేసియున్న బడలికలుతీఱు నిది చిత్తవిశ్రాంతి సాధనమైయుండు, నిది శవాసనంబగు. క్రమంబుగ నాసనాభ్యాసంబులుచేసిన నాడులు వశీకృతంబులై దేహంబునకు జవలఘుత్వంబులు గల్గి సర్వరోగహరంబగు. గావున దీనిసాధించిన యనంతరంబు ప్రాణాయామంబు సేయవలయు, నదెట్లన్న వినుము. "ప్రాణవాయువు నుద్దేశించి చంద్రనాడివలన హరించి యథాశక్తిగ నిల్పి తిరుగసూర్యనాడిచేత మెల్లఁగ నుదరము పూరించి శాస్త్రప్రకారంబుగఁ గుంభకంబును ధరించి మఱలఁ జంద్రనాడిచేత విడువవలెను. బాగుగ నేమార్గంబున విడుచునో యామార్గంబునఁ బూరించి ధరింపవలెను. మొదటిమార్గముకంటె రెండవమార్గమున త్వరపడక మెల్లఁగ విడువవలయును. మఱియు నిడయందుఁ బూరించి కుంభించి పింగళనాడిని విడచి మఱలఁ బింగళనాడిని బూరించి కుంభించి యిడయందు విడువవలయును. సూర్యచంద్రనాడు లీక్రమంబుగఁ జేసి వాయువెంతయుక్తమో యంతనిలుపవలయు. నీక్రమంబునఁజేయు రేచకపూరక కుంభత్రయంబు నొక్క ప్రాణాయామంబగు. నుద్ధయమధ్యాహ్న సాయంకాలార్ధరాత్రంబులఁ గాలంబున కిరువైచొప్పునఁ గుంభకంబులు మెల్లమెల్లఁగ నెనుబదిగ, నొకదిన మభ్యసింపవలెను. ప్రాణనిరోధమగుచుండఁ జెమటపుట్టినట్టయ్యేని కనిష్ఠంబగు, వడఁకుఁ బుట్టినట్టాయెనేని మధ్యమంబగు, మాటిమాటికిఁ బద్మాసనంబెగసినట్లాయెనా యుత్తమంబగు, నిట్టి యభ్యాసమునఁ బుట్టినచెమట మర్దనంబుసేయఁగఁ దనువునకు దృఢత్వ లఘుత్వంబులు పుట్టును. మఱి యీప్రాణాయామముచేత మూఁడునెలలు మీఁదట నాడిశుద్ధిగల్గును. నిదియ ప్రాణాయామంబగు నింకఁ బ్రత్యాహారంబెట్లన్నను. 94

సీ. శ్రీగురుబోధ విశేషత గలబుద్ధి, చే మానసమును సుస్థిరముచేసి
యామదియం దింద్రియవ్యాప్తు లడగింప, నందొప్పు గానిల్చు ననిలగతులు
కమఠ మంగములను గదలనీయక కుక్షి, యందు డాంచినరీతి నఖిలవిషయ
కరణానిలములఁ జక్కఁగఁబట్టి నిల్పఁగ, నదియ ప్రత్యాహార మనఁగఁబరఁగు
తే. దానదేహంబు సుస్థిరత్వంబు నొందు, దీపితంబుగ నేకాగ్ర దృష్టినిలుచు
దీనిసాధించి యటమీఁద ధ్యానయోగ, మెలమి సాధింపవలె నది యెట్టులనిన. 95
తే. రోష దుర్ధ్యాన వైకల్య దోషములను, కపటవచనంబులను విడి గర్వమడఁచి
సద్గురూక్తులఁ వించును శాంతుఁ డగుచు, నెపుడు కరువలినూని పర్వేంద్రియముల.
చ. అపురుపుసంహరించి గురుఁ డానతియిచ్చిన లక్ష్యముద్రలం
దుపముగ మానసంబు నిడి యొండొకచింతనులేక చిత్తముం
జపలతఁ బొందనియ్యక నుషద్వసజంబుల నూని లోనఁ దా
నెపుడు చలింపకున్న మది కింపొనరించెడి ధ్యానయోగియై. 97
వ. ఇది ధ్యానయోగంబు నింక ధారణాయోగంబులఁ జెప్పెద నెట్లనినఁ, జరణాది జానుపర్యంతంబు పృథ్వీతత్వంబగు. తదధిదైవతం బైన బ్రహ్మను లకారయుక్తం బైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బృథ్వీజయంబుగల్గు జాన్వాదినాభి పర్యంతంబు జలతత్వంబగు. తదధిదైవతంబైన విష్ణుని వకారయుక్తంబైన వాయు ధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింప సలిలజయంబుగల్గు, నాభ్యాదికంఠపర్యంతం బగ్ని తత్వంబగు. తదధిదైవతంబైనరుద్రుని రవర్ణయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింప నగ్నిజయంబుగల్గు, కంఠాదిభ్రూమధ్యపర్యంతంబు వాయుతత్వంబగు తదధిదైవతంబైన మాహేశ్వరుని యకారయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బవనజయంబుగల్గు, భ్రూమధ్యాది బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతం బాకాశతత్వం బగు. తదధిదైవతంబైన బిందుమయగగన శరీరుండైన సదాశివుని యకారయుక్తం బైనఁ బ్రాణానిలధారణాభ్యాసంబున ధ్యానింపఁ దన్మయత్వంబును గగనజయం బును గలుగు నిట్లుధారుణియు, వారుణియు, నాగ్నియు, మారుతవ్యోమంబులు పంచధారణాధ్యానాభ్యాసంబునఁ బంచభూతజయంబు గల్గు నివ్విధంబున్న. 98
తే. ధ్యానమభ్యాసమొనరింపఁ దలఁగకపుడు, మానసము నిల్చుమదినూని మతియునిల్చు
బుద్ధినిల్చిన నానందపూర్తి గలుగు, నదియ ధారణయంద్రు యోగాఢ్యు లవని. 99
వ. ఇది ధారణయోగంబు నింకసమాధి యెట్లనిన, నాసనజయంబునం గుంభకసిద్ధిచేత నిర్మలంబైన జ్ఞానభాను ప్రకాశంబుచేత మాయాంధకారంబు నడంచి ప్రకాశించు మానసంబు నాత్మాకాశంబునందుఁ గూర్చి తన్మయత్వంబు నొంది శాంతవర్తనం బైన సంయోగవియోగ సుఖదుఃఖంబుల మఱువ బ్రహ్మపదప్రాప్త భావనిశ్చలా

నందభరితంబైన స్వానుభవబోధయ సమాధియగు నియ్యష్టాంగయోగాభ్యాసంబు
చేయువారికి నీసమాధి ఫలితార్థంబగునట్టివారు బ్రహ్మపదంబు నొందుదు రివిష్ఠాలా
ష్టాంగయోగంబు లగు నిఁక మంత్రలయహఠరాజయోగంబులు గలవనిన వరాహ
స్వామికి మ్రొక్కి భూదేవి యిట్లనియె. 100

తే. దేవ! యష్టాంగయోగము తెలియవింటి, రమ్యతర మంత్ర లయ హఠ రాజయోగ
ములను నామీఁదదయయుంచి దెలుపుమనిన, శ్వేతకిటి భూమిదేవి నీక్షించి పలికె.

వ. దేవి విను మిఁక మంత్రయోగవిధానంబు చెప్పెద నదియును. 102

మంత్రయోగము.

సీ. పూని విసర్జనస్థానంబునం దుండు, నాధారకమలంబునందు వ శ ష
స లు నాలుగైన రేఁకులయందు దీపించు, విఘ్నేశుఁ డచ్చట వెలఁగుచుండు
దానికి నంగుళద్వయము లై నుత్పత్తి, కైన స్వాధిష్ఠాన మందు బ భ మ
య ర ల కొవలనుండునదియాఱుదళములం,దజుఁడుండు నుత్పత్తికార్యుఁడగుచు

తే. మెఱసి యష్టాంగుళములకు మీఁద డాది, ఫాంతవర్ణావళింగూడి పదిదళముల
నొప్పు మణిపూరకము నాభినుండు విష్ణుఁ, డచటఁ దా స్థితికర్తయై యలరుచుండు.

సీ. పదియంగుళములకుఁ బై హృదయస్థాన,మం దనాహతపద్మ మమరుచుండు
కాంతవర్ణంబు లుండఁగ పదిరెండైన, దళములచే నొప్పు దానియందు
నధికుఁడై లయకర్త యైనరుద్రుండుండు, నావలఁ బదియు రెం డంగుళముల
పై విశుద్ధం బుండు భావింప కంఠంబు, నందున నాల్గుపదాఱుదళము

తే. లందు వెలుఁగు సదాశివుం డచట నుండు, దానిమీఁదట నాజ్ఞాభిధానచక్ర
మున హకారక్షకారంబు లొనరునచట, నున్నతంబుగఁ బరమాత్మ యొప్పుచుండు.

సీ. ఆటదానిపైన సహస్రారకమలంబు, శీర్షంబునందు భాసిల్లుచుండు
నది యమృతస్థాన మగుదేహవృక్షంబు,నకు మూలమై గురునకు నివాస
మగు నిడాపింగళలం దేకవింశతి, సాహస్రములు మఱి షట్ఛతంబు
లైనశ్వాసములు ప్రాణాపానకలితంబు, లై హంసలై యజపాఖ్య నొందు

తే. నట్టిశ్వాసలు గణపతి కాఱునూఱు, జలజసంభవ విష్ణు రుద్రులకు సంఖ్య
దప్ప కాఱేసి వేలు సదాశివునకు, నొగిఁ బరాత్మకు గురున కొక్కొక్క వేయి.

వ. ఈప్రకారంబు సప్తకమలంబులయందు హంసలు ద్రొక్కుచున్నప్పుడు కాలఘటి
కాక్రమంబు నెఱుంగవలయు నదెట్లన. 106

లయయోగము.

సీ. ఆధారమున హంస లాఱునూ ఱర్పితం, బగువేళ కొకటి యాఱైన గడియ
షదివినాడులు నగు పరఁగుస్వాధిష్ఠాన, మం దాఱువేలైన హంస లొనర

నర్పితం బగువేళ కగును షోడశఘటి, కలు నర్ధఘటిక విగడియలు పది
క్రమముగ మణిపూరకమున కాశ్వేలైన, హంస లర్పిత మగునపుడు పదియు
తే. నాఱు నరగడియ విగడియలును బదియు, నగు ననాహతమున హంస లాఱువేలు
నర్పితం బగుతటి పదియాఱు నరయు, గడియ లొకపదియైన విగడియ లగును. 107

సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబునకు వేయిహంసలు, నర్పితం బగువేళ కగును రెండు
గడియలు సగమైన గడియ పదాఱు వి,గడియలు హంస లక్కడికి నాల్గు
నాగ్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు, నపుడు రెం డఱగడియలు విగడియ
లును బదాఱును హంసలును నాలు గగు సహ, స్రారంబునందు సహస్రహంస
తే. లర్పణము గాఁగ రెండున్నరైనగడియ, లలవిగడియలుపదియాఱు హంసలొక్క-
నాలు గగుచుండు నీరీతి ననుదినంబు, జరుగు నఱువదిగడియలై జనులకెల్ల. 108

వ. ఇవ్విధంబున నుదయాస్తమయపర్యంతము నడచుచున్న నిరువదియొక్కవేయియు నాఱునూఱుహంసలు నజప యనందగునట్టి యజపగాయత్రీమహామంత్రంబు గురుముఖంబుగ నెఱింగి యరుణోదయంబునఁ బరమశుచియై పద్మాసనాసీనుఁడై కూర్చుండి నాసాగ్రావలోకనుండై సప్తకమలాధిదేవతలకు న్యాసధ్యానపూర్వకంబుగ నర్పణంబు సేయుచుండుట మంత్రయోగంబగు. ఇంక లయయోగం బెట్లన్న, విజనస్థలంబున భద్రాసనాసీనుఁడై గూరుచుండి దిగువ నాసికాగ్రంబునుజూచుచుం బైనున్నది సాధించుచుఁ బైనాసికాగ్రంబును జూచుచు దిగువనున్నది సాధించుచు రెండుతర్జనులచేత రెండుకర్ణద్వారంబులును రెండనామికలతో రెండునాసికద్వారంబులును బంధించి శిరంబువంచి యేకాగ్రచిత్తుండై వివేకుఁడై యూర్ధ్వంబుగఁ జూడ నది రాధాయంత్రంబను ముద్రయగుఁ. దన్ముద్రాభ్యాసంబుం జేయుచున్న బ్రహ్మరంధ్రంబునందుఁ బ్రణవనాదంబు దశవిధంబుగ మ్రోయుచుండు నదియెట్లన్న మొదట శింజినీగతియు, రెండవది తరంగఘోషంబును, మూఁడవది ఘంటారవంబు, నాల్గవది వేణునాదంబు, నైదవది వీణాస్వనంబు, నాఱవది భేరీధ్వనియు, నేడవది తాళధ్వని, యెనిమిదవది శంఖారవంబును, దొమ్మిదవది మృదంగనాదంబును, పదియవది ప్రణవనినాదంబును మేఘనాదంబుకరణి వినంబడు నిట్లుక్రమంబుగ నాదానుసంధానంబుసేయ నందు నవనాదంబులులయించి పదియవదైన మేఘనాదంబున శ్రవణసహితంబుగ మనంబునునిచి నిర్వ్యాపారంబుగనిల్పి బాహ్యంబు మఱచియున్న నమ్మానసంబుతోఁ బవనంబందు లీనం బగునది నాదలీలానందకరంబైన లయయోగంబగు. ఇంక హఠయోగం బెట్టిదనిన, రాజపరిపాలితంబైన సుభిక్షరాజ్యంబునందు హఠయోగమండపఁబునిర్మించి యందుండియభ్యాసంబుసేయవలయు నదెట్లన్న, సుగంధపుష్పఫలభరితంబునగు వనమధ్యంబున గాలిచొర ఘండ సూక్ష్మద్వారయుక్తంబైనమండపంబొండు నియమించుకొని దినదినంబును

గోమయంబున శుద్ధిసేయించుచు నందువసియించి యతిశయించిన, నుప్పు, పులుసు, కారము, చేఁదు, వగఱు వస్తువులను, పిదపఁ దిలతైలంబును, అజావిమాంసమద్య మీనంబులును, రేఁగుపండ్లును, మిక్కిలిపసరాకుకూరలును, దధి, తక్ర, కుళుత్థములును, శర్కర మొదలైనసాత్వికాహారంబు నుగ్రహింపవలయుఁ, దాభుజింపఁదగిన యన్నంబు నాల్గుపాళ్లుచేసి యొకపాలువిడచి మూఁడవపాళ్లీశ్వరప్రీతిగ భుజించుచుఁ ద్రిఫలంబు లౌషధంబుగ గ్రహించుచుఁ బ్రాతస్స్నానోపవాసవ్రతస్త్రీసాంగత్యాదిదేహప్రయాసంబులు విడచి యనలార్కాదితంబులైన, కాఁకలంబడక శీతవాతంబులయందునుండక, యోగషట్కర్మంబు లాచరింపవలయు నదియెయ్యాదియనిన, ధౌతికర్మ, వస్తికర్మ, నీతికర్మ, త్రాటకకర్మ, నుహులీకర్మ, గఫాలభాతికర్మంబు నాఱుగల వందు ధౌతికర్మం బెట్లంటివేని. 109

తే. వినుము మృదువస్త్ర మొకనాల్గువ్రేళ్ల వెడలు, పుగఁ బదేనగుచేతుల పొడవుగల్గి
నట్టివస్త్రంబు తేటనీళ్లందుఁ దడిపి, మెల్లమెల్లఁగ లోనికి మ్రింగవలయు. 110

వ. అటుమ్రింగి యావల నతివేగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింశతి హస్తసంఖ్య గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమ్రింగుచుఁ, దీయుచునుండఁగ దీపనంబు గలుగున పానంబు గంఠనాళముగుండ, వెడలింపఁ బైత్యంబు వెడలిపోవు నది యభ్యసింపఁగ నక్షిరోగములు కాసశ్వాస ముఖరోగచయము లడఁగు.

తే. గురుముఖంబుగ నీమర్మ మరసి ధౌతి, గజకరణి యన నొప్పు నీకర్మ మొనర
నభ్యసింపఁగ వాయువు లన్నితనకు, వశములై నిల్చుచుండు నోవారిజాక్షి. 111

వ. ఇఁక వస్తికర్మం బెట్లన్న నాభిపర్యంతముగ నీటియందుఁజొచ్చి యధోద్వారమునందు క్రోలయుంచి కుక్కుటాసనస్థుండై గూర్చుండి యపానవాయువుచేత జలమును మీఁదికి నెగయంజేర్చి తిరుగ నధోద్వారంబున నాజలంబునువిడువ, దీన నధికశూలలు గడ్డలు మహోదరాలు వాతపిత్తశ్లేష్మంబులచేఁ గల్గుసకలవ్యాధులును దొలంగు సప్తధాతు చక్షురాదింద్రియాంతఃకరణప్రసన్నతయు, శాంతియు, క్షుత్తు గలిగి సర్వతోష మొనరించి వివిధభయంబులఁ బోఁగొట్టు నిది వస్తికర్మంబగు. నిఁక నీతికర్మం బెట్లన్న జానెడుపొడువుసూత్రము మలినములేని నేఁతియందుఁ దడిపి నాసికమునం బీల్చి నోటవెడలదీయఁగఁ దివ్యదృష్టిగల్గు. నిఁకఁ ద్రాటకకర్మంబు వచించెదఁ, గదలనిచూపువలన, సూక్ష్మంబైనగుఱిని యేకాగ్రచిత్తంబునఁ గన్నీరొల్కఁజూడఁగ నేత్రరోగాదులువోయి బంగరుపెట్టియవలె గోప్యముసేయందగినది. ఇఁక నహులికర్మంబును వక్కాణింతువినుము, తీవ్రంబునం గడుపును గుడియెడమగఁ ద్రిప్పఁగఁ గడుపులోని మందాగ్ని విడచి దీపనంబు గల్గి పాచనాదులు గల్గుచు నానందమలరి సమస్తరోగదోషంబులను బోఁగొట్టును. హఠయోగంబునకు శ్రేష్ఠమైయుండు నిన్నహులీకర్మం బిఁకఁ గపాలభాతికర్మం బెట్ట

దంటివేని వినుము. లోహకారకుఁడు కొలిమితిత్తినూదినట్లు రేచకపూరకంబులు చేయంగ కఫాదిరోగంబులు తలంగును. దేహదార్ఢ్యము నాయురారోగ్యము గల్గుచుండు కాఁబట్టి యీషట్కర్మంబులు క్రమంబుగ నభ్యసించి రోగవిరహితుండైన నాడులు వశవృత్తులగుచుండునప్పుడు సిద్ధాసనాసీనుఁడై రేచక పూరక కుంభకాన్వితంబైన ప్రాణాయామపూర్వకంబుగ షణ్ముఖిముద్రాభ్యాసంబుసేయుచుండు. నావల సుషుమ్నానాడికిం గారణంబైన మూలాధారాధిక బ్రహ్మరంధ్రంబుగలదు. ఆరంధ్రంబును దత్వమనియుఁ ద్రిబింగళనాడులు ముఖంబనియుఁ జెప్పుదురు. తత్కారణంబున నమృతంబు స్రవించునట్లు స్రవించుటవలన మానవశరీరములకు మృత్యువుగలుగును. తదమృతము నిల్పుటకై మెడిమచేత యోనిస్థానంబును లెస్సఁగ నొత్తిపట్టి గుదమునూర్ధ్వముఖముగ నెగయనెత్తి యపానవాయువును మీఁది కాకర్షించి బలవంతముగ నూర్ధ్వంబుగ నాకుంచనంబుసేయ నది మూలబంధంబగు దానంజేసి ప్రాణాపానవాయువులును నాదబిందువులును గూడి యైక్యమై యోగసిద్ధప్రదంబగు నపానవాయువుమీఁది కెగసి యగ్నియందుఁబొందుచుండ నపుడగ్నిజ్వాల వాయువుతోఁగూడి పొడువుగవృద్ధియగు, నపుడగ్ని పురుషవాయువులు ప్రాణవాయువును బొందు నివ్విధంబున దేహమునందుఁ బుట్టినయగ్నిప్రజ్వరిల్ల నందునిద్రించిన కుండలీశక్తితపింపఁబడి మేల్కని కట్టెచేఁగొట్టఁబడిన భుజంగస్త్రీవలె విశ్వాసంబు పుచ్చి చక్కఁగ సుషుమ్నాద్వారానఁ బ్రవేశించి శాంతమై బ్రహ్మనాడినడుమఁ బొందుగనుక తదభ్యాసంబు సేయుచున్న మూలశక్తి యాకుంచితం బగుమధ్యశక్తి మేల్కను నూర్ధ్వశక్తిపాతంబునొదవుఁ బవనుండు మధ్యమార్గంబునఁ జనవోపు నదియుంగాక మూలం బాకుంచితంబై నాభినొత్తిన నదియొడ్డాణబంధం బగు కంఠంబు సంకుచితంబై చుబుకంబు ఱొమ్మునొత్తిన నది జాలంధరబంధం బగు మూలం బాకుంచితం బైనపు డపానవాయు వెగయ నంత నహృదయంబునం బ్రాణంబుదిగి నాభియం దపానునిం గలయునప్పుడు కుంచితంబైననాభిని వెనుకనొత్తిన, ప్రాణాపానంబులుగలసి వెన్నంటిపోవునంతలోఁ గంఠనికుంచనం బడఁచిన నమ్మారుతమునం బద్ధంబైన కుండలిం బడనూకి మధ్యబిలంబునం జారఁబడి చిన్మయత్వంబు నొందునప్పు డంతరాళనాళంబు నిశ్శబ్దంబగు శంతముద్రపవనంబున నాఁగినిల్పఁగ సర్వపరిపూర్ణ పరిభావన సిద్ధించు నీప్రకారంబుగ నాకుంచిత కంఠనిరోధం బొదవినప్పు డమృతం బగ్నియందుఁబడక స్వానుభూతికి లోకువై ప్రాణిని నిశ్చలానందంబు నొందించు నదియునుంగాక. 112

సీ. వరయోగి యగువాఁడు వజ్రాసనమునుండి, నయమొప్పగను వామనాడివలన
నాలోనఁ గుంభించినట్టి మారుతమును, మెల్లఁగ విడచి యామీఁద మఱల

దక్షిణనాడిచేతను వెలుపలివాయువును మెల్లఁగను లోని కొనరఁదీసి
యప్పుడు కేశనఖాగ్రపర్యంతంబు, నరికట్టి కుంభకం బచటఁజేసి
తే. వామనాడిని విడువ నవ్వలఁ గపాల, శోధనం బగుక్రిమ వాతబాధ లడఁగు
గొమ్మ యిది సూర్యభేదనకుంభకంబు, కోరివినుమింకఁజెప్పెదఁ గుంభకంబు. 118

సీ. తగ నోరు బంధించి తనముక్కుక్రోవుల, నుంచి వాయువును బూరించి కంఠ
మున ధ్వనిబుట్టించి మొనసి హృదబ్జంబు, దాఁక లోనికిఁదీసి తనువునందుఁ
బ్రాణునిగుంభించి పరగ నిడానాడి, చేతను విడువఁగ శ్లేష్మహరము
నను జఠరాగ్నిమహావృద్ధియగు ధాతు, గతరోగములు సెడుఁ గ్రమముగాను
తే. నడచుచుండిన గూర్చుండి యనుదినంబు, గోప్యముగ నిట్టియజ్ఞాయి కుంభకంబు
క్రమముగను జేయఁదగును సీత్కార మనెడి, కుంభకం బేనుజెప్పెదఁ గొమ్మవినుము.

తే. వనిత నాసాపుటములచేఁ దనరుచుండఁ, బడినసీత్కార మనెడుకుంభకము ముఖము
నందుఁజేయఁగ నిద్రయు నాఁకలియును, దెలియకుండును స్వచ్ఛంద దేహుఁడగుచు.

వ. అదియెట్లనిన నాడికచేతను జెక్కిళ్లచేతను వాయువును సదా పానంబుసేయఁగ నతఁ డాఱు నెలలకు రోగరహితుఁడై యోగినీచక్రసమానశక్తిగలవాఁడై రెండవ వామదేవుం డనఁదగియుండు నిది సీత్కారకుంభకం బగు నింక సీతళి యనుగుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 116

తే. యోగి రసనంబుచేత వాయువును మెల్లఁ, గాను బూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకముచేసి నాసికగోళములను, విడువ బహురోగబాధలు విడచిపోవు. 117

వ. ఇఁక భస్త్రికాకుంభకంబు చెప్పెదను. పద్మాసనాసీనుఁడై యుదర గ్రీవంబు చక్కఁగనిలిపి నోరు లెస్సఁగమూసి ప్రాణవాయువును ముక్కుచేత వ్యాపింపఁజేసి వేగవిడిచి బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించిన మేఘధ్వనితోడఁ గూడి వాయువును హృదయపద్మ పర్యంతం బించుకించుక నిండించి విడిచి మఱలఁ బూరించి విడచి మఱియుఁ బూరించి రేచించుచుఁ గ్రమ్మఱఁ గొలిమితిత్తులూఁదినట్లు రేచించి పూరించుచు దేహమునందున్న వాయువును బుద్ధిచేతఁ జలింపఁజేయుచుండఁగ నెప్పుడైన బడలికపుట్టిన గాలిచేతఁ గడుపునిండిన సూర్యనాడివలన వాయువును విడువఁగ బడలికదీరును గడుపును జులకనగు నపు డంగుష్ఠానామికలచేత నాసికముబిగఁబట్టి వాయువును గుంభించి యిడానాడిని విడచిన వాతపిత్తశ్లేష్మాదులు నశింపఁగ జఠరాగ్ని ప్రకాశించుచు సకలనాడులు విమోచనం బగును. బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర గ్రంధులను భేదింపఁబడు నిది సుఖప్రదంబగు భస్త్రికాకుంభకం బిఁక భ్రమరికాకుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 118

క. పురుషమిళిందధ్వనివలె, నతిముఱిఁ బూరించి భృంగి యానందముతో
నరుసుగఁ జేసిననాదము, కరణిని రేచింపవలయుఁ గ్రమముగ నెపుడున్. 119

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వారల కానందమూర్ఛ వరచిత్తమునన్
దారూఢిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియ భ్రమరికాకుంభకమౌ. 120

వ. ఇంక మూర్ఛాకుంభకంబును వివరించెద వినుము. 121

తే. రహిని బూరించి జాలంధరంబు నొలయఁ, బెట్టియుండ రసద్బోధ పుట్టిలోన
నిలిచి జీవుని బొక్కించి నిండుచుండు, నది మనోమూర్ఛయనుకుంభకాఖ్యవింటె.

వ. ఇంకఁ గేవల కుంభక వివరంబు వివరింతు వినుము. రేచకపూరక కుంభకంబులు విడచి స్వభావంబుగ మారుతధారణం బొనర్చి నిజబోధానంద మగ్నుఁడై చొక్కుటయ కేవలకుంభకంబగు. నిట్టి కుంభకం బభ్యసించు సిద్ధుఁ డైనవారికిఁ ద్రిలోకంబులయందు దుర్లభం బగుకార్యంబులేదు. సర్వస్వతంత్రుఁ డైయుండు, నిట్టిహఠయోగంబు యమనియమాసనప్రాణాయామాద్యష్టాంగయోగ త్రిబంధాష్టకుంభకముద్రాది సాధనంబులచేత నీయోగంబు ద్వాదశాబ్దంబు లభ్యసింప సిద్ధియగు నదియెట్లన, ప్రథమాబ్దంబునందు రోగరహితుండగు, ద్వితీయాబ్దంబునఁ గవిత్వంబు సెప్పుఁ, దృతీయాబ్దంబున విషజయుండగు, చతుర్థాబ్దంబున క్షుత్తృష్ణానిద్రాలస్యంబులజయించు, పంచమాబ్దంబున వాక్సిద్ధినొందు, షష్ఠాబ్దంబున ఖడ్గాభేద్యుండగు, సప్తమాబ్దంబున భూమినంటకుండు, నష్టమాబ్దంబున నణిమాద్యష్టైశ్వర్యసంపన్నుండగు, నవమాబ్దంబున నభోగమనుం డగు, దశమాబ్దంబున మనోవేగమునొందువాఁ డగు, నేకాదశాబ్దంబున విశ్వవశత్వము గలవాఁ డగు, ద్వాదశాబ్దమున సాక్షాదీశత్వంబునొందు, నిఁక హఠయోగంబు సూక్ష్మాంగయోగపూర్వకంబుగ నభ్యసింపవలయు నదెట్లంటివేని వినుము. 123

సీ. ఆహార నిద్రాను లాశేంద్రియవ్యాప్తు, లడఁచి శాంతతనొంద నది యమంబు
నిశ్చలగురుభక్తి నిస్సంశయము సుయోగాసక్తి తృప్తి యేకాంతవాస
పరతయు వైరాగ్యభావంబుకరణ నిగ్రహమును నియమంబు సహజసుఖము
నొసఁగు నాసనమందు నుండుట నిస్పృహత్వంబునొందుటయు నాత్మనుమనంబు

తే. నదిమి కుదిరించినిల్పుట యాసనంబు, ప్రకటరేచకపూరకకుంభకసమేత
మైనశ్వాసలలోనఁ బ్రయత్నముగను, గుదురఁ జేసిన యది రుద్ధకుంభకమగు. 124

వ. ప్రాణుని సుస్థిరంబుగనిల్పి ప్రపంచం బనిత్యంబని తలంచుటయ, ప్రాణాయామంబగు. నంతర్ముఖం బైననిర్మలచిత్తంబునఁ జైతన్యజాలంబుల నడచుటయు బహుప్రకారంబులై జనియించు మనోవికారంబుల నేర్పరించి ద్వికారగ్రాసనంబుచేసి మనంబును నిర్వ్యాపారంబుగ నిల్పుటయు, ప్రత్యాహారం బగుస్వస్వరూపానుసంధానభావంబుచే, ద్వితీయతారహతాత్మానుభవంబున సర్వప్రపంచంబు నాత్మగ నెఱింగి సకలభూతదయాసమత్వంబున, నిత్యతృప్తిం జెందియుండుట ధ్యానంబగు. నంతర్బాహ్యప్రకారం బేకంబుగ స్వతేజోమయంబుగఁ బరత్వంబునుద్దేశించి

తదీయధారణంబుం జేయుచుఁ జిత్తంబును జానిఁగిపోనీక నిల్పుటయ ధారణంబగు. తద్ధారణాభ్యాసంబునఁ జిత్తం బేకాగ్రం బగునప్పుడు జీవాత్మపరమాత్మయందు జలశర్కరన్యాయంబుగఁ గలసి యఖండబోధ నొందుటయ సమాధియగు. నిట్టిసూష్టాంగంబులం బ్రకాశించునా రాజయోగంబునకు లక్షణంబు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పెద నది హంసాక్షర సిద్ధాసనకేవల కుంభకనాదములను నీనాల్గింటివలన రాజయోగం బొప్పునందు సాంఖ్యతారకామనస్కము లనం ద్రివిధంబులు నందు సాంఖ్యయోగంబును వివరింతు. 125

సీ. పంచతన్మాత్రలు పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై బరఁగుచుండు
సకలేంద్రియంబులు సర్వవిషయజాల, ములు గుణత్రయకామముఖవికార
ములుగాను దనువులు మూఁడునుగా నవ, స్థలుగాను దగనన్నుఁ దలఁచియెఱుఁగు
నటువంటియెఱుక నేనని నిశ్చయించి వి, క్షేపావరణములఁ జిదిమివైచి

తే. తాను దనలోనఁ దనుదాను దఱచిదఱచి
యన్నిటకు మీఁద శేషించి యచలవృత్తి
నుండు టది సాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు
గురుముఖంబున నీయోగ మఱయవలయు. 126

వ. ఇఁకఁ దారకం బనునది యెఱింగింతు వినుము. 127

క. అఱగన్నులతో నైనను, మురువుగ నొగి రెండుకనులు మూసియు నైనన్
బరమాత్మను లోఁజూపున, గుఱిగా నీక్షింపవచ్చు గురుభక్తుం డై. 128

తే. చంద్రసూర్యాంతరములందుసహజముగను, వెలుఁగు తారకములయందువిమలబిందు
వమరఁగూర్పఁగ నదితారకాఖ్యయోగ, మై ప్రకాశించు లక్ష్యత్రయంబు నగుచు.

వ. అది బాహ్య మధ్యాంతర్లక్ష్యంబు లనవొప్పు నందు బాహ్య లక్ష్యం బెట్లన బహిర్నాసికాగ్రావలోకనంబు మనోమారుతంబుల్గం గూడి స్థిరంబుగ నిల్పనందుఁ జతురంగుళప్రమాణమున నైల్యమును, షడంగుళప్రమాణమున ధూమ్రమును, నష్టాంగుళప్రమాణమున రక్తిమంబును, దశాంగుళప్రమాణమునఁ దనరంగప్రభయును, ద్వాదశాంగుళప్రమాణమునఁ బీతప్రకాశంబు నగు నీయైదుఁ బంచభూతవర్ణంబులై యెదుటం దోఁచునప్పు డపాంగదృష్టుల వెనుకగూర్చి శీర్షము మీఁదఁ జొనుపుచు నిశ్చలచిత్తుఁ డై చూచునందుఁ జంద్రప్రభ గానవచ్చు నదియుంగాక. 130

తే. కర్ణనాసాపుటాక్షిమార్గముల వ్రేళ్ల, నమరఁ బీడించి చిత్తంబు నచట నిల్పఁ
బ్రణవనాదంబు వినవచ్చు ప్రకటదీప, కళలు నవరత్నకాంతులఁ గానవచ్చు. 131

వ. ఇదియాత్మప్రత్యయప్రకాశంబైన బహిర్లక్ష్యంబునగు నింక మధ్యలక్ష్యవిధం బెట్లన.

తే. కంటిపాపల రెంటిని గదలనీక, మానసముతోడ భ్రూయుగమధ్యమునను

జొన్పితన్మధ్యముననుండు సూక్ష్మబిలము, లోఁ బ్రవేశించిచూడ నాలోననపుడు.

క. మెఱపులు నక్షత్రంబులు, తరణి శశిప్రభలు భూతతతి వర్ణములున్
గరువలి నెనయుచు లోపలఁ, బరిపరివిధములుగ మెఱయు భావములోనన్. 134

వ. మఱియు నిరవధికం బగునాకాశంబును గాఢాంధకారం బైనమహాకాశంబును గాలాగ్నినిభం బైన పరాకాశంబును నధికప్రకాశం బైన తత్త్వాకాశంబును గోటిభానుసంకాశం బైన సూర్యాకాశంబును నగు నియ్యాకాశపంచకంబు నవలోకించు నతండు తన్మయుండై నిరవకాశాకాశసదృశుం డగునిది మధ్యలక్ష్యం బగు నిఁక నంతర్లక్ష్యం బెట్లనిన. 135

క. అపావకచంద్రార్క, వ్యాపకమై పంచభూతవర్ణకలితమై
యాపోజ్యోతిరసం బిల, రూపాశ్రయ మగుచునుండు రూఢప్రజ్ఞన్. 136

క. చక్షుర్మధ్యంబునఁ బర, మాక్షరహైరణ్యసచ్చిదమృతకణంబుల్
సాక్షిగ బాహ్యాంతరముల, నీక్షించుచు నిత్యసుఖము నెనయుచు నుండున్. 137

క. ఆయమృతాంకురయుగళము, నాయకమై స్ఫటికరుచుల నైల్యంబుగ సు
చ్ఛాయల మెఱయుచుఁ బవన, స్థాయిని నెలవగుచు జీవతారక మయ్యోన్. 138

వ. ఈరహస్యంబు సద్గురూపదేశక్రమంబుగ నెఱిఁగి బాహ్యాంతరంబులకు నడిమిశృంగాటకంబునం దాకారదీపితరగ్రనీవారశూకాణు వగు సగుణపంచకంబు నీక్షించుట తారకాంతర్లక్ష్యంబగు నదియునుగాక సరస్వతీనాడి చంద్రప్రభానిభం బై మూలకందంబునం దుండి దీర్ఘాస్థిమధ్యంబున బిసతంతుకై వడి విద్యుత్కోటిసంకాశంబై బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు వ్యాపించి యూర్ధ్వగామినియై సర్వసిద్ధిప్రదయగు తత్స్వరూపంబు నాత్మయందు భావించుచు ఫాలోర్ధ్వకోల్లాట మండలంబున స్వస్వరూపమునందు లక్ష్యంబుంచి చూచుట, పరమాంతర్లక్ష్యంబగు నివ్విధంబున.

మ. అనిశంబున్ భవతారకాఖ్య వరయోగాభ్యాసముం జేయఁగా
మనము న్మాయత మంతరంగమున మర్మజ్ఞత్వముంబొందు నం
దనుకూలంబగు నంతరాత్మ పరమాత్మానందముం బొందు నిం
కొనరంగా నమనస్కయోగవిధము న్నుత్సాహియై చెప్పెదన్. 140

సీ. ఆత్మాశ్రయములగు నలహంసమార్గంబు, లసఁ గుడియెడమల లలితనీల
కాంతులఁదగు సుదకద్యోతులందు భా, స్వత్తర దర్పణచ్ఛాయ లమర
వెలుఁగగఁ దన్మధ్యములయందు సూక్ష్మతసూక్ష్మంబు లైనట్టి సుషిరములను
మానసంబున నిల్ప మాని యంతర్లక్ష్య, మును బాహ్యదృష్టి లమ్ములఘటించు

తే. నదియ ఘనశాంభవీముద్ర యగుచు నుండు, రెండుజాములదనుక కూర్చుండి దీని
నభ్యసింపంగ మానసం బనిలగతుల, నిలుచు నేకాగ్రభావము నిలుచునపుడు. 141

సీ. వినుకుల బలుకుల న్వివిధచిత్రములైన, తలఁపులు తనయందు నిలుపుకొంచు

నట పరమాత్మయం దంతరాత్మను గూర్చి, తా నంద లీనమై తనరి వాత
దీపంబుకైవడిఁ దేజరిల్లుచు నిస్త, రంగాబ్ధివలె నంతరంగమందుఁ
గనఁ డొకరూపంబు వినఁ డొకశబ్దంబు, మొనసిన ఖేచరిముద్ర నంటి

తే. యచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచుఁ జొక్కి
పరమనోన్మణి యున్మధ్యవస్థ లొంది
చలనరహితామనస్కంబ జాడ్యనిద్ర
యోగనిద్రయు నా రాజయోగిఁ బొందు. 142

వ. అట్టిరాజయోగికి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి తుర్యా తుర్యాతీతంబు లను పంచావస్థలు గలవు. చతుర్వింశతితత్వాత్మకం బైనదేహంబు తాఁ గానని పంచవింశకుం డైన దేహి తానని తెలిసినది జాగ్రత్త యగు. మనంబు నింద్రియబృందంబుతో నాత్మయందుఁ బొందించి ధ్యానింప నమ్మనంబు సర్వవిషయవాసనాసంగ రహితమై బాహ్యాంతరంబుల మెలఁగు కేవలబహిర్ముఖంబు గాక తన్నుఁ దాను దనరుచుం డుట స్వప్నం బగు. నిది యభ్యసించుచున్న మనంబు బాహ్యమునందు విస్తరిల్లక సుస్థిరంబై మాయాజాలం బనిత్యం బని సత్యవస్తువంనుఁ బొందుచున్నపు డ్బహిర్దృష్టివచ్చినం దెప్పున నంతర్ముఖంబై జగం బనిత్యంబుగ నాత్మ సత్యంబుగ నెఱింగి నిత్యబోధనొంది యుండుట సుషుప్తియగు. జీవేశ్వరభావంబుల నొందు నాత్మయందు నిల్చినమనంబు బాహ్య భావనారహితంబై పరంబును భావించు నిట్లు పురుషపురుషోత్తమభావంబు లన, నుభయాత్మకం బైన చైతన్యంబునంబొంది యమ్మనంబు విషయవాసనావిముఖం బై సర్వేంద్రియ వ్యాప్తులతోడ దేహాభిమానంబు విడిచి ముక్తిమార్గంబున సంసారబంధ విముక్తమై యాత్మానుభవామృతపానంబునం జొక్కి తన్మయంబై స్వతంత్రతఁ బాసి యాత్మపరతంత్రం బగుచుండు నంత జీవుం డస్వతంత్రుఁడై యీశ్వరాధీనుం డగుచు నుండఁగ నీశ్వరభావంబు సత్యం బగునప్పుడు సర్వమయుం డైన పరమేశ్వరునియందు మనం బుపరతం బగుచుండు నపు డాత్మ యెందాక మనోదృశ్యంబగు నందాక మనోన్మని యగునప్పుడు ద్రష్టృదృశ్యంబులు లేక తాను దానై ధ్యానవిరహితంబై చిన్మాత్రం బైనయు ఱుక తాన సత్తామాత్రం బగుచుండు నప్పుడు మనంబు కలను లేదనరాకుండు, నది యున్మవ్యవస్థ యైనతుర్యం బగు న్నది స్వరాట్టనుపరమపదంబు నగుచుండు, నందు సహజంబుగ మానసంబు సకలేంద్రియప్రాణానిలంబులతోడ లీనం బగు నది యమనస్కం బైనతుర్యాతీతం బగుచుండు కలదు లేదనరానిదై ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునం బొందిన ట్లేకంబై దేశ కాల కార్య కర్తృ కారణ గురుత్వ లఘుత్వాద్యవస్థలు తోఁపకుండునది సహజామనస్కం బగు. పట్టు విడుపులేనిదై

చెప్పఁజూపరాక సహజభావంబై యున్న యదియ జాడ్యనిద్ర యగు. కడఁ గనరాని నిస్తరంగసముద్రంబు తెఱంగున నాద్యంతరహితంబైన నభంబుకరణి నింతింతనరాక యంతయు నిండి మలయజగంధంబును వృక్షంబునం దనలంబను నిక్షుదండంబునందు మాధుర్యంబును క్షీరంబునందు ఘృతంబును, దిలలయందుఁ దైలంబు నెట్లుండు నట్లు చరాచరప్రపంచంబునందుఁ బరమాత్మ పరిపూర్ణంబై, యిదమిత్థ మనరాకుండు టది యోగనిద్ర యగు నిది యెంతెంత సాధనకు ననుభవంబుగ ననుభవించినయోగికి ననుభవైకవేద్యం బగుం గాని వాక్కునఁ జెప్పఁగూడ దది యెట్లంటివేని. 143

శా. బ్రహ్మం బద్వయవస్తు వౌ ననెడుశాస్త్రం బెప్పుడుం బల్కుచుఁ
బ్రహ్మోహ మ్మనునంతమాత్రముననే బ్రహ్మంబు గా నేర్చునే
బ్రహ్మంబైన గురుస్వరూపము మదిఁ భావించి భావించి తా
బ్రహ్మం బైనటువంటికాలముననే బ్రహ్మం బనంగూడునే. 144

వ. ఇ ట్లవాఙ్మానసగోచరం బైన బ్రహ్మానుభవంబు రాజయోగం బగు ముందు చెప్పిన మంత్రలయాది యోగంబుల యనుభవక్రమం బెట్లనిన. 145

సీ. మంత్రయోగంబుచే మారుతసంచార, దేహమర్మంబులఁ దెలియవచ్చు
లయముచేఁ దనలోని లలితప్రణవనాద, సూత్రంబు మది నూని చొక్కవచ్చు
హఠముచే జ్వరజరత్వాదిరోగంబులు, మృత్యువుం గెలిచి మే ల్మించవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తు, లరయుచుఁ దన్నుఁ దా నరయవచ్చు
తే. తారకముచేతఁ దనువునఁ దాను వెలుఁగు, చున్న రీతిని గనవచ్చు నుచితమైన
రాజయోగంబుచేఁ బరబ్రహ్మమందుఁ, బొంది యుండఁగవచ్చు సంపూర్ణుఁ డగుచు.

సీ. విను మంత్రయోగికన్నిను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధికుఁ డుల్లాసి యైన
హఠయోగి యగుచుండు హఠయోగికన్నను, సరసమానసుఁ డైన సాంఖ్యయోగి
యధికుఁ డగువానికన్నఁ దారకయోగి, యధికుండు నగువానికన్న నెంచ
సాంఖ్యతారకముల సంగ్రహించుకొని వై, రాగ్యభావన నొప్పు రాజయోగి
తే. యుత్తమోత్తముఁ డని చెప్ప నొప్పు నతని, కన్న గొప్పైనయోగి లేఁ డవన్నియందు
నతఁడు సంసారమున నున్న నడవి నున్న, సకలనిర్లేపుఁ డగుచుండు శాంతుఁ డగుచు.

వ. ఆ రాజయోగివరునిలక్షణంబు లెవ్వి యనిన. 148

సీ. తనుకాంతియును మృదుత్వంబు వాఙ్మాధుర్య, మును మితభాషణంబులును భూత
దయయు వివేకశాంతములు మితాహార, మును నిశ్చలమనంబు ముఖ్యమైత్రి
గలవాఁడు రాజయోగ సునిష్ఠుఁ డంబర, మధ్యస్థకలశంబు మాడ్కి లోన
వెలి నిండు నంటక వెల్గు నంబుధిమధ్య, గతకలశమురీతి గాను లోను

తే. వెలిని బరిపూర్ణుఁడై నిండి వెలుఁగుచుండు, వాఁడు నొకవేళ సంసారివలె నటించు
నొనరు నొకవేళ వైరాగ్య మొందుచుండు, వానియనుభవ మెఱుఁగ రెవ్వారు ధరణి.

క. ధర్మాధర్మము లొల్లక, కర్మాసక్తుండు గాక కాదా వనకన్
నిర్మలభావుం డగుచును, మర్మజ్ఞత నతఁడు మెలఁగు మనుజాలలోనన్. 150

క. ప్రాజ్ఞుండై దేహముతో, నజ్ఞానులయందు మెలఁగు నంయున నాయో
గజ్ఞుని మదిఁ దెలియకఁ గని, యజ్ఞానులు నిందఁ జేతు రాగతి నోలిన్. 151

తే. దూషణము సేయువారికిఁ దొల్లి యతఁడు, చేసియుండిన పాపము చెందుచుండు
భూషణము సేయువారికిఁ బుణ్యఫలము, నపుడు పొందఁగ నిర్లేపుఁడగుచునతఁడు.

సీ. పెద్దవన్న నహంబుఁ బెంచి వల్కుఁడు చిన్న, వనినఁ దగ్గఁడు భాగ్య మతిశయముగఁ
గల్గిన నుప్పొంగి గర్వింపఁ డొకవేళ, దనకు లేవడియైనఁ దగ్గిపోఁడు
ప్రారబ్ధ మనుభవింపక తీరదని యస, హ్యముగ దుఃఖసుఖంబు లనుభవించు
నబ్జపత్రంబున నంటనిజలబిందు, వట్ల సంసారము నంటకుండు

తే. జగతిగల బంధమూలంబు దెగినదాని, వచ్చి కొన్నాళ్లు నిలిచినపగిది దేహ
మూలమగు గారణావిద్య మొదలు తెగిన, నాయువనుపచ్చియున్న నాళ్లంగముండు.

చ. అటువలెఁ గారణంబు తెగినప్పటికైనను గార్యజాలవి
స్ఫుటతనుయుగ్మముండు పరిపూర్ణచిదాత్ము వికారిగాక త
ద్ఘటముల నాశ్రయించి గుణకర్మములం దెపు డంటి యంటకన్
నటులని రోసి యెన్నటికి సాక్షిగ నుండు సుఖస్వరూపమై. 154

సీ. ఆలబుద్ధియును జిత్త మాయహంకృతి మాన, సంబును బుత్విగ్గణంబు గాఁగఁ
బ్రణవవర్ణంబు యూపస్తంభమును గాఁగ, బ్రాణదశేంద్రియపంక్తి యచట
పశుసమూహము గాగ భాసురానాహత, నాదంబు మంత్రము గాఁ దనరఁగఁ
బొసఁగఁ దత్పశువుల బోధాగ్నిలోఁ వ్రేల్చి, జ్ఞానామృతము సోమపానముగను

తే. ద్రావి చొక్కుచు మోక్షకాంతాసమేతుఁ, డగుచు వేదాంతసూత్రంబుల నెడుకర్ణ
కుండలంబులు వెలుఁగఁ ద్రికూటమార్గ, మందు శాంతప్రముఖ మిత్రు లలరికొలువ.

సీ. ప్రకటితాచారము ల్చండికమ్ములు గాఁగ, శమదమాదులు సుచక్రములు గాఁగఁ
బ్రాణపంచకము నేర్పడ గాడి గాఁగన, నూనహ్యాద్వచనంబు నొగయుఁ గాఁగ
వరకర్ణనేత్రము ల్వాహనంబులు గాఁగ, రహి వివేకంబు సారథియుఁ గాఁగఁ
దగు నిష్క్రియత్వమే త్యాగధ్వజము గాఁగఁ, బ్రబలయోగరథంబు పైన్నెక్కి

తే. పోయి నడిమి సరస్వతిం బొంది గంగ, యమునయునునిల్చు నాల్గుమార్గములనడుమ
నవభృథస్నాన మొనరించి యాత్మసోమ, యాజియననొప్పుచుండు నీయవనిమీఁద.

ఉ. ఇంతటి యోగపూరుషుఁడు హెచ్చఁడు తగ్గడు సంతసంబు నే
కాంతమున న్వసించుఁ దనయందుఁ బరాత్మను జూచుచుండు వి

భ్రాంతులు దన్నుఁ దిట్టినను బక్కునఁ దిట్టఁడు వారి నెప్పుడీ
శాంతుఁడు రాజయోగి ఘనసద్గురుఁ డంచు వచింపఁగాఁ దగున్. 157
సీ. అటువంటి దేశికుం డిటువంటి యోగంబు, నింతింత శిష్యున కీయరాదు
శిక్షించి కొంతిఁ బరీక్షించి తనశిక్ష, కొప్పినవారికిఁ జెప్పవలయుఁ
దనశిక్ష కొప్పని తామసాత్మునకుఁ ద,త్త్వంబు చెప్పినవాఁడు దంభుఁ డగుచు
వేషభాషలచేత విఱ్ఱవీఁగుటగాని, వాఁడు తత్త్వజ్ఞుఁడు గాఁడు గనుక
తే. తొలుత నే శిష్యుఁ డగువానిదుర్గుణములఁ, జూచి తిట్టుచుఁ గొట్టుచు సుగుణములను
జెప్పఁగావలెఁ దనశిక్ష కొప్పకొన్న, నూరకయ శాంతిఁ బొంది తా నుండవలెను.
తే. అంతియేకాని దుర్గుణుం డైనవానిఁ, దాఁ బరీక్షింప శిక్షింపఁ దలఁచెనేని
వానిదుర్మార్గములు తనమానసమున, నిలిచి కోపము పుట్టించి నిక్కముగను. 159
క. కోపం బెవ్వనికైనను, దాపము పుట్టించుఁ గనుక దామసశిష్యుం
బ్రాపునకుఁ జేర్పఁదగ దొగిఁ, దాపత్రయహేతు వగును దనశాంతి సెడున్. 160
క. దుర్గుణములు విడువక ష, డ్వర్గంబును గూడినట్టివాఁ డతిశయ దు
ర్మార్గుం డగు వైరాగ్యము, భర్గుఁడు సెప్పినను వాఁడు పట్టుగ వినునే. 161
వ. ఇంక సచ్ఛిష్యుఁ డెవ్వఁడనిన సాధనచతుష్టయసంపన్నుం డై వంచనలేక జార చోర క్రూర గుణంబులు విడచి పరమశాంతి గలవాఁ డై మోక్షాసక్తుఁ డై గురుసేవఁ జేసి తద్గురువనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁ డైనవాఁడు దేహాభిమానంబు విడచి ప్రణవపూర్వకంబుగ వేంకటేశానుస్మరణంబు సేయుచు నిజయోగబలంబున సుషుమ్నాద్వారంబు భేదించుకొని యర్చ్యాది మార్గంబునం జని పరంబును జెందునట్టి యోగాభ్యాసంబు సేయలేకున్న నత్యంతగురుభక్తి గలవాఁ డై తత్కటాక్షంబున భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యమున నభ్యసించి యుపశాంతిఁ బొంది జ్ఞానినని యహంకారంబు నొందక యుండవలయు నదెట్లన. 162
క. జ్ఞానాహంకారంబే, మానవులను జెఱుచుఁ గాన మతిమంతులు తత్
జ్ఞానాహంకారంబును, మానుచు నుపశాంతు లగుట మంచిది కాదే. 163
క. ఉపశాంతి లేనిమనుజుల, జపతపములు యోగవిధులు సవనాదు లొగిం
గపటములై సెడుఁ గావున, నుపశాంతియ పరమధర్మ ముర్వీస్థలిలోన్. 164
వ. ఇట్టి జ్ఞానభక్తివైరాగ్యయోగంబులకు ననేకవిఘ్నంబులు గలుగుచుండు తద్విఘ్ననివారణం బగుట కొక్క యుపాయాంతరంబు గల దదెట్లనిన. "వేంకటాద్రియందు సనకసనందనతీర్థం బతిగోప్యంబు, నరులకుఁ దెలియరాకుండు, తత్సమీపంబునఁ బాపవినాశతీర్థతీరంబు సిద్ధస్థలంబై యుండు, మార్గశీర్షశుద్ధద్వాదశి దినం బరుణోదయకాలంబున స్వామిపుష్కరిణీస్నానంబు సేయుచుం ద్రయోదశి దినంబు మొదలుకొని సనకసనందనతీర్థంబునం గ్రుంకుచు శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శ

నంబు సేయుచు శ్రీమదష్టాక్షరిమంత్రజపంబుఁ జేయుచు యోగాభ్యాసంబు సేయుచున్న నెట్టివిఘ్నంబులు రానోపవు, యోగంబులు సిద్ధించు, పాపవినాశతీర్థ సమీపంబున నతిగుప్తంబైన కాయరసాయనం బనుపుణ్యతీర్థంబు గలదు. తత్తీర్థంబు పానంబు చేసిన దేహంబు దృఢత్వంబు నొందు. శ్రీవేంకటేశ్వరుని కైంకర్యంబు సేయుట పురుషార్థంబగు నట్టికైంకర్యంబు శక్తివంచకుండై సేయకుండిన స్వామిద్రోహి యనందగుం గావున ననిశంబు వేంకటేశుని నారాధింపవలయు నని వరాహస్వామి భూదేవి కుపదేశించిన క్రమంబు వ్యాసమునీంద్రుఁడు తెలిసి తదుపదేశక్రమంబు నానతిచ్చె నారీతి మీకుం జెప్పితి ననిన సూతుం జూచి శౌనకాదులిట్లనిరి. 165

ఉ. సూత మహానుభావ పరిశుద్ధములై తగు యోగమర్మముల్
ఖ్యాతిగ భూమిదేవికి నఖండకృపం గిటి సెప్పఁగా నతి
ప్రీతిని బాదరాయణుఁడు పెంపు వహించి గ్రహించినట్టి వా
గ్వ్రాతము నీకుఁ జెప్పుటను వాసిగఁ జెప్పితి వీవు మాకొగిన్. 166

సీ. సంతోషమయ్యె వేదాంతవేద్యుం డైన, వేంకటేశార్చనవిభవములను
మాకుఁ దెల్పు మటన్న మది సంతసించి యా, సూతుఁ డిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ
ననఘాత్ములార మీ రడిగినవిధముగ, ఘనుఁడైనశేషుని కపిలగురుఁడు
ముదముమై నడుగ నిమ్ముగ శేషుఁడనె నిట్లు, మునినాథ వినుమది మోదమునను
తే. గురుతరంబు హరిప్రీతికరము పరమ, శోపదూరము పరితాపపాపహరము
రమ్య మష్టోత్తరశతంబు కామ్యఫలద, మగుచు దీపించు నది యెట్టులనిన వినుఁడు.
తే. స్వర్ణనదిఁ బుట్టినట్టి సువర్ణకమల, జాలమును దెచ్చి వేంకటేశ్వరుని బ్రహ్మ
దేవుఁ డష్టోత్తరశతంబు నై వెలుంగ, నామములఁ బూజచేసె సానందుఁ డగుచు.
తే. స్వామిచే సర్వలోకపితామహుండు, సకలకామ్యార్థముల నంది సంతసించె
నట్టి యష్టోత్తరశతంబు నైన నామ, ములఁ బరించుట కెవ్వరైన ముందుగాను. 169

వ. ప్రణవపూర్వకంబుగ శ్రీవేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్రరాజంబు న్యాసయుక్తంబుగ జపంబొనర్చి హరికి సమర్పించి తదనంతరంబు ధ్యానావాహనార్ఘ్యపాద్యాచమనస్నానవస్త్రయజ్ఞోపవీత గంధాక్షతపుష్పాదులు సమర్పించి, వేంకటేశాష్టాక్షరి మంత్రంబు జపించి యష్టోత్తరశతనామంబుల నర్చించుచుఁ బాదాదిశీర్షపర్యంతంబుగ సర్వాంగార్చనంబు సేసి ధూపదీపనైవేద్యతాంబూల సువర్ణపుష్పకర్పూర నీరాజనమంత్రపుష్పప్రదక్షిణ నమస్కారంబులు సమర్పించుచుఁ దదైకధ్యాననిష్ఠుండైనభక్తునకు నావేంకటేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యైహికాముష్మికఫలంబుల నిచ్చు నీయష్టోత్తరశతం బత్యంతగోప్యంబు నగు శ్రద్ధాభక్తులు గలవాఁడై గురు

విశ్వాసంబు గల్గి తద్గురుముఖంబుగఁ దెలిసి పఠించినవాఁడు కృతార్థుం డగు నంచుఁ జెప్పెనని సూతుండు శౌనకాదులతో వెండియు సంతోషాయత్తచిత్తంబు మెఱయ నిట్లనియె. 170

చ. కపిలమునీశ్వరుం డడుగఁగా మును శేషుఁడు సమ్మతించి ని
ష్కపటముగాను దత్క్రమము కర్దమపుత్త్రున కొప్పఁ జెప్పి నా
కపరిమితప్రభావుఁ డగు నాకపిలుం డుపదేశమిచ్చె మీ
కిపు డెఱిఁగించితిన్ వరమునీశ్వరులార తదీయగోప్యమున్. 171

క. ఈయష్టోత్తరశతమును, బాయని సద్భక్తితోడఁ బారాయణముం
జేయు సుసాత్వికులకు వే, యా యహిగిరివాసుఁ డిచ్చు నవ్యయపదమున్. 172

నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట.

చ. అనవిని శౌనకాదులు మహాద్భుత మందుచు వేంకటేశ్వరుం
గనుఁగొన నిశ్చయించుచు నఖండతరం బగుభక్తిచేత నే
మనుటకుఁ దోఁపకున్న విధమప్పుడు సూతుఁడు చూచి యిట్లనెన్
మునివరులార మీ కిపుడు ముఖ్యముగా నిఁక నేమి చెప్పుదున్. 173

వ. మీరెల్ల రా వేంకటగిరి కరిగి యందుండుట జన్మపావనంబు లనిన నమ్మునులు. 174

క. విని మా శ్రవణంబులు తృ, ప్తిని బొందెను సూత నీవు ప్రియమున శేషా
ద్రిని గూర్చి చెప్పినందునఁ, గనుఁగొనఁ బోయెదము వేడ్కఁ గదలి దయాత్మా.

మ. అని యమ్మానులు పల్క సూతుఁడు మునీంద్రాళి న్విలోకించి యి
ట్లనియెం దాపసులార! మీరిచట నింకాలస్యముం జేయకన్
జని యావేంకటశైలశృంగముల నాశ్చర్యంబుగాఁ జూచి యం
దొనరన్ శేషగిరీశ్వరుం గనుఁడు పొం డుత్సాహ ముప్పొంగఁగన్. 176

మ. అని యాసూతుఁడు వేంకటాద్రివిభవం బాశ్రీనివాసోన్నతం
బును స్వామిత్వము నొందు తీర్థమహిమంబున్ భూవరాహాఖ్య నొం
దిన నారాయణచిహ్నము ల్మఱియుఁ దద్దివ్యప్రభావంబులున్
వినిపింప న్విని సంయము ల్చెలఁగి యవ్వేళం బ్రయాణం బొగిన్. 177

సీ. గౌతమజాబాలికశ్యపాంగీరస, శ్రీవత్సకౌత్సమైత్రేయపులహ
కణ్వగార్గేయమృకండుభరద్వాజ, కౌశికదేవలక్రతుపులస్త్య
ముఖ్యు లైనట్టి సన్మును లంద ఱా నైమి, శాటవి వదలి మేలైన గంగ
సాన్నిధ్యముం జేరి స్నానంబు లొనరించి, యటఁ జని గౌతమియందుఁ గృష్ణ
తే. వేణియందును గ్రుంకి యావిమలపథము, నందుఁ గల పుణ్యతీర్థములందుఁ గ్రుంకు
లిడుచు సద్భక్తితో వేంకటేశుఁ జూచు, వాంఛతో వచ్చి రమ్మునివర్యు లెల్ల.

వ. శ్రీమద్వేంకటగిరికి ప్రదక్షిణంబుగఁ గపిలతీర్థంబునకు వచ్చి తత్ప్రముఖంబులైన పుణ్యతీర్థంబులయందు స్నానాదు లొనర్చి వేంకటాచలారోహణంబు చేసి మేరుగిరి తుల్యంబులై సువర్ణప్రభ లొప్పుచున్న శృంగసమూహంబులును, నవరత్న ప్రభాభాసితం బైన సానుదేశంబులును, ఫలపుష్పభరితంబు లైన పావనవృక్షసందోహవిరాజితంబును, గంగానిభంబు లైన నైర్మల్యతీర్థంబులును, శుకపికకలకంఠమరాళమయూర ప్రముఖవిహంగ నికర కోలాహలంబును, కంఠీరవవ్యాఘ్రవరాహమదేభభల్లూకమహిషోరగ ప్రముఖనానాసత్త్వసంతానంబును గరుడ గంధర్వకిన్నరాది దేవగణనివాసంబును, గన్నులపండువుగం జూచుచు సామగానంబు లొనరించుచు వచ్చి యప్రాకృతజలపూరితంబును, కనకకమలకల్హార కైరవనిచయ విరాజితం బగు స్వామిపుష్కరిణిని దర్శనం బొనర్చి సభామండపంబున నిచిలి శ్రీ వేంకటేశ్వరు దర్శనంబు సేసి మ్రొక్కులిడి పులకాంకితశరీరులై యానందబాష్పధారాపరిపూరిత నేత్రంబులు గలవారై గద్గదకంఠంబుల ననేకవిధంబు నుతించి యనంతరంబున. 179

సీ. శ్రీనివాసుని జూచి యానందపరవశులై జడ లీరాడ నాడియాడి
యిదమిత్థ మననేర కెనలేనిముదమున, నిందిరేశుని చెంత నెగిరియెగిరి
భక్తియుక్తావేశభరితాత్ములై యప్డు, చక్కఁగఁ జిందులు త్రొక్కిత్రొక్కి
ఘనపదక్రమజటకలితస్వరంబుల, సకలవేదంబులఁ జదివిచదివి

తే. నిలిచి యానందదుగ్ధాబ్ధి నెమ్మి మునిఁగి, శ్రీనివాసుని రూపంబుఁ బ్రియము గదురఁ
గనులఁబండువుగం జూచి మనము లచట, మగ్నము లొనర్చి రెంతయు మౌనివరులు.

క. అష్టోత్తరశతనామము, లిష్టంబుల నుచ్చరించి హేమాబ్జములన్
సృష్టిస్థితికారణు నా, శిష్టులు పూజించి రమల జిత్తము లలరన్. 181

సీ. అప్పుడు కోటిసూర్యప్రకాశుండును, నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
పరిపూర్ణచంద్రబింబసమానవదనుండు, మందస్మితాస్యుండు మాధవుండు
లలితమౌ మకరకుండలకర్ణయుగళుండు, మణికిరీటోజ్జ్వలమస్తకుండు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితభవ్యవక్షుండు, లలితపీతాంబరాలంకృతుండు

తే. శంఖచక్రధరుండు సజ్జలజపత్ర, లోచనుండు పరాత్ముండు లోకకర్త
యైన నారాయణుండు దయాంతరంగుఁ, డగుచు నమ్మునులను జూచి యనియె నిట్లు.

చ. మునివరులార మీ రిటకు మోదముతో నను జూడవచ్చినం
దునఁ గడుభక్తి పూర్ణులని తోఁచిన దిప్డు వరంబు లేమి యి
త్తును దగఁ దెల్పుఁ డర్థి మెయి దూరమువచ్చితి రంచుఁ బల్కఁగా
విని మునిపుంగవు లనుచు వేంకటనాథుని వేఁడు చొప్పుచున్. 183

సీ. పలికి రిట్లని పరబ్రహ్మస్వరూప వా, జ్ఞానసాతీతుఁడ వైననీవు
వైకుంఠముననుండి వచ్చి వేంకటగిరి, యందున్న నిన్ను మే మనిశ మాత్మ
లను జూచుచుంటిమి తనర నాదివ్యమం, గళవిగ్రహం బిప్పు గంటి మిందు
నలరు చర్మాక్షుల నంతియుఁ జాలు మా, కొక్క వరం బేల నిక్కముగను
తే. గరుణమై మోక్షమార్గంబు గాంచి యిమ్ము, వేయివరములు మాకేల వేంకటేశ
యనఁగ నా శ్రీనివాసుఁ డమ్మునులఁ జూచి, దహసితాననుఁడై వల్కె దయ యెసంగ.
మ. మునులారా! పరిపూర్ణకాములు మహామొఖ్యు ల్జగత్పావనుల్
తనర నీమీరు వరంబు లొల్లమని నిత్యానందముం బొందినం
దున సంతోషము నొందితిం బరమశాంతు ల్మీకుఁ గామ్యార్థముల్
పనిలే దాత్మల మద్గుణానుభవమే పాటింపుఁ డశ్రాంతముక్. 185
క. మీమనముల నేఁ దెలియుట, కై మేటివరంబు లడుగుఁ డంటిని మీని
ష్కామత్వము గంటిని మీ, కీమీఁదట మత్పదంబు నిచ్చెద ప్రీతిక్. 186
క. ఘనతర కామ్యార్థములను, మనుజుల కొసఁగుచును విపుల మహిమాఢ్యుఁడనై
యనుపమఘనబ్రహ్మోత్సవ, మొనరఁగ నంగీకరించుచుండెద నిచటక్. 187
సీ. మొనసి కన్యామాసమున మహోత్సవ మందు, నాకజుఁ డొనరించినాఁడు గనుక
వానిసంకల్పంబుఁ బూనికతో వృద్ధి, బొందింపఁ దలఁచి యీభూప్రజలను
గొండకు రప్పించి కోరిక లొసఁగి నిచ్చి, యఖిలవైభవము లిం దనుభవింతు
నిట్టి నాలీలలఁ బట్టుగఁ దలఁచుచు, భజనసేయుచు నుండు భక్తజనులు
తే. దూరమున నున్న దగ్గఱఁ జేరియున్న, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చి వారివాఁడ
నగుచు రక్షించుచుండుదు నంతమునను, బుణ్యగతి నిత్తు నిశ్చయంబుగను వినుఁడు.
క. అని హరి పల్కినపల్కులు, విని ముదము మీరి మానివీరులు చక్రిక్
వినుతించుచుఁ బంచాబ్దము, లొనరఁగ శేషాద్రియందు నుండిరి వేడ్కన్. 189
క. అటుపిమ్మట మానుల వేం, కటగిరినాథుండు చూచి కరుణను మీ రి
చ్చట నుండ నేల దడయక, పటుతర మగునాశ్రమములఁ బడయుఁడు చనుఁడీ.
సీ. అని యప్పు డానతిచ్చిన వేంకటేశ్వరు, నకు శ్రీకి భూనీళలకును మ్రొక్కి
వదలి పోవుటకును మదిరాక హరిమోము, లోచనోత్సవముగఁ జూచి చూచి
యానందబాష్పంబు లక్షులవెడలంగ, నిగమాంతసూక్తులఁ బొగడి పొగడి
తనియక స్వామి సులదరరూపమును జిత్తి, నీరజాతములను నిల్పి నిల్పి
తే. తన్మయత్వంబు నొంది యాతపసు లప్పు, డాయనంతుని విశ్వమోహనుని బాయఁ
జాల కంమండి యందఱు సనకయుండఁ, జూచి యిట్లనె యప్పద్మలోచనుండు.
తే. పరమమునులారి నిర్గుణబ్రహ్మ మైన, నేను సగుణవిలాసము ల్మానవులకుఁ
జూపి రక్షింపఁ దలఁచి యిచ్చోట నిలిచి, యుండ నిట్లుందు నంతటనిండియుందు,

ఉ. కావున మద్వియోగ మొగిఁ గల్గుఁ పూర్ణవివేకి కంతటన్
నావిమలస్వరూపమును నాటఁగఁ జూపుచు నుండుఁ గాన స
ద్భావనచేత వాఁడు నను బట్టుగనంతటఁ జూచుచుండు మీ
రావిధముల్ గ్రహించి చనుఁ డక్కడ నిక్కడ నుండు రెంచఁగన్. 193

తే. పుణ్యతమమైన నైమిశారణ్యభూమి, కరుగుఁడని మౌనివర్యుల కానతిచ్చి
మౌనముద్ర ధరించి యా శ్రీనివాసుఁ, డప్పు డర్చాకృతిం దాల్చె నద్భుతముగ. 194

తే. అప్పు డందు శిలావిగ్రహంబుకరణి, నమరియుండిన శ్రీవేంకటాద్రివిభుని
చూచి మునిపుంగవులు కడు చోద్యమంది, పూర్ణభావనచే హరిం బొగడి రిట్లు. 195

శ్లో. సరోజపత్రలోచనం సుసాధులోకపావనం
చరాచరాత్మకప్రపంచ సాక్షిభూతమవ్యయమ్,
పురారిపద్మజామరేంద్రపూజితాంఘ్రిపంకజం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.
పురాణపూరుషం సమస్త పుణ్యకర్మరక్షణం
మురాసురాదిదానవేంద్ర మూర్ఖదర్పభంజనమ్,
ధరాధరోద్ధరం ప్రశాంత తాపసాత్మవీక్షణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.
శరాసనాదిశస్త్రబృందసాధనం శుభాకరం
ఖరాఖ్యరాక్షసేంద్రగర్వకాననోగ్రపావకమ్,
నరాధినాథవందితం నగాత్మజాత్మసన్నుతం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్
సురారిశౌర్యనిగ్రహం సుపర్వరాట్పరిగ్రహం
పరాత్పరం మునీంద్రచంద్ర భావగమ్యవిగ్రహమ్,
ధరామరాఘశోషణం సుధాతరంగభూషణం
స్మరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.

వ. అని యివ్విధంబున సంస్తుతించి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసి వేంకటాచలంబును డిగి కపిలతీర్థమార్గంబున నిర్గమించి యగ్గిరికిం బ్రదక్షిణపూర్వకంబుగ నరుగుచుం దలకోనాఖ్యస్థానంబున ననేకవత్సరంబులు తపంబున నుండి యచ్చుండి లేచి సురాఘటక్షేత్రంబున కరిగి యందుఁ గొన్నిమాసంబులుండి యందుండి గోదావరీతీరంబునం గొన్నిదినంబులుండి యందుండి నైమిశాటవి కరిగి యచ్చటఁ దమయుచితస్థానంబులం జేరి సూతుంజూచి వెండియు నిట్లనిరి. 196

క. సూతా నీకరుణను వి, ఖ్యాతిం దగు వేంకటాద్రి కరిగితి మచటన్
బ్రీతిగ నీ వెఱిఁగించిన, రీతుల మే మెల్లి దద్గిరిం గంటి మొగిన్. 197

శా. ఆహా నీసకలజ్ఞవాక్యములకు మా కానందముం బుట్టె నీ
మాహాత్మ్యం బధికంబు చూడఁగను సామాన్యుండవే సూత మా
తో హెచ్చై తగినట్టి చిత్రములు సంతోషంబుగాఁ జెప్పిన
ట్లా హైరణ్యగిరీంద్రమందుఁ గల వీ వం దెట్లు గన్గొంటివో. 198

మునులు సూతుని నుతించుట.

సీ. భర్మాద్రికరణి నప్పర్వతం బున్నది, చైత్రరథమురీతి సద్వనంబు
గనుపట్టుచున్నది ఖగమృగాదులు జాతి, వైరము ల్విడిచి యవ్వనమునందుఁ
జరియించుచున్నవి స్వామిపుష్కరిణి సం, పూర్ణమై యున్నది భూవరాహ
దేవుఁ డాపడమట దీపించుచున్నాఁడు, తద్దక్షిణంబునఁ దప్తహేమ
తే. కుంభముల నొప్పుచుండెడు గోపురములు, మణులచే నొప్పు ప్రాకారమంటపములు
నమరియున్నవి తన్మధ్యమందు దివ్య, కాంతి నొప్పు విమానంబుఁ గంటిమయ్య. 199
శా. మే మాదివ్యవిమానమధ్యమున లక్ష్మీకాంతు నీక్షించి త
త్స్వామిప్యంబున నిల్చి మ్రొక్కుతఱి నాశ్చర్యంబుగా నంతలో
నేమో మేము శరీరము ల్మఱచి యుండింతైన లజ్జింప కా
స్వామిం జూచుచు నాడుచుండితి మయా సంతోష మువ్పొంగఁగన్. 200
క. అటుపలె నాడితి మాపి, మ్మట హరి నర్చించితిమి సమాధానమునం
గుటిలత లేకయ శ్రీవేం, కటపతి మాటాడె జలధిగంభీరముగన్. 201
క. ఆమధురోక్తులు వించును, మే మచ్చట నుండ మాకు మిత్రునిరీతిన్
నైమిశమున కర్హగుం డని, యామాధవుఁ డానతిచ్చి యర్చాకృతియై 202
తే. మౌనముద్ర ధరించి తా మఱల మాట, లాడకుండిన చక్రమాహాత్మ్య మచటఁ
[illegible]చి [illegible]యెలమి నిర్వోటి కిపుడు, వచ్చితిమి మేము సద్గుణవ్రాత సూత. 203
క. నీ వెటఁగించిన విన్నాము, లా వేంకటగిరిని గంటి మహహా యవి నీ
భ్యావమునకుఁ గన్పించెన్నో, నీవే చూచితివో సూత నిజవిఖ్యాతా. 204
సీ. అని తాపసోత్తము లర్థము ప్రీతిగ, నడుగ నాసూతుఁ డిట్లనియె నపుడు
మునులార మాహాత్మ్యమునికటాక్షము గల్గి, నదిమొదలుగ సకలార్థములునే
దోఁచెను [illegible] సాద్దొడ్డతనము గాదు, బాదరాయణుని ప్రభావ మంత
గావున నను గొప్పగాఁ జూడఁ బనిలేదు, మీరు ధన్యాత్ము లిప్డైయిని నన్నుఁ
తే. గరుణ మీరంగ నడిగి[illegible] నేను, చిత్తమున నిట్లు భావించి చెప్పినాఁడ
నంతియేకాని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ, జూచి చెప్పితినని మీకుఁ దోఁచవలదు. 205
తే. తారశీకరసికతావితానములను, గణుతి సేయఁగ వచ్చు వేంకటగిరీంద్ర
నాయకునిలీల లన్ని నిర్ణయముగాను, శేషుఁడైనను లెక్కించి చెప్పఁగలఁడె? 206

క. శ్రీకర వేంకటనాథుని, ప్రాకటచరితంబులెల్ల భవహరములుగా
నాకుం దోఁచెడిరీతిగ, మీకుం జెప్పితిని సంయమీంద్రులు వినరె. 207

క. అని సూతుఁడు సద్భక్తిని, మన మలరఁగ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యంబున్
వినఁగోరిన శౌనకముఖ, మునివరులకుఁ జెప్పె మోదము దనరంగన్. 208

క. శ్రీవిభ్రాజితచరిత మ,హావిభవోన్నత జగత్రయప్రఖ్యాతా
శ్రీవేంకటగిరినాయక, పావన తఱికుండన్నృహరి భద్రయశోధీ. 209

మాలినీవృత్తము. సరసిజదళనేత్రా సన్మునిస్తోత్రపాత్రా, సురపనవరచైత్రా శోకవల్లీలవిత్రా
సురుచిరఘనగాత్రా సూరిచిత్తాబ్జమిత్రా, దరహసితసువక్త్రా ధాత్రిసచ్ఛ్రీకళత్రా.

గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితావిచిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను వరాహపురాణంబునందుఁ జక్రరాజదిగ్విజయంబును, శ్రీవైష్ణవధర్మప్రసక్తియు, విహితసత్కర్మప్రకారంబును, యమనియమాదియోగాభ్యాసక్రమంబును, శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తరశతనామప్రభావంబును, నైమిశారణ్యనివాసు లగుమునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుటయు, వేంకటేశ్వరుం డామునులకు దర్శనం బిచ్చి సంభావించుటయు, నంత న మ్మునులు వేంకటేశ్వరు నానతిం బడసి నైమిశారణ్యంబున కేగుటయు, నందు సూతుం గనుంగొని మునులు వినుతించుటయు, మునిసహితంబుగ శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళాశాసనంబు సేయుటయు ననుకథలం గల తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. శ్రీనారాయణ మాత్మమూల మనఘం శ్రీవత్సవక్షస్థలం
నానాస్థావరజంగమాత్మకజగన్నాథం ప్రధానాశ్రయం
ధ్యానధ్యేయ మచింత్యమవ్యయపదం ధర్మస్వరూపం సుప్రా
ణానందం తరికుండ శేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా.

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుని శేషశయానుని సర్వశత్రుసం
హారుని ధీరునిన్ నఖశిఖాహతరాక్షసవక్షునిన్ సహ
స్రారసరోజహంసుని సదానతదైత్యకుమారపాలకున్
గోరి భజింతు నేను తరికుండనృసింహుని శుభ్రచిత్తునిన్.

చ. కలశపయోనిధిం బొడమి కల్మలపంటల కౌటపట్టునై
జలరుహనాభువక్షమున సాంద్రవిలాసమున న్వసించి యు
జ్జ్వలతరశుభ్రతోయదనివాసతటిల్లతమాడ్కి నాసిరిన్
వెలయఁ దలంతు మోక్షపదవిం దనరారఁగ నెప్పుడాత్మలోన్.

చ. విలసితమౌక్తికప్రభల వెల్గుసితోత్పలమాలికాసము
జ్జ్వలతవహించు నాథు మెడ సత్కనకద్యుతి లీనుమేనితో
సలలితవృత్తిమై వికచచంపకమాలికభాతి నుండు మే
ల్వెలదుక నాదిలక్ష్మి నొగి వేమఱుఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికై.

శా. సర్వజ్ఞం డగుమద్గురుం గొలిచి యశ్రాంతంబు సద్భక్తిచే
నిర్వాణప్రమఁ డౌవినాయకుని వాణి న్వేఁడి తొల్లింటి స
ద్గీర్వాణాంధ్రకవీంద్రులం దలఁచి యక్షీణాత్మబోధోల్లస
త్పూర్వాచార్యులపాదపద్మయుగముల్ పూజింతు నిష్టాప్తికిన్.

క. పంకజహితశశినేత్ర క్షలంకరహిత మోక్షదక్ష లక్ష్మీరమణా
శంకరవిధిసన్నుతపద, పంకజ తరికుండనృహరి పాపవిదారీ.

సీ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనం బొనరించి, వేడ్కఁ గొల్చెదు ఘనవేంకటాద్రి
మాహాత్మ్యమనను వరాహపురాణంబు, ముప్పదియధ్యాయములను దొలుత

మొనసి మూఁడాశ్వాసములు చేసియావరా,హస్వామి కర్పించి యవల నెడఁద
రహిని భవిష్యోత్తరపురాణమున శ్రీని,వాసువిలాసము ల్వసుధయందుఁ
తే. బ్రజకుఁ దెలియంగఁ దేటగఁ బద్యరీతి,ధృతి రచింతును న్మదతికుండ నృహరికృపను
దప్పులుండినఁ దగ దిద్ది యొప్పగాను, చదువ నెంచెద బుధులార సదయులార. 7
వ. ఆకథాక్రమం బెట్లన్న వినుండు. 8
ఉ. శ్రీకర నైమిశాటవిని శిష్టమును ల్పరమాద్భుతంబుగం
బ్రాకటభక్తిమై నొగి వరాహపురాణము విన్నమీఁద సు
శ్లోకుని సూతునిం బ్రియముఁ జూచుచు వేంకటశైల మిద్ధరన్
జోకగ నేయుగంబునను శోభితమై పొగడొందుఁ జెప్పవే. 9
వ. అనిన విని సూతుండు చూచి మీరు నన్నడిగినట్లు జనకుండు శతానందుని నడిగిన నతఁడతనికిఁజెప్పిన పూర్వేతిహాసంబు చెప్పెదవినుండని సంతసంబున నిట్లనియె. 10
సీ. వినరయ్య మునులార వేడ్కమైఁ గ్రమముగ, ధర్మకాలంబు త్రేతాయుగమున
జనకుండు నిర్మలస్వాంతుఁడై శాంతుఁడై, యొస మిథిలాపురి నేలుచుండి
తనతమ్ముఁ డగుకుశధ్వజుఁ డనువాని కూఁ,తులను దాఁగన్నకూఁతురును దగిన
పతులను దనలోన భావించి వెదకుచు, దొరుకునె తగినబంధుత్వ మనుచు
తే. నలువురగుకన్యలకునరనాథసుతులు,నలుగు రొకయింటఁబుట్టియున్నను బ్రియంబు
వారి కీబాలికల నీయవచ్చు నంచుఁ, జిత్తమున నెంచుచుండఁగఁ జెలఁగియపుడు.

భవిష్యోత్తరపురాణము.

క. చనుదెంచె శతానందుం, డనుకులగురువర్యుఁ డెలమి నాజనకుఁడు గ
న్గొని లేచి యెదురుసని పద, వనజంబుల కెఱఁగి దెచ్చి వరభక్తి దగన్. 12
వ. భద్రాసనంబునఁ గూర్చుండఁ జేయ నయ్యాచార్యవర్యుం డి ట్లనియె. 13
తే. మానవాధీశ! సీతకు మాండవికిని, యూర్మిళకు శ్రుతకీర్తికి నొగి వివాహ
యత్నమును జేయు మింక నీ వ్రయత్న,ముగను నుండుటగాదు నెమ్మిగను ధాత్రి.
వ. తగినపతుల నన్వేషింపు మూరకుండకు మనిన. 15
సీ. విని మిథిలాపురివిభుఁ డగుజనకుండు, గని శతానందుని వినయ మెసఁగ
ననియె నోగురువర్య! మును సవనానికి, భూమిదున్నంగ నద్భుతముగాను
ధరణి జనించెఁగదా సీత లోకైక, మాత యటంచు నామదికిఁ దోఁచి
యున్నది యిపు డట్టి యుర్వీతనూజను, నరున కీఁదగునె యెన్నాళ్ళకైన
తే. సీత చిహ్నము లన్ని లక్షించిచూడ, శ్రీరమాదేవియంశజ సిద్ధమిట్టి
సతికి హర్యంశగలవాఁడె పతిగ నమరు, గాన నిద్ధర నెందేని బూని చూడ. 16
వ. అట్టిమహానీయుండును, పురుషోత్తముండును, గలఁడేని వచింపుము మఱియును. 17

క. హరి పూర్ణాంశుండై ధర, నరపతి జనియించియున్న నామందిరమున్
బరఁగుచునుండెడు శ్రీశం, కరచాపముఁ ద్రుంచు ముజ్జగంబులు వొగడన్. 18

చ. హరి యతఁడంచు నెంచఁదగు నంచుఁ బరీక్షకునై ముదంబునన్
సరవిని మీరలెల్లఁ గన శంకరకార్ముక మక్కజంబుగం
గరమునఁ బట్టి ద్రుంచుబల గౌరవవంతుని కిత్తు సీత నే
నరుదుగఁ బల్కితిం గనుక యట్టిమహాత్ముఁడు పుట్టియుండు నే. 19

సీ. అను డాశతానందుఁ డాజనకునిఁచూచి, పలికె నిమ్మెయి మహీపతివరేణ్య
భూమిజ కనుగుణ్య పురుష శార్దూలుండు, పుట్టినాఁ డీచింతఁ బెట్టవలదు
సరవిగ నీదు నల్వురకన్యలకుఁ దగి, యొకరాజుకొమరులీ యుర్వియందు
నలువురుగానె యున్నారు వారలు నీదు, బాలికామణులఁ జేఁ బట్టుకొఱకు

తే. వేంకటాచలమహిమంబు వినుము కోర్కె, లన్ని సఫలంబు లగుఁగాన నంబుజాస
నాదులకునైన తరమె యయ్యద్రిమహిమఁ, జెప్ప విని మేలునొందిరి క్షితితలేశ. 20

వ. కావున నచంచలచిత్తవృత్తి నావేంకటాద్రిప్రభావంబును వినిన సకలాభీష్టంబులొడఁగూడు నప్పర్వతంబు కృతయుగంబున వృషభాద్రియనం బ్రసిద్ధినొందుఁ ద్రేతాయుగంబున నంజనాచలం బనంబరఁగు ద్వాపరయుగంబున శేషశైలం బన నొప్పుఁ గలియుగంబున వేంకటాచలం బని విఖ్యాతిఁగాంచు,ననఁగ నాజనకుండు విని శతానందుని జూచి, యాశైలంబునకు నీనామంబు లెట్లుగల్గె ననియడిగిన, శతానందుం డిట్లనియె. 21

సీ. వృషభాసురుం డనువీరుఁ డాకొండపైఁ, జేరి మౌనుల హింస చేయుచుండ
నట్టిబాధలు వరాహస్వామితోఁ జెప్ప, వలె నంచు వాకిళ్ల వచ్చి మ్రొక్కి
ప్రార్థించి పల్కిరి పరమాత్మ యీశైల, మున వృషభాసురుం డనెడువాఁడు
వచ్చి మ మ్మనయంబు బాధించుచున్నాఁడు, రయమున మించియా రాక్షసేంద్రుఁ

తే. ద్రుంచుఁ డనివేఁడ నాస్వామి యెంచిదయను,బల్మెమునులార మీరు నిర్భయముగాను
దపములొనరించుకొనుఁడు నాదైత్యునింక, యమునిపాలికినంపెదయౌశమునుమెఱయ.

వ. ఆకిటిరూపుం డవ్వారి నప్పుడు వీడ్కొనఁగ నమ్మునులు తమనెలవుల కేగి భయంబు మాని తపంబు లొనరించుకొనుచుండిరి. 23

తే. దేవరిపుఁడును దుంబురుతీర్థమునను, మూఁడుకాలంబులను స్నానములు నొనర్చి
చిత్త మలరఁ గరాళనృసింహమంత్ర, జపము సేయుచుఁ బూజలు సల్పుచుండి. 24

వ. తత్పూజానంతరంబు నిజశీర్షంబును దనఖడ్గంబున ఖండించి హరి కర్పితంబుసేయుచుండ నాస్వామికరుణ నాశిరంబు గ్రమ్మఱఁ గంఠంబున నిలుచుచుండు నవ్విధంబునఁ బంచసహస్రాబ్దంబులు చేసినపూజకు మెచ్చి వరాహస్వామి కరాళనృసింహరూ

పంబున వానికిఁ బ్రసన్నుం డైనంజూచి వృషభాసురుండు నమస్కరించి యనేక విధంబుల నుతించిన నయ్యమరారింజూచి నరహరి యిట్లనియె. 25

క. వినుదానవ నీతపమును, గని మెచ్చితి వరము లెవ్వి గావలె ననఁగా
విని వృషభాసురుఁ డపుడి, ట్లనె నానరహరినిగాంచి యానందమునన్. 26

సీ. పరమాత్మ నాకంబు బ్రహ్మలోకముగాని, యేనొల్ల నాహవం బెందుగాని
తగఁజేయవలె నవతారము ల్పదితొల్లి, యెత్తినప్పుడు గల యెలమిబలము
నొక్కఁడవే పూని చక్కఁగ నాతోడ, సమరంబుసేయు మోస్వామి యనిన
విని వానియవివేకమునకు నవ్వుచు విష్ణు, వనె నిట్లు కదనంబు వలచితీవు

తే. గాన నిచ్చెద రమ్మన దానవుండు, గట్టుపైఁబడినట్టుగ నట్టహాస
మురుతరంబుగఁజేయుచు నోరిమవిడచి, కదిసినం జూచి హరివాని నదును నెంచి. 27

వ. ఇవ్విధంబున నిర్వురు సింగంబులభంగి నింగి కెగసి నేలనిల్చి యొండొరుల డాయుచుం బాయుచుం బలు తెఱంగులైన నాయుధంబులచేతఁ గొట్టుచుఁ గరికరిహరిహరిగిరిగిరిపోరిపోరినొరసి పోరుకరణి ననేకప్రకారంబుల విడిఁబడినదువం బుడమి గడగడవడఁక వడిఁబెడగబడలక జలంబులానం దడవకకడునడిపిడుగులుపడునదువు నం దొడరి పెనుగవుల నొండొరులు మెండొడ్డి వెట్టిచూపుల నిక్కి వెక్కిరించు కొంచు ధిక్కరించుచుఁ గక్కసంబడి నిక్కిహుంకారంబులుసేయుచు నహంకారంబులు పెంచుచుం గేకలువేయుచు లోకభీకరంబుగ మేఘంబులవలె నుఱుముచు గండసిలలు బెండువడి తండోపతండంబులై బెడబెడఁబొఱలివచ్చి మెండుబండల పైఁబడిరెండేసిఖండంబు లగుచుండఁగఁ గొండకొంగకుం,జంగున నెగిరి లంఘించు నట్లు బహువిధంబుల ఖండనంబుసేయుచుండి రంత, నవసానంబున మలఁగుదీపం బధికంబుగ వెలుఁగుఁజూపినచందంబున వృషభాసురాంగబలంబు ప్రచండోద్దండంబై నిండిన నరకంఠీరవునిమించి కబళించుకైవడిం గానవచ్చినం గని వెఱఁగుపడి యమరులు నభోమార్గంబుననుండి నరహరివిజయంబుం గోరుచుండి రప్పు డప్పరమపురుషుం డుప్పొంగి రక్కసునిం గనుంగొని యొప్పుచుఁ దెప్పున గరుడవాహనారూఢుండై సహస్రాయుధంబులు ధరించి దైత్యునిపైఁబడి పట్టి కొట్టవచ్చినంజూచి రాక్షసుండు మిట్టిపడి పట్టువడక యట్టిట్టు జునుఁగుచు నాఖండలాదినిర్జరభ్రాంతికరంబైన తనమాయాబలంబున ఖగవాహనారూఢుండై సహస్రభుజుండు సహస్రాయుధధరుండై కృత్రిమవిష్ణురూపధారిని నిర్మించి నారసింహునిపైఁ బురికొల్పె నప్పు డమ్మాయావిష్ణురూపంబు మహావిష్ణు నెదిరించి పోరవచ్చినం గాంచి చక్రి యది రాక్షసకృత్యం బనితలంచి నిజమాయం బెంచి యమ్మాయకృత్రిమవిష్ణురూపధారిని మాయంబుచేసి నగుచు నిట్లనియె. 28

సీ. చపలరాక్షస నిన్ను సరిచేసుకొని పోర, వలసి పోరితి నింతవట్టు కీవు
ననుఁ గూర్చి జపము మున్నొనరించుటంజేసి, యింతకుఁజంపక యెంచితిట్లు
గడపితిఁ గాలంబు గావున నింక నో, పను నది యేలన వినుము విష్ణు
వును సృజించి యొనర్చు చున్న కార్యంబులు, దెలిసెవాఁడెందేగ బలమడంగి
తే. యింకనీ వెందుడాఁగెదో యెఱుఁగఁజేయు, చూడునాశక్తి నేఁడు పెచ్చుగను లేని
పోనిమాటలువల్కకుఁ బూనిశత్రు, భయద చక్రాగ్ని కోపుదువ్వధరతుండ. 29

వ. మఱియు నీశీర్షంబు చక్రాగ్ని కాహుతి యీకున్న నేఁ గరాళనృసింహుండను
గా నని. 30

తే. కరమునం గ్రాలుచుండు చక్రంబుఁ జూపఁ, జూచి వృషభాసురుఁడు పరిశుద్ధమైన
భక్తి నా నారసింహుని పాదయుగళి, మునను శరణాగతుం డయి వినుతిచేసి. 31

వ. క్రమ్మర నిట్లనియె. దేవా! భవదీయ చక్రప్రభావం బెంతనివర్ణింప నాబ్రహ్మాదులచే
నశక్యంబు గీర్తియు నంబరీషాదిరాజప్రముఖులకు విజయంబు లిచ్చినదఁట, యది
యునుంగాక భవచ్చక్రతప్తులైనవారలకుం బునర్జన్మంబులు రావఁట, కావున నట్టి
యప్పరమచక్రంబులం దెగి ముక్తినొందెద మన్నామం బీయద్రికిడినం జాలునని
ప్రార్థింప నానృసింహుఁడారక్కసునినాలింగనంబుచేసి ముక్తినిచ్చి యప్పర్వతం
బున కాయసుమగ్గవైరినామం బిడియె నక్కారణంబునం గృతయుగంబునందు వృష
భాద్రియని పేరొందు. నంత మునులు తమనెలవులనుండి వచ్చి స్వామిని సన్నుతిం
చుటంజేసి యద్దేవుండు వారియభీష్టంబు లొసంగి తిరోధానంబునొంది, భూదేవీ
సహితుండై యిచ్ఛావిహారుఁడై యుండె ననిచెప్పిన శతానందునిజూచి జనకుం
డిట్లనియె. 32

సీ. మునినాథ వృషభాద్రి యనుదాని కంజనా, చల మని పేరెట్లు గలిగెఁ జెపుమ
యాశతానందుఁ డిట్లనియెఁ గేసరియను, వనచరోత్తముభార్య తనకు సుతులు
గలుగకుండుటఁజేసి తలఁచి మతంగ ఋ, షీశుని జూచి తా నిట్టులనియెఁ
బుత్త్రహీనుల కెందుఁ బుణ్యగతు ల్మహి, లేదంచుఁ దొల్తను వేదములను
తే. జెప్పియుండుటచేనాకుఁ జిత్తమునను, భయము గదురుచు నున్నది దయను నాకుఁ
బుత్త్రుఁ డెట్లు లభించునో పుణ్యరూప, చెప్పు మనివేఁడె నమ్ముని యప్పుడనియె.

తే. పొలఁతి యిచ్చటికిం బ్రాగ్వపు వలనొప్పు, నుర్విఁ జనఁజన నేఁబది యోజనాల
దవ్వునం దనరారును ధాత్రి శ్రీనృ, సింహనామాశ్రమంబు శ్రేయదంబు. 34

వ. తదాశ్రమంబునకు యామ్యభాగంబునం బ్రకాశించుచున్న నారాయణాద్రి ప్రదే
శంబులం బరమపావనం బైయొప్పు స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరంబుగఁ గ్రోశమా
త్రదూరంబునం దాకాశగంగాప్రవాహం బున్నయది నీవందుఁ జేరి త్రికాలస్నా
నంబు లాచరించుచు ద్వాదశాబ్దంబులు తపంబొనర్చుచుండు మంత సుతుం డుద

యించు ననిన మహాప్రసాదం బని మ్రొక్కి యమ్మునినాథు నానతిచొప్పునఁ దప్పక
నారాయణాద్రిం జేరి స్వామిపుష్కరిణిం గ్రుంకులిడి తత్తీరాశ్వత్థవృక్షంబునకుఁ
బ్రదక్షిణంబు లొనర్చి వరాహస్వామికి మ్రొక్కి యందుండి యాకాశగంగకు
నరిగి యందుండు మునివర్యులకు నమస్కరించి వారియాశీర్వచనపూర్వకంబుగ నత్తీ
ర్థంబునం ద్రికాలస్నానంబులు సేయుచు నిరాహారంబున నొకసంవత్సరంబు
తపంబు సేసిన నంత వాయుదేవుండు ప్రసన్నుండై ప్రతిదినంబు నొక్కొక్కమధు
రఫలం బొసంగుచుండ నది భక్షించుచు నత్తపస్విని ద్వాదశవర్షంబులు పూర్తిగఁ
దపమాచరించె నంత నొక్కనాఁడు వాయుదేవుండు సద్వీర్యగర్భితంబైన ఫలంబి
య్యఁగ దానిన్ భుజించి యత్తరుణి గర్భంబు ధరియించె ననంతరంబున. 35

తే. అంత నాదేవిగర్భమం దనిలదేవుఁ, డొక్కనాఁడు ప్రవేశించు చుండునటుల
సంయమీంద్రుల కచ్చోట స్వప్నమయ్యె, నందుచే వారు నిస్సంశయాత్ములైరి. 36

తే. దశమమాసంబు నిండారఁ దగధరిత్రి, నంజనాదేవిగర్భమం దనఘుఁడైన
పుత్త్రుఁ డుదయింపఁగాఁ జూచి పుష్పవృష్టి, సురలు గురియించి సంతోషభరితులైరి.

మ ఘనవజ్రాంగము దీర్ఘవాలము లసత్కాంతు ల్బలస్థైర్యముల్
మను లెల్లంగని యాంజనేయుఁడు మహాముఖ్యుం డగున్ ధాత్రిపై
నని దీవించుచు మారుతాత్మజున కత్యాసక్తితో నందఱున్
హనుమంతుం డని నామధేయమిడి రత్యాహ్లాద మొప్పంగఁగన్. 38

వ. త్రేతాయుగంబునం దంజనాదేవి తపంబుజేసి పుత్త్రుని వడసినకతన నంజనాద్రి
యని ప్రసిద్ధంబయ్యె మఱియును. 39

తే ఉరగపతిశేషుఁ డనిలున కోడిధాత్రిఁ, గనకగిరినాథుఁడైన వేంకటునితోడ
ద్వాపరమునందుఁ బడి శైలరూపమొందె, నందుచే నది శేషాద్రి యనఁగ నొప్పె. 40

తే. అనిన వినిజనకుం డిట్టు లనియె శేషుఁ, డెంచు కాపవనుని కోడె నెఱుఁగఁ జెప్పఁ
డనఁ దానంద్యు డిట్లనె హరినిజూడ, ననిలుఁ డొకనాఁడు వైకుంఠమునకుఁ బోవ. 41

సీ. హరిమందిరద్వారమందుఁ గావలియున్న, శేషుఁ డాపవను నీక్షించి పల్కెఁ
జనుమఁడా నీవు పోవలదు లోనికి నిందె, నిలువుమంచు నచింప నిష్ఠురముగ
ననిలుఁ డిట్లనియె నే నబ్జాక్షునీక్షింపఁ, బోవుచుండఁగ నన్ను నీవు పిలిచి
పోవల దనిచెప్పఁగా వశమే నీకు, నీయెచ్చు నాయెచ్చు నెఱిఁ దలంప

తే. నెంతయంతర మహహ నే నిప్డు హరిని, జూడఁబోవలె ననిలోనఁ జొచ్చుచుండ
బుసలువెట్టుచు ననిలుని బోకుమంచుఁ, ద్రోసె నీవలి కప్డు పెన్ రోషమతిని. 42

చ. తనమెడఁ బట్టి ద్రోసినకతంబున దారుణరోషయుక్తుఁడై
యనిలుఁడు శేషునిం గని బలాధమ నీవొకధర్మసంధుఁడే?

నను మెడఁబట్టి త్రోసితివి నాగకులాధమ నేను నిన్నుఁ ద్రో
సిన నిలువంగఁజాలుదువె? ఛీ యవివేకుఁడ పొమ్ము పొమ్మనన్. 43

క. విని శేషుం డనిలుఁడ లోఁ, జను నే యన్యుండు నిన్నుఁ జయ్యనఁ బోనీ
యను నీ రాకొచక్రికి, వినిపించెద నవల నన్ను వెన్నుఁడు దయతోన్. 44

సీ. తోడ్కొనిరమ్మనం దోడ్కొనిపోయెద, నంతియకాని ని న్నటకుఁబంప
నన(గ నప్పవనుఁ డిట్లనియె నంతఃపుర, మున కేలపోవలె మూర్ఖవినుము
మందిరంబున నెప్డు మార్జారముండును, మదకరివీధి నెమ్మదిగనుండు
నంచు చే నొకతక్క వగు నెపిల్లికి గజ, ములయంతరంబును దలఁచుకొనుము

తే. లోనికరుగకు మంటివి గానరాను, నీవయందుండు నిచ్చట నేనునిలతు
నింతమాత్రన కొఱత నా కేమిలేదు, పోర భుజగాధమా నీవు పొంగుటేల. 45

మ. అనుచుం దన్నుఁ దిరస్కరింప విని రోషావేశ ముప్పొంగ ని
ట్లనియెన్ శేషుఁడు మారుతా యెపుడు నా కాహారమైనట్టి నీ
వనఁగా నెంతటివాఁడు నాయెమట నీయార్భాటముంజెల్లునే
యనఁగా నప్పవనుండునల్క విని గోపాటోపముం బెంచుచున్. 46

క. శేషాగర్వంబున ము, ర్భాషలు భాషించి నీవు పట్టుగ నాకున్
రోషము వుట్టించితి విఁక, భాషింపఁగనేల పొమ్ము ఫలమందె దొగిన్. 47

వ. అయినను నాబలంబునకు నీబలంబునకుఁ గజమశకన్యాయం బైయుండు నేనుసర్వ
జీవాంతర్యామియునై జగత్ప్రాణుండ నైయుందుఁ గావున నీకంటే నేనధికుండ
ననిన విని యురగేశ్వరుం డిట్లనియె. 48

సీ. విను మనిలుఁడనేను విపులాద్రిగణముతో, మొనసిభూమిని శిరంబున భరింతు
బహువిధ బ్రహ్మాండభాండోదరుం డైన, నీరజాతాక్షుని నేభరింతుఁ
గాన నీకంటెను నేనగొప్పగుచుందుఁ, జులకఁదనంబుగఁ జూడవలదు
పొమ్మనివల్కఁగ భూరికోపంబు మైఁ, బవనుఁ డిట్లనియె నో పన్నగేంద్ర

తే. నేను నీలోననుండఁగ నీకుబలము, గలిగియున్నది లేకున్న ఘనతరమగు
నీబలం బేడనిలుచును నాబలంబు, ముందటను నీవుతక్కువ యెంచఁగాని. 49

సీ. అనియివ్విధంబున ననిలుండువచియింపఁ, బన్నగేంద్రుఁడువిని వల్కెనిట్లు
పవనుఁడా విను వృథావాక్ప్రియం బేటికి, నీవునేనొకదిక్కు నిలిచిమించి
యెల్లవారలుసూడ మల్లయుద్ధంబును, జేయుదమప్డు నీచేవదెలియు
రారమ్మనఁగఁ బెద్ద రభసంబుసేయంగ, వినిచక్రి యేతెంచి గనుచునుండ

తే. నపుడు శేషుండు పవనుండు హరికిమ్రొక్కి, తమవివాదంబుసెప్పి యో దైత్యనాశ
కధనమును జేయవలయు దీర్ఘాయువులుగ, దీవనలొసంగు దయచేసి దేవదేవ. 50

మ. అనివాతూలుఁడు శేషుఁడాహవము సేయంబూనువాక్యంబులన్
వినియోచించి వినోదముల్గనుట కావేళన్ రమేశుండు వా
రినివారింపక కారణంబొకటి వేరేయుండఁగా వీర లి
ట్లనుచున్నారిది మంచికార్య మని రోషావేశముం బెంచుచున్. 51

సీ. కార్యార్థియై రమాకాంతుఁడు నవ్వుచుఁ, బవనశేషులఁజూచి పలికెనిట్లు
వినుఁడు మీరిర్వురు వీరాగ్రగణ్యులు, గావున నొక్క రొక్కరుని గెలువ
నూరక సేయుఁడు ధీరులై వేఱయు, ద్ధముసేయఁగాను లోకములుమనవు
గాననీకొకయుక్తి నేనుజెప్పెద శేష, వినుమదియెట్లనఁ గనకనగము

తే. నందుఁబుట్టిన యావేంకటాద్రిఁ జుట్టుఁ, జుట్టుకొని ఫణములబిగఁబట్టియదుము
చుండు మవ్వాయువాపైఁడి గొండనెగర, మీటఁగా దొడ్డవాఁడె సమీరుఁ డపుడు.

ఆ. పలికి పవననీవు పన్నగేంద్రుఁడుచుట్టి, పట్టియున్నగిరిని పట్టిపైకి
నెగరమీటగానె హెచ్చినీ వటుమీఁద, లేకయున్న హెచ్చు లేదునీకు. 53

వ. అనివిష్ణుం డానతిచ్చిన విని మహాప్రసాదం బని మ్రొక్కికలిడి యాదిశేష ప్రభం
జను లిద్దఱు వేంకటాద్రిం జేరి రంతఁ బన్నగేంద్రుఁ డప్పర్వతంబునుజుట్టుకొని
సహస్రఫణంబులనదుమ బిగంబట్టి యుండె. నంతవాయుదేవుండు నిజశక్తిపెంచి
యగ్గిరిపైపీఁచుచుండె నివ్విధంబున. 54

క. తొడిఁబడక మొఱయు చనిలుఁడు, విడివడిపీవంగ నచల వితతులు పడిగా
గడగడపడఁకుచుఁ దిరుగుచు; బెడబెడఁ బొరలాడఁజూచి భీతాత్మకులై. 55

క. అప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదులు, తప్పక గుమిఁగూడి మారుతాయనికడకుం
దప్పటడుగులిడుచుంజని, యొప్పఁగ నిట్లనిరి భయము నొందుచు నపుడున్. 56

సీ. ఓవాయుదేవ యీయుత్పాతహేతువు, గా విసరుటవేళ గాదు వినుము
చాలించు కల్పాంతసమయమం దిటుసేయు, టుచితంబుగాని ధీయుతుఁడమాను
మనివారుప్రార్థింప ననిలుఁడారోషంబు, విడువక మఱిమఱి విసరుచుండె
పవనుని రోషస్వభావంబు గనుఁగొని, శేషాహి చెంగటం జేరివినుతి

తే. చేసి యిట్లనిపల్కిరి శేష వినుము, నీబలంబెక్కువైనది నీరజాక్షుఁ [దరమె.
డెఱుఁగు గౌరీమనోహరుం డెఱుఁగు మేము, నెఱుఁగుదుము నీప్రభావంబు నెన్నఁ

వ. అనిబహుభంగులఁబ్రార్థించిన శేషుండు పట్టినపట్టువిడువకుండినంజూచి బ్రహ్మేం
ద్రాదులు మఱియు నిట్లనిరి. 58

క. వినుమోభుజగకులాధిప, కినిసి మహాశక్తిహేపు గిరివరతనయున్
ఘనముగ బిగఁబట్టిన ని, న్ననిలుఁడు గదలింపనోపఁ డయ్యామహాత్మా. 59

క. అనిలుఁడు నీకోడఁడు నీ, వనిలునకోనోడవు జగంబు లదరినశింపం
బనివచ్చెను గావున నీ, ఘనరోషము నడఁచి జనుల కాపాడఁగదే. 60

చ. అనుజులు మూర్ఖులంచు విడనాడి సుసాత్త్వికమూర్తియైన వె
న్నుని పదమాశ్రయించితి వనూనమతుండవు నీకుఁగోప మే
లను నిజశుద్ధసాత్త్విక బలంబున నీవుచలంబడంచి నీ
ఘనఫణమెత్తి మాకొఱకు గాడ్పుకుగెల్పొసంగ మేలగున్. 61

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప నాశేషుండు కరుణార్ద్రచిత్తుండై లోకరక్ష
ణంబుసేయుటకై యొకఫణంబెత్తి నప్పుడప్పవనుం డుప్పొంగి తెప్పున నప్ఫణం
బుసందునఁ బ్రవేశించి నిజబలంబుకొలఁదిన్ వీఁచుచు నంగుష్ఠంబక్కొండపాతు
నంగ్రుచ్చియెత్తిపైకెగరమీటుటంజేసి యప్పుడు వేంకటాద్రి గాలిపటంబుచందం
బున నెగిరిపోవుచు గంగానదికిదక్షిణంబుగ ద్విశతయోజనదూరంబునం దూ
ర్పులవణాబ్ధికి నైదుయోజనంబుల దూరంబునను సువర్ణముఖరీనద్యుత్తరతీరంబు
నకు సార్ధక్రోశదూరంబున నొప్పుపుణ్యకాననమునందుఁ దననుజుట్టుకొనియున్న
శేషునితోడంబడియె. నివ్విధంబున శేషుండోడెనని సంతసించుచుం బవనుండు నిజేచ్ఛం
జనియె జగంబులుకుదిరియుండె నంతశేషాహి తానోడుటకుఁ జింతించుచుండఁగ
బ్రహ్మేంద్రాదులు వచ్చి శేషువాదరించి రందు బ్రహ్మ యిట్లనియె. 62

సీ. వినుశేష మారుతంబున నోడితి నటంచుఁ, జింతింపవలదు నీచిత్తమునను
వేంకటగిరిని నీవంకితంబుగఁ గూడి, యవనిపైనుండు నీయందు జక్ర
పాణివసించి నిన్నాలించు ననిపల్కె, వినిఫణీంద్రుఁడు చాల విన్ననగుచుఁ
బలికె నిట్లని నేను పవనునితోఁబంత, మాడియోడుటను నాయందుఁదప్పు
తే. గలిగె గర్వంబడంగె నాకర్మమింత, చేసె నిఁక నేల నాయందు శ్రీధరుండు
నిలుచు ననిపల్కె చాల కన్నీరు నింపఁ, జూచి శేషునితోఁ దమ్మిచూలివలికె. 63

క. వినుఫణివర నీయందా, వనజదళాక్షుండు గృపను వచ్చివసింపం
బని నేవెదకెద నిఁక నీ, మనమునఁ జింతింపవలదు మఱియురగేశా. 64

మ. హరినీయందు వసించియుండఁ దనినీ కాచింతయేలా? యశో
ధరుఁడా చక్రధరుండు వచ్చుటకు సంధానంబు గావించెదన్
గిరిరూపంబుననుండు మోడితినని నాఖేదంబువర్జింపు పం
కరుహాక్షాయని నాత్మనెంచుచును సౌఖ్యంబొందు నాగాధిపా. 65

క. హరి నీచటికిరప్పించుట, కరయఁగ నేఁబూటకాపు నైతినటంచున్
సరసిజగర్భుఁడు శేషుని, శిరముల పైనివిరినమ్మఁ జెప్పెనుగరుణన్. 66

వ. అపుడాయురగేంద్రునకభయంబిచ్చి బ్రహ్మేంద్రాదులు నిజనివాసంబులకుంజనిరి.
యంత నాశేషుం డప్పుండరీకాక్షునకుఁ దండప్రణామంబు లాచరించి పర్వతాకా
రంబునొందె. నప్పర్వతప్రమాణంబుం చెప్పెదవినుము దశయోజనవిస్తీర్ణం బై
ముప్పదియోజనంబులు నిడివిగలిగియుండు నట్టిశేషాఖ్యనొందిన మహాద్రిఫణాప్రదే

శంబు వేంకటాద్రియు, మధ్యప్రదేశం బహోబలంబునుం, బుచ్ఛంబు శ్రీశైలం బును నగుచుండ, సర్వక్షేత్ర సర్వతీర్థమయంబగుచు సకలఫలద్రుమపుష్పలతాశోభితంబై నానావిచిత్రధాతుప్రకాశం బగుచుండు నయ్యద్రియందు సురబృందంబులు తరుబృందంబులై ఋషిసమూహంబులు మృగసమూహంబులై పితృగణంబులు ఖగగణంబులై యక్షకిన్నరులు పాషాణరూపులైయుండఁగ శేషునకువరంబిచ్చి వోయిన పరమేష్ఠి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించియుండుఁ డని వరాహస్వామిని బ్రార్థింప నద్దేవుండు వైకుంఠపురంబున నున్న క్రీడాద్రినిగరుడునివలనఁ దెప్పించి శేషాద్రియందుంచి తానందువసియించియుండఁగ నాస్వామికిఁబూర్వభాగముననున్న శ్రీస్వామిపుష్కరిణి గంగాదిపుణ్యతీర్థంబులకు జన్మస్థానంబై మకరకచ్ఛమత్స్యాదిజలచరావాసంబై కమలకుముదాది పుష్పరాజివిలాసంబై సరస్వతీ సరోవరంబని చెప్ప నొప్పుచుండె న ప్పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకులిడినజనులు పాపరహితులయ్యెద రదియునుంగాక ధనుర్మాసంబున శుద్ధద్వాదశీదినం బరుణోదయంబు మొదలుకొని యారుగడియలపర్యంతము గంగాదినదులాపావనపుష్కరిణియందుం గలసియుండు, నట్టిపుణ్యకాలంబున నా తీర్థంబున స్నానంబుచేసిన వారలుముక్తి నొందెద రదియునుంగాక, తత్తీర్థతీరంబున శ్రాద్ధంబులుచేసిన వారి పితృదేవతలమృతపానంబొనర్చి తృప్తినొంది స్వర్గంబునకేగి సుఖంబుండుదురు, మఱియు నారాయణాఖ్యుండను బ్రాహ్మణుండాతీర్థంబునంగ్రుంకులిడుచుండి హరిదివ్యధామంబునం బొందె నిదిశేషాద్రిప్రభావం బిఁక వేంకటాద్రిప్రభావంబు వచింతు. 67

మాధవుండను విప్రునిచరిత్రము.

సీ. చెప్పెదవినుమయ్య శ్రీకాళహస్తిలోఁ, జూడఁ బురందరసోమయాజి
తనయుఁ డైనట్టి మాధవనామధేయుండు, తనకర్మవశమునం దనకుభార్య
యగుచంద్రరేఖను బగలురతికిఁబిల్వ, నయ్యింతి భీతితో నకట పెద్ద
లింటనుండఁగఁబగ లీరతితగదంచు, బహువిధంబులఁజెప్పి పట్టువడక
అలఁగిపోవుచునుండఁగఁ దాళఁజాల, కతఁడు ప్రార్థింపఁగాఁ బతియాజ్ఞమీఱఁ
దగదటంచును మదినెంచి ధవునిమోము, సదయమైఁ జూచిపల్కెనా చంద్రరేఖ.

వ. స్వామీ దేవతార్చనాగ్నిహోత్రాది సత్క్రియలాచరించు సమయంబున నిట్లు దివాక్రీడాసక్తిఁ గడంగఁగూడునే యనియ నేకవిధంబులఁజెప్పినను వినకుండు పతిం జూచి, "యైనమీరు సమిత్కుశతులసీపుష్పార్థంబుగ సువర్ణనదీతీరవనంబునకుం జనియందుండుఁడు. నేనచ్చటికినుదకంబుగొనివచ్చుటకు ఘటంబుచేఁగొనివత్తు నచ్చట మర్మస్థానంబున భవత్సంకల్పపూర్తిం జేసికొనుఁ డటంచుం బతికిముదంబునొందించి యాతనిపంప నతండట్లుపోయి సువర్ణనదీతీరంబునం బుష్పవనాంతరంబుచేరె.

అచ్చటికినంతకుమున్న వచ్చి స్వర్ణభూషణశ్వేతాంబరాలంకృతయై యొక్కకాలు ముడిచికొని యొకకాలిబొటనవ్రేలి నేలఁగ్రుచ్చియెత్తుచు పైకాలిమీఁదఁజుబుకం బుంచుకొని దీర్ఘనీలకుంతలంబులు మెఱయఁ గూర్చునియున్న పద్మినీజాతి యగు చండాలస్త్రీనింజూచి యమ్మాధవాభిఖ్యవిప్రుండు మోహించియుండె నట్టిసమ యంబునం దనభార్యయుదకార్థంబుగ ఘటంబుంజేకొనివచ్చుటంజూచి యవ్వి ప్రుండు భార్యా! నీగుణంబునుబరీక్షింప దివాక్రీడకుఁబిలిచితింగాని మఱేమియు లేదుగావున నీవుస్నానంబొనర్చి యుదకంబుగొనిగృహంబున కేగుమేనునతిశీఘ్రం బుగవచ్చెద నని భార్యనుబంపి యాచండాలస్త్రీకడకుంబోవుచుండ నాబ్రాహ్మణు నింజూచి యదిలేచి మ్రొక్కి దూరంబరిగినిలిచి యేమోచెప్పఁబోవ నవ్విప్రుండద్దా నిచెంత కేగుచుండఁగ నాస్త్రీభయంపడి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణున కిట్లనియె. 69

సీ. ధరణీసురేంద్ర నేదవ్వనం జనుచున్న, నేల వెంబడివత్తు వేమినీతి
నన్నెవరని యెంచినావు నీవెఱుఁగుము, చండాలయువతిగఁ జనుము విప్ర
యనఁగ నాబ్రాహ్మణుం డనియె నీపేరేమి, చెప్పవే యనఁగ నాచేడె వానిఁ
గని నన్నుఁగుంతల యనిపిల్తురిట్లు నీ, వడుగుచు ననుఁజేర కవలఁబొమ్మ
తే. నీవునాడగ్గఱకురాకు నీచజాతి, దానననిపోవుచుండఁగఁ దాను దాని
విడిచిపోలేకమతిమతి వెంబడించి, భ్రాంతితోనిట్టులనియె నాబ్రాహ్మణుండు. 70

తే. భామ నీవంటిసుందరి బ్రహ్మదేవుఁ, డంత్యజాతిని బుట్టించి యడవియందుఁ
గాచువెన్నెలవడువునఁ గనుటచేసె, నింతకావిధిదూఱంగ నేలమగువ. 71

క. లవణాబ్ధిలోనిమణులను, దివిజులు శిరమునధరించు తెఱఁగుననే ని
న్నవనివరించి ధరింతని, వివరించిభయంబు విడచి విప్రుండనఁగన్. 72

చ. వినియదిభీతినొందుచు వివేకమున న్ద్విజుమోముఁజూచి యి
ట్లనియెను జారకాంతన్ను మహావిషసర్పమునంటి యెవ్వరై
నను మనినారె? ప్రేమనిను నమ్మినభార్యనువీడి నన్నుఁబొం
దిన నిహముంబరంబుఁ జెడు ధీరతతోఁ జనుబ్రాహ్మణోత్తమా! 78

వ. మహాత్మ స్త్రీపురుషులను జాతిద్వయంబును నిర్మాణంబుచేసి మఱల నందుఁ గులంబులు నాల్గింటిని యేర్పఱచి యేకులమువారి కాకులమునందు స్త్రీనివివాహం బాడంజేసి స్వభార్యయందు సత్సంతానంబుపడసి పరస్త్రీనియపేక్షింపకయుండవ లెనని ధర్మశాస్త్రములు బోధించుచుండ, నీవట్టిధర్మంబు లెఱింగియుఁ గేవలము చండాలస్త్రీనిం గోరుట యధర్మంబుగదా? మఱియు బ్రాహ్మణజన్మం బత్యుత్త మోత్తం బైయుండ నందుఁబుట్టి గర్భాదానాది షోడశకర్మంబుల నాచరించి వేద పూతం బగునీదేహంబు వృథా యకృత్యంబునకుఁ జిక్కింపనేల, మఱియు నీశ్రో

త్రనేత్రజిహ్వాఘ్రాణపాణిపాదంబు పుణ్యకథాశ్రవణభగవద్దర్శనహరిపాదార్చిత పుష్పాఘ్రాణవేదాధ్యయనదానతీర్థయాత్రాది సత్క్రియలచేతఁ బవిత్రంబులైనవి మదీయశరీరంబు దుష్క్రియలచే నపవిత్రంబైనది కావున నన్నంటరాకుము, దూరంబుననిలువు మని కోకిలధ్వనితోఁ జెప్పుశకుంతలమాటలువిని యోపంజాలక యవ్విప్రుండుదానింగదియంబోవ నదిహాపభీతిచే రోదనంబుసేయుచు దిగ్దేవతాదులను దలంచి, "ఈబ్రాహ్మణుండు పాపజాతినైన నన్నుఁబొందికులహీనుండై నరకంబునంబడుటకుఁ బ్రయత్నించి సముద్రము పొంగివచ్చునట్లు నాపైఁ బడవచ్చుచున్నవాఁడు, నావలన నించుకేని దోషంబులేదు మీరెల్లరు నాకుసాక్ష్యమిచ్చువారగుదురుగాక యనుచుండ నాభూసురుం డాయువతికడకుం జని యిట్లనియె. 74

తే. భామనీ విప్రుచెప్పిన పరమధర్మ, వచనముల నేనెఱుంగుదు వసుధఁ గామ
మునను నావలెనెందఱో మున్నుధర్మ, మునుదలంపక స్త్రీలను గూడిరదేల? 75

తే. తరుణి నానోముఫలియించెఁ బరఁగనీదు, జవ్వనపుఁగారణంబునఁ జాలు వేయి
జన్మములుసేయఁ గల్గునే సౌఖ్య మర్విఁ, గాన నాయిష్ట మీడేర్చు కరుణహృదయ.

వ. అనిన నయ్యింతి భయభ్రాంతచిత్తయై యవ్విప్రుని కిట్లనియె. 77

చ. కటకట! బ్రాహ్మణోత్తముఁడ కామసుఖంబునుగోరి లేనిసం
కటపడనేల నీగృహముఁ గ్రక్కునఁజేరి నిజాంగనామణిం
బటుముదమొప్పఁ గూడు ననుఁబట్టిన నేమిఫలంబు గానన
న్నిటచనిపట్టరాకు మిదియేమి యపభ్రమనీకు మానుమా. 78

క. చండాలస్త్రీ నెనయుట, పండితుఁడా వినుము నీకుఁ బాపమెరాదే
మెండొడ్డి విప్రకులమున, టుండుము నన్నంటరాకు మర్వీసురుఁడా. 79

క. అని యదివెష్టకకుఁ జనఁగాఁ, గనివిప్రుఁడు కులమువిడిచి కామాంధత్వం
బును గదురవడ్డిఁ జనిదా, నినిబట్టంబోవ నదియు నిలువకచనుచున్. 80

వ. అప్పు డాశకుంతల యతనింజూచి, "బ్రాహ్మణోత్తమా! నీజననీజనకులతోడె, గురుదైవంబులతోడె, నన్నంటకు మనుచుండఁగ వాఁడువినక యాయువతిం బట్టికొనియె నంతనదిచూచి నీవునన్నంటినకతన నంటునడితివి సచేలస్నానం బొనర్చి యింటికరుగు మారక దురాశచేత మేటికోలం జేలవమ్ముచేసుకొనెద వనుచురిడ నవ్విప్రుం డదిపాటించక యాయబలపైఁబడి కట్టుకుని యిష్టంబు పరిపూర్తిగావించుకొనియె. నంతరం బాశకుంతల యాభూసురునింగని, "కటకటా! నేనబల యగుటంజేసి నీపట్టుకు నెందేని దప్పునరుగ లేనైతి నవజలదజలప్రవాహంబు క్షారోదధింబడినవిధంబు నీవునాసంగమంబునఁ గులభ్రష్టుండవైతివి నీ వింక యజ్ఞోప

వీతపరిత్యాగంబుచేసి మదీయ చండాలజాత్యాహారాదులుచేసి, నాకుఁ బరిణయంబు లేనికతన నీకవేళ నాకు వివాహంబుపనిలేదు గావున నాతోడనుండు మనిననావి ప్రిం డందులకు నంగీకరించె. అంత నయ్యిద్దఱు కృష్ణానదీతీరంబునంజేరి ద్వాద శహాయనంబులు కామోపభోగంబు లనుభవించుచుండ గొంతకాలంబునకు నక్కుం తల మృతినొందుటంజేసి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మణుండు దుఃఖాక్రాంతచిత్తుఁడై యొంటిందిరుగుచుఁ దనమనంబున నిట్లుచింతించె. 81

సీ. గురుతరం బగుబ్రహ్మకులమున జనియించి, కుంతలయను దాని గూడి కులము
వమ్ముచేసుకుని హా యిమ్మెయిఁ గష్టంబు, గుడువఁగల్గెను భార్యఁ గూడనైతి
పాపంబుచేసితి పాపహరంబుగ, శ్రీహరి యింక రక్షింపవలయు
ననుచుఁ బశ్చాత్తాపమునుబొంది గొందఱు, భక్తులౌ రాజులు పరమవేంక
తే. టాద్రి కరుగుచునుండంగ నరసి తాను, వారివెంబడిఁ జని త్రోవ వారిభోజ
నాంతమున వారియెంగిలి యన్నమలరఁ, దినుచు హరి వేఁడుచునుభక్తిఁ దనరుచుంత.

వ. దేహాభిమానంబువదలి కపిలతీర్థంబున కేతెంచి యాపావనతీర్థంబునకుమ్రొక్కి, తోడుగవచ్చిన రాజులాపుణ్యక్షేత్రంబున వపనంబులుచేసుకొని స్నానంబు లాచ రించి పితృలకుశ్రాద్ధంబులుపెట్టి పిండప్రదానంబుసేయుచుండఁ దాను గనుంగొని బ్రాహ్మణకులోద్భవుండయ్యు నూరకేలయుండవలె ననితలంచి తనతలిదండ్రులు మృతినొందినవార్త యెఱింగినవాఁ డగుటంజేసి తానట్లు వపనంబుచేసుకుని తీర్థం బున మునింగి సంకల్పశ్రాద్ధంబుచేసి మృత్పిండంబులు మంత్రభక్తియుంబుగఁ క్షే బెట్టి తత్పిండంబు లెత్తి తత్తీర్థంబున విడుచుచుండఁగఁ బితృదేవతలాపిండంబులం బ్రియంబునఁ గళంబుల నందికొని రనినవిని జనకుండు శతానందుని గనుంగొని యిట్లనియె. 83

క. చండాలాంగన నొప్పఁబు, నుండినకులహీనుఁ డూరకుండక నేవి
ప్రుండ నటంచుం బెట్టిన, పిండంబులఁ గొనరె వానిపిత లయ్యారె. 84

క. అనఁగ శతానందుం డి, ట్లనె జనకా కపిలతీర్థమందున మొదటన్
మునిఁగిన పుణ్యముచేఁ గ్రై, కొని రాపిండములు వారు కొంకకవింటే. 85

సీ. ఆపుణ్య మటులుండె నటుగాక యాతని, మహిమఁజెప్పెదవిను మఱుదినంబు
పరమముదంబు నా గిరియెక్కుచుండఁ ద, త్పర్వతస్పర్శచేఁ బాపమెల్ల
నాతనివిడివాంత మయ్యెభయంపడి, యఘాపగహానంబు నప్పుడద్రి
పావకంబుదహింప గావియద్వీధిమం, టలుమించెనప్పుడు జలజభవుఁడు
తే. వామదేవాదు లీక్షించి వచ్చి దివిజ, మార్గముననుండి యాశ్చర్య మగ్న లగుచు
నేమి యీవింత యనిమర్త్యులెంతయునపు, డద్రినిం గనుచుండిరి యదటిపడుచు.

ఉ. అప్పుడు వేంకటాచల మహామహిమంబు దవాగ్నిరూపమై
తప్పక విప్రుపాపమును దగ్ధముచేసె నటంచు మాధవున్
గొప్పగ నెంచి శీర్షమున గొల్లఁగఁ బువ్వులవాన నించి యం
దొప్పఁగఁ జామచుండి రజుఁ డుర్వికిఁ దా దిగివచ్చి నవ్వుచున్. 87

ఉ. వానిశిరంబు మూర్కొనఁగ వాఁడు కృతార్థుఁడ నైతినంచుఁ దా
నా నళినోద్భవుం బొగడి యంజలిచేసి భయంబు మీఱఁగా
దీనతనొంది యిట్లనియె దేవ వివేకములేక పాపముం
బూని యొనర్చితిం బరమపూరుష నాగతి యెట్లు చెప్పుమా. 88

తే. అనుచువాఁడార్తిఁబొందుచునడుగనజుఁడు, పల్కెనిట్లయి నోవిప్ర! పాపమెల్ల
భస్మమైపోయె సంశయంపడకు మింక, వేంకటాద్రికి నీవు వేవేగ నరిగి. 89

సీ. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబుచేసి యా, భూవరాహస్వామి పూజసల్పి
మ్రొక్కుచు నీదేహమును విసర్జింపుము, తదనంతరంబు భూతలమునందు
ధన్యత పాండవ దౌహిత్రవంశజుఁ, డగుసువీరునిసుతుఁడై జనించి
నట్టిసుధర్ముని కాత్మసంభవుఁడవై, వసుధ నారాయణవనపురమున

తే. నిలిచి హరిభక్తి నెదనుంచి నిర్మలముగఁ, దొండమండలదేశ మఖండధర్మ
మార్గమున నేలుచుండు రమావిభుండు, పెండ్లియాడును నీపుత్త్రిఁ బ్రేమదనర. 90

తే. లక్ష్మియ కుమారిగా నీకు లక్షణాంగి, గల్గు శ్రీహరి కిచ్చి సౌఖ్యంబుగాను
బోయి వైకుంఠమునుజేరు భూసురుండ, యనుచు మాధవునిం గని వనజభవుఁడు. 91
కారుణ్యార్ద్రచిత్తుండై వరంబు లొసంగుటంజేసి యప్పర్వతంబునకు వేంకటాద్రి
యనునామంబు సార్థకంబయ్యె. వేంకటాఖ్యాక్షరత్రయార్థంబు చెప్పుమనిన జన
కుంజూచి శతానందుం డిట్లనియె. 92

క. వినువేమ్మనుపాపేంధన, మును గటయుగళాక్షరాగ్ని ముఖ్యంబై కా
ల్చెను గావున వేంకటగిరి, యనిపే రాయద్రి కొప్పె నవనీనాథా. 93

సీ. మొనసి ప్రాతఃకాలమునలేచి వేంకటా, ద్రిస్మరణముసేయు ధీరు లవనిఁ
గ్రమముగ నూఱు గంగాస్నానములు మఱి, సేతుయాత్రలు వేయి చేసినంత
పుణ్యఫలంబులం బొంది సుఖింతు రీ, కథ మద్గురుం డగుగౌతముండు
నాకుఁ జెప్పినరీతి నీకుఁ జెప్పితి నిది, వినినవారికి శుభవితతు లొదవు

తే. వసుధ నిహపరసుఖములు వలసినట్టి, వార లీకథ వినవలె వాంఛమీఱ
నని శతానందముని చెప్పినందువలన, జనకుఁ డావేంకటాద్రికిం జనఁదలంచ. 94

వ. మంత్రిప్రముఖులం దోడ్కొని శతానందునితోడ వేంకటాద్రికివచ్చి స్వామిపు
ష్కరిణియందు స్నానాదులుచేసి భూవరాహశ్రీనివాసులసాన్నిధ్యంబునఁ గొన్ని
దినంబు లుండి క్రమ్మఱ మిథిలాపురంబుచేరె నివ్విధంబు వేంకటాద్రిదర్శనంబు

చేసిన పుణ్యంబువలన రామచంద్రుండు శంకరధనుర్భగ్నంబుచేసి సీతనుబరిగ్రహించె నంత సౌమిత్రియూర్మిళను, భరతుఁడు మాండవిని, శత్రుఘ్నుండు శ్రుతకీర్తిని బరిగ్రహించిరి యనిన జనకుండు సంతసించె, ననిన విని శౌనకాదులు సూతుంగని యిట్లనిరి. 95

క. కమలాసనుఁడు రథోత్సవ, మమరఁగ శ్రీవేంకటాద్రియం దాహరికిన్
విపులుండై చేసెఁగదా, కమలాక్షుం డచట నెంతకాలం బుండెన్. 96

క. అనవిని యాసూతుం డి, ట్లనియెన్ శ్రీవేంకటాద్రియం దాఢ్యుండై
వనజాక్షుఁడు కలియుగ మడఁ, గిన దనుక యహీంద్రనామగిరిపై వేడ్కన్. 97

సీ. ప్రాకృతజనులలోపల మెలంగుచు భూమి, యందుండి శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడు
పరఘనప్రాకృత ప్రభలచేదీపించు, మిహిరాబ్జకాంతులు మెచ్చకుండు
బహురత్నగోపుర ప్రాకారసౌధము, లొప్పనయఁ జతుర్ద్వారములును గలిగి
మహనీయ మరకతమణితోరణంబులం, గొమరొందుచున్న వైకుంఠపురము

తే. దలఁచి యచ్చటి నిత్యముక్తులును దాను, జూడఁగోరుచు శేషాద్రి శుభ్రిఘోణి
కొప్పగా నేలుమనిచెప్పి యొప్పగించి, మంచిమాయానిగూఢ విమానమెక్కి. 98

వ. శ్రీభూనీళాసమేతుండై హరివైకుంఠపురంబుంజేరి యందుండు నిత్యముక్తులంజూచి యాదరించి యప్రాకృతమణిమయాంతఃపురంబున శేషతల్పంబునందు వసియించి యుండె నంత శేషాద్రియందుండువరాహస్వామి విశ్వకర్మనిర్మితపురంబును నంత రానంబొనరించి యిచ్ఛావిహారంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండెఁ బిమ్మట వృషభాసురునితో యుద్ధంబు సేయంజనియె నివ్విధంబునం గొన్నియబ్దంబులు జరిగినవెనుక యొక్కనాఁడు నారదుండు వేంకటాద్రికి వచ్చి శ్రీనివాసుఁడు వైకుంఠంబుచేరిన వృత్తాంతంబు నెఱింగి సత్యలోకంబునకేగి బ్రహ్మదేవునకు నమస్కరించి యిట్లనియె. 99

తే. తండ్రివిను చక్రశేషభూధరము శుభ్రి, ఘోణి కొప్పించి తాను వైకుంఠమునకుఁ
జేరననఁగా నజుం డతిచింతనొంది, యేమియుండోఁప కతనితో నిట్టులనియె. 100

క. విను నారద భూలోకం, బున శేషాచలమునందుఁ బురుషోత్తముఁ డుం
డినకాలంబునఁ దద్భూ, జను లతిపుణ్యాత్ములైరి సాత్వికు లగుచున్. 101

సీ. ఆస్వామి వైకుంఠమందుఁ గ్రమ్మఱఁ జేరి,నందుచే శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నేను సంకల్పించి నెనరునఁ గావించి, నట్టి రథోత్సవం బావరాహ
దేవుఁ డొక్కఁడు సహరింప లేఁ డా శ్రీని,వాసుఁ డందుండఁగ వలయుఁ గనుక
వసుదేవ దశరథ వరతేజములఁ దింత్రి,ణీవృక్షముగ దీర్చి నిలుపుదునట

తే. సరవి దేవకికళను గౌసల్యగళను, బుట్టఁగాఁ దీర్చియుంతు నాపుట్టలోన
శ్రీనివాసుండు వేగము చేరుపాయ, మీవు గావింపు మెట్లైన దేవమౌని. 102

క. వనజాక్షుం డాగిరిఁ జే, రినపిమ్మట హరికి నాఁటిరీతిని నరదం
బున వేడ్కఁ జేయవలె మే, లొనరంగ జగద్ధితంబు నొందఁగ మఱలన్. 103

సీ. క్షితిమీఁద నెప్పుడు శ్రీనివాసుఁడు లేని, కతన మానవులు దుష్కర్ము లగుచుఁ
గలిమాయ నొంది సత్కర్మముల్ శ్రద్ధతోఁ, జేయలే రిఁకమీఁద శేషగిరికి
మఱల శ్రీహరివచ్చి మనుజులనెల్ల ర, క్షింప నుపాయంబు సేయకున్న
జనుల పాపంబును శమనుండు గని నార, కమునందుఁ ద్రోయించుఁ గాన భూత

తే. దయమనంబున నుంచి మాధవుఁడు శేష, పర్వతము చేరునట్టియుపాయ మీవు
సేయు మనవిని సురముని శ్రేష్ఠుఁడలరి, యజుని పాదంబులకు మ్రొక్కి యాదరమున.

సీ. శరదభ్రశుభ్రలసత్కాంతి నిజదేహ, మందు రప్పింపఁగా నరుణవర్ణ
కలితజటాజూట కళలుప్పతిల్లఁగ, లలిఁ బూర్ణచంద్రకళంక మనఁగ
నొఱవుఁ గృష్ణాజిన మొప్పంగఁ గటియందు, మధ్యభాగమునందు మౌంజి వెలయ
మెఱపుఁదీవెనుదాను మెచ్చకయురమునఁ, దగినబంగరుజన్నిదము వెలుంగ

తే. నారదుఁడు లేచి యప్పుడా నలినభవుని, యనుమతిని జాహ్నవీతీరమునను జేరి
క్రతువు లచ్చట నొనరించు కశ్యపాది, సంయమీంద్రుల నీక్షించి సవినయమున.

తే. వీణమీటుచు గానధురీణుఁ డైన, వరమునీంద్రుఁడు సవనపువాటమునకు
రాఁగఁ గశ్యపముఖులు నారదునిజూచి, విహితరీతిని బూజించి వినుతిచేసి. 106

క. ఘనతం దగ మఱి మును లా, యనిమిషమునివరునిగాంచి యనిరిమ్మెయి నో
మునినాథుఁడ భవదాగమ, మున[illegible]ం మెల్లరను మోద మొందితిమి కడున్. 107

తే. అనఁగ విని మౌనులార మీ రందఱిచట, యజ్ఞమునుసల్పి తత్ఫలం బలర నెవరి
కర్పితంబులుగా వింతు రావిధంబు, దెలుపుఁడనివల్క మునులు సందియము నొంది.

వ. అప్పు డాభృగుమునీంద్రునితోడఁ దమలోఁ దాము వితర్కించుచు యజ్ఞఫలభో
క్తయైన దేవుని నేర్పఱచి చెప్పుటకుఁ దోఁచక యూరకుండ నారదుండు చూచి
యిట్లనియె. 109

సీ. మానితాష్టాక్షరీమంత్రార్థమును వీణె, నందుఁ బల్కించి సానందుఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లు ప్రజాపతులార మీరు స, త్క్రతువులు చేసి లోకములయందు
విలసితముగఁ బ్రజావృద్ధిఁ జేసితిరి మే, లయ్యె మోక్షప్రదుఁ డైనదేవుఁ
డజుఁడో పద్మాక్షుఁడో హరుఁడో విచారించి, ముక్తిప్రదం బైన మూర్తియందు

తే. సవనఫల మొగి నర్పించి సంతసింపుఁ, డనుచు హితమొప్పఁ జెప్పి వీడ్కొని విపంచి
తంత్రులను మీటుచును బరతత్త్వమాత్మ, యందుఁ జూచుచు స్వేచ్ఛావిహారి యగుచు.

వ. అమ్మునీంద్రుండు త్రిలోకసంచారంబు సేయుచు నుండె నజుండు శేషాద్రియం
దు వల్మీక తింత్రిణీవృక్షంబుల నిర్మాణం బొనరించి యుంచె నవంతరంబున 111

మ. ఘనుఁడై నారదుఁ డన్నవాక్యముల నాకర్ణించి భావించి య
మ్మునులెల్లన్ గుమిఁగూడి తాము తమలో మూర్తిత్రయంబందు మిం
చినమోక్షప్రదుఁ డైనవేల్పును పరీక్షించుప్రకారం బదె
ట్టని యోచించి భృగుండు నేర్పుఁగన నిం కామూర్తిచందంబులన్. 11

వ. అనినిశ్చయించి త్రిమూర్తులయందు ముక్తిప్రదుండైన మూర్తిని విచారించుకొని రమ్మని భృగుమునీంద్రుని నంపఁగ నమ్మౌని సత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుఁడై కొలువున్న బ్రహ్మనీక్షించి మ్రొక్కి యాబ్రహ్మ కూర్చుండుమనక మున్న కూర్చుండినంజూచి యజునిమనంబునఁ గోపంబువొడమిన నాకోపం బడంచుకొని విధాతమాటాడ కుండినంజూచి యాబ్రహ్మ రజోగుణస్వరూపం బిట్టిదనియు నిట్టిరజోగుణప్రధానుం డైనవాఁడు మోక్షప్రదుండు గాఁడు గావున నతనికి భూలోకంబున నాలయం బొక్కఁడంగాని లేకుండునని నిశ్చయించి యాభృగుమునీంద్రుఁడు దిగ్గునలేచి కైలాసంబునకుం బోయి పార్వతీసమేతుండై క్రీడించుచున్న శివుని ముందట నిలిచినంగని పార్వతిలజ్జించె, నప్పుడాశివుండు గానితటి నిట్టిస్థానంబునకు నిమ్మౌరాఁదగునే యని క్రోధోద్రిక్త రక్తాక్షుండై చూచుచు మాటాడకుండుటం జూచి యారుద్రుని తమోగుణస్వరూపం బిట్టి దని యెఱింగి యిట్టి తమోగుణుండు ముక్తిప్రదుండు గాఁ డీతనికి శరీరపూజలేక లింగపూజ యగుం గాక యని నిశ్చయించి యందుండి వైకుంఠంబునకు నరిగి యమ్మునీంద్రుఁడు శేషుతల్పంబునందు రమాసమేతుండై శయనించియున్న యాశ్రీనివాసునివక్షంబునందు నిజపదం బెత్తి తన్నుటంజూచి యాహరి దిగ్గునలేచి యమ్మునికిఁ బ్రణామంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కూర్చుండి తన్నుం దన్నిన యమ్ముని పాదంబు తనతొడపై నిడికొని యొత్తుచు మందస్మితవదనుండై యాభృగునీక్షించి యిట్లనియె. 118

సీ. పరమమునీశ మీ వచ్చుటఁ దెలియక, యూరక పవళించి యుంటిఁ గనుక
యపచారినైతి నాయందుఁ గృపాకటా, క్షం బుంచవలయు నోసంయమివర
నాయపచారంబునకుఁ దగుశిక్షకై, యెఱిఁగి తన్నితిరి నాక్షిప్తమాయెఁ
గఠినమైనట్టి వక్షమునందుఁ దన్నమీ, పద మెంత నొచ్చెనో గద యటంచుం
తే. నేమి సేయుదు మృదువైన దీపదంబు, చిగురుటాకులవంటిది సేవ్యమైన
ఓట్టిపాదము తాఁకిన సీదనునొప్పి, లేదు యోగీశ కోపము లేదు నాకు. 114

క. వనజముఁ దాఁకినచంద్రం, బున మీపదఘాత మెదను భూషణ మయ్యెన్
ఘనకఠినతరోరస్థల, మెనయఁగఁ దాఁకినపదాబ్జ మెట్లుండెనొకో. 115

వ. అనివల్కి యమ్మునీంద్రుని పాదప్రక్షాళనంబుచేసి తత్తీర్థంబు శిరంబునం జల్లికొని యిట్లనియె. 116

క. వరవిప్రుని పదరేణువు, లిరవుగ శిరమునధరింతు నీనాఁటికి మీ
చరణం బురమున సోఁకఁగ, ధరణీసురవర్య నేఁడు ధన్యుఁడ నైతిన్. 117

ఉ. అని హరివల్కఁగా భృగుమహాముని సంతసమంది మానసం
బున భయభక్తులంబొదమ పుండరికాక్షునిమోము చూచి ల
జ్జను దలవాంచి యిట్లనియె శాశ్వతసద్గుణమూర్తివీవు గా
వున ననుబ్రోచి తిందు నిఖిలోన్నత నిన్ను నుతింప శక్యమే. 118

వ. అని వినుతించి హరిని వీడ్కొని చని గంగానదీతటంబునఁ గ్రతువు లొనరించుచు న్న కశ్యపాదిమునివర్యులచెంతఁ జేరి,అజరుద్రుల రజస్తమోగుణ స్వరూపంబులను హరిశుద్ధసత్వగుణస్వరూపంబును దాఁబరీక్షించి వచ్చినవృత్తాంతంబు లమ్మునివర్యులకు వినిపింప వారుసంతసించి నారాయణుండొక్కఁడ ముక్తిప్రదుం డనినిశ్చయించి సకలక్రతుపుణ్యఫలంబు లాస్వామికి నర్పించి విష్ణుధ్యానంబుసేయుచుండి రంత.

సీ. వనజాక్షు నాభృగుముని దన్నినప్పుడా, హరివక్షమున లక్ష్మి యలరుచుండి
తననివాసమునందుఁ దన్నినభృగునిపై, నలుక రెట్టింపఁగ హరికి మ్రొక్కి
పలికె నిట్లని నిన్ను బ్రహ్మస్వరూపుఁడ, వనినమ్మి నీయురంబునను నిల్చి
యిరవుగనుంటి నేఁ డీ భృగువర్యుండు, నన్నెంచకుండఁ దాఁ దన్నెఁ గనుక

తే. యతఁడు తన్నుట సంతోషమయ్యె నీకు, నాకుఁ గోపముపుట్టియున్నది మునీంద్రు
నేమిసేయుట కిష్ట మొక్కింతలేదు, గానఁ దపమాచరించెదఁ గమలనాభ. 120

క. మానసమున మీపదములు, ధ్యానింపుచు నెచ్చటైనఁ దద్దయు నెపుడున్
జ్ఞానము నాకిపు డొసఁగుము, నేనీపదమందె నిలుతు నీరజనయనా. 121

క. అనుచు రమాకాంత మనం, బునఁ గోపముగదుర వల్కఁ బురుషోత్తముఁ డా
వనజాలయతో నిట్లనెఁ, గనుఁగొని ప్రియమూర నయముగా వినుమనుచున్. 122

క. సిరినన్ను ఘాతదన్నుట, కరమరగాఁ జూడవలవ దమ్మునిపాదం
బురమునఁ దాఁకినదే శుభ, కరమయ్యెను గోపగింపఁగాఁ దగ దింతీ. 123

చ. అనవిని లక్ష్మి యిట్లనియె నాత్మలకాత్మవు విశ్వకారణుం
డననిను బూజసేయ కిపుడక్కట యిక్కడవచ్చితన్నె న
మ్మని కిఁక నేమిగల్గు నతిమూర్ఖుఁడు వానిఁదలంప నింక నా
మనమున కింపుగాను బహుమానముచేసితి వీవు కేశవా. 124

సీ. తనతండ్రి యైనవిధాత నీకు సుతుండు, తానావిధాతకుఁ దనయుఁ డయ్యె
దనకుఁ బితామహుం డనియెంచి పిన్నపె, ద్దంతరమును జూడ కదరఁదన్నె
నదియుటులుండంగ నమ్మని పరమాత్మ, వనినిన్నుఁ దెలియలే కజ్ఞుఁడయ్యె
నటువంటిమునిపాద మిటు నీయురంబున, సోఁకినంతటన యిచ్చోటు నిలువఁ

తే. దగదు నెంద్రైన నేను జిత్తమున నిన్ను, నిల్పి పూజించుచుండుట నీతి నాకు
సెలవొసంగుము జగదీశ చిత్ప్రకాశ,యంచు సిరివల్క హరి యిట్టు లనియె నగుచు.

సీ. సుదతి విరించినా సుతుఁ డాఢ్యుఁడు పౌత్రుఁ, డనియంటి బిడ్డబి డైనవాఁడు
తన్నిన నెఱుఁగఁడు పిన్నవాఁడని నేను, గూర్మిఁ దలంపక గొట్టనగునె ?
కడుపులోపల బిడ్డ కాలఁదన్నె నటంచుఁ, దల్లి క్రమ్మఱ వాని దన్నఁదగునె
జీవకోటులను గుక్షిని నుంచుకొనిన నే, నిట్టిదోషముల సహింపకున్న
తే. నెవరుసైరించి గాతురు భువిని మఱియు,బ్రహ్మపుత్త్రుఁ డతండు సద్బ్రాహ్మణుండు
తాపసోత్తముఁ డదిగాక తత్త్వవేది, నిజముగా భక్తి నాయంద నిలిపినాఁడు. 126

ఉ. భక్తుఁడు నా కతిప్రియుఁడు భక్తుని కేనుఁ బ్రియుండఁ గాన నా
భక్తుఁడు నన్నుఁదన్నుటకుఁ బాపియటంచును నిందసేతురే
ముక్తుఁడతండు మౌనిజనముఖ్యుఁడు మూర్ఖుఁడుగాఁడు గాని భే
దోక్తులు మాని శాంతమతి నుండుము నాయురమందు భామినీ. 127

క. అని విష్ణుఁ డనుటకు సిరి, కనుగవఁ గెంపెసఁగఁ గోపకలితాననయై
ఘనమున నసహ్యపడుచును, దనపతి కిట్లనియె వినుము దైత్యవినాశా. 128

క. పరపురుషపదస్పర్శన, బరుగుగ నురమందు సోఁక బాగగునే నం
దురుప్రేమ నుండఁదగునే, వరపాతివ్రత్యధర్మవర్తన సెడదే? 129

సీ. తన్నినవిప్రుని దండనసేయక, యంపితి భయపడె నంచుఁ జెప్ప
చులకఁదనమ్ముగఁ జూచి నిన్నెంద్రైన, గొల్లవాఁడైనను గొట్టఁగలఁడు
ధర నాఁడువారైన దట్టించి నీమీఁద, నవ్వుచు జాలతో రువ్వఁగలరు
నిను మ్లేచ్ఛు లీరీతి విని సడ్డసేయరు, మించి నీగుణ మాక్రమించఁ గలరు
తే. తొలుతఁ బుట్టిన నీశాంతి తుదకు నన్ను, నిన్ను నెడఁబాపె నెంద్రైన నిన్నుఁ జిత్త
మందుఁ బూజించుచుండెద నంతెగాని, నీయురంబున నేనెట్లు నిల్తు నధిప. 130

సీ. అనిపల్కి తిలకించి యనమితాననయౌచు, మఱిమఱిఁ జూచుచు మదిని లక్ష్మి
నిజపదాంగుష్ఠంబు నేలవ్రాయుచుఁ జింత,నెనయుచుండఁగఁ జూచి నెనరు దాఁచి
కారుణ్య మాహించి క్రమ్మఱ మాటాడ, కున్న వెన్నుని జూచి యుదధికన్య
హరి తన్ను మన్నింప కమరఁజేసినాఁ, డీజాలిమాల నా కేలయింక
తే. వనితలంచుచు వైరాగ్య మగ్గలింపఁ, గమలనాభుని హృదయపంకజమునందుఁ
జక్కఁగా నుంచికొని మ్రొక్కి చని రయమున, రమ్యతరమగు కొల్లాపురంబుచేరె.

క. ఆకొల్లాపురివాసులు, శ్రీకమలాదేవి నచట శ్రీకరభక్తిం
బ్రాకటముగఁ బూజింపఁగఁ, జేకొని యచోటునుండెఁ జిరకీర్తిదగన్. 132

వ. ఈక్రమంబుగ లక్ష్మీనారాయణులకుం బొడమినప్రేమకలహవ్యాజంబున లక్ష్మి

కొల్లాపురంబు చేరెననిన సూతుంజూచి శౌనకాదిమహామును లాశ్చర్యంబంది యిట్లనిరి. 133

శా. శ్రీనారాయణుఁ డిప్రకారముగ నాక్షీరాబ్ధిజన్ బాసి యా
భూనీళాంగనలందు మోహమును సంపూర్ణంబుగానుంచి యం
దానందించుచునుండెనో సిరిని నెయ్యంబొప్ప భావించుచున్
దీనత్వంబును బొందుచున్ వగచెనో ధీరాత్ముఁ డై యుండెనో. 134

క. అనిశౌనకుఁ డడుగఁగఁ దగ, విని సూతుం డిట్టు లనియె వెన్నుఁడు సిరిపై
నెనరు మనంబున బెనఁగొనఁ, దనలో నిటుతలఁచె విరహతాపము మీఱన్. 135

సీ. ఆదేవముని వేంకటాద్రిపైనే లేని, తప్పు విరించితోఁ జెప్పనేల
యజ్ఞుఁడు నారదునంప నతఁడుమానుల చెంతఁ, జేరి మూలప్రశ్న సేయనేల
తత్పరీక్షకు భృగు తాపసేంద్రుఁడు వచ్చి, ధైర్యంబుతో నన్నుఁ దన్నుటేల
యదిచూచి నాకు నిత్యానపాయినియైన, భామ నన్ని పుడెడఁబాయుటేల
తే. కటకటా యేమిసేయుదు కర్మమునకుఁ, గాల మెంతటివారైనఁ గడపలేరు
శ్రీయువతి యిప్డు నన్నెడఁబాయుకొఱకుఁ, గలిగె నప్పతము [illegible] నన్ని కారణము [illegible].

తే. మంచిదిది యొకకొఱఁతగ నెంచుటేల, చంద్రబింబమునందుఱేడు చంద్రికవలెఁ
విమలయై లక్ష్మి నాయందు వెలయుఁగాని, పరఁగ న[illegible]దెందు స్వాభావ్యలక్ష్మి [illegible]

క. సిరి యెదలోనె నెప్పుడు, కరము ప్రియంబార నుం[illegible] సాహ్వ
త్సరసిజమున నివసింపఁగఁ, దిరముగఁ జేసుకుని బ్రోతు ద్విజగ[illegible] 138

సీ. తోయధికన్యకాస్థూలదేహం బిప్పు, డెంటున్నఁగాని నా[illegible]
తనువొప్పుచున్నది దానిచేఁ జింతలే, దైనలోకవిడంబనార్థముగను
మొనయు సర్వజ్ఞత్వమును డాఁచి శ్రీరమా, వనితను వెదకఁగవలయు నిప్డు
నేనూరకుండినఁ బూని యోపికలేని, కొంద ఱందుకు లేని నింద లిడుచుఁ
తే. గొలువుఁ దని పార్షదులకు వైకుంఠపురముఁ, బాయకుండుఁడు నిరతంబుపటిమ విడక
చెప్పి భూనీళలకు వారి నొప్పగించి, మఱల నిట్లనితలఁచె నమ్మాధవుండు. 139

వ. కొంతకాలం బట్లుండిన నయ్యిందిరను మద్వక్షంబునం దుంచుకొందు నని నిశ్చయించి భూనీళలంజూచి బుజ్జగించి రమాదేవిని వెదకి గ్రమ్మఱఁ దోడ్కొనివత్తు నని వారితోఁ జెప్పి వైకుంఠంబు విడిచి వేంకటాద్రికి వచ్చెననఁగ శౌనకాదు లిట్లనిరి. 140

క. శ్రీవనితామణి నరయుచు, శ్రీవైకుంఠంబు విడిచి క్షితిపై నుండెన్
శ్రీవేంకటగిరిఁ జేరిన, శ్రీవిష్ణుం డచట నేమిసేయుచు నుండెన్. 141

సీ. అనిమును లడుగఁగ నానూతుఁ డిట్లనె, వినుఁ డాదివిష్ణుండు వేంకటాద్రిఁ
జేరి యచ్చటనుండు శ్రీవరాహస్వామి, కిని పుష్కరిణికి దక్షిణము గాను

విలసిల్లు తింత్రిణీవృక్షమూలమునందు, మెఱయుచున్నట్టి వల్మీకవివరి
యందుఁ బ్రవేశించి యయుతవత్సరములం, దెవరికిం గన్పింప కలిమిగాను
తే. బుట్టలో వెల్గుచుండఁగ భూతలమునఁ, దప్ప కిరువదియెనిమిది ద్వాపరాంత
మందుఁ గలియుగ ముదయించె నపుడు చోళ, రాజు భువి నేలుచుండె ధర్మంబు దనర.

వ. అట్టికాలంబునఁ బర్జన్యుఁడు కాలవృష్టిఁ గురియించుచుండ భూమి సమృద్ధంబుగ
సస్యాభివృద్ధి నొసంగుచు గోవులు బహుక్షీరంబు లిచ్చుచుండు, పతివ్రతాంగనా
మణులును సతీవ్రతు లగుపురుషులును, మాతా పితృ గురు దైవభక్తి గలపుత్త్రు
లును గల్గియుండుచు రట్టి యుగాదికాలంబునఁ గొల్లాపురిం జేరిన లక్ష్మి, శ్రీహరి
వైకుంఠంబు విడిచి శేషాచలంబునందుఁ దింత్రిణీతరుమూలస్థలవల్మీకంబునందు వసి
యుండుచందంబు భావించి తెలిసి తనమనంబున నిట్లు వితర్కించె. 143

క. నాకొఱకంబుజనాభుఁడు, వైకుంఠము విడిచి వచ్చి వల్మీకములో
నేకాకి యగుచు నందిపుఁ, డాకొనినాఁ డేమిసేయు దకటా యంచున్. 144

క. చింతించుచు నే నాహరి, చెంతం జేరినను నన్నుఁ జేకొను నైనం
బంతము విడువం దగదని, స్వాంతంబున నిశ్చయించి సరవిగ నంతన్. 145

తే. వేగ కొల్లాపురంబును విడిచి గొల్ల, పాలఁతికైవడి నొంటిగఁ బోయి చోళ
రాజసతియున్న మణిమందిరంబుచెంతఁ, జేరి హరికిఁక నెటుతృప్తిఁ జేతునంచు. 146

వ. మనంబున దలంచుచున్న సమయంబున మహాలక్ష్మిభావం బజుం డెఱింగి రుద్రుం
దోడ్కొనివచ్చి యచ్చట ధేనురూపంబు ధరించె నదెట్లనిన. 147

సీ. కపిలవర్ణంబుతోఁ గరమొప్పు దేహంబు, మంగళకరమైన శృంగములును
కాటుకకనులు సింగారంపుఁ జెవులును, నల్లనై మెఱసెడు నాసికయును
గురుతరకంఠంబు గోపురం బుదరంబు, తగుదీర్ఘవాలంబు తళ్కుచూపు
ద్విరదతుండములట్లు దీపించుతొడలును, పూర్ణకుంభాభమై పొసఁగుపొదుగు
తే. బటువులైనట్టి కదళికాఫలములట్లు, నునుపుగా నొప్పు నాల్గుచన్నులును గల్గి
క్షీరవారిధిలోఁ బుట్టి చెలఁగినట్టి, కామధేనువువలె లక్ష్మి కడకు వచ్చె. 148

తే. వత్సరూపంబుఁ దాల్చె నీశ్వరుఁడు సరవి, ధవళరూపంబు మెఱయంగఁ దల్లిచెంతఁ
బాలు ద్రావుచు నెగయుచు బాల్యలీల, లరుమగాఁ జూపఁగాఁ జూచి యాదిలక్ష్మి.

చ. కమలజు శంభు 'లీక్రమముగా హరికిష్టము సేయుకోర్కెతో
నమలినధేనువత్సయుతు' లైనవిధంబు మనంబులోపలన్
క్రమముగ నందుఁ దా నెఱిఁగి గ్రక్కున రెంటిని దోలితెచ్చి పెం
పమరఁగ దూఁడ నావు నపు డమ్మెదనంచు వచించుచుండఁగన్. 150

క. విని చోళనృపాలుని సతి, తనబిడ్డకుఁ బాలు దాను ద్రాగించుట కా
వనితకుఁ గోరినవిత్తం, బనుపమగతి నిచ్చికొనియె నావుందూడన్. 151

వ. అట్లు కొని మున్ను తన కుండినద్విసహస్రధేనుగణంబులలోఁ దోలి గోపకుని కొప్పించె నంత నమ్మహాలక్ష్మి యజహరులు ధేనువత్సరూపంబులను ధరించి వల్మీకవాసి యగు వాసుదేవుని బోషింతు రింక నాకు నొకచింతలే దీస్వామి యెందైన సుఖించుచుండుట చాలునని తలంచి కొల్లాపురంబున కరిగె నంత బ్రహ్మస్వరూపంబైనధేనువు దినదినమున. 152

క. గోవులలో మేయుచుఁ జని, శ్రీవేంకటశైల మెక్కి క్షీరంబును దా
నావల్మీకములోపలి, శ్రీవిష్ణుని కర్పణంబు సేయుచు నుండెన్. 153

క. హరి యాక్షీరము ద్రావుచుఁ, బరమానందంబునొంది బ్రహ్మను రుద్రున్
మురియుచు మెచ్చుచు నుండిన, తఱిఁ జోళనృపాలుభార్య తనబిడ్డకుగాన్. 154

తే. మున్ను తాఁగొన్న దూడతో మొదవునపుడు, సదనమున కొప్పఁదెప్పించిసాధ్విగోవు
హానిమే నెల్ల నివురుచుఁ దానుదాని, పిండఁబోవఁగఁ బాలులే కుండఁగాను. 155

తే. తాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నావు, పొదుపు యోచించిచూచినఁ బూర్ణకలశ
మట్లు మెఱయుచు నుండియుం దద్భుతముగఁ, బాలులేకున్న దిదియేమి పాపమనుచు.

వ. కొండొకతడవు చింతించి యాధేనువందు లక్ష్యం బుంచియుండి, మఱికొన్నిదినంబులుగడచిన యొకనాఁడు పాలుపిండఁ గడంగినం బాలులేకుండుటంజూచి గోపాలుని రావించి యిట్లనియె. 157

సీ. గోపాల యిపుడింత గొప్పావుపొదుగులోఁ, బాలులేకుండెడి లీలయేమి
నీవరణ్యములోనఁ ద్రావినా వనవిని, గోపఁ డిట్లనియె నీగోవుపాలు
నేఁ ద్రావలేదమ్మ యెంచ దూడయుఁద్రావి, యుండును నవఁగఁ జాలుండునదియు
మాయింట నున్నది పోయిపాలాసునె, దబ్బరలాడెదు దెబ్బలాదవు

తే. ననఁగ నవ్వాఁడు భయపడి యమ్మ నేను, గనుట లే దెట్టినుష్టార్య మనుచు నావు
తనకుఁ దాఁ బొదువునుబడి త్రావెనెమొ, యనఁగ వానిని దన్నించి యవల నంపె.

తే. అపుడు వాఁ డేడ్చుచును జని యాలమంద, వెంటఁ దాఁబోక యాగోవు వెంటనంటి
బోవఁగా నది ఫణిరాజభూధరంబు, మీఁది కెగనెక్కిపోయి వల్మీకమందు. 159

తే. పొదుగు దిగజారవిడచి పాల్పొలువుగాను, బుట్ట నిండింపఁగాఁ జూచి దిట్టఁడైన
గోపఁ డప్పుడు తనచేతిగొడ్డ లెత్తి, గోవునడినెత్తిపై మించి గొట్టఁబోవ. 160

ఉ. అప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డహహా నిలు వావును గొట్టఁబోకుమా
దప్పక పాలొసంగినను దల్లివిధంబునఁ గాచె నిత్య మీ
విప్పుడు గొల్లచే మడియు టెట్లు సహింపఁగవచ్చు నమఁ దాఁ
దెప్పున నైజమస్తకము ధేనువుశీర్షముమీఁద నిల్పఁగన్. 161

సీ. గొల్లవాఁ డెత్తిన గొడ్డలి హరిమస్త, కంబులోఁ జొరఁగ రక్తంబు వెడలె
తక్క కప్పుడు సప్తతాళవృక్షప్రమా, ణంబున నూర్ధ్వముఖంబుగాను

బొంగుచు దిగజారి భూమిపైఁ బడఁజూచి, గోపకుం డదరుచు గూలి మడిసె
నదిచూచి గోవు శేషాద్రిఁ జెచ్చెర డిగ్గి, తనచోళభూపతిసభకుఁ బోయి
తే. నేలఁ బొఱలుచు నఱచి కన్నీరునింప, ధేనువునుగాంచి యారాజు దిగులుపడియె
నప్పు డాపశువందుండ కొప్పుగాను, పఱచుటంజూచి దానితోఁ బంపెఁ జారు
లను గనుంగొని వచ్చుటకును విభుఁడు. 16

వ. అప్పు డాచారు లాగోవువెంట నంటిపోవ నాగోవు వేంకటాద్రికి వచ్చి వల్మీకఁ
బుడగ్గఱ నిల్చె నంతఁ జారు లాపుట్టలోనుండి రక్తంబెగురుటయును, గో వందునిలు
చుటయును, గోపఁ డందుఁబడియుండుటయును జూచి భీతిల్లి యందుండి రాజుకడ
కువచ్చి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నారాజు విని దిగ్గునలేచి పల్యంకఁ
బున గూర్చుండి పరివారంబుతో నగ్గిరికి వచ్చిచూచి వెఱఁగుపడి తనమంత్రింజూచి
యీవల్మీకంబునం దిట్టిరక్తంబు ప్రవహించుటకు హేతువేమనుచు గోవు కన్నీరు
నించుటకును గోపఁడు పడియుండుటకు యోచించి వితర్కించుచుండు సమ
యంబున. 16

సీ. వనజదళాక్షుఁ డావల్మీకమందుండి, యపు డతిరక్తసిక్తాంగుఁ డగుచుఁ
గన్నీరువెడల గద్గదకంఠుఁడై శంఖ, చక్రము ల్చేపట్టి సరగలేచి
యారాజునుంజూచి యనియె నోపాపాత్మ, యీపుట్టలోఁజేరి యెసఁగుచుండ
నేఁడు నీగోపాలుఁ డీడకువచ్చి కో, పంబున నాకెడ్డు పాలనొసఁగు
తే. నావు నడినెత్తిగొడ్డఁట నవనిఁబడఁగఁ, జంపెదనిమించి పొంచి యాక్షణము గొట్టఁ
బోయి నాశిరమునఁ గొట్టె భూమిమీఁదఁ, గూలి నాఁ డతిపాపంబుఁ గూడినాఁడు

సీ. వినురాజ దిక్కుమక్కుడనులేక తల్లిదం, డ్రులులేక నాలుబిడ్డలనులేక
బాంధవులునులేక బహుపేదవాఁడనై, పరదేశి నైవచ్చి ఫణినగంబు
పైనుండు పుట్టలోపలఁ జేరియుండఁగఁ, దల్లిచందమగు నీధర్మసురభి
క్షీరంబు లిచ్చి రక్షించుచుండంగ నీ, పశుపాలుఁ డేత్తెఱఁ బశువుఁజంప
తే. వచ్చి ననుగొట్టె దానను వచ్చినట్టి, పాప మవ్వాఁడు మోయును వాఁడు నీకు
బంటుగావున నీవును వానివలెను, పాప మేత్తెఱఁ బొందుము ప్రాపుచెడఁగ. 165
తే. పొమ్ము ధాత్రిఁ బిశాచమై నెమ్మిలేక, శాపమిచ్చిన విని మదిఁ దాపమంది
యామహూర్తంబు మూర్ఛిల్లి ధరణిఁ వ్రాలి, లేచి ఖేదంబునొందుచుఁ జూచియపుడు
వ. లీలామానుపవిగ్రహుండై నిలిచియున్న హరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచ
రించి ముకుళితకరకమలుండై గద్గదస్వరంబునఁ గన్నీరువెట్టుకొని యిట్లనియె. 167
చ. కటకట దేవ నే నెఱిఁగి కష్టము నీ కొనరింపలేదు దు
ర్ఘట మగుశాప మిచ్చితివి కష్టమునం బడఁజేసి తీవు నే

నెటువలె నోర్చియుండు జగదీశ్వర నాయెడఁ బ్రేమనుంచి వి
స్ఫుటతర మైనశాప మిఁకఁ బోవు నుపాయము సేయు మెమ్మదిన్. 168

చ. అని నృపుఁ డార్తుఁడై పలుక యంబుజనాభుఁడు వానిఁ జూచి తా
నెనరున నిట్లనెన్ నృపతి నీయెడ నేరములేనిరీతి నే
నొనర నెఱుంగకుండ నిటు లూరక శాప మొసంగితిన్ భువిం
దనరఁగ నాదువాక్య మిఁకఁ దప్పదుగావున నేమిసేయుదున్. 169

చ. భుజగగిరీంద్రమం దొదిగి పుట్టమఱుంగున డాఁగియున్న నన్
గజిబిజి చేసి కాలగతి గష్టము నా కొనరించె నందుచే
నిజము నెఱుంగలేక యతినీచుఁడనై సుజనుండవైన నిం
గుజనునిగాఁ దలంచి యతిఘోరపుశాపము నీ కొసంగితిన్. 170

సీ. వసుధ నీశాపంబు వారింపఁగాలేను, విపులవాత్సల్యంబు విడువలేను
గాన నీపైనుండుకరుణ మహాదుఃఖ, కరమయ్యెఁ బైశాచగతిని బొంద
లేక నావలెఁ దగ నీకు దుఃఖముగల్గె, నిరువురకును ఖేద మేకమాయెఁ
గలియుగ మున్నంతకాల మీశాపంబు, ననుభవించుచునుండు మనసుఁబట్టి

తే. సరవి నాకాశరాజను జనవిభుండు, తనదు సుతయైనపద్మావతిని ముదమునఁ
బ్రేమమీరఁగ నాకిచ్చి పెండ్లిసేయు, నపుడు మకుటముగా శీర్షమందు నిలువు. 171

వ. అట్టికిరీటం బెట్టిదనిన నూఱుబారవులు కనకంబుతోఁ దీర్చి వెలలేనిజీవమణులఁ దాఁపించియుండు ప్రతిశుక్రవారంబును దప్పక యమ్మకుటంబు నాఱుగడియలు శిరంబున ధరింతు నపుడు మదీయాత్ములం దానందబాష్పంబులు ధరించు నయ్యాఱుగడియలు నీవు సుఖింపుచుందువుగాక యని యానతిచ్చినవిని చోళరాజు శాపగ్రస్తుండై చనియె. అంతహరి వల్మీకంబునం బ్రవేశించి గొడ్డటంబడినగాయంబున కోపంజాలక బృహస్పతిని మనంబునఁ దలంప నాగురుండు వల్మీకంబుకడకు విచ్చేసినం జూచి దీనవదనుండై హీనస్వరంబుతోఁ దన కందుజరిగినవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పి హరి వెండియు నిట్లనియె. 172

సీ. ఓదేవదేశిక సాదరంబున విను, గాలకర్మంబులు గ్రహగతులును
గూడినందునఁ గోపకుఁడు నడినెత్తిపై, గొప్పగొడ్డంటను గొట్టినాఁడు
నొప్పి మెండైనది చెప్పవె నౌషధం, బిప్పుడ భావించి చెప్పు మనఁగ
సురగురుం డది విని శోకాకులస్వాంతుఁ, డగుచు నిట్లనియె మహాత్మ నీకుఁ

తే గాలమును గర్మమును గ్రహగతులు గలవె, నీమహిమ లన్యు లెఱుఁగరు నీకుఁ దెలియు
నైన మంచిది నన్ను మున్నడిగి తీవు, గానఁ జెప్పెద నొకమందుఁ గమలనాభ. 173

తే. పట్టుగా విను జిల్లేడిప్రత్తినెత్తి, పాలలో నద్ది నడినెత్తి పట్టి గాయ
మం దిడిన నొప్పి శాంతమౌ ననుచుఁ జెప్పి, హరికిఁ బ్రణమిల్లి సురగురుం డరిగె నంత.

సీ. హరి గురుఁ డెఱిఁగించినట్టిమం దాగాయ, మందుఁ బెట్టుచునుండె ననఁగ నవ్వి
శౌనకాదులు విని జాలినొందుచు సూతు, నీక్షించి వెఱఁగంది యిట్టులనిరి
ఘనరోమహర్షణమునిపుత్త్ర తింత్రిణీ, భూజవృత్తాంతంబు పుట్టువిధము
మొదలగువృత్తాంతములు చెప్ప మీకథ, విన వేడుకయ్యెడు మనసులందు
తే. లలిని పుట్టించు రక్షించు లయ మొనర్చు, నట్టిసర్వజ్ఞునకు లేనియాపదలును
గలిగె నిదివిన్న మది వెన్నకరణిఁ గఱఁగుచున్న దని బాగుగాఁజెప్పు సుకృతధనుఁడ.

క. అనివారడుగఁగ సూతుఁడు, విని యిమ్మెయిఁ బల్కె నాది వెన్నునిచరితల్
ఘన మగుగూఢార్థంబులు, గనుక విశేషముగఁ జెప్పఁగా వశమగునే? 176

వ. అయిన నాకుఁ దోఁచినంతవఱకుఁ జెప్పెద వినుండు. దశరథుండును గౌసల్యయు దేహముక్తు లగుకాలంబున నారామచంద్రునియం దత్యంతమోహంబుంచి చనినకారణంబులఁ బద్మసంభవుండు భావించి దృఢానుబంధానుసారంబుగ రామకృష్ణరూపంబులకుఁ గారణంబు లైనహరికి నిరవుగ నుండుటకై దశరథునితేజంబు తింత్రిణీవృక్షంబుగఁ గౌసల్యాదేవితేజంబు వల్మీకంబుగ వేంకటాద్రియందు నిర్మించె. తత్క్రమంబుగ వసుదేవదేవకులును దేహవిముక్తికాలంబులఁ గృష్ణునియందు వాత్సల్యతకుఁ దింత్రిణీమహీజరూపదశరథునితేజంబున వసుదేవునితేజంబును, గౌసల్యారూపం బగువల్మీకంబున దేవకీదేవితేజంబు నుంచె. నారామకృష్ణాభిధానకలితుఁ డైనవిష్ణుం డాకాలంబున మాతృగర్భంబునం దున్న శిశువుకరణి పదివేలవత్సరంబు లాపుట్టయందు వసియించియుండె. గావున దశరథుండు తింత్రిణీపాదపంబు, కౌసల్యయు వల్మీకంబు, లక్ష్మణుండ శేషపర్వతంబు, అయోధ్యయ తద్భూధరపుణ్యకాననంబు, సరయువ స్వామిపుష్కరిణి, రామచంద్రుఁడ వల్మీకవాసి యగుశ్రీనివాసుఁడు, తదనంతరంబు వసుదేవుండ తింత్రిణీతరువు, దేవకిదేవియ వల్మీకంబు, బలభద్రుండ పన్నగాచలంబు, మధురానగరంబె వేంకటగిరి, యమునానదియ స్వామిపుష్కరిణి, యాదవులె మృగంబులు, గోపికలె ఖగంబులు, కృష్ణుండె వల్మీకవాసి యగువేంకటేశుండు, మఱియు వైకుంఠంబ నిగమమయం బగుశేషాచలంబు, విరజానదియ సువర్ణముఖరి, నారాయణుండ లీలామానుషవిగ్రహుం డైనశ్రీనివాసుండు, అచ్చట ననేకముక్తబ్రహ్మ లనేకఖగంబులై యనేకముక్తరుద్రులు మృగంబులై సనకసనందనాదులు వనచరులై వర్తించుచుండఁగఁ బరమపురుషుం డైనవేంకటేశ్వరుం డిందు విచిత్రలీలావినోదంబులఁ గ్రీడించుచుండియుఁ దనకు శరీరబాధగల్గినట్లు మాయగా నటించినాఁ డింతియగాని యమ్మహానుభావున కేబాధ లేదు. మీరలు నెమ్మదిగ వినుండు, ఆస్వామిని దర్శింపవచ్చినవారు సకలసత్కర్మసిద్ధులం బొందుదు రనిచెప్పి సూతుండు వెండియు శౌనకాదుల కిట్లనియె. 177

శా. వైకుంఠంబును వీడి శేషగిరిపై వల్మీకగర్భంబులో
శ్రీకాంతుండు వసించి చేసిన మహాచిత్రంబుల న్వింటి రిం
కాకంజాత్ముఁడు మర్త్యుఁడై నరులలో నాటాడె నాచందముల్
మీకుం గొంచె మెఱుంగఁ జేసెదను నెమ్మి న్వీనులం బట్టఁగన్. 178

మ. వినుఁ డానిర్జరదేశికుండు హరికిన్ వేనొప్పి వారింపఁ జె
ప్పినపాల్దాదియఁ దెచ్చి గాయముపయిం బెట్టెన్ హితుం డొక్కఁడై
నను లేకుండఁగ నేమిసేతు నని శ్రీనారాయణుం డార్తుఁడై
తనమం దప్పుడు తాన దెచ్చుటకుఁ బ్రాతఃకాలమం దొక్కఁడే. 179

సీ. అరుగునప్పుడు వరాహస్వామి వృషభాసు, రునితోడఁ బోరాడి దునిమి వైచి
యవల భూదేవితో నఖిలపర్వతగుహా, సానుశృంగములందు సంచరించి
బహువత్సరములకుఁ బన్నగాద్రిఁ దలంచి, మఱలివచ్చుచు నున్నమార్గమునను
నరునిచందమున శ్రీహరి నిల్చియుండఁగఁ, గని నరుంబోలి రక్కసుఁ డొకండు

తే. క్రచ్చరంజూచి పోరాడ వచ్చినాఁడ, టంచుఁ గడు వట్టహాసంబు మించిచేసి
దిగ్గజంబులు మూర్ఛిల్ల దృఢముగాను, ఘుర్ఘురారావ మొనరించె ఘోరముగను. 180

క. ఆరభసంబున కులుకుచు, నారాయణుఁ డదిరిచూచి వనపొదలోనన్
దూఱుకొనంగాఁ గని యా, దారిని గిటిదేవుఁ డరిగి దర్పము మీఱన్. 181

క. ఘోరాకారుం డగుచును, గోరలు గీటించి యంత గొబ్బునఁ బొదలో
దూఱిన ఘోణిం గని యపు, డారక్త యొకమూల విష్ణు వొదుకుచు నుండెన్. 182

వ. అట్లుండి కన్నీరునించుచుండ నతనిదీనదశంజూచి దనుజుండు గాఁడు దనుజాంత
కుండని తెలిసి నిష్కారణంబుగ నితనియందుఁ గోపంబుచేసితి నని మనంబున వగచి
బాష్పపూరితలోచనుండై యందుండు లీలామానుషవిగ్రహుని చెంతఁ జేరి యోడ
కు మని యిట్లనియె. 183

సీ. వైకుంఠ మెడఁబాసి వచ్చినగతియేమి, సిరి యురంబున లేనిచిత్రమేమి
మానవాకృతి నిందుఁ బూనియుండుటయేమి, తలమీఁద గాయంబు దగులుటేమి
యుడిగినబలముతో నొదుగుచుండుటిదేమి, గన్నులబాష్పముల్ గారుటేమి
నేను వచ్చినయప్డు నిల్చి పల్కక నాకు, లోగిన ట్లడవిలో డాఁగుటేమి

తే. వింతగాఁదోఁచుచున్న దీవిధము నాకుఁ, దెలుపు నిక్కంబుగా నరిచుఁ గలఁతనొంది
యడుగ నఱమఱలేక దీనాస్యుఁ డగుచు, నిమ్మెయిం బల్కె సీతని కిమ్ము మెఱసి. 184

సీ. విను ఘోణిరూప నావృత్తాంతమంతయు, వైకుంఠమునఁ దుండ కలితుఁడయి
యప్పు డాభృగుమౌని యక్కునఁ దన్నె నా, యందునుండినలక్ష్మి యపుడుచూచి
పరపురుషుఁ డేతెంచి పాదంబునం దన్ని, నట్టియెడంబాసి యరుగుదాన
నంచుఁ గొల్లాపురం బంతఁ జేరినయంత, వైరాగ్యమునుబొంది వచ్చి తిటకుఁ

తే. గాన సంసారసౌఖ్యంబు నేను రోసి, నీకడకువచ్చి విపులవల్మీకమునను
గుదిరియుండఁగ నందొక్క గొల్లవాఁడు, గొడ్డటంగొట్టె నడినెత్తి యెడ్డెఁడగుచు.
క. ఆగాయము మానెడుకొఱ, కాగిప్పణి మంచుచెప్పె నయ్యాపథమే
యీగిరిమీఁద న్వెదకుచు, రాఁగా నినుగంటి నోవరాహవరేణ్యా. 186
క. తలగాయము నొప్పింపఁగ, బలహీనుఁడ నైతిఁ గాన బలవంతుఁడవై
చెలఁగుచు నాపై రొప్పిన, నలుకచుఁ బొదఁజేరి తిట్టు లనుపమధైర్యా. 187
ఆ. కరుణమీర నీవు గలసి మాటాడితి, వంచువలన డెందమందుఁ బూర్వ
మున్నచింతదీరె నన్ను నీవానిగఁ, జెంత నుంచుకొనుము శ్రీవరాహ. 188
క. ఆవైకుంఠము నొల్లక, నీవే నేనంచుఁ జాల నెన రెనయఁగ నీ
తావున నుండితి నెక్కడ, నీవుంటివి చూడలేదు నే నిం దనుచున్. 189
సీ. హరి యప్పు డడుగఁగ నావరాహస్వామి, పలికె నిట్లంచు నీపర్వతమున
వృషభాసురుఁడు చేరి విడివడి శ్యామాక, ధాన్య మెందుండినఁ దా గ్రహించి
గొనిపోవుగనుక యాకూర్మిరాసురునితోడ, బహుదినంబుల ఘోరభండనంబు
సేయుచునుంటి నమ్మాయరాక్షసుఁ డెందుఁ, జిక్కకయుండియుఁ జిక్కెఁ గనుక
తే. వాని శిక్షించి యిచటికి వచ్చి నిన్ను, నేను జూచితి నన్నును నీవు నిపుడు
గాంచితివి నాకు నీవును మంచినేస్త, కుండ వైతివి సంతస మొందినాఁడ. 190
ఆ. అని వరాహదేవుఁ డప్పుడు వల్కఁగ, విని ముదంబునొంది విష్ణుఁడనియె
నవనిఁ గలియుగాంత మందాక తెగినదో, టొండుచూపు నాకు నుండుటకును. 191
సీ. అని చక్రివల్కఁగ విని వరాహస్వామి, యిదియేమి యని సంశయించి పల్కె
హరి విను పేదల నాశ పెట్టఁగరాదు, చెంత నెప్పుడు బలవంతులకును
దావీయరాదైన ద్రవ్య మిచ్చితివేని, కొలచి నూఱడుగులు కుతల మిచట
నీకిత్తు ననిపల్క నాకంజలోచనుం, డిట లక్ష్మి నాతోడ నెనసియున్న
తే. ధనము నీకిత్తు నిపుడు శ్రీతరుణి యలిగి, తాను గొల్లాపురము సేరెఁ గాన ధరణిఁ
గొనుటకైరూక లెవరినేఁ గొలిచి తెత్తు, ప్రబల యాచించితిని యిందు బ్రదుకవలయు.
చ. అని హరివల్కఁగా విని మహామహుఁ డైనవరాహ దేవుఁ డి
ట్లనియె నిదేటిమాట లిపు డర్థ మొసంగక భూమినియ్యవ
న్నను గిటిఁ జూచి మాధవుఁడు నవ్వుచు నిట్లనియెన్ ధరాతలం
బొనరఁగ నీయధీన మగుచున్నది కొంచెమా నా కొసంగుమా. 193
సీ. ఎంతనీవిచ్చిన యంతలోఁ నేనుండి, జీవనోపాయంబు సేయుకొఱకు
నరునిచందంబున నటియించి యిచటికి, నరల రావించి నీ కిరవుగాను
పంచామృతస్నాన మంచితంబుగ దిన, దినము సేయింతు నీతీర్థమందు
మునిఁగి ముందుగ నీకు మ్రొక్కి కొన్కలొసంగుఁ, డనినియమింతు నాజనుల కెల్ల

తే. నదియుఁగాక దినంబన్న మలర మొదట, నిచ్చి యావలభుజియింతు నెలమి వినుము
నిజమిది యనంగ నాకిటి నెయ్యమారఁ, గొలిచియిచ్చెను నూఱడుగులధరిత్రి. 194

వ. ఇవ్విధంబున వరాహస్వామి హరి నాదరించి శేషాద్రియందు నిలిచె నప్పుడ యిద్ద
ఱశీర్షంబుల దేవతలు పుష్పవృష్టిగురియించిరి, వరాహదేవుండు తనచెంతఁ బరిచా
రిక యైయుండు వకుళమాలిక నాహరిచెంత నుంచె, నావకుళమాలిక హరికి శ్యా
మాకాన్నంబును దేనెయుఁ భోజనంబు సేయించుచు గొడ్డఁటిగాయంబునకు నౌష
ధంబిడుచు నుండఁగ, మున్ను ధేనువత్సరూపంబులు ధరించినబ్రహ్మరుద్రు లంతర్ధా
నంబునొందిరి, అంత శ్రీనివాసుం డాపర్వతంబున సకలవినోదంబు సేయుచు రాక్ష
సులకు భయప్రదుండై భక్తులకు ముక్తిప్రదుండై గొడ్డఁటిగాయంబు మాయంబైపోవ
దివ్యసుందరలీలామానుషవిగ్రహుండై తల్లిచెంత ముద్దులు చూపుచుండునట్లు వకు
ళమాలికయొద్ద నటింపుచుండె ననిన మును లిట్లనిరి. 195

సీ. వకుళమాలిక యెవ్వ రకళంకచరిత మా, కెఱుఁగింపు మన సూతుఁ డిట్టులనియె
శ్రీయశోదాదేవి చిన్నికృష్ణునియందుఁ, బుత్త్రవాత్సల్యంబు పొసఁగనుంచి
కాలగతిని నొందఁగా హేమగర్భుండు, గని యట్లుచేయుట గాదటంచు
వకుళమాలిక యన వసుధను బుట్టించి, భూవరాహస్వామిపొంత నిలిపె
తే. నప్పుడాకిటిదేవుఁ డాయతివఁ జూచి, చక్రధరుఁ జెంతనుండఁగఁ జెప్ప నాపె [డదు.
జననివలెఁ గాచుచుండె సుస్వాంతయగుచు, నాయశోద మఱొక్కతె యనఁగఁబ

ఉ. శ్రీరమణీవిభుం డవల శేషగిరీంద్రముమీఁద నిల్చి వి
స్తారముగా వినోదములు సల్పుచునుండి యశోవిహారుఁడై
గారవమొప్ప నొక్కనృపకన్యను బెండిలియాడె మెచ్చి స
చ్చారిత నెల్లనిర్జరులు సంతసమందఁగ వింటిరే యనన్. 197

సీ. విని మౌను లాసూతుఁ గనుఁగొని విస్మయం, బంది యిట్లనిరి యాహరికిఁదగిన
కన్యకామణియందుఁ గల్గె దానికిఁ జూడ, దలిదండ్రు లన్నను దమ్ము లెవరు
సావధానుండవై యావిధంబంతయు, విశదీకరించుము వినఁగవలయు
నడుగఁగ సూతుఁ డిట్లనియె నిర్వదియెన్మి, ది ద్వాపరాంతానఁ దెలియ నవని
తే. వెలయు కలియుగమందొప్పు విక్రమార్క, ముఖ్యరాజులు జనియించి ముదముమీఱ
భూమిఁ జక్కఁగఁ బాలించి పోయిస్వర్గ, లోకమునఁ జేరి రిపుడు భూలోకమణ్ణులు.

వ. తదనంతరంబు చంద్రకుల పాండవ దౌహిత్రవంశంబున సువీరుం డనురా జుద
యించి భూమి నేలుచుండె నాతనికి సుధర్ముం డనుపుత్త్రుం డుదయించె, మాధవుం
డనువానిచరిత్ర మిదివఱక వినియుండువారలుగదా! యాతఁడ, యాసుధర్మునకు
జ్యేష్ఠపుత్త్రుఁడై పుట్టి యాకాశరా జనుపేరం బ్రసిద్ధుఁడైయుండె నామాధవాఖ్యుని

భార్యయగు చంద్రరేఖ పతిస్మరణంబుసేయుచు దేహంబు చాలించుటంజేసి యా మె యొకరాజింట ధరణీదేవినామంబున జనించి యుండ నాధరణీదేవి యాసుధర్ముండు తనకుమారుం డగునాకాశరాజు కిచ్చి వివాహం బొనరించి రని వెండియు నిట్లనియె. 199

సీ. తలఁపఁగ వినుఁ డాసుధర్మాధిపుఁ డొకనాఁ, డడవిలోపల వేఁట యాడి బడలి
యచ్చట నొకపంకజాకరంబున కేగి, సుకుమారనాగకన్యకను జూచి
మోహించి పలువిధముల దానిఁ బ్రార్థింప, నది యొడంబడక యిట్లనియె రాజ!
నీవు మానవుఁడవు నే నాగకన్యక, గాన దాంపత్య మేకరణి నమరు
తే. పొమ్ము నీ త్రోవ ననిపల్క పోక దాని, వీడఁజాలక మఱిమఱి వెంట నంటి
చాలవేఁడఁగ నాకన్నె జాలినొంది, యవలఁ బోలేక నీ వెవ్వఁ డనఁగ నృపతి. 200

క. తనకులమును గోత్రము పే, రును దాఁ బ్రభువగుటయును నిరూఢిగఁ దెలుపన్
విని యానాగకులాంగన, మనుజేశుని మోముఁజూచి మఱి యిట్లనియెన్. 201

సీ. భూనాథ ననునీవు పొందిన పుత్త్రికుం, డురగలోకంబున గరిమ నెసఁగు
తనతండ్రి యెవఁడని యనఁగ నేనప్పు డే, మని చెప్పనగు విను జనవరేణ్య
అనఁగ సుధర్ముఁ డిట్లనియె నీకు సుతుండు, గల్గి నన్నడిగినకాలమునను
నాపేరుచెప్పి నిర్ణయముగ నంపుము, తగ నర్ధరాజ్యంబు తడయక గొను
తే. మనుచుఁ దనముద్దుటుంగరం బానవాలు, గా ముదంబున నానాగకన్య కిచ్చి
డెంద మారంగ నాకన్యయందుఁ జొక్కి, నవల నాకన్యయు మేగెఁ దా నలరవచ్చె.
తే. పరఁగ నానాగకన్యక గర్భంబుఁ దాల్చి, నాగలోకంబునకుఁ బోవ భోగినాథుఁ
డావిధంబు నెఱింగి యేమనక కారణంబు నూహించి మది సంతసంబు నొందె. 203

క. ఆకన్యక కంధజుఁ డగఁ, జేకొని రక్షించుచుండ శ్రీకరుఁ డనఁగాఁ
బ్రాకటశుభలగ్నమున సు, ధాకరునింబోలెఁ గల్గెఁ దనయుఁ [illegible]. 204
తే. అంతకంతకు నభివృద్ధి యగుచు బాలుఁ, డమ్మ నాతండ్రి యెవ్వఁడటంచు నడుగ
నాగకన్యక వినుచు నగుచుఁ దనయు, నెత్తి ముద్దాడి లాలించి యిట్టు లనియె.
తే. తనయ నీజనకుండు సుధర్మరాజు, ధారుణీతలమును బ్రసిద్ధంబు గాను [తనయ.
బాలనము సేయు నటుప నిర్భయుఁడ వగుచుఁ, బోవలసియున్న సుఖముగఁ బొమ్ము
ఉ. అచ్చట నర్ధరాజ్యము మహాముదమందఁగ నాఘనుండు నీ
కిచ్చుసుధర్మపద్ధతిగ నేలుము నన్నుఁ దలంచు చుండు మిం
కిచ్చట కార్యమేమి యట కేగి సుఖంబుగ నుండు మంచుఁ
మచ్చికమీరఁ జెప్పి చనుమార్గము తేటఁగఁజూపెఁ బ్రీతితో

వ. అప్పు డబ్బాలుండు మాతామహుం డగునాగరాజేంద్రునకు నమస్కరించి దీవన లంది తల్లికి నమస్కరించి దీవనలంది పాతాళబిలమార్గంబున నిర్గమించి వచ్చుచుం డఁ దల్లియు వెంటనంటి భూమిపైకిం దెచ్చివిడిచి తనభర్త యొసంగినయుంగరం బక్కుమారున కిచ్చి, హరిభక్తుండ వై చక్రవర్తివై సత్యవ్రతుండ వైయుండు మని చెప్పి ముద్దిడి నాగలోకంబునకుం జనియె. నబ్బాలకుండు నారాయణవనపురం బుం జేరి సుధర్మరాజు సమీపంబునకేగి మ్రొక్కఁగ నయ్యర్భకశ్రేష్ఠునిజూచి నృపాలుం డిట్లనియె. 208

సీ. ముద్దుబాలక నాకు మ్రొక్కినిల్చితివి నీ, వెవఁడవు తలిదండ్రు లెవరు చెపుమ
యడుగ నాడింభకుం డళుకింత లేకుండ, నరనాథ నాతల్లి నాగకన్య
తండ్రి సుధర్మభూధవుఁడు శ్రీకీర్తి వి, ఖ్యాతుఁ డటంచు నుంగర మొసంగ
నాముద్రికనుజూచి యతఁడు మంత్రి పురోహి, తాత్మబంధుజన మిత్రాదులకును
తే. నందనునిజూపి మును దాను నాగకన్యఁ, గలసి యుంగర మిచ్చినకారణంబు
పరఁగఁజెప్పి కుమారుని బట్టి తొడల,మీఁదఁ గూర్చుండ నిడుకొని మెచ్చికొనుచు.

వ. తొండమాను డని నామంబిడి యుపనయనవివాహాదులంజేసె నంత నాసుధర్మరా జేంద్రుండు పుత్త్రి లగునాకాశరాజుకుఁ బట్టంబుగట్టె నాగకన్యకయందుఁగనిన తొండమానుని యువరాజుం జేసె నంత కొంతకాలంబునకు నాసుధర్ముండు దివంబు నకు నేగె. కుమారు లాతండ్రి మరణంబునకు దుఃఖసాగరంబున నోలలాడుచుఁ గ్రియలు నిర్వర్తించి యిర్వు రేకోదరులచందంబున నత్యంతమైత్రి గలవారై నారాయణనామపారాయణయుక్తులై యుండి రందు నాకాశరాజేంద్రునకు సం తానంబు లేమింజేసి చింతించుచు బృహస్పతికి నమస్కరించి యిట్లనియె. 210

సీ. సద్గురువర నాకు సంతానభాగ్యంబు, గలుగకుండుట కేమి కారణంబు
చెప్ప వేఁడె దటంచు నొప్పుగఁ గొనియాడ, నతఁ డిట్టులనియె నాక్షితిధవునకు
నీవు పా లెన్ని గావించియుండిన, పరిహారమ్మగుట కుపాయ మొండు
చెప్పెద నెట్లన్నఁ జెలఁగి భక్తిని బుత్త్రి, కామేష్టి గావింపు క్రతువు మెఱసి
తే. సుతులుపుట్టెదరని ధర్మహితముదనరఁ,బల్కఁగా విని మ్రొక్కి భూపాలుఁ డచటఁ
జెలఁగి యజ్ఞప్రయత్నము జేసి కనక, హలమున న్భూమి దున్నించె నతిముదమున.

చ. అటు ధర నప్డు దున్నఁగ సహస్రదళంబులుగల్గి యొప్పువి
స్ఫుటతరపద్మమందుఁ బొడసూపినఁ జూచి నృపాలకుండు నేఁ
డిటువలె నబ్జ మీధరణి నెట్లుజనించె నటంచుఁ జూడఁ ద
త్స్ఫుటతరకంజమధ్యమున బాలిక గన్పడె నద్భుతంబుగన్. 212
అప్పుడు దానిఁ జూచి నృపుఁ డార్యుల నెల్లరఁ బిల్చి భక్తిమై
నొప్పుగఁ బద్మమధ్యమున నుండెడుకన్యను మెచ్చి వారికిం

దప్పక చూపుచుండఁగ ముదంబున నం దశరీరి యిట్లనెన్
మెప్పుగ దీని బెంపు మిఁక మేలు ఘటించును నీకు భూవరా. 213

చ. అని యశరీరి వల్కఁగ విని యచ్చెరువంది నృపాలకుండు మె
ల్లనఁ గమలస్థకన్యకను లాలనఁ జేయుచు గారవించుచున్
జని తనమందిరంబునకు సంతస మారఁగఁ బోయి భార్యచే
నొనరఁగనిచ్చి చెప్పి బహుళోత్సవము ల్నడిపించి యిట్లనెన్. 214

తే. విను మయోనిజ యైనట్టితనయ నపుడు, నీకు దేవుఁడు దయనిచ్చె నెమ్మి నెగడ
బాగుగం బోషణముసేయు పడఁతి నీవు, పుత్త్రచింత యిఁకేలపో భూతలమున. 215

క. తద్దయు నాతలిదండ్రులు, ముద్దాడఁగఁ బెంచుచున్న మురిపెము దనరన్
ముద్దులునూపుచు జిలిబిలి, సుద్దులు చెప్పుచును వేడ్కఁ జూపుచునుండెన్. 216

సీ. ఆకన్య తమయింటి కరుదుగ వచ్చిన, ఘనలక్షణమున నాకాశరాజు
భార్య గర్భముదాల్చెఁ బరమముదంబున, నైదవనెలను శుభావహముగ
సీమంతమా రాజు సేయించె నటుమీఁదఁ, బొలుపొంద నవమాసములు నెసంగ
దశమమాసంబునఁ దరణికన్యారాశి, యందుఁ బ్రవేశించినపుడు శుక్ల

తే. పక్షదశమియు రోహిణి భార్గవాస, రంబు సాయంసమయమున రాజుగారి గ్రను.
కలిమి పుత్త్రుండు పుట్టె భూతలమునందు, జనులు వొగడంగ నానాఁడు సౌఖ్యము

వ. అప్పు డారాజేంద్రుండు సంతోషమగ్నుండై స్నానం బాచరించి బ్రాహ్మణులకు నవధాన్యాదులు దానంబు లొసంగి నిజగురుపూజచేసి సుతునకు వసుధానుం డని నామకరణం బొనర్చి సుతకుఁ బద్మావతి యని పేరిడి యాదులకు మృష్టాన్నంబు పెట్టించి పుత్రీపుత్త్రికుల నత్యంతప్రియంబునఁ బెంచుచుండఁగ దినదినప్రవృద్ధమానులై క్షీరసాగరాజమందిరమధ్యంబున లక్ష్మియుఁ జంద్రు లుండినయట్ల రాజుగారి సుందరమందిరంబునఁ బ్రకాశించుచుండి రంత నారాజు కొన్నాళ్లకయ్యిద్దఱకు విద్యాభ్యాసం బొనరించి యనంతరము పుత్త్రునకు నుపనయనంబుచేసి పద్మావతికిం దగినవరుని వెదకుచు గురువుకు నమస్కరించి యిట్లనియె. 218

సీ. పుణ్యాత్మ గురుచంద్రపుత్రకా మేష్ఠి మీ, యనుమతిఁ జేసెద మనుచు నేను
భూమి దున్నింపఁగ భూమియం దొకపద్మ, ము లభించె నందున లలితమైఱుపు
బాలిక దొరకఁగఁ బద్మావతీ యని, పేరు శాస్త్రమురీతిఁ బెట్టి యిపుడు
పెంచుచున్నాము తా మంచితగుణవర్య, నాకన్యకకుఁ దగినట్టివరుని

తే. గని వివాహంబు సేయంగ మనమునందు, నెంచియున్నాఁడ నెందైన నెఱిఁగియున్నఁ
జెప్పుఁ డన నాగురుండు నీకొప్పుగాను, దగినయల్లుఁడు వచ్చు సిద్ధం బటంచు. 219

మ. అని యాదేశకుఁ డానతిచ్చి చనె నం దారాజు పద్మావతిం
గని సంతోషనిమగ్నుఁడై మురియుచున్ గారాబుగాఁ బల్కుచున్

ఘనదివ్యాంబరభూషణాదులు శృంగారించి ముద్దిచ్చి తాఁ
దనయన్ సూనుని జూచి చూచి మదిలో ధన్యుండ నేనైతిగా. 220

వ. అని యానందించుచు నుండె. 221

సీ. అపుడు పద్మావతి యానందముగఁ బెండ్లి, యాడెద నని వేంకటాద్రివిభుఁడు
భావించు చుండఁగఁ బద్మావతికి నవ, యౌవనకాలంబు నవతరించె
నంతలోపలన వసంతకాలము వచ్చె, శృంగారములు లలిఁ జిగురులెత్తెఁ
గోరకంబులు తోడఁ గుసుమము ల్వికసించెఁ, దగిన * శలాటువు ల్దనరె మించి
తే. యంతకంతకు ఫలియింప నచ్చటచట, గుములుగాఁ గూడి కోయిల ల్గూయసాఁగె
నతిముదంబుగ నళులు ఝుంకృతు లొనర్చెఁ,గలికి చిలుకలు కలరవంబులను మించె.

సీ. చిగురుటాకులు మెక్కి చెలరేఁగుపికములు, మేలు పూఁదేనియ ల్గ్రోలు నళులు
కరిపక్వఫలములఁ గొఱుకుశారిక లబ్జ, నాళము ల్మెక్కు మరాళములును
సందడింపఁగ సదానందకరంబులై, దనరారు శృంగారవనము లన్ని
మెఱయఁ బద్మావతి మేడపై నుండి యా, సుమవనంబుల నెల్లఁ జూచి చూచి
తే. వనవిహారము తాఁ జేయవలయు నంచుఁ, జెలులతో ముచ్చటాడి మచ్చికలు చేసి
మేడ దిగివచ్చి తల్లిసమీపమందుఁ, జేరి యిట్లని పల్కె నాచిగురుఁబోఁడి. 223

తే. జననిశృంగారవనము విస్మయముగాను, గనక సౌధంబుమీఁదికిఁ గానుపించెఁ
గానఁ జెలులును నేను నక్కడికిఁ బోయి, తెచ్చెదము నీకుఁ బుష్పము లెచ్చుగాను.

చ. అన విని తల్లి యిట్లనియె నమ్మ సుమంబుల కీవు వోయినం
గని జను లెల్ల నవ్వెదరు గాన వనంబున కేను నిన్నుఁ బం
పను జెలికత్తెల న్ననుపు భాసురపుష్పము లింటి కిప్పుడే
ఘనముగఁ దెచ్చి యిచ్చెదరు గావునఁ బోకుము బిడ్డ యం చనన్. 225

క. రంతులు సేయుచు నప్పుడు, గంతు లిడుచు నన్నమెంచకయ పానుపుపైఁ
జింతించుచుఁ బవళింపఁగ, నంతటఁ దనసుతను బిలిచి యాదర మొప్పన్. 226

వ. అక్కుం జేర్చి మందస్మితసుందరవదనారవింద యగుచు బుజ్జగించి యి ట్లనియె.

సీ. వనమున కీవు వోవల దన నలిగితి, వైన మంచిది లెమ్మ యనుచుఁ జెప్పి
చెలులను బ్రాహ్మణస్త్రీలను బిలిపించి, సుతతోడ వారల జతగఁ జేర్చి
తినుపదార్థంబులఁ గొని చెలికత్తెల, చే నిచ్చి పల్లకిఁ జేర్చి యపుడు
పంపఁగఁ జెలులతోఁ బరమముదంబున, మాట లాడుచు నట్టి తోఁట కరిగి
తే. రమ్యతర మగుకమలాకరంబుచెంతఁ, నందలము డిగ్గి లేచి యందందుఁ దిరిగి
విరులు గోసెద ననిచాల వేడ్క నొంది, వనవిహారము నేసె నెమ్మనము మెఱయ. 228

---

* శలాటువు=పచ్చికాయ.

సీ. చెలఁగి పువ్వులఁ గోసి చెలులపైఁ బడవేసి, కిలకిల నవ్వు నాకీరవాణి
మధురఫలంబులు మాటిమాటికిఁ గోసి, చెలుల కందిచ్చు నాచిగురుఁబోఁడి
లాలించి శేలించి నీలకంఠములతో, మేలంబు లాడు నానీలవేణి
రాయంచగతివలె నాయెడ నటియించి, సారెకు సోలు నాజలజవదన
తే. కోరి కోవెలలట్ల తాఁ గూజితంబు, చేసి చొక్కుచుఁ బలుమాఱు చిలుకగముల
సరణిఁ బల్కుచు భృంగి నిస్వనము రీతి, గాన మొనరించు సొంపుగఁ బూని యచట.
క. మొల్లలు పొన్నలు వొగడలు, మల్లెలు సంపెంగ విరులు మందారములన్
గొల్లగఁ గరములఁ గోసియు, నుల్లాసము మీఱఁ బుడమి నొక్కెడఁ బెట్టున్. 230
క. ఒయ్యారంబున నడుచుచు, బుయ్యారంబుగ నెసంగు బొదరింటను దా
నుయ్యేల లూఁగును జెలులను, నెయ్యంబుగఁ బిలిచి యందు నెమ్మది తసరన్. 231
క. వింతగ మోమునగవ్రాల వ, సంతము చేయించి చెలులు సంతస మందన్
దంతపుఁజిమ్మనిగ్రోవులఁ, బంతంబుల జిమ్మిజిమ్మి పకపకనవ్వన్ 232
క. తెప్పున నేలను రాలిన, పుష్పాడి చేనంది మించి పొలఁతులపై మే
లొప్పఁగఁ జల్లుచు సుద్దులు, చెప్పుచుఁ గమలాకరంబు చేరుచు వేడ్కన్. 233
తే. చెలఁగుచును విప్రవనితల చెలులతోడ, వేడుకలు మీఱఁగా జలక్రీడఁ గొంత
తడవు సల్పుచుఁ దీరంబుఁ గడక చేరఁ, దడిసిన శరీర మెల్లను దడయ కతుడు. 234
సీ. తరుణికి మృదులవస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తి, పట్టుపావడ మొలఁ గట్టె నొకతె
చలు వగు వలిపెపుసరిగదువ్వలువ నా, పట్టుపావడ మీఁదఁ గట్టె నొకతె
మొలనూలు నొడ్డాణమును దనుమధ్యము, నం దుంచె నొకతె మఱందముగను
జిలిబిలితళుకొత్తు చెంగావిరవికను, బొందుగ నమరించెఁ బొలఁతి యొకతె
తే. భాసురం బగు నూతనాభరణములను, బొసఁగ నంగాంగములయందుఁ బొందుగాను
బెట్టె నొక్కతె మఱిపూలఁ జుట్టె నొకతె, నెమ్మొగంబును వలువచేఁ జెమ్మఁ దుడిచి.
సీ. తిలకంబు నిడె యొర్తు లలిఁ గన్నులకు నొర్తు, గాటుక నీటుగఁ గ్రాలఁ దీర్చె
పరిమళగంధ మాబాలికామణిమేన, నలరంగఁ జల్లఁగ నలఁదె నొకతె
చల్లనిగాడ్పులు మెల్లఁగ నొడలపై, నొలయంగ విసరెఁ బూవులను నొకతె
నెమ్మోము గనుఁగొన నమ్ముదితకుఁ బట్టె, నిలువుటద్దము దెచ్చి పొలఁతి యొకతె
తే. రాజనందన కిమ్మాడ్కిఁ బ్రమద మారఁ, జెలులు సేయంగ బ్రాహ్మణస్త్రీలకెల్లఁ
బసపు కుంకుమ విరిసరు ల్ఫలము లలరఁ, గన్యకామణి యొసఁగె సద్ఘనత మ్రొక్కి.
వ అప్పు డవ్విప్రాంగనాశిరోమణు లా పద్మావతిని దీవించి రంతఁ దెచ్చిన భక్ష్య భోజ్యంబు లచ్చోటఁ గుడిచి చెలులు రచించిన పూఁబాన్పునఁ గూర్చుండఁ జేసి సుగంధోపేత మగువిడియంబు లిప్పించి తాను విడియంబు సేయుచున్న సమయంబున. 237

పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట.

క. భువనమునకుం జయ్యన, దేవమునీంద్రుండు వచ్చెఁ దిలకించి చెలుల్
భావించి యీతఁ డెవఁడని, యావరముని నడుగ నాతఁ డనెఁ గని యెలమిన్. 238

క. పరుఁడను గా దీన్నృపతికి, గురుఁడను నన లేచి భక్తి గూర్మి యొసంగన్
సరగునఁ బద్మావతి *యా, స్తరణము మునికిచ్చి మ్రొక్కెఁ దాపసుఁ డంతన్.

తే. వనజలోచన నీకు వివాహసిద్ధి, వేగ యగుఁగాత యంచు దీవించె రాజ
కన్యకామణి సంతోషకలిత యగుచు, నొదిగి సిగ్గున మాటాడ కున్నఁ జూచి. 240

సీ. అమ్మనిపల్కె నోయమ్మ నామీఁద నీ, కఱమఱ వలదు ర మ్మనుచుఁ బిలిచి
గూర్చుండ నియమించి గూర్మిమాటలను హ, స్తంబు చూపు మనంగ నంబుజాస్య
పల్కె నిట్లని మునిప్రవర నాతండ్రివి, యనుచు హస్తంబు నాతనికి సాఁచి
చూపఁగఁ జిఱునవ్వుఁ జూపు చాతాపసుం, డనియె నీహస్తాబ్జమును గనంగ

తే. శ్రీకరాంచితమైనట్టిరేఖ లలరి, యమ్మహాలక్ష్మిలక్షణా లన్ని చేతి
యందుఁ గన్పట్టుచున్నవి యైనవవియు, నమ్మరో విను చెప్పెద నవియు నిపుడు.

తే. స్వస్తికము పద్మమును ఛత్త్రచామరాలు, యవకులిశమత్స్యశంఖరేఖాదిలాంఛ
నంబు లలరారుచున్నవి యఖిలశుభము, లొనరు నివి చేతఁ గలకొల ముర్వి నీకు.

తే. మఱియు నిట్లనెఁ గిసలయమార్దవంబు, గలిగియుండెడు నీవామకరమునందుఁ
గాంతి నొప్పుచు నిత్యమాంగళ్యరేఖ, వఱలుచున్నది చూడు భూవరకుమారి.

క. ఈరేఖలుండు బలమున, నారాయణుఁ డెలమి నీకు నాథుం డగునీ
కోరిక ఫలియించుసుమో, శ్రీరామామణిగ నుండు చెలఁగుచు నమ్మా. 244

సీ. అనుచుఁ బద్మావతి కమ్ముని సర్వాంగ, సౌందర్యకలితలక్షణములన్ని
బాగుగఁ జెప్పి తా నేగె నాదినమున, నంబుజాక్షుఁడు వేంకటాద్రిమీఁద
నుదయకాలంబునం దొనరంగ భుజియించి, కడువేడ్కఁ బసిఁడిచల్లడముదొడిగి
కొనలందు ముత్యాలకుచ్చు లొప్పినదట్టి, తనరంగ తననడుమున బిగించి

తే. కురులు సవరించి విరులతోఁ గొండెఁ గట్టి, మేలుచందురుగావిరుమాలఁ జుట్టి
సరిగెజిగి వల్వ మేనమెచ్చంగఁ దాల్చి, మెఱయుభూషలునొడ్లపై మెఱయఁజేసి.

క. తిరుమణిఁ దిరుచూర్ణము శ్రీ, కరము లలాటమునఁ దీర్చి గంద మలఁది బం
గరుజన్నిదంబు భుజమునఁ, గరము ప్రకాశింపఁజేసి కమలాక్షుఁ డొగిన్. 246

తే. కనకమయ మగుసున్నపుఁగాయ వక్క, లాకులును వస్త్రమున సాబగలరఁ గట్టి
కక్షమందుంచి కోదండకాండములను, బరఁగఁ జేఁబట్టె నప్పుడు హరి ముదమున.

---

* ఆస్తరణము=ఆసనము - ఎఱకంబళి.

శ్రీనివాసుఁడు వేఁటాడుట.

సీ. దైవయోగంబునం దనసమీపమునకు, సురుతరజవనాశ్వ మొకటివచ్చి
నిలువఁగ దానిపై నీరజాక్షుం డెక్కి, చని వనగిరులందు సంచరించి
సారంగభల్లూకచమరీశరభసింహ, శార్దూలముఖమృగసంఘములను
వేఁటాడుచుండె నావేళ నందొకమద, కరి చక్రి నెదిరించె గహనమందు
తే. దానిసమయింప సమకట్టి దానివెంట, నరుగ నది పర్వతముడిగి యరిగెఁ జక్రి
తటిమె వెంబడి యోజనార్ధంబువోయి, చేరెఁ బద్మావతిగలశృంగారవనము. 248
తే. చెంగటం జేరి ఘీంకృతిఁ జేయ గజముఁ, జూచి పద్మావతీదేవి చొప్పరయుచుఁ
జెట్లచాటునఁ జేరఁగఁ జెలులు నట్లు, చేరి యిట్లనిపల్కిరి చిత్రపడుచు. 249
సీ. అతివలారా చూడుఁ డబ్బురంబుగ నాము, ఁ యేనుంగువచ్చె నిఁకెట్టులమ్మ
కన్నులు దెఱచి చక్కఁగ దానిఁ జూడక, తలకు నేలకు వంచి తలఁగ మేలు
నడుమఁ బద్మావతి నిడికొని చుట్టును, మన ముండఁబోదము మంచిదమ్మ
మనమెట్టులైనఁ బద్మావతిం దనరార, రక్షింతిమమ్మ ధైర్యంబు మించి
తే. యనుచు నొండొరు లిట్లయి నంచునుండ, ఘనతరం బైనగుఱ్ఱంబు గానవచ్చె
దానిపై నొక్కపురుషుండు దఱుముకొనుచు, వచ్చుచున్నాఁడు గూర్చుని వనితలార.
వ. అట్లు చెప్పుకొనుచుండుసమయంబున నగ్గజంబు తన్నుఁ దఱుముచు వెంబడివచ్చు హరిం జూచి భీతిల్లి తనకరంబు పైకెత్తి దండంబు వెట్టినం జూచి హరి కరుణించి తఱుమక నిలిచె నంత. 251
క. హరి తన్నుఁ గరుణ విడువఁగఁ, గరివరుఁ డటువోయి పెద్దకాననమందుం
జొరఁబడె నావల నచ్చట, సరసిజనాభుండు పొదలచాటున డాఁగెన్. 252
వ. అంత నందున్నకాంత లాదంతిని తురంగంబును బురుషుని గానక వెఱఁగంది యిట్లని కొనిరి. 253
సీ. అమ్మలారా చూడుఁ డచ్చట గజతురం, గంబులఁ బురుషుని గాన మిపుడు
మాయగ నున్నది మహిమ యేమనువారు, నదివట్టికల్లపో యనెడువారు
భ్రాంతిఁ బొందితిమంచుఁ బకపకనగువారు, కలఁగంటిమో యని పలుకువారు
సొలసి నిద్దురవోక గలగా దనెడివారు, నహహా యేమిచిత్ర మనెడువారు
తే. నందఱన్నివిధంబుల ననఁగ నవ్వి, చెలులఁ గన్గొని డగ్గఱఁ జేరఁ బిలిచి
యనియెఁ బద్మావతీదేవి మనక దేల, యెట్లువోయినఁ బోనిండు నిపుడు మనము. 254
వ. అని తొల్లియెడం గూర్చుండి చదరంగము సంతసంబార నాడుచుండె. 255
సీ. శృంగారవని నిట్లు చెలులతోఁ జదరంగ, మాడుపద్మావతి యంద మలరఁ
గాంచి త్రిదూపశేఖావిలాసము లన్ని, పొదలమాటున నై జూచి పొసఁగఁ జక్రి

తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్టులన హా!, యీ రాజకన్యక యెలమిఁబ్రాయ
మును జూడ రతికన్న ముదిత భారతికన్న, వరగౌరికన్న శ్రీవనితకన్న
తే నతిశయంబైనయందంబు నలరియున్న, దెట్లునను జూచి మోహించు నిపుడటంచుఁ
దలఁచి యాయింతినెమ్మోముదళుకుఁ జూచి, యిట్లువర్ణించె ముదమార నెట్లుసనక.
సీ పాదజంఘోరువు ల్పల్లవకాహళి, కరికరంబుల భంగపఱచి మించు
గటిమధ్యకుచయుగ్మగౌరవంబులు చక్ర, మృగపకందుకముల నొగి హసించు
హస్తకంఠమనోహరాననంబులు కంజ, కంబుసోములను జక్కఁగ జయించు
భాసురాధరదంతనాసికీలాదులు, ఫలకుందతిలపుష్పములను గెల్చు
తే. నింతచక్కనిలలితాంగి యెచటగాని, చూడలే దీవనంబునం జూచినాఁడ
నిట్టిసుందరి నానజుం డెట్లుదీర్చె, ననుచు మెచ్చుచు మఱి యిట్టులనియె మెచ్చి.
సీ. కర్ణనేత్రభ్రూయుగములు శ్రీకారాబ్జ, పత్రకందర్పచాపముల గెల్చుఁ
గాంతిసౌరభనీలకుంతలంబులు హేమ, పాటలబంభరప్రభల నడఁచు
గమనభాషణనిరీక్షణములు గలహంస, కలకంఠమదనాస్త్రముల నదల్చు
కాంతిసుస్మితగానసరణులు శరకౌము, దీవీణలను జాల ధిక్కరించు
తే. నహహయీకాంతరూపంబునవనియందు, హాటకముమెత్తఁగానూఱియమృతరసము
పోసి మెదిచి మహాచిత్రముగ నజుండు, నేను మెచ్చుటకై చేసి నిల్పినాఁడొ. 258
క. అటుగాకుండిన నిజముగ, నిటువంటిశరీరకాంతు లింతులకు మహిం
బటిమగనుండునె యిమ్మెయి, నిటలాక్షుఁడు దీనిబొగడ నేరఁడు చూడన్. 259
సీ. కమలాసనుఁడు సర్వకాంతిసంచయమున, నతులితసౌందర్యవతిని దీర్చి
కమలమునం దిడఁగాఁ జూచి యాకౌశ, నరపతి గైకొనె నాకటంచుఁ
గావున దీని శీఘ్రింబుగ నేఁ బెండ్లి, యాడెదనని మోహ మగ్గలింప
నంతఁ బద్మావతిచెంతకు మెల్లఁగఁ, బోవుచు నందంపుఁ బూలఁ గోసి
తే. పాలఁతి నీకిటు తలఁబ్రాలిఁబోతు ననెడి, సైగగాఁ బుష్పములఁగొని చల్లు చోరిమ
సేయుచును మించి రా చూచి చెంతఁజేర, నపుడు దగ్గున నాలేమ యతని జూచి.
తే. పసిఁడిచెఱఁగులరవసెల్ల పైన వేగ, పొదువుగాఁ గప్పుకొని పూలపొదముఱుఁగున
నిలిచి యళుకుచు బెళుకుచు శెలులఁజూచి, చిలుకవలె ముద్దుపల్కులఁ బల్కెనిట్లు.
చ. అరమఱలేక రాజసుత లాడుచునుండెడుచోటు కీగతిం
బరపురుషుండు రాఁదగదు భామినులార భయంబునొందితోం
దరపడనేల రావలదు దవ్వుగ నేగు మటంచుఁ జెప్ప మం
త్రరుణి వచింపఁగా నపుడు ధైర్యముతో హరి గాంచి నవ్వుచున్. 262
క. అపద్మావతి కడుగ, నాపాలఁతులు నిలిచి హరికి నగుపడకుండం
బ్రాపించి కోపమున నా, శ్రీపతి నీక్షించి చాలఁ జిడిముడి పడుచున్. 263

సీ. పలికి రిట్లని రాచపట్టి యిందుండఁగఁ, బరుఁడ వొక్కింతను భయములేక
వచ్చితి విప్ర డావల కేగుమంచును, దఱుముచు రాఁగ నాదైత్యరిపుఁడు
నగవుతో నిట్లనె నళినాక్షులార మీ, రాజపుత్త్రిని జూచి రహిఁ జెలంగ
మాటాడవచ్చితి మాటలాడక మీరు, పొండన నారాజపుత్త్రిఁ గాంచి
తే. చెలులతో ననెనతఁడుమిమ్ము బలికిపడఁగఁ, బలుకుచున్నాఁడు శబరుండు పాపమేమి
వీనిజంధువు లెవ్వరో వీఁడెవండొ, వీనికులగోత్రములు నేవొ విశదముగను. 264
తే. అడుగుఁడని రాజసుతపల్క నపుడు చెలులు,చక్రధరుదిక్కుఁదిరిగి యోశబరనీకుఁ
దల్లిదండ్రులు పేళ్లేమి దగకులంబు, గోత్రమును చెప్పుమనఁగ వైకుంఠుఁ డపుడు.
ఉ. వారినిజూచి యిట్లనియె వారిజలోచనలార యిచ్చటం
గూరిమిమీర నాకులము గోత్రము లెల్లను జెప్ప ‹దేను మీ
భూరమణాత్మపుత్త్రి ననుఁ బొందఁగఁ జేసితిరేని మీకు నేఁ
గూరిమి నిచ్చెదన్ ముదము గోరినవన్నియు నిశ్చయంబుగన్. 266
సీ. అనిచక్రి మఱల ని ట్లనియె మాకులము శీ, తాంశుకులంబు వసిష్ఠగోత్ర
మగుతండ్రి వసుదేవుఁ డాదేవకేతల్లి, యగుహాలపాణి మాయన్నగారు
లలితురా లైనచెల్లెలు సుభద్రాదేవి, పావనుం డైనగాండీవి మఱఁది
ధర్మరాజాదులు దగు బంధుజను లన్న, తెఱవలు నగుచు నీదేహమెల్ల
తే. నలుపిదే మన్న వెన్నుండు నగుచుఁ బలికె, గృష్ణపక్షము నడిరేయి గినిసి కూడి
నపుడు పుట్టితి గనుక దేహంబు నీల, మయ్యె నందున ననుఁగృష్ణుఁ డనిరి బుధులు.
క నాకులగోత్రము లిప్పుడు, మీ కెఱిఁగించితిని గనుక మెండొడ్డక మీ
రీకన్యకులము గోత్రము, నా కొనరఁగఁ జెప్పుఁడనఁగ నగి చెలులెల్లన్. 268
తే. అనిరి చంద్రకులంబును నత్రిగోత్ర, జనితుఁ డాకాశరాజను జనవిభునకుఁ
బుత్త్రికామణియై పుట్టి భూతలానఁ, బెరిగి పద్మావతీ యనం బరఁగె వినుమ 269
తే. మేటియై మము నొగిఁ జిన్ననాఁటనుండి, యొరిమమాతోడ నాటాడుచుండుమాకు
సకలవస్తువు లిప్పించు సఖ్యమెసఁగ, నెపుడు నీయమ్మ సదయ మమ్మేలుచుండు.
చ. అనవిని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచనలార మిమ్ము నె
ల్లను గృప నేలుచున్నకమలాక్షిని సఖ్యము సేయవచ్చితిన్
ఘనముగ నన్నుఁ గూడుమని గన్గొని మీ కొరపట్టి కిప్పుడే
మన మలరంగఁ జెప్పుఁ డనుమానములేక యటంచుఁ బల్కఁగన్. 271
క. విని పద్మావతికోపం, బునఁ జెలులం బిలిచి దిట్టి పొమ్మను వానిన్
ఘనత నెఱుంగక యున్నాఁ, డని తాఁ బొమ్మనియె దూర మరుగు మటంచున్.
సీ. అనిన వెన్నుం డిట్టు లనియె నోలలితాంగి, నిష్ఠురంబేల నే నీకు నాకు
మార్దవంబుగ మేటిమాటల నాడుము, చెలఁగి కన్యాపేక్ష గలిగి యిటకు

వచ్చితి ననునీవు వరియించుటకుఁ దగు, పాత్రుఁడ నేగాని బరుఁడగాను
బాత్రదానముసేయు ప్రభువుకు నిహపర, సౌఖ్యములు గల్గు నీజనకుఁ డెలమి
తే. నన్నుఁ గాంచినయప్పుడ నిన్ను నాకు, నీయఁ గోరును సందియం బేమిలేదు
చంద్రకులజుండ వేఱ వంశజుఁడఁగాను, నన్నుఁ జేరుము సరవి ననంగ నపుడు. 273

క. నీవు నిషాదుఁడ వయ్యును, వావిరిఘనచంద్రకులమువాఁడ నటంచున్
గావలసి పల్కినా విపు, డావలఁ బొమ్మనుటనుండ కల్పుఁడ మఱియున్. 274

సీ. తగ వెఱుంగక తప్పుదారిసుద్దులు చెప్ప, కరుగు మాతండ్రి నీ వన్నమాట
విన్నను సంకిళ్లు వేయించుఁ గొట్టించు, నంతకుమున్న నీ వరుగు మెచట
హరి యిట్టులనియె నాయం దధర్మం బేమి, నే బ్రహ్మచారిని నీవు కన్య
వగుటచే నీవివాహము చేసుకొనుట ధ, ర్మముగాని యది యధర్మంబు గాదు
తే. నీవు నాయందు దయయుంచి నిష్ఠురోక్తు, లాడ కింపుగ ననుఁ బెండ్లియాడు మనినఁ
గనుబొమలు ముడివెట్టుచుఁ గన్ను లెఱ్ఱ, చేసి యాయింతి చక్రి నీక్షించి పలికె. 275

క. ఓరి నిషాదుఁడ నీ వీ, క్రూరపుమాటంటి వైనఁ గొట్టింపను బో
నూరక నీత్రోవం జను, మూరక మాటాడ నేల నొప్పమి గలుగున్. 276

వ. అనినవిని హరి యిట్లనియె. 277

క. చుట్టపుదాన వటంచున్, గుట్టుగ నే నిన్ను వేఁడికొన్నంగున నం
గొట్టింపకు మన్యునిచేఁ, గొట్టింపఁగ నేల నీవ గొట్టుము తరుణీ. 278

సీ. అని చక్రిపలుకఁగ నతివ యిట్లనియె నీ, వీలీల మోదుగుపూలువేసి
పలుమాఱు నాకుఁ గోపంబు పుట్టించెద, వింక జీవితెఱువు లేదేమొ నీకు
ఛీ పొమ్మనఁగ హరి చిఱునవ్వు నవ్వుచు, ననె జనించినవారు చనుట నిజము
గనుక చింతెక్కడఁ గలసినపిమ్మట, జగతి నుండిన మేలె చనుట మేలె
తే. రమణి నా కందుకై విచారంబు గలదె?, వినుము తలఁచినపని యైనవెనుక నీవు
పట్టి కొట్టిన దిట్టిన భయములేదు, వేఱమాటలు వల్కకు వెలఁది నీవు. 279

వ. అనినవిని పద్మావతి యిట్లనియె. 280

క. నాకడ నీ విటు ప్రేలుట, యాకాశనృపాలుఁ డెఱుఁగ నంతట నిన్నీ
లోకంబున మననీయఁడు, పో కష్టం బేల దూరముగ మేలొందన్. 281

వ. అనినవిని హరి నగుచుఁ బద్మావతి కిట్లనియె. 282

సీ. పుట్టినవారెల్లఁ బోవుట నిజ ,దెఱుఁగుదు నేను నిన్నెట్టులైన
విడువను నీతండ్రి విమలధర్మాత్ముండు, గాన నన్బాధింపఁ డైనఁగాని
బాధింపఁ జూచెద భయములేదు మఱేమి, ప్రియముగ నా కిచ్చి పెండ్లిసేయ.
నావల నేమగు ననఁగ నాపద్మాక్షి, యిట్లనె నావేంకటేశుఁ డుండ

తే. కంచిశ్రీవరసుండు రంగఁ డంచితులయి, యుండఁగా నీకు నాతండ్రి యొప్పి దాన
మిచ్చునే పొమ్ము నీకేల యిట్టిభ్రాంతి, కానికార్యంబునకు నీవు పూననేల. 283

వ. అనినవిని చక్రి యిట్లనియె. 284

క. పోపొమ్మని మొగమాటం, బీపట్లను నీకు లేక హెచ్చుగ నాపైఁ
గోపము చేసితి వని నిను, బ్రాపించక నేను బోను పద్మదళాక్షీ. 285

క. అనఁగాఁ బద్మావతి యి, ట్లనెఁ దలిదండ్రులను విడచి యకటా నీవి
ట్లనుట యసంభావితమై, చను మూరక లేనిభ్రాంతి సమకొననేలా. 286

వ. అనిన నాదైత్యారి మందస్మితవదనారవిందుండై యిట్లనియె. 287

చ. విను సతి నీవు నా కిటు వివేకము చెప్పితి వెంతచెప్పినన్
వనజభవుండు నానుదుట వ్రాసినవ్రాతఫలంబు దప్పునే
నిను వరియించి పిమ్మటను నే నెటు వోయినఁగాని నేమమే
గనుక నిజంబుగాను నినుఁ గౌఁగిటఁ జేర్పకపోను జేడియా. 288

పద్మావతి హరిపై ఱాలను రువ్వించుట.

వ. అని పల్కుచు డగ్గఱకు వచ్చుటం జూచి పద్మావతి గోపోద్రేకియై చెలులం బిలిచి యీదుష్టుని ఱాలంగొట్టి దూరంబుగఁ దఱుముఁడనిన వారలప్పుడు తెప్పున ఱాల నందికొని యొప్పమి గల్గునట్లు తప్పక గుఱిమీఱిగొట్ట నాహరిమీఁద శిలావృష్టి గురిసె నప్పు డప్పద్మాక్షుండు కార్యము తప్పె నని తలంచె నప్పు డప్పాలంతులు పాటవంబున మీటు ఱాలపోటులు నాట ఘోటకంబును దాఁటి పోనేరక నేలం బడియె. నంత శ్రీకాంతుండు హయంబును డిగి యూరక వారింజూచుచుండ నా బోటులు వాటంబుగ ఱాలనంది మఱి మఱి రువ్వుచుండిరి. ఆఱాలవ్రేటులు దప్పించుకొనుచు నిలువనేరక యుత్తరాభిముఖుఁడై వేంకటాచలంబునకు నెగ నెక్కుచుం దనకు నివాసం బైనవల్మీకంబునం బ్రవేశించి వకుళమాలిక నిర్మించిన విరులపాన్పుపైఁ బ్రళయకాలంబున మహాబ్ధియందు వటపత్రంబునఁ బరుండిన పరమపురుషునిచందంబున శయనించియుండె. అంత నిక్కడ వనమధ్యంబునందుఁ జెలులంజూచి పద్మావతి యిట్లనియె. 289

సీ. చెలులార మాతల్లి చెప్పినమాటలు, వినకుండవచ్చి యీవిధముగాను
అనుభవించితిఁ గష్ట మట్టుమ్మ నేఁ జెల్ల, నీపుష్పవనమున కింకరాను
జాలు నిచ్చోటను శబరుఁ డాడినమాట, లప్పు డమ్మకు మీరు చెప్పవలదు
చెప్పిన మనకెల్ల సిగ్గుపా ట్లగునని, పలికి యందలమెక్కి చెలులతోడ

తే. గుసుమఫలములఁగొన్ని చేఁ గొనుచుఁడటంచుఁ,బోయిమణిమందిరముచేరి పూలఁబండ్లఁ
దల్లికి నొసంగి యంతటఁ దానుబోయి, పాన్పుపైఁ జేరె హాయిగఁ బల్కకుండ.

వ. అనిచెప్పి హరి యొనర్చినకార్యంబులు విని సంతసించి హరి యాపల నేమిచేసెనని యడుగ మునులకు సూతుం డిట్లనియె. 291

చ. మునివరులార మీ కిపుడు ముచ్చట మీఱఁగ నేను జెప్పెదన్
వినుఁడు పరాత్పరుండు హరి విష్ణుఁడు మర్త్యనిరీతిఁ గాముకుం
డనఁదగి మోహతాపమున నారట నొందుచుఁ బవ్వళించి యే
మనక ముసుంగువెట్టుకుని యార్తునికైవడిఁ జింతసేయుచున్. 292

తే. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి తా విమలపాన్పు, పైని బొరలుచు దీనునిపగిదినున్న
వకుళమాలిక యచటికి వచ్చి హరిని, గాంచి యిట్లనవల్కె సత్కరుణ మెఱసి.

శా. అన్నా వేంకట లెమ్ము లె మ్మిపుడు నీ వాకొంటి వాలస్యమే
మన్నంబుం బరమాన్నభక్ష్యములు నీ కర్పింప నేఁ దెచ్చితిం
జెన్నొందన్ భుజియించు నీ వనఁగ నాశ్రీస్వామి మాటాడలే
కున్నం జూచి మనంబునన్ భయము పెంపొందంగ నాఁ డెంతయున్. 294

సీ. వికలత్వమునుబొంది వకుళమాలిక యిట్లు, లనియె నాతండ్రి నీ వార్తినొంది
కనులనీ రిటు నింపఁ గారణంబేమి నీ, వీవిధంబునఁ జింత యేలపడెదు
పగలు నిద్దురవోవఁ దగదని తెలిసి నీ, విప్పు డిమ్మాడ్కి నిద్రించుటేల
విపులధైర్యస్థైర్యవీర్యంబులను వీడి, పోఁ జేసి దీనతఁ బొందుటేల

తే. లేచి కూర్చుండి నాదెస లెస్సచూచి, నీమనంబునఁ గలచింత నిశ్చయముగఁ
జెప్పుమని బుజ్జగింపఁగ శ్రీధరుండు, మాఱువల్కక యుండె సమ్మదములేక. 295

వ. అంత వకుళమాలిక భీతాత్మయై దగ్గఱఁ గూర్చుండి వెండియు నిట్లనియె. 296

చ. అడవికి వేఁటఁబోయి మఱి యచ్చటిక్రూరమృగవ్రజంబునం
బొడగని భీతినొందితివొ భూతము సోఁకెనొ లేక తాలపై
వడి చెడి జాఱి నేలపడి వాఁగులఁ జేరితొ యేమి చెప్పుమా
కొడుక నిజంబు నాకు నొగి గొబ్బున నిష్ఠచికిత్సఁ జేసెదన్. 297

సీ. పడిలేచియుండినఁ బరఁగ మేనఁ బూసంగఁ, దైలంబుచేత రుద్దంగవలయుఁ
జత్రాతిమీఁదఁ గ్రచ్చర జారి మ్రొగ్గినఁ, బూసఁగ వేఁడిజలంబు బోయవలయు
మృగభీతిహృదయాన నొగి నాటెనట్టైన, నెట్టన నడివీఁపుఁ దట్టవలయు
నదిగాక భూత మెందైనసోఁకిన భూతి, దెప్పనఁ బట్టి మంత్రించవలయు

తే. నిట్టె నాల్గుచికిత్సలం దేచికిత్స, చేయు దది నీవు నిజముగఁ జెప్పు మనినఁ
దెలియునే నామనంబున దిగులుదీర, నున్నదున్నట్లు చెప్పు నాకన్నతండ్రి. 298

తే. అనుచు నాపాదశీర్షపర్యంత మప్పు, డొనర నివురుచుఁ జెమటచే నుష్ణమైన
దేహమందున్నబలుతాలదెబ్బ లుబ్బి, యుండుటంజూచి భీతిల్లి యూరకుండి.

వ. ఎట్టకేలకు నవ్వకుళమాలిక హరి కిట్లనియె. 300
సీ. ఓతండ్రి నీమేన నుష్ణపుస్వేదంబు, పొంగుచు నీరీతిఁ బుట్టుటేమి
మృదుశరీరమునందు మెండుగ తాలదె, బ్బలు దాఁకియున్న దీపాపమేమి
ధీరుండ వయ్యును దీనదశను బొంది, నీవిట్లు కన్నీరు నించుటేమి
కల్గినరీతి నిక్కముగఁ దెల్పుమటన్న, మాటాడ విపు డింతమౌనమేమి
తే. యనుచుఁ గప్పినవస్త్రంబు నవలఁదీసి, యొప్పుగా లేననెత్తి గూర్చుండఁజేసి
వేగ గదుములు తాఁ ద్రోమి వేఱువస్త్ర, మొకటి పైఁగప్పి చందనం బొడలనలఁది.
క. చల్లనిజలములఁ గన్నులు, మెల్లఁగఁ దా నివిరి నివిరి మేల్కొల్పుచు మే
ల్మొల్లలు గ్రుచ్చినమృదుతర, పల్లవముల విసరివిసరి బడలికఁ దీర్చెన్. 302
క. హరి కిటు బడలిక దీరిన, సరవిగ వకుళాఖ్య యింతి సదయహృదయ యై
పరమాన్నము భుజియింపుము, గారసుత యనిపిలువ శిరము వంచినవాఁడై. 303
క. పంకజలోచనుఁ డుండఁగ, సంకటపడి వకుళ చాల జాలినివల్కెన్
మంకుతనము చేసెదవా, వెంకట నీమదిని యేమొ వింతజనించెన్. 304
మ. అని యాకాంత మఱిట్లువల్కె విను నీ వాకాన నెందేనియై
నను సౌందర్యవిలాసవిభ్రమకళానైపుణ్యము ల్గల్గుకాం
తను మోహంబునఁ జూచి వచ్చితివె? చిత్తం బందుఁ దద్రూపమున్
ఘనమై నిల్చెనొ నీయురస్థలమునన్ గామాస్త్రము ల్నాటెనో. 305
సీ. నాతండ్రి నీవు గన్నది గిన్నరాంగనో, గీర్వాణకాంతయో గిరులయందు
గమనింపఁ జెంచితో గంధర్వకాంతయో, వనదేవతయొ లేక వగలుగుల్కు
నూర్వశియో మేనకో సర్వగుణములఁ, దగినరంభయొ తిలోత్తమ ఘృతాచొ
పూని యీపదుగురలో నెవ్వరిం జూచి, నీవు వచ్చితి విది నిక్కముగను
తే. జెప్పుమనివల్కఁ దలవంచి శ్రీధరుండు, పలుక కూరక కనులబొష్పంబు లొల్క
దిగులువడియుండుచక్రిని తగ మఱొక్క, సారి వీక్షించి పల్కెనో సత్కుమార.
తే. మోహినీభూత మేమైన ముందునిలిచి, కనులఁ బొడఁగట్టిపోయెనో గహనమందుఁ
గామినీభూత మెందేని గదసి నిన్నుఁ, బట్టెనో తెల్పు కొడుక మఱెట్టివిధము.
క. అటు గాకుండిన్ నాతో, నిటు మాటాడకయ యుండ నేవిధమున సం
కటపడ వెన్నఁడు దీనికిఁ, గటగట నే నేచికిత్సఁ గావింతునయా. 308
క. ఒకమాట నాకుఁ జెప్పక, వికలాత్ముఁడ వగుచు ఘనవివేకము గాఁ బ
ల్కక నీవుండఁగ నామది, కకవిక లొందినది నాకు గతియే మింకన్. 309
సీ. మౌనివై నీవిటు మాటలాడకయున్న, నిక్కడ మనకు దిక్కెవ్వరింక
నావరాహస్వామికైన నీవృత్తాంత, మెఱుఁగఁ జెప్పఁగఁ దీర దెంకమీఁద

నంత ఱట్టేల నా కౌస్తుంబుగా నీవు, దిని గలిగినచింత దెల్పు మిష్ట
నానావిధంబుల నేను విచారించి, నీచింత దీర్చెద నిశ్చయముగ
తే. నన్ను నఱమఱగాఁ జూడ కన్ననీవు, బ్రదికియుండిన నేనిందుఁ బ్రదుకగలను
లేకయుండిన దేహంబు నాకువలను, నేను నీవున్నచోటన నిల్చియుందు. 310

సీ. కన్యకాదీక్ష నిక్కంబుగఁ బూని నే, గురునిష్ఠ నుండఁగఁ బరమగురుఁడు
పుణ్యాత్మ నీయట్టిపుత్త్రిరత్నంబును, గనక పెంచక నిచ్చె ననుచు నిన్ను
నెఱనమ్మి యుండఁగ నేఁడు నీ విచ్చట, శోకించువిధ మేను జూడలేను
నాయందు దయను మనంబునఁ గలయిష్ట, మెఱిఁగించుఁ జేసెద నేదియైనఁ
తే. జేతిలోఁ జేయిఁ బెట్టి మచ్చిక శిరంబు, నివిరి యా చక్రధరుని కన్నీరుదుడచి
తాను గన్నీరునింపఁగఁ బూని నాపె, కివ్విధంబుగ ననియె నయ్యీశ్వరుండు. 311

చ. కనుఁగవ మెల్లఁగాఁ దెఱచి కామవికారము మానసంబునం
బెనఁగొనఁ దల్లి నీవిపుడు ప్రేమను జెప్పిన దంతెచాలు నీ
విను మొకవారణేంద్ర మటవిం బొడసూపఁగ దానివెంబడిం
జని గిరి డిగ్గఁగా నెదుటఁ జల్లఁగఁ బుష్పవనంబు గన్పడెన్. 312

క. ఆవనమున నొకసుందరి, లావణ్యవిలాసకలితలక్షణవతి యై
భావజుబాణముకైవడి, గా విద్యుల్లతికరీతిఁ గన్పడె నెదుటన్. 313

సీ. ఆకాంతపాదంబు లమలపల్లవములు, జంఘిక ల్కాహళుల్ సఖియతొడలు
కదళికాస్తంభము ల్కటిసైకతంబు మ, ధ్యము గగనంబు హస్తములు శోణ
కమము లెమ్మెలుంగునూఁగారు చీమలబాఱు, కలికి కుచములు బంగారుగిండ్లు
గళము శంఖంబు చక్కనిచెక్కు లద్దముల్, తేటైనకెమ్మోవి తేనెబావి
తే. దంతములు మొల్లమొగ్గలు తళుక్కుచెవులు, శ్రీలు నాసికతిలపుష్ప మాలతాంగి
కనులు బలుగండుమీలను గదయుబొమలు, కళలచే సొగసైనసింగాణు లనఁగ.
వ. తనరారుచుండు నదియుంగాక 315

తే. చంద్రబింబసమానంబు సతిముఖంబు, మెఱపుతుమ్మెద కొక్క లమ్మెలఁతకురులు
జన్ని యా కామినీమణిచక్కఁదనము, చెప్పతేఁ డజుఁడైన నేఁ జెప్పఁగలనె.
చ. తలఁపు నిజంబుగా వినుము దానికి నాకుఁ బ్రియానుబంధ మిం
కెలమిని గల్గెనేని యొగి నేలుచునుండెద దాని లేనిచో
నిలువఁగ నోప నిందు జననీ తలగాయము మాన్పినట్టెన్ని
న్నిల నెడఁబాసి పోవుటకు హేతువు గల్గునటంచు నాత్మలోన్. 317
వ. చింతించువాఁడ నప్పద్మనేత్రను జొప్పడ నీవిటకు దోడ్తెచ్చుతోఁపవు యొఱింగి
మాటాడితేమ్ము మద్దాని నిడుకొని యియ్యోడ నెయ్యంబార నుండెద. 318

చ. అని హరి వల్కఁగా వకుళ యాతని నెమ్మొగమారఁ జూచి యి
ట్లనియెఁ గుమార నీవు గనినట్టి లతాంగికులంబు గోత్రముల్
వినవలెఁ దల్లిదండ్రులను వేడ్కఁ నెఱుంగఁగఁ జెప్పు దానినిం
గనవలెఁ బెండ్లియాడఁ దగుకన్యకయైన వరింపఁగాఁ దగున్. 319

తే. దానిపేరేమి యుండెడుతా వదేది, చెప్పు మేర్పడ నేఁ బెండ్లి సేయు దిప్పు
డంచు వకుళాద నాచక్రి యనియె జనని, వినుము చెప్పెదనని యప్డు వివరమెల్ల.

సీ. జనని యాక్రమము నిశ్చయముగ విను సుధా, కరునికులజుఁడు నాకాశరాజు
తనకు సంతతిలేక ఘనపుత్త్రికామేష్టి, దనరఁ గావింప నద్ధరణితలము
దున్నింప నవనిలోఁ దోయజం బుదయించె, నాతోయజంబునం దామృగాక్షి
గనుపింపఁగాఁ దెచ్చి గగనాధిపుఁడు పెంచె, ధరను బద్మావతి దానిపేరు
తే. పరఁగ దానికి నాకు దాంపత్య మజుఁడు, నిశ్చయము చేసియుండెనా నేను బ్రదుక
గలను లేకున్న నిచ్చోట నిలువలేను, వనిత వైకుంఠపురి చేరవలయు గాక. 321

వ. అమ్మా! విను మక్కన్యకామణి లక్ష్మీసమానయగుంగావున జన్మాంతరపుణ్యంబునుగల పురుషునకు లభించుంగాని పెఱవారి కేల లభించు మత్పుణ్యపరిపాకంబున నక్కన్య నీక్షించి సుభాషింపఁ గలిగె నట్టిసుందరిం జూచి విడిచివచ్చితి నిఁక నాకన్నోదకంబు లభిలషింప నప్పద్మావతి నాయందు ననురక్తిలేమి చెలులంబురిగొల్పి శిలావృష్టిం గుఱియించె నావృష్టి కోపంజాలక తురంగంబుపైఁబడి తెప్పున నిప్పర్వతం బారోహించి పునర్జీవితుండనైతి నజుం డట్టిసుందరిం బుట్టించి కట్టిఁడిబుద్ధి నిచ్చి నాకింత కష్టంబు వెట్టె మత్పాతకం బింతకుఁ దెచ్చె బ్రహ్మయు నక్కాంతకును నాకప్పుడ సంధింపఁజేయకపోయె, నైన నీవు తత్కన్యకారత్నంబును నాకు నోడఁగూర్పు బ్రహ్మతంత్రంబునఁ దోడ్పడ నెంచెద, నట్లు చేసితివేని మజ్జననీజనకసహోదరాది బాంధవులును, మద్భక్తులగు ప్రహ్లాదనారదాది పరమభాగవతోత్తములును, నీవ యని నిశ్చయింతు, ననేక గోభూహిరణ్యాన్నదానాదులఫలంబు చేకుఱు, నాచేఁ బద్మావతికంఠంబున మాంగల్యంబిడం జేయు మంతియ చాలునని మఱియు నిట్లనియె.

తే. తగిన శుభలగ్నమున నాకు దాని కీవు, పెండ్లి చేయించినంతకుఁ బ్రీతి నాకుఁ
గలుగ దేలోక మెంటైనఁ గనుక వేగ, నాకుఁ బెండిలి సేయించు నయనిధాన. 323

మ. హరి వేడ్కన్ వచియింప నవ్వకుళ నెయ్యంబారఁగాఁ బుత్త్రికా
పరమాశ్చర్యముగా ధరాతలములోఁ బద్మంబునం దట్టిసుం
దరి బుట్టం దగు హేతువే మిపుడు మోదం బొప్పఁగా నాకు నీ
వారిమం జెప్పుమటన్నఁ జూచి హరి యిట్లొప్పారఁగాఁ బల్కెఁ దాన్ 324

హరి వకుళకు రాముకథ చెప్పుట.

సీ. వినవమ్మ తొలికాలమున నప్డు త్రేతాయు, గంబున జరుగ శ్రీకరుఁడు ఘనుఁడు
దశరథేశ్వరునకుఁ దనయుండనై పుట్టి, గాధేయుసవనంబు గాచి శివుని
చాపంబుఁ ద్రుంచి యాజనకాత్మజను బెండ్లి, యాడి సాకేతాఖ్య నగుపురంబు
చేరి మజ్జనకాజ్ఞ శిరసావహించి సీ, తను లక్ష్మణుని దోడుకొని వనముల
తే. కరిగి యందుండ నొక్కమాయామృగంబు, నచట జానకిచూచి నెయ్యమున దాని
దెచ్చియిమ్మనియడుగ మేమచ్చటుండి, పోవ దశకంధరుఁడువచ్చి పొలఁతిఁజూచి.
సీ. ధరణిజ నెత్తి రథంబుపై నిడుకొని, జనఁగ రామా యని జనకపుత్రి
విలపింప నెవరందు విడిపింప లేకున్న, నపు డగ్నిదేవుఁ డయ్యనిమిషారిఁ
జేరి దశగ్రీవ సీతగా దీకాంత, మఱి యెవ్వరన్న నెమ్మదిగ వినుము
చెప్పెద రాముఁ డాసీతను నాచెంతఁ, జేర్చి విప్రాంగన సీతవలెను
తే. జేసి యందుంచి చనియె నీస్నేహ మేను, గోరి చెప్పితి నీరీతి గుట్టటంచు
శాంతముగఁ జెప్పి సీతవేషంబు వేద, వతికిఁ గల్పించి తెచ్చి రావణునికిచ్చె 326
క. ఆమూఢుం డగురావణుఁ, డామైథిలి నచట విడచి యావేదవతిం
గామించి తోడుకొని చనె, నేమఱక యశోకవనిని యెలమిగ నుంచెన్. 327
క. రామా యని పేర్కొంచును, దా మైథిలిరీతి నచటఁ దల్లడఁబడుచున్
నేమ మొకించుక దప్పక, యామానిని చెఱనునిల్చి యడలుచు నుండెన్. 328
క. అనలుఁడు తనసతిచెంగట, నొనరఁగ జనకజను డాఁచియుండఁగ నే నా
యనిమిషవైరిని దునుముట, కనిమిషపతి సుతునిఁద్రుంచి యాసుగ్రీవున్. 329
సీ. చేఁబట్టి లవణాబ్ధి చెచ్చెర బంధించి, కదసి రావణకుంభకర్ణముఖ్యు
లగురాక్షసులఁ ద్రుంచి యందఱు మెచ్చుట, కై యందుఁ జెరనుండునట్టిసతిని
గాంచి నీ వగ్నిలోఁగాఁ బ్రవేశించి వ, చ్చినఁగాని నిన్నుఁ జేకొన నటంచుఁ
బల్కితి నయ్యంతి పావకజ్వాలల, యందుఁ బ్రవేశించె నందఱు గన
తే. నప్పు డిద్దఱు సీతలై యగ్నియందు, నిలిచియుండఁగ జనకజ నేను బిలిచి
చేడె నీవలెఁ జెంతను జేరియున్న, కమలలోచన యెవతె నిక్కముగఁ దెల్పు. 330
సీ. అనవిని సీత యిట్లనె దశాస్యుఁడు నన్నుఁ, దెచ్చునప్పుడు నేను దిగులునొంది
పరఁగ నిన్నేర్కొని పలువిధంబుల నేడ్వ, ననలుండు దనచెంత నప్పుడున్న
వేదవతిని దెచ్చి విబుధాహితున కిచ్చి, నను దనలో డాఁచికొనియె వేద
వతి లంకచేరి రావణునిచే హింసలు, వడియె నాకొఱ కిది భాగ్యవతియు
తే. నిన్నుఁ గోరి తపంబున్నకన్నె మిన్న, గనుక నీభావమందు సత్కరుణనుంచి
ప్రేమ మీరఁగ నిద్దానిఁ బెండ్లియాడు, మనఁగ నే నంచు కొల్ల కిట్లంటి నప్డు

తే. పడఁతి వినుమేకపత్నీవ్రతుఁడ నగుఁగనుక, యిపుడు నేఁ బెండ్లియాడ నియ్యిందుముఖిని
రహిఁ జెలంగఁగ దేహాంతరమున దీని, పెండ్లియాడుదు వేడుక పెచ్చుపెరుఁగ.

వ. అదెట్లనిన నిరువదియెనిమిదవ ద్వాపరాంతకలియుగంబున ననేకభక్తరక్షణార్థంబు వేంకటాద్రియందు నవతరింతు నపు డీకన్యకను బెండ్లియాడుదు నంతపర్యంతంబు నీకాంత సత్యలోకంబున వసియించియుండవలయు, వేంకటాద్రియం దుదయించిన నపు డియ్యింతి భూమియందు నుద్భవించు నపు డేను పరిగ్రహింతు. 333

క. అనిపల్కితి నీగోప్యం, బనలునకును నాకుఁ దెలియు నదిగాకిది యా
జనకజకును వేదవతికిఁ, దనరారఁగఁ దెలియు మర్మధర్మం బిదియున్. 334

సీ. పరు లెంగు వినని నీపరమరహస్యంబు, నీకుఁ జెప్పితి నేఁడు నెనరు మీఱి
మది నుంచు మటుమీఁద మహిమ మీరఁగ నేను, వహ్నియం దావేదవతిని నిల్పి
చిరతరకరుణ నాసీతను మెచ్చి చేఁ, బట్టి విభీషణుపట్ట మచటఁ
గట్టి సౌమిత్రితోఁ గపులతో సాకేత, పట్టణంబును జేరి ప్రజల నెల్లఁ
తే. బాలనము సేయుచుంటి నక్కాల మట్లు, జరిగె నటమీఁద నేను ద్వాపరమునందు
మొనసి వసుదేవునకుఁ గృష్ణుఁడన జనించి, యుంటి వల్మీకమున నిందు నున్నవాఁడ.

తే. అనుచు వకుళకుఁ బూర్వవృత్తాంత మెల్ల, చక్రి వినిపింప నయ్యింతి సంతసించి
వేదవతిపూర్వవృత్తాంతవిధము దెల్పు, మనఁగ నాచక్రి యిమ్మాడ్కి ననియె నపుడు.

సీ. విను వకుళాదేవి ఘనపూర్వకథ నీకు, విశదీకరించెద విప్రకన్య
యగు వేదవతి నన్ను మగనిగ భావించి, తపము సేయుచునుండ దనుజవిభుఁడు
తా దాని గామింపఁగా దేహమందాశ, విడిచి యాలలితాంగి విశ్రవసుని
తనయుని గాంచి సిద్ధంబుగ హరిచేత, నిన్ను నే జంపింతు నెటులఁ దలంచు
తే. నంచుఁ బంతంబు నొనర్చి తానగ్నిఁ జొచ్చెఁ, బావకుఁడు దాని డాఁచి తప్పక దశాస్యుఁ
డెలమి సీతను గొంపోవ నెఱిఁగి వాని, కిచ్చె వేదవతిని సీత నీయకుండ. 337

వ. అంత నాదశాస్యుని జంపి వేదవతియును సీత నగ్నిం బ్రవేశించె నంత వేదవతి పద్మంబున నుండి యాకాశరాజేంద్రునికి లభించె, నే నద్దానిం గని మరులెసంగి తల్లడంబడు వాఁడ నయ్యెది నను మఱచివోయె నంత. 338

మ. అని యమ్మాధవుఁ డాత్తతం దనదువృత్తాంతంబు పద్మావతీ
జననంబు న్వినుపింపఁగా వకుళ శ్రీస్వామి న్విలోకించి యి
ట్లనె నోదేవ మహానుభావ మును నే నజ్ఞాననై మానవుం
డని బాలుండని యుండి తేను నిను బ్రహ్మం బంచు సేవించెదన్. 339

శా. నీవే బ్రహ్మను గన్నతండ్రివి మహానిర్వాణసంధాత వీ
వే విష్ణుండవు రామచంద్రుఁడవు నీవే కృష్ణదేవుండ వీ

వే వేదాత్మవు సర్వతోముఖుఁడ వీవే కర్త వాభోక్త వీ
వే విశ్వంబు వరాహదేవుఁడవు నీవే శేషశైలాధిపా. 340

క. తోయజలోచన నే నీ, మాయను గనలేక నా కుమారుఁడ వంచున్
నీయందుఁ బ్రేమముంచితి, నాయీశుఁడ వంచుఁ దెలియ నైతి మహాత్మా. 341

సీ. అన విని విష్ణుఁ డిట్లనియె నిచ్చట నీవు, తలగాయమును మాన్పి తల్లివలెను
బోషింప నీఋణంబును దీర్చు టెట్లుకో, యని నేను జింతింతు ననుచు వకుళ
మాలికపై విష్ణుమాయఁ దెప్పునఁ గప్పి, పుత్త్రివాత్సల్యసమృద్ధినిల్పి
మఱల నిట్లనియె నమ్మా వివాహము నాకుఁ, జేయు మీ వంచు మచ్చికలు వల్క
తే తప్ప కిప్పుడ పెండ్లిపెత్తనము చేయఁ, బోయి రమ్మని వల్కె నా పొలఁతి హరిని
గాంచి పుత్రక యిప్పు డా కన్యయున్న, దివ్యపుర మెట్టిదో దాని దెల్పుమయ్య. 342

తే. అనఁగ హరి యిట్టు లనియె నీయద్రి దిగువ, నమరు నమరావతీపురం బనఁగఁ బుడమి
నున్నతంబై ప్రకాశించు నొక్క నగర, మట్టి పట్టణ మిపుడు నీ వెట్టి దనిన. 343

సీ. వేదవేదాంగప్రవీణులై వేదాంత, వేత్తలై వెలసిన విప్రవరులు
ప్రవరబాహాశౌర్యపటిమజితారాతి, వారంబు గలభూమివరమణులును
మణికాంచనోజ్వలమందిరాంగణనట, ద్ధ్వజమందిరులు నైన వైశ్యవరులు
ధరనిర్జరులపాదసరసిజసేవైక, శుభధురంధరులైన శూద్రఘనులు
తే. గలిగి విలసిల్లు గోపురకలితలలిత, రత్నకాంతపరిభ్రాంతి రాజహంస
పథనిరోధకసాల విభ్రాజమాన, మై ప్రకాశించు నారాయణాఖ్యపురము. 344

ఉ. అప్పురమేలువాఁడు గగనాఖ్యధరాపతి చంద్రుఁ డుత్తముం
డెప్పుడు ధార్మికుం డతఁ డభీష్టసుఖప్రదుఁ డంచు సజ్జనుల్
మెప్పఁగ నెన్నుచంద్రు కడు మేలుగ భక్తి విరక్తి యుక్తులం
దొప్పినవాఁడు దేవతచయోన్నతి సన్నుతిఁ జేయ నొప్పెడున్. 345

సీ. సప్తాంగములవెలి సవరించి యాత్మ యం, దష్టాంగ సరణిపై నాసఁ బెంచి
షట్శాత్రవకోటిపటిమంబు నిర్జించి, యంతర్విరోధుల నడఁగఁజేసి
బాహ్యపుణ్యనదీప్రభావంబు నీక్షించి, యాంతర నదులపై నాత్మ నుంచి
వెలుపలిచక్రము ల్వేడ్కతోఁ బాలించి, సారిదిలో చక్రముల్ చూడ నెంచి
తే. దీనజనమానసాధీన ధీరు విష్ణు, చరణకంజాత సంజాత సారమధుక
రాయమాన మనస్కుఁడై రహిని వెలయు, నెమ్మిమీరంగ నాకాశనృపవరుండు.

తే. తొండమానుండు ముద్దుతమ్ముండు పరమ, భక్తియుక్తుండు శాంతుండు పరఁగఁ బుత్త్రు
కుండు వసుధానుఁ డని భార్య యోగ్యశీల, ధరణిదేవీయనంగ పద్మావతిస్మృత.

చ. అని గగనక్షితీశ్వరుని యభ్యుదయంబును జక్రి చెప్పఁగా
విని వకుళాంగనామణి వివేకము మీరఁగ నద్రి డిగ్గి యో
వనజదళాక్షమార్గ మిఁక వారకచూపు మటంచుఁ బల్కె నె
మ్మనమునఁ జూపు దేవు వినుమాత కృపాన్విత ధర్మపాలితా. 348

వ. ఇప్పర్వతంబు డిగివోవ నచ్చట పావనకపిలతీర్థం బొండు గలదు. అద్దానియందు మునింగి కపిలమునివలనఁ బూజ లందఁబడిన శివలింగంబునకు నమస్కారంబు లిడి శ్రీనివాసునకు నతిశీఘ్రంబుగ వివాహలగ్నము సమకూర్చు మని వినుతించి యవ్వలంబోయి శుకాశ్రమంబు చేరి యందా శుకయోగీంద్రులకు మ్రొక్కి అగస్త్యాశ్రమంబున కరిగి యందమ్మునివలన నిర్మింపఁబడిన శివునకు నమస్కరించి తదాలయసన్నికృష్టగ్రామనివాసు లగు బ్రాహ్మణులకు మ్రొక్కి వారి నారీమణులను గూడి మైత్రి యొనరించుకొని నారాయణవనపురంబునకుఁ బోయి తద్రాజపత్నికడకేగి యయ్యంగనామణిం జూచి ప్రియోక్తులాడుచు నావలఁ బద్మావతిసంగతి నించుక దెల్పించుము. జరుగు కార్యం బావల జరుగు ననిన వకుళమాలిక విని యిట్లనియె.

సీ. వినుదేవ! వారు నీ వృత్తాంత మడిగిన, నప్పుడే నేమేమి చెప్పవలయు
ననఁబల్కె నాయంబుజాక్షుండు గనుఁగొని, యనియె నోయమ్మ వా రడిగిరేని
వరచంద్రకులజులౌ వసుదేవకులు ధాత్రి, తలమున నాతల్లి దండ్రులనుము
బలభద్రుఁ డన్న సుభద్రసోదరియను, గోత్రమడ్గ వసిష్ఠగోత్ర మనుము
తే. రహిని నక్షత్ర మడిగిన శ్రవణమనుము, లలితయౌవనసౌందర్యకలితుఁ డనుము
మానధనుఁడను భవ్య నిధానుఁ డనుము, భువిని బద్మావతికిఁ దగు పురుషుఁ డనుము.

వకుళమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట.

వ. అని చెప్పుచుండఁగ దేవమాయానిర్మితం బగుతురంగంబు రయంబున వారికడకు వచ్చి నిలుచుటం జేసి వకుళమాలిక సంతసించె నాచక్రితురంగంబునకుఁ దగు నాజ్ఞ యిచ్చి వకుళ నాతురంగంబున నారోహింపఁజేసె. అంత నావకుళ చక్రి చెప్పినట్లు కపిలేశ్వరునకు నమస్కరించి ప్రార్థించి శుకునకు నగస్త్యులకు మ్రొక్కులిడి శివలింగంబులకుం బ్రణమిల్లి యొక్కయెడఁ గూర్చుండి తద్దేవాలయంబులో నిలిచియున్న కన్యకలయందుం దొక్క కన్యను జేరఁ బిల్చి ప్రియోక్తుల నిట్లనియె.

క. చెలి నీవెవ్వరి దానవు, చెలువారఁగఁ జెప్పు మనినఁ జింతించుచు నా
చెలి మిన్నదాఁప కిట్లనెఁ, జెలువారఁగ వకుళతోడఁ జిత్తం బలరన్. 352

సీ. ఆకాశరాజేంద్రు నాత్మజ చెలికత్తె, ననఁగ నవ్వకుళ దానిని బ్రియంబుఁ
జూచి యమ్మా! మోము సొక్కినట్లున్నది, యేమి చెప్పు మటన్న నామెలంత

గని యమ్మ నాచింత కడుకష్టమైనదే, నెట్లు చెప్పుదు నీకు నెల్ల మగువ
వకుళ యిట్లనెను దాఁపక చెప్పు మంతయు, నననఁగ నాచెలికత్తె యనియె నిట్లు
తే. వనవిహారంబు సేయంగ వాంఛయెసఁగి, మనుజనాథునిపుత్త్రి పద్మావతియును
మేము నట కేగి విహరింపఁ మేటిగజము, వచ్చెఁ బరుగిడి వెనువెంట వచ్చె నొకఁడు.
సీ. వాఁ డెట్టివాఁ డన్న *వనదాభవర్ణుండు, లలిత సద్భూషణాలంకృతుండు
నాజానుబాహుండు నబ్జపత్త్రాక్షుండు, పర్వేందువదనుండు భాగ్యయుతుఁడు
గంభీరవక్షుండు కరుణార్ద్రహృదయుండు, మహితశ్రీమన్మథమన్మథుండు
కమనీయ తురగంబు గలవాఁడు శరచాప, ములు పూని విక్రమంబును గడంగి
తే. రాఁగ నాయేనుఁగ నేగ నంతఁ, దురగమును డిగ్గి వచ్చిన పురుషుఁ డపుడు
పరఁగఁ బద్మావతిం జూచి పల్కులాడు, చుండె నేమేమొ బహువింత లొప్ప నచట.
వ. అంత నారాజకన్యక వచ్చిన శబరునియందుఁ గోపించి తాలను రువ్వించె నతఁ
డెక్కిన తురంగంబు నేలం బడియె నతం డుత్తరాభిముఖుండై మఱల నాహయం
బును దట్టి దానియందలి గూర్చుని నేగ నప్పద్మావతి నిజమందిరంబున కేగి య
క్కిరాతవిభుని మఱలఁ దలంచుటంజేసి, యేమో యొకవిచారంబు మనంబునం
బొడమి మాటాడక తాపజ్వరంబునఁ దలిదండ్రులతోడ మాటాడకుండుటంజేసి
జననీజనకులు తజ్జ్వరతాపంబు నివారణంబుసేయుటకు బృహస్పతిని రావించి
యమ్మహాత్మునికిం బద్మావతిం జూపి కన్నీరునించుచు నానృపాలుం డిట్లనియె. 355
సీ. దేశికా పద్మావతికి నిట్లు తాపజ్వ, రంబు రాఁగా బిడ్డ రాత్రినిదుర
పోక తాపంబుచేఁ బొరలుచు నుండె మీ, రిది మాన్ప నౌషధం బియ్యవలయు
నన విని గురుఁ డిట్టు లనియె నృపాల యీ, బాలామణికిఁ బ్రాణ భయము లేదు
చింతింపవలదు చెచ్చెరను రుద్రాభిషే, కంబు సేయింపుఁడు కల్గు సుఖము
తే. నీవు చేయింపు మనివల్కు భూవిభుండు, బ్రాహ్మణుల నిచ్చటికిఁ బంపిఫలసుమములు
గొనుచు పొమ్మని నాచేతఁ గోవెలకును, జెప్ప వచ్చితి నవిగొని చింత నిదియ
నింక నీవెందువచ్చితో నెఱుఁగఁ జెపుమ. 356
వ. అనిన విని వకుళ మనంబునఁ దలంచిన కార్యం బనుకూలమునకు వచ్చిన దని సంత
సించుచు నవ్వేలఁది కిట్లనియె. 357
సీ. వినుమోలతాంగి నే వేంకటేశుని దాసి, యొకకార్యమునకు ని ట్లుదయమునన
పైనమై వచ్చితిఁ బట్టణం బిఁకఁ జేరి, యంతరంగంబున కరిగి యచట
నాధరణీదేవి కాప్తవాక్యము చెప్ప, వచ్చితి నేఁగ నే వ్వానితపల్క
...గవుని కభిషేక మగునంత కిచ్చోట, నిల్చియుండితి వేని నేను నిన్నుఁ

---

* వనద = మేఘము.

తే. దోడుకొనిపోదు నన దాని తోడుకొనుచు, వకుళ యచ్చటనుండె నవ్వలఫణీంద్ర
శైలపతి యప్పుడతిమీది బాళిచేత, ధీరుఁ డయ్యును మదిని చింతించుచుండె. 358

వ. అని చెప్పిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లావలిచరిత్ర మేమన నతం డిట్లనియె. 359

క. సోమదివాకరలోచన, దామోదర శంఖచక్రధరభవహరసు
త్రామోద్ధారక గురువర, శ్రీమ ద్వేంకటగిరీంద్రజితదనుజేంద్రా. 360

మాలిని. సురుచిరగుణధామా శుభ్రసత్కీర్తికామా
మురదనుజవిరామా మోక్షకల్యాణసీమా
గురుతరశుభనామా ఘోరసంగ్రామభీమా
ద్విరదకుముదసోమా దేవతాసార్వభౌమా. 361

గద్య. ఇది శ్రీతరికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్ర పవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బనుభవిష్యోత్తరపురాణంబునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, శౌనకాదుల ప్రశ్నయు, జనకశతానందసంభాషణంబును, శేషమారుతసంవాదంబును, శేషాద్రి ప్రమాణ భావంబులును, మాధవాఖ్యవిప్రునిచరిత్రయు, వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుంఠంబును జేరుటయు, నారదుండు బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుంఠమునకుఁ బోయినట్లు చెప్పుటయు, నారదుఁడు త్రిమూర్తులం బరీక్షచేయించుటయు, భృగుండు త్రిమూర్తుల గుణంబులు గనుటయు, హరితోడ లక్ష్మీదేవి ప్రేమకలహంబు పూని కొల్లాపురంబు సేరుటయు, హరి వైకుంఠమువిడిచి శేషాచలంబున వల్మీకంబు నంజేరుటయు, బ్రహ్మరుద్రులు ధేనువత్సరూపంబులం జని హరికి నాహారంబు నొసంగుటయు, చోళరాజాంగన గోపకుని దండించుటయు, హరి శిరంబున గోపకుండు గొడ్డంట నఱుకుటయు, చోళరాజును చక్రి శాపరఁ బిడుటయు, గీష్పతి హరికి నౌషధంబు చెప్పి పోవుటయు, శౌనకాదులు హరిచరిత్రకుఁ బశ్చాత్తాప మొందుటయు, వల్మీకతింత్రిణీప్రభావంబును, శేషపర్వతమహిమంబును, వరాహ శ్రీనివాసుల సంవాదంబును, హరికి వరాహస్వామి చోటిచ్చుటయు, వకుళమాలికా వృత్తాంతంబును, శ్రీమదాకాశరాజువృత్తాంతంబును, పద్మావతి భూమియందు దయించుటయు, వసంతఋతువర్ణనంబును, పద్మావతివనవిహారంబు సేయుటయు, నారదుండు పద్మావతితో సంభాషించి పోవుటయును, శ్రీనివాసుండు వేఁటాడుటయు, హరి కరినిరక్షించుటయు, వనమధ్యంబునఁ బద్మావతిని హరి చూచి తనయుదంతంబంతయుఁ జెప్పుటయు, పద్మావతి కలహించి చెలులచేత హరిపై ఱాల రువ్వించుటయు, హరి గిరికేగి వల్మీకంబునఁ జొచ్చుటయు, వకుళమాలిక హరిని

ప్రియంబున మాటాడించుటయు, హరి యెట్టకేలకు వకుళకుం దన నిజంబు వక్కాణించుటయు, రామకథయు, వేదవతీవృత్తాంతంబును, నారాయణ వనపురవర్ణనంబును, పద్మావతిగృహంబున కరిగి హరిం దలంచుకొని తాపజ్వరం బనుభవించుటయు, వకుళ నారాయణ వనపురికేగి పద్మావతి చెలికత్తెం జూచి మాటాడుటయు ననుకథలంగల చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యము

పంచమాశ్వాసము.

క. విశ్వాతీతగుణాకర, విశ్వోద్ధర విష్ణుదేవ వేదవిహారా
విశ్వేశ్వర సురపూజిత, శాశ్వత తటికుఁదన్నృహరి జనహితకారీ.

ఆ. సూత వకుళ దండశూకాద్రి దిగిపోయి, నపుడు విష్ణుదేవుఁ డద్రియందు
నుండి యే ప్రయత్న మొనరఁజేయుచునుండె, చెప్పు మనగ సూతుఁ డప్పు డనియె.

తే. వినుఁడు మునులార హరిసేయు వింత లన్ని, చెప్పెదను మీక దెట్లన శ్రీధరుండు
వేంకటాచల మందుండి వేడ్కగాను, దాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నెలమి 3

సీ. వకుళను నే నా వివాహప్రయత్నంబు, సేయనంపితి వారిఁ జేరి యచట
నెళవుగ మాటాడ నేర్చునో నేరదో, పురుషుల పనులౌనె పొలఁతిచేతఁ
బడుచు గల్గినవారు పట్టుగ నామూల, మెఱుఁగరు గనుక నా కీయమనుచుఁ
బొమ్మన నటుమీఁదఁ బోఁగూడ దచటికి, మొదట సంధానమే కుదురవలయు
తే. ననుచు యోచించి సర్వజ్ఞుఁ డయ్యు నరుని, కరణిఁ జింతించి తాను శీఘ్రముగ లేచి
యప్పఁడతిఁ జూడఁ గోరి మోహంబుచేతఁ, దాళ నోపక యొక విచిత్రం బొనర్చె.

ఉ. అవ్విధ మెట్టు లన్న వినుఁ డబ్జదళాక్షుఁడు జీర్ణవస్త్రమున్
నివ్వటిలంగఁ గట్టుకొని నేరుపు మై నొకప్రాఁతకంచుకం
బవ్వల బాగుగాఁ దొడఁగి యవ్వ విధంబున నొంగి లేచుచున్
నవ్వుచుఁ గొండ డిగ్గి తన నాఁడెము లోకుల కెల్లఁ జూపుచున్. 5

సీ. దంతపుసొమ్ములు తగుబండి గురిగింజ, దండ లొప్పఁగ మెడ నిండఁ దాల్చి
నీరజభవు నేడు నెలల బాలుని చేసి, యాదరించుచుఁ బ్రక్క నంటఁగట్టి
సంకు టుంగరములు పొంకంబుగాఁ బెట్టి, తగు వగు నొక్క బెత్తంబు వట్టి
ముసుకొని నవధాన్యములు నించి యొకబుట్టి, శిరమునం దిడుకొని శీఘ్రముగను
తే. బోయి నారాయణాఖ్యసత్పురము సేరి, చెలఁగి యాయూరి యమ్మలక్కలను జూచి
యెఱుక యెఱుకోయటం చెలుంగెత్తి పలుక, విని పురస్త్రీలు దాని బల్వింతగాను
తే. మురిపమునఁ జూచి పలికిరో ముసలిదాన, గద్దె చెప్పుము మాకు నిక్కంబుగాను
బలుక్కగా నంతలో రాచ చెలులువచ్చి, యెఱుకతను జూచి వేడ్కమై నిట్టులనిరి.

క. దిట్టతనంబుగ నీవిపు, డెట్టెట్టు వచింపకుండ నెదనెన్నికలం
బట్టుగఁ జెప్పితె యెఱుకత, పట్టునలువ లిత్తు మెలమి వలుకుము సరవిన్.

క. ఏఱుకత యిట్లనియెను నా, యెఱుకయ జీవనము జనుల కెల్ల నెపుడు నా
యెఱుకయ శుభదము శాశ్వత, మెఱుకయ సకలప్రపంచ మెఱుకయ నేనున్. 9

సీ. వినుఁడు నా యెఱుకెట్టి దనియంటిరేని యీ, పంచభూతాలఁ బుట్టించు నెఱుక
సరసజాగ్రత్స్వప్నంబునకుఁ దుద, మొదలు తానై మూఁట గుదురు నెఱుక
దండిగ బ్రహ్మాండభాండతండములందు, నిండి కుండలినంటి యుండు నెఱుక
మొనసియాపోజ్యోతి నెనసి తాఁ దనయందు, నిలిచి యానందించి వెలుఁగు నెఱుక

తే యిట్టి యెఱుకెవ్వెఱుఁగ రాయెఱుక నిజము, నెఱుక నేర్చిన వారికాయెఱుక యేను
జెప్పెదను గాని మీకు నేఁ జెప్ప ననినఁ, జెలులు విని ధరణీదేవి చెంత కరిగి. 10

తే. షల్కి రిట్లని తల్లి యీ పట్టణమున, కొనర నెఱుకలసాని వచ్చినది దాని
నిటకు రప్పించి సుతకష్ట మేవిధమున, దీరునో తద్రహస్యంబు దెలియ నడుగు.

మ. అని యాకాంతలు పల్క రాజసతి నెయ్యం బొప్పఁగా దానిఁ దో
డ్కొని రాఁ బొండని పల్కఁగా నరిగివే కోర్కెల్లనం దాని ర
మ్మనుచున్ గొప్పగ నెంచి వారు పరమాహ్లాదంబుతో నంమఁ బి
ల్చినవేరాకయ బిడ్డఁ డేడ్చు ననుచుం జేఁ దట్టి లాలించుచున్. 12

ఉ. ఆపటవంజి యిట్లనియె నాటకు రమ్మని బిల్వ వచ్చి నా
రాకొనినాఁడు బిడ్డఁ డిపు డమ్మల నక్కల నేడనైన నే
జోకుగఁ జేరి వారలకు సోదె నిజంబుగఁ జెప్పకుండినన్
నాకడుపెట్లు నిండు నని నవ్వుచుఁ బల్కుచు మూల్గి యిట్లనెన్. 13

సీ భాగ్యవంతులు వారు బహుపేదరాలు నే, నెటువత్తు నచటికి నెలమిమీఱ
నాబొక్కనోరును నాతెల్లవెంద్రుకల్, గొప్పకడుపును బెద్ద దొప్ప చెవులు
గూని వీఁపునుబండి గురిగింజ దండలు, దంతపు సొమ్ములు వింత దెల్పఁ
గనుఁగొని మణుల బంగరుసొమ్ము లొగిఁబెట్టి, యుండువారలు నవ్వ చుంద్రు గనుక

తే. నాకు సిగ్గగు నీరాచ నగరికేను, వచ్చుటకుఁ గార్యమేమి నా వలెనె పేద
త్మెలవ లైనట్టివారికి నెఱుక చెపుచుఁ, బొట్టఁ గడుపుచు నుండుదు పొలఁతులార.

తే. అనిన వారిట్టు లనిరి మా యమ్మ కెఱుక, నిజముగా నీవు చెప్పిన నీకురత్న
భూషణాలిచ్చి బంగరు పుట్టమిచ్చి, పొమ్మనును నీకవిప్పింపఁ బూట మేము. 15

మ అని వాఁ రాసతికొప్పులై పలికి నెయ్యం బొప్పఁగా దాని దో
డ్కొని యంతఃపురమందుఁ జేర్చి రచటం గూర్చున్ ధరాకాంతదా
నిని బంగారపుఁ బీఁటపై నునిచి మన్నింపంగ నీక్షించి యి
ట్లనె నా సోదెలసాని నవ్వుచు మహాహ్లాదంబు దీపింపఁగన్.

ఆ. వనిత నీవు భాగ్యవతి నేను గడుపేద, దానఁ గాన నాకుఁ దనయునకును
బాలు బువ్వబెట్టి మేలైన విడెము నా, కిచ్చి యడుగు మెఱుక యెలమిగులుక.
క. అప్పుడు క్షీరాన్నంబును, దెప్పున బిడ్డఁడును దానిఁ దిని లేచి ముదం
బొప్పఁగ ధరణీదేవిని, గప్పురవిడె మిమ్మటంచు గ్రక్కున నడిగెన్. 18
సీ. ఆయెఱుకలసాని కాధరణీదేవి, విడెమిచ్చి పల్కెనో వెలఁది మీఁది
యేదేశ మిపుడు మీ యిండ్లెడ నుండు మీ, యూరుపేరేమి మా యూరికేల
వచ్చితి వనఁగ న వ్వనితనుజూచి సో, దెలసాని నవ్వుచుఁ బలికె నిట్లు
తెలుప మిన్నా! విను మెఱుకలవారికి, నిండ్లెందుఁగలవు భూమీశవనిత
తే. గుడిసె లాడాడఁ గావించి కొన్ని దినము, లుండిపోయెదు వారల కూరు దేశ
మేల యీయూరిదయితల కెఱుక సెప్ప, వలసి వచ్చితి వింటె మాకులగతులును.
సీ. ఎఱుకవారల కెల్ల గుఱికట్టుగా నిల్వ, నొక్కచో టున్నది నిక్కముగను
నది యేడ నన్న నాల్గాఱును బదియుఁ బం, డ్రెండుపదాఱును రెండు నైన
శృంగపంక్తులుచేత నింగి కెగురుచుండు, నాఱుకొండలకు మీ దైనకొండ
వేయు శృంగములొప్ప వీక్షింపఁదగుకొండ, మూఁడేళ్లతోఁగూడిమొనయుకొండ
తే. నాల్గు త్రోవలకును నట్ట నడిమి కొండ, పాము తనలోన నుండఁగఁ బ్రబలు కొండ
మేటి కరువలిఁ దనరారి మెఱయు కొండ, తొంటి మా పెద్దలున్నట్టి దొడ్డ కొండ. 20
క. ఆకొండ మీఁద నిక్కము, మా కొఁపుర మెపుడు చెలఁగు మఱి జీవికకై
లోకుల కెఱుకలు సెప్పుచు, జోకుగఁ బ్రదుకుము మేము సోదె లడుగుమా. 21
క. చెప్పెద ముంతెడు ముత్తెము, లిప్పించుము నాకు ననుచు నెఱుకత తనతోఁ
జెప్పఁగ నానృపసతి విని, యప్పుడ ముత్యము లొసంగె యానందముగన్. 22
ఆ. పసిఁడి చేఁటలోని పండు ముత్తెంబులా, గద్దె పొలఁతి నూచి కరము సాఁచి
ముత్తెములను బిసికి మూఁడురాసులు చేసి, మధ్యరాశియందు మనసు నిల్పి. 23
వ. ముమ్మాఱు నారాసికిం జేనెత్తి మ్రొక్కి నోట, గంగాపుణ్యతీర్థంబులను గాశీ
గయాప్రయాగప్రముఖపుణ్యక్షేత్రంబులను, హరిహరబ్రహ్మాదిదేవతలను, బరాశక్తి
ప్రముఖానేకశక్తులను బఠించుచు మ్రొక్కి మఱియు నిట్లనియె 24
క. విను ధరణీ సతి యిచటికి, నెనరున దేవుళ్లు వచ్చి నిలిసిరి నీవిం
కను దక్షిణతాంబూలం బును గొని రా మ్రొక్కి గద్దె బుట్టను దనరన్. 25
వ. అనిన విని దక్షిణతాంబూలంబులు వెట్టి గద్దెబుట్టికి మ్రొక్కి లిడి యెఱుకల
సానితో ధరణీదేవి యిట్లనియె. 26
తే. కొమ్మ నామదిలోనుండు గోర్కె నీవు, చెప్పు నీకొడుకున కందె లొప్ప నిత్తు
నీకు దివ్యాంబరంబుల నెమ్మి నిత్తు, దబ్బరాడకు నెఱుకత తలఁచి నుడువు 27

క. అని పల్కఁగ రాణిం గనుఁ, గొని యెఱుకత యిట్టు లనియెఁ గొడుకా మదిలో
ననుమానింపకు మిప్పుడు, ఘనతగ నీకోర్కెఁ జెప్పఁ గల నెసలారన్. 28

వ. అని చెప్పటంజేసి ధరణీదేవి దాని కెదురుగఁ బసిండిపీఁటం గూర్చుండఁ దనచేతి బెత్తం బయ్యింతిచేతి కిచ్చి తా నొకప్రక్క పట్టుకుని 'విఘ్నేశ్వరా వీరభద్రా మళయాళభగవతీ మధురమీనాక్షీ యామ్నాయాక్షీ కామాక్షీ కనకదుర్గాంబ చౌడాంబ జ్ఞానాంబ కొల్లాపురలక్ష్మీ మీరెల్లరు వచ్చి మంచివా కియ్యరే వాకియ్యరే యని ప్రార్థించి యిట్లనియె. 29

క. దిక్కులు సూడక సతి నా, దిక్కున నీవిపుడు చూడు దేవరతోడే
నిక్కము సెప్పెద నీకని, మక్కువ నాయెఱుకలమ్మ మఱి యిట్లనియెన్. 30

వ. అవ్వో యవ్వ నీతలంచినతలంపు మేలౌతాదంట దేవుళ్లు పలుకుచుండారు, తలంచిన తలం పేమంటివా సెప్పెద విను దైతమ్మ బిడ్డంటె కడుపుసూపుదు తోడఁబుట్టంటె భుజంబుసు సూపుదును నీవిట్లు తోడఁబుట్టు కడుగలేదు ఇట్లా బిడ్డ కడుగుసుండావు, ఆబిడ్డ ఆడుబిడ్డంటావా మగ బిడ్డంటావా చెప్పెద సూడు కొడకా, యాఁడబిడ్డంటె చెవుసూపుదును మగబిడ్డంటె గడ్డంబుసూపుదును, ఇదిగో యిట్టి మగబిడ్డ కడుగలేదు. ఆఁడబిడ్డ కడుగుసుండావే, అవ్వో యవ్వ ఆయాఁడబిడ్డకు నొకసింత కలిగుండాది ఆసింతయేమంటావా నిన్నటిదినము నీబిడ్డ వనాకేగినాది ఆడ తురగారూఢుండైన నల్లనయ్యను జూచి మోహించియుండాది యెంచుండి ఆనల్లనయ్య వచ్చినాడంటారా చెప్పెదను దల్లీఇదిగో యీ మూలనుండాఁడు ఆమూల దెలియలేదంటె యీడికి వాయువ్యబాగానబడిగెలతో మెఱయుసుండు బంగారుకొండమీఁద నుండేవాఁడే కొడుకా వాఁడెవండంటావా బొల్లినామంబులు పెట్టుకొని బొల్లిగద్ద నెక్కి కొల్లకొఁడై యెల్ల దిక్కుల దిరుగు నల్లనయ్యె తల్లి, వాఁడు నిబద్దిగాను నారాయణుండె కొని నరుండు కాఁడే యమ్మా వాఁడు నీబిడ్డను బెండ్లాడవలె నని యుండాఁడె వాని. నీబిడ పెండ్లాడ నెంచి యుండాదె, కాఁబట్టి నీపుత్త్రికను ఆసామికిచ్చి పెండ్లిచేసి కన్నులార సూడుము తల్లీ సుకంగానుంటాది లేకుంటె కష్టాలు రాఁబోతుండాదె యమ్మ' యని చెప్పిన విని ధరణీదేవి యెఱుకతం జూచి సంతసించి యిట్లనియె. 31

క. ఓయెఱుకత నీమాటలు, మాయుఁగఁ దోఁచినవి మనుజ మానినులను నా
రాయణుఁడు పెండ్లియాడిన, దీయవనిం గాన మెందు నిది నిజమేనా. 32

సీ. అని వింత పడి నవ్వి యడుగఁగ నవ్వాడా, యెఱుకలసాని తా నిట్టు లనియె
నాస్వామి మదకరి నదలించి తఱుముచు, వచ్చినీ సుతయున్న వనము సేరి
తనకులగోత్రము ల్తనకోర్కె నీముద్దు, చిన్నారిబిడ్డకుఁ జెప్పినాఁడు
నీపుత్త్రి యది విని నిష్ఠురోక్తులు వల్క, యతఁ డెక్కి వచ్చిన హాయుముమీఁద

తే. తాల రువ్వింప నేల గుట్టంబు వడియె, నతఁడు మన్నించి యావేంకటాద్రిఁ జేరె
ముదిత కామీఁద మతికామ మూర్ఛదాఁకె, విరహతాపజ్వరంబుతో వేఁగసాఁగె.
తే. ఆజ్వరము మాన్ప వేఱ లేదౌషధంబు, కమలనయనుని మోము నీ కన్య కిపుడు
చూప నాలేమమిన్నకుఁ బాపమడఁగు, నూరకే నన్ను నడుగుట నొప్పుఁ గలదె?
తే. అనుచుఁ బల్కిన కొఱవంజి యవ్వఁ జూచి, ధరణిదేవి యిదేమిపో దబ్బరనుమ
కమలలోచనుఁ డేడ మా కన్యయేడ, నతని యిది చూచుటేడ నీ వనుటకల్ల. 35
క. వినవిన దబ్బరగాఁదోఁ, చిన దిది యెప్పుడును లేనిచిత్రం బాహా
యన నెఱుకత విని యీవిధ, మనియెను నామాట దప్ప దవ్వో యవ్వా. 36
సీ. ఇఁకఁ గొంతతడవున కిచటికిఁ బెండ్లి పె, త్తనము సేయుటకు మోదంబుమీఱ
నావేంకటేశ్వరుం డంపఁగ నొక యి-తి, వచ్చును నానిజ మచ్చు మెచ్చు
తెలియు నీకిపు డెంత తెలియఁ జెప్పినఁగాని, దెలియలేదో ధరాదేవి నీకుఁ
దెలిసినప్పటికి న న్బిలిపించి బహుమాన, మిప్పించు మిప్పుడే మియ్యవలదు
తే. నాకిపుడు నీవు సెలవిమ్ము నీకొమార్తె, పెండ్లినాఁటికి వత్తు నాబిడ్డతోడ
మఱువనే నీకుఁ జెప్పిన మాట నిజము, దబ్బరని యెంచ కమ్మరో తనయ నడుగు.
వ. అవ్వో యవ్వ కడుపుకూటికి దబ్బరాడితి నని తలంచి యుండావే, అది కల్ల గాదు కైలాటగాను తరకట బరకటగాదు తబ్బిబ్బుగాదు, తసుకుకాదు తాటోటు మాటలుగాదు, ఆడంబరము గాదు, ఈడెలుగాదు, ఈఱలు తాఱలుగాదు, బొంకు గాదు, బోనకత్తెలుమాటలుగాదే యమ్మ కూఁతునుజూచి యడిగితె నిజంబు దెలస్తాదె, నామాట నాగెద్దబుట్టతోడె నాబుడకఁడుతోడె నిజమేగాని కల్లగాదు తల్లీ యని దిగ్గున లేచి పోయి పరమపురుషుండైన నారాయణుండు వేంకటాద్రియందు నిజరూపంబున నుండె నంత ధరణీదేవి పరమాశ్చర్యంబునఁ బద్మావతి కడకుం జని యిట్లనియె. 38
ఉ. అమ్మ యిదేమి పద్మ యిపు డారటఁ బొర్లుచుఁ బన్వళించి యీ
సొమ్మసిలంగ నేల యిఁకఁ జొప్పడలే యిఁక నిన్నుఁ జూచి నే
నెమ్మది నెట్టు లుండెదను నీమదిలోఁ గల మర్మ మిప్డు ని
క్కమ్ముగఁ జెప్పు నీకలికి కన్నుల నీరిటు నించ నేటికే. 39
క. నేవల దన్నను వినునక, యావనమున కరిగి నిన్న నాటాడఁగ ని
న్భావించుచుఁ గని రెప్పుడు, నీవెవరిం గంటి వచ్చట నీరజనేత్రా. 40
తే. నీవు బిడ్డవు నాకు నే నీకుఁ దల్లి, యిఱమటను లేక చెప్పు నీ యాత్మచింత
వింత దాఁపక యిఁకఁ జెప్పు వేఱు నేల, యనిన నక్కన్య మాటాడ కడలసాఁగె.
క. ఆకన్యక యీవిధమున, శోకింపఁగఁ జూచి కొంత చోద్యపడుచు నీ
కీ కరణిగ నతిదుఃఖము, రాకకు గత మేమి దెల్పు రహిఁ మాయమ్మా 42

తే. అమ్మ నిజముగ లోకాన నాప్తు లింక, నాకెవరు లేరు నాకన్న నీకు లేరు
నన్ను నటమటింగాఁ జూడకున్న మాట, దాఁపకయ చెప్పుమిపుడు నా తండ్రితోడ.

చ. అని యిటు లానఁబెట్టి సుత నప్పుడు మెల్లఁగ లేవనెత్తి తా
ననుపమప్రేమతోడను నిజాంకతలంబున నుంచి శీర్షముల్
దనచెయిదమ్మిచే నివిరి తద్దయు లాలనఁజేసి యడ్గగాఁ
దన తలవంచి పల్కెని సుతంగని యిట్లనె ధాత్రిదేవితాన్. 44

ఆ. పట్టినీకు పాంపఫలమును గాదిది, యరయ నేనుజేసినట్టిపాప
ఫలముగాని నిన్ను బాధింపనేటికి, నంచు నీరు వెట్టెనత్తు లందు. 45

సీ. ఆరీతిఁ దనకోటి కార్తిబొందిన తల్లి, నా పడంతుకచూచి తాపమొంది
కనులబాష్పములొల్కఁ గానిట్టు లనియె నో, యమ్మపుష్పవనంబునందు నేను
సఖులతో నాటాడు సమయాన నచటికి, దివ్యపూరుషుఁడొక్క తేజిమీఁదఁ
దగనెక్కివచ్చిన నొ్నగిఁజూచి యెక్కస, క్కెములాడ నేనట్టి గేలికపుడు
తే. ఱాల రువ్వించి తతనిపై నేల యతని, గుఱ్ఱమొగ్గెను మఱి యతండుఱ్ఱఁబాఱి
నెచటికోపోయె నాతని నిష్ఠగన్న, యట్టు లున్నది తల్లి నాయాసపడకు. 46

క. అని పద్మావతి పల్కఁగ, విని ధరణీదేవి సుతను వీక్షించి మనం
బున మోదము ఖేదము పెనఁ, గొనఁగా లజ్జించి ప్రేమ కూఁతురి కనియెన్. 47

సీ. నాతల్లి యీచిన్ననాఁట నీ కిటువంటి, బుద్ధి యేలజనించెఁ బుత్రిచూడ
వనమున కేగి యా వనపూరుషునిజూచి, వలచెనందుఱునిన్ను వనజవదన
పుట్టిపుట్టక తొల్లి పురుషస్వరూపంబు, నీకెట్లదెలిసెనే నీలవేణి
వానికులంబేమొ వానిపై నీకింత, మఱులేల కల్గెనె మధురవాణి
తే. కటకటా! మానధనుఁడు నిన్నగన్నతండ్రి, నీమనోవ్యధ నిజముగ నేఁడు వింటి
చింతచేఁ దలయెత్త లేకింత మదిని, గుందునను దీని కేత్రోవ గుట్టుగాదె. 48

క. వనమున సుందరపురుషుని, గనుఁగొని మదిలో వరించె గాఁ గూఁతురటం
చును రాజు నవరె లోకులు, వినవలయుఁ గదా మఱింక విధి కేమందున్. 49

క. లోకం బంతయు మాయను, మూఁకుఁడు లేదతని నేల మోహించితివే
కూఁతుర మాకును నీకును, బ్రాకటబుణ మింతె కీర్తి రాఁగలదె మహిన్. 50

సీ. అనీ యిట్టు పలుకఁగ నపుడు పద్మావతి, హరి పూర్వవృత్తాంత మాత్మయందుఁ
దలఁచి యిట్లనియె నో తల్లి నీకపకీర్తి, నచ్చును ననుచింత వలదతండు
మనుజమాత్రుఁ డటంచు మది నెంచి నావేమొ, మనుజుండు గాఁడు రమావిభుండు
పురుషోత్తముండు సంపూర్ణప్రకాశుండు, సర్వజ్ఞుఁ డాద్యుండు శాశ్వతుండు
తే. గాన నాస్వామియందు నా మానసంబు, కుదిరి నిలిచిన దదినాకుఁ గొదువగాదు
నాకొఱకు భూమి నపకీర్తి మీకు లేదు, కొపలసినట్టి పను లింకఁ గాకమ్మోము. 51

వ. వినుము జననీమతల్లి చింతమాను మే మహామహుని దివ్యచక్రంబు కౌరవబలంబులం గ్రుంచి కరినగరంబున ధర్మరాజును పట్టభద్రుంజేసి తత్పురసంరక్షణంబు సేయుచుండు, నేమహాత్ముని శంఖారావంబు దైత్యబృందంబునకు భయప్రదంబై దేవతల కానందంబు నిచ్చుచుండు నట్టి శంఖచక్రధరుం డైన పరమపురుషుండు లీలామానుషవిగ్రహుండు నై నిన్న నవ్వనంబున నాకుంగాక చెలులకుంగూడ దర్శనం బిచ్చినవాఁడు నే నీమర్త్యలోకంబున నుండఁదగినరీతి కాతనియందు ఱాలరువ్వించితి నయ్యపచారం బేనుజేసినందుల కమ్మహావిష్ణుండు నన్ను రక్షించునో రక్షింపఁడో యనుసందియంబును భయంబును బెనఁగొని కన్నీరునించుటయ కాని కామవికారవ్యాపారంబు నాకింతకేల శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళరూపంబు నాకు నగుపడకుండినచో నుసురులఁ దొఱంగెదఁ బ్రత్యక్షంబైనఁ బ్రాణంబు లుంచుకొనెద నని పూలపాన్పునందు వ్రాలుటంజేసి చూచి ధరణీదేవి యచ్చెరువంది యిట్లనియె.

సీ. అమ్మపద్మావతీ హరిభక్తి నీచిత్త, మం దింతగా నిల్పినందువలన
నీకోర్కి సిద్ధించు శోకింప వల దిఁక, నాచక్రి నినుఁ బెండ్లి యాడు ననుచు
దేటగ నొకధర్మదేవత వచ్చి నా, కెఱుఁగఁ జెప్పినమాట లేలదప్పు
దప్ప దిప్పుడు నీవు ధైర్యంబుతో నుండు, మని చెప్పుచుండఁగా నంత నటకుఁ
తే. గ్రమముగా విప్రముఖ్యు లగస్త్యలింగ, మునకు రుద్రాభిషేకంబు దనరఁజేసి
పరఁగఁ దత్తీర్థమును బూలు పత్త్రి పండ్లు, కోరి గైకొని రాఁజూచి వారితోడ 53

తే. చెలులతోఁగూడి గుడినుండి చెలిమి దనర, వకుళమాలిక పల్కుచు వచ్చె నపుడు
ద్విజులు రుద్రాభిషేకసత్తీర్థ మమరఁ, జల్లి పద్మావతిశిరంబు నుల్లసముగ. 54

తే. పూలు మంత్రాక్షతలు పండ్లు పాలఁ దికిచ్చి, దీవన లొసంగి పోయిరి వేగ పెండ్లి
యగునటంచును వకుళను నపుడు వేఱ, వనితగా నుంట గనుఁగొని మనమునందు.

క. ధరణీదేవి రయంబునఁ, బైరమును దోడ్తెచ్చి రత్నపీఠమునందుం
గరమర్థి నునిచి వకుళను, గురుతరవినయంబు నడిగెఁ గూర్మియొసంగన్. 56

సీ. అమ్మ నీవెవ్వరికై వచ్చితివి యిట్టు, లెందుండి వచ్చితి విటకు నెలమి
వచియింపు మనఁగ నవ్వకుళమాలిక యిట్టు, లనియె నోయమ్మ శేషాద్రినుండి
వచ్చితి ననఁగ నెవ్వరిదాన వనిధర, ణీదేవి యడుగఁగా నిక్క మేను
ధరవేంకటేశుని దాననై యుందునా, స్వామి పంపించఁగ వచ్చి తిచటఁ
తే. జేరినానని వకుళ మచ్చికను బల్క, విని మహీపతి సతి యేమి పనికి నీవు
వచ్చినావని యడుగఁగ వకుళ యేను, బెండ్లిపెత్తనముగ నేఁ బేర్మిఁ దనర. 57

క. అని పల్కిన వకుళను గనుఁ, గొని ధరణీదేవి యెవరి కొఱ కిప్పుడు పె
త్తన్న మిచటఁ జేయవచ్చితి, వని యడుగఁగ వకుళ యిట్టు లనియె ముదమునన్. 58

సీ. వినుధరణీదేవి వేంకటేశ్వరునకు, నల నీమపుత్రిని నడుగ నిట్లు
వచ్చితి మీరన్యవరుని జూడఁగ మాని, మాటచెప్పఁడు నాకు మనసు నెంచి
యన ధరణీదేవి యనె నిట్లు కులగోత్ర, ములు చెప్పు దల్లిదండ్రులను నుడువు
మని ధరణీదేవి యడుగఁగ వకుళ యి, ట్లనియెఁ గులంబు శీతాంశుకులము
తే. వరవసిష్ఠులగోత్రంబు వార కతని, దేవకీదేవి మఱి వసుదేవుఁ డెంచఁ
దల్లిదండ్రులటంచును దనరఁ జెప్ప, నాపె నాతనిరూపగుణాదు లెల్ల. 59

వ. వినుపింప మనిన నవ్వకుళమాలిక యిట్లనియె. 60

సీ. సతి నీవు మాస్వామి సౌందర్య మడిగిన, మహితయామన్మథమన్మథుండె
పట్టుగ నతని సౌభాగ్యంబు నడిగినఁ, జెప్ప శక్యంబె లక్ష్మీవిభుండె
సురుచిరం బైనట్టి సుగుణంబు లడిగిన, గురుతరకల్యాణగుణగణుండె
చెలఁగి సదాచారశీలంబు లడిగిన, వేదోక్త సద్ధర్మ విధివశుండె
తే. సాహసౌదార్యగాంభీర్య సంపదలకు, శాంతసౌహార్ద్య కరుణారసంబులకును
విష్ణు వని యెంచు రాజదేవీ భవత్స్వ, దయమునందున నింక నింతకును మించి.

వ. చెప్ప నాకుఁ దరంబుగాదు గావున నీకస్యకారత్నం బాతనికిం దగినద పెక్కు
యోచనలు సేయక సత్యంబు వక్కాణించితిని. 62

మ. అని యాభామినివల్క రాజసతి నెయ్యం బారఁగా శ్రీరమా
వనితారత్నము చెంతనుండఁగను భావం బొప్ప మాకన్యకం
దమ చేఁబట్టు నటంచుఁ బల్కితివి చిత్తంబంచు నెంచంగ నా
కనుమానంబుగ నున్నదంతయు నరుల్ హాస్యంబు గావింప రే. 63

సీ. అని ధరణీదేవి యనుమానముగఁ బల్క, వకుళ యిట్లనియె నీవార్ధితనయ
కొల్లాపురము సేరి యెల్లభక్తులను ర, క్షించుచు నున్నది చెలఁగి సచట
కమలశే దాతని కడఁ గాన నీపుత్రి, నీక్షించి చక్రి మోహించినాఁడు
మీరు మీకన్యను నారాయణున కిచ్చి, చెలఁగి వివాహంబు సేయుఁ డంచుఁ
తే. జెప్పి యాసిరి యాపురిం జేరి నట్టి, కారణం బంతయును జెప్పి కరము ప్రియము
వేదవతి జన్మవృత్తాంత మాదినుండి, పొసఁగ వినుపించి క్రమ్మఱఁ బోలఁతిఁ జూచి.

తే. పల్కె నిమ్మెయి వకుళ మీపట్టిరియైన, పద్మపద్మాలయాంశసంభవయగాని
వేఱు జన్మము గాదు భావింప మీకుఁ, బుత్రియై పుట్టె మీపూర్వ పుణ్యమునను. 65

తే. పెండ్లి యేర్పాట్లు గావింప వేడ్క నన్నుఁ, బంపు మేగెద నాచక్రపాణి మీకు
నల్లుఁ డగుటకు మీభాగ్య మంచు ధరణి, దేవి కలరఁగఁ జెప్పి యోదేవియింక.

వ. నావచ్చినకారణం బంతయు రాజేంద్రునకు సంతసంబాఱ వచించి నన్నుఁ బ్రయా
ణంబు గావింపు మనిన. 67

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో నరిగి చింతం బొందు చున్నట్టి భూ
వరునిం జూచి ప్రియోక్తులార శుభసద్వార్తల్ క్రమం బొప్పఁగా
ధరఁ బుత్రీజననంబు దాని నిజవృత్తాంతంబు నాశేషభూ
ధరవాసుండు వరించినట్టి విధముల్ దార్ఢ్యంబుగాఁ జెప్పఁగన్. 68

సీ. విని వింత నొంది వచ్చినవకుళాంగన, జూచి మన్నింప నాసుదతిచూచి
రాజుతో ననియె నో రాజ మీయింటికి, వచ్చి శ్రీశుభకర వార్తలన్ని
దేవేరి కెఱిఁగించితిని నిజం బిక్కార్య, మిఁకఁ బెండ్లిలగ్నంబు నెలమిజూడుఁ
డని వల్క నానృపుం డానందమగ్నుఁడై, హరియేడ నేనేడ యహహ యిదేమి
తే. వింతయనుచును వకుళతోఁ జింత తలఁగె, నామనంబునఁబట్టు కున్నట్టితాప
మింక సుకృతుండ నైతి భూమీశులందుఁ, గీర్తి వడసితి నాభాగ్య కృతము గాదె. 69

వ. అని కొంత హరిలీలాచరిత్రంబునకు నచ్చెరువంది వకుళతో వెండియు నిట్లనియె. నీవు మాకుఁ బరమాప్తురాలైతివి, నీవశంబున నాచక్రి మాకుజామాత యగుటంజేసి మేము సుకృతాత్ములైతిమి నాపుత్రి నాహరివరించిన కథ విన విన నాహ్లాదం బగుచున్న యది. అని వకుళమాలికను బ్రియంబునంజూచి గౌరవించి పద్మావతి చెంత కేగి ముద్దిడి లాలించి యిట్లనియె. 70

క. విను పద్మావతి నీమన, మున నిఁకఁ జింతింపవలదు ముజ్జగములు పా
లనసేయు సామి కిప్పుడ, నిను నొసఁగుదు వేడ్క వెలయ నిజము కుమారీ 71

వ. అని పద్మావతికి నెమ్మదిచెప్పి నిజగురుని ధ్యానింప నతండు వచ్చుటంజూచి యాతని కెదురేగి యుచితార్చనలుగావించి తోడ్తెచ్చి బంగరుపీఁట నునిచి వకుళమాలిక వేంకటాద్రినుండి వచ్చిన యుదంతంబెల్ల నుడువ నగ్గురువర్యుం డానందమొంది రాజుం గని యిట్లనియె 72

సీ. అరయ నీపురికి నుత్తరభాగమునఁ బంచ, క్రోశదూరంబున గొప్పగాను
బ్రహ్మానుసంధాన పరుఁ డైనశుకయోగి, యున్నవాఁ డతని మీ రుచితు లైన
వారిని బంపి యవ్వరమునిన్ రావించు, విని రాజు వేడ్కఁ దమ్ముని బంపి
శుకుని రప్పించి తాఁ జూచి యాతని కుచి, తార్చనములు చేసి యమల రత్న
తే. పీఠమునఁ జేర్చి నావలఁ బేర్మిగురుని, చూచి సంతోషచిత్తుఁడై శుకుఁడు వల్కె
నేమి యీదిన మిచ్చోట నెలమి మనము, చేరుటలటంచు నృపునకుఁ జెలఁగు శుభము.

క. సురగురువర నన్నిచటికిఁ, గరుణను బిలిపించినట్టి కార్యము నాతోఁ
ద్వరగాఁ జెప్పుఁ డనంగను, గురుఁడు ముదంబొదవ నాశుకున కిట్లనియెన్. 74

సీ. విను శుకయోగీంద్ర ఘనుఁ డైనవేంకటే, శ్వరుఁడు పద్మావతి వలచి తాను
బెండ్లియాడెద నను ప్రేమ రెట్టింపంగ, వకుళమాలిక యను వనిత నెసఁగ

ఘనతఁగఁ బెండ్లి పెత్తనము సేయుటకు నేఁ, డంపించినాఁడు నన్నెందుకొఱకు
నృపతి రప్పింపఁగ నేను వచ్చితి నీవు, వచ్చితి విపుడు భూవరున కేమి
తే. చెప్పవలె నన్న గురుని వీక్షించి శుకుఁడు, పల్కె నీరాజుపుణ్యప్రభావమునన
పద్మ గల్గిన దట్టి సౌభాగ్యవతికిఁ, దగఁడు మనుజుండు శ్రీరమాధవుఁడ గాక.
తే. అని నృపాలక నీవు మహాతపంబు, చేసి యుండుటఁ జేసి లక్ష్మీసమాన
యగు సుతం గాంచితివి వివాహంబు సేయు, శ్రీహరికి నిచ్చి పొందు సుశ్రేయసంబు.
చ. అని శుకయోగి పల్కఁగ ధరాధిపుఁ డెంతయు సంతసించి యి
ట్లనియె గురోత్తమా! యిఁక శుభాస్పదలగ్న మొకండు నీవు పొం
తనములఁ జూచి పెట్టుఁ డనఁ దప్పక నా శుకుఁడుం గురుండు శ్రీ
తనరఁగఁ జూచి చూచి విధిధర్మపథంబుల నోలి నత్తఱిన్. 77
వ. నాడీరజ్జుగణ యోనివర్ణదినమాహేంద్రదీర్ఘ గ్రహమైత్రకూటాములు వధూవరులకు
నమరియుండుటకు మెచ్చి పుష్కరాంశప్రకారంబునఁ దిథివారనక్షత్రయోగకర
ణాదులం బాతాభావాదిదోష విరహితంబుగం జూచి మధుమాసంబున కట్టి దోషం
బులు లేవని వచించి పూర్వపక్షక్షపాకరసంచారకాలంబున నిర్దోషంబుగ నొక
ముహూర్తంబు నిశ్చయించి రాజు కెఱింగించి సంతసింపఁజేసిరి. అంత నాయాకాశ
రాజేంద్రుం డాబృహస్పతిం జూచి యిట్లనియె. 78
సీ. హరికి నమస్కార మనుచు వ్రాయించెద, నన విని ధిషణుఁ డిట్లనియె రాజ
ఆస్వామి మానవుం డై నీసుతను బెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డందువలన
మొనసి నమస్కార మని వ్రాయఁగూడ దా, శీర్వచనంబను శ్రేయమంచు
నమరఁ బత్రిక వ్రాసి యంపించు మని శుక, బ్రహ్మయుఁ బల్కె భూపాలకుండు
తే. సకలబంధుజనంబులు సకలమిత్ర, జనము లెల్లను హర్షింప మనసునందుఁ
బొంగుచును భార్యయును వేడ్కఁ బొందఁగాను, బ్రాకటంబుగ బంగరు రేకు మీఁద.
వ. వకుళమాలిక సంతసింప నివ్విధంబున వ్రాయించె. 80
సీ. శ్రీమదఖండలక్ష్మీప్రసన్నేక్షణా, లంకృతులై సముల్లాసులైన
యఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులైన, సర్వజ్ఞులైన శ్రీస్వామివారి
కాకాశనృపుఁ డాయురారోగ్యపుత్రపౌ, త్రాభివృద్ధులు గల్గునట్లుగాను
దీవించితిని మఱిదినమునఁ గుశలంబు, మాకు మీకుశలంబు మఱువకుండ
తే. వ్రాయుచుండఁగవలయు నా వ్యాససుతుఁడు, గురుఁడు చెప్పఁగ మీకు నాకూఁతురైన
పద్మనిచ్చి వివాహంబు బాగుగాను, జేయ నెంచితి కరుణించు శ్రీనివాస. 81
వ. అని వ్రాయించి హరిద్రాలేపన చిహ్నంబు సేయించి గురువుచే నొసంగ నతండది
చూచి శుకయోగీంద్రుని కరంబున నిడె, నతండు గని యానందించుచుండ శ్రీనివాసునకీ
శుభపత్రిక గొంపోయి యిచ్చి ప్రత్యుత్తరంబు దెచ్చుటకు యోగ్యులగువారు తాము

యనిగురుండు శుకునింగని వల్కె నదివిని శుకుండట్ల కౌనిమ్మని యాలేఖఁగొని వేంక
టాచలారోహణంబు సేసి వచ్చుచుండు శుకునిం గని శ్రీనివాసుం డెదురుసని ప్రి
యోక్తులం దోడ్కొనివచ్చి తింత్రిణీవృక్ష మూలంబునఁ దానిర్మించియున్న పుష్ప
పీఠంబునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియె. 82

క. ఓ యోగీశ్వరసత్కృప, నీయెడ కిమ్మాడ్కి వచ్చు టిది మేలయ్యెన్
మాయావిరహిత! నాపని, కౌయో పండో నిజంబుగాఁ దెల్పుమయా. 83

క. అనఁగను మందస్మితుఁడై, విని శుకయోగీంద్రుఁడనియె విశ్వాత్మక నీ
ఘనచిత్తంబునఁ దలఁచిన, పని కౌయని చెప్ప నేల పండై యుండెన్. 84

చ. అని శుకయోగి వల్కె నపు డబ్జదళాక్షుఁడు సంతసించి య
మ్మునికి నమస్కరించి తన ముచ్చటలెల్ల నొకింతచెప్పఁగా
విని ముదమంది తాపసుఁడు వేడ్కను దాఁ గొనివచ్చినట్టి శ్రీ
తనరెడు భవ్య రేఖను మదాసురవైరికరంబుఁ బెట్టఁగన్. 85

క. అప్పుడు హరి యాపత్త్రిక, తప్పక తాఁ జదివి తెలిసి తడయక యపుడే
యొప్పుగ గేదఁగిఱేకున, గొప్పగ నిటువ్రాసెఁ జేతి గోటం గ్రమమున్. 86

సీ. అంతశ్రీశుకునకు నానంద మొదవంగ, సరసిజనాభుండు చదివెనిట్లు
శ్రీపూర్ణరాజపూజితులైనధర్మత, త్పరసుధర్మసుధర్మవరసుతులగు
సామ్రాజ్యకలితరాజశ్రీగగనరాజు, వారికి శేషాద్రివల్లభుండు
వందనంబులు నేఁటివఱకు మాకుశుభంబు, వఱలుమీకుశలంబు వ్రాయదలఁతుఁ
తే. దనరవైశాఖమాసాది దశమిశుక్ర, వారమునరాత్రి శుభలగ్న మారయంగ
నుంటదెల్పుటచేత మే ముల్లసముగ, వత్తు మానాఁడు పదివేలు వందనములు. 87

సీ. అనితానువ్రాసియున్నట్టియుత్తరమును, శుకునకు వినిపించి చుట్టిదాని
తోఁ బుష్పహారంబు దొడరియొసంగి య, మ్మునితోడఁ బర్వతంబును ముదంబు
నం దిగి పంపి తా నగమున కేగెను, నారాయణవనాఖ్య నగరమునకుఁ
జేరివానీశుఁడా భూరమణునకిచ్చె, నతఁడందిభార్యకు నలరఁజూపి
తే. బంధుమిత్రాదులకుఁజూపి పరమముదము, నొందెనావల శుకముని యుర్విపతికి
హరిపచించిన విస్మయం బైనపల్కు, లన్నియెఱిఁగించె దేవేజ్యుఁ డనుముదంబు. 88

వ. పొందెనంత నాకాశరాజేంద్రుఁ డాశుకమహర్షికిం ద్రిదశాచార్యకుం బ్రణమిల్లి
సన్మానించుటంజేసి వారు తమస్థానంబుల కేగిరి నృపుండు పురంబలంకరింపఁ జేయుఁ
డని చాపలకు నానతిచ్చె, నాధరణీదేవి వకుళమాలికకు దివ్యాంబరా భరణాదు
లచే సన్మానించి వీడ్కొలుప శేషాద్రికివచ్చి శ్రీనివాసుని వీక్షించి యిట్లనియె. 89

సీ. నాతండ్రి వేంకట నారాయణపురంబు, నకుఁబోయివచ్చితి సకలశుభము
లొద్దవె వివాహమహోత్సవంబునకు నే, నేమిపనుల్ సేయు దిచట నింక

విని హరివల్కె నో జనని యీ పెండ్లిపై, త్తనము చేసితి వింక ద్రవ్యమేడ
దెచ్చెద వేనెడ దెత్తు దీని కుపాయ, మేమి నా కెఱిఁగింపు మిప్పు డనిన
తే. వకుళమాలిక పల్కె నవ్వనధితనయ, నిచ్చటికిఁ బిల్వనంపిన నెచ్చుగాను
ధనము నీకిచ్చు నసఁగ నవ్వనజనేత్రుఁ, డపుడు వకుళనుగాంచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.
సీ. వనజాలయను బాసి వచ్చి యిచ్చట పెండ్లి, యాడెద ననిన నా కౌస్తుభమును
ధనమిచ్చునే సిరి యనిపల్కి తలవాంచి, చింతింప వకుళ యా శ్రీనివాసు
నీక్షించి వారితో నెంతయు నిజముగఁ, జెప్పివచ్చితిని నీ విప్పుడిట్లు
చింతనొందిన నేమి సేయుదు నీమాట, లావరాహస్వామి కైనఁ జెప్పి
తే. తప్ప కేమైన నొకప్రయత్నంబు చేసి, మానరక్షణ గావింప మంచిదరయ
వారు రమ్మన నపుడు ద్రవ్యంబులేక, పెండ్లి కీరీతిఁబోవఁ బ్రాపించు గేలి. 91
క. అని యవ్వకుళ మహాభయ, మునఁ బలుకఁగ నవ్వి చక్రి ముచ్చటగా ని
ట్లనియె వరాహస్వామిని, ధన మిమ్మని యడిగిరమ్ము తల్లీ యనఁగన్. 92
వ. అని హరి వినోదంబుగఁ జెప్పుటంజేసి వకుళాంగన వరాహస్వామి కడకేగి నమ
స్కరించి యిట్లనియె. 93
సీ. శ్రీవరాహస్వామి శ్రీనివాసుఁడు పెండ్లి, యాడఁ దలంచినాఁ డర్థమిచట
లేదు వివాహ మేలీల నౌ నందుల, కేయుపాయము సేయ నెసఁగుధనము
వడుచు నిచ్చెడువారు భాగ్యవంతులు వారి, తో సరిగాఁ దుల దూగవలయు
నదిమాటవేంకటుఁ డామహీపతిగన్న, కన్యను పెడబోట్టుఁ గట్టఁదలఁచి
తే. నాఁ డతం డిట్లు చేసిన నరులు నవ్వి, పోను రటుగాని నీవైన భూరిధనము
పొసఁగ నొడఁగూర్చు మనఁగ నా భూవరాహ, దేవుఁ డాసతి నీక్షించి ధీరుఁ డగుచు.
సీ. పలికె నో వకుళ నిర్భయముగ నుండుము, ధనము లభించు నెన్నుడవు నిచట
నూరకుండుము శ్రీశుఁ డూరక నీతోడ, మాటాడియుండు నెమ్మదిగ నుండు
నీవు చెప్పకమున్నె నే నాహరిచరిత్ర, ముల నెఱింగినవాఁడ నెలమి నీవు
హరికడ కేతెంచు మచట బ్రహ్మాదులు, వచ్చి చేయుదురు వివాహపనులు
తే పొమ్మనంగను విని వింతఁ బొంది వకుళ, వచ్చి వరహావతారుఁడు పల్కినట్టి
పల్కులెల్లను వచియించెఁ బద్మనాభు, నకు విచారంబు లేకుండ నయము మెఱసి.
వ: అంత నా శ్రీకాంతుండు స్వాంతంబున నెంతయు సంతసించి యంతరంగంబున
గరుడుల స్మరింప నప్పు డుప్పొంగి యప్పన్నగేంద్రుండును గరుడుండు నా వేంక
టాద్రికి వచ్చి చక్రికి దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి రెండు శుభపత్రికలు
లిఖించి వారలచే నొసఁగి యిట్లనియె. 96
ఆ. గరుడ నీవు పోయి కంజసంభవునకీ, లిఖిత మిమ్ము మఱియు నిఖిలబంధు
సహితముగను వచ్చి సంతసముగ నాకు, క్షిప్రముగను బెండ్లి సేయ మనుమి. 97

క. పొమ్మని యావిహగేంద్రుని, సమ్మదమునఁ బంపి శేష ! శర్వుని బిలువం
బొమ్ము కుటుంబయుతంబుగ, రమ్మను నాపెండ్లి కెలమి రయమున శివునిన్. 98

మ. అని నారాయణుఁ డంపఁగా నపుడు శేషాఖ్యుండు శ్రీకంఠుఁ బి
ల్వను బోయె న్విహగేంద్రుఁ డంత వడి నవ్వాణీశ్వరుం జేరి కొ
మ్మని యాపత్త్రిక చేతి కిచ్చె నపు డయ్యంభోజగర్భుండు గ
న్గొని యచ్చో మునులెల్లరు న్వినఁగఁ దాఁ గూర్మిం బఠించెం దగన్. 99

సీ. శ్రీరస్తు బ్రహ్మ కాశీర్వాద మహిగిరి, మీఁద మాకు శుభంబు మీకు శుభము
వ్రాయించి పంపించ వలయును దర్వాత, సురుచిర వైశాఖ శుక్లదశమి
శుక్రవారమునాఁడు శుభముహూర్తంబున, గగనాధిపతి సుతం గ్రమముగాను
గలియుగంబునఁ గరగ్రహణంబు చేసెద, మేటికుటుంబసమేతముగను

తే. రాఁ దగిన మిత్రులనుగూడి రయముగాను, వచ్చి మెఱమెచ్చ నాకు వైవాహికంబు
సేయుమని యుండ మునులు విస్మితము నొంది, రంత నాపత్త్రికను గను లద్దికొంచు.

వ. అక్కమలాసనుండు శ్రీనివాసుని వైవాహంబునకు దిక్పాలపత్త్రముఖులకు నుత్తరం
బు వ్రాయించిరమ్మని నచించి మునులం దోడ్కొని సకలదివ్యాభరణాలంకృతుం
డై సావిత్రి గాయత్రి సరస్వతులంగూడి మదమరాళంబు నెక్కి వివిధమంగళ
వాద్యంబులు చెలంగ ఖగేంద్రునితోడ వేంకటాద్రికి వచ్చె నదిదెలిసి చక్రి లేచి
బ్రహ్మ కెదురేగిన, యజుండును హంసవాహనంబును డిగి హరికి నమస్కరించినం
జూచి విష్ణుం డజునిమీఁది పుత్త్రవాత్సల్యం బగ్గలింప ముహూర్తద్వయంబు గద్గద
కంఠుండై మాటాడకుండి యంత నజుని నాలింగనంబుచేసుకొని వచ్చి తింత్రిణీ
వృక్షమూలంబునఁ గూర్చుండఁ జేసి వచ్చిన సన్మునిపుంగవులకుఁ దాఁ బ్రణమిల్లి
వారికిం దగిన యాసనంబుల నుండఁజేసి భృగుమునీంద్రుఁడు తన్ను నకతన లక్ష్మి కొల్లా
పురిచేరిన చరిత్రంబును బాఁబడిన చిక్కుపాట్లను నుడివి వరాహ[illegible]రుండు దనకు
నుండుటకు నెడనొసంగినదియుం జెప్పుచుండు సమయంబున. 101

సీ. శేషుండు కైలాసశిఖరికిం జని చంద్ర, శేఖరునకు శుభరేఖ నిచ్చె
నదిచూచి శంభుఁ డయ్యద్రికుమారిత, ప్రమథగణంబులు బాగుగాను
వినఁగఁ బఠింపఁగ వేడ్కఁ జెందిరి వారు, శివుఁ డంతఁ బార్వతిం జెంతఁ బిల్చి
తమకుండు దివ్యవస్త్రాదిభూషణములు, దాల్చి మటంచును దాను బ్రమథ

తే. గణములను గూడి వృషతురంగంబు నెక్కి, వివిధవాద్యరవంబులు వేడ్కఁ జెలఁగ
విఘ్నపతి ముందు నడువ నుర్వీతలానఁ, దనరుచుం డేడు శేషాద్రి దాఁపుఁ జేరె. 102

వ. వచ్చుచుండుటం జూచి శ్రీహరి లేచి యచటి యజునితోడంగూడి యెదురేగినం
జూచి శివుండు నందిని డిగ్గి నమస్కరించె నాహరి రుద్రు నాలింగనం బొనరిచి
తోడ్కొనివచ్చి మణిమయాసనాసీనుం జేసి తనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించె

నంతఁ దమతమ కళత్ర పుత్త్ర మిత్ర బంధుజనసమేతులై యింద్రాదులు సని హరి హరబ్రహ్మలకు నమస్కరింప వార లాశీర్వదించి రంత శ్రీహరి శేషగరుడులం బిలిచి యింద్రాదులకు నుచితాసనాసీనులం జేయుఁడని నియమింప వా రట్లు గావించిరి, హరి వచ్చి కుశలప్రశ్నంబు లడిగి యనంతర మందఱం జూచి హరి యిట్లనియె. 103

సీ. ఇంద్రాదులార నే నీకలియుగమందు, నాకాశపతిపుత్త్రి నాత్మ నలచి
యఱమఱలే కుద్వాహంబాడువాఁడ మీ, కిది యిష్టమేగద యెలమి ననుచు
నడుగఁగ వారంద ఱబ్జాక్షు నీక్షించి, పరమ సంతోష సంభరితు లగుచు
శ్రీకాంత మీకార్య మీకలియుగమున, నడువుట యిష్టంబ గడుముదంబ
తే. యనఁగ హరి యప్పుడింద్రుని కనియె నీవు
మయుని రావించి యిపుడు రమ్యంబుగాను
భూరి భవనము నిర్మింపు పోయి గగన
రాజు గల పురియందు నిర్ణయము గాను 104

వ. అనిన నయ్యింద్రుండు మయునిం దోడ్కొని పోయి మణిమయాలంకృతకుడ్య కవాటకూటంబులును, శృంగాటకమందిరంబులు, నింద్రనీలజాలకశయ్యాగృహంబులును, చంద్రకాంతోపలసౌధంబులును, వివిధవిచిత్రరచితసభామంటపంబులును, రమణీయకమలకల్హార షండసంకలితశీతలవారిపూరితకాసారతీర రసాలసాలవకుళమాలూరాద్యనేకమహీజసందోహ పరిష్కృతవిరాజితంబై యొప్పు నవ్యపురంబును హర్మ్యంబును నిర్మింపఁజేసి యిద్దఱు వేంకటాద్రికి విచ్చేసిరి. అనంతర మాహరి, పిలువఁదగిన వారలం బిలుచుటకు షణ్ముఖునకును, బ్రత్యుత్థానాదికృత్యంబు లాచరించుటకు మన్మథునకు, పరిపక్వరుచిరాన్నాదులు చేయుటకుఁ బావకునకు, జలంబుల దెచ్చియిచ్చుటకు వరుణునకు, జందనపుష్పాదు లొసంగుటకు గంధవాహునకు, ధనదా[illegible]బు సేయుటకుఁ గుబేరునకు, దీపప్రకాశంబు సేయుటకుఁ జంద్రునకు, వలసిన పాత్రలు దెచ్చి యిచ్చుటకును దండించుటకును దండధరునకు, నియమించె నంత వసిష్ఠుండు వరాహస్వామి సాన్నిధ్యంబున యజుశ్శాఖోక్త ప్రకారంబున గృహయజ్ఞ ప్రయత్నంబు సేయించె నంతం బద్మభవుఁడు వివాహపీఠి నిర్మించి యందుఁ బార్వతీప్రముఖ సువాసినులచేత సంపెంగతైలాదిమంగళద్రవ్యంబులును బంగరుపళ్లెరంబునఁ దెప్పించి యందుంచి హరిం జూచి యభ్యంగనస్నానాదు లొనర్చికొని పుణ్యాహవాచనంబును గులదేవతాప్రార్థనంబును జేయవలయు నతిశీఘ్రంబుగ రమ్మని చెప్పిన, హరి చింతాక్రాంతుండై బ్రహ్మ కిట్లనియె. 105

క. విను పద్మజ కొల్లాపుర, మున శ్రీసతి యున్న దిపుడు ముచ్చటగా న
వ్వనజాలయ లేనిది నా, మనసొప్పదు స్నానమునకు మతిచింత యగుఁజా 106

తే. కారణంబిట్టు లుండఁగఁ గార్యమటులఁ, బట్టనేటికి సిరి యల్గి పోయె నిపుడు
ప్రీతితో నట్టి సతిలేక పెండ్లియాడఁ, దగదు తగదంచు లక్ష్మిని తలఁచి తలఁచి. 107

సీ. హరిచింత పడఁగ నయ్యబ్జగర్భాదులు, బదులు సెప్పఁగ లేక కొదుకుచుండ
నిదియేమి చోద్యమీ యిందిరేశుని కని, శివుఁ డాహరిని జూచి చెప్పె నిట్లు
శుభకాలమున నీవు శోకింపఁగా రాదు, మఱియు లౌకికహాని మాను మదియు
ప్రేమతోఁ దొల్తన పిలిపించుటయు మాని, యభ్యంగనస్నాన మందు నిట్లు

తే. సేయఁగారాదు నీవయీ చింతనుండ, నెవరు నీకెదురాడుదు రేరితరము
మదిని ఖేదంబు మాని యీమంచిలగ్న, మంద పీఁటకుఁ జేరుము సుందరాంగ.

క. అనిరుద్రుం డాలగ్నం, బున హరి నభ్యంగనంబు మోదంబునఁ జే
యను హెచ్చరికగ లెమ్మన, విని శంభునిజూచి యాదివిష్ణుం డనియెన్. 109

సీ. శంకర బాలభావంబు లల్లకిఁక వారి, వారిదుఃఖంబులు వారి కెఱుక
పరులకుఁ దెలియవా బ్రహ్మప్రళయవేళ, పరదేశినై వటపత్రమందు
నేనుండినపుడు నిత్యానపాయిని యామె, నాహృదయంబును నంటియున్న
కమలాల యదు దుష్టకాలముచేఁ బాసె, యేకాకినై యుంటి నిన్నినాళ్లు

తే. నాకపుడు మదినొక చింత లేకయుండె, నిపుడు నేను వివాహేచ్ఛ నెంచఁగాను
గలిగిరందఱు నిచట శ్రీకాంత యొకతె, తక్కువై యుండుకతన ఖేదంబు గల్గె.

సీ. వనధిజరాక వివాహంబు కాఁగూడ, దన యెవ్వరైన నా కాప్తముగను
జెప్పుదు రనియుంటిఁ జెప్పరై రిచ్చటఁ, గావున మదికి దుఃఖంబు పుట్టె
నని హరి పల్క బ్రహ్మాదులు భీతిల్లి, ముకుళితహస్తులై ముందు నిల్చి
పల్కి రిట్లని రమాభామరాకయ పెండ్లి, యిప్పుడు సేయంగ నొప్పదంచు

తే. సిరిని బిలిపింపుఁ డనిమీకుఁ జెప్పవెఱచి, యుంటి మపచారమాయె నయ్యుదధికన్య
రాకయుండినఁ బెండ్లిగా రాదటంచు, మీకుఁ దోఁచినదే మాకు మేలుతండ్రి 111

చ. సిరి నిపుడైన నిచ్చటికి శీఘ్రముగాఁ దగఁ బిల్వనంపు నం
దఱు కిది సమ్మతం బనఁగఁ దామరసాక్షుఁడు సంతసించి యిం
దిర నహిపర్వతంబునకుఁ దెప్పునఁ దోడ్కొని రమ్మటంచు పో
సరసిజమిత్రి యం చనఁగ సారసమిత్రుఁడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 112

సీ హరి యేను గరవీరపురవనునందుండెదు, శ్రీరమాసతి కేమి చెప్పవలయు
నారీతు లెఱిఁగింపు మన విని సప్తాశ్వు, నిం జూచి హరినవ్వి నీరజాప్త
విను మాజలధికన్యఁ గని మ్రొక్కి శ్రీహరి, వేంకటాచలముపై వేడ్కమీఱఁ
గడునళత్తుండయి కనులఁ జూడఁగ నిన్ను, వాంఛించుచున్నాఁడు వార్ధిపుత్రి

తే. మోముచూపు మటంచును బ్రేమఁజెప్పి, తోడుకొని రమ్మటంచును నేడు నాకుఁ
జెప్పి పంపంగ వచ్చితిఁ జెప్పినాఁడ, ననుచుఁ జెప్పుము పోపొమ్ము మరసి లక్ష్మి.
వ. వచ్చును సందియం బుండదనిన విని దివాకరుం డట్లరిగి. 114
తే. శ్రీపతికి మ్రొక్కి పల్కె నోసింధుతనయ, చక్రి యిప్పు డశక్తుఁడై జాలిపడుచు
శేషగిరియందు నున్నాఁడు శీఘ్రముగను, నేఁడు నినుఁజూడ నున్నాఁడు నిజము తల్లి.
క. అని యాసూర్యుఁడు పల్కఁగ, విని భీతిని బొందిలక్ష్మి వేగరథముపైఁ
దనరార నెక్కినభపథ, మునఁ జని శేషాద్రి డిగియెఁ బుర్వనిజూడన్. 116
క. అప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదులు, తప్పక సిరి రాక యెఱిఁగి తమవాద్యతతుల్
తెప్పున మొఱయించుచుఁ జని, రప్పగమపవిత్ర లక్ష్మి కానందముగన్. 117
సీ. శ్రీలక్ష్మి నీక్షించి చెలఁగి దండము లిడి, తోడ్కొని వచ్చిరి తోడరి యప్రుడు
పార్వతీభారతీ ప్రముఖామరాంగనా, మణులెల్ల నామెను మహితభక్తి
మ్రొక్కిరి యంత దామోదరుం డాలక్ష్మిఁ, జూచి డగ్గఱ కేగ సురుచిరోక్తు
లాడుచు గారవం బారఁగఁ జేసి ము, హుర్తద్వయము లక్ష్మి యుల్లమలరఁ
తే. గా రహస్యపుమాటల మీరఁ బల్కి, తాను జేసినకార్యంబు పూని చెప్పి
యొప్పిదముచేసి పీఠిపై నొనరఁజేర్చి, తాను గూర్చుని వెండియుం దనర ననియె.
క. శ్రీవనితామణి నాపై, నీవలఁగుట మొదలుగాను నేఁటివఱకు ని
న్నీవేళఁ దలఁచుచుండును, నీవల్లీకంబులోన నిరవుగనుంటిన్. 119
ఆ. గొల్లఁ డిటకు వచ్చి గొడ్డంట నడినెత్తిఁ, బగులఁ గొట్టినపుడు బాధపడుచు
నుంటి నన్నుఁజాల నూరడించుచు నిందు, వకుళయుండెఁ దల్లివలెను గాచె. 120
సీ. పటుకుఠారము తలపైఁ దాఁకు నప్పటి, బాధకు నేనోర్చి బ్రదికినట్టి
మహిమ యేమనిన నీమంగళసూత్రస, న్మహిమయగాని నా మహిమగాదు
వనజాక్షి నీపతివ్రతనిష్ఠ చే నేను, జీవించితిని యది సెప్ప నేల
యది యటులుండ ని మ్మాకాశనృపకన్య, నన్ను మోహించెను సన్నుతించి
తే. గానదానిని నేఁబెండ్లి కరముప్రీతి, నాడ నెంచితి నీవాడ మంటివేని
పెండ్లియాడెద లేకున్నఁ బెండ్లివలదు, తొంటిసంగతి మది నెంచు తోయజాక్షి.
మ. అని పద్మాక్షుఁడు పల్కఁగా మనమునం దాశ్చర్యముం బొందుచున్
వనజాతాలయ పల్కె నట్లు మఱి యవ్వామాక్షి మోహించి తా
నినుఁగాఁ బిల్చెనొ దాని నీవిపుడు మన్నింపం బ్రయత్నంబు లిం
దొనరంజేయుటఁ జూచితి న్మనసునం దుప్పొంగితిం గేశవా. 122
సీ. కమలాక్ష మంగళకరముగఁ బసపుజా, బింపుగఁ దొల్తఁ బంపించకీవు
మొగి నసక్తుఁడ నని మోము చూమటకు ర, మ్మని నన్నుఁ బిలిపించినలదుమలన

భీతిల్లి వచ్చితి ఖ్యాతిగ నేవచ్చు, రీతి రానైతి సంప్రీతిమెఱయ
నేఁ దొల్త వచ్చిన నీపెండ్లి కిపుడొప్పు, నని సంశయించితి నందుచేత
తే. నింత పనిచేసితివి మంచి దీవివాహ, కారణము చేత నైన నిక్కడకు నన్ను
నేఁడు పిలిపించినందున నీముఖంబు, గంటి నా కింతయే చాలుఁ గమలనాథ. 123
తే. వసుధపై నీవు పెండ్లి కావలయు ననిన, నేను విఘ్నముసేయను నీకు నేను
గలిగియును లేకయుండెడు కారణంబు, చే వివాహేచ్ఛపుట్టె నీ చిత్తమునను.
క. నా కిది సమ్మతి యైనది, నీకిఁక సంశయము వలదు నెమ్మదిగా నిం
దాకన్యను జేఁబట్టుము, ప్రాకటముగ నాకు సుఖము రహి నీకదియే. 125
క. నీవు మనుష్యని కైవడి, గా వేంకటశైల మెక్కి గాయపడిన ని
న్నీ వకుళ వచ్చి గావఁగ, జీవించితి వింతె చాలు చిన్మయరూపా 126
ఉ. నా కిపు డేమి గావలయు నాఁడు భృగుం డెడఁబాపె నిన్ను న
న్నో కమలాక్ష నే నచట నుండిన నీమహనీయరూపమే
జోకుగ నాత్మయం దునిచి చూచి సుఖించెదఁ గాని వేడ్కగా
నాకలికి న్వరించిముఖు లందఱు మెచ్చఁగఁ బెండ్లియాడుమా 127
క. అని కన్నీ రొల్కఁగ సిరి, తనశిరమును వాంచి యున్న దామరసాక్షుం
డనుమానించుచు లక్ష్మిని, కనుఁగొని యిట్లనియె నపుడు కరము ప్రియమునన్. 128
సీ. సిరి నీవు మదిలోనఁ జింతింపవలదునీ, కన్న నాకాప్తు లెం దైన లేరు
నీవ నాదైవంబు నీవ నాప్రాణంబు, నీవ నాభాగ్యంబు నిశ్చయముగఁ
గావున నాపెండ్లి నీవిప్పు డొప్పి చే, సిన మేలె చేయకుండినను మేలె
నాకేమి గావలె న్లోకవిడంబనా, ర్థంబుగ నీప్రయత్నంబు నేఁడు
తే. కాలకర్మానుగుణముగఁ గల్గె ననుచుఁ, దాను గన్నీరు నించిన ధవునిజూచి
వల్కె సిరి యిట్లు దేవ యీపామరంబు, నీకుఁ దగ దని చాల మన్నించి నగుచు.
సీ. హరి నాదరించి బ్రహ్మాదుల నీక్షించి, యిదియేమి యాలస్య మెల్లవారు
లేచి మీమీపనుల్ చూచి చేయుఁడు చక్రి, కభ్యంగనము సేయుఁ డనుచు లక్ష్మి
యాన తియ్యఁగ నంద ఱన్ని పను ల్జేసి, రపు డబ్జజుండు ఖగాధిపతిని
పన్నగేంద్రానిల ప్రముఖులఁ బంపించి, పుణ్యతీర్థముల నా భుజగగిరికిఁ
తే. గలశముల నిండఁ దెప్పించి క్రమముగాను, గుంకుమముగల్పి నాల్గు దిక్కులను బెట్టి
సూత్రముల వాని చుట్టును జుట్టుఁ డనుచు, నతఁడు సెప్పఁగ గిరిజాముఖాంగనలును.
తే. మంగళస్నానములు చేసి రంగుమీఱ, వస్త్రభూషణములు దాల్చి వచ్చి దీప
కలశము ల్మంగళారతు లక్షతములంచుఁ, బట్టి కల్యాణపాటలు పాడు చెలిమి. 131
ఉ. పాడి తలంగ కుండఁ దొలి పద్మజుఁ డాడినరీతి నల్దిశల్
పోఁడిమిఁ గుంకుమం బిడినఁ బుణ్య శుభోదకకుంభము ల్దగన్

వేఱుకమీఁద నుంచి సరవి స్వరసూత్రము చుట్టి యైనవల్
జోడుగ దానిమధ్యమున శోభిత సన్మణిపీఠ ముంచఁగన్. 132

ఆ. అజుఁడు పెండ్లిపీఁట యందుఁ గూర్చుండుఁడో, స్వామి యనఁగఁ జక్రి జలధికన్య
దెసనుజూడ విష్ణుదేవుని మోమెట్లు, చూడ కౌది లక్ష్మి చోద్యముగను. 133

సీ. చెక్కిట చెయిఁజేర్చి శిరమొగి వంచి ప, దాంగుష్ఠమునసున్న లవనిమీఁద
వ్రాయుచు మఱి చింత చేయుచు నెమ్మోము, చిన్నచేసుకొని యంమున్న వేడ్క
లైనఁ జూడక యుండి నట్టి రమాసతిఁ, దాఁ జూచి హరి యిట్లుదలఁచె మదిని
నేఁబెండ్లియాడుట కీయిందిరమఁ జింత, గల్గుచున్నది సేయుకార్యమేమి

తే. యనుచు యోచించి తనచింత నడఁచి సరవి, వాలుగన్నుల నారమావనితమోము
సారెసారెకుఁ జూచుచు జాలినొంది, పద్మసంభవు నీక్షించి వలికె నిట్లు. 134

సీ. ధాత యీపెండ్లి యత్నముచేసి యేనొప్పి, నందుచేఁ దప్పు నాయందుఁ గల్గెఁ
గాన నాకీపెండ్లి గావలసినదేమి, నేనొల్ల మీరెల్ల నేడుగదలి
పోయి మీమీపురంబులు సేరుఁ డెప్పటి, పగిది వల్మీకగర్భంబునందు
నిలచెదఁ దల్లిదండ్రులు లేని పరదేశి, వానికిఁ బెండ్లి కావలెనె యిపుడు

తే. దిక్కులకు నేను దిక్కునై దిక్కులేక, నొంటిగా నిల్చి తేఱకా మింటనుండి
మంటిపైవ్రాలి పొట్టకై మానవులను, జేరి యాచించి బ్రతుకుట సిద్ధమయ్యె. 135

తే. ఇట్టి నాకు వివాహేచ్ఛ పుట్టఁదగదు, గనుక యభ్యంజనము నొల్లననఁగ బ్రహ్మ
దేవుఁ డదరుచు శ్రీస్వామి దిక్కుచూచి, పాదముల వ్రాలి యిట్లనిపల్కెనపుడు.

వ. దేవా మహాలక్ష్మి మీకు నిత్యానందదాయినియై పత్నియై యుండి నేనును మన్మథుండును బుత్త్రులమై తక్కిన రుద్రపవనేంద్రాదులు మనుమలై మునులై వృద్ధినొందుచుండఁగ నందఱకు నాధారభూతమై కూటస్థబ్రహ్మంబైన నీకు విచారంబేల యని సాభిప్రాయంబుగఁ బల్కిన విని హరి యిట్లనియె. 137

సీ. అంబుజాసనచేతఁ దాంబూల మిపు డిచ్చి, నన్ను దీవించు మానందముగను
నాకిప్పు డభ్యంగనముచేయు వారలె, వ్వారంచుఁ జింతతో నీరుకనుల
నింపఁగ సిరి హరినిం జూచుచుండఁగఁ, దమ్మిచూలి మఱప్డు నెమ్మి సంజ్ఞఁ
జేసి రమ్మనఁగ నా శ్రీలక్ష్మి హరి చెంతఁ, జేరి నవ్వుచు రెండు చేతు లపుడు

తే. పట్టి లేపగఁ దన మదిఁ బుట్టియున్న, చింత విడిచి ముదిమున వసిష్ఠముఖ్య
మునులకప్పుడు మ్రొక్కి దీవనలునంది, యొనర పీఠంబుమీఁదఁ గూర్చుండెఁజక్రి.

వ. అప్పు డరుంధతీప్రముఖసువాసినులు శోభనపాటలు పాడుచుండ మంగళవాద్యంబులు మ్రోయుచుండఁ బార్వతియు సావిత్రియు సరస్వతియుఁ గుంకుమోదకంబులు పైఁడిపళ్లెరంబుల నించి యారతు లిచ్చి రంత రమాదేవి మంగళాక్షతలు

లలాటశీర్షంబులందుంచికొని కర్పూరతాంబూలంబా స్వామిచే నిచ్చి దీర్ఘ నీల కుంతలంబుల చిక్కుఁదీయుమఁ బైఁడిగిన్నియలోని సంపెంగతైలంబుం జేర నిండం బట్టికొని దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవై యష్టపుత్త్రవంతుఁడవై చతుర్దశభువనంబులనేకచ్ఛత్రాధిపత్యంబున నేలువాఁడవై వృద్ధినొందు మోయంబుజాక్ష యని యాశీర్వదించి యభ్యంగనంబుచేయించి కర్పూరకస్తూరిహరిద్రాచూర్ణములు పునుఁగు తైలంబునంగల్పి నలుగుపెట్టి పరిశుద్ధోదకంబున నభిషేకం బొనరించి కృతార్థురాలైతి నని సిరి మనంబున సంతసించె నంత పార్వతీసావిత్రి సరస్వతులు కలశంబులఁ గుంకుమోదకాభిషేకం బొనర్చి లక్ష్మితోడఁ బుడిసిళ్లఁ దత్తీర్థంబు పట్టి శ్రీరామరక్ష యని శిరంబునకుఁ జుట్టి చల్లి రంత. 139

సీ. సావిత్రి దెచ్చి వస్త్రంబియ్యఁగా సిరి, తడియొత్తె శిరమును దనర నివిరి
చక్కని వెంద్రుకల్ చిక్కును సవరించి, గంధపు సాంబ్రాణి క్రమధూప
ము నొసంగెఁ బార్వతి ముదమునఁ బీతాంబ, రము లియ్య హారిగట్టె రమణమీఱ
శ్రీసరస్వతిదెచ్చి చేతి కీయఁగ లక్ష్మి, వరరత్నభూషణావళు లమర్చె
తే. ముకుర మటుమీఁద గాయత్రి మొనసిచూపెఁ, దిలకమును రతిరీతిగఁ దీర్చె నుదుట
రమ్యముగ శచి వింజామరమును వీచెఁ, బట్టె ఛత్త్రంబుఁ బవనునిపత్ని గరిమ.

తే. పాదుకలు గంగ పెట్టఁగ బ్రహ్మసభకు, నడచుచును వచ్చి సింహాసనంబుమీఁద
నమరఁ గూర్చుండి మునిముఖ్యు లలరిచూడ, బ్రహ్మనుంజూచి శ్రీహరి పల్కె నిట్లు.

వ. సురజ్యేష్ఠుఁడా! యిఁక లక్ష్మీదేవికి మంగళస్నానంబు సేయ నియమింపు మనినఁ బద్మజుండు వోయి పార్వతీప్రముఖాంగనలం బిల్చి మజ్జననికి మంగళస్నానంబు సేయింపుఁ డని వచించి లక్ష్మిని కనకపీఠికపైఁ గూర్చుండుమనిన శిరంబువంచి విరించితో సిరి యిట్లనియె. 142

క. వనరుహభవ నే నభ్యం, గన మొల్లను మజ్జనంబు గ్రక్కున నేఁ జే
తును నని పల్కఁగ నది తా, విని సందియమొంది యాది విష్ణుం డనియెన్. 143

సీ. అబ్ధిజ నీ విప్పు డభ్యంగనస్నాన, మొప్పకుండిన వివాహోత్సవంబు
నేనొల్ల నని పల్కఁగా నవ్వికొని రమా, సతి యూరకుండఁగ శైలకన్య
మొదలుగ నందున్న ముత్తైదువులు సిరి, కభ్యంగనము చేసి యపుడు పసుపు
నలుగొప్పఁ బెట్టి స్నానంబును జేయించి, తడియొత్తి నవ్యవస్త్రముల నొసఁగి
తే. కురులు విడఁదీసి గంటిడి విరిసరములు, చుట్టి కుంకుమతిలకంబు పెట్టి నుదుట
గనులఁ గాటుకఁ దీర్చి శ్రీగంధ మలఁది, వరుసగా రత్నభూషణావళులఁ దొడఁగి.

తే. పెండ్లి పాటలు పాడి సంప్రీతి సిరిని, దోడుకొని వచ్చి యాచక్రితోడ జతగఁ
గూరుచుండఁగఁ బెట్టి రవ్వారిజాక్షుఁ, డంత సిరిఁ జూచి తాను సంధ్యనొనర్చె.

వ. ఆసమయంబున వసిష్ఠాదిమహామునులును సనకాది యోగివరులను నింద్రాదిదేవతలును గరుడగంధర్వాదులును లక్ష్మీనారాయణుల నానందంబునం జూచుచుండఁ గా నిది శుభలగ్నమంచు నందుండు జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పుటంజేసి వకుళమాలిక విని సరగున, మంగళద్రవ్యంబు లొక పైఁడిపళ్లెరంబున నిడుకొని వచ్చి స్వామిసన్నిధానంబున నునిచి హరికి నలంకరించు మని సిరికిం జెప్ప నారమాకాంత సంతసంబున లేచి నిజకాంతునకు నలంకరించె నంత కుబేరుండు దివ్యభవ్యరత్నాంబరాభరణాదులు దెచ్చి లక్ష్మి కందియిచ్చె నవి స్వామికి నాలక్ష్మియ యలంకారంబు చేసె నంత వసిష్ఠకశ్యపాత్రిభరద్వాజశుకవత్సాది మహామునులకుం జక్రి లోకవిడంబనార్థంబుగ నమస్కరింప నాసమయంబున వసిష్ఠుండు 146

తే. ముత్యముల చతురశ్రముముగ వివాహ, వేదిక రచించి యర్థి శ్రీ వేంకటాద్రి
పత్నిని సతి యగులక్ష్మిని పరఁగ నుంచి, తత్పురోభాగమున నగ్నిఁ దనరఁజేసి. 147

వ. అంత యజుశ్శాఖోక్తప్రకారముగ వైఖానససూత్రపద్ధతిం బుణ్యాహవాచనాది శుభకృత్యంబు లాచరించి వచ్చిన యశేషజనంబులకు సవినయోచితపూర్వకంబుగఁ దాంబూలాదు లిప్పించి తదనంతరం బా హరిం జూచి కులదేవతారాధనంబు సేయవలయు నయ్యధిదేవత నామం బెద్ది యని యడుగ నాహరి పాండవులకును మాకును శమీవృక్షంబ కులదేవత యనిన విని వసిష్ఠుం డయ్యవనీరుహం బెందుఁ గల దనఁగఁ గుంభసంభవుండు విని యది కుమారధారాతీర్థంబుకడ నున్న దని వచింప నయ్యెడకు మంగళవాద్యంబులతోడ హరిం దోడ్కొనిపోయి యవ్వృక్షరాజంబునకుఁ బూజ లొనరింపించి ప్రదక్షిణనమస్కారాదులం జేయించి తత్పాదపశాఖాగ్రపల్లవంబు లనుగ్రహించి హరి శిరంబున నునిచి యందుండి వచ్చి కులదేవతకలశం బెందుండవలయు ననిన విని నారదుండు వరాహస్వామిసన్నిధానంబున నుండఁ జేయవలయు ననియె. నంత నచ్చోట ముక్తతండులంబుల రాశింబోసి తత్కలశంబున కలంకరించి యందుంచి తదుపరి హరిద్రంబునఁ బద్మలాంఛనరచితవస్త్రయుగ్మంబును నారికేళంబును నిడి పూజింపఁజేయించి అఖండదీపంబు వెలుఁగఁజేసి తద్దీపంబునకు దీక్షార్చనలు చేయించి మ్రొక్కించిన వరాహస్వామిని హరి చూచి యిట్లనియె. 148

సీ. శ్రీవరాహస్వామి నీవును భూదేవి, రావలె నిప్పుడు నావివాహ
మునకు నంచనఁగ ని ట్లనియె నాదేవుఁడు, క్షేత్ర మంతయును ఫలించినది గనుక
రాఁ దీర దిపుడు నిర్ణయముగ నామాట, వకుళయ పెండ్లికి వచ్చుఁ బొమ్ము
మనవుడు నటులైన నానతియ్యఁడు పోయి, వచ్చెద మని మెఱమెచ్చుఁ బలికి
తే. నంత బ్రహ్మను జూచి ప్రయాణభేరి, మొఱయఁజేయింపుమనఁగ నమ్ముదముఁ జూచి
బ్రహ్మ యిట్లనె నేమి యో పరమపురుష, పరఁగ సంతర్పణంబు నెల్లరకుఁజేసి.

వ. రేపుదయంబు పైనం బొనరించుట శ్రేయంబు నేఁడు పైనంబు గడుపందగదు. శుభాస్పదదినలాంఛనం బనఁగ నిదియ గదా యనిన విరించిమాటలకు నంచితం బుగ హరి యిట్లనియె. 150

ఆ. దేశకాలములను దెలియక యత్నంబు, నీవు సేయ నెంచినావు చూడ
నలర దొరకు నేపదార్థ మాయద్రిపై, ననినఁ జక్రి కిట్టు లనియె శివుఁడు. 151

క. చేసినయత్నము పూర్తిగఁ, జేసిగదా మేలు నెపుడు చెందవలయు నేఁ
డీసంతర్పణ సేయక, గాసిలి యిపు డటకుఁ బోవఁ గారాదు హరీ. 152

చ. అని గిరిజాధిపుం డనఁగ నాహరి నవ్వి పొసంగ నబ్ధిపు
త్రిని నడుగంగఁ బూనియు నిదేమి మగం డయి సిగ్గుమాలి దా
నిని ఒతిమాల నేల యీపనికి నెమ్మి వరాల నొసంగు మంచుఁ బోఁ
యనుచును శూలి నయ్యజుని నర్థిమెయిం గని గూడి గ్రక్కునన్. 153

వ. వల్మీకసమీపంబునఁ గూర్చుండి యుండు పార్వతీభారతీప్రముఖవరాంగనల నడు మం గూర్చునియుండు లక్ష్మీదేవితోఁ జెప్పకపోయి పుష్కరిణీతీర్థతీరవరాశ్వత్థ వృక్షచ్ఛాయంగూర్చుండి కుబేరుని రావించుకుని యేకాంతంబున నిట్టు లనియె.154

సీ. ధనదావివాహయత్నము నేను జేసితి, నర్థంబు లేదిపు డబ్ధిసుతను
నాపెండ్లి కీవు ధనం బిమ్మ మనుటకు, నాకు నిష్టము లేదు నయముగాదు
నీవు ద్రవ్యం బిమ్ము నెటి నీకుఁ బత్త్రింబు, వ్రాసి యిచ్చెదను సంవత్సరమున
కొక్కమాఱు వడ్డి నీ కొప్పించు చుండుదు, గలియుగాంతమున నేఁ గాసువీస

తే. మేమి నిల్పక యొసఁగెద నెడఁదనిదియు, మోసమనియెంచవలదు నాబాసఁగొనుము
శంభుఁడును ధాతయునుగూడి సాక్ష్యములను, వేసియిత్తురనఁగ భావించి యతఁడు.

సీ. వలికె నిట్లనుచు నో పద్మాక్ష నీకృప, నిపుడుండు ధనమునే నెంతయైన
నిచ్చెద వడ్డియు నేటికి శ్రీవాహ, మైననోఁ జాలు మా కందఱకును
బరమసంతోషంబు భావింప నింతక, న్నను లాభమొక్కండు గనుటఁగలనె ?
యనఁగ నా హరి యిట్టు లనియె దానం బేను, గొనుటకుఁ దగదు నీ కనువుగాను

తే. వడ్డిపత్రంబు నొకయామపసరుచేత, వ్రాసిపట్టుము దగఁ దాను బూని వ్రాసి
యజుని శంభున్ని సాక్ష్యంబు లలర నిడఁగఁ, జేసి యిచ్చెను విత్తంబు చెంతలేక.

వ. అంత శంభుని యజుని వీక్షించి హరి యిట్లనియె. 157

చ. అజహరులార ! యీకల్లియుగాంతము వచ్చెడుదాక ధన్యమౌ
భుజగగిరీంద్రమందుఁ బరిపూర్ణవిలాసము లద్భుతంబుగా
సుజనుల కెల్ల మెచ్చువడఁ జూపి వరంబు లొసంగి విత్తముల్
నిజముగ సంగ్రహించి యట నేను గుబేరున కప్పు దీర్చెదన్. 158

తే. మీరు సాకిరు లని వల్కి భూరి ముదముఁ, దాను వ్రాసినయట్టిపత్రంబు నజుని
చదువు మన నబ్జభవుఁ డంత సరవి దాని, చదివె నీరీతి ధనదుఁ డీశ్వరుఁడు వినఁగ.

సీ. శ్రీకరలీల స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుద, యాష్టాదశద్వాపరాంతమందుఁ
గల కలి నాదివేంకటనాయకుఁడు ధన, పతి కొసంగిన వడ్డిపత్ర మెట్ల
యనిన నావైవాహమునకు నీచే నప్పు, గొనిన టెంకీలును గోటిసంఖ్య
లలిని జతుర్దశలక్షలందుకు వడ్డి, ప్రతివత్సరంబును బరఁగ నిత్తు

తే. కలియుగాంతమునందునఁ గాసువీస
ముంచ కొగిఁ దీర్చివేయుదు మొనసి దీని
కజుఁడు శంభుఁడు మఱియు హిమాంశుఁ డినుఁడు
సాక్షులూ నిజంబు వృక్షరాజంబు సాక్షి. 160

తే. ఇట్లు నాయిష్టమున వ్రాసి యిచ్చినట్టి, స్వకరలిఖితం బటంచును వనజభవుఁడు
చదివి వినిపించి పార్వతీశ్వరునిచేత, నిచ్చి చూడు మటంచును మెచ్చఁ జెప్పె.

వ. ఇచ్చుటంజేసి యది చూచి యింనుకు నొకసందియంబుండదు సఖుఁడా యని ధన
నుని మెఱమెచ్చఁ బల్కి యొసంగె నప్పుడా ధనేశ్వరుండు పత్రంబుచేకొని హరికి
రయంబున యక్షులచే స్వర్ణరామటెంకీలు కోటిని దెప్పించి యెంచి యొసంగుటంజేసి
పుచ్చుకొని క్రమ్మఱ నాధనం బాయక్షేశుని కడ నుంచి వలసిన పదార్థంబులు
దెప్పింపు మని చెప్పె. నాధనేశుం డవ్వివాహంబునకు వలసిన మంగళద్రవ్యంబు
లును, వస్త్రభూషణాంబరంబులును, భోజనపదార్థంబులును, మఱి యితరపదార్థం
బులును దెప్పించె, నంత నాహరి పావకునింజూచి భక్ష్యభోజ్యాన్నాదు లింతకుఁ
జేయకుండు టేల యని యడుగ నతం డిట్లనియె. 162

క. పాత్రుఁడ వన్నింటికి నీ, క్షేత్రంబునఁ బాక మలరఁ జేయుటకును మృ
త్పాత్రంబు లెన్నలక్ష్మీక, శ్రీ లేవనఁగ లేక లలియుందు నిటఁ. 163

వ. అనిన విని షణ్ముఖునిం బిలిచి యడుగ నతం డూరకయుండుటంజేసి బ్రహ్మాదులు
వినుచుండ నగుచు నారాయణుం డిట్లనియె. 164

సీ. పరదేశి పెండ్లికిఁ బాత్ర లెందుండును, నమరు పుష్కరిణి దివ్యాన్నపాత్ర
పరిశోభితంబైన పాపవినాశము, శుద్ధోదకానికి శుద్ధపాత్ర
ఆకాశగంగయ యన్నపుపాత్రగో, గర్భంబ పరమాన్నకంబు పాత్ర
గురుతరంబైన తుంబురుకోనచిత్రాన్న, పాత్రశాకముల నేర్పఱచి సేయు

తే. భక్ష్యముల నిడు శ్రీపరబ్రహ్మతీర్థ, పాత్ర మఱి పచ్చడుల్లును బాండుతీర్థ
పాత్ర ముపదంశములకు సత్పాత్రమాను, మారధారయ యనుచు రమావిభుండు.

వ. వినోదంబుగఁ బల్కుటం జేసి యష్టవసువులు విని చిన్నబోయి లజ్జించి సత్వరంబున
నక్షయపాత్రలు దెప్పించి యొసంగుటం జేసి వైశ్వానరుండు సంతసంబు మ్రుప్ప

న్నం బొనరించి భోజనంబునకు లెండని పచింప హరి విని కార్తికేయుని పిల్చి బ్రాహ్మణభోజనంబునకు విశాలప్రదేశంబు లేకుండుటం జేసి శంభుని నానతిచొప్పున భూతగణంబులం దోడ్కొని పాండవతీర్థము మొదలు శ్రీశైలము పర్యంతము నేలం జదరంబు సేయింపు మనిన నతం డట్లు చేయించె, నంత నందఱు స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానాను లొనర్చుకుని బంతులుగఁ గూర్చుండ నప్పు డజునిజూచి యనర్పితాన్నంబు బ్రాహ్మణులకు యోగ్యంబుగాదనియు నహోబలనారసింహున కర్పితంబు సేయు మనియుఁ జెప్ప నప్పద్మజుం డట్లుచేసి వైశ్వదేవబలిహరణాది నిత్యకర్మకలాపంబుల నంతరంబు చేసి బ్రాహ్మణులకు నుచితాసనంబు లిచ్చె. శ్రీనివాసుండు నియమించిన రీతిం బవనుండు కదళీపర్ణంబులు బంతులుగ వైచి ఘృతలాంఛన మిడి సకలపదార్థంబులను వడ్డించె, బ్రహ్మగంధపుష్పాక్షతంబుల ద్విజార్చనంబు చేసి వరుణుండు బ్రాహ్మణులకును సుమంగిలీశ్రేణులకు నాపోశనారిబువు లిచ్చె, వసిష్ఠుండు "ఏకోవిష్ణుర్మమద్భూతం" అనుచు వచింప నందఱును జెప్పచుం గృష్ణార్పణమస్తని పంచప్రాణాహుతు లిడుకొనఁ బవనుండు హస్తోదకంబు నొసంగె. మన్మథుండు నాంజనేయుండును బంతులఁ దిరుగుచుం బ్రొద్దయ్యె నిదానంబున భుజింపుఁ డని యుపచారంబులు చెప్పచుండిరి. భక్ష్యభోజ్యలేహ్య పానీయంబులతోఁ బరితృప్తింబొంది యజునివలన నుత్తరాపోశనంబు గైకొనిలేచి పాణిపాదప్రక్షాళనంబు నాచమనంబును జేసుకొని హరి నియమింపఁబడిన రమ్యస్థలంబునం గూర్చుండి "తృతీయస్యామితోదివి సోమ ఆసీత్" అనుచుఁ జెప్ప వేదధ్వనికి హరియానందంబునొందుచుండఁగ మన్మథునిచేత నంజనీసుతునిచేత దివ్యతాంబూలంబు లొసంగఁజేసి బ్రహ్మ ధనదునివలన దక్షిణ లిప్పించె. శ్రీహరి లేచి యాబ్రాహ్మణశ్రేణికి నమస్కారంబుసేయ వారు మంత్రాక్షతల నాశీర్వచనంబులుసేసిరి. అవి తాఁగొని పుత్రకళత్రాదులకును భటులకును శిరంబులం గరం బర్థి వైచి తా సంతోషమగ్నుండయ్యె. అంత హరిహరబ్రహ్మేంద్రాదులు తమ నిజభార్యాసమేతులై సంతసంబార భుజించిరి. హవ్యవాహనపవనమన్మథకార్తికేయాంజనేయాదులు భుజించి భూతగణాదులకును, తదితరులకును, మృష్టాన్న భోజనంబులం బరితృప్తి గావించిరి. పాకపాత్రంబు లందుండు చారులు పరిశుద్ధంబు చేసి పెట్టి రంత. 166

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవర్ణనము.

తే. హరి వివాహంబునకు వచ్చినట్టి బ్రహ్మ, ముఖ్యులందఱు భోజనములను జేసి
రింక నిచ్చట నాకుండ నేమిమేరు, భూధరంబున నాదిక్కుఁ బోయి వత్తు. 167

తే. చంద్ర నీవింక వేంకటాచలముమీఁద, సకల సురమునిముఖ్యులు సంతసించు
కొఱకు వెన్నెల నంతటనెఱపు మనుచుఁ, జెప్పి చనినట్లు యపరాద్రిఁజేరెనినుఁడు.
సీ. అబ్జబాంధవుఁ డిట్టు లపరాబ్ధిఁ గ్రుంకఁగ, నపుడహీగిరినుండు నట్టిలక్ష్మి
మొదలైనసతులను ముచ్చటగాఁ జూడ, హేమాంబరము ధరియించి పద్మ
రాగభూషణములు రక్తచందనమును, బసపుకుంకుమ దాల్చి భక్తిమెఱయ
పశ్చిమాశాకాంత పైనమై వచ్చెనో, యనఁగ సంధ్యారాగ మతిశయిల్లె
తే. నందు వేఁ బార్వతీప్రముఖాబ్జముఖుల, మణుల భూషణముల రక్తిమములు మించెఁ
బతులారత్నములుచూచిఫలములనుచు, మెక్కుటకుఁబొంచుగతిచెట్లమీఁదగ్రాలె.
తే. విపుల నీలాంబరమునిండ విమలశక్తి, కముల గుమిగూర్చి శేషనగంబుపైనఁ
గట్టునటువంటి *చందువాకరణిఁ దారకంబు లంతంతకు నభంబుఁ గ్రాలె నపుడు.
సీ. జలధి నుప్పొంగించి జలరుహపంక్తుల, నీక్షించి నోళ్లు మూయించి మించి
కుముదసంతతులను బ్రమదంబు నొందించి, తొలఁగక శుభ్రకాంతులను బెంచి
విరహుల నలయించి విరసము ల్గలిగించి, చక్రవాకులవేడ్క లాక్రమించి
చీఁకటిఁ గబళించి చిగురుటాకుల దీప, ములమాడ్కి వెల్గించి మొనసి యెంచి
తే. చలువ చీరెలు సానుదేశముల నిండఁ
బఱచినటువలె వెన్నెలఁ బ్రబలఁజేసి
పూర్వదిక్కాంత నీక్షింపఁ బొసఁగుకరణి
సరగ వచ్చుచునుండె నాచంద్రుఁ డంత. 171
చ. ఐనగిరి సానుశృంగముల వారిజసంభవుఁ డాదిగా మహా
మునులు శివుండు దిక్పతులు మోహము లొందఁగ నప్పు గామినీ
జనములఁ గూడి యుండఁగను జక్రి మహానియమంబుతో సిరిఁ
నెనరున వక్షమం దిడక నేల రచించు చిగుళ్లపాన్పుఁ. 172
ఆ. వకుళయొద్ద లక్ష్మి వల్మీకవివరంబు, చెంతఁ జక్రియును వసించి యొక్క
రాకరి నంటకుండు టుంట రాజు గని క, లంకమొంది రోష మంకురింప. 173
క. స్వాతోదఁ బుట్టి వెలసిన, శ్రీతరుణీమణిని వేఱ చేసిన దనుజా
రాతికి నేఁ డుపకారము, బ్రాఁతిగ నేఁజేయననుచు పగఁ గనుఁగొనుచున్. 174
తే. చెలువుగా హరి యురమున నలరిభోగ, లీల వెలయఁగొమును బవ్వళించులక్ష్మి
రాగవిరహితయై కొండరాతిమీఁద, నిపుడు శయనించి యున్నది యెట్లుచూతు.
సీ. మునియగు భృగుఁడు చేసినపని కలిగి కొ, ల్లాపురమందున్న లక్ష్మి నిటకు
మొదటఁ బిల్పింపక మోసతోఁ దాను వా, యలువన్ని తనకుండ లంటువేళ

* చందువ = మేలుకట్టు, సోపానము.

పిలిపించె నీకనైనఁ బ్రేమమై నురమునం, దుంచును గద యని యెంచి నమ్మి
వచ్చితి శ్రీరమావనిత నాహరి తేఱఁ, జేసినవిధము చూచితిని గనులు

తే. చల్లనాయెను నేను నాచలము దీఱ, నేమిసేయుదు నను గ్రోధ మినుమడింప
శ్రీశునేత్రాబ్జములనిండ శీతకిరణ, జాలమును జొన్పి ముకుళింప సరగఁజేతు. 176

తే. రెండుజాములు దనుక యీరీతి మేను, మఱచి నిదురించు మోబావమఱఁది యనుచు
హెచ్చిహిమకిరణుఁడుశాపమిచ్చెనేమొ, యనఁగ హరినిద్రవోయె దేహంబుమఱచి.

తే. తలిగుఁబానుపుపై విశ్వతైజసులను, నడచి ప్రాజ్ఞుని దాఁటి యఖండతుర్య
మం దమరఁ బొంది తదతీత మైనసుఖము, ననుభవించుచు నుండెఁ బద్మాక్షుఁడచట.

క. అంతట నలరులపై శ్రీ, కాంతామణి నిదురఁ జెందఁగాఁ జూచి కడుం
జింతాక్రాంతమనంబున, సంతోషము లేక చిక్కె సగముగుపగిదిన్. 179

సీ. శుక్లపక్షమునాఁటిసోముఁ డాలోచించి, తలఁచె నిమ్మెయి రమాతరుణి కిచట
నలుక దీఱిచి పక్షమం దుంచికొనియుండ, కాకాశరాజేంద్రు నాత్మసుతను
దాఁ బెండ్లి యాడుట దలఁచెఁ గదా హరి, దయ లేనివాఁ డయ్యె ధాతగూడ
నిప్పుడైన నురమునం దిందిర నిడుకొని, యేలంగ మేలు మఱల పెండ్లి

తే. యనుచు మునులైనఁ జెప్పక యలరువారు, కాని వీరికి వనములఁ బూని పోవు
నపుడు చీఁకటి చేయింతు ననఁగఁ బల్కి, మాధి కేగుదు నని చంద్రుఁ డరుగుచుండె.

చ. తమవిభుఁ డల్గివోవఁ గని తారలు విన్నఁదనంబు నొందుచుం
గ్రమముగఁ జంద్రుతోడుతన గ్రక్కునఁ బోవుచు నుండె నప్పుడే
కుముదవరాప్తుఁ డేగుటకుఁ గ్రూరుఁడు వచ్చుట కార్తినొందుచున్
భ్రమయుచు నీటియం దొదుగుభావముతో ముకుళించె ఖిన్నతన్. 181

ఉ. అప్పుడు చంద్రుఁ డేగె నిఁక నంబుజమిత్రుఁడు జాముప్రొద్దుకే
తెప్పున వచ్చువాఁడు చనుదేరక మున్నె విరించిముఖ్యులం
దప్పక చూడవచ్చును గదాయని నల్లన చీరఁగట్టి వే
యొప్పుగ మబ్బుచాన చను చున్న దనం దగఁ గ్రమ్మెఁ గొండపై. 182

సీ. ఆచీఁకటిని జూచి యద్రిరూపమునున్న, పన్నగేంద్రుఁడు నిజఫణము లెత్తి
హరిహరబ్రహ్మాదు లంగనలనుగూడి, యుండఁగఁ జీఁకటి యుండఁదగునె
యనిఫణామణుల నత్యంతముగా వెల్గఁ, జేసినాఁడన నద్రిఁ జెన్నుమీఱ
జ్యోతిర్లతావళుల్ చూపట్టె హేమాద్రిశేవల నున్నట్టి* యిఱుల నెల్లఁ

తే. బట్టి గొట్టెను కో యనునట్టిరీతి, నుదయగిరియందు వనజాప్తుఁ డొందె నైజ
కిరణములఁ జూపి యిఱు లెల్ల నురుభయంబు,వడి వడఁకుచు డాఁగె నప్పుడు కడఁగి.

---

* ఇఱులు=చీకటి.

ఆ. హరిని లేపి పెండ్లి కంపించుటకు శుభ్రి, వస్త్రమును ధరించి వగఁ జెలంగఁ
దూర్పుపడఁతి భక్తితో వచ్చెనో యన, దూర్పుఁ దెల్లగాను దుఱఁగలించె. 184

తే. పసపు సున్నము బంగరు పళ్లెరాన, నీటితోఁ గల్పి చక్రికి నెమ్మి యార
తియు కొసంగుటకై ఛాయ దేవి తెచ్చె, ననఁగ నరుణోదయంబయ్యె నంతకంత.

క. మక్కువతో హరిపెండ్లికిఁ, గ్రక్కునఁ బోవలయు ననెడుకైవడి నపుడా
చక్కని యుదయాచలమున, నెక్కుచు రానుండె వేడ్క నెసలారంగన్. 186

తే. చంద్రకిరణంబులకు హరిసరవినేత్ర, సరసిజము మూసుకొనియుండఁ జన దటంచు
నెంచి లేచిననాఁడే మొ యంచుఁ జూడ, వికసితములయ్యె నని నట్ల విష్ణుఁ డపుడు.

తే. కనులు దెఱచి ముదంబునఁ గమలముఖము, చూచి శ్రీకర మగుఁగాక సారిది నాకు
నంచు మది నెంచి లేచి బ్రహ్మణులకడ, కెలమి రావించి పైదాని కేమి యింక.

ఎ. అనిన విని విహగనాథుం డట్లు చేసె. 189

తే. వసుధ మిత్రుండు తముఁ గావ వచ్చినపుడు
శత్రుఁ డగు చంద్రుఁ డల్కమైఁ జనుటఁ జూచి
నవ్వెను ననంగ సరసులనళినచయము
తనర వికసించె నానందదాయకముగ. 190

క. సరసిజములలో రాత్రిరి, కరము చెఱం దనరుచుండి ఘనుఁ డినుఁడు చెఱన్
సరగ విడిపింప వెడలిన, కరణి నళుల్దిరుగుచుండెఁ గడురుతములతోన్. 191

తే. కలకలధ్వనులెసఁగ ఖగంబులెల్లఁ, జక్రి పెండ్లికి రమ్మంచు సరవిగాను
బొసఁగ దిగ్దేవతలఁబిల్వఁ బోవునటులఁ, జెలఁగి కూయుచు నెల్లదిక్కులకుఁ బాఱె.

ఉ. పీతనిజప్రకాశమును బెంచుచు వృక్షలతాద్రిదిక్పుర
వ్రాతములందుఁ గప్పుచును వచ్చు దివాకరుఁ జూచి లేచి యా
ధాతృముఖామరార్యులును దాపసులున్ హరియున్ శివుండు వి
ఖ్యాతిగనుండు పుష్కరిణిగట్టునఁ జేరి యథాక్రమంబుగన్. 193

శా. స్నానార్ఘ్యాదికనిత్యకృత్యవిధులన్ సంతోషముం జేసి రం
దానారాయణుఁ డెండ మించు నిఁక లెం డంచుం బ్రయాణంబుతా
నానందంబునఁ జెప్ప వారలు ప్రియం బారంగ వెన్వెంట రాఁ
గా నాగేంద్రుఁడు చక్రపాణికిని సత్కల్యాణముం బాడుచున్. 194

శా. ముత్తైదుల్ చనుమండఁగా ద్విజవరుల్ మోదాన వేదంబు లె
ల్గ త్తైంతో పచియింపఁగా నెలమిమై నిందారిణి దేవాంగనల్
ముత్తెంబు ల్విరులన్ శుభాకర కరంబు ల్పట్టి యాచక్రికిన్
జిత్తంబుల్ ముదమంద సేస లొగి శ్వేతేయంబుగన్ శీర్షమున్. 195

వ. చల్లి రంత. 196

ఆ. హేమరథముమీఁద నిందిర పుష్పర, థంబుమీఁద వకుళ తార్క్ష్యవాహ
నంబుమీఁదఁ జక్రి నందిపై రుద్రుండు, హంసవాహనంబునందు బ్రహ్మ. 197

సీ. ఎక్కిరి పురుహూతుఁడిభమునందగరుపై, ననలుండు మహిషంబు నందుయముఁడు
నరునిపై నిబురుతి వరమకరంబున, వరుణుండు మృగమునఁ బవనుఁ డెలమి
హయముపై ధనదుండు నవలతక్కినవారు, తమవాహనంబులం బ్రమదమారఁ
గూర్చుండి తమతమ గూర్మిపత్నులతోడ, హరికి ముందఱ ధాత నరుగ వెన్క
రుద్రుండు కుడిదట్టు రూఢిగ శ్రీసతి, యెడమదిక్కున వెన్క నెలమి గుహుఁడు

తే. వివిధవాద్యంబు లెంతయు వీను లలరు, చుండ మోయంగ నరదంబు లొలిరాఁగ
నేములధ్వను లొప్పార నెమ్మి మాగ, ధులు ముదంబున బిరుదులు చెలఁగి వొగడ.

తే. గొడుగు శేషుఁడు పట్టఁగఁ గుడియెడమల
నమర పవనుండు వరచామరములు వీవ
భక్తి మెఱయంగ సేనాధిపతి ముదమున
నాలవట్టముపట్టి శేషాద్రి డిగ్గి. 199

వ. నేల యీనిన చందంబున నెఱసి కపిలతీర్థ మార్గంబునం జని చని శుకాశ్రమంబు నకుఁ బోవుచుండఁగ నాశుకుండు స్వామి కెదురువచ్చి తోడ్కొని పోయి సుస్థలంబునందుంచి నిజయోగప్రభావంబున సకలపదార్థాకర్షంబుచేసి హరిహరబ్రహ్మాదులకు విందుచేయించె నయ్యష్టమి నాఁటిరాత్రి హరి గంధర్వయక్షకిన్నర గానంబు లాలకించుచు రంభాద్యప్సరస్త్రీలనృత్యంబు లీక్షించుచు సామగానంబులు విని విని చొక్కి సుమశయ్య విశ్రమించి లేచి యమ్మరునాఁడు నారాయణవనపురసమీపంబునకు నాకాశరాజు పురోహితామాత్యజనసమేతుఁడై చతురంగబలములతోడ నాచక్రి కెదురుగ వచ్చి పూజాలింగనాది సత్కృత్యంబు లాచరించి కడువైభవంబునం బురమార్గంబున వేడ్కం దోడ్కొనివచ్చి విడిదిగృహంబున నుంచి హరికి సంతోషం బొనరించి నిజమందిరంబున కేగి తొండమానుని శౌరి సాన్నిధ్యంబునకుఁ బంప నతండు వచ్చి హరిహరబ్రహ్మాదులకు నమస్కరించి గౌరవంబున భోజనంబులు చేయించి తాంబూలంబు లిప్పించి గృహంబున కేగి గురువాక్యప్రకారంబున నాకాశరాజు భార్యాపుత్రికలతోడ సన్మంగళస్నానంబులు చేసి వివాహమండపంబున వివిధవాద్యాదులు మ్రోయుచుండ నాందీప్రముఖవిధివిహితకర్మకలాపంబు లాచరించె నంత. 200

సీ. అస్తమయముగాఁగ హరితోడ విడిదిలో, బ్రహ్మరుద్రాదులు పవ్వళించి
విదుర్కొంచి రాత్రుల నుదయపర్వతముపై, నరుణోదయం బయ్యె నపుడ లేచి

యందఱు స్నాన సంధ్యాది కృత్యంబులు, నెఱవేర్చి రంతట హరియు స్నాన సంధ్యాదు లొనరించి సంతోషమారంగ, నావసిష్ఠులఁ జూచి యనియె నిట్లు

తే. నేను లక్ష్మియు నజుఁడును నీవు వకుళ, మాలికయు భుక్తిఁ గొనక నేమమున నుండ వలెఁ గదా కన్య నొసఁగెడి వారలింట, నవ్విధం బుండవలెఁ గదాయనుచుమఱియు.

తే. తొండమానుండును బురోహితుండు నైన, సురగరుడుడు భుజింప కప్పుడుఁ దగిన నియమమున నుండవలెఁ గదా! నిలిచినట్టి, వారలందఱు భుజియింప వచ్చుఁ గనుక.

వ. త్వరగ బ్రాహ్మణభోజనంబు సేయింపం దగు ననిన విని వసిష్ఠుండు కుబేరుని కాయుదంతం బంతయుం జెప్పి పంప నతం డరిగి యుపవాసనియమ సంతర్పణప్రకారం బాకాశరాజునకుం జెప్ప నృపాలుండు సంతసించి మధ్యాహ్నంబునకు బ్రాహ్మణ సంతర్పణంబు సేయించి యొక్కొక్క నిష్కంబు దక్షిణ లిచ్చి ప్రొద్దుగ్రుంకిన పదిమూఁడు గడియలకు ముహూర్తంబు గావలయుఁ దగు మంగళద్రవ్యంబులు వివాహమంటప వేదికయందు నుంచవలయు నని పరిచారులకు నియమించి పురోహిత బంధుమిత్ర కళత్రజనామలతో ధరణీదేవి సువాసినులం దోడ్కొని సాయం సమయంబున మంగళవాద్యంబులతో హరియుండు విడిది మందిరంబున కేగి నక్షత్ర గణపరివృతుం డైన సుధాకరుని చందంబున నజశంకరుల నడుమ నవరత్నపీఠంబునం గూర్చుని యుండు హరిని జూచి యానందించి వసిష్ఠాదిమునులం జూచి స్వామి వారిం దోడ్కొని మద్గృహంబునకు రావలె నని ప్రార్థించె నపు డాస్వామిని వసిష్ఠుండు పూజింపు మని చెప్పిన విని ధరణీదేవి సంకోచంబున నరుంధతిని మున్నిడుకొని భయభక్తు లెసంగ నాస్వామికి దివ్యవస్త్రాభరణ చందన తాంబూలంబు లర్పించి పుష్పహారంబు కంఠంబున నుంచి కృతార్థురా లైతి నని సంతోషించెఁ దొండమానుఁడు సభాసదులకుం జందనపుష్పతాంబూలంబు లిప్పించెననంతరంబు.

సీ. ఐరావతము మీఁద హరిని శ్రీసతి నుంచి, కొని రాజవీథులం గోరి రాఁగ
వేడ్కమై వరచతుర్వేదఘోషణములు, ఘన యక్ష గంధర్వ గానములును
మిన్నంది ఘోషింప మెఱయుచు రంభాది, వనితలు నృత్యముల్ వఱల సల్ప
ఘనతరకరదీప గగనబాణంబులు, పెక్కుదిక్కులను దీపింపఁగాను

తే. సకల దిక్పతులును పద్మసంభవుఁడును, గొలువఁగాఁ జక్రి సంతోషకలితుఁ డగుచు
నిర్మలుం డగు నాకాశనృపతి నగరు, సేరుటకు వచ్చి మందిర ద్వారమునను. 204

తే. నిలువ మంగళవాద్యాలు నెమ్మిఁ జెలఁగఁ, దొండమానునిభార్య సంతోషముగను
నైదువులతోడఁ జేఁబట్టి హరికి సిరికి, మంగళారతు లిచ్చె శుభాంగముగను. 205

క. తనకును సిరి కారతు లి, చ్చిన వారికి వీడెములను జీనాంబరముల్
ఘనమతి వరనిష్కములను, బెనుపుగ నిప్పించె నా కుబేరునిచేతన్. 206

వ. అంత శ్రీనివాసుం డైరావతంబు డిగ్గి లక్ష్మిని కరంబు పట్టుకుని బ్రహ్మరుద్రాదులు
తోడ నంతఃపురంబులోని కేగి కల్యాణమంటపంబునం జతురశ్రరత్నవేదికలయం
దున్న హేమసింహాసనంబుమీఁద లక్ష్మీసమేతుండుగఁ గూర్చుండఁగ విధ్యుక్త
ముగ నాకాశరాజేంద్రుఁడు నిశ్చితార్థం బొనర్చె నంత. 207

సీ. అమరఁ బద్మావతి కనసూయ మొదలగు, నైదువలెల్ల సమ్మోద మెసఁగ
భాసుర నూతనాభరణంబులను నవ్య, చేల చందన పుష్పమాలికలను
గాటుక కుంకుమ క్రమముగ నపు డలం, కారంబు చేసి శ్రీగౌరిచెంత
నుంచి పూజలను జేయించిరి ఋషులు క, న్యావరణముచేసి రంత వేడ్క
తే. సుతను దీవించి మంగళసూత్రమఱుతఁ, గట్టె నాధరణీదేవి కన్యతోడఁ
గూడ నైదువలను దోడుకొని వివాహ, మంటపము చేర వచ్చె నెమ్మనము నెసఁగ.

తే. తూర్పుముఖముగ సుతనుంచెఁ దోయజాక్షుఁ, డచటపశ్చిమముఖముగ నలరుచుండె
నలఘు మంగళవాద్యము లెల్లెఁగుచుండ, విప్రవర్యులు చూడంగ విధిక్రమమున.

క. గడియలు కావచ్చిన దని, కడువడిఁ బురుహూతముఖ్య గంధర్వాదుల్
కడుకొని చెప్పఁగ నృపుఁ డ, క్కడ హరిసాన్నిధ్యమునకుఁ గ్రక్కున జేరెన్. 210

సీ. అచ్చట వైవాహికాంగద్రవ్యంబులు, గని వసిష్ఠుఁడు ముదంబును దగంగ
నపుడు నూతనభర్మ యజ్ఞోపవీతముల్, ధరియించి కంకణధారణంబు
చేయించుకొని యున్న శ్రీహరి పాదప, ద్మముల బంగరుపళ్లెరమున నుంచి
తపసులు పురుషసూక్తంబులు చెప్పంగ, పుణ్యతీర్థమును నాభూపవరుని
ఆ. భార్య దెచ్చి యీయఁ బరమానుముదమునం, గడిగి యమలతీర్థ మెడఁద భక్తి
శిరముఁ జల్లికొనుచు సరవి భార్యశిరంబు, నందు జల్లె బంధులందుఁ జల్లె. 211

సీ. ఆచక్రి కాచమనార్ఘ్యము ల్మధుపర్క, మిచ్చి పద్మావతి నెలమిఁ బిలచి
జగదీశుఁ డవల నుండఁగ నిర్వురకు మధ్య, మున యవనికఁ బట్టి మొనసి నృపతి
యనుముదంబున నప్పు డత్రిగోత్రజసువీ, రకభూమినాథపుత్రికను ధర్మ
రాజాత్మజుఁడ నభోరాజాఖ్యుఁడను నేను, నాకన్య నిచ్చెద నీకు నిప్పు
తే. డగ్ని సాక్షిగఁ జేఁబట్టు మంబుజాక్ష, యనఁగ విని చక్రి సంతోష మతిశయిల్ల
సకల సురమునిముఖ్యులు సాక్షిగాఁగ, నా వసిష్ఠానుమతి నిట్టు లనియె నపుడు. 212

వ. వసిష్ఠగోత్రోద్భవ శూరసేనాత్మజ వసుదేవపుత్త్రుండనై, వాసుదేవనామధేయంబు
నొంది శ్రీవేంకటేశ్వరుండ నైన నీయత్రిగోత్రసంజాత యగు పద్మావతిని నగ్నిసా
క్షిగఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చెద నని పల్కిన విని నృపాలుండు హరికి వరదక్షిణ
కోటినిష్కంబులు సమర్పించి యవ్వల నమూల్యాభరణాంబరంబులును నవరత్న
ఖచిత శతభారకకిరీటంబును దత్సంఖ్యాకభార సువర్ణరత్నరచిత బాహుపురులును

విమలరత్నాంచిత ముత్యాలహారంబును నాగాభరణంబును, దివ్యమౌక్తిక కుండలంబులును ద్వాత్రింశ ద్భారసువర్ణ కటిసూత్రంబును, భాగ్యప్రదపద్మరాగ గోమేధిక స్థగిత వీరముద్రాద్యంగుళీయకంబును, దశభార వజ్రకవచంబును, నష్టాదశ సువర్ణ భారపాదుకయుగళంబును శ్రీనివాసునకు నలంకారంబు సేయించి ఋషులు మంగళాష్టకంబులు చదువం గుళ్ళ పుష్ప హిరణ్యాక్షతోదకంబులు చేఁబట్టి కనకరత్నాభరణాంబరభూషిత యగు కన్యకను హరి కరకమలంబుల దారవోసి యానందపూరిత బాష్పలోచనుం డై ధర్మార్థకామ మోక్షసంకల్పంబులయం దీ కన్యకారత్నంబును గొని ప్రియంబున రక్షింతువు గాత, అని సాభిప్రాయపూర్వకంబుగ స్వామిని ప్రార్థింప నాకర్ణించి హరి మహాప్రసాదం బనుచు నాకాశరాజేంద్రుని వచనంబు లంగీకరించె. నంత మాంగల్య కంకణధారణంబులును, అక్షతారోపణంబును, ప్రధానహోమంబును, సప్తపదాతిక్రమణంబును, లాజహోమంబును, ప్రవేశహోమంబును, నరుంధతీపతివ్రతావలోకనంబును, పతివ్రతాంగనామణుల సందర్శనంబును, స్థాలీపాకంబును, నౌపాసనాదులును, వృద్ధదంపత్యాశీర్వచనంబులును, మున్నగు నవి గురువసిష్ఠాత్రిప్రముఖులు నిర్వర్తించి రంత రాజేంద్రుఁడు షోడశమహాదానంబు లిచ్చి గంధాక్షతపుష్పంబుల సభకుం బూజచేసి ఫలదక్షిణ తాంబూలంబు లొసంగి సంతుష్టులం జేసె నంత. 213

సీ. బ్రహ్మరుద్రాదులు పరిఢవిల్లెడు సభఁ, బేర్మి యహా నవరత్న పీఠమునిచి
పటువజ్రకలితదీపస్తంభములమీఁద, బహుళమాణిక్య దీపములఁ బెట్టి
పైడిపళ్లెర ముంచి భక్ష్యభోజ్యాదిప, దార్థము ల్వడ్డించి రప్పుడు శౌరి
వనధిజ పద్మావతిని తా నుభయపా, ర్శ్వముల నుంచుకొని ముచ్చటలు మీఱఁ
తే. దనకుఁ జుట్టురు బంతులు దనరియున్న, బ్రహ్మరుద్రాదులుం గూడఁ బ్రమదమార
నారగించుచు నుండఁగ నంద మొదువఁ, దాను భుజియించె విభవంబు తనర నపుడు.

వ. అంత నందఱు హస్తపాదప్రక్షాళనం బొనర్చుకుని దివ్యమందిరం బొక్కయెడ వీడెములను జేసి యించుక నిదురించిరి. 215

ఆ. నిదురఁజెఁది సూర్యుఁ డుదయింపఁగా లేచి, వారివారిపనులు వెలఁజేసి
రంత సిరికిఁ బద్మ కలరంగఁ జక్రికి, నల్గు లిడిరి దినదినంబు నెలమి. 216

సీ. నలుగులు * నామెతనంబులు బువ్వముల్, సంతర్పణంబులు సంతసముగ
నడుపుచు మూఁడవ నాఁడు † పాకెనచేసి, నయముగ నాల్గవ నాఁటిరాత్రి

---

* ఆమెత = విందు. † పాకెన = సదస్సునాఁటి మహదాశీర్వచనము.

అందఱితో శౌరి హరిబువ్వము భుజించి, శయనించి పిదప దా జాము రాత్రి
కడలేచి సరవి నప్పుడు శేషహోమము, గావించి యగ్నికి భావమలర
తే. మ్రొక్కి లిడి తనచేతికిఁ జిక్కినట్టి, కనకకలశముఁ గొని దొంగతనముగాను
బొరుగు వారిల్లు సేరె నప్పుడు రయమున, నగజమొదలగు నింతులు నగుచు లేచి.
తే. కాంచి పద్మావతిని హరికడకు సెలమిఁ, దోడుకొని పోయి మోహము దొడరఁ జంద
నంబు నలఁదించి పుష్పహారంబు గంత, మందు నిడఁజేసి తాంబూల మలర జేత.
వ. పట్టుకొను మని లజ్జమాని నాతోడ రమ్ము కోపం బేల యని యడిగించి యిప్పించి
రంత. 219
చ. అన విని పెండ్లికూఁతురు మహాభయభక్తులు మానసంబునం
బెనఁగొన హాసచంద్రికలు బింబ నిభాధరమందుఁ గ్రమ్మగాఁ
గనుఁగవ బెళ్కు ముద్దుఁగులుకంగ నిజేశుని మోము చూచి ల
జ్జను దలవాంచి చిల్కవలె జాణతనంబున నవ్వు చి ట్లనెన్. 220
సీ. ఆత్తేశ చోరుఁడ వై నీవు మాచెంబు, దెచ్చినా వదియేమి చెప్పవోయి
మఱి యజ శివులముందఱఁ జిన్న పని నీవు, చేసినదే చాలు చెప్పవోయి
అల లక్ష్మికిని నాకుఁ దలవంపు పని నీవు, చేసిన కతమేమి చెప్పవోయి
ఘననాక బలికాలమునఁ దేఱ కీయల్కఁ, జేసి వచ్చిన దేల చెప్పవోయి
తే. దేవ పెండ్లికి నీవప్పుఁ దీసినట్టి, ద్రవ్యమున కీడుగా దొంగతనముచేసి
తెచ్చితివి చెంబు దీనిచేఁ దీఱ దప్పు, రమ్ము మే మీయఁ గలము వరాలు సామి. 221
ఆ. గొల్లవారియిండ్లఁ గొల్లఁ బెట్టుచుఁ బాలు, వెన్న మ్రుచ్చిలించు చున్న బుద్ధి
విడువ కూరివారి వేశ్మమునం దిట్లు, చెంబు దొంగిలింపఁ జెల్లదోయి. 222
వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రియోక్తులం బ్రార్థించి యల్కనం జూచి హరి చిఱు
నవ్వు నవ్వి పద్మావతి కరంబును బట్టుకుని తొడయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనఁగ
నంమందు జను లందఱు యందహాసంబులు చేసి రంత హరి పద్మావతి కరంబు పట్టు
కొనఁగ నందఱు వైభవంబున వివాహమందిరంబునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి యావలం
గ్రమ్మఱ మంగళస్నానం బొనర్చి వస్త్రభూషణాలంకృతుఁ డై రమా పద్మావతులతో
నవరత్నపీఠంబునం గూర్చుని యుండె. 223
సీ. అల నాకబలి దేవతార్చనంబును నీల, మణిధారణంబును మధురఫలము
ల్కార్యుల కొసఁగుట లైదువలకు కూర్పు, దానముల్ సేయుట దనరగా వ
సంతోత్సవంబును సరవి దంపతులకు, ఫల పుష్ప తాంబూలములను బేర్లే
నడిగి యిచ్చుట వార లానందముగఁ జెప్పి, దీవించి పోవుట భావ మలర
తే. నాంది వైసర్జనము చేసి నరథవుండు, వచ్చి యుండెడు బ్రహ్మాది వర్యులకును
ర్థిభు మిత్రాదులకును సంపత్కరముగ, మంగళస్నానములను బొసంగ నపుడు.

వ. చేయించి దంపతులుగం గ్రమంబుగ నుచితాసనంబులం గూర్చుండం బెట్టి భార్యయుం దానును వారివారికిం దగు మర్యాదవచనోక్తులం జందన పుష్ప నూతనాంబరాభరణాదు లొసంగి ఫలతాంబూలంబుల నిచ్చె నంత. నాఁటి సాయంకాలంబున నలంకారయుక్తంబు నగు నైరావతంబున హరిని సిరిని పద్మావతినిం గూర్చుండఁ జేసి పురవీధులయందు సంతసంబున నుత్సవం బొనరించి నిజమందిరంబునకుఁ జేర్చి హరితోడవచ్చిన పరిజనంబులకు సంతసంబారఁ బసదనంబు లొసంగి యనంతరంబు కృతార్థుండ నైతి నని నెమ్మదిఁ జెందె నమ్మఱునాఁ డరుణోదయంబున హరి ప్రయాణోన్ముఖుం డై పద్మావతిం బంపుఁ డనిన నయ్యాకాశరా జిట్లనియె. 225

సీ. శ్రీశేషగిరివాస శ్రీసతితోడ మీ, రొక్కమాసం బైన నుండుఁ డిచట
ననుచుఁ బ్రార్థింపఁగ హరి యిట్టు లనియె నిం, కుండఁగూడదు పను లుండు నచట
ననఁగఁ బద్మావతి నంపించు విధ మెట్లు, పసిబిడ్డ యగు గాని ప్రౌఢ గాదు
గాన నేఁపు డంప లేనన్న విని చక్రి, సిరిఁ జూచి కనుసన్న చేసె నపుడు

తే. చక్రిభావంబు దెలిసి యా జలధికన్య, తాను నాకాశనృపుఁ జూచి తండ్రి పద్మఁ
జక్రితోఁ బంప వచ్చును సంతసంబ, మాకు నిప్పుడ మఱి చింత మీకు వలదు 226

సీ. వకుళమాలిక తల్లివలె బ్రోచు నచ్చోట, నన్యు లెవ్వారు లేరని యనేక
రీతులుగా సిరి ప్రీతిమై వల్కఁగ, నతఁడు సమ్మోదము నప్పు డొంది
సిరికిని దనయకుం జెలువారు దివ్యాంబ, రాభరణంబు లొప్పార నొసఁగఁ
జేసి ముత్యంబులు చెలఁగి పుత్త్రికలకు, నొడిఁబ్రాలుఁ గట్టించి యుల్లమలర

తే. హరికి వస్త్రాభరణముల నలరఁజేసి, తనయ నాసిరి కొప్పించె. నెనరు మించి
హరి మఱందికి వస్త్రభూషాదు లొసఁగె, వకుళ కాధరణీదేవి వఱలుగరిమ. 227

వ. అమూల్యాభరణాంబరంబుల నలంకరింపఁజేసి ఫలపుష్పతాంబూలాదుల నెలమి వఱలం జేసె నంత. 228

క. గగనాధీశుం డంతట, జగదీశుని జెంతఁ జేరి సచ్చిత్తుం డై
నిగమాంతగుంభితోక్తులఁ, బొగడుచు మఱి యిట్టు లనియెఁ బొలుపారంగన్.

సీ. పెద్దకాలమునుండి బిడ్డలు లేకుండి, గాంచితిఁ బద్మను గమలనేయన
నీకన్యగల్గిన నెలమిచే వసుధానుఁ, డుదయించె వానిని ముదముగాను
బాలింపవలయు మా పద్మావతీదేవి, నిచ్చితి గనుక మీ రింకమీఁదఁ
జిరకృప నీటముంచినఁ బాలముంచిన, భారంబు మీదంచు బాష్పములను

తే. గన్నులను నించి మఱువల్క కున్న చక్రి, భూవరుని జూచి పల్కె గంభీరముగను
మామ మీకూఁతునకుఁ జింత యేమి వలదు, రక్షణము నేయ నే కమలాక్షినయ్య.

తే. పెద్ద లైతిరి మీరు సంప్రీతి నెపుడు, చూడుఁ డొప్పుగ మాయందు సుభగయుతుఁడ
యనుచు నుండఁగ నొకగంభ మొనరఁ బట్టు,కొని ప్రియోక్తుల నత్తయిట్లనియెనపుడు.
తే. అయ్య మాపద్మనేలుము నెయ్యమార, దాని కొక కష్టమెఱుఁగదు దైత్యనాశ
బాల సుకుమారి లక్ష్మితోఁ బరఁగువాఁడ, వగుట పెక్కులు చెప్పంగ నగునె నాకు.
వ. అంత రమాదేవికిని వకుళమాలికకును జెప్పఁదగిన వచనంబులు చెప్పె నంత నా
హరి ప్రయాణంబై యున్నయెడ నా రాజేంద్రుఁడు శాలితండులంబులు తొమ్మిదిలక్షల భారువులును, ముద్గధాన్యంబు ముప్పదిభారువులును, తింత్రిణీఫలేక్షుఫలంబులు నలువదివేల భారువులును, సహస్రక్షీరభాండంబులును శతశర్కరమధుఘటంబులును, కదళీకూష్మాండ కందమూలాదిశాకనిచయంబును, హింగుళీయాది పాకపదార్థంబులును, హయ గజ వృషభంబులపై నిడి శ్రీనివాసార్పితంబుగ దత్తంబు చేసె, మఱియు దాసీజనశతంబును ద్విశత దాసజనంబులును, దశసహస్రగోవులును, దివ్యపర్యంకాద్యనేకోపకరణంబును, ద్రికరణంబుగా నిచ్చి హరి సాన్నిధ్యంబునకుఁ గ్రమ్మఱ వచ్చినం జూచి శ్రీనివాసుండు లేచి యిట్లనియె. 233
సీ. అవనీశ మీసుత కరణంబు తగుమాత్ర, మీవలె నింతమా కేల ననఁగ
నాకాశ నృపుఁ డిట్టు లనియె లక్ష్మీశ మీ, కేమి తక్కువగాను హెచ్చుగాను
బూని మీకీయను నే నెంతవాఁడను, గలుముల చెలి మాకుఁ గరుణ మెఱయ
నిచ్చిన దిచ్చితి నింతమాత్రం బైనఁ, గైకొనుఁ డని పల్కి కరము మోడ్చె
తే. నపు డగస్త్యాశ్రమంబున కరుగవలయుఁ, బద్మనికఁ బంపుఁ డనఁగ నా పద్మతండ్రి
సుతనుఁ జూచి ప్రియంబార సురుచిరోక్తు,లెసఁగఁ జెప్పి మఱింక నీ విపుడు చక్రి.
వ. వెనువెంటం జను మనినం దల్లియు నిట్లు వచించె. 235
చ. అన విని పద్మ సంప్రియము నంబను జేతులఁ గౌఁగిలింపఁగా
నెనరున బిడ్డ నెత్తి ధరణీపతి కన్నుల నీరునింపుచున్
మనమునఁ బ్రేమ ముద్దులిడి మచ్చిక మైఁ దగ గారవించి యి
ట్లనియె విచారమేల సిరి యంతకు నున్నది పో కుమారికా. 236
సీ. నాకన్న నెక్కువ నళినాక్షి నిను సిరి, మన్నించుచుండు నెమ్మనము దనర
నది గాక వకుళ నిన్నాదరించుచు భక్తి, చేఁ గృప నచట పోషించుచుండు
హరి సిరి నినునొక్క సరణిగ నీక్షించు, నేల చింతించెదు బేల యగుచుఁ
బతిభక్తి గల్గి నీ పతితోడ వేంకట, గిరియందు సిరితోడఁ బరఁగుచుండు
తే. మేము వచ్చెద మపటికిఁ బ్రేమమీఱ, నీవు పత్తువు మాతోడ నెమ్మి నిటకుఁ
జెలఁగి వొమ్మని శ్రీలక్ష్మి చేతి కిచ్చి పరఁగ నిట్లని పల్కె నిందిరను జూచి. 237
క. అమ్మా సిరి పద్మావతి, నిమ్మధుసూదనుని కిచ్చి తిటఁ గడు సమ్మో
దమ్మున నాసుత మఱి మీ, సొమ్మైనది గానఁ గరుణ చూడుము తల్లీ 238

సీ. ఆటలాడుచునుండు నబల యేపనిపాట, లెట్టిదో తపో్ప్పు లెఱుఁగ దిపుడు
కావున మీరు చక్కఁగ బుద్ధి లీఁకఁ జెప్పి, వరుసగ దిద్దుకోవలయు సరవి
నామఱంగున నిన్ని నాళ్లుండె నిపుడు మీ, మఱఁగునఁ జేరె నెమ్మదిగఁ గనుఁడు
బిడ్డలు లేకయ పెద్దకాలంబుండి, కాంచితి నీకన్యకను బ్రియమునఁ
తే. బెంచి నీచేతి కిచ్చితిఁ బిన్నపడుచు, నెట్లు బ్రోచిన మీభార మింక నేను
జెప్పవలసిన మాటలు జెప్పినాఁడ, ననుచుఁ గన్నీరు నింప నిట్లనియె లక్ష్మి. 239

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో జనక యీతాపంబు నీకేల నేఁ
బరఁగ న్నున్నను నీసుతం గరుణమై భావించి రక్షించు శ్రీ
హరియుం దున్నది చింతసేయ కిఁక నీ వానందచిత్తంబునన్
గరుణం జూడుము మమ్ముఁ బెద్దవు సుఖఖ్యాతిం దగం బొందుమా. 240

వ. అనుచుండఁ బద్మావతిం జూచి ధరణీదేవి యిట్లనియె. 241

తే. వినవె నాముద్దుపట్టి వివేకముగను, హరికి సిరికిని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ
గీర్తి నొందుము భక్తిసంపూర్తి సేవఁ, జేయుచును దల్లి! సిరితోడఁ జేరి పొమ్ము.

క. అప్పద్మావతి తల్లిని, తప్పక కని కనుల బాష్పధారలు వెడలన్
జెప్పల నడ్డము సేయుచు, నప్పుడు సిరితోడ విభుని కభిముఖి యయ్యెన్. 243

వ. అంత శ్రీనివాసుండు లక్ష్మిని బద్మావతిని దోడ్కొని గరుడవాహనము నెక్కి బ్రహ్మ
ములతోడ నగస్త్యాశ్రమంబునకుం బోయి బ్రహ్మరుద్రాదులకుం దమ కాదినంబును
నగస్త్యులు తన తపోబలంబున నానందంబుగ విందులు చేయించె. నమ్మఱునాఁడు
బ్రహ్మాదులతోడ వేంకటాద్రికేగి యచ్చట నెల్లరకుం గ్రమ్మర విందు లొనరించి
గౌరవింప వారెల్లరు మాధవునాజ్ఞానుక్రమంబునం దమ నివాసంబుల కేగిరి సిరి
కొల్లాపురంబునకుం బ్రయాణంబై హరిం జూచి సవినయంబుగ నిట్లనియె. 244

తే. దేవ కరవీర పురి కరుదేరవలయుఁ, గరుణతో సెలవిమ్ము మో కంజనయన
విని శిరమువంచి విన్నవై వెన్నుఁ డపుడు, కమలనేత్రను జూచి తాఁ గరము పట్టి.

వ. ఇట్లు వక్కాణించె. 246

సీ. ఇందిర నన్ను నీ వెడఁబాసి పోనుగా, శ్లాదు నే నిన్నుఁ బొమ్మంచు నాకు
న్గోరాదు నే? నీవు నూతనబంధుల, నలె సెలవిమ్మంచుఁ బలుకఁ దగునె?
పద్మావతిని నీవె పాలింప వలయు నీ, కన్యను బోషింపఁ గలనె తగునె?
యకట నీవిందుండ కరిగినకతముచే, ధనదుఁ డిచ్చిన యప్పు దప్పకుండ
ఆ. నేను దీర్పఁగలనె? యియ్యెడ [illegible], నుండు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్య
దాయిని వయి నన్ను ధన్యునిజేయుము నాకు దిక్కుగలదె నీకుఁ దప్ప. 247

వ. అనిన విని యిందిర మందహాససుందరవదనారవింద యగుచు నరవిందదళాక్షున
కిట్లనియె. 248

మ. సకలజ్ఞత్వము డాఁచి దివ్యమహిమల్ చాలించి పద్మావతిం
బ్రకటాసక్తిని బెండ్లియాడితివి సౌభాగ్యంబు నీకిచ్చి నే
నిఁక నెందుండిన చింతలేదు నను నీ విందుండు మంచు న్వచిం
పక పంపించుము వచ్చెద న్మఱల నో ప్రాణేశ శీఘ్రంబుగన్. 249

చ. అన విని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుధికన్యక నేను రాముఁడై
జననము నొంది యున్నతఱి జానకి వై మఱి లంకలోన ము
న్నొనరుచు నున్న వేదవతి నొప్పి వివాహము చేసుకొమ్ము నీ
వనిన రహస్యసూక్తి హృదయంబున నున్నదొ లేదొ యెంచుమా. 250

మ. అనలం బందుఁ జెలింపకున్నపుడు నీ కాప్తంబుగా మేలు చే
సిన యా వేదవతీ వధూమణియ రాజీవంబులో నుండఁగాఁ
గని యాకాశనృపాలుఁ డీసతిని తా గారాబుగాఁ బెంచె నీ
వని యున్నట్టి విధంబుఁ దప్పక వివాహం బైతిఁ బద్మావతిన్. 251

శా. నే నీవాక్యము మీఱరా దనుచు నీ నీరేజపత్రేక్షి ని
ట్లానందంబుగఁ బెండ్లియాడితిని నిం కన్యోన్యభావంబుగా
దీనిం బాలనమాఱఁ జేయుటకు నీదే భారమై యుండఁగాఁ
బైనం బైతివి తేరకత్తెవలె నాపైఁ బ్రేమ యింతేగదా. 252

ఉ. పావనమూర్తి యైనముని పాదము నాయురమందుఁ దాఁకఁగా
నీవపు డల్గి పోయితివి ని న్నెడబాసిన జాలిచేత నే
నావల నన్నియు న్విడిచి యార్తిని బొందుచు వచ్చి పుట్టలో
నీవఱదాఁక యుంటి నిపు డిందుముఖీ యురమందుఁ జేరుమా 253

చ. నను విడనాడి దూరముగ నర్మిలి నెంచక తొంటియట్ల నేఁ
జనెదని చెప్పటేల పతి సన్నిధినుండుటె ధర్మ మింతికిం
దనకును దవ్వునుండుటకొ ధర్మముగాదని నీ వెఱుంగవే
గనుక యురంబువం బ్రియముగా వరభూషణరీతి నుండుమా. 254

మ. అని నారాయణుఁ డానతీయఁగ మహాయాసంబుతో లక్ష్మి యి
ట్లనె నోనాథ భృగుండు నీయురమునం దజ్ఞానియై తన్నినం
దున నిచ్చో నిలువంగ లేక యట సంతోషంబుగా నిల్చి నే
నకళంబు న్మదిఁ గుందుదాన నిఁక నేమందుం ద్రిలోకేశ్వరా. 255

శా. కాలంబీగతిఁ జేసె నా భృగువనంగా నేల నాయందు నీ
మేలైనట్టి దయారసం బిడినచో మేలొందుచు న్నుండెదన్
లీలామానుషవిగ్రహా యిఁక సదా లీలం దగంగన్య న
న్నొచ్ఛలై శ్నాఘుది కిష్ట మియ్య వని నంభోజాక్ష మన్నింపవే. 256

క. శ్రీరాముఁడ వైనప్పుడవే, వారక నేవేదవతిని వరకృపతో నీ
వారయఁ గొనుమని చెప్పితి, వారీతిం బెండ్లియాడి యైనది వేడ్కన్. 257

వ. అని ప్రియోక్తులం బద్మావతిని గారవించి హరికి సంతసంబున సేవఁ జేయుమని యనేకప్రకారంబులుగ బుజ్జగించిచెప్పి వకుళమాలికనీక్షించి యిప్పుడంతని బోషించుచుండుమని నియమించి హరికి మ్రొక్కి రమాదేవి కొల్లాపురంబు చేరి చక్రిని హృదయకమలమునం దిడుకొని సుఖస్థితినుండె నంత వేంకటేశుండు అగస్త్యుని వీక్షించి యిట్లనియె. 258

తే. సంయమీశ్వర వేంకటాచలము చేర, మేము వోయెద మనివల్కఁ గా మునీంద్రుఁ డనియె షాణ్మాసపర్యంత మహిగిరీంద్ర, మెక్కఁ బురె పెండ్లికొమరులో యిందిరేశ.

క. అనఘా షాణ్మాసంబులు, చను నంతకు నిచటనుండు సంతోషము చా లఁ విని వేంకటగిరిపతి, తనసతితో నచట నుండెఁ దద్దయు వేడ్కన్. 260

వ. అంతం గొన్నిమాసంబులకు నాకాశరాజేంద్రుండు వైకుంఠంబున కరిగిన వసుధానుండు త్తరక్రియ లొనర్చి దూతమూలకముగ నారాయణవనంబునకు నవ్వార్త విని పోయి తొండమానుని విచారించి దుఃఖించుచుండినపద్మావతి నూరడించె ననిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 261

సీ. ఆకాశరాజు శ్రీ హరిపదంబునఁ జేరి, విమలుఁడై వోయినవెనుక యతని తమ్ముఁడు తనయుఁ డిద్దఱునుండి రందుఁ బ, ట్టార్హుఁ డెవ్వం డయ్యె నావిధంబు చెప్పు మటన్నఁ దా నప్పుడు సూతుండు, మునులార నృపతితమ్ముఁడు ధరిత్రిఁ దనదైన నగనృపతనయుండు తమతండ్రి, యేలినరాజ్యమే నేలవలయు

తే. ననిన విని తొండమానుండు నాగ్రహించి, పలికె నిరువురమున్గూడి భండనంబు చేయుదము నీవు మించి గెల్చినను బృథ్వి, నీది నే మించి గెల్చిన నాది ధాత్రి.

క. అని యిర్వురు పౌరుషముల, సెనయుచుఁ గయ్యం బొనర్ప నేతెంచి హరిం గని తొండమానుఁ డనె ని, ట్లని వీర్యం బారఁ జేయు మని మతి యనియెన్.

సీ. వసుదేవసుత నేను వసుధానుఁ డీక్షిత్తి, కొఱ కింక ఘోరాజి మెఱయఁజేయు వలయుఁ దోడ్పడు రమ్ము చెలఁగి నీవన నవ్వి, తన మది నిటు దాను దలఁచె శౌరి తొండమానుని కేను దోడుగఁ బోయితి, నైనఁ బద్మావతి కలుకపుట్టు తనతమ్ముఁ డగు వసుధానుని ప్రక్కనే, నుండిన సతి బాల నుత్సహించు

తే. తొండమానుండు పరమభక్తుండు నాకుఁ, బరఁగ వసుధానునిం గన బావమఱది గనుక యిర్వురితోను సఖ్యంబు వొసఁగఁ, జేయవలె దీని కిఁక నేమి సేయుఁ దకట.

వ. అని యోచింపుచుఁ దొండమాను నప్పు డయ్యబ్జాక్షుఁ డీక్షించి యి ట్లనె నోమామ మహాజియం దిపుడు తోడై నేను నీదిక్కువ

చ్చిన పద్మావతి తోఁడఁబుట్టు కొఱకై చింతించుచుండు నెమ్మదిన్
నిను వీడం దగ దెట్టులైన జయమే నీతట్టుగా నుంచెదన్. 265

సీ. అని రహస్యంబుగ నతని కాప్తతఁ జెప్పి, సమ్మదంబునఁ దనచక్ర మిచ్చి
పంపించె నటుమీఁద బావమఱఁది వచ్చి, తనకుఁ దోడడుగఁగ వినిరయమున
లేచి యావకుళమాలికకుఁ బద్మావతి, నం దొప్పగించి నెయ్యంబు మెఱయ
బావమఱఁదితోడఁ బైనమై నారాయ, ణాఖ్యపురంబున కరిగి యచట
తే. భండనము చేయఁ జతురంగబలములందుఁ, గొలువఁగా బావమఱఁదిని గూడి సమర
భేరి వేయించె నప్పుడా భూరిరవము, తొండవానుండు విని మహోద్దండుఁడగుచు.

క. శరచాపంబులు గైకొని, సరవిగ ధైర్యంబు గదుర సంగరమునకున్
హరికిని వసుధానునకును, సరగున నెమరేగి నిలిచె సంరంభముతోన్. 267

వ. అప్పుడు హరియును వసుధానుండును గనకరథంబు లెక్కి వీర్యవీరులై నిల్చి యుండుటం జూచి తొండవానుండు తనరథముపై నుండి నిజచతురంగబలంబులం బరబలంబుపైఁ బురికొల్పి నప్పు డుభయబలంబు లుప్పొంగి రథంబులుమీఁద రథంబులును గజంబులమీఁద గజంబులును ఘోటకంబులుమీఁద ఘోటకంబులును గాల్బలంబులపైఁ గాల్బలంబును బడి యొండొరులు కరవాలంబుల ఝళిపించుచు నఱుకుచు నుఱుకుచు ధనుష్టంకారంబు చేసి బాణంబులం బ్రయోగించుచు డాయుచుం గుదియుచు నఱచుచు బాహాస్ఫాలనంబుచేసి ప్రతాపంబులు వల్కుచుం గుంతలంబులన్ గ్రుచ్చుచు ముద్గరంబుల నొడిసిపట్టి ద్రిప్పుచుం బొడుచుచు శూలంబుల నాటించుచుం బూర్వ పశ్చిమసముద్రంబులు దారసిల్లినభంగి పోరుచుండిరి తొండవానునిబలంబు లరిబలంబునంబడి పోరాడంజాలక యుఱుకుచున్నం జూచి నిలునిలువో తగదని పిలచి వసుధానుండు తనరథంబు దోలించి చండకాండంబులం బ్రయోగింప నది యోపంజాలక తొండవానుం డుద్దండ పరాక్రమంబు పెంచుకొని వాడిశిలీముఖంబు లొక్కుమ్మడి వృష్టివలెఁ గురియింప నతండు రోషభీషణారావంబు సేయుచు హరియొసంగిన చక్రంబు వైవ నప్పు డాచక్రంబు ప్రళయార్కబింబంబుచందంబున వచ్చుచున్నం జూచి హరికఱకు కోపంబున నతనికడ్డంబుగ నిలిచె నప్పు డాచక్రంబు శ్రీనివాసునిపైఁబడిన నాహరి మూర్ఛాక్రాంతుఁడై రథంబుపైఁ బడుటంజేసి భీతిల్లి తొండవానుండు శస్త్రాస్త్రంబులు విడచి నిజరథంబు డిగ్గి హరి రథంబుమీఁది కరిగి పన్నీటం దడవుచుం దాలవృంతంబుల విసరుచుండె నపుడా వసుధానుండును బాష్పపూరితాక్షుండై రథంబుదిగి హరిరథంబుపై కరిగి కప్పురంపుపలుకులు నమలి చెవినూఁదుచుండ శ్రీనివాసుండు కొండొకతడవుకు మూర్ఛ తెలిసి లేచి కూర్చుండినం జూచి కరకమలంబుల మోడ్చి తొండవానుం డిట్లనియె 268

క. హరి నే వసుధానునిపై, నరిభీకరచక్రమేసి నపు డడ్డముగా
సరగున నిల్చితి వందునఁ, బొరిఁ జక్రము దాఁక మూర్ఛఁ బొందితి వకటా. 269

క. నీ కపకారముచేసిన, ప్రాకట పాపంబు నన్నుఁ బాయుటకొఱకై
జోకను గాశికిఁ బోవలె, నాకిప్పుడు సెలవొసంగు నళినదళాక్షా. 270

క. వసుధానున కొగిఁబట్టము, పస మీఱఁగఁ గట్టి రాజ్యపరిపాలన తా
నెసలారఁ జేయని మ్మిక, వసుమతి నే నొల్ల నిఁక వనజదళాక్షా. 271

క. అన విని హరి వసుధానుని, గనుఁగొని యిట్లనియె నిన్నుఁ గాంచిన జనకుం
డనఘుండై పరలోకం, బున కేగెను బిన్నతండ్రి పుణ్యముకొఱకై. 272

క. ఘనగంగానది కరిగెద, ననుచున్నాఁ డింద కిప్పు డాలోచన నిం
పొనరఁగఁ జెప్పుము నీ వన, విని వసుధానుండు పలికె వినయము దనరన్. 273

సీ. హరినీవు నన్బ్రోవ నడ్డంబుగా రాఁగ, నిరుపమచక్రంబు నిన్నుఁ దాఁకె
నపుడు మూర్ఛిల్లితి వట్టిపాపము వోవ, నింక నిందుండి రామేశ్వరమున
కరిగెద నగ్రజుఁ డైనట్టి మాతండ్రి, పట్టంబుఁ బినతండ్రి గట్టుకొనుమ
టంచుఁ జెప్పుము మది నలరంగ ననఁగ నా, శౌరి చూచి యగస్త్యసన్మునీశు

తే. శుకమునీంద్రుని రావించి సకలవిషయ, ముల నెఱింగించి యేటుసేయవలయు ననిన
నవ్వి వా రిట్టు లనిరి శ్రీనాథ వీరి, కించుకేనియు నోపిక యెడఁదలేక. 274

సీ. కాశిరామేశ్వరగతులేల వీరికి, నన్నదమ్ములపాళ్లు నరసి మీరు
గగనాఖ్యనృపునిపాలొగిఁ బంచి యీ వసు, ధానుని కిపుడియ్య ధర్మమగును
దొండవానుని పాలు తొండవానునికీయు, నట్లుసేయుట మంచి దగును వినుము

ఆ. వేఱవిధముసేయ విధితప్ప నని మును, లపుడు పల్కఁ జక్రి యాసుధర్మ
సొమ్ము రెండుపాళ్లు చొప్పడ నొనరించి, వారికిచ్చి మునులఁ బంపియంత. 275

వ. తాను వేంకటాద్రి కరిగి పద్మావతితో సంతసంబున నుండె. 276

తే. అర్ధరాజ్యము వసుధానుఁ డలర నేలు, చుండఁగా నర్ధరాజ్యంబు తొండవానుఁ
డేలఁగాఁ బుణ్యపరిపాకకాల మొదవ, నప్పుడా నృపుఁ డాత్మ నిట్లనితలంచె. 277

ఉ. వేంకటనాయకుండు మఱి విష్ణువగాని నరుండుగాఁడు నే
మంకపుగుణంబుచే మనుజమాత్రుఁడటంచుఁ దలంచుచుంటి నా
పంకజనేత్రు దివ్యపదపంకజము ల్మది నమ్మి భక్తిమై
నింక నిజంబుగా నతని నేర్పడఁ బూలను బూజచేసెదన్. 278

క. ఆ పరమాత్ముఁడు మనుజుం, డై పద్మావతినిగూడి యుల్లునివలెఁ దాఁ
గాపట్యముతో మెలఁగుట, లీపట్లం దెలిసె నిందిరేశునిమహిమన్. 279

సీ. అని యగస్త్యాశ్రమంబునకు వేగమ వచ్చి, శేషాద్రిపతిమర్మ వేష మమరఁ
దెలియనడ్గిమఱందు నిలువక హరిచెంతఁ, జేరి ప్రాకటభక్తి చిత్తమందుఁ

దనరంగ నప్పుడు దండప్రణామంబు, లం జేయ నక్కమలాక్షుఁ డెలమి
చూచి యిట్లనె నృపా యీచందమున నాకు, మామవై మ్రొక్కుట యేమిధర్మ
తే. మనఁగ నాతొండమానుండు ఘనత మెఱయఁ, గాంచి యోమాధవామాయ నుంచి నన్ను
వెఱ్ఱివానిని గాఁజేయ వేడ్కనీకు, నహహ యిఁక నిన్నుఁ బాయక యాత్మయందు.
వ. ధ్యానించుచుండెద నెంతయుం గృతార్థుం డైతి నని యనేకవిధంబులఁ బ్రార్థింప నాచక్రి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటంజేసి తొండమానుండు వెండియు నిట్లనుతించె.
దండకము. శ్రీమద్రమాధీశ జీమూతసంకాశ కాలత్రయాతీత కంజాతసంజాత తాతా జగత్త్రాత వేదార్థనిర్ణేత భూతాత్మ సీతాధిపా సద్గుణవ్రాత పూతావనీజాత నాథా శచీనాథ దాతా మహాఘోర దైత్యాద్రిదంభోళిధారాసహస్రార సంచార ధర్త్రాద్రిధీరా సదాసింధుగంభీర మంథాచలోద్ధార నారాయణానంత నీపాదముల్ చూడ పాతాళమై శీర్షభాగంబు నీక్షింపఁగా సత్యలోకంబునై మధ్యదేహాంగముల్ మధ్యలోకంబులై నేత్రముల్ సూర్యశీతాంశులై శ్రోత్రముల్ దిక్కులై నాసికాంగంబు నాసత్యయుగ్మంబునై జిహ్వ నీరప్రభుండై మహాకుక్షి యంభోధిబృందంబునై నాడులెల్లన్ బ్రవాహంబులై రోమముల్ వృక్షజాలంబులై శల్యముల్ సర్వశైలంబులై కేశపాశంబులున్ మేఘజాలంబులై ప్రాణముల్ గంధవాహుండునై బాహులింద్రాదులై దివ్యగుహ్యేంద్రియంబుం బ్రజానాథుఁడై వృష్టిసద్వీర్యమై సుస్తనంబెన్నఁగా ధర్మమార్గంబునై వెన్నుధర్మంబునై సారవాగింద్రియం బగ్నియై దంష్ట్రిలుం దండహస్తుండునై మించె నిత్యాదిచిత్రంబు లీవేళ నీయందుఁ గన్పింపఁగా మిక్కిలిన్ వేయుశీర్షంబులన్ వేయునేత్రంబులన్ వేయుహస్తంబులన్ వేయుపాదంబులన్ గోటికోట్యర్కసంకాశ పూర్ణప్రకాశంబుచే నొప్పు నీవిశ్వరూపంబు నేఁ జూడ శక్తుండనే, దేవపూర్వస్థితి న్నిమహాసౌమ్యరూపంబు నేచూపి రక్షింపుమీశా చిదాకాశ శేషాచలేంద్రా తరీకుండ సత్పట్టణాధీశ్వరా నారసింహప్రభూ శ్రీనివాసా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 282

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించిన నాహరి సంతసించి తనవిశ్వరూపంబు మాని యెప్పటియట్లనుండి తొండమానుని జూచి యిట్లనియె. 283

క. మామా నేను వినోదము, గా మనుజుఁడ నగుచు వేడ్కగా మీకన్యం
బ్రేమమునఁ బెండ్లి యాడితి, నీమీఁద గృహస్థధర్మ మేను వహింతున్. 284

క. అమరఁగ వేంకటశైలా, గ్రమునందు నయంబు మెఱయఁగాఁ గనకమయం
బమలమణిరచితభవనము, క్రమముగ భావింపు విశ్వకర్మ కుశలతన్. 285

సీ. దేవాలయంబుగఁ దీర్పింపు మెట్లన్నఁ, గుఱుఱుగ నొకరెండు గోపురములు
ద్వారసప్తకమును దగు వాస్తుశాస్త్రప్ర, కారంబుగాను వేంకటగిరీంద్ర

మందుఁ గట్టించి న న్నందుంచి నీవు ప్ర, కాశునిజేయు నీకలియుగమున
మును పీనగంబుమీఁదను నీవు ద్రవ్విన, బావి గట్టడమును బాగుమీరఁ
తే. జేయుమన నద్భుతంబంది శ్రీనివాస, బావి నేనెప్పు డా స్వర్ణ పర్వతమునఁ
ద్రవ్వలేదని నృపుఁడన నవ్వి నృపుని, గాంచి యిట్లనియెక్క శ్రీకాంతుఁ డపుడు.

క. మనుజేశ్వర జన్మాంతర, మునఁ జేసిన యట్టిధర్మములు మఱచితి నే
యనుమానించెద వది నే, వినుపించెద నిచట నీవు వేడుకమీఱన్. 287

క. విను వైఖానసవంశం, బున నుద్భవమైన విప్రముఖ్యుఁడు విమలుం
డను శాంతుఁడు సద్గుణగణుఁ, డనఘాత్ముఁడు గోపినాథుఁ డనుఘనుఁ డవనిన్.

తే. కృష్ణలీలల విని చొక్కి గెంట కతని, కలియుగాదిని పూజింపఁ దలఁచి చోళ
దేశమునకేగి యచ్చట ధీరుఁ డగుచుఁ, దపముచేయుటకై కుశస్థలిని నిలిచి. 289

సీ. శ్రీకృష్ణరూపంబుఁ జిత్తమందుంచి త, పంబుసేయఁగను గోపాలవేష
ముల నేను బ్రత్యక్షముగ నిల్చి వరమేమి, కావలెనని పల్కఁగా నతండు
పరమాత్మ కృష్ణరూపంబుతో మీరుండ, వలె నేను బూజింపవలయు నట్టి
సద్వరంబీయుమో స్వామియంచు నచింప, నతని కిట్లంటి శేషాద్రియందు
తే. శ్రీనివాసుఁడనంగఁ బ్రసిద్ధినొంది, యుందు నన్నందుఁ బూజింపు చుండు కృష్ణ
వేషమునఁ బూజగొన నిది వేళగాదు, గాన నిఁక లేచి వేంకట*గ్రావమునకు. 290

చ. జనుమని రంగదాసుఁ డనుసజ్జనుఁ డొక్కఁడు దారిలోపలన్
గనఁబడువానిఁ దోడుకొని కాననభూముల దాఁటి పోవఁగాఁ
గనకమయాద్రి ముందటఁగఁ గన్పడు వేడుక మీఱ నంచు నీ
వును నతఁ డేగ నే నెలమి నొందఁ బ్రసన్నుఁడ నయ్యెదం గృపన్. 291

తే. శూద్రుఁడైనట్టి రంగదాసుండు పుష్ప, తులసికాదళములను సంతోషమెసఁగఁ
దెచ్చి నీచేతికిచ్చు సందేహ మాత్మ, నుంచ కవిగొని పూజించుచుండు నన్ను. 292

ఉ. అచ్చటఁ గృష్ణలీలల నొయారముగం బ్రకటింతు నీకు నే
నెచ్చుగ వింతవింతలుగ నేడ్తెఱ నావల నీ కులస్థులే
వచ్చి సభక్తి నర్చనలు వారక చేయుచు నుందురంచు నే
నిచ్చితి సద్వరం బని యదృశ్యుఁడ నైతిని ధాత్రినాయకా. 293

సీ. వరపిపుత్రిఁ దందుండి వచ్చుచుండఁగ రంగ, దాసాభిధానుఁడు దారియందు
జతగూడఁగా శేషశైల మాయిర్వురు, చేరి న న్నచట వీక్షించి మ్రొక్కి
యారంగదాసుఁడే యచ్చట నొకబావిఁ, ద్రొవ్వి గట్టునఁ బూలతోఁట వేసి
తాన శ్రీతులసిసద్దళసుమంబులొసంగ, భూసురుం డవిగొని పూజసేయు

* గ్రావము=కొండ.

తే. నావిధంబునఁ గొన్నియేండ్లరిగె నవల, సకలజన మోహనం బౌ వసంతఋతువు
వచ్చె నాదాసుఁ డడవిలో వరసుమములఁ, బుట్టలోనుంచుకొని వచ్చి పుష్కరిణిని.
తే. జలకమాడెడు గంధర్వసతులఁ జూచె, నపుడు చిత్తంబు గఱఁగి వీర్యంబు జారి
నందు కపవిత్రగాత్రుఁడనైతి ననుచుఁ, బుష్కరిణిలోనఁ గ్రుంకి తెప్పననుబోయి.
సీ. కుసుమముల్ క్రమ్మఱఁ గోసి తెచ్చిన నంతఁ, గోపినాథుఁడు చూచి కోపగించి
స్వామిని పూజించు సమయంబునకుఁ బూలు, తులసి దేనైవి దుష్టచిత్త
గర్వించి చెడితివి గావున నింనుండ, కరిగి యధోలోకమంను బుట్టు
మని శపింపఁగను వాఁ డడరి శోకింపఁగ, నే జాలినొంది మన్నించి పిలిచి
తే. దోషభోగ్యుఁడనే నీవు దుఃఖపడక, రంగదాసరి నీమనోరాగ మింత
చేసె బ్రాహ్మణశాపంబు సిద్ధముగను, నే నివారింప లేనట్లు గాన నిపుడు 296
తే. పుష్కరిణిలోన మునిఁగి యీబొంది విడువు, మటను ధర్మమహీపతియందుఁ జేరి
నాగకన్యకగర్భంబునఁ జనించి, ధారుణిం దొండమానాఖ్యఁ దనరి యవల 297
సీ. వసుధనేలుచును నావాఁడవయ్యెదవు సి, ద్ధముగ నాసేవ వ్యర్థంబుగాదు
చింతింప కిపుడు నేఁ జెప్పినపని సేయు, మన రంగదాసుఁ డం దట్లచేసె
నతఁడు నీవై పుట్టి హితము రెట్టింప నా, భక్తుఁడ వైతివి పార్థివేంద్ర
పూర్వజన్మమున నేర్పుగ నీవు ద్రవ్విన, బావి యిందున్నది భద్రముగను
తే. జక్కఁజేయింపు మిఁక నది శాశ్వతముగ, నుండు నేఁదాల్చి విడుచుచునుండు పుష్ప
ముల ధరించుట కది ధర ముఖ్యముగను, జారుశుభమూర్తితొండమాన్ చక్రవర్తి. 298
చ. అని హరి యానతిచ్చిన మహాద్భుతమంది ధరాధినాథుఁ డి
ట్లనియె మహానుభావ సకలాత్మల కాత్మవు నీవు గాన నా
జననము పూర్వజన్మగతి సర్వము చెప్పితి వాదిదేవ నే
మనుజుఁడఁ గాన నీత్రిగుణమాయ నెఱుంగను నే పరాత్పరా. 299
క. అని బహువిధములుగా నిటు, వినుతులు గావించి హరిని వీడ్కొని యపు డా
జనపతి సంతోషించుచు, ఘనభక్తి చెలంగ విశ్వకర్మను గొనుచున్. 300
వ. వేంకటాద్రిఁజేరి తామున్నుద్రవ్విన బావిని బాగుచేయించి స్వామివారికి దేవాల
యంబు నిర్మింపు మనిన విని యావిశ్వకర్మ విధిచొప్పు దప్పక ప్రాకారత్రయం
బును గోపురద్వయంబును సప్తద్వారంబులును, స్వామి నిజాస్థానమంటపంబును,
గోశాలయును, ధాన్యశాలయును, వస్త్రభూషణాగారంబును, శయ్యాగృహం
బును, వైవాహిక మండపంబును, తైలఘృతాలయంబును, అన్నశాలయును, భూ
తీర్థకూపంబును, నిర్మించి యన్నిటకు మధ్యప్రదేశంబునం దాళవృక్ష ప్రమాణో
న్నతవిమానంబు రచించి తదుపరి శాతకుంభంబునుంచి విశాలవీధిత్రయంబుగావించి

వేంకటాద్రికి భక్తవరులు వచ్చుటకు యోజన మార్గసోపానంబులును, నడుమ నడుమ మండపంబులును, నీరాగారంబులును, నిర్మించి సకల పదార్థాకర్షణంబు సేయించి యాయాగృహంబులయం మంచి గిరడిగ్గి హరిచెంతఁజేరి మ్రొక్కి యిట్లనియె. 301

మ. హరి మీసత్కృపచేత వేంకటగిరీంద్రాగ్రంబున న్మీకు మం
దిరముం జెల్వుగ నైన దం దొగి సదా దేవిం బ్రియం బారఁగాఁ
దిరమై యుండఁగ నేను గింకరుఁడనై దేవా! సభక్తిన్ భవ
ద్వరపాదంబులఁ బూజసేసెద మునివారిత్రా కృపాంభోనిధీ. 302

వ. అని తొండమానుండు వేఁడుటంజేసిన. 303

క. ఘనవైఖానసవంశం, బున నుద్భవుఁడైన విప్రముఖ్యునితోడన్
వనజాక్షుఁడు శుకకుంభజు, లను దోడ్కొని వేంకటాచలముమార్గమునన్. 304

క. వచ్చుట కుమ్యక్తుండగు, టచ్చుట వసుధానుఁ డెఱిఁగి యబ్జాక్షునకున్
మెచ్చుగఁ బద్మావతి కం, దిచ్చెదనని భూషణములు హేమాంబరముల్. 305

తే. తెచ్చి వారల కర్పించి దీనవదనుఁ, డగుచు నుండఁగఁ జూచి యిట్లనియెఁ జక్రి
చింత నీకేల వసుధాన, శేషగిరిని నిలచి యుండెద మనిపల్కి నెమ్మి మీఱ. 306

ఆ. మఱల నిట్టు లనియె మచ్చిక నార్యుల, నాదరింపుచుండు మబ్జవతిని
జూచుకొలకు దండశూకాద్రి కెపుడైన, వచ్చు వోవుచుండు వసుధ నేలు. 307

వ. అని యిష్టంబుచెప్పి సంతసింపఁజేసి వాని వీడ్కొని పద్మావతీసమేతుండై తొండ వానుని దోడ్కొని మంగళవాద్యముల మొఱయ వికృతినామసంవత్సరంబునఁ బాడ్యమితిథియు నశ్వినీనక్షత్రంబును గురువాసరంబును, గూడిన శుభదినంబున సాయంసమయమునకు వేంకటాద్రిఁ జేరి వైఖానస బ్రాహ్మణునివలన వైఖానసాగమోక్తప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనాది కృత్యంబు లాచరింపించి సుస్థిరలగ్నంబున బ్రహ్మఋషులు శుభదాశీర్వచనంబులు సేయ శ్రీనివాసుండు మంగళకరం బగు నానందనిలయంబునం బ్రవేశించె నప్పుడు బ్రహ్మేంద్రాదు లానందంబుగఁ బుష్పవృష్టి గురియించి శ్రీనివాసునిచెంతఁజేరి నుతించిరి. అంత వైఖానస ద్విజుండు ద్వారపాలకుల నిల్పి యథాప్రకారంబుగ హరిం బూజించె నప్పుడు హరి పద్మపీఠంబుమీఁదఁ బాదంబును నిల్పి కటిప్రదేశంబున వామకరంబునుంచి దక్షిణ పాదప్రదేశంబును దక్షిణకరంబుతోఁ జూపుచు బ్రహ్మాదులంజూచి యిది పరమపదంబని పలికె నంతఁ బద్మజుం డా హరిసాన్నిధ్యంబున రెం డఖండదీపంబు లుంచి యింద్రాదులతో నిట్లనియె. 308

సీ. ఎందాక కలిధర్మ మిద్ధాత్రియందుండు, నందాక దీపద్వయంబు నుండు
నెందాక దీపంబు లొందును నందాక, మహనీయదివ్యవిమాన ముండు

కలియుగం బడఁగిన మలుఁగుదీపంబులు, నపుడు విమాన మాయవని దెల్సి
నవ్విమానము పడినప్పు డీవేంకటేశ, శ్వరుఁడు శ్రీవైకుంఠపురము చేరు
తే. నంత కృతయుగ ముదయించు నవనియందు, ధర్మదేవత నాల్గుపాదముల నడచు
మూఁడుయుగములు వైకుంఠమున వసించి, కలిని శేషాద్రిఁజేరు వేంకటవిభుండు.
క. అని బ్రహ్మపల్కుపల్కులు, విని ముదమునుబొంది యాదివిష్ణుం డిచటన్
వనజజ నాకు రథోత్సవ, మనుపొందఁగఁజేయు మఖిల నన నజుఁ డంతన్. 810
వ. అం దాధ్యుం డైయున్న తొండమానుం డనుచక్రవర్తిచేత వైఖానసాగమోక్తంబుగ నుత్సవప్రయత్నంబు సేయించి పూర్వప్రకారంబుగఁ గన్యామాసంబునం దంకురార్పణంబును ధ్వజారోహణంబును వివిధవాహన రథోత్సవ తీర్థవారి ప్రముఖకృత్యంబు లాచరింపఁజేసి బహుభక్ష్యభోజ్యంబులు నైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వాంబు శ్రీనివాసార్పితంబుగావించి మ్రొక్కి తదాజ్ఞానుసారంబుగ నిందాదులు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. అంతఁ దొండమానుండు హరికి సకలోత్సవంబులు నడపి నిజరాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచుండె నం దొక్కనాఁడు. 811

సీ. శ్రీకరమతిని వసిష్ఠగోత్రుఁడు కూర్మఁ, డనుబ్రాహ్మణోత్తముఁ డటకు వచ్చి
తొండవానునిజేరి తొలుత గార్యార్థియై, యాశీర్వదించి యిట్లనియె రాజ
విను భార్యతో జాహ్నవీయాత్ర వోవఁగ, భార్యకు గర్భంబు ప్రాప్త మయ్యెఁ
బంచాబ్దములవాఁడు బాలుండు తల్లిని, వీడి నా వెంట రాలేఁడుగ నుక
తే. ధర్మ సంకటమైన దిత్తఱిని సతిని, సుతుని నిందుంచి వోయెద సుస్థిరముగ
నిరువురకునన్న మిప్పించి యీస్థలమున, నీవుపాలించుచుండుమో భూవరేణ్య. 312
మ. అని యావిప్రుఁడు వల్కఁగా నృపుఁడు నీ వారీతి నిందుంచి పొ
మ్మనఁగాఁ గూర్మఁడు నమ్మి యాత్ర జనె నం దావిప్రభార్యన్ సుతున్
మనుజేంద్రుం డొకమూలగేహమున నేమం దొప్పఁగా నుంచి తె
ప్పన మాసా లొగి నాఱునం దునిచె సంపూర్ణప్రియుం బారఁగన్. 313
ఆ. బహువిశాలమైన భవనంబులో నంత, విప్రభార్య యుండె విధివశమున
వీధితల్పు చిలుకు వేసి యం దెవ్వఁడో, యుఱికె దాని విప్రు నువిదచూచి. 314
ఉ. వాకిలి తీయుఁ డం చవలివారిని బిల్చిన వారివీనులన్
సోఁకకయుండె నప్పలుకుఁ జోద్యము నొందుచు విప్రభార్య నే
నేకరణిం దరింతు హృదయేశ్వరుఁ డిచ్చట నుంచె నంచుఁ దా
శోకము నొందుచున్ దిశలు చూచుచు నచ్చట నుండె నయ్యెడన్. 315
ఆ. ఆఱునెలలబత్తె మైపోయె నటు మీఁదఁ, గూడులేక మిగులఁ గుంది కుంది
బెండునడి కృశించి బిడ్డ లిద్దఱు తాను, ప్రాణములును విడిచి పడిరి ధరను. 316

చ. ఘనుఁ డగు తొండవానుఁ డిటు కర్మవశంబున విప్రకాంతనం
దొనరఁగ నుంచుట న్మఱచి యుండఁగఁ గాశికిఁబోయి బ్రాహ్మణుం
డును దను జేరి పుత్త్రి సుతుఁడు న్సతి యేడ నటంచు బల్కఁగా
విని మది భీతినొంది నృపవీరుఁడు చారుల నంపె నత్తఱిన్. 317

ఉ. చారులు వోయి విప్రుసతి సంతతితో నశియించి యుండుటన్
వారక చూచి వచ్చి నృపవర్యుని కంతయుఁ జెప్పఁగాను దా
నారట మొంది దుఃఖ మపు డాత్మను నుంచి సధైర్యచిత్తుఁ డై
యూరక యుండి విప్రుఁ గని యుల్లసముం దగఁ బల్కె నిమ్మెయిన్. 318

సీ. విను బ్రాహ్మణోత్తమ వేంకటేశుని వర్య, నార్థమై మాయింటియాఁడువారు
సనఁగాఁ బతివ్రత యన నొప్పు మీభార్య, వారితో శ్రీశ్రీనివాసుఁ జూడఁ
బోయిన దిఁక వచ్చు భోజనకృత్యంబు, సేయించుచుండుము చిత్తమలర
నని చెప్పి సామగ్రి నంపించి యచ్చటఁ, బగ లంతయుం బుచ్చి పరిఢవిల్ల
తే. రాత్రికాఁగనె బిలము మార్గంబునందుఁ, బోయి శ్రీవేంకటేశుని పుణ్యచరణ
యుగళముల బాష్పధారలు నొల్క నిల్చి,యుండుటంజేసి హరి యనె నుర్విపతికి.

సీ. రాజేంద్ర నీవింత రాత్రికాలమున నొ, క్కఁడ విందు వచ్చిన కార్యమేమి
చెప్పు మేర్పడ నన శ్రీనివాసుని కిట్టు, లనియె నృపాలకుం డంబుజాక్ష
పాపాత్ముఁడై నేను బ్రాహ్మణస్త్రీ వధ, చేసితి నన్ను రక్షింపవలయు
ననుచుఁ దత్క్రమము మఖాక్రాంతుఁడై చెప్పఁ,గా హరివల్కె భూకాంతవినుము
తే. మించి వోయిన పని కింక మిడుకు టేల,యెండి పడియుండు దట్టంబు లిచటి కిపుడ
నీవు దెప్పించు మనఁగ నానృపుఁడు భటుల, చేతఁ దెప్పించెఁ దనువుల శ్రీశుకడకు.

వ. అంత శ్రీనివాసుండు తొండవానునితోడ నక్కళేబరంబులఁ బట్టించుకొని పుష్క
రిణికిఁ బూర్వదిగ్భాగంబున నున్న దివ్యసరోవరంబునకుఁ బోయి తత్తీరంబునం
దాకళేబరంబులను ముంచి యెత్తె నప్పు డమ్మువ్వురు సజీవులై లేచి రంత దేవత
లు పుష్పవృష్టిఁ గురియించి యప్పుణ్యతీర్థంబునకు, నస్థితీర్థం బని నామం బిడి నుతి
యు నమృతసరస్సని వొగడి రందుఁ దొండవానుండు సంతసించి హరిని విను
తించె నంత శ్రీనివాసుండు, కలియుగంబున మనుజులతో మాటాడినపక్షంబున
నిఁక నిట్టి ధర్మసంకటంబులు పొసంగుచుండు. గావున నీనాఁటి గోలె మౌనధారి
నై యుండవలయు నని నిశ్చయించె నంతఁ దొండవానుండు సజీవు లగువారిని
దెచ్చి గూర్మిం దనువిప్రున కొసంగె నపు డాబ్రాహ్మణుండు భార్యాపుత్త్రిలం
జూచి యెందుఁబోయి యుంటి రని యడుగ నత్తరుణి యిట్లనియె. 321

సీ. స్వామి నేనేమని చర్చించి చెప్పుదు, మహిమాధ్యుఁ డగువిష్ణుమాయచేతఁ
బుణ్యమార్గంబునం బోయి బ్రహ్మాదు ల్మన్నట్టి లోకంబుల నన్ని చూచి

వచ్చితి ననియె నవ్వలఁ గుమారుం డిట్లు, లనియె నోతండ్రి నే నద్భుతముగఁ
బోయి సప్తద్వీపములను దోయధులను, గైలాసగిరిని శంకరుని జూచి
తే. వచ్చితని చెప్పఁ బుత్త్రిక వచ్చి యిట్లు, లనియె నోతండ్రి పర్వతవనములను వి
బుధుల రాక్షసగణములఁ బుణ్యమునులఁ, జూచి వచ్చితి వేడ్కమై దాఁచ నేల.
క. అని యాముప్పురు తమతమ, యనుభవములఁ జెప్ప రప్పు డావాక్యములన్
విని వెఱఁగున విప్రుం డి, ట్లనియెన్ మీపుణ్య మతిశయం బై యొప్పన్. 323
ఆ. అనుచు వారితోడ నరుగ నుద్యుక్తుఁడై, యుండురీతిఁ దెలిసి తొండమానుఁ
డపుడు భూషణంబు లంబరంబులు వారి, కిచ్చె ద్విజుఁడు నృపుని మెచ్చి లేచి
తే. రాజు నాశీర్వదించి భూరమణ మేము, పోయివచ్చెద మని పల్కి పొగడి సతిని
బాలకులఁ దోడుకొని పోయి పరఁగ మదిని, సంతసించుచు నిజనివాసంబుఁ జేరి.
క. తోషించి సతిని బిడ్డలఁ, బోషించుచుఁ దాను ముక్తి బొందెదుకొఱకై
శేషాచలపతి మహిమవి, శేషముగాఁ బ్రజల కెఱుఁగఁ జెప్పుచు నుండెన్. 326
సీ. అన విని మునులెల్ల నాశ్చర్యమును బొంది, యిట్లని పలికి రిదేమివింత
యీకళేబరముల నెఱి నేలఁ బడవైచి, పోయి లోకాంతరంబులఁ జరించి
క్రమ్మఱ వచ్చి తద్ఘటములలోఁ జొచ్చి, యాకూర్మనకు వార లచటఁ గనిన
వింతలు చెప్పిన విధము తేటగఁ జెప్పు, మన విని సూతుఁ డి ట్లనియె వారు
తే. స్థూలములను విసర్జించి సూక్ష్మతనువు, లంది వెల్గుచు నుండి లోకాంతరముల
స్వప్నములఁ గన్న వింతల చందముగను, గూర్మనకు వారు చెప్పి రాగుఱుతు లెఱిఁగి.
ఆ. బ్రహ్మమందు జీవపఙ్క్తులు కర్మసం, స్కారలింగదేహకలితు లగుచు
నంబరమునఁ దిరుగు నట్టి పక్షులరీతి, సకలలోకములను సంచరించి. 328
వ. అవ్వారలం దమబుణానుబంధంబుగఁ గర్మసంస్కారంబులతోడం గూడి యరుణ రూపులై గగనాంతర్గతవాయుపథంబునం బడి సూర్యకిరణోదిత మేఘబృందం బులం బొంది వృష్టిమార్గంబున సకలౌషధీజాలంబులం జొచ్చి యన్నరూపంబు నొంది పురుషవీర్యరూపంబై స్త్రీగర్భంబులయందుఁ బ్రవేశించి స్థూలదేహంబుల ధరించి నవమాసంబు లందుండి వెడలి బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకదశల ననుభ వించి కాలపరిపాకంబున మృతినొంది క్రమ్మఱం బుట్టిన వారలు లోకాంతరంబు లం దనుభవించిన కష్టసుఖంబుల మఱలం జెప్ప మఱచి పోదు రటు గావున నీ మువ్వురు కాలపరిపాకంబు గాకయ యన్నంబు లేకయ నశించిన స్థూలదేహంబులం దుండక సూక్ష్మదేహంబుల నవలంబించికొని లోకాంతరంబులం జరించి వారి కటాక్షంబువలన నప్పుణ్యతీర్థంబునం బ్రవేశించి పరిపూర్తినొందిన పూర్వస్థూల దేహంబులందు మఱలం జేరినందున వారి కాలోకాంతరవ్యాపారంబును హృదయం బులందుండి నిద్రఁజెంది కలలం గని మేల్కాంచి పరుల కాకలలు చెప్పిన

చందంబున వారాకూర్మనకుం దమవిహారంబులు చెప్పి రిది యంతయు విష్ణుమాయ యని యెఱుంగవలయు. నీయితిహాసంబు విన్నవారి పాపంబు నశించి ధన్యు లగుదు రని చెప్పిన విని శౌనకాదిమునులు, సూక్ష్మజ్ఞానదృష్టిచేత జీవతత్వానుభవప్రకారంబు తెలిసి సూతుం జూచి వెండియు నిట్లనిరి. 329

సీ. నీవు చెప్పిన సూక్ష్మనిర్మలభావంబు, తెలిసెనో సూత సందియము తీరె
నది యటులుండని మ్మాకూర్ము దరిగిన, వెనుక నృపాలుండు వేంకటాద్రి
పతి నెవ్విధంబున భక్తుడై పూజించె, నారీతిఁ జెప్పు మిం కనిన మునుల
గని సూతుఁ డిట్లనె జననాయకుఁడు భూమి, నేలుచు శ్రీవేంకటేశ్వరునకు
తే. దాసుఁడై నిత్యమును హోమభాసురాబ్జ, ములను గొంపోయి బిలమునఁజెలఁగిహరిప
దారవిందంబులకుఁ బూజ భూరి భక్తి, చిత్తమున నిడికొని యొగిఁ జేసె నపుడు.

ఆ. అకల మఱల పోవునపుడు కుమ్మరవాఁడు, మంటిపూలుఁ దలసి నింటఁ దీర్చి
దారుమూర్తియందుఁ దా సమర్పింపఁగ, నట్టిమంటిపూలు హరిని చేరె. 331

క. వనజాక్షుం డాసుమములఁ, దనయందే డాఁచుచుండు ధరణీంద్రునకున్
గనఁబడనీక కులాలుని, తనమదిలో మెచ్చుచుండుఁ దద్దయుఁ బ్రేమన్. 332

సీ. రాజుచేసినపూజ రాజసం బని మెచ్చ, కుండి మృత్కుసుమంబు లొక్కనాఁడు
భూనాయకుఁడు తన్ను పూజ చేసెడువేళఁ, జూపె నాఁడామృత్ప్రసూనములును
గాంచి నేనితని బంగరుపూలఁ బూజింతు, నీమట్టిపూవు లిం దెవ్వఁ డుంచె
నని సంశయించుచు నబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి, పలికె నిట్లనుచు నో పరమపురుష
తే. నే సమర్పించు సుమముల నేలఁద్రోసి, మట్టిపూ లిందుఁ బెట్టిన మనుజుఁ డెవఁడు?
దెల్పు మని నృపుఁ డడుగ నద్దేవుఁడపుడు, నృపుని కిమ్మెయి నన్నియెను నీతి యొసఁగ.

తే. అనఘ యిచటికిఁ గ్రోశద్వయార్ధదూర, మందొకఁడు కుర్వకగ్రామమందుఁ గలఁడు
ధరఁ గులాలుఁడు భీమాభిధానుఁడధిక, భక్తుఁడొగిఁ జేదవాఁడందుఁ బ్రతిదినమున.

ఉ. కుండలు చేసిచేసి యొకగూటను బెట్టుచు నప్పు డప్పుడున్
రెండు కరంబులం బులిమి రేగిన మట్టిని చిత్రపుష్పముల్
దండిగఁ జేసి నావలనె దారుకరూపము నేర్పరించి తా
నిరిడినభక్తి మీఱఁగను నిత్యము నర్చనఁ జేయుచుండఁగన్. 335

సీ. ఆపుష్పములను నే నంగీకరింతు ని, ట్లనుదినం బని పల్కె నపుడు నృపతి
వెఱుగు నొందుచు హరి వేవేగ పూజించి, బిలము వెల్వడివోయి భీముచెంతఁ
జేరిన రాజు నీక్షించి కులాలుఁ డి, ట్లనె మహారాజ నీ వద్భుతముగ
శూద్రగృహమునకుఁ జొచ్చి వచ్చుట కేమి, పని యానతిం డన జనవిభుండు
తే. పల్కె నిట్లని భీమ నీభక్తిశేష, శైలపతి మెచ్చినాఁడు నిశ్చయముగాను
నీవు చేసిన సద్భక్తి భావరీతిఁ, దేటగా నా కిపుడు నీవు దెల్పు మనఘ. 336

చ. అనినఁ గులాలుఁ డిట్లనియె నయ్య నృపాలక శూద్రజాతివాఁ
డను బహునీచకర్ముఁడ జడత్వమనస్కుఁడ నేను విష్ణుభా
వనఁ గని నీకుఁ జెప్పఁ గలవాఁడనె భూపవరేణ్య యంచు న
య్యనఘుఁడు వల్కుచున్నతఱి నంబరమార్గమునందు ధీరుఁడై. 337

తే. గరుడవాహనమెక్కి వేంకటవిభుండు, భీముఁ డన్నట్టిపోటుకుఁ బ్రేమఁబోయి
పరమపావనచరితుఁ డాభక్తవరుఁడ, రమ్ము సాయుజ్య మిచ్చెద నెమ్మినేఁడు.

క. సరసిజనాభుఁడు వల్కఁగ, సరగున భీముండు మ్రొక్కి సతితో నపుడే
హరి సాయుజ్యపదంబున, కరుగఁగఁ గని తొండమానుఁ డారట పడుచున్. 339

సీ. హరి కిట్టు లనియె నో యబ్జాక్ష నీభక్తుఁ, డగు భీముఁ జూచి నే నాప్తుగనుఁ
భాషించుచుండఁగఁ బరమపదము వాని, కిచ్చి పంపించితి వింతలోన
నాకు సాయుజ్య మెన్నటి కీయఁ దలఁచి యు, న్నావన విష్ణుండు నగుచుఁ బల్కె
నితనిసాత్త్వికభక్తి కిట్టింబునొందితి, సాయుజ్య మిచ్చితి సజ్జనుండు

తే. పూర్వమే మోక్షమడుగ నీ పూజపరుల, కెఱుకయ్యె చక్రవర్తినియింటి కెపుడు
వచ్చునప్పుడు నీకు నీవనిత కేను, మోక్ష మిచ్చెద నని యంటి నీక్షణమున. 340

క. వానికి మోక్షం బిచ్చితి, దీనికిఁ జింతింపనేల ధీరుఁడ వగుచున్
నీనందనునకుఁ బట్టము, మానితముగఁ గట్టియుంచు మానవనాథా. 341

సీ. పట్టి విజ్ఞాన సద్భక్తి వైరాగ్యము, గ్గలవాఁడ వగుచు దుష్కామములను
విడిచి నిర్మలుఁడవై విజనస్థలము చేరి, నన్ను ధ్యానించు నిర్ణయము మెఱసి
సారూప్యపదవి నిశ్చయముగ నిచ్చెద, నని యతనికిఁ జెప్పి నంపెఁ జక్రి
నిజనివాసముచేరె నెటఁ దప్పకయ తొండ, మానుండు సుతునకు శ్రీనివాసుఁ

తే. జేరి వేడ్కను రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసి
వేంకటేశుని చరణారవిందములను
గ్రమముగాఁ గొల్చి నిత్యోత్సవములు సేయు
మనుచు సుతునకు నియమించె ననఘుఁ డచట. 342

ఆ. తొండమానుఁ డంతఁ దుర్యభక్తిజ్ఞాన, యుక్తుఁడై మహావిరక్తుఁ డగుచు
వేంకటాద్రిఁ జేరి విజనస్థలమునందు, నిలిచి ధ్యానయోగనిష్ఠ నొందె. 343

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కంబుజలోచనుఁ డాన్నృపాలకున్
స్వాంతమునందు మెచ్చుచును సత్కృపతో నట కేగి నవ్వుచున్
వింతగఁ జెంత నిల్చె నటవిన్నసియించిన భూవిభుండు శ్రీ
కాంతుని జూచి లేచి కరకంజములన్ ముకుళించి నమ్రుఁడై. 344

ఉ. సద్గుణ మొప్పఁగా మది నచంచలభక్తిరసంబు నిండఁగా
గద్గదకంఠుఁడై నృపుఁడు కన్నులు బాష్పము లొల్క మ్రొక్కుచున్

మద్గురుచంద్ర న న్నిచట మానసమందుఁ దలంచి యిచ్చితే
చిద్గగనాత్మ నీమహిమ శేషుఁడు సన్నుతి సేయ నేర్చునే. 345

శా. నేనా మానవమాత్రుఁడం జపలుఁడన్ నీచాత్ముఁడం గాముఁడన్
నే నిన్నేమి నుతింపనేర్తు నను మన్నింపన్ స్వభావంబుచే
నే నిర్హేతుకజాయమానకరుణ న్నేఁ డిందు వేంచేసినా
వానందం బొదవన్ గృతార్థుఁ డొగి నే నైతిన్ జగన్నాయకా. 346

మ. మును నేఁ జేసిన నేరముల్మఱచి నామూర్ఖత్వమున్ గర్వమె
ల్లను బోఁగొట్టుచుఁ దండ్రిచందమున నన్ లాలించి విజ్ఞాన మి
చ్చిన నీదొడ్డగుణంబుఁ దీర్చఁగలనే శ్రీస్వామి నీసత్కృపా
ఘనతం గాచితి విన్నినాళ్ళిపుడు మోక్షం బిచ్చి రక్షింపవే. 347

చ. మతిసెడ విప్రుభార్యను గుమారుని కూఁతును దేఱ కేను జం
పితి నటువంటిపాప మిల భీకరవృత్తిని ముంచు నంచు నన్
హితముగఁ గావ వారలకు హెచ్చుట దేహము లిచ్చినట్టి నీ
యతిశయ మెంచ శంభునకు హాటకగర్భున కైన శక్యమే. 348

చ. సతి పతి యేకమై నపుడు సారవివేకము లేక రాత్రివ
చ్చితి నలనాఁడు నేనిటులఁ జేసిన ద్రోహము నెంచ కింత బ్రో
చితి యటువంటిసైరణముఁ జిక్కునె యెంతటివారికైన శ్రీ
పతి నినుఁ బోలు వేల్పులు ప్రపంచమునం గలరే రమేశ్వరా. 349

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించిన నృపాలకు మెచ్చి హరి దయార్ద్రహృద
యుఁడై యిట్లనియె. 350

చ. విను నృప నీకు సాత్వికవివేకము పుట్టుటకై తపంబు సే
యను నియమించి తప్పుడు మహాపురుషోత్తమభక్తి నిష్ఠ నీ
మనమున నిల్చెఁ గాన ననుమానము లేదిఁక మోక్ష మిచ్చెదన్
నను బరమాత్ముఁ డంచు నెఱ నమ్మిననమ్మిక తీర్త వోవునే. 351

చ. జనవర యింకఁ గొన్ని దివసంబులు భూతలమందు నిల్చెదో
[illegible]భుజ మోక్ష మీక్షణము కావలెనో నిజ మీవు చెప్పుమా
యన హరిఁ జూచి నవ్వి నృపుఁ డర్థిని మోక్షము నాకొసంగవే
యని శరణాగతుం డగుచు నంచున రాఁ గని చక్రి నవ్వుచున్. 352

సీ. కరుణారసము నృపాగ్రణిమీఁద నిండించు, చుండఁగ గగనమంనుండి దివ్య
పుష్పకం బచటి కద్భుతముగ వచ్చె న, ప్పుడు తొండమాను నాపుష్పకంబు
నందుంచి సారూప్య మతనికిఁ దానిచ్చి, వైకుంఠపురికినిఁ జులల నంపి
తన నివాసము చేరెఁ దదనంతరమున నా, చక్రవర్తిసుతుండు పొంగడుగను

తే. వేగ తండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి, శ్రీనివాసుని పాదరాజీవయుగళి
మందు భూభారముంచుచు నచలుఁ డగుచుఁ, దాను వసుధానుఁడును రమాధవుని
సీ. ప్రథితనిత్యోత్సవ పక్షోత్సవములు మా, సోత్సవ సంవత్సరోత్సవములు [కచోటు.
నడిపించుచుండఁగ నారాయణుఁడు శిలా, విగ్రహుఁ డై మహావిభవములను
సొంపుగ నంగీకరింపుచు వసుధాను, నా శ్రీనివాసుండు నాదరమునఁ
బాలన సేయుచు భక్తి భావించుచు, సకలకార్యములను స్వప్నములను
తే. దాన చెప్పుచు మౌనముద్రను ధరించి, కుదరి పద్మావతిని కృపఁ గూడి వివిధ
వరము లందఱ కిచ్చుచు వారిధనము, లాదరించుచు శ్రీపన్నగాద్రియందు. 354
ఉ. వేంకట నాయకుం డనఁగ విశ్వమునందుఁ బ్రసిద్ధి నొందుచున్
గొంకక భక్తి విత్తమును గూరిమితోఁ గొని కోర్కు లిచ్చుచున్
సంకరజాతి మర్త్యులకుఁ జానుగ విత్తము నొప్పగించుచున్
బింకము చూపుచు న్ధర కుబేరుని వడ్డికి రూక లిచ్చుచున్. 355
క. లీలామానుష చర్యలుఁ, జాలం జూపుచు సమస్త జనులకు హితుఁ డై
మేలు నొసంగుచు నీకలి, కాలము ఫణిశైలమునను గనుపడుచుండున్. 356
ఆ. కలియుగాంతమునను గ్రమ్మఱ వైకుంఠ, మందుఁ జేరి కలియుగాదికాల
మవల వచ్చినప్పు డావేంకటాద్రిపై, మఱలఁ జేరుచుండు మాధవుండు. 357

క. అని సూతుఁడు వేంకటపతి, ఘనచరితము లొప్పఁ జెప్పఁగా మును లెల్లన్
విని సంతోషము నొందుచు, నని రిట్లని సూతుఁ జూచి యద్భుతపడుచున్. 358
మ. అహహా సూత పరాత్పరుండు జలజాతాక్షుండు నిత్యుండు శ్రీ
యహిరాట్పర్వతనాథుఁ డవ్యయుఁడు సర్వాత్ముండు లీలార్థ మై
మహి మర్త్యాకృతి నొంది పిమ్మట మహామాహాత్మ్యపాషాణవి
గ్రహుఁ డై లోకుల బ్రోచు సత్కథల మాకర్ణప్రమోదంబుగన్. 359
క. చెప్పితి విచ్చట వరుసగఁ, దప్పక వింటిమి మహాముదం బొదవెను నీ
గొప్పతనం బింతంతని, యప్పప్పా పొగడ శక్య మగునె మహాత్మా. 360
చ. అని ఘనశౌనకాదిమును లందఱు గౌరవ మొప్పఁ బ్రస్తుతిం
చిన విని సూతుఁ డిట్లనియె సింధుసుతాధిపుఁ డైనపద్మలో
చనుని చరిత్రము ల్పొగడ శక్యము గాదు విధాతకైన నే
నొనరఁగ మీకటాక్షమున నూహకుఁ దోఁచినయట్లు చెప్పితిన్. 361
సీ. అనుచుఁ బల్కిన రోమహర్షణసుతుఁ జూచి, మును లిట్టు లని రాదిమూల మైన
విష్ణుఁడ పాషాణవిగ్రహ మై యుండు, హేతువే మన సూతుఁ డిట్టు లనియె
ననఘాత్ములార శ్రీహరి స్వస్వరూపంబు, నందఱకును జూపఁ డంచువలనఁ
దనచిహ్నములు సర్వజనులు చూచి తరించు, టకుఁ గృప లోకవిడంబనముగఁ

తే. దాము పాషాణమృత్తికదారుమూర్తు, లందు దీపించి భూలోకమందు వివిధ
పుణ్యనామంబులను దాల్చి పూజగొనుచు, వారి కిష్టార్థముల నిచ్చు భూరికృపను.

వ. ఇవ్విధంబున నొప్పు నర్చావిగ్రహ చిహ్నంబుల నీక్షించి హరి చిహ్నంబు లిట్టి వని తెలిసి యీచర్మచక్షుస్సులతోఁ జూచిన విగ్రహంబులు మనోదృష్టికిఁ బ్రత్యక్షంబు లగుచుండఁగ హరి వారి మనోమాలిన్యనివారణంబు సేయుచుండుం గావునఁ బ్రతిమార్చనంబులు చేసి తర్వాత హరి సర్వాంతర్యామి యగుటం జేసి రామకృష్ణాదివిభవావతారధ్యానగుణానుభవంబు చేయుచుండి దాన,యనిరుద్ధప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవ వ్యూహప్రభావంబు లెఱింగి ధ్యానించి తన్నామ జపంబులు చేసి పరమగతిం బొందుట కర్చారూపంబులు హేతువు లగు నందు సకలజన సంరక్షణంబు సేయు కొఱకు శ్రీనివాసుండు స్వయంవ్యక్తార్చా విగ్రహుండయ్యె నని చెప్పి సూతుండు వెండియు నిట్లనియె. 363

క. శృంగారాంగునకుం జయ, మంగళమహిరాజశైల మందిరునకు శ్రీ
మంగాపతి కతిశయశుభ, మంగళ మొనగూడవలయు మహియం దెపుడున్. 364

క. అని సూతుఁడు వచియింపఁగ, విని శౌనకముఖ్యమునులు వేంకటపతి నేఁ
గొని యాడుచు సూతునితో, ననువొందఁగ గోష్ఠినుండి రచ్చట వేడ్కన్. 365

క. భావజజనక శుభాకర, భావజరిపుమిత్రభూత భావనవిలస
ద్భావాతీతజగన్మయ, శ్రీవేంకటగిరినివేశ చిదచిదధీశా. 366

తురగవృత్తము. వికటసురరిపుహరణ గురుతర విశ్వరక్షణకారణా
సకలమునిజన హృదయకమలవిచారణాఘనివారణా
మకుటకలితవిలసితమణిఘృణిమస్తకాఖిలపూరణా
ప్రకటకనకరుచిరశిఖరయుత పన్నగాద్రివిహారణా. 367

మాలినీవృత్తభేదము. కర్మవిధాయక కర్మవినాశక కర్మఫలాశ్రిత కాంతియుతా
ధర్మవివేచన ధర్మసుఖార్జన ధర్మయుతవ్రత ధర్మరతా
మర్మసుఖాస్పద మర్మఫలప్రద మర్మవిలక్షణ మర్మహితా
భర్మనగాత్మజ భర్మగిరీశ్వర భర్మమయాంబర బ్రహ్మమతా. 368

వి[illegible]సుయవృత్తము. జ్ఞానమార్గదీపకా జ్ఞానదివ్యరూపకా
జ్ఞా[illegible]యాగరక్షకా జ్ఞానవిజ్ఞశిక్షకా
జ్ఞానసద్విధాయకా జ్ఞానశక్తినాయకా
జ్ఞానకర్మసాధకా జ్ఞానపూర్ణబోధకా. 369

మాలి. సురహృదయవికాసా క్షుద్రరక్షోవినాశా
గురుతరసువిలాసా కోటిసూర్యప్రకాశా

పరమపదనివాసా పాలితాచార్యదాసా
సురుచిరదరహాసా సుందరా శ్రీనివాసా. 370

గద్యము. ఇది శ్రీతరిగొండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలితకవితా విలాస వసిష్ఠ గోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంకమాంబా ప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యం బను భవిష్యోత్తరపురాణంబునం దెలుఁగ కథయును, హరి ధరణీదేవి కెఱుక చెప్పుటయును, ధరణీదేవి పద్మావతి నాదరించుటయును, పద్మావతి తల్లికి హరివృత్తాంతంబు చెప్పుటయును, వకుళ వచ్చి ధరణీదేవితో సంభాషించుటయు, నాకాశరాజు హరికి శుభరేఖ పంపించుటయు, హరి యాకాశరాజులకుఁ బ్రత్యుత్తరలిఖిత మంపించుటయు, వకుళ శేషాద్రికి వచ్చి హరికి శుభవార్త లెఱింగించుటయు, వివాహంబున కర్థంబు లేదని వకుళ వరాహస్వామితోఁ జెప్పుటయు, హరిచేత శుభరేఖ గైకొని గరుడుండు సత్యలోకంబునకు నరుగుటయు, శౌరిచే శుభపత్రిక కొని సని శేషుండు శంకరున కిచ్చుటయు, శ్రీనివాసుఁ డింద్రాదులతో సంభాషించుటయు, సిరిందలంచి హరి చింతించుటయు, కొల్లాపురివాసి యైనలక్ష్మిని సూర్యుండు దోడ్కొని వచ్చి హరిచెంత నిల్పుటయు, సిరితో హరి తనకష్టంబు చెప్పుటయు, హరితో లక్ష్మి సంభాషించుటయుఁ, గులదేవతార్చనంబును, హరి కుబేరున కప్పుపత్రంబు వ్రాసియిచ్చుటయు, సాయంకాలవర్ణనంబును, సూర్యోదయవర్ణనంబును, బ్రహ్మాదులతో శ్రీనివాసుండు వివాహంబునకుఁ దరలిపోవుటయు, స్వామి కాకాశరాజు కన్యాదానంబు చేయుటయు, వివాహానంతరంబునం జక్రియగస్త్యాశ్రమంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మాదుల వీడ్కొల్పుటయు, శ్రీలక్ష్మి క్రమ్మఱఁ గొల్లాపురంబున కరుగుటయు, వసుధాతొండమానులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుద్ధము సేయుటయుఁ, దొండమానునకు హరి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటయు, శ్రీనివాసునకు విశ్వకర్మ దివ్యాలయంబు నిర్మించుటయుఁ, బద్మావతీ సమేతంబుగ హరి శేషాద్రి చేరుటయుఁ, గూర్మని చరిత్రంబును, శ్రీనివాసుండు భీమునకు సాయుజ్యమిచ్చుటయును, దొండమానునకుఁ జక్రి సారూప్యమిచ్చుటయు నను కథలం గల పంచమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శా. శ్రీమత్కోమలనీలతోయదనిభం శృంగారపూర్ణేక్షణం
హేమాభాంబరదివ్యభూషణధరం హేలావతీఖేలనం
క్ష్మామారీశ్వర సన్నుతాంఘ్రికమలం కల్యాణలీలాగుణో
ద్దామం శ్రీతతికుండశేషవసుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1

క. శ్రీమద్గురువర శుభకర, శ్రీమన్నరసింహదేవ చిన్మయభావా
శ్రీమహిళాధిప ఘనతర, శ్రీమద్వేంకటగిరీశ జితదనుజేశా. 2

పద్మపురాణాంబనువీరలక్ష్మీవిలాసము.

సీ. అని గురుదైవంబులను దలంపుచు వేంక,టాద్రిమాహాత్మ్యమం చనుచు ధరను
వెలయు వరాహభవిష్యోత్తరపురాణ, ములయందు నలువది మూఁడు నైన
భాసురాధ్యాయము ల్పద్యకావ్యంబుగ, మొనసి యైదాశ్వాసములు రచించి
హరికి సమర్పించి యవల పద్మపురాణ, మందు వింతగు వేంకటాద్రివిభుఁడు
తే. సిరిని గూరిచి తపము జేసినట్టి, చరితములు కొన్ని లభియింప సంగ్రహముగ
సరవి నాశ్వాసమున కవి చాల వనుచు, వేఱకల్పన కొంత గావింప వలసె. 3

క. కావున నిపు డొకగతిఁ గృతిఁ, గావించెద బుధులు తప్పగా నెంచక నన్
గావు[illegible] సంతస మారఁగ, సేవించెద నెల్లప్రొద్దు చిత్తమునందున్. 4

తే. ఈకృతికిఁ దగునభిధాన మేది యనిన, శ్రీకరం బగువీరలక్ష్మీవిలాస
మనెడు నామంబు పెద్దలయనుమతమున, నిర్ణయించితి నన్ను మన్నింపవలయు. 5

తే. భారతిని జిహ్వయందుంచి నారసింహుఁ, డేవిధంబునఁ బలికించు నావిధమునఁ
బలికెదను భాగవతులునా బాలభాష, వినుఁడు నెయ్యంబు మీఱఁగ విబుధులార.

వ. తత్కథాక్రమం బెట్టి దనిన శ్రీనివాసస్వామి చారిత్రంబుల విని శౌనకాదిమునీం
ద్రులు వెండియు నొక్కనాఁడు ప్రాతఃకాలమున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు
లొనర్చుకొని సూతుం జూచి యిట్లనిరి. 7

సీ. ఓసూతుఁడా శ్రీనివాసునిచరితంబు, లెన్ని విన్నను దృప్తి నెసఁగ దాత్మ
కావున నీవు తత్కథ లింకనుం జెప్పు, మనుజవేషమును రమావిభుండు

ధీరుఁ డై పద్మావతిం బెండ్లియాడిన, వెనుక మహాలక్ష్మి విశ్వసించి
హరివక్షమందుండ కరిగి కొల్లాపుర, మందున్న పిమ్మట నబ్ధిసుతను
తే. దలఁచునో లేక చక్రి నిర్దయను మదిని, దలఁప కాకాశపతిసుతం దాను గూడి
మఱచి యూరకయుండెనో మఱల లక్ష్మి, నెదను జేర్చెనో లేదో మాకెఱుఁగ నుడువుడు.
క. మనమున శ్రీవేదవ్యా, సుని దలఁచుచు మౌనివరులఁ జూచి నగుచు ని
ట్లనియెను మునులారా హరి, ఘనచరితంబులను జెప్పఁగా వశమె వినన్. 9
క. నను మీ రడిగినవిధమున, మును దేవలుఁ డడుగ మోదమును దనరారన్
విని దేవదర్శనుం డను, ముని చెప్పెను విశదముగను మొనసి క్రమముగన్. 10
మ. విను మో దేవల వేంకటేశ్వరుఁడు శ్రీవిష్ణుండు పద్మావతిన్
మన ముప్పొంగఁగ గూడి యుండియును వేమాఱున్ రమాదేవినిం
దన చిత్తంబున నెంచుచుం బ్రియముతోఁ దద్రూపలావణ్యచిం
తనముం జేయుచుఁ బన్నగాచలముమీఁదన్ సర్వభోగంబులన్. 11
సీ. అనుభవించుచు నుండె నటు కొన్నియబ్దంబు, లరిగినవెనుక శేషాద్రివిభుఁడు
తనమదిలోఁ దాను దలఁచె నిమ్మెయి సిరి, నెడఁబాసి నరుఁడ నై యిన్నియేండ్లు
గడపుచు నుంటి నింక నెడంబునందుఁచి, యుండుట పాడిగా దుదధిసుతను
వక్షమునందుంచవలెఁ గాని యేరీతి, నైనఁ బ్రార్థించి నెయ్యంబు నిటను
తే. నేను దోడ్కొని రాకున్న నిఖిలకార్యములును సంపూర్తిగావు పెంపుగ యశంబు
దక్కఁగ కుబేరునకు ఋణధన మొసంగుటకు నుపాయంబు లేమ దృఢంబు తలఁప.
తరల. నిరతము న్మదిఁ జింతఁ జేయుము నీరజేక్షణుఁ డార్తుఁడై
నరునిచందముగా విరక్తుఁ డనంగ నొప్పుచు సర్వమున్
మఱచి తాఁ దనుజూచుచుండెడి మౌనిమాడ్కిని పద్మమం
దిరవిలాసగుణంబులెల్ల మదిం దలంచుచు నుండఁగన్. 13
సీ. అపుడు పద్మావతి హరి సర్వవైరాగ్య, కలితుఁ డై యున్న లక్షణములెల్ల
భావించిభావించి భయమొంది యొక్కనాఁ, డేకాంతసమయమం దిట్టు లనియె
శ్రీస్వామి యిపుడు మీచిత్తంబునం జింతఁ, బుట్టుట మీముఖాంబుజమునందుఁ
గనిపించుచున్న దికాలమం దరుదుగ, నిటు చింతవొడమిన హేతువేమి
తే. దాఁచకయ చెప్పుమనుచుఁ బాదములమీఁద, ఫాలమును జేర్చి విడువక బహువిధముల
మిగుల సేయుచు నడుగఁగఁ విడువ దనుచు, సతిని గరములతో నెత్తి హితము మెఱయ.
క. లాలింపుచుఁ బద్మావతి, నాలింగన మారఁ జేసి యన్యోన్యముగా
శ్రీలక్ష్మీశ్వరుఁ డపుడా, హేలావతి మోము చూచి యిట్లని పలికెన్. 15
సీ. వినవె పద్మావతి వివరంబుగా నీకుఁ, జెప్పెద నెట్లన సృష్టిలేని
కాలంబునం దొంటిగా నిరాకారుండ, నయి నిర్గుణబ్రహ్మ మగుచు నుంటి

నాయందనాదియై పాయక మూలప్ర, థానము మాయాభిధానమొంది
చిద్రూపమై లక్ష్మి సద్రూపమై నన్నుఁ, బొందఁగ నప్పు డానందమొదవె
తే. నంను మహదాదితత్త్వంబు లన్ని వొడమె, వాని మేళనమున సృష్టి వరుసగాను
బట్టుగాఁ బుట్టి సర్వప్రపంచమయ్యె, నప్పు డంతటికిని గర్త నగుచు నేను. 16
క. అది మొదలుగ బ్రహ్మాదులఁ, బదపడి పుట్టింతు నీప్రపంచము నాలోఁ
గుదురై యుండును వెలిపెం, పొదవుచు నీరీతి వెల్గు చుండు మృగాక్షీ. 17
క. ఇంత మహత్త్వం బా శ్రీ, కాంతకటాక్షమున నాకుఁ గలిగిన దిపు డా
యింతి నెడఁబాసి యుండుట, కెంతయుఁ జింతింపుచుండు నిందునిభాస్యా. 18
సీ. అద్వయబ్రహ్మంబ నై నిరాకారమై, యచలమై యున్న నాయందుఁ బొంది
ఘనసుందరాకారమును నాకుఁ గల్పించి, తగు సుందరాంగియై తాను నిల్చి
సారతరకల్యాణగుణములు నా కిచ్చి, నను గొప్పచేసె నానాఁటనుండి
చంద్రునియందున్న చంద్రికవిధముగ, వెలయుచు నాయురస్థలిని నిలిచి
తే. వేడ్కమై నుండఁగా నొకవేళ భృగుఁడు
వచ్చి సిరియున్నయురముపై వఱలఁ దన్నె
నంనుచే లక్ష్మి నాయందు నలుకచేసి
విరసములు వల్కి కరవీరపురము చేరె. 19
క. అప్పుడు సర్వజ్ఞత్వము, తెప్పున నను విడచి లక్ష్మిదేవిం బొందెం
దప్పక యమార్గంబును, దప్పక యీగిరికివచ్చి దైన్యముచేతన్. 20
సీ. విలసిల్లఁ దింత్రిణీవృక్షమూలమ్మున, నున్న వల్మీకాన నుంటి నపుడు
నాకు సర్వజ్ఞత లేకుండె నప్పుడు, తేఱకు గొల్లచే దెబ్బపడితి
నినుఁ జూచి మోహించి నీసఖిజనముచేఁ, గలిగె ఱాదెబ్బలు కఠినముగను
సిరిలేకయుండుటం జేసి వివాహేచ్ఛ, చే నాకు వేరునిచేత నప్పు
తే. గలిగె మీతండ్రి తమ్ములు చెలఁగి యిచ్చి, నట్టిధనమైన ఋణమును నెట్టలేక
చింత పుట్టిన దిప్పుడు సేయుకార్య, మేమిదోఁచక యున్నది యిందువదన. 21
క. అని విని పద్మావతి యి, ట్లనియె మహాస్వామి మీకు నమరఁగ నాలో
చన యేను జెప్ప నేర్తునె, నను మీ రిట్లడుగురీతి నబ్బురముగదా. 22
సీ. సృష్టిపూర్వమునంద చేఁబట్టె మిమ్మింత, గొప్పచేసినలక్ష్మి నిప్పు డిట్లు
నెడఁబాయఁ దగదు మీ రెట్లైనఁ బ్రార్థించి, తోడ్కొని వచ్చి నాతోడఁ గూర్చి
మీచెంత నిడికొన్న మీకిర్వురకు దాసి, నై భక్తి సేవింతు నంతెగాని
నామది కాలోచనం బింతకన్న వే, ఱేక నేమి తోఁచలే దిందిరేశ
తే. రయమునం బోయి కొల్లాపురంబుసేరి
కమల కుండెడు కోపంబు కడఁకఁ దీర్చి

యిరువురము దోడుకొని వత్త మిటకు సరవి
ననిన శ్రీచక్రి యిమ్మెయి ననియె నపుడు. 23

మ. విను పద్మావతి యొంటికాఁపురము నీవే చేయుచు న్వేడ్కఁగా
నను నర్ధక్షణమైనఁ బాయక సదానందాత్మవై యుంటి వా
వనజాతాలయ వచ్చి సంతతము నా వక్షస్స్థలం బందు ని
ల్చిన నీ వప్పుడు చూచి యోర్వఁగలవే చింత న్మదిం బొందకన్. 24

క. నీవిచ్చట నునుఁ గూడుట, కై వననిధితనయ వచ్చినప్పుడు తిరుగా
నావక్షస్స్థలి నిడుకొన, కావేళ నె పంచి తచటి కబ్జదళాక్షీ. 25

సీ. అన విని చింతించి యపుడు పద్మావతి, పలికె నిమ్మెయి రమాభామ యిటకు
వచ్చియున్నపుడు మీ వక్షస్స్థలంబునం, దిడికొన్న కొదువ నా కేలగల్గు
వాలక్ష్మి మీకు నా కన్యోన్యముగఁ జేసి, యంతటికిని గర్త యగుచు నుండు
శ్రీరమాకాంతయై సీతయై నునుఁ బెండ్లి, యాడు మటంచు నీ కొప్తముగను
తే. జెప్పినందున నే కదా చిత్తగించి, నన్ను జేఁబట్టితిరి సదానంద మొదవె
నింత భాగ్యంబు కృపను నా కిచ్చినట్టి, సిరికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేను జేయఁగలనె.

క. ఏరీతిగ నిచ్చటికిని, గూరిమితో సిరిని దోడుకొని వచ్చిన నే
నా రామామణిపదములు, గౌరవమునఁ గొల్చియుండుఁ గమలదళాక్షా. 27

మ. ననుఁ గొల్లాపురమందుఁ జేర్పుఁ డచట న్నానాప్రకారంబులన్
వనజాతాలయ కొప్పఁ జెప్పి మఱి సర్వంబు న్సమర్పించి ర
మ్మని నేఁ దోడ్కొని వత్తు నన్న దరహాసాస్యంబు దీపింప న
వ్వనజాతాక్షుఁడు సంతసం బెసఁగ నవ్వామాక్షితో నిట్లనెన్. 28

క. సతి నీలలితోక్తికి నా, క్షతి సంతస మయ్యె వకుళ యలరఁగఁ దోడన్
హితముగ నుండుము నేనా, సతి దోడ్కొని వత్తు నిటకు సంప్రీతి తగన్. 29

వ. అని శ్రీనివాసుండు నిశ్చయించె నట్టి వృత్తాంతంబు లక్ష్మి భావించి తనలోఁ దాన
నిట్లు వితర్కించె. 30

సీ. శ్రీవేంకటేశుఁ డాశ్రితజనావనుఁ డింక, నిందుండ్క వీయ మహేంద్రగిరికి
ననుసత్కృపం దోడుకొని పోవుటకు వచ్చు, నపుడు నేరాను బొమ్మనుచు నాకు
నోరాడ దిప్పుడ గారవంబుగ డాఁగ, వల యున్నె నాస్వామివక్షమందుఁ
బగలు రేయుండిన పద్మావతికిఁ జింత, గలుగ నా కేల సకర్మమంచు
తే. రయ్య నను లేచి కొల్లాపురంబు విడచి, దారి తప్పక యరిగి పాతాళమందుఁ
జేరి పరయంశుఁడయ్యు విశేషయోగ, మహిమచే నొప్పు కపిలాఖ్యమానిఁ జేరె.

క. అపుడా లక్ష్మిని గన్గొని, కపిలమునీంద్రుండు మిగుల గౌరవముగ న
న్విపులాశ్రమతలమున నా, చపలాక్షిని నిల్పి మదిని సంశయపడక౯. 32

క. హరియంశము గల మునిపై, నరమర మది నుంచుకొనక యంబుధితనయం
దిరవుగ నిలిచి నిజేశుని, స్థిరముగ మనసునను బూజ సేయుచునుండె౯. 33

సీ. అటుమీఁద శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు ప్రా, తఃకాలమున లేచి తప్తహేమ
చేలభూషణములు చెలువుగఁ ధరియించి, గరుడవాహనమెక్కి గరిమ యెసఁగ
నటఁ బోయి వచ్చెదే ననుచుఁ బద్మావతి, కనుకూలముగఁ జెప్పి ఘనత మెఱయ
నందున్న వకుళతో నావరాహస్వామి, తోఁ జెప్పి కదలి సంతోషముగను
తే. బోయి శ్రీకరకరవీరపురమునందుఁ, బద్మమందిర యున్నట్టి భవనమునకుఁ
జేరి యందందు వెదకి యాక్షీరవార్ధి, కన్యకామణి లేనట్టికతమునకును. 34

శా. ఖిన్నుండై మది నేమిదోచకచటం గ్లేశాత్ముఁడై సారెకుం
గన్నీ రూరక నింపుచు౯ వెదకుచుం గామాతురుండై మహా
పన్నుండై యకటా రమాతరుణి నాపై మోహము౯ లేక యిం
దిన్నాళ్ళుం డిపు డెందు డాఁగినదొ నే నింకేడ శోధింపుదు౯. 35

సీ. అని చింతసేయుచు నచట నుండక పోయి, పర్వతాదులఁ జూచి పలికెఁ జక్రి
గిరులార తరులార కిన్నరాంగనలార, కానరే మారమాకాంత నెందు
సురులార మునులార నరులార మీరైనఁ, గానరే మారమాకాంత నెందు
పద్మాకరములు మాపద్మాలయను జూచి, యుండినచోఁ జెప్పుఁ డుండునున్కి
తే. నన్నుఁ గన్గొని యెచటనో యున్న దిపుడు, దానిఁ జూడక యుండిన తను వదేల
యనుచుఁ జింతించు నప్పు డయ్యబ్ధిసుతను, జూచి యుండినవారలు సారిది నపుడు.

వ. వారిం జూచి యిట్లనిరి. 97

మత్తకోకిల. దేవదేవ మహాత్మ మేచకదేహ యిచ్చట లేదు శ్రీ
దేవి యెచ్చట నుండునో యది తేటగాఁ గనలేము మీ
కీవిధంబున విన్నవింతు మహీంద్రశైలనివాసకా
నావుడు౯ విని శౌరి యూరక నాల్గుదిక్కులు చూచుచు౯. 38

వ. ఇవ్విధంబునఁ గొంతతడవుండి యాకొల్లాపురంబున నొక్కెడ నర్చారూపంబుగ లక్ష్మిని దీర్పించియుంచి పూర్వంబున నగస్త్యుండు పూజించుచున్న లక్ష్మివిగ్రహంబును జూచి యచ్చోట నిల్చి తద్విగ్రహంబును బూజింపుచు దశవత్సరంబులు తపంబుసేయుచుండె, నంత నొక్కనాఁడు సిరిం దలంచి చింతాక్రాంతస్వాంతుండై యుండుసమయంబున నశరీరి యాహరి కిట్లనియె. 39

సీ. దేవ యిచ్చట రమాదేవి మీ కిప్పుడు, పాదనూప దీతపంబునకు మెచ్చి
గాన నిచ్చటికిఁ జక్కఁగ దక్షిణంబుగఁ, గిర్తి కెక్కినయట్టి కృష్ణవేణి
యను నది ప్రవహించు నటకు ద్వాత్రింశతి, యోజనంబులదూర ముండునట్టి
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరి యున్నది తత్త్, టముఁజేరి తపము సేయుము క్రమముగఁ
తే. కుంభసంభవుఁ డున్న దిక్కుకును దూర్పు, గాఁ బ్రకాశించు సిద్ధసౌఖ్యస్థలంబు
స్వర్గమందున్న దివ్యసువర్ణకమల, మొకటిఁ దెప్పించి నాఁటి యం దొనర నిలిచి.
క. ఆకమలమునకుఁ దూర్పు ది,వాకరుని బ్రతిష్ఠచేసి యర్చించినచో
నాకంజము ముకుళింపక, ప్రాకట శుభముగను వెలయు భావం బలరన్. 41
శా. నీ వాకంజమునందుఁ జూపిడుచు సన్నిష్ఠారతుండై కన
ద్భావం బందు రమాసతిం దలఁచి తత్ప్రాంతరాసీమయం
దేవేశం గనుచుండు పుష్పములతో నింపొందఁగాఁ జేయు మా
దేవిం బొందఁ బ్రసన్నయై నిలుచు నీదేహంబునన్ శ్రీధరా. 42
క. పదిరెండువత్సరంబులు, మది శ్రీసతియంద నిల్పి మౌనంబుగ నిం
పొదవఁగ లక్ష్మీమంత్రము, చెదరక యెప్పుడును జపముసేయు మహాత్మా. 43
సీ. అని భారతీదేవి యశరీరయై పల్కు, విని వింతగాఁ జక్రి కనులు తెఱచి
నాల్గుదిక్కులు చూచి నను దేని కెవరంచుఁ, గన్పట్ట కుండఁగ గగనవాణి
చెప్పిన మాటలు సిద్ధం బనుచు లేచి, గరుడవాహన మెక్కి కదలి దారి
దప్పక శేషభూధరము గ్రక్కునఁ జేరి, వేఱ తానొకరాజవేషమున చట
తే. క్రమముగా ధరియించిపుష్కరిణియందు, స్నానసంధ్యాదికృత్యముల్ సల్పుచున్న
గాంచి రా రాజవరుఁ డని గౌరవముగ, నెంచి వైఖానసార్యులం దిష్టులగుచు. 44
తే. వేగ క్రతుభోక్త యగుమహావిష్ణుదేవు, నతిథి యని పూజచేసి దివ్యాన్న మపుడు
పొసఁగ నర్పించి విడె మిచ్చి పుణ్యకథలు, చెప్పి దయయుంచుమంచు నాశీర్వదించి.
క. తను వీడ్కొల్పఁగఁ బర్వతమును డిగ్గి యగస్త్యనామముఖ్యాశ్రమముం
గనుఁగొని దానికిఁ దూర్పుగఁ, జని సిద్ధస్థలమునంద సరగున జేరెన్. 46
వ. అప్పుడు విష్ణుండు గరుడుని డిగ్గి వాయుదేవుని స్మరింప నతండు వచ్చి చక్రికిఁ
బ్రణమిల్లి యిట్లనియె. 47
క. దేవా నన్నుఁ దలంచుట్టు, కీవేళం గార్య మేమి యెఱిగింపుము నే
నేవిధకార్యం బైనను, శ్రీవల్లభ చేసె దేను సేవకుఁ డగుచున్. 48
వ. అనిన విని శ్రీహరి పవనునిం గనుంగొని. 49
సీ. పలికె నిట్లని వినుమీ పవన నీవాస్వర్గ,మున కేగి యచ్చట ముఖ్యమైన
యలరుమ్వందాకిన్ని యందుండు వరకాంచ, నాబ్జంబు సురపతి నడిగి తెమ్ము

పొమ్మనఁగా జక్రి కమ్మారుతుం డిట్టు, లనియె హేమాబ్జంబు లమితమగుచు
ముఖ్యంబుగా స్వర్ణముఖియందు నుండఁగ, వేఱ భర్మాబ్జము ల్వేమకనేల

తే. ననఁగ నశరీరి తనకుఁ జెప్పినవిధంబు, నతని కెఱిఁగించి పంపఁగ ననిలుఁ డరిగి
వరసహస్రదళముల సువర్ణపద్మ, మమరపతి సెలవునఁ దెచ్చి హరికొసంగె. 50

క. నిలువఁగ మాధవుఁ డిట్లని, పలికెను విను పవన నేఁ దపం బిచ్చోటన్
సలిపెద నీకే గోప్యము, దెలిపితి నిది యెవరితోడఁ దెలుపకు మనఘా. 51

తే. అనిన విని పవనుండు మహాప్రసాద, మంచు హరియాజ్ఞ గైకొని యరిగె నంతఁ
గమలలోచనుఁ డచటిపుష్కరిణినడుమఁ, గుంతమున గ్రుచ్చి గోకర్ణ మంత యైన.

సీ. ఖాతంబు చేసి యక్కడ సువర్ణాంబుజ, నాళంబు లోతుగ నాటి నీటి
పైనఁ బద్మమునుంచి భాస్కరునాతూర్పు, నందుంచి పూజించి యచలమదిని
బద్మాకరమునకుఁ బశ్చిమతటమునఁ, జేరి పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
నేకాగ్ర మగుదృష్టి నాకాంచనాబ్జమం, దుంచి శ్రీసతిని భావించి యచట

తే. నిలిపి మానసపూజ తా నిత్యమొనర, ధీరుఁడై చేయుచును రమాదేవిమంత్ర
మును జపించుచు నచ్చోట మొనసి తపము, సేయుచుండెను వెన్నుండు సిరిని గూర్చి.

క. హరి యిటు తప మొనరించుట, హరిహయుఁ డెఱిఁగియును మఱచి యవనీస్థలిపై
నరపతి యెవఁడో ఘనతప, మురునిష్ఠను నిల్చి చేయు చున్నాఁ డనుచున్. 54

ఆ. తలఁచి యతఁడు సేయు తపము పూర్ణంబైన, తనపదంబు సేరు ననుభయంబు
పొడమ దపమునకును బుడమిపై విఘ్నంబు, సేయు నంచు నెంచి జిష్ణుఁ డపుడు.

చ. తన మది నిశ్చయింపుచును దక్కక యప్పుడ వారకామినీ,
జనములఁ బిల్చి యిట్లనియె సాహసి యొక్కఁడు మత్పదంబు చే
రను దప మాచరించు నలరాజును మోసముచేసి తత్తపం
బును జెఱుపం దగుం జనుఁడు పుష్పశరు జ్జతగూడి వేడ్కతోన్. 56

మ. అని రంభాదిసతీసమూహమును నెయ్యం బొప్పఁ బంపింప న
తనుమధ్యల్ మణిభూషణంబులు సువస్త్రంబుల్ విరుల్ దివ్యచం
దనముం దాల్చి యొయారము ల్చెలఁగఁగాఁ దాంబూలముల్ చేయుచుం
జన విష్ణుండు తపం బొనర్చు ఘనసుస్థానంబునం జేరఁగన్. 57

క. కలకంఠము లళుల్లును జిలు, కలు కలకల రవముసేయఁగా సూనశరుం
డలుకక మలయానిలమును, జెలువలరఁగఁ గూడి యచటి చేడెల చెంతన్. 58

క. చేరిన మారుని గని యా, నారీమణు లెల్ల మెఱయ నగి యచ్చటి శృం
గారవనములోఁ జొరఁబడి, కోరిక లుప్పొంగఁ బూలు గోయుచు [illegible] 59

క. చిలుకలవలెఁ దగిజిలిబిలి, పలుకులు పల్కుచును జెలఁగి పకపక నగుచున్
జెలువారఁగ నొండొరులను, బిలుచుచు నిట్లనిరి చాల ప్రేమ యెసంగన్. 60

సీ. అక్కలారా కొమ్మలెక్కి పువ్వులుగోసి, చక్కఁగ వనమెల్లఁ జల్లరమ్మ
భువిని వసంతమాధవుఁజెంత వనలక్ష్మిఁ, జేర్చి వివాహంబు చేయరమ్మ
మల్లెపువ్వులఁగోసి మగువలారా వేడ్కఁ, దలఁబ్రాలు వోయరె దంపతులకు
గీరంబులం జెంతఁ జేరి పాటలు పాడ, సెలవు మీరొసఁగరె చేడెలార
తే. యనుచు ఘనతాళపద్ధతి నాడిపాడి, రభసములు సేయఁగాఁ బరరాజవేష
ధారియై తపమొనరించుచు దానవారి, నాకపతిచేత కొత్మలో నవ్వుకొనుచు. 61

చ. కనులొగి నెట్టచేసుకొనఁ గాంతులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగా
వనజదళాయతేక్షణుఁడు వారిని జూచి చలింప కాత్మలో
ఎనధిసుతం దలంచుచును వారక యజ్ఞము దిక్కుఁజూడఁగా
ననిమిషకాంతలే భ్రమసి యాహరిపైఁ దమమోహ ముంచుచున్. 62

మ. అపు డంచంచునుఁబోయి పూలసరముల్ హాస్యంబుగాఁ బూని య
త్తపనీయాంగుఁడు శౌరివక్షముపయిం దా వేయుచున్ నవ్వుచున్
గపటంబుం దగ నవ్యనాట్యములు సద్గానంబులం జేసినన్
జపలం బించుక లేక యచ్యుతుఁడు నిష్ఠన్ నిల్చి యొప్పెం గడున్. 63

వ. అప్పు డయ్యంగనామణులు తమ కేమియుం దోఁచక 64

సీ. ఒకరొక్కరిని చూచి యోయక్కలార యీ, నరపతి తపమే ఘనంబు చూడ
మొనసి విశ్వామిత్రమునితపంబున కన్న, ద్వైపాయనుని మేటి తపముకన్న
నతిశయించిన దిమ్మహారాజు [illegible], మింకఁ బోవుద మని యెంచుచుండ
నప్పుడు దైత్యారి తెప్పున నొకమోహి, నీదేవి సృజియించె నెమ్మిఁ దనర
తే. దేవతాస్త్రీలు మోహినీదేవిఁ జూచి, విస్మయానందచిత్తలై విశ్వమునను
జూచితిమె ఇట్టి యింతిని సుదతులార, యనుచు లజ్జించి యిట్లనుకొనిరి మఱియు.

శా. ఈకాంతామణి నద్భుతం బెసఁగఁగా నీరాజు పుట్టించినాఁ
డేకాలంబున నైన నిట్టి మహిమం బెందేని గన్గొంటిమే
లోకాతీతుఁడు గాని యీపురుషుఁ డీలోకంబునన్ నుండువాఁ
డేకాడు మనుష్యుఁ డంచు మన మిట్లీ[illegible]ని న్వేడ్కతోన్. 66

వ. వచ్చిచూచి మోహించుట ధర్మంబుగాదు గావున. 67

సీ. మఱి [illegible]ంద అప్పుడు మానినీమణుల[illegible] యీతండు తపసిగ నెంచఁదగదు
[illegible]డనవలెఁ జెలులార లేకున్న, యొకయింతి సృజియింప నోపనగునె

చెనకితి మూరక సిగ్గుపాట్లయ్యె నిం, కేమియు లేనుపో యిచట మనకు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాపుష్పబాణుఁడు, తలఁచె నిమ్మెయి నాదుతండ్రిఁ జూడఁ
తే. జపము సేయుచు నుండఁగఁ గపటపుష్ప, బాణమును బట్టి యెందుకు వచ్చితేను
తండ్రి యేమి తలంచునో తపముమాని, యంచు గడుభీతినొందుచు నరిగె నంత. 68
మ. దిగులుం బొందుచు నేమి దోఁచ కపు డా దేవాదిదేవు న్మహా
జగదీశుం గని భక్తిమీఱఁగ నమస్కారంబులం జేసి మె
ల్లఁగ మాటాడుచు విస్మయం పడుచు శ్రీ లక్ష్మీశ్వరుం బాసి యా
మృగనేత్రల్ సని నాకనాయకుని సామీప్యంబునం జేరఁగన్. 69
క. వారిం గని పురుహూతుఁడు, నారీమణులార ధరను నరపతితపమున్
వారించితిరి గదా యన, నారంభాస్త్రీలు ఖేద మందుచు నపుడున్. 70
సీ. పలికి రిట్లని నీవు పంపింపఁగాఁ బోయి, నరపతి యనుచు నానావిధములఁ
దలకొని నృత్తగీతము లెంతఁ జేసిన, మాదిక్కుఁ జూడక మహిమ మెఱయఁ
దనచెంత విశ్వమోహినిని బుట్టించినాఁ, డాకాంత కన్న మే మందఱమును
దక్కువైనందునఁ దగ్గి వచ్చితి మిట్లు, చిరతరతపము చేసెడు ఘనుండు
తే. మనుజుఁ డనియుంటి మతఁడు రమావిభుండు
గనుక చలియింప కున్నాఁడు కాముఁ డతని
కదరి చనినాఁడు తత్తపం బతిశయించి
యున్న దిది నిక్కమో పురుహూత యనిన. 71
ఆ. విని సురేశ్వరుండు విస్మయస్వాంతుఁడై, చక్రి తపముసేయు సరవి మఱచి
యేను జేసి తిప్పు డిటునంటి యపచార, మనుచు హరికి మ్రొక్కి వినుతిచేసె. 72
సీ. దనుజారి యచ్చట తనమాయచేఁ బుట్టి, నట్టి శక్తిం జూచి యచలుఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లని నీవు ప్రజలచే నిందదుఁ, బూజలందుచు నుండు పొమ్మటంచుఁ
దా దానిపంపించి తదనంతరంబున, జిష్ణుండు నేరక చేసినట్టి
పనికిఁ గోపింపక తనయుని జనకుండు, గాచినకైవడి బ్రోచె నంత
తే. శాంతమానసుఁడై హేమజలజమునన, పూర్వరీతిని మఱల సంపూర్ణదృష్టి
నిల్పి చలియింపకత్యంతనిష్ఠ మెఱయఁ, దపము సేయుచు నుండె నాదానవారి. 73
తే. అచటఁ బద్మావతీదేవి హరిని బాసి, నది మొదల్ నిద్రలేక యాహారమైన
లేక యాచక్రధరునిపై నాసతనరి, విరహతాపజ్వరంబుచే వేఁగుచుండి. 74
క. ఇరువదిరెండేం డ్లాయెను, హరి యచటికి రాకమానె ననుకొని చింతం
బొరలుచు మఱచుచుఁ దెలివిన్, దొరకొని యొకనాఁడు వకుళతో నిటులనియెన్.
మ. వకుళా వెన్నుఁడు నన్ను శేషగిరిపై [illegible]ంప నేమించినాఁ
డకలంకంబుగ మాటలాడి చని రాఁ డయ్యె న్మహాచింతచే

నొకనాఁ డొక్కయుగంబుగాఁ గడపలే నోయమ్మ నాప్రాణనా
యకుఁ డాలక్ష్మినిగూడి యెం దరిగినాఁ డంచు న్విచారించుగుల్. 76

ఆ. నిలిచి యున్నచోట నిలువ సహింపదు, మఱచియుండు మనిన మఱపురాదు
కనులఁ గట్టినట్లుగాఁ దోచుచున్నాఁడు, మాటలాడఁ డిపుడు మానివలెను. 77

సీ. కనిపించుచున్నాఁడు కలలోన నిత్యంబు, తపసివేషము దాల్చి దగ్గఱగను
ధ్యానయోగంబును బూనిన ట్లున్నాఁడు, జోడులేకొక్కఁడున్నాఁడు చూడఁ
గమలయాస్వామికిఁ గన్పట్టెనో లేదొ, నా కనుమానమైనది యిదేమొ
నాకిట్టి కలవచ్చె నీకారణం బింత, కేమని తలఁతు నాయీశుఁ డెఱుఁగు
తే. ననుచుఁ గన్నీరు నింప నయ్యబ్జముఖిని, జూచి పరితాపపడుచుఁ దా లేచి వకుళ
మాలికాదేవి యాదేవి మస్తకంబు, నివిరి కన్నీరు తుడుచుచు నెనరు మెఱయ. 78

తే. పల్కెనిట్లని తల్లి యీపామరంబు, విడువు భయ మేమి శ్రీమహావిష్ణువకును
గడగి మునిరీతిఁ గలలోనఁ గానుపించు, ననుచుఁ జింతింప కిది శుభం బలరునమ్మ.

క. అమ్మా సంతోషస్వాం, తమ్మును దనరారుచుండు తద్దయు నే ఖే
దమ్మును బూనకు లక్ష్మిని, నెమ్మదిఁ దోడ్కొనుచు నిటకు నెతి హరి వచ్చున్. 80

సీ. అని వకుళాదేవి యచట పద్మావతి, నాదరింపుచునుండె నంతలక్ష్మి
కపిలాశ్రమంబులోఁ గన్పట్టెఁ బద్మావ, తీదేవి చింతఁ దాఁ దెలిసి చక్రి
తలఁచి నాకై మేటితపము సేయఁగనేల, యాకొంత కొండపై నడలనేల
యని చింతసేయుచు నందుండు కపిలము, నీశ్వరు నీక్షించి యిట్టు లనియె
తే. మౌని పద్మావతిం బెండ్లిమాధవుండు, చేసుకొని దాని విడనాడి చెలఁగి నన్నుఁ
గూర్చి తప మొనరించుచుఁ గొంకుమాని, యుండు వాఁడేమి సేయుదు యోగివర్య.

వ. అనిన విని యమ్మునీశ్వరుం డిట్లనియె. 82

క. హరియురమున వసియింపక, సిరి నీ వపు డలుగనేల చిత్రముగద యా
సరవిం జెప్పుము విని నీ, కరయఁగ నంతయును జెప్పె దంబుజనయనా. 83

క. అని కపిలుం డపు డడుగఁగ, విని శ్రీసతి యిట్టులనియె వెన్నుని యురమం
దొనరఁగ నే నుండఁగ భృగు, ముని హరియురమందుఁ దన్నె మూఢాత్ముండై. 84

క. పరుఁడగు పురుషునిపాదం, బరుదుగఁ దాఁకిన యురంబునందుండిన నా
తిరమగు పాతివ్రత్యము, కరముగఁ జెడునంచు దవ్వుగా నేగి తొలఁగితిన్. 85

చ. అన విని మౌని యిట్లనియె నాభృగుఁ డెవ్వఁడు నీసుతుండు ముల్
గనినకుమారుఁ డన్యుఁ డనఁగాఁ దగ దెట్టులటన్న వాఁడు నీ
మనుమఁడు పుత్త్రితుల్యుఁ డనుమానము నుంచకు మాత్మలో మఱిన్
దనుజవిరోధి యీసరణి దాఁచక చెప్పెనొ లేదొ మానినీ. 86

చ. అనవుడు లక్ష్మి యిట్లనియె నంబుజనాభుఁడు నాకు మున్ను చె
ప్పినవిధ మీవు చెప్పితివి భేదము లే దిఁక నించుకేని యం
చనఁగ మునీంద్రుఁ డిట్లనియె నాతనిబాసి ప్రియంబు మాని నీ
వనువుగ వచ్చుటేల యపు డాకరవీరపురంబు చేరఁగన్. 87

క. అనికపిలుఁడు పల్కఁగవిని, వనజాలయ చింతనొంది వారకయపు డా
ఘనయోగీంద్రుని గనుఁగొని, వినయంబున మెఱయ ననియె విధి దూఱు చొగిన్.

క. ఆవిప్రుం డతిగర్వము, తో విష్ణుని దన్నినట్టి దుఃఖముచే నా
శ్రీవత్సము నెడఁబాసితిఁ, బోవలె ననితలఁచి తపుడు పుణ్యాంబునిధీ. 89

ఉ. నావుడు నవ్వుకొంచు మునినాయకుఁ డిట్లనియెం గ్రమంబుగా
నీవిభుఁ డొప్పినట్టిపని నీమది కొప్పక యుండవచ్చునే
నీవు పతివ్రతామణివి నీమదిఁ దోఁచనిధర్మ మున్నదే
శ్రీవనితాలలామ హరిచిత్త మెఱుంగక యిట్లొనర్తువే 90

సీ. సిరి నీవు తపములు చేసి యాశ్రీస్వామి, యురమందు వసియించి యుండి భృగుని
యందు నేరం బిడి యలిగి వోవుట నీకుఁ, దగునె భృగుం డేమి తప్పుచేసె
మూఁడుమూర్తుల గుణములు పరీక్షించుట, కైమును లంపఁగ నజునిజేరి
యతనిరజోగుణం బట పరీక్షించి శం, కరుని తమోగుణం బరసి యంత

తే. హరిమహాసత్వగుణము బ్రహ్మాదులకును, దెలియఁ జేసెడికొఱకుఁ దా నెలమి భక్తి
నుంచికొని తన్నినాఁడు గర్వించి తన్నె, ననుచుఁ బల్కకు మునిభావ మరయకుండ.

సీ. స్వల్పదోషములకు జలజజుండును రుద్రుఁ, డలిగిన యాదోష మతిశయముగఁ
దాఁజేసి చక్రి యందఱచేత మెప్పింప, వలె నంచుఁ దన్నినవాఁడ గాని
కోపంబు మదినుంచుకొని తన్నలేదు గా, వున వెన్నుఁ డాపనీ కనుమతించి
యతని గొప్పగ నెంచి యంపించె నాహరి, యందు నాభృగుమునియందుఁ దప్పు

తే. లుంచి హరి నెడఁబాసి వోవుటను నీద, తప్పు గొప్పదిగాన నింతటివిరోధ
మీవు చేయంగరాదు శ్రీదేవుఁ డచట, నిలువ కప్పుడ వేంకటాచలముచేరి. 92

తే. అచటఁ గొన్నాళ్లు కష్టంబు లనుభవించి, నట్ల నటియించి పిదప నయ్యబ్జముఖిని
ప్రేమమీఱఁగ నీక్షించి పెండ్లియాడె, నతని కెందున్నఁ గొదువలే దంబుజాక్షి. 93

క. హరి కరుణామృతసింధుఁడు, సరవిగ నిను బిలువవచ్చు సంతసముగ నీ
వరుగుము తడయక యాకరి, వరదుని వంచించి యిటకు వచ్చుట తగునే. 94

చ. పరమపతివ్రతామణివి భర్తకుఁ జిక్కులువెట్టి యిమ్మెయిన్
ధరణిని వేడ్కఁ బాలకులు డాఁగురుమూతల నాఁడురీతిగాఁ
దిరుగుచు నుండుచందము పతివ్రత కొప్పునె యెందునైన
వరయనినీతులుం గలవె హా యిదియేమి విచిత్ర మంగనా.

సీ. వనితాద్వివింశతివత్సరంబులనుండి, తలజడ ల్గట్టఁగఁ దపసి యగుచు
నాహారనిద్రాసుఖాసక్తులను మాని, నీకొఱకై సర్వలోకకర్త
మనుజుఁడై నీనామమంత్రజపంబును, జేయుచున్నాఁడు సుస్థిరముగాను
నీవు మంత్రాధీనవై విష్ణుదేవుని, జేరఁగాఁ దగు నిది సిద్ధ మెలమి
తే. నింక నీవేడ డాఁగెద విపుడ లేచి, యంబుజాక్షుఁడు నాటియున్నట్టి పద్మ
నాళపథమున నరిగి నీనాయకుండు, దృష్టినిడినట్టి కమలాన శ్రీకరముగ. 96
ఆ. నిలిచి యచట నుండు నీరజాసనముఖ్యు, లటను వత్తు రప్పు డండ లెఱుఁగ
వనిత నీవు చక్రి వక్షస్స్థలమునందుఁ, జేరియుండు భూప్రసిద్ధముగను. 97
క. అని కపిలుం డాప్తముగా, వినిపించిన విమలతరవివేకోక్తుల కా
వనధిజ సంతోషించుచు, మన మలరఁగ నిట్టులనియె మౌనీంద్రునితోన్. 98
సీ. నీవుచెప్పినమీఁద నావలనం దప్పు, గలదని తోఁచె నిక్కంబుగాను
నేనేమి సేయుదు నానాఁటికిం గాల, గతు లీవిరోధంబు గలుగఁజేసె
నటుగాన నాస్వామి కమితచింతను గల్గఁ, జేసితి నిఁకమీఁద సిగ్గులేక
నేను వక్షమునందు నిలువఁబోయినఁ జక్రి, నవ్వఁడే భృగునెంచి నయముగఁదుర
తే. కాన సంకోచ మైనది కాయ మిచట, నుంచి నే నర్థకళతోడ నురుతపంబు
చేసి పతి కపచారంబు జేసినట్టి, పాపమును నీగవలయు నోపావనాత్మ. 99
క. ఈదేహముతో నపకృతి, నాదేవుని కాచరించినందున నిపుడే
యీదేహము హరియెదపై, నాదరముగ నిల్ప నొల్లనయ్య మహాత్మా. 100
ఉ. కావున నవ్యదేహమును గైకొని వెన్నుఁడు పూజసేయు రా
జీవములోన నుండి హరి చేరి యురస్స్థలమందు నిల్చెదన్
నీవిధి సమ్మతించుము మునిప్రవరా యని సన్నుతింప న
ద్దేవిముఖంబు దివ్యతర దృష్టినిజూచి మనంబులోపలన్. 101
సీ. తలఁచె నీరీతిగఁ దాపసశ్రేష్ఠుండు, తెలప దేహంబు ప్రత్యేకపూజ
లందు కారణముండు నని కొంచు నిట్లనె, దేవి యిందుండుము దిరము తపము
చేయుచునుండుము చెలఁగి పద్మసరోవ, రప్రాంతమునను నిర్ణయముగాను
జని పాంచరాత్రపూజల నందుఁ గొనుచుండు, మందుపై నీచిత్త మందుఁ దల్పఁచి
తే. నట్లనే చేయు మని లక్ష్మి కానతిచ్చి, మఱల నిట్లనియెను లోకమాత నీవు
హరికి నిత్యానపాయని యగుచుఁ జక్రి, యెన్ని యవతారముల నెత్తుచున్న నీవు.
క. అన్ని శరీరము లమరం, జెన్నుగ ధరియించి విభుని జెలఁగుచుఁ గీర్తిం
గన్నట్టి నీప్రభావము, మున్నె యెఱుఁగుదు నేను విశ్వమోహిని ధరపై. 103
క. నీవెత్తిన దేహంబులు, నావెన్నుం డెత్తినట్టి యవతారము లిం
కా వేదశిరముల శేషుని, కావనజజ శంకరులకు నలవె గణింపన్. 104

క. మీరాదిమ దంపతు లై, భూరిజగత్త్రియము నిట్లు పుట్టించిన వా
రారయ నిపు డెడఁబాయను, గారణ మున్నందువలనఁ గార్యము గల్గెన్. 105
క. వేంకటగిరిపై మీ రిపు, డంకితముగ నుండవలసినందున నాఁడా
శంక మనంబునఁ బొడమెను, బంకజముఖి నీకు భేద భావము గలదే. 106
క. నిను నేఁ దప్పులు వట్టితి, నని కోపము సేయవలవ దాప్తుఁడ నై నా
మనమునఁ దోఁచిన యర్థము, వినుపించితిఁ గూర్మిచేత విమలేందుముఖీ. 107
ఆ. అనఁగ లక్ష్మి యిట్టు లనియెనో మునినాథ, నీవు చెప్పినందుచే విరోధ
మడఁగె నిటకు వచ్చినప్పటి నాభావ, మిపుడు విన్నవింతు నెట్టు లనిన. 108
క. అలపద్మావతి చక్రిని, గలసి మెలంగుచును వేడ్కఁగా నుండఁగ నా
జలజాక్షుని వక్షముపై, నెలమిని నే నిల్చియుందు నెట్లన్న నొగిన్. 109
తే. తలఁచి హరి నిన్నుఁ గరుణతోఁ బిలువవచ్చు,నపుడు పంచించివచ్చి నీయాశ్రమంబు
నంటెఁ జేరితి ననఁగ సంయమివరుండు, చిఱునగవు నవ్వి లక్ష్మి నీక్షించి పలికె. 110
తే. వినుము విష్ణుండు కృష్ణుఁడై వేలసంఖ్య, లైన కాంతల చేఁబట్టి యందఱకును
నన్నిరూపములై గూడునపుడు నీవు, శౌరి నెడఁబాసి యుంటివి చంద్రవదన.
క. మాయాశ్రమము పవిత్రము, చేయుట కిటు వచ్చితివి విశేషం బయ్యెన్
నీయాత్మేశ్వరు నిఁక నెడఁ, బాయక శేషాచలంబు పై నుండు సిరీ. 112
క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పఁగ, విని సిరి యాకపిలగురుని వీడ్కొని వేడ్కం
దనయోగమహామహిమం, బును బెంచుచు లేచి లోకపూజ్యతకొఱకై. 113
సీ. పూర్వాంగమునకుఁ దపోనిష్ఠఁ బుట్టించి, యందుంచి దివ్యదేహంబు దాను
బ్రత్యేకముగఁ దాల్చి పద్మనాళంబునఁ, జొచ్చి యాదారిని వచ్చివచ్చి
పైన వెల్గుచునుండు పద్మకర్ణికయందుఁ, జేరి సుఖాసనాసీన యగుచుఁ
గొ్రక్కాఱు మెఱపులు గుమిగూడి విగ్రహం, బై నిల్చినట్టు లయ్యబ్జమందు
తే. శ్రీరమాదేవి యున్న నీక్షించి విష్ణు, దేవుఁ డానంతజలధిలోఁ దేలి సిరిని
జూడ నాలేపు హరిమోముఁ జూచి సిగ్గు, చేతఁ బల్కక తలవాంచి చింతనొంది.
సీ. తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్లని లక్ష్మి, నాకతంబున నిందు నావిభుండు
తపసియై ఘనజటాధారియై తా నిరా, హారియై భోగంబు లన్ని విడచి
యీరీతిగానుండు వైరాగ్యవిగ్రహం, బిటుచూడ వలసె నింకేమి సేతు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాలక్ష్మి భావంబు, భావించి విలసితాభరణములను
తే. గనకచేలము శంఖచక్రములఁ దాల్చి, నీలమేఘనిభాంగుఁడై నిల్చియున్న
హరిని శ్రీదేవి చాల మోహమునఁజూచు, చుండఁగాఁ జక్రితలవాంచి యూరకుండె.
చ. సిరి తను జూచుచున్నపుడు శీర్షము నేలకు వంచి లజ్జతో
నరమరఁ జేయుచున్న పతి నంబుధికన్యక చూచి సిగ్గునన్

మఱల శిరంబు వంచి యనుమానమునం దను జూడకుండఁగా
హరి కమలాలయాననము నప్పుడు మోహముమీఱఁ జూడఁగన్. 116

క. కందర్పుఁడు మదిని భయం, బొందక సిరి నెదకుఁ బిలువ కున్నాఁడని గో
విందుని మదిలోఁ జొరఁబడి, సందడి సేయుచును బుష్పశరముల నేసెన్. 117

సీ. అప్పు డాగోవిందుఁ డళికియు నళుకక, ధీరుఁడై శ్రీరమాదేవి తొలుతఁ
దనుఁజూచి మాటాడినను దాను మాటాడ, వలె నంచు శిరమును వాంచి యుండె
హరి పిల్చినపుడు మాటాడె నంచును లక్ష్మి, కమలంబుపై నిల్చి కదల కుండె
బ్రహ్మరుద్రాదు లాభావము ల్భావించి, తమవాహనము లెక్కి తరలివచ్చి
తే. రమ్యతరమైన పద్మసరస్సుచెంతఁ, జేరి శుభవాద్యములను ఘోషింపఁజేసి
పుష్పవర్షము గురియించి పొగడి వారి, కిర్వురకు భక్తితో మ్రొక్కి యిట్టు లనిరి.

దండకము. శ్రీమత్పరంధామ జీవాంచితస్తోమ శ్రీమానినీలోల శృంగారసల్లీల కంద
ర్పలావణ్య కంజోద్భవాగణ్య సాద్గుణ్యసంపన్న సంరక్షితాపన్న సత్యవ్రతాచార
సాధువ్రజోద్ధార సారాంబుదశ్యామ సంపూర్ణ సత్కామ వేదాంత సంచార
విశ్వంభరాధార శ్రీవేంకటాద్రీశ సచ్చిత్ప్రకాశా పరాకాశలోకేశ వాగీశ గౌరీశ
నాకేశ వంద్యాఘ్రిపద్మద్వయా నిత్య సత్యాద్వయా సద్దయాసాంద్ర యోగీంద్ర
హృత్పద్మ భృంగా శుభాంగా సుచారిత్ర మిత్రాబ్జనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా మహో
ల్లాస భక్తప్రియా శ్రీనివాసా మమున్ సత్కృపం జూడు మోతండ్రి తర్గొండ
వాసా నృసింహా సదా శ్రీనమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 119

వ. అని మ్రొక్కుచు వినుతించి యిట్లనిరి. 120

సీ. క్షీరసాగరజాతే చిత్తజాతునిమాత, ప్రథితగుణోపేత భాగ్యదాత
అమృతాంశుసోదరి యార్తిదోపవిదారి, నవ్యసుందరి సదానందలహరి
భక్తసజ్జనపాల పాపవనానల, విహితాలవాల సద్వినయశీల
కనకపద్మాలయ కవివర్యగణగేయ, విబుధనికాయ సద్విజయనిలయ
తే. లక్ష్మి నీస్వామి వక్షస్స్థలంబునందుఁ, జేరి శేషాద్రిపై భూప్రసిద్ధముగను
వెలసి మామీఁద సత్కృప నిలుపవలయు, ననుచుఁ బ్రార్థించి వారిట్టు లనిరి మఱల.

సీ. పరఁగఁ గార్తికశుద్ధపంచమీ భృగువార, ముత్తరాషాఢ సంయుతదినంబు
చక్రివక్షమునందు సంతసంబునఁ జేర, వలె మైత్రతారగ వఱలునాఁడు
తడ వేల నంచు విధాత శంకరులును, విన్నవింపఁ నావిజయలక్ష్మి
పలుకకుండినఁ జూచి బ్రహ్మదేవుఁడు భృగు, సంయమీంద్రుని కనుసైగఁ జేసె
తే. నపుడు భృగుముని సిరిపాలి కరిగి మ్రొక్కి, మాతృదేవత నాతప్పు మఱచి యిప్పు
డైన నీకుఁ బుత్రుండనంచు నెంచి, హరియురంబునఁ జేరు మాయమ్మ యనుచు.

క. బహువిధముల వినుతింపఁగ, సహజజ్ఞానమున నధికసంతసమున శ్రీ
మహిళామణి భృగుమౌనిని, విహితంబుగ నాదరించి వేడ్కం గనియెన్. 123
క. ముని నీదృఢతరభక్తికి, ననుపమధైర్యమునకు మెచ్చి తల సత్వగుణుం
డనఁదగు నాదేవునిపై, ననుమానము నొంది దూర మరిగితి వయ్యా. 124
సీ. నా రజోగుణమున కారీతి కాఁగల, గతి జతగూడిన కారణమునఁ
బ్రాణేశు నెడఁబాసి పరదేశమున నుండు, టొక్కటి విభునిచే నుగ్రతపము
చేయించు టొక్కటి సిద్ధించె నందుచేఁ, గాల మెంతటివారు గడుపలేరు
నీతప్పుగా దది నాతప్పుగా దది, కపటనాటకసూత్రకరధరుండు
తే. నైన యాచక్రికార్యంబు లన్ని తలఁప, నతనిపను లన్ని చూడఁగ నతనికెఱుక
యనుచు భృగుమునిలోనని యనుముదమున, మహితుఁడౌ హరి పాదపద్మములయంద.
ఎ. దృష్టినిల్పి భక్తి తుఱంగలింపఁ జేయుచునుండ. 126
క. పుత్తడిబొమ్మ విధమ్మున, నత్తర్వి సువర్ణపద్మమం దుండి విభుం
డెత్తి యురంబున నిడుకొను, నిత్తటి నని తలఁచి కదల కిందిర యుండెన్. 127
చ. వనజజు శంభు లిద్దఱును వార్ధితనూభవ మోము చూచి త
న్మనమున నుండునట్టి యనుమానము తాము గ్రహించి పద్మలో
చనునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి సాగరకన్యక నెత్తి వక్షమం
దొనరఁగ నుంచుకొమ్ము హరి యో జగదీశ యటంచుఁ బల్కఁగన్. 128
చ. విని హరినవ్వి యిట్లనియె వింతగఁ జూచుచు నుండ నేల న
వ్వనధిజ కెల్లకాలము నివాసముగాఁ దగినట్టి నాయురం
బున నిఁకనైన నిల్వ్యమని పొంగుగఁ జెప్పుడు మీర లిప్పుడ
న్నను విధి రుద్రు లిద్దఱు మనంబున సంశయమొంది తాల్మితోన్. 129
తే. పలికి రిట్లని దేవి నీప్రాణవిభుని, పక్షమునఁ జేరి యుండఁగ వలయు నిపుడు
మంచిలగ్నంబు గనుక నెమ్మదిగఁ జేరు, మనఁగ నంభోధికన్య ప్రియంబు మెఱసి.
సీ. ఘల్లుఘల్లని కాళ్లగజ్జె లందెలు మ్రోయ, మొలనూలు గజ్జె లిమ్ముగను మెఱయఁ
జలువారు పసిఁడియంచులనొప్పు తెల్లని, చీర నద్దపుఁగాంతి చెన్ను మీఱ
రహిని చందురుకావి రవికెను బంగరు, గిండ్ల భంగిగను బాలిండ్లు తనరఁ
జారుకొప్పునఁ బూలసరులు సొంపును జూప, ముంగురుల్ నుదుటను మురువుఁ దెల్పఁ
తే. గర్ణ కంఠాభరణ కరకంకణములు, వరశిరోభూషణంబులు సురుచు లెసఁగ
మందహాసంబు సేయుచు మహితవినయ, ధనమొసంగుచుఁ జూచుచుఁ దనవు మెఱయ.
సీ. భాసుర నాశికాభరణంబుతోఁ గూడి, బింబాధరము కాంతి పిక్కటిల్లఁ
దీరగు కస్తూరితిలకంబుతోఁ గూడి, నిటలతటద్యుతుల్ నివ్వటిల్ల

నెలవంక బొమలును నేత్రాంజనము సరి, గా సొగసై నీలకళల నీనఁ
బరిమళగంధలేపనముతో నెనసి ప, త్తుల్కుసుమసౌరభము దిక్కులను నెఱయ
తే. హంసగతి నొప్పు నుదధిదుగ్ధాబ్ధినుండి, వెడలి మును వచ్చి హరిచేరు విధము గాను
రమ్యతరమైన పద్మసరస్సు వెడలి, శ్రీరమాసతి పతిచెంతఁ జేరి నిలచి. 182

క. మును తనకు నివాసంబై, తనరెడు హరి యురమునందుఁ దనకరములఁ జా
దనమలఁది మోహముం దగ, మనమున భక్తియు నెసంగ మాన్యత మెఱయన్. 183

సీ. తులసీదళంబులు దూర్వాంకురంబులు, మల్లెపూవులును జేమంతిపూలు
మొల్లలుతోఁ గడు మోదంబు దనరు పూ, దండ యొక్కటిఁ గట్టి తనివిఁ దీరఁ
గరములతో నెత్తి కంకణంబులు మ్రోయ, హరికంఠమం దుంచి యచట నిలిచి
యున్న లక్ష్మిం జూచి మన్ననఁజేసి తా, హస్తంబునంబట్టి యల యురమునఁ
తే. జక్రధరుఁ డుంచుకొనియె నాసమయమునను, వారిశిరములపైఁ బుష్పవర్షములను
దొడరిగురియించి దేవదుందుభులు మొఱయఁ, జేసిహరిచెంతజిష్ణుఁడు చేరిమ్రొక్కె.

సీ. ఆడిరి రంభాదు లంబరంబున నిల్చి, పాడిరి గంధర్వపతులు సతులు
తుంబురు నారదాదులు వీణమీటి గా, నములు చేసిరి కడు నయము మెఱసి
కశ్యపాది మునీంద్రఘనులు వేదాంతర, సూక్తులఁ బొగడిరి భక్తవరులు
మఱి గొనియాడిరి మాన్యతగా గిరి, జా సరస్వతులొగి భాసురముగ
తే. మంగళారతు లిచ్చిరి మంగళమని, శంకరుండును బ్రహ్మయు సదమలాత్ము
లగుచు నేసలుచల్లిరి యమరవరులు, కీర్తిఁబ్రకటించు చెలిమి మ్రొక్కిరి దొడంగి.

వ. అప్పుడు విష్ణుండానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు నిజరథంబు నెక్కి శ్రీకాంతతో శ్రీవేంకటాచలారోహణంబు సేయుచుండె, నాసమయంబున బ్రహ్మేంద్రాదు లా లక్ష్మి యుదయించిన పద్మసరస్నానం దీకార్తీక శుద్ధపంచమిదినంబున జనులు స్నానంబు చేసిరేని వారలకు లక్ష్మీకటాక్షంబు గల్గు నని తత్తీరంబునం దాము మునింగి యాస్వామి వెనువెంట నరిగిరి. శ్రీస్వామి వరాహస్వామియును మతంబున విష్వక్సేనాది పరమభాగవతు లలంకరించియున్న నిజనివాసము చేర నప్పుడు పద్మావతి సకలభూషణాంబరాలంకృతయై తదానందనిలయంబునం బ్రవేశించి హరికి సిరికి నమస్కరించె, నంతఁ బద్మాలయ పద్మావతిని దీవించి చెంత నుంచుకొని వకుళను విశ్వాసంబుఁ జూపి యిచ్ఛామాత్రంబున సకలపదార్థంబుల నాకర్షించి బ్రహ్మాదులకు విందు చేయించి సువస్త్రభూషణాదుల నొసంగి సంతుష్టులంజేసి మునులను గౌరవింప, నందఱు తమ నివాసంబుల కరిగిరి, వెన్నడి వేంకటేశ్వరుడు లక్ష్మీ పద్మావతులతోడం గూడి సుఖంబుండి యొక్కనాఁడు వినోదంబుగ లక్ష్మింజూచి యిటనియె. 186

తే. శ్రీరమాదేవి నీవు వచ్చినకతమున, నాకు సంతోషమయ్యె నానాఁడు ధనదు
చేతఁ దీసిన ఋణము దీర్చెడు నుపాయ, మేమి నాకిప్పు డెఱిఁగించు మిందువదన.

క. అనుచు వినోదంబుగ నా, వనజాక్షుం డడుగ నపుడు వనజాలయ యి
ట్లనె ఋణము సేయునప్పుడు, నను నడిగితివే యటంచు నగి మఱి పలికెన్. 138

మ. అనఘా పెండ్లికి నేను వచ్చినపు డిం దర్థంబు లేదంచుఁ జె
ప్పినఁ దప్పే మటు చెప్పిన న్ధనము నేఁ బ్రేమారఁగా నియ్యనే
నను నీ వప్పుడు తేరఁజేసి ధనదు న్నా పెండ్లి కీ వర్థ మి
మ్మని యాచించి ఋణంబు సేయుపని కేమందున్ జగన్నాయకా. 139

క. అపు డఱమఱఁ జేయఁగఁ గద, కపటాత్ముఁడ ననుచుఁ దెలిసి కరవీరపురం
బుపశమముఁ జేరితి నొగిఁ, జపలతఁ బాతాళమునకుఁ జనుట మహాత్మా. 140

ఉ. నాపుడు వెన్నుఁ డిట్లనియె నన్నెడఁ బాసినజాలిచేత నే
నీ వతిచింత నొందఁగను నెమ్మి ధనంబును గూర్చి పెండ్లికిం
గావలె నంచు ని న్నడిగి కైకొనలేను కడంగి యోరమా
దేవి మఱద్ది త ప్పనుచుఁ దేరగఁ జూడకు మింకఁ బల్కఁగన్. 141

శా. ఆమాటల్ విని లక్ష్మి యిట్లనియె నాఁ డారీతి నయ్యెం గదా
యామీఁదం దడవైన వడ్డి బరువై యాపత్తురాదేమి నీ
కీ మర్యాదను నిల్వనుండిన ధనం బీవేళ నే నిచ్చెదన్
స్వామీ వానిఋణంబు దీర్చు మనినన్ సంతోషసంయుక్తుఁ డై. 142

సీ. హరి యిట్టు లనె నీమహామహిమంబు నే, నెఱుఁగనె మును క్రొత్త యేమితలఁప
నిపుడు కుబేరుని కీవర్థ మీనేల, నానాఁటి వడ్డి నిర్ణయముగాను
క్రమముగ నిచ్చుచుఁ గలియుగాంతంబునం, దంతయుఁ దీర్చి విశ్రాంతి నొంది
వైకుంఠపురిఁ జేరవచ్చునంతకు శేష, శైలమందుండి భూజనుల నెల్లఁ

తే. బాలనము చేసి వారిపాపముల నింకఁ, బరిహరింపుచు రక్షింప వలయు నెలమిఁ
గా[illegible]నయ్యప్పు తలఁప శీఘ్రంబ యీయ, వలద దెట్లన్న విను ప్రేమ వఱల నిపుడు.

సీ. కలియుగంబునఁ బాపకర్మంబు లొనరించు, ప్రజకు రోగాది తాపత్రయములు
కల్గఁగ వెఱచి తత్కాలంబుగా నన్నుఁ, బేర్కొంచు కడు మొరల్ వెట్టునపుడు
వారియాపదలు నివారించి ప్రోవక, నే నూరకుండుట నీతిగాదు
గనుక యానరు[illegible]ర్మము ల్వారి ద్రవ్యంబుపై నాకర్షణంబు చేసి

తే. వచ్చు నాపదల[illegible] వారిననము, నేను గొండకుఁ దెప్పించి నిప్పుహుండ
నగుచుఁ దత్పాపపరితాప మైనట్టిధనము, మూఢజనులకు నిప్పింతు మొ[illegible]టె.

తే. ఎలమిఁ బుణ్యాత్ము లైనవా రిచ్చినట్టి, ధనమునం గొంతఁ గైకొని ధనదునకును
గొంతవడ్డికిఁ జెల్లించి వింతలీల, లెసఁగఁ జేయుట మేలందుఁ బొసఁగఁ బల్కి.

సీ. మఱల నిట్లనె నో రమాదేవి ద్రవ్యంబు, నెల్లవారికిని నీ విచ్చుచుండు
మాద్రవ్య మిచటికి నాకర్షణముచేసి, సుజన దుర్జనుల కిచ్చుచుఁ గ్రమంబు
గాఁ బ్రభుత్వము నిందుఁ గడపుచు నీకలి,కాలంబు మానంబులీల నడుప
వలయుఁ గావున ధనపతికి నప్పిప్పుడ, తీర్చఁ గూడదని నేఁ దిరముగాను
తే. వ్రాసియిచ్చితిఁ గడువిడి పత్రమలర, దాని నిప్పుడఁ జెఱుపంగఁ దలఁప నేల
మఱియు మొకలీయ నేల నెమ్మదిగ ననఁగ, వినిరమాదేవి హరిఁజూచి వెలయఁబల్కె.

క. దేవా మీచిత్తమునం, దీవిధమునఁ దలఁచి యుండి యీఋుణ మిఁక నే
నేవిధమునఁ దీరుతు నని, యావేళ వినోదలీల నడిగిన దేలా. 147

క. అనుచు రమాసతి యడుగఁగ, విని హరి యిట్లనియె నీవు విత్తము ప్రజకున్
ఘనముగ నిచ్చిన నది గై, కొనియెద నని నిన్ను వేఁడుకొంటిని లక్ష్మీ. 148

వ. అనిన విని లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 149

క. మన మలరఁగ నే ద్రవ్యం, బనఘా నీకిత్తుఁ దీర్చుమా ఋణమనినన్
వినక పరస్పరముగ భూ, జనులకు నే నియ్య ననెడి సరణిం జెపుమా. 150

సీ. అన విని మఱల నిట్లనియె నో ప్రాణేశ, కలియందు నరులెప్డు గరినహృదయు
లగుచు దానములు సేయరు గాన జన్మజ,న్మాంతరంబులను జంద్రాంశ నొంది
నశియింతు రటువంటినరులకు ధనము నీ, వీయు మటన్న నే నీయలేను
వరద నీకెంత ద్రవ్యంబైన నిచ్చెద, నీవె వారల కిమ్ము నెనరు మించి
తే. యనఁగ హరి యిట్టు లనియె మోక్షార్థులైన,వారలకు ముక్తి కోరికల్ కోరి పుణ్య
కర్మములు సేయువారి కౌకర్మఫలము, లిచ్చి రక్షించు నదియ నా కిష్ట మతివ. 151

సీ. కలుముల చెలి నీవు గావునఁ గలుము లి,చ్చెడుపని నీవంతు చెలఁగి వారి
మెండు రూకల నాక్రమించి యాపదల ని,వారించి సంతానవరము లొసఁగి
సంతసించుటకు నా వంతని పల్కఁగ, హరిని వీక్షించి యి ట్లనియె లక్ష్మి
మనుజులు దానధర్మపరోపకారముల్, చేయరు వారికి సిరుల నొసఁగు
తే. టెల్ల వారది దెచ్చి నీ కిచ్చుటెల్ల, ధనము గల్గఁగ నే దంభ దర్పలోభ
ములను బెంచుదు రాద్రవ్యమును నిజముగ, నీకు నొగిఁ దెచ్చి యిత్తురే నీరజాక్ష.

వ. అనిన విని హరి శ్రీలక్ష్మింజూచి, నీవు చెప్పినయట్ల కలియుగమునందుఁ బుట్టిన నరు
లట్ల లోభు లగుటకు సందియంబులేదు నిక్కంబగు నందొక్కయుక్తి గల దది
యెట్లంటివేని జనులు పాపంబులు సేయుదురు. దాన రోగాది బాధల ననుభవిం
తురు. అట్టి కాలంబున నన్నుఁ దలంతురు. అపు డవ్వారి స్వప్నంబులం బ్రత్య
క్షంబై వారి కలిమికొలఁదిగ ముడుపులు గట్టించి తద్విత్తంబునకు నధికంబుగ వడ్డి
పెచ్చు పెరుగనిచ్చి ప్రతివత్సరంబును హరిని దండించి యీ వేంకటాద్రికిఁ దో
డ్కొని వచ్చి వారుతెచ్చిన ధనంబు వీక్షించి పుణ్యపాప విత్తంబుల నేర్పరించి

సుజన దుర్జనులకుఁ బంచిపెట్టించి నాకు సంతర్పణంబు సేయుండని యాచించి వారిచేత నన్నదానంబులం జేయింపుచు నందున వారి ద్రవ్యాన్నదానంబులు చేసిన వా రగుచుందురు గావున వా రొనర్చిన స్వల్పదానం బైన నధికంబుగ నెంచి నీవు వారికి ధనధాన్యంబు లిచ్చుచుండవలయు, నేను వారికి నయభయంబులం జూపి తద్ద్రవ్యాన్నంబు లిచ్చుటకుఁ జెప్పించి వారిచేత దానంబులు చేయింపు చుండవల యు నీ వేంకటాద్రియందుఁ జేసిన దానంబులకు నధికఫలంబుల నిచ్చు నందు నే నీ యుక్తి పన్నితి నీయుక్తి చేయకుండినఁ గలిపురుషుండు సకలధర్మంబులం జెఱచి ప్రజల ననేకవిధంబుల బాధించి నరకంబులం ద్రోయించుం గావున మదంశసం భవులైన జీవుల కలికాలంబులం దీప్రకారంబు రక్షించుకొఱకు నే నీ యద్రియం దు నిలిచితి నీవును నాకుఁ దోడ్పడి మదర్పణంబులు సేయుటకై ప్రజలకు భాగ్యం బుల నిచ్చుచుండుమని నిన్నుఁ బ్రార్థించితి నీ విప్పుడ కుబేరునియప్పు దీర్చితివని నే నిందు నిరుద్యోగంబుగ నుండవలయు నట్లూరకుండుట ధర్మంబుగాదు గావున నీవిపు డిట్టి యుద్యోగంబు నాకొసంగుమనిన విని నవ్వి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 153

సీ. ధన్యాత్మ నీతోడ దబ్బ రాడఁగరాదు, చెప్పెద నిప్పుడ సిద్ధముగను
మహియందు దానధర్మపరోపకారము, ల్జేసి నీ కర్పణ చేయుచున్న
వారికి ధనధాన్యవరసంపదల నిత్తు, నందున లోభపాపాత్ము లైన
నరుల ధనంబులు నానాఁట నశియింపఁ, జేయుదు నది వృద్ధి చేయ ననుచు

తే. వారికి సమ్మతముగఁ జెప్పి నరులకెల్ల, సంపదల నిచ్చుచుండె నాసమయముునను
సకలజనములు వేంకటాచలము చేర, వచ్చి ధనరాసు లాస్వామి కిచ్చి మ్రొక్కి.

వ. అదియునుంగాక శ్రీనివాసార్పితంబుగ ననేకబ్రహ్మణులకు సకల దానంబులు చేసి యిహపర సౌఖ్యంబు లనుభవింపుచుండి రా శ్రీనివాసుండు సకలజనుల నెలమి రక్షించుచుండె నని దేవదర్శనుండు చెప్పిన విని సంతసించి క్రమ్మఱ దేవలుం డిట్లనియె. 155

సీ. ఘనదేవదర్శనముని శుకాశ్రమమందుఁ, దపనీయచేలుండు తపముసేయ
నప్పు డాయోగీంద్రుఁ డందుండెనో లేదొ, యనిన దేవలున కిట్లనియె నతఁడు
విను విప్ర వారి తపం బొనరింప కట మున్నె, బ్రహ్మపదానందభరితుఁ డగుచు
శుకయోగిచంద్రుఁడు సూర్యమండలమునఁ, జొరఁబడి పోఁ జూచి సూర్యుఁ డతని

తే. నిల్పి యిట్లని పల్కె నోనిర్మలాత్మ, నీకు గురుఁడైనవ్యాసుఁ డీలోకమునను
నిన్ను వెదకుచునుండఁగ నీవు నింగి, కెగిరిపోవుట పాడిగా దెట్టులనిన

క. నీ వాశ్రమధర్మములను, బో విడిచి మహావిరక్తిఁ బొందుట తగునె
దేవర్షి పితౄణంబులఁ, బావనమతి వగుచు దీర్చి పైఁ కరుగు మయా.

సీ. ఆదియం దమరంగ వేదముల్ చదివితి, వందుచే ఋషిఋణం బపుడ తీఱె
సతి నింకఁ జేఁబట్టి సవనముల్ గావించి, ధీరుఁడవై దీర్చు దేవఋణము
పుణ్యాత్ము లగునట్టిపుత్త్రికులను గాంచి, పెంచి గ్రక్కున దీర్చు పితృఋణంబు
కొంకక ఋణవిముక్తుండ వై జ్ఞానివై, మహి విరక్తుండ వై మఱల నిటకు
తే. వచ్చి నామండలము దాఁటి హెచ్చి పైకిఁ, గ్రమము గాఁ బోయి మీఁది లోకములు గడచి
పరమపదమును జెందుమో పరమమౌని, యనినఁ జిఱునవ్వు నవ్వి యిట్లనియె శుకుఁడు.

వ. నీ వాదిత్యుండవు త్రిమూర్త్యాత్మకుండవు కర్మసాక్షివి జగచ్చక్షుండవు భాస్కరుండవు నీచిత్తంబునకుఁ దెలియని యర్థంబు లే వైన నామనంబునం దోఁచిన యర్థంబు విన్నవించెద నెట్లనిన మాతృగర్భంబు సొచ్చి దేహధారియై భూమియందు నుదయించిన దినంబు మొదలుకొని యుదయాస్తమయ వ్యాజంబునఁ బురుషాయువును గాలంబు వంచించి కొంపోవుచుండును గావున జలబుద్బుదంబున నిత్యంబుగాని దేహంబునందుండి చతురాశ్రమంబుల నడపి దేవఋషి పితృఋణంబులం దీర్చి జ్ఞాన వైరాగ్యంబు లభ్యసింపవలయు నంటిరి వేదోక్త కర్మ మర్యాద యగుం గావున నాచరింపందగు నైనను దేహం బనిత్యం బైనందున ముముక్షుం డైనవాఁడు కర్మారణ్యంబునం బ్రవేశింపఁ డనిన శుకుం జూచి సూర్యుఁ డిట్లనియె. 159

శా. ఆదిన్ విశ్వము వృద్ధిసేయుటకుఁ బద్మాక్షుండు గల్పింపఁగా
వేదోక్తాశ్రమ ధర్మకర్మతతి భూవిఖ్యాతమై యుండఁగాఁ
గాదంచు న్విడనాడి నీ వెగిరిపోఁగా వచ్చునే యంచు న
య్యాదిత్యుండు వచింపఁగా శుకుఁడు నెయ్యంబొప్పఁగా నిట్లనెన్. 160

సీ. వనజాప్త విను సర్వవర్ణాశ్రమాచార, ధర్మంబులును మోక్షధర్మములును
మాతండ్రి బోధింప నాతత్త్వవిజ్ఞాన, మాత్మయం దుదయించె నపుడ గురుని
గాంచి యిట్లుంటె నిక్కంబుగఁ బ్రథమాశ్రమమున నాత్మవివేక మమరఁ గలిగి
నట్టివాఁ డావలి యాశ్రమధర్మముల్, విడువఁగ వచ్చునో విడువరాదొ
తే. తేటగా నిశ్చయము నాకుఁ దెలుపుఁ డంచు, నేను బ్రార్థింపఁగాఁ జూచి నెన[illegible]చేతఁ
జెప్పఁజాలక మిథిలేశుఁ జేరి యడుగు, మనఁగ నేఁ బోయి జనకు నట్లడుగ నతఁడు. 161

సీ. నను జూచి పలికె నో మునివర విజ్ఞాన, మబ్బుటకై చతురాశ్రమములు
నడిపింపఁగావలె నాటిన జన్మజ, న్మాంతరవాసన నంటినట్టి
సదమలవిజ్ఞాన ముదయించినప్పు డా, శ్రమధర్మకర్మముల్ [illegible]సల్ప కపుడ
పట్టైన స్వస్వరూప పరస్వరూపముల్, దెలిసి వర్ణాశ్రమాతీతుఁ డగుట
తే. విహితకర్మం బటంచును వీడుకొల్పె, నది మొద లాఢ్యవైరాగ్యమందుఁ బొంది
నట్టినన్ను గృహస్థుఁడ వగుమటంచు, నింతగా నిందు మీ రాన తీయఁ దగునె.

చ. అని శుకయోగి పల్కఁ విని యంబుజమిత్రుఁడు నవ్వి యిట్లనెన్
జనకుఁడు జ్ఞానకర్మముల సల్పుచు సర్వసమత్వమొంది భూ
మిని బరిపాలనం బెపుడు మెచ్చఁగఁ జేయుచు నుండి బిడ్డలన్
గనినటువంటివాఁడు నిను గాఢవిరక్తిని బొందఁ జెప్పెనే. 163

సీ. హరియందుఁ బద్మజుం డజునియందు వసిష్ఠుఁ, డామునినాథునియం దుశక్తి
శక్తియందుం బరాశరుఁ డాఘనునియందు, వ్యాసుఁ డావ్యాసునియందు నీవు
పుట్టి విరక్తిని బొంది యూరకపోక, పుణ్యాత్ముఁ డైనట్టి పుత్త్రి నొకని
గాంచి ధరిత్రిపై నెంచవచ్చిన నిన్నుఁ, బోనిత్తు నందాక పోవఁగూడ

తే. దంచుసూర్యుండు పల్కఁగ నాశుకుండు, సమ్మతించుచు నిజతనుచ్ఛాయ నొక్క-
పుణ్యపురుషునిఁగాఁ జేసి బుద్ధి నిచ్చె, నప్పు డాపురుషుండు మహాత్ముఁ డనుచు. 164

చ. శుకునకుఁ బద్మమిత్రునకు సుస్థిరుఁడై ప్రణమిల్లి భక్తితో
ముకుళితహస్తుఁడై నిలిచి ముందరనుండఁగఁ జూచి సూర్యుఁడా
శుకమునియోగసిద్ధి కతివోద్యము నొందుచు సంతసించి తా
నకుటిలచిత్తుఁడై జనితుఁడైనకుమారుని చూచి యిట్లనెన్. 165

క. మాయగ శుకమునిదేహ, చ్ఛాయను బుర్షుండ వగుచు జనియించిన నీ
వీయవనీస్థలి నరుదుగ, ఛాయాశుకుఁ డనెడు పేరఁ జరియించు మయా. 166

క. అని సూర్యుఁ డానతిచ్చిన, విని ఛాయాశుకుఁడు చాల వినయము మీఱన్
వినుతించి యవల నాశుకుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియెఁ జాల గౌరవ మొప్పన్. 167

క. జనకా నన్ను సృజించిన, పనియే మిపు డానతిచ్చి పంపుఁ డటంచున్
వినయంబున మ్రొక్కినఁ గనుఁ, గొని ఛాయాశుకున కాశుకుం డిట్లనియెన్. 168

సీ. పుణ్యాత్మ నీవింక భూలోకమున కేగి, శ్రీవేంకటాద్రి దక్షిణముగాను
ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరికి నుత్తర, తటమున వెల్గు సిద్ధస్థలమున
మహిమ నొప్పు మదాశ్రమంబున నీవుండు, మదిగాక శ్రీగంగ కరిగి మాకుఁ
దండ్రియైనట్టి వేదవ్యాసముని నన్నుఁ, బేర్కొన్న నపు డతిప్రేమ మీర

తే. నీవు నారీతిగా నందు నిలిచి పలికి, చెలఁగి వారికి శుశ్రూష చేసి వారి
యనుమతిం బెండ్లియాడి నందనులఁ గాంచి, కులము నభివృద్ధిసేయుము గొప్పతనరి.

తే. ఇపుడు ముందుగ శ్రీకాశి కేగి యచట, నచలభక్తిని బాదరాయణుని గొన్ని
వత్సరంబులు గొలిచి యవ్వల మదాశ్ర, మస్థలంబునఁ జేరు కుమార యనుచు. 170

సీ. దానికి నియమించి వసుధకుఁ బంపించి, పంకజాప్తునిఁ గాంచి పల్కె నిట్లు
మార్తాండ నీకృపామహిమచే సుతుఁ డుద, యించె నన్నింకఁ బోనిమ్మనిన
నగి సూర్యుఁ డిట్లనె నాస్వరూపంబగు, జీవతత్త్వం బెద్ది చెప్పుమనిన
శుకుఁ డిట్టు లనె జగజ్జ్యోతిస్వరూప నీ, చిన్మాత్రసత్తు నేఁ జెప్పఁగలనె

తే. నాకుఁ దోఁచినయంత నిర్ణయము గాను, మద్గురుని సత్కటాక్షసన్మహిమ చేత
విన్నవించెద మదిని భావించి యంచుఁ, బద్మబాంధవునకు మ్రొక్కి పలికె గరిమ.

వ. నారాయణపరబ్రహ్మంబను చిద్బిందువువలనఁ బ్రణవస్వరూపంబైన శబ్దంబు పుట్టె నా శబ్దంబువలన బయలైననభంబునందు స్పర్శవలన వాయువుపుట్టె నవ్వాయువు గగన సంబంధముచేత సూక్ష్మరూపంబగు తేజంబు గలిగె నందగ్ని జనించె నయ్యగ్ని యధికంబై ప్రకాశించి తనయందు వ్యాపింపఁగ నాబింబువు రసాత్మకంబగు సారము మహాజలముగ సృజించి తేజోరూపంబగు నప్పరమాత్మ తా నామహాజలమునందు నిలిచె నది యహిరణ్మయంబగు తేజంబై కొంతకాలంబునకు నారికేళవృక్షంబులు ఫలంబులు నొందుచందంబున ననేక కోటి బ్రహ్మాండంబులలో నొక్కొక్క బీజము వృక్షఫలంబులం దనేక బీజరూపంబై నిల్చినట్టుగ మూలకారణంబైన హిరణ్మయతేజస్సు సూర్యరూపంబై స్థావరజంగమాత్మకంబైన జగత్తును దన రసాంశమువలన జీవమై పోషింపుచును, తేజాంశమువలన హరింపుచును ఎటబీజము భూజలసంబంధముచేత వృక్షాకృతియై వృక్షములో రసరూపమై నిలిచినట్లు హిరణ్మయతేజస్సు సప్తద్వీప సప్తసాగర సప్తకులాచలాధారంబైన బ్రహ్మాండంబుగఁ బరిణమించి సూర్యరూపంబై నిలిచియున్నయది. ఆ స్వరూపంబు సకల భూతంబులయందును రసరూపమైన జీవంబగు నారసమునందు తైలవర్తియందు జ్వాల వెల్గినట్లు తెలివి వెలుగుచుండు నా తెలివియ తన్నును జెవులవినిన శబ్దంబులను జర్మంబువలనం దెలియు స్పర్శంబులను గన్నులవలనఁ జూచు రూపంబులను జిహ్వచేత గ్రహించిన రుచులను ఘ్రాణంబువలన నాఘ్రాణించిన గంధంబులను గర్ణేంద్రియ విషయంబులైన వచనదానగమన విసర్జనానందంబులను మనోబుద్ధి చిత్తాహంకార విషయంబులైన సంశయ నిశ్చయ విచారకర్తృత్వంబులను దెలియు నెఱుకయ చిన్మాత్రంబైన స్వస్వరూపంబగు నింకఁ బరస్వరూపం బెద్దియనిన వ్యష్టిసమష్టి రూపంబులైన పిండాండబ్రహ్మాండంబులయందు నేకరూపంబై వ్యష్టిసమష్టిరూపంబులయందు మేఘమండలమందలి జలము వర్షించిన భూమియందుం గల వాపీకూప తటాకాదులయందు నిలచినచందంబున నీశ్వరచైతన్యంబను మేఘజలంబు జరాయుజాండజోద్భిజస్వేదజలంబులను జతుర్విధ భూతలములయందు నిల్చియుండునని భాస్కరుం డిట్లనియె. 172

తే. ఆ హిరణ్మయ తేజ మీ యఖిలభూత, వితతులందున నెట్లు ప్రవేశ మగును
మృతుల స్వస్థానమున నేక్రమమునఁ జేరు, నాసరణిఁ దెల్పు బాదరాయణకుమార.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 174

సీ. కమలజాండమును బ్రకాశింపఁ జేయుచు, రమణీయ విశ్వకారణము నైన
మహిత హిరణ్మయమండలం బధికతే, జోరసాత్మకమై విశుద్ధ మయ్యె

నందు రసాంశ మాయమృతాంశరూపమా, నది కాలవశమున ననిల మగుచుఁ
దా మేఘ మగుచుఁ జంద్రరసాత్మకంబైన, జలముచేఁ బూర్ణమై చల్లనగుచు
తే. వర్ష ధారలు నిండింప వసుధయందు, సస్యములు వృద్ధిఁబొందు సస్యములయందు
సారతరమైన ఘనజీవసత్తు నిలిచి, ధాన్యమై మర్త్యతతుల కోదనము నగును. 175

వ. మఱియు దృఢరూపమై పశువుల కన్నం బగు వివిధఫల రూపంబుల నొంది విహం
గాది జంతువుల కన్నంబగు వాయురూపంబై సర్పాదుల కన్నంబగు నయ్యన్నంబు
తత్తద్భూతంబుల యందుండు జఠరాగ్ని వలనం బచనంబై పాలలో ఘృ
తంబు పైకిఁ దేలినవిధంబున బిందురూపమై పురుషులయందు నిలిచి స్త్రీగర్భంబు
లం జొచ్చి పిండరూపంబగు తత్పిండంబులయందు జరాయుసంబంధమువలన మా
తృధాతృ సంబంధమువలన ప్రాణాసంబులు వహ్ని దానియందుఁ బ్రకాశించుకర
ణిఁ జైతన్యంబు దీపించుఁ దదనంతరంబు గాలకర్మపరిపూరితం బైనతతి నుదయిం
చు, మఱియు నవ్వర్షజలంబే వృక్షాదులయందు రసాత్మకంబై జీవనంబగు నీ యు
త్పత్తి ప్రకారం బింక లయప్రకారం బెట్లనిన, వాత పిత్త శ్లేష్మాది రోగంబులవలన
భూతంబులు లోఁబడినప్పుడు పల్లముల నిలచిన వర్షజలంబుల సూర్యకిరణంబులు
పీల్చుకరణిఁ గాలస్వరూపమగు సూర్యుఁడు సర్వభూతంబుల యందలి జీవరసం
బుం బీల్చి పోవునప్పు డా రసస్వరూపంబు సూర్యకిరణంబులందు మిళితమై వా
యుమండలంబున నేకమై గగనమార్గంబునఁ జంద్రమండలంబునం జొచ్చి చం
ద్రుఁడు సూర్యునియం దేకీభవించినప్పుడు సూర్యునియందుఁ జెందునని మద్గురుం
డుపదేశించె ననిన విని సూర్యుం డి ట్లనియె. 176

తే. దేవ రాక్షసముఖుల సుస్థితిలయముల, వరుసగాఁ జెప్ప మేనఁగనవ్యాససుతుఁడు
జలజబాంధవు నీక్షించి సంతసించి, మఱల నిట్లనిపల్కె నెమ్మనము గాను. 177

వ. దేవా వటబీజంబునకు భూసంబంధం బొక్కటి యైనఁ గాని వ్రీహిపరిణామంబు
ప్రాణాసంబులను వటపరిణామంబు సహస్ర సంవత్సర పర్యంతంబు గల దాప్ర
కారంబు బ్రహ్మాది దేవశరీరములకును మనుష్యశరీరంబులకును గాలభేదం బున్న
యది, ఆహిరణ్మయ తేజస్స్వత్వాంశం బధికంబు గాఁగ నిలావృత ఖండాది దేశం
బులయందు దేవజాతులు తృప్తియై దీర్ఘాయుష్మంతులై వర్తింతురు. సామాన్య దేవ
జాతులకు సుర్గావధియు నింద్రాదులకు మన్వంతరావధియు బ్రహ్మాదులకు బ్రహ్మాం
డప్రళయావధియుఁ గల్గియుండు నంతటికి నాధారమై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూ
ర్ణుండై వాఙ్మానసాతీతుం డైననారాయణుండు ప్రకాశించుఁ దత్ప్రకారంబు నీవ
నిశ్చయించి యుండునని మఱియు సకల వేదాంతసార నిశ్చితానుభవక్రమంబు
విన్నవింప విని సూర్యుండు శుకుం జూచి యిట్లనియె. 178

సీ. ఓ మహామునీంద్ర నీమనోదార్ఢ్యంబు, యోగసిద్ధియుఁ దెలియుటకుఁ జాల
నాక్షేపములు చేసి యడిగితి నన్నిటి, కన్నియుత్తరము లీ వనుభవముగఁ
జెప్పితి వందుచేఁ జిత్తంబు రంజిల్లె, మహితాత్మ నీవు నామండలంబు
లోఁ జొచ్చి వెడలి పై లోకంబులను దాఁటి, పట్టెపైనుండెడు పరమపదము
తే. నందుఁబొందు మటంచు నయ్యబ్జసఖుఁడు, చాల మన్నింపఁగా శుకసంయమీంద్రుఁ
డచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచు లేచి, దినకరునిమండలంబు భేదించి వెడలి. 179

వ. తదనంతరంబున నూర్ధ్వమండలంబుల నూర్ధ్వలోకంబుల నతిక్రమించి శుకుండు నిర్వాణపదంబు నొందె నంత ఛాయాశుకుండు కాశిచేరి వేదవ్యాసులకు వివిధ శుశ్రూషాదులు చేయుచుండి కొన్ని యుగంబుల కౌకృష్ణద్వైపాయనుని యనుమతంబున శుకాశ్రమస్థలంబునందుఁ జేరి వివాహంబు చేసికొని సంతానంబుఁ బడసె నని దేవదర్శనుండు చెప్పినవిని దేవలుండు విని యిట్లనియె. 180

తే. శ్రీరమాదేవి పూర్వశరీరకలిత, యై తపము కపిలాశ్రమమందుఁ జేయు
చుండె నంటివి మఱల నీయుర్విమీఁదఁ, జేరినటువంటికథ నాకుఁ జెప్పుమయ్య.

మ. అని యాదేవలమౌని తా నడుగఁగా నాదిత్యయోగీంద్రుఁ డి
ట్లనె నాదేవి సుశీలయై హృదయమం దాచక్రి నర్చింపుచున్
మన మాస్వామిపదారవిందములపై మగ్నంబు గావించుచున్
దనదేహస్మరణంబు లేక జగముల్ దైత్యారిరూపంబుగన్. 182

క. భావించుచుఁ గొన్నేండ్లా, శ్రీవనితామణి తపంబు సేయఁగ నపు డీ
శ్రీవేంకటగిరినిలయుం, డా వెలఁదిని మెచ్చి తలఁచె నపు డీరీతిన్. 183

సీ. తనుఁగూర్చి తొలుతన తప మాచరించితి, నని నన్నుఁ గూర్చి యయ్యాదిలక్ష్మి
పాతాళమందె తపం బాచరించుచు, నను జిక్కఁబట్టియున్నది ధరిత్రి
పైకివచ్చుట కేయుపాయంబు గావింతు, నని వీరలక్ష్మిహృదబ్జమందు
వెలిగెడితనరూపములను నచ్చట తిరో, ధాన మొందింపఁగ ధ్యాననిష్ఠఁ
తే. జలన మొందక నప్పు డాశ్చర్య మొంది, కన్నుఁగవ విప్పిచూచి పంకరుహనాభు
నచటఁ గానక చింతించి యపుడు లేచి, కపిలమునిపాలి కరిగి శ్రీకాంత నిలిచె.

క. అపు డాలక్ష్మిని గనుఁగొని, కపిలమునీంద్రుండు మిగులఁ గరుణం బలికెం
జపలత్వరహిత వగునీ, తప మమలంబై ఫలించెఁ దా[illegible]సాక్షి 185

క. ఇఁక నీ విందుండక సని, ప్రకటితశేషాద్రిదిగువఁ బద[illegible]సుకం
దకుటీ[illegible]మతివై చేరుము, శుకమునిసుతుఁడందు నిన్నుఁ జూచి ముదమునన్. 186

సీ. ఘనపాంచరాత్రప్రకారంబుగా నిన్ను [illegible] బూజించువచటికే పొమ్మటంచుఁ
బలికి పనుపఁగఁ బాతాళమంద[illegible], [illegible]షుండు లక్ష్మి నీక్షించి మ్రొక్కి

బహురత్నవిలసితాభరణాంబరంబులు, చందన సుమదామచయము లొసఁగి
రమణీయమగు దివ్యరథములోఁ దగు సహ, స్రారహేమాబ్జంబునందు వెలుఁగు
తే. కర్ణికాపీఠమున నుంచి గజచతుష్ట, యంబుతో వీడుకొల్ప నయ్యాదిలక్ష్మి
సంతసింపుచు మధ్యాహ్న సమయమునకు, ధరణి భేదించుకొనుచు మోదమున వచ్చి.
తే. మహిమతో నూటయెనిమిదిమంది సేవ, కాజనంబులు గొల్వఁగ ఘనత మెఱయ
శేషపర్వతమునకు దక్షిణముగాను, గలుగు స్వర్ణముఖరికిఁ దద్భాగమందు. 188
సీ. ఘనతరంగయుతంబు గంగోపమానంబు, నలినకైరవకోకనదయుతంబు
భాసురమకరందపానమత్తమిళింద, పటలవిహారంబు పావనంబు
మత్స్యకచ్ఛపభేకమకరకుళీరక, వ్రాతనివాసంబు శీతలాంబు
పరిపూర్ణమలఘుసోపానావృతంబును, స్వాదుగంధాఢ్యమై జగతి మీఱు
తే. రమ్యమైయున్న పద్మసరస్సునడుమ, వెలయు నావీరలక్ష్మి తా వెడలి రాఁగఁ
బారిజాతము లాలక్ష్మిపైననించి, చెలఁగి జయజయ శబ్దముల్ చేసి సురలు. 189
చ. పొగడుచు నుండఁగా జలధిపుత్త్రిక దివ్యశరీరకాంతు లీ
జగతిని నిండి దిక్కులను సాంద్రముగాఁ బ్రసరించి పిమ్మటన్
గగనము నావరింప నదిఁ గాంచి ఫణీంద్రగిరీశ్వరుండు దా
ఖగపతి నెక్కి యచ్చటికి గ్రక్కున వచ్చెఁ బ్రమోదచిత్తుఁడై. 190
క. అప్పుడు బ్రహ్మశివాదులు, తప్పక యచ్చటికిఁ బోయి తమవాక్యతతుల్
గొప్పగ మెఱయం జేయుచు, నుప్పొంగుచు లక్ష్మి లోచనోత్సవ మెసఁగన్. 191
సీ. చూచుచు గార్తిక శుద్ధపంచమి యుత్త, రాషాఢ భృగువార మమరఁగూడి
యున్న నాఁ డరుదుగ వ్యూహమహాలక్ష్మి, హరికి ము న్బ్రత్యక్షమయ్యె నట్టి
విమలదినమునంద వీరలక్ష్మి ప్రసన్న, మయ్యె నందఱకు మహాదినంబు
ముఖ్యం బనుచు బ్రహ్మముఖ్యు లాలోచించి, ఫణిగిరీంద్రునిఁజూచి పలికి రిట్లు
తే. దేవ యీపుణ్యమైనట్టి తీర్థమందు, వెలయఁగా వ్యూహలక్ష్మియు వీరలక్ష్మి
వెడలివచ్చిరి గనుక నీవిమలతోయ, మవనిపైఁ బద్మతీర్థాఖ్య నమరెఁ బొగడ. 192
వ. కావున నత్తీర్థంబున స్నాన మాచరించిరేని సౌభాగ్యసంపన్ను లగుదురని నిర్ణయించి యందఱు స్నానంబుచేసి యప్పద్మతీర్థంబున కాగ్నేయభాగంబున దివ్యాలయంబు విశ్వకర్మచే నిర్మితంబు గావించి యావీరలక్ష్మిని బ్రార్థించి తోడ్కొని వచ్చి సకల [illegible]ంబులతో నాలయంబునందుంచి ఛాయాశుకునిచేతఁ బాంచరాత్రోక్తంబుగ [illegible]లోపచారపూజలు చేయించి రందుఁ జక్రి తన కంఠమున నున్న పుష్పహార[illegible]లక్ష్మికంఠంబునం దుంచి శుకాశ్రమంబు న[illegible]రంబు గావించి ఛాయాశుకున కొప్పగించి బ్రహ్మాదులకు విందుసే[illegible]ంచి వస్త్రతాంబూలంబు లిప్పించి సెలవిచ్చి వారి [illegible] వీరలక్ష్మితో నిట్లనియె. 193

సీ. పద్మాలయా నీదు ప్రథమశరీరంబు, కనుఁగొంటి కన్నుల కరువుదీఱ
నీవ్యూహలక్ష్మితో నెనసి వేంకటశైల, మందుండ వచ్చి నీ వచటి కిపుడు
రమ్మన నారమారమణి చక్రికి మ్రొక్కి, పటుభక్తి దీపింపఁ బలికె నిట్లు
నాప్రాణనాయక నాకొఱకై నీవు, తపముచేసిన మహాస్థలము గనుక
తే. శ్రీకరంబైన దీ శుకక్షేత్రమంద, నిలిచెదను నాహృదయములో నీవు నిలిచి
వ్యూహలక్ష్మి నురంబుపై నుంచుకొనుము, నన్నిచట నుంచి రక్షించు నలిననాభ.
క. నాకిది యిష్టంబైనది, నీ కనుమానంబు వలదు నీఘనకరుణే
యీకాయమునం దుంచుచు, నాకనకాచలము సేరు మంబుజనయనా. 195
తే. నేను రాలేదనుచు మది నీవు కొదువ, నుంచవల దింక నేనె శ్రీ వ్యూహలక్ష్మి
రూపమును దాల్చివచ్చి నీరొమ్ముమీఁదఁ, గుదురుగా నిల్చితిఁ గ నీకుఁ గొదువయేల.
క. కరుణను బద్మావతి నం, దరమర లేకుండ యేలు మహిగిరిపైకిం
బరమజనుల రావించుచు, వరముల నొసఁగుచుఁ జెలంగు వనజదళాక్షా. 197
సీ. శుభకర కార్తికశుద్ధపంచమి వచ్చు, నప్పుడు నీపుష్పహార మొకటి
ప్రియమైనవస్త్రంబు ప్రేమతోఁ బంపించు, చుండుము నేను మహోత్సవముల
నంగీకరించి నాయాత్మలో వెలుఁగునీ, కన్నియు నర్పించి యచలమతిని
నిన్నుఁజూచుచు నిందె నేనుండెదను మీరు, శేషాద్రిమీఁద వసించియుండుఁ
తే. డంచుఁ బాదంబులకు మ్రొక్కె నపుడు చక్రి
వీరలక్ష్మిని వీడ్కొని వేంకటాద్రి
చెంత నా వ్యూహలక్ష్మితో స్నేహ మెసఁగఁ
గలసి క్రీడించుచుండె సుత్కంఠ మెఱయ. 198
చ. అపుడు శుకాగ్రహారవరమందు శుకుం డతిభక్తి మీఱఁగా
నెపుడు మహోత్సవక్రమము లిందిర కిచ్చుట నాచరింపఁగా
నపరిమితంబుగాఁ గలుము లందఱ కిచ్చుచుఁ బూజ లందుచున్
విపులసుఖస్థితిన్ నిలిచి వీరరమామణి యుండె నచ్చటన్. 199
సీ. అంతకుముందుగ నాదిశుకుం డందుఁ, జేరినప్పుడ భూప్రసిద్ధముగను
బలరామకృష్ణుల భక్తిమై భావించి, యందుంచి పూజించి యతఁడు చనిన
వెనుక ఛాయాశుకుం డనెడు విప్రుఁడు పొంచ, రాత్రోక్తముగ రమారమణి నచట
నర్చింపఁ బరకాంత యగులక్ష్మి హరిచెంతఁ, జేరియుండక యిందుఁ జేరినపుడు
తే. నే నిచట నిల్చియుండుట నీతిగాదు, తిన్నఁగా లేచి యిప్పుడ తీర్థయాత్ర
చనఁగ నని సిరి లేచె నాసమయమునను, బట్టి కృష్ణుఁడు గూర్చుండఁబెట్టె నతని.
క. అప్పుడు కృష్ణునిఁ గని బలుఁ, డప్పా కూర్చుండఁ బెట్ట నర్హం బగునే
గొప్పై పరసతి వేడ్కఁగ, నిప్పుడు దా నిందు నిలిచె నింపుఁ దలిర్పన్. 201

సీ. కావున నేను వేంకటగిరిపై కేగి, యందొక తీర్థంబు నాశ్రయించి
యుండెద ననఁగ నన్నొంటిగ నిందుంచి, యోయన్న పోనేల యుండు మిచట
ననినఁ గృష్ణునిజూచి హలపాణి పల్కె నీ, వును రమ్ము నావెంట ననఁగఁ గృష్ణ
దేవుఁ డిట్లనె రమాదేవి నిందొంటిగ, నుంచి నే వచ్చుట కుచిత మగునె
తే. యంచుఁ గృష్ణుండు వల్కఁగ హలధరుండు
పరఁగ నిట్లనెఁ గరవీరపురము జేరి
యొంటిగా నీమహాలక్ష్మి యుండినపుడు
నీవుతోడుగ నుంటివే నిర్మలాత్మ. 202
చ. అని హలపాణి పల్క నపు డల్లన నవ్వుచుఁ గృష్ణదేవుఁ డి
ట్లనె సిరి దవ్వుగా నిలచినప్పటిరీతిఁ దలంపనేల యిం
దొనరఁగఁ జేరి యున్నదిపు డొంటిగ నిచ్చట నుంచి నేను బో
యిన జను లైన నవ్వరె యహీంద్రవగిరీశ్వరుఁడైన మెచ్చునే. 203
తే. మనకు భయమేమి యిచట రమాలలామ, విభవములు చూచుచుందము వేడ్కనిలచి
యనిన బలభద్రుఁ డామాట విని భయమును, జెంది శ్రీకృష్ణదేవు నీక్షించి పల్కె.
సీ. భృగుమునీంద్రుని పూర్వమగుడు సేయుచుఁ బర, పురుషుఁ డంచునుమదిఁ బెరికియుంచి
హరిఁ బాసి కరవీరపురిఁజేరి పాతాళ, మున కేగి విభునిచేతనె తపంబు
చేయించి తపము దాఁ జేసి యీస్థలమందుఁ, జేరి యిచ్చట నిల్చె వీరలక్ష్మి
యనఁగాఁ బ్రసిద్ధమై హరివలె నే చతు, ర్భుజములతో మహాస్ఫురణ మెఱయ
తే. నిలిచినదిగాక నేనిందు నిలువ వెఱతు, ననిన దరహాసతాస్యుఁడై యన్నమోము
గాంచికృష్ణుండుపల్కెనోకామపాల, చూడసిరియందుఁగొదువలెంచుటనుదగునె.
సీ. వైకుంఠపురమందు వరమృదుతల్పమై, యున్నతాకృతిని నీ వుండినపుడు
హరిఁగూడి నీమీఁద నానందముగనుండు, నంతియకాని నిన్నన్యుఁడంచుఁ
దలఁచునె లక్ష్మి సీతాదేవి యైనప్పు, డిలను లక్ష్మణుఁడవై యెల్లయెడలఁ
జరియించునపుడైనఁ బరుఁడంచు నీమీఁద, నరమర నుంచెనె యనిన సీరి
తే. నవ్వి యిట్లనిపల్కె నానాఁడు సీత, యన్నమాటలు మఱపు రాకున్నవిపుడు
స్థిరి రజోగుణమును దలంచినభయంబు, నామదిని బుట్టుచుండునో నందతనయ. 206
క. అని తాలాంకుఁడు పల్కఁగ, విని కృష్ణుం డిట్టులనియె విశ్రసునిపు
త్త్రుని రామునిచేఁ జంపిం, పను బనిగలుగంగ నట్లు పలికెఁ గదన్నా. 207
క. ఆమాటలు మఱువక యిపు, డీమాడ్కిని లక్ష్మి తప్పులెన్నుచు మదిలఁ
బ్రేమయు నుంచక యరుగఁగ, నీమహితాశ్రమము విడువ నేమిటి కన్నా. 208
తే. మించిసిరిమీఁద నిటుతప్పులెంచ కిపుడు, శాంతమును బొందు మీ శోక, శమతలంబు
విడిచి వోవల దనుచు వివేకసరణి, నన్నతోఁ గృష్ణుఁ డేకాంత మాడుచుండె. 209

సీ. ఛాయాశుకుఁడు తనజనకుఁ డర్చించిన, రామకృష్ణుల రమారమణి నచట
నర్చించుచుండఁగ నపుడు గన్యామాస, మందు బ్రహోత్సవం బద్రియందు
జరుపఁగా నటకేగి ఛాయాశుకుఁడు వీర, లక్ష్మి సేవకులైన లలితమతులు
మొనసి తా నొకమాట యెనుబదిమందిని, హరియాజ్ఞఁబడసి వాహకులఁ జేసి
తే. శుకపురముచేరి రామకృష్ణులను వీర, లక్ష్మి నర్చించుచుండె నుల్లాస మెసఁగ
నచట హరి నిల్చినటువంటి యబ్జసఖుని, జేరి వైఖానసులపూజ సేయుచురని. 210
వ. ఇవ్విధంబున దేవదర్శనుండు దేవలునకుఁ జెప్పెనని సూతుంజూచి శౌనకాదు
లిట్లనిరి. 211
సీ. ఓ సూత యా శ్రీనివాసుని శేషాద్రి, యం దెవ్వరెవరు ము న్నర్చనములు
చేసి రాచందముల్ చెప్పఁగవలె నంచు, నాశౌనకాదు లి ట్లడుగునపుడు
విని సూతుఁ డిట్లనె మునినాథులార మీ, రతిశయ ప్రశ్న న న్నడిగినారు
చెప్ప శక్యంబుగా దిప్పు డావ్యాసగు, రుండు నాజిహ్వాయం దుండి దయను
తే. బరఁగఁ బలికించినట్లు నేఁ బలుకవలయు,ననుచువ్యాసునిధ్యానించియచలుఁ డగుచు
శౌనకాది మునీశ్వరసంఘమునను, జూచి సంతోషచిత్తుఁడై సూతుఁ డనియె. 212
సీ. వేంకటాచలమందు విధిరుద్రముఖులకు, హరి తాను బ్రత్యక్ష మైనయపుడు
కమలాసనుండు వైఖానససూత్రక్ర, మంబుగఁ దా నర్చనంబు చేసి
మొనసి కన్యామాసమున రథోత్సవము గా, వించె నాపిమ్మట విఖసనుండు
నర్చించె నమ్మునియాజ్ఞచేత మరీచి, యర్చించె నటుమీఁద నత్రి పూజ
తే. చేసెఁ గశ్యపుఁడవల నర్చించె భృగువు, నీశుఁ డావల నర్చించె నెల్ల మునులు
పూజచేసిరి యావలఁ బొసఁగ యక్షు, లంత స్వాయంభువను మను నవలఁ జేసె.
సీ. సమయంబునను సంధి సంవత్సరములతో, మొనయు ముప్పదికోటు లెనుబదియును
నాలుగులక్షల నలువదియెనిమిది, వేలయింటికి బ్రహ్మ విశ్వసృష్టిఁ
దాఁ జేయ నూహించి ధ్యానకాలముకోటి, యవి డెబ్బదియు లక్షలనుచుఁ బలుకు
నవి నలువదినాల్గువే లబ్దముల్ గాక, నిల్చినయేండ్లు గణింప సరవిఁ
తే. గుదిరి యిర్వదితొమ్మిదికోట్లపదియు, మూఁడులక్షలు నదిగాక మొనసి పైన
నెనుబదియు నాలుగగువేల నెన్నఁగూర్చి, భాగములఁజేసిచూడఁజొప్పడు నెసంగి.
తే. ఇన్నిముప్పదికోటులు నేనుబదియును, నాల్గులక్షలు నదిగాక నలువదెనిమి
దైనవేలేండ్లకును బొగు నరసి పూర్వ, నందు బహుధాన్యవత్సరం బాదిగాగ. 215
వ. అట్లువదియెనిమిది చతుర్యుగంబులయింటి కప్పటి కీశ్వరనామాబ్దంబువరకుఁ జతు
ర్యుగ మొక్కింటికి సంవత్సరాలు నలువదిమూఁడులక్ష లిరువది వేల లెక్కను మహా
యుగంబులు మున్ను చెప్పిన క్రమంబుగ నలువదెనిమిదింటికి సంవత్సరము లిరువది

తొమ్మిదికోట్లు ముప్పదియేండ్లు లక్షలఱువదివేలును వైఖానససూత్రక్రమముగ విఖనసబ్రహ్మకు శిష్యుఁడైన భృగుమహామునికి శిష్యులైన యత్రు లర్చించి రందు. 216

సీ. నయమగు బహుధాన్యనామసంవత్సరం, బాదిగ వైఖానసాగమోక్త
పద్ధతిఁ విఖనసబ్రహ్మసంతతివార, లటకోటి నలువదియాఱులక్ష
లెనుబదియును మఱి యెనిమిదివేలేండ్లు, చిరభక్తులై పూజ చేసి రవల
మహిని స్వాయంభువమనుకాల మిన్నియేం, డ్లయ్యె నీక్రమముగ నబ్దసంఖ్య
తే. తనరస్వారోచిషుండు నుత్తముఁడుతామ, సుండు రైవతుఁడు నుచాక్షుషుండున నెడు
పంచమనువులకాల మేర్పఱచి సంధి, యబ్దములతోడ నెక్కింప నవనియందు.

తే. నయముగా నూటయేఁబది నాల్గుకోటు, లిరువదియు రెండు లక్షలు నిదియుఁ గాక
యొక్కనలువదివేల యేం డ్లోజయాయె, నవల వైవస్వతాఖ్య మన్వంతరమున. 218

క. ఆవిధముగ నేక్షితిపై, నావేంకటశైలభర్త కానందముగా
నావైఖానసు లిపుడును, సేవించుచు నర్చనములు సేయుదు రెలమిన్. 219

సీ. జగతిపై దివ్యవత్సరములు నాల్గువే, లాకృతయుగమునం దమరి నడచు
నదిగాక తత్సంధి యగు నెనిమిదినూఱులు, మొనసి త్రేతాయుగమునకు మూఁడు
వేలగు తత్సంధి వివరింప నాఱునూ, ఱాద్వాపరంబున కనువు నెంచ
నొకరెండువేలయేం డ్లొప్పఁగఁ దత్సంధి, యబ్దముల్ నన్నూఱు నవలవచ్చు
తే. కలియుగానికి వేయేండ్లు గాఁగ దాని, సంధిసంవత్సరంబు లెంచంగ ద్విశత
మగు చతుర్యుగకాలంబు లవనియందు, సార్వకాలంబు నీరీతి జరుగుచుండు. 220

తే. భూమిపై నాల్గుయుగములు పుట్టిపుట్టి, వేయుమాఱులు పోయిన విధికి నొక్క
దినముగుఁ రాత్రియట్లగుఁ దెలియసరవి, ననుచు గుఱుతొండు సూతుండు వినఁగ నుడివి.

వ. మఱియుఁ జతురంగసహస్రంబులు గడచునంతకు బ్రహ్మసృష్టిం జేయుచుండు నది గడచినతుద నిద్రఁజెందినపుడు లోకంబు లడంగు నతండు మేల్కాంచినప్పు డన్నియుం బుట్టుచుండు నిట్టి బ్రహ్మదినంబునం జతుర్దశమనువు లివ్వసుంధరఁ బాలింపుచుందు రట్టి మనుకాలం బెట్టిదనిన స్వాయంభువాది మనువుల కొక్కరొక్కరికి దివ్యయుగంబులు డెబ్బది యొకమాఱు చనిన నది యొక మనుకాలంబని చెప్ప నొప్పు నొక్కొక్క దేవేంద్రుఁడు దేవతలు సప్తఋషులు రాజులు హరి యంశంబులను ధరించి యుదయించి లోకంబులు పాలింతురు నారాయణుండు దేవతిర్యఙ్మనుష్యరూపంబులు ధరించి సర్వంబును దాన సమర్థించి రక్షింపుచుండు శ్రీవేంకటేశ్వరుండు మూఁడుయుగంబులు మునియక్షాదులచేతఁ బూజింపఁబడుచుండి ప్రతి కలియుగంబునందు మనుష్యపూజ లంగీకరించి భక్తుల రక్షించుచుండు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 222

సీ. మునివరులార మీ రనఘులు సర్వజ్ఞు, లగుచు నుండియు నన్ను నడుగగాను
భక్తితో శ్రీవ్యాసభట్టారకుల దయ, విశదంబుగను బదివేలసంఖ్య
నమరు బ్రహ్మపురాణ మందు ద్వాదశసహ, స్రములచే బ్రహ్మాండ మమర నొకటి
సరవి నెన్నఁగఁ బంచ శతసంఖ్య నమరుచు, వఱలగ బ్రహ్మకైవర్తనంబు
తే. వెలయు నిరువదినాలుగువేల సంఖ్య, నమరు విష్ణుపురాణంబు నదియుగాక
దశసహస్రకసంఖ్యతోఁ దనరి ధరను, నాణెమగు వామనునిపురాణంబు మఱియు.
సీ. అదిగాక యేఁబదియైదువేలగుసంఖ్య, నెనయుఁ బద్మపురాణ మెనిమిదియును
బదివేలునగుసంఖ్య నొదవు భాగవతంబు, వెలయఁగఁ బదిరెండు వేలసంఖ్య
నొనరు మత్స్యపురాణమును బదియేడువే, లైన కూర్మపురాణ మదియుఁగాక
నయముగ నిరువదినాల్గువేలగులెక్క, యమరు వరాహమహాపురాణ
తే. మిరువదియు నొక్కవేలునై వరుసగాను, రచితమైనట్టి గరుడపురాణ మొకటి
పంచవింశతి సాహస్రమెంచ నార, దునిపురాణంబు నదిగాక ఘనతమీర. 224
తే. కుతలమందున నొకపదకొండువేల, నొదవు లింగపురాణంబు నదియుఁ గాక
యరయ నిరువదిరెండువేలై దనర్చు, శివపురాణంబు నొక్కండు చెలువు మీరు.
తే. ఎనుబదియు నొక్కవేలసంఖ్యనుఘనముగ, రచితమాస్కాందమనెడు పురాణమొకటి
వింశతిసహస్రసంఖ్యతో వివిధకర్మ, రాజితాగ్నేయనామపురాణమొండు. 226
సీ. వెలయఁగ నిరువదివేలగుసంఖ్యతో, దనరు మార్కండేయమునిపురాణ
మదిగాక యిరువది యగువేలసంఖ్యను, సారమై తగు భవిష్యత్పురాణ
మెన్న నెనిమిది పదునెనిమిదియగుపురా, ణంబులు మీకు నిర్ణయముగాను
జెప్పితి నిదిగాక శ్రీవరాహపురాణ, మున భవిష్యోత్తరమునను మఱియు
తే. రమ్యతరమగు పద్మపురాణమునను, వింతలగుచుఁ బ్రకాశించు వేంకటాద్రి
పతిచరితములు గొన్నియేర్పఱచి మీకుఁ, జెప్పితిని నేను మోక్షంబుఁ జెందుకొఱకు.
క. అని యాఘాతుఁడు పలుకఁగ, విని శౌనకముఖ్యమునులు విశ్వాసముతోఁ
గనుఁగొని యతని ముదంబున, వినుతింపుచు నిట్లు లనిరి వేడుకమీరన్. 228
చ. సురుచిరభక్తియుక్తులను సూనృతవాక్యము లాత్మనిష్ఠయుం
బరమవివేకశీలములు పావనమోక్షవిచారధర్మముల్
కరుణయు శాంతియున్ మొదలుగాఁగల సద్గుణముల్ దృఢంబుగా
వఱ్ఱిమురి నిల్చె శ్రీహృదయమం దతిధన్యుఁడవైతి విద్ధరన్. 229
మ. నీ వాచక్రిగుణంబులం దలఁపుమన్ నిర్వాణబోధస్థితిన్
భాసించెందు గ్రహించి మా కొసరఁ జెప్పంజాలు భాగ్యుండవై
నా వీరీతిని శంకలేక యిచటన్ నానాపురాణార్థముల్
ధీవిజ్ఞానుఁడవై వచించితివి సందేహంబులం దీర్చుచున్. 230

ఉ. కావున నీవు ధన్యుఁడవు కంజదళాక్షుఁడు నీహృదబ్జమం
దే వసియించి యుండి గణుతింపఁగ దివ్యతరోక్తులం గృపన్
జూపఁగ నీ కసాధ్యములు పుట్ట వటంచు మునీంద్రు లందఱం
దా విమలాత్మసూతు సుగుణావళి నెన్నుచు నాదరంబునన్. 231

చ. పలుకఁగ సూతుఁ డిట్లనియెఁ బద్మదళాక్షుఁడు బాదరాయణుం
డల శుకయోగిపుంగవుఁడు నార్యులునై తగు మీర లందఱున్
విలసితమైన మీకరుణ వేడ్కఁగ నాయెడనుంచి యుండఁగాఁ
జెలు వలరంగఁ దోఁచినవి చెప్పితినంచు వచించి నమ్రుఁడై. 232

క. మునులను సన్నుతిచేయఁగ, విన వారలు మెచ్చి యతని వినయానందం
బున కలరుచుఁ గ్రమ్మఱ ని, ట్లని రింకొక ఘనరహస్య మడిగెద మనఘా. 233

ఆ. విను మనేకమర్త్యవితతులలో మోక్ష, కాము లైనవారు కాయములను
విడచి యెచట నెచట విమలులై పొందుదు, రావిధంబు దెల్పు మయ్య సూత. 234

క. అనవిని సూతుం డప్పుడు, తనగురుని మనంబునందుఁ దలఁచి యచలుఁడై
కనుఁగవ మోడ్చుచు నావె, న్నుని ధ్యానముచేసి యొగి ననూనతబుద్ధిన్. 235

సీ. సూతుఁ డిట్లనియె నో సూరిజనములార, వివిధశ్రుతిస్మృతుల్ వినినమీకు
నఖిలంబు దెలియు నాయందు సత్కృపనుంచి, యతిరహస్యప్రశ్న యడిగినపుడు
చెప్పలే దన నేల చెప్పెదఁ దప్పొప్పు, లంగీకరించి నెయ్యమున వినుఁడు
పాపకర్ములువోయి బహునారకములందుఁ, బడి పుట్టుచుందురు ప్రజ్ఞలేక
తే. పుణ్యకర్ములు వోయి తత్పుణ్యఫలము, లనుభవించినతుద భూమియందు వారి
క్రమ్మఱం బుట్టుచుందురు కామముఖ్య, శత్రువుల గెల్చి గురుకటాక్షమును బొంది
నట్టివారు జనింప నీయవనిమీఁద.

సీ. అట్టివా రెవరన్న నాచార్యభక్తులై, పరమవిరక్తులై పటువివేక
కలితులై శాంతులై గర్వవిదూరులై, హేయకామ్యాదులఁ బాయఁద్రోచి
గురుతరకల్యాణగుణులై యచంచల, చిత్తులై విజ్ఞానసిద్ధు లగుచు
హెచ్చక తగ్గక యేకాంతనిష్ఠులై, నారాయణధ్యాన పూరితాత్ము
తే. లై నఘను లంగముల విడి యఖిలలోక, ముల నపుడ దాఁటి మండలములను గడచి
వరుస మహదాదులైన యావరణములను, గడచి మూలప్రధానముం గడచి మఱియు.

వ. సహస్రశీర్షుం డగు విరాట్పురుషు నతిక్రమించి యమృతవెల్లి యననొప్పు విరజానది
యందుఁ గ్రుంకులిడి లింగదేహంబులను విడిచి యప్రాకృత దివ్యదేహధరులై శత
సహస్ర దివ్యావరణాన్వితంబై యనేక కోటిసూర్య చంద్రప్రకాశమై యొప్పు
చున్న పరమపదమందుఁ బ్రకాశించుచున్న నారాయణ పరబ్రహ్మ సాన్నిధ్యం
బునం బొందుదురు. మఱియు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యంబుల నభ్యసించుచు నధ్యాత్మ

విద్యానుభవులగు నాత్మవేత్తలు స్వరూప విలక్షణంబు లేక నిరాకార ప్రకాశ మైన కైవల్యపదమందుఁ బొందుదురు విజ్ఞానంబ పరబ్రహ్మంబని యనుభవసిద్ధులగు జ్ఞానవేత్త లమృత సముద్రంబును విరజయుం బొందుదురు. సహస్రశీర్షుఁడైన విరాట్పురుషుండ, పరబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి తద్ధ్యానారూఢులగు వారా విరాట్పురుషుని శీర్షోపరిప్రదేశంబునందుఁ జేరుదురు. వీరందఱును బునరావృత్తి రహితులై యుందురు. మఱియు నవ్విరాట్పురుషుని భ్రూమధ్యాధఃప్రదేశంబునందుఁ ద్రిగుణ మిశ్రంబై యున్న మూలప్రకృతిని పరతత్త్వంబని తదనుష్ఠాన మంత్రసిద్ధులైన వారు దుర్గధామంబు నొందుదురు. తత్ప్రకృతి జన్యంబులైన మహదాది సప్తావరణంబులను బరతత్త్వంబుగఁ జూచువార లయ్యావరణంబులందుఁ బొందుదురు. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరీ నారాయణాష్టాక్షరీ నారసింహ గోపాలాది మహామంత్ర సిద్ధులును సదా నారాయణస్మరణ నేమరక చేయువారును, వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నా నిరుద్ధ వ్యూహంబులందుఁ బొందుదురు. విష్ణుండొక్కఁడ మహద్భూతంబని మఱి యనేకభూతంబులు పృథగ్భూతంబులని విష్ణుండ సాత్వికబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి విష్ణుషడక్షరీ మహామంత్ర సిద్ధులైన విష్ణుపరాయణులు శ్రీ వైకుంఠము సేరుదురు. సద్వ్రతనిష్ఠ జ్ఞానభక్తి వైరాగ్య సంపన్నులు కారణ వైకుంఠంబులందుఁ బొందుదురు. వీరందఱును వటపత్రశయనుని నాభికమలములందుఁ బ్రళయకాలంబులందుఁ జొచ్చి వెడలుచుందురు బ్రహ్మ పరతత్త్వమని బ్రహ్మగాయత్రీ మహామంత్రసిద్ధు లగువారు బ్రహ్మలోకమందును దపస్సిద్ధు లగువారు తపోలోకంబున కేగఁబోయినప్పుడు జనలోకవాసులు మహర్లోకమునందుఁ జేరుదురు. యజ్ఞాది సత్కర్మనిరతులు సువర్లోకంబునందును దానధర్మ పరోపకారులు భువర్లోకంబునందు నుందురు. సూర్యమంత్రోపాసనా సిద్ధులగువారు సూర్యలోకంబునందును, జంద్రమంత్రోపాసకులు చంద్రలోకంబును జేరుదురు. తత్తత్పుణ్యంబులు క్షీణించినప్పుడు భూలోకంబునం గ్రమ్మఱ నుదయించి జపహోమకర్మంబులు సేయుచుందురు. అనిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 238

సీ. వెలయఁ గర్మము లెన్ని విధములై జీవుల, కేయే శరీరంబు లిచ్చుచుండుఁ
బుణ్యాతిశయమును బుణ్యమధ్యమమును, బుణ్యసామాన్యంబు భూరిపాప
మును మధ్యపాపంబు మొనసినసామాన్య, పాపంబు నరులకే ఫలము లిచ్చు
మిశ్రకర్మాధిక్య మిధ్యశ్రమము మిశ్ర, సామాన్యమేగతుల్ జన్మల [illegible]సఁగు
తే. గామ్యకర్మంబులును గతకాలకర్మ, ఫలములే మార్గములఁజూపుఁ బ్రజలకనిన
విని మనంబున భావించి మునివరులను, జూచి గురునిదలంచి యానూతుఁడనియె.

వ. కర్మలుచేతనే జీవులకు జన్మంబులు గల్గుచుండు నట్టికర్మంబు లెన్ని విధంబు లనినఁ బుణ్యపాపమిశ్రకర్మంబులను మూఁడువిధంబులు; తత్కర్మఫలానుభవంబు లెట్లనినఁ

బుణ్యకర్ములు దేవాది శరీరంబులందును, పాపకర్ములు తిర్యగాది శరీరంబుల యందును,బుణ్యపాప మిశ్రకర్ములు మనుష్యాది శరీరంబులయందును బొందుదురు. మఱియుఁ బుణ్యాతిశయులును హిరణ్య గర్భరూపంబునందును, బుణ్యమధ్యము లింద్రాది శరీరంబులందును, సామాన్యపుణ్యులు యక్షరక్షః ప్రముఖ తామసదేహంబులం బొందుదురు. మఱియు నుత్కృష్టపాపంబులు చేసినవారు జనతాపకరంబులైన కంటక వృశ్చికసవ మక్షికాది క్రూరజంతువు లగుదురు. పాపమధ్యములు కదళీ నారికేళాది వృక్షంబు లగుదురు. సామాన్యపాపులు గోగజాదు లగుదురు. సామాన్య మిశ్ర కర్ములు వర్ణాశ్రమ ధర్మార్థ కామ్య కర్మరతులై యుదయింతురు. అత్యుత్కృష్ట పుణ్యపాప మిశ్రకర్ము లీశ్వరార్పిత సత్కర్మ లాచరించి యందువలనఁ జిత్తశుద్ధియు నందువలన సాధన చతుష్టయ సంపత్తి గల్గి యందువలన సద్గురుభక్తిగల్గి వారికిఁ జతుర్విధ శుశ్రూషలుచేసి మెప్పించి వారికిఁ గరుణకుఁ బాత్రులై వేదాంత సిద్ధాంత రహస్యోపదేశంబు వడసి శ్రవణమనననిధిధ్యాసన పూర్వకంబుగ సంపూర్ణమయ జ్ఞానమనలంబించి యజ్ఞానకారణావరణ విక్షేప శక్తులను గెలిచి శబ్దానువిద్ధ శ్యానువిద్ధ సవికల్ప నిర్వికల్ప సమాధుల నభ్యసించి జ్ఞాన జ్ఞాతృజ్ఞేయంబు లనెడు త్రిపుటినిదాఁటి సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణ బ్రహ్మంబునందుఁబొంది జీవన్ముక్తులగుదురు. కామ్యకర్మాచరణులగువారు సుఖదుఃఖకారణంబులగు స్వర్గనరకంబులయందుఁ బొంది క్రమ్మరం బుట్టి గిట్టుచుందురని చెప్పిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 240

క. చటులోగ్రప్రళయంబున, నటమటమై యున్న యప్పు డంభోరాశిన్
వటపత్రమునం దా హరి, యెటువలె వర్తింపుచుండు నెఱిఁగింపుమయా. 241

తే. అనినవిని సూతుఁ డనియె నయ్యబ్ధియందు, మహిమమీఱఁగ నంగుష్ఠమాత్రదేహుఁ
డై నిజాంగుష్ఠమాస్యమం దమరనుంచి, లీల వటపత్రమునఁ బవ్వళించునపుడు. 242

సీ. పటుతరంగాహతిన్ వటపత్ర మటునిటు, లుయ్యెలవలె నూఁగుచుండఁ గాను
జిరఁజిర నెగరెడు సీకరమాలిక, లుయ్యెలఁ జేరున ట్లొప్పఁగాను
ఫేనంబు చుట్టుగప్పి విశాలమయ్యాది, యుయ్యెల [illegible]వలె నుండఁగాను
ధ్రువమండలంబడ్డ దూలంబుకైవడి, నుయ్యెలచేర్లతో నొలయఁగాను
తే. పరమపదకాంతు లుప్పొంగి పద్మరాగ, ముఖ్యమణిజాలములరీతి ముద్దుగుల్క
చెండ్లవలెఁ జూడ్కి కెదురుగఁ జెలఁగ దానిఁ, జూచుచును బాలుఁ డాత్మలోఁ జొక్కి
ఆ. బాలకుండు దానిఁ బట్టనుద్యుక్తుఁడై, ముఱిసి ముఱిసి కరము మొనసి సాఁచి [చుండ.
పట్టికొందునసుచు నట్టిట్టు జునుగుచు, నుబ్బి బాల్యలీల నొప్పుచుండు. 244

క. ఘనపద్మజాండకోటులఁ, దనసూక్ష్మోదరమునందు దాఁచి యెలమితోన్
వనరాశిమీఁదఁ దేలుచు, నొనరఁగ డోలోత్సవంబు నొంది సుఖించున్. 245

క. వనజనిభాకారుండై, వననిధిలోఁ దేలుచున్న వటపత్రముపైఁ
దనుదాన చూచి చొక్కుచు, ననవుగ నానందయోగనిద్రం జెందున్. 246

వ. ఇవ్విధంబున యోగనిద్రం జెందియుండి పెద్దకాలంబునకుఁ గ్రమ్మఱ మేల్కాంచి నిజగర్భగతప్రపంచంబును వెడలి పూర్వప్రకారంబున నిర్మించునపుడు ముక్తజీవులుదక్క దక్కినకర్మజీవులు యథాప్రకారంబుగఁ బుట్టి గిట్టుచుందురని చెప్పి వెండియు సూతుం డిట్లనియె. 247

సీ. పుట్టిగిట్టుచునున్న భూలోకవాసుల, రక్షించుటకు రమారమణితోడ
వేంకటాచలమందు విఖ్యాతిగానుండి, నరులచే గోవిందనామభజన
మొనరఁ జేయింపుచు ఘనపాపములనైన, క్షీణింపఁ జేయుచు సిరుల నిచ్చి
పాలింపుచున్నట్టి ఫణిగిరీశ్వరునకా, వ్యూహమహాలక్ష్మి కుర్విమీఁద
తే. వెలయు నావీరలక్ష్మి విమలహృదయ, యగుచు నలమేలుమంగాఖ్య నవనియందు
నమరెఁ బద్మావతికి వేంకటాద్రికిలను, వెలయుశుభమంగళము మహావిభవముగను.
తే. అప్పుడామును లెల్లఁ దథాస్తటంచుఁ, బలికి శ్రీవేంకటేశ్వరు భక్తికథలు
సూతుఁడెఱిగింపవినుచు మెచ్చుచునువార, లందఱందుండి రానంద మతిశయింప.
క. ధర శ్రీ నీళాధిప, కరుణారసపూరితాత్మ కామితఫలదా
వర వేంకటగిరినాయక, తఱికుండనృసింహసుచరితా జగదీశా. 245
మా. సులలితమణిభూషా సూరిచిత్తాబ్జపూషా, కలుషజలధిశోషా కంజగర్భాండవేషా
కలిపురుషజదోషాక్రాంతజీవాళిపోషా, విలసితమృదుభాషా వేదవిద్యాప్రపోషా

గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలితవిచిత్ర వసిష్ఠగోత్ర పవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతంబైన శ్రీవీరలక్ష్మీవిలాసంబును, వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యంబునందు లక్ష్మికొఱకు హరి కొల్లాపురంబునఁ దపంబుసేయుటయు, శుకాశ్రమంబునఁ దపంబుసేయుమని చక్రికశరీరవాణి బోధించుటయును, శ్రీస్వామి పద్మసరోవరతీరంబునంజేరి దివాకరప్రతిష్ఠచేసి లక్ష్మింగూర్చి తపంబుసేయుటయుఁ, దత్తపోవిఘ్నంబుసేయుటకు నింద్రానుమతంబున రంభాదులువచ్చి హరిని జలింపఁజేయ నేరక యోడి సనుటయు, హరిందలంచి పద్మావతి చింతనొందుటయు, లక్ష్మీకపిలమునిసంవాదంబును, వ్యూహలక్ష్మి హరికిఁ బ్రసన్నంబగుటయు, రమాసహితుఁడై బ్రహ్మాదులతోఁ జక్రి శేషాద్రిచేరుటయు, లక్ష్మీనారాయణులు వినోదంబుగ సంభాషించుటయు, శుకమార్తాండ సంవాదంబును, ఛాయాశుకోత్పత్తియు, వీరలక్ష్మి శుకాశ్రమంబు చేరియుండుటయు, బలకృష్ణసంవాదంబును, శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులర్చించిన కాలక్రమంబును, కాలనిర్ణయంబును, అష్టాదశపురాణవిభజనయుఁ, బుణ్యజీవులునొందు సద్గతిక్రమంబును నను కథలుగల శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.—1914.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

శ్రీమదాంధ్రభారతము.

(పద్యకావ్యము.)

వ్రాతప్రతుల సహాయమున సుప్రసిద్ధులగు పండితులు చిరకాలమునుండి సంపూర్ణ పరిశ్రమముతో బరిష్కరించుచున్నారు. భారతముద్రణ పూర్తికాఁగానే ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడ హరివంశమును ముద్రించెదము. కొద్దిప్రతులే ప్రకటింపఁబడును కావున వెలయువారు త్వరలోనే మాకు తెలియచేయవలెను. ఆది, సభా, విరాట, ఉద్యోగ, శాంతి, అనుశాసనిక పర్వములు విడిగా దొరకును. గ్రంథము వాల్యములుగా మంచికాలికోబైండు చేయఁబడి, మేలుకాగితములపై స్ఫుటముగ అచ్చొత్తింపఁబడుచున్నది.

		ప్రతి 1-కి రు.	అ.
ఆది సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	1	12
ఆరణ్యపర్వముగల సంపుటము	...	1	12
విరాటోద్యోగపర్వములుగల సంపుటము	...	1	12
ఆదిపంచకము, ఒకటే సంపుటము	...	5	0
తక్కినపర్వములు అచ్చగుచున్నవి.			
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజకృతము, చక్కనికూర్పు.		1	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనిప్రతి	...	2	8
రంగనాథరామాయణము ,,	...	2	8
మొల్లరామాయణము ,,	...	0	8
అచ్చతెనుఁగురామాయణము ,,	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, సాధారణప్రతి	...	3	0
,, మేలుప్రతి	...	4	0
,, 2 సంపుటములు	...	4	12
మనుచరిత్ర, సటీక, చిన్నసైజు	...	1	8
వసుచరిత్ర, సటీక	...	2	8
ఆముక్తమాల్యద, సటీక	...	3	0
కృష్ణరాయవిజయము, చక్కనిప్రతి	...	0	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము ,,	...	0	8
కళాపూర్ణోదయము ,,	...	1	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక ,,	...	1	8

			రు.	అ.
		ప్రతి 1-కి	రు.	అ.
శృంగారనైషధము	చక్కనిప్రతి	...	0	10
నరసభూపాలీయము	,,	...	0	8
విజయవిలాసము	,,	...	0	4
సారంగధరచరిత్ర	,,	...	0	8
బిల్హణీయము	,,	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము	,,	...	0	8
రంగారాయచరిత్ర	,,	...	0	8
రామాభ్యుదయము	,,	...	1	4
నీలాసుందరీపరిణయము	,,	...	0	4
రసికజనమనోభిరామము	,,	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము	,,	...	0	6
రాజశేఖరవిలాసము	,,	...	0	8
పారిజాతాపహరణము	,,	...	0	6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	,,	...	0	8
అనిరుద్ధచరిత్ర	,,	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర	,,	...	1	0
[illegible]మాహాత్మ్యము		...	0	14
పంచతంత్రము, నారాయణకవి	,,	...	0	12
జైమినిభారతము	,,	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము	,,	...	1	4
వేమనపద్యములు	,,	...	0	4
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికా సహితము.			0	12
అప్పకవీయము		...	1	6
సులక్షణసారము		...	0	8
ఆంధ్రభాషార్ణవము		...	0	12
శ్రీగురజాడ. శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు		...	0 2	8
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాద్ని నిఘంటువు		...	2	8

ఇవి. మొదలుగాగల సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు అనేకములు మాయొద్ద దొరకును.

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

[illegible], చెన్నపురి. ఈ.